Beste griffier, projectleider verkiezingen,

Deze week heb je post van ons ontvangen. Het is een oproep, gericht aan lokale bestuurders:

Laat digitalisering niet over techniek, maar over mensen gaan. In beleid én uitvoering. Neem mensgerichte digitalisering op als hoofdstuk in het nieuwe coalitieakkoord.

Hoe meer gemeenten aandacht hebben voor mensgericht digitaliseren, hoe kleiner de kloof tussen mens en overheid.

Daarom willen we je vragen de brief en/of bijgevoegde oproep die je per post hebt ontvangen, te delen met de informateur, formateur en/of het nieuwe college. Voor de zekerheid hebben we de oproep in deze mail als bijlage toegevoegd. De volledige oproep is ook online te lezen (en ondertekenen) via https://www.gebruikercentraal.nl/oproep.

Wij kunnen slechts verzoeken om aan onze oproep gehoor te geven. Maar inwoners en ondernemers? Die rekenen op hun gemeenten.

Hartelijke groet,

Gebruiker Centraal en de Alliantie Digitaal Samenleven

De volledige oproep gekopieerd van: https://www.gebruikercentraal.nl/oproep.
(URL's zijn klikbaar in het digitale document)

Oproep aan lokale bestuurders

De gemeenteraadsverkiezingen van 2026 zijn net achter de rug. Dat betekent: nieuwe formaties vormen en coalitieakkoorden schrijven. Een belangrijke periode dus. Daarom doen Gebruiker Centraal en de Alliantie Digitaal Samenleven een oproep aan lokale bestuurders:

Laat digitalisering niet over techniek, maar over mensen gaan. In beleid én uitvoering. Neem mensgerichte digitalisering op als hoofdstuk in het nieuwe coalitieakkoord van je gemeente.

Deze oproep ondersteunen

Of eerst de hele oproep lezen:

Digitalisering is al lang niet meer alleen het automatiseren en optimaliseren van interne processen. Het verandert fundamenteel hoe inwoners en ondernemers zich tot de overheid verhouden. Digitalisering moet daarom zorgvuldig gebeuren: niet de techniek, maar de mens moet centraal staan. Zodat digitale dienstverlening dienend is aan inwoners.

Waarom juist nu?

De komende gemeenteraadsverkiezingen zijn hét moment om de menselijke waarden van digitalisering stevig te verankeren in beleid en uitvoering.

Belangrijke signalen uit recente rapporten laten zien hoe belangrijk dit is:

- De Nederlandse Digitaliseringsstrategie en de VNG-resolutie 'Als één sterke bestuurslaag regie op de Digitale Samenleving' roepen op tot één samenhangende digitale overheid.
- Rapporten zoals Dwars door de Orde (van de voormalige Regeringscommissaris Informatiehuishouding) en Deskundige Overheid (van de WRR) laten zien dat versterking van bestuurlijke kennis, deskundigheid en samenwerking onmisbaar is.
- De krapte aan digitale expertise maakt duidelijke regie en samenwerking noodzakelijk. Sterker nog, dat gebeurt al volop. Nu is het moment om mee te doen.
- Voor mensen is het zelfstandig digitaal regelen van overheidszaken, zorg, onderwijs en bankzaken nog steeds vaak moeilijk of zelfs onmogelijk. Dit blijkt uit de jaarlijkse monitor over het VN-verdrag handicap.

Kortom, de maatschappelijke urgentie, de strategische wil én de organisatorische noodzaak zijn er. Laten we digitalisering bij gemeenten transformeren: door samen te werken, te professionaliseren en het politiek te verankeren.

5 aanbevelingen voor bestuur en raad

1. Zet mensen centraal en ontwerp inclusief

Ontwerp niet alleen voor, maar vooral mét de mensen voor wie je het doet. Organiseer participatie en co-creatie, en luister actief naar een diversiteit van mensen. Maak tijd en budget

vrij voor gebruikersonderzoek. Gebruik signalen van IDO's, wijkteams en loketten om (digitale) dienstverlening te verbeteren.

Waarom bevelen we dit aan?

3,8 miljoen Nederlanders beschikken niet over voldoende vaardigheden: om digitale overheidsinformatie te vinden en om gebruik te maken van digitale dienstverlening die voor hen bedoeld is.

Het is belangrijk dat je als gemeente je bewust bent van blinde vlekken en stereotype mensbeelden. Niet alleen bij het ontwerpen van producten en diensten, óók in ontwerp van beleid.

Lees hier meer over:

- CommunicatieRijk: Wie bereikt de (Rijks)overheid niet?
- Sociaal en Cultureel Planbureau: Wensdenken helpt burgers niet
- Nationale Ombudsman: Zet de burger centraal (jaarverslag 2024)
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: Weten is nog geen doen

2. Laat digitalisering dienend zijn aan mensen

Zorg dat informatiehuishouding en digitale processen op orde zijn. Digitalisering moet dienen aan de mens, niet andersom. Houd daarom ook oog voor niet-digitale kanalen en contact van mens tot mens. Zorg ervoor dat mensen met vragen ook terecht kunnen bij ondersteunend aanbod in de gemeente, zoals het IDO en het cursusaanbod in de bibliotheek.

Waarom bevelen we dit aan?

Digitale uitsluiting vergroot maatschappelijke ongelijkheid. Als gemeente heb je de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat niemand buitenspel staat.

Lees hier meer over:

- Sociaal en Cultureel Planbureau: Digitaal vervlochten, maar ook verbonden
- Staatscommissie rechtsstaat: De gebroken belofte van de rechtsstaat
- Universiteit Twente: Trendrapport Digitale Inclusie

3. Maak digitalisering strategisch zichtbaar

Benoem een portefeuillehouder digitalisering. Zorg voor een duidelijke visie op (digitale) dienstverlening. En maak digitalisering concreet in het collegeprogramma. Niet als apart 'hokje', maar als onderdeel van alle beleidsterreinen. En bepaal welke publieke waarden vanaf de start moeten worden meegenomen en meegewogen bij (ICT-)projecten.

Waarom bevelen we dit aan?

We leven in een digitaal tijdperk. Niet alles is digitaal, maar alles heeft een digitaal aspect. Zo raakt digitalisering steeds meer wat inwoners dagelijk van hun gemeente merken. Juist daarom is het belangrijk dat digitalisering geen los ICT-onderwerp is, maar een vast onderdeel van het collegeprogramma en alle beleidsterreinen.

Door een portefeuillehouder digitalisering aan te wijzen en te werken vanuit een duidelijke visie, ontstaat samenhang en bestuurlijke regie. Dat helpt om digitale keuzes bewust te maken en publieke waarden zoals toegankelijkheid, privacy en gelijke behandeling vanaf het begin mee te nemen in (ICT-)projecten.

Zo verbetert digitalisering de dienstverlening én versterkt dit het vertrouwen van inwoners.

Lees hier meer over:

- Rathenau Instituut: Waardevol digitaliseren
- Universiteit Utrecht: Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur (CODIO)

4. Investeer in kennis en bestuurlijke aandacht

Bouw bestuurlijke expertise op, maak het onderwerp concreet en bespreekbaar in de raad. Laat zien dat het bestuur verantwoordelijkheid neemt voor digitale dienstverlening die toegankelijk, begrijpelijk en veilig is.

Waarom bevelen we dit aan?

De wereld wordt steeds digitaler, zelfs bij de niet-digitale handelingen of interacties is er altijd een onderliggend of achterliggend digitaal systeem of register. Tegelijkertijd komt er schaarste op de arbeidsmarkt op dit onderwerp. Investeren in kennis, liefst gezamenlijk, is noodzakelijk om voorbereid te zijn op de toekomst.

Digitalisering stopt niet. Wie nu investeert in digitale inclusie, bouwt aan een veerkrachtige en toegankelijke overheid voor morgen.

Lees hier meer over:

- Werk aan Uitvoering: Inzetten op ‘beleid zoekt uitvoerder’ en ‘grip op schaarste’
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: Deskundige overheid

5. Kies voor collectief belang boven eigen organisatiebelang

Kijk voorbij de grenzen van de eigen gemeente. Werk samen aan gezamenlijke standaarden en oplossingen. En verbind digitalisering met thema’s als inclusie en duurzaamheid.

Waarom bevelen we dit aan?

Het is logisch om uitdagingen vanuit je organisatie op te pakken. Alleen: de overheid is meer dan dat. We zijn met 1.600 overheden dé Nederlandse overheid. Het is dus belangrijk dat we een digitaal doolhof voorkomen. En dat we werken aan de 1-overheidsbeleving, zodat mensen mee kunnen komen in dit digitale tijdperk. Zowel digitalisering als dienstverlening zitten in elke haarvat van de gemeente, en zijn verweven in alles wat we doen.

Lees hier meer over:

- Nederlandse Digitaliseringsstrategie: Samen versnellen

Mensgerichte digitalisering ontstaat niet zomaar. Veranker de menselijke kant van digitalisering in beleid en uitvoering. Zodat niet de techniek, maar de mens centraal staat. Dat is de dringende oproep van Gebruiker Centraal en de Alliantie Digitaal Samenleven.

Gebruiker Centraal
Voor een gebruiksvriendelijke overheid

Alliantie
Digitaal Samenleven

Deze oproep ondersteunen

Vind jij ook dat er vanuit lokale bestuurders meer aandacht moet komen voor mensgerichte digitalisering? Ondersteun dan onze oproep.

Hoe meer mensen en organisaties deze oproep ondersteunen, hoe sterker ons geluid is bij de vorming van coalitieakkoorden in alle gemeenten. Vul het formulier op deze pagina in om de oproep te ondertekenen. We zetten dan zo snel mogelijk je naam en eventueel organisatie bij de lijst van ondertekenaars.

Geacht raadslid,

Voor u ligt een spannende periode in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Wij wensen u en uw politieke partij een succesvolle en inspirerende campagneperiode toe. Deze brief is aan u gericht met het oog op de totstandkoming van het coalitieakkoord 2026-2030.

ZZP Nederland heeft de coalitieakkoorden 2022-2026 middels een representatieve steekproef onder diverse gemeenten geanalyseerd. Wij kwamen tot de conclusie dat de zelfstandig ondernemer in de coalitieakkoorden geen aparte vermelding geniet of afzonderlijke aandacht krijgt in de akkoorden. Dat baart ons zorgen. Er werken 1,7 miljoen Nederlanders als zzp'er; zij vormen een onmisbare pijler onder de lokale en regionale economie. Denk bijvoorbeeld al aan de vele lokale netwerken die ze versterken, hun bijdrage aan leefbaarheid en cultuur en het combineren van ondernemerschap met maatschappelijke betrokkenheid.

Dit is voor ons de aanleiding om een beleidspuntenplan op te stellen. In dit beleidspuntenplan vindt u aandachtspunten die u in uw coalitieakkoord op kunt nemen om de zzp'ers de erkenning te geven die ze verdienen. Met deze punten beogen wij de positie van zzp'ers te erkennen en te versterken, en tegelijk bij te dragen aan een aantrekkelijk, ondernemend en veerkrachtig lokaal economisch klimaat.

Wij hopen dat deze beleidspunten u inspireren en ondersteunen bij het maken van keuzes voor de komende bestuursperiode. Waar mogelijk zijn wij bereid onze voorstellen nader toe te lichten. Vragen over dit beleidspuntenplan kunt u richten aan de opsteller Charlotte Delicaat, projectleider en ondernemersadviseur (info@zzp-nederland.nl).

Met vriendelijke groet,

Frank Alfrink

Voorzitter Vereniging ZZP Nederland

Beleidspuntenplan gemeenten

Breng deze punten onder de aandacht van de partijen die het collegeprogramma aan het onderhandelen zijn, om de zelfstandig ondernemer te steunen.

1. Spreek de zzp'er aan in je coalitieakkoord en niet alleen de werkgevende ondernemer. Er zijn 1,7 miljoen zzp'ers in Nederland

In het merendeel van de gemeentelijke coalitieakkoorden staat de zelfstandig ondernemer niet expliciet benoemd. Dat terwijl er 1,7 miljoen zelfstandig ondernemers zijn. Benoem de zelfstandig ondernemer en spreek deze aan in je coalitieakkoord.

2. Kijk als gemeente welke functies je onder de Handhaving Arbeidsrelatie (Wet DBA) kan openzetten voor zelfstandig ondernemers

De overheid handhaaft op schijnzelfstandigheid. Dit betekent voor veel zelfstandig ondernemers dat opdrachten bij gemeenten voor hen dichtgezet worden. Hier moet u als lokale overheid met een open vizier kijken: het kan vaak gewoon wél. Je kunt met zelfstandig ondernemers blijven werken als de opdracht voldoet aan de criteria voor de wet DBA. Het mag geen reden zijn om de zelfstandig ondernemer uit het gehele inhuurbeleid te weren. Hier heeft ZZP Nederland een whitepaper over geschreven: Whitepaper Wet DBA

3. Toegankelijkheid van gemeentelijke regelingen. Met name de BBZ

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om zelfstandig ondernemers bij financiële nood te ondersteunen. Veel gemeenten geven dit vorm vanuit de BBZ-regeling (Besluit bijstandsverlening zelfstandigen). Deze regeling wordt echter per gemeente verschillend uitgevoerd. Wij pleiten voor een aanpak waarbij voor de ondernemer het duidelijk is. We moeten de situatie voorkomen dat je in jouw woongemeente geen bbz krijgt, terwijl je dit bijvoorbeeld in jouw buurgemeente wel zou krijgen. Uitgangspunt moet zijn het behouden van ondernemerschap. Daarom roepen we alle gemeenten op om binnen de VNG een eenduidige uitvoering van de BBZ-regeling vorm te geven. Maak de BBZ-regeling duidelijk en communiceer deze op toegankelijke wijze voor ondernemers.

4. Maak lokale regels niet onnodig belastend voor ondernemers

In het nieuwe landelijke coalitieakkoord staat opgenomen dat de regering doorgaat met de *Aanpak Regeldruk*. Met gemeenten worden standaarden uitgewerkt voor een lagere regeldruk en eenduidige regels. Ons advies is om te starten met in gesprek te gaan met lokale ondernemers tegen welke regels zij aanlopen. Vraag om hun input om de regels te vereenvoudigen.

5. Houd rekening met de zzp'er in relatie tot het werken vanuit huis

Er moet maatwerk komen voor zelfstandigen in het bestemmingsplan. Zelfstandigen werken vaak vanuit huis. Het is belangrijk hinder te voorkomen, maar het belang van de omgeving moet in verhouding staan tot de impact op de ondernemer.

6. Houd lokale aanbestedingen toegankelijk voor zzp'ers in de voorwaarden

De gemeente faciliteert de lokale economie door middel van aanbestedingen. Dat is ons wensbeeld. Aanbestedingen die aan de lokale ondernemers gegund worden, stimuleren het lokaal ondernemerschap. Daarom kan de gemeente criteria opnemen die lokaal ondernemerschap stimuleren. Bijvoorbeeld duurzaamheidscriteria, werkgelegenheid voor lokale werkzoekenden of samenwerking met lokale leveranciers. Of de aanbestedingen kleiner houden, zodat ze onderhands gegund worden. Deze aanbestedingscriteria stimuleren de lokale economie.

7. Ondersteuning bij vaardigheden en kennis

Organiseer als gemeente (of een uitvoeringsorganisatie) trainingen voor ondernemers die hen helpen bij het op peil houden van (ondernemers)vaardigheden en kennis.

8. Klankbordgroep voor inzicht in actieve ondernemers in de gemeente

Gemeenten weten vaak vanuit de Kamer van Koophandel generieke cijfers over hun gemeente. Bijvoorbeeld hoeveel ondernemers er ingeschreven staan. Maar zelfstandigen zijn een gevarieerde groep. Om inzichtelijk te krijgen wat voor zelfstandige ondernemers er in de gemeente zijn, adviseren we je een klankbordgroep te starten met zelfstandig ondernemers. Hiermee kun je beleid gericht op zelfstandigen direct toetsen.

9. Betrek zelfstandig ondernemers actief bij regionale innovatieclusters

Zelfstandig ondernemers zijn vaak betrokken bij start-ups, scale-ups en andere (beginnende) vernieuwende bedrijven. Faciliteer als gemeente dat zelfstandig ondernemers betrokken worden bij regionale innovatieclusters. Bijvoorbeeld door het werken met flexwerkplekken en netwerkbijeenkomsten.

10. Zorg voor één duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt voor zzp'ers

Zelfstandig ondernemers hebben vaak te maken met meerdere gemeentelijke afdelingen tegelijk. Richt één herkenbaar aanspreekpunt in voor zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld een zzp-loket of ondernemersregisseur) die zzp'ers wegwijs maakt binnen de gemeente, vragen coördineert en meedenkt over oplossingen. Dit vergroot de toegankelijkheid van gemeentelijke dienstverlening.

Beste raadsgriffier,

Na de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart begint er een drukke periode. Een paar partijen in uw gemeente vormen een nieuwe coalitie en gaan aan de slag om een akkoord te schrijven voor de komende vier jaar. Dat document is het startpunt voor hoe inwoners het nieuwe bestuur leren kennen. Hét moment om een goede eerste indruk te maken.

Begrijpen inwoners straks wat er is afgesproken?

Coalitieakkoorden zijn vaak lastig leesbaar. Ze bevatten abstracte formuleringen, bestuurlijke taal en lange zinnen. Voor inwoners is daardoor niet altijd duidelijk: wat gaat er concreet veranderen? Waar gaat de gemeente mee aan de slag en waarmee niet? En wat betekent mijn stem in de praktijk?

Een begrijpelijk akkoord vergroot vertrouwen

Juist hier ligt een kans. Een begrijpelijk, toegankelijk en concreet coalitieakkoord maakt zichtbaar wat de samenwerking tussen partijen oplevert. En waarom ze bepaalde keuzes maken. Inwoners kunnen beter volgen wat er gebeurt, wat zij mogen verwachten en waarop zij het bestuur later kunnen aanspreken. Dat draagt bij aan meer betrokkenheid én vertrouwen.

De griffie kan hierin het verschil maken

Als griffier ondersteunt u de raad in deze belangrijke fase: de start van een nieuwe bestuursperiode. Dat geeft u de mogelijkheid om begrijpelijke communicatie vanaf het begin op de agenda te zetten. Misschien is dit het moment om partijen actief uit te nodigen hun akkoord politiek sterk en tegelijk ook helder en leesbaar te maken.

Samen werken aan een helder akkoord

BureauTaal helpt coalitiepartijen. Met workshops en gerichte tekstcoaching begeleiden we bij het schrijven van een toegankelijk, concreet en geloofwaardig akkoord. De schrijvende partijen houden daarbij eigen regie en doen tegelijkertijd waardevolle kennis op om ook daarna te gebruiken.

Denkt u dat dit interessant kan zijn voor uw gemeente? Ik denk graag met u mee over een passende aanpak. Neemt u gerust contact met mij op om een afspraak in te plannen.

Hartelijke groet,
Floor van Horen
Directeur BureauTaal

Afspraak maken? Plan zelf een afspraak in mijn agenda.

BUREAU [TAAL]
training tekst advies

Floor van Horen

Directeur floor@bureautaal.nl

Zij/haar www.bureautaal.nl

0345 544 837

Aan: College van Burgemeester en Wethouders

Betreft: Samen werken aan een gezonde fietscultuur voor onze jeugd

Arnhem, 2 maart 2026

Geacht college en leden van de gemeenteraad,

Fietsen is in Nederland veel meer dan een manier van vervoer: het is een pijler van onze gezondheid en een fundament van onze cultuur. Fietsen levert in Nederland een grote bijdrage aan de hoeveelheid gezonde lichaamsbeweging 18. Zonder fietsen zou in 2021 het percentage 12-17-jarigen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen niet 36,0 % zijn, maar hooguit 21,8 %, een verschil van ruim 14 procentpunten (relatief bijna 39 procent minder). Fietsen is dus onmisbaar voor de vitaliteit van onze jeugd én voor het behalen van nationale gezondheidsdoelen.

De cijfers spreken boekdelen: tussen 2019 en 2022 daalde de wekelijkse fietstijd van 12- tot 17-jarigen met 99 minuten per week. Bovendien gaat, weliswaar afhankelijk van de wijk, 30 procent van de kinderen nooit met de fiets naar school. Dit is een trend die we niet kunnen negeren.

Zorgwekkende trends die om actie vragen
De met de gewone fiets afgelegde afstand neemt significant af. Kinderen leren later fietsen, worden vaker met de auto of bakfiets naar school gebracht, en het gebruik van e-bikes door steeds jongere kinderen neemt explosief toe. Het gevolg? Minder beweging, meer kinderen met (ernstig) overgewicht, meer ernstige letsels en een groeiende kloof tussen kinderen die wél en niet fietsen. In elke klas zitten gemiddeld twee kinderen die geen fiets hebben, één op de elf kinderen fietst nooit of nauwelijks – een signaal van fietsarmoede dat we niet mogen accepteren.

Waarom nú ingrijpen?
Het behoud van onze fietscultuur is cruciaal om kinderen een gezonde, zelfstandige start te geven. Zonder extra inzet op fietsstimulering halen we het doel van 75 procent beweegnorm in 2040 niet. Fietsen is bovendien een sociale gelijkmaker: het vergroot mobiliteit en kansen, ongeacht inkomen of achtergrond. Elke dag dat we wachten, verliezen kinderen beweging, zelfstandigheid en veiligheid.

Wat gemeenten kunnen doen
Wij vragen u om fietsstimulering structureel onderdeel te maken van uw beleid op het gebied van sport en bewegen, mobiliteit, sociale cohesie en gezondheid. Samen met scholen, sportverenigingen, wielerclubs, buurten en lokale partners kunt u het verschil maken.

Concreet adviseren wij:

1. **Fietslessen op scholen stimuleren**, bijvoorbeeld door basisscholen te ondersteunen bij het afnemen van het Woezel en Pip fietsdiploma in groep 1 en 2, om zo de fietsvaardigheid van kinderen te vergroten en hun weerbaarheid in het verkeer te versterken.
2. **Fietsbezit bevorderen,** vooral in wijken met lagere inkomens, via leenfietsen, kortingsregelingen of lokale initiatieven.
3. **E-bikegebruik onder 16 jaar ontmoedigen**, om voldoende gewone fietsbeweging en veiligheid te waarborgen.
4. **Veilige fietsroutes en school- en sportomgevingen creëren**, zodat ouders het vertrouwen hebben om kinderen zelfstandig te laten fietsen naar onder meer school en de sportvereniging
5. **Gerichte campagnes voor ouders**, om het belang van fietsen voor gezondheid en zelfstandigheid (ook voor henzelf) te benadrukken, onder meer door maandelijks een zogenaamde Cyclovia in de stad te organiseren.

Samen kunnen we ervoor zorgen dat fietsen niet alleen een traditie blijft, maar een toekomst krijgt waarin ieder kind kan meedoen en gezond kan opgroeien. De Stichting Op de Fiets (powered by de Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie) gaat graag met u hierover in gesprek en samen concrete stappen te zetten.

Met vriendelijke groet,

Maurice Leeser
Directeur-bestuurder Stichting Op de Fiets

Per mail aan: burgemeester@rotterdam.nl,
Kopie aan: info@griffie.rotterdam.nl
Datum: 5 maart 2026
Onderwerp: Betrek jongeren aan de formatietafel
Contactpersoon: wouter.struijk@orr.nl

ombudsman
rotterdam
rijnmond

Bezoekadres
Batavierenstraat 15-35
3014 JH Rotterdam
5e etage

Contact
0800-0802 (gratis)
info@orr.nl

Instagram
@orr_geeftgehoor

LinkedIn
ORR_geeftgehoor

Facebook
Ombudsman
Rotterdam-Rijnmond

Geachte burgemeester Schouten,

Op donderdag 26 februari ben ik in de raadszaal van Rotterdam beëdigd als Kinderombudsman Rotterdam-Rijnmond. Diezelfde dag hebben we op mooie wijze afscheid genomen van mijn zeer gewaarde voorgangster, Stans Goudsmit. Graag kom ik op korte termijn langs om nader kennis te maken. Met het oog op de naderende gemeenteraadsverkiezingen en uw rol als hoeder van een goed verloop van het verkiezingsproces, richt ik mij graag alvast nu al met deze brief tot u.

In november 2025 nam de Algemeen Ledenvergadering (ALV) van de VNG een motie aan, waarin gemeenten worden opgeroepen om na de gemeenteraadsverkiezingen kinderen en jongeren een plek te geven aan de formatietafel[1]. Veel kinderen en jongeren voelen de effecten van lokale politiek en willen daar graag over meepraten vanuit het uitgangspunt *'nothing about us, without us'*. De VNG zal gemeenten handvatten bieden om hier invulling aan te geven. Hoe mooi zou het zijn als Rotterdam hier aandacht voor heeft!

Rotterdam heeft op dit moment drie sterke kinder- en jongerenraden: Young010, Jongerenraad Jonginclusief010, Kinderburgemeester en Kinderraad. Daarnaast loopt de stad voorop in het betrekken van jongeren bij de democratie, door hen vanaf 16 jaar al een plek te geven in de wijkraden.

Ik weet dat deze raden momenteel nadenken over de onderwerpen die zij belangrijk vinden voor het nieuwe college en de nieuwe raad, en dat zij dit ook kenbaar willen maken. Hoewel dit niet volledig representatief is voor alle kinderen en jongeren, vormt het wel een mooi begin.

Graag zou ik u willen vragen om dit initiatief door jongeren te betrekken aan de formatietafel onder de aandacht te brengen in aanloop naar de formatie. Kinderen en jongeren krijgen daarmee de aandacht waar zij recht op hebben en verdienen.

Met vriendelijke groet,

Wouter Struijk
Kinderombudsman Rotterdam Rijnmond

[1] Motie Vereniging van Nederlandse Gemeenten (november 2025): 11-motie-utrecht-geef-kinderen-en-jongeren-een-plek-aan-de-gemeentelijke-formatietafels.pdf

Geachte fractievoorzitter, geachte onderhandelaars van D66

Van harte gefeliciteerd met uw verkiezingsresultaat. Nu u de koers voor de komende raadsperiode uitzet, richten wij ons tot u met een kansrijk verzoek.

Energie van Rotterdam – het samenwerkingsverband van Rotterdamse energiecoöperaties – staat op een kruispunt.

Wij hebben de afgelopen jaren een uniek netwerk van kennis en expertise opgebouwd dat nu onmisbaar is voor de Rotterdamse energietransitie.

Waar landelijke regelingen zoals de SCE vaak tekortschieten voor kleinere, complexe daken, hebben wij met lokale steun juist daar de oplossing gevonden. We plannen momenteel succesvol "treintjes" van daken met de gemeente. Echter, doordat de huidige gemeentelijke subsidies[1], waarmee wij onze kennis konden uitbouwen, stoppen en de structurele gemeentelijke ondersteuning afloopt, dreigt deze opgebouwde expertise te verdwijnen. Dat zou een gemiste kans zijn voor de stad.

Wij hebben niet stilgezeten. In plaats van afwachten hebben we op basis van de lokale energie in buurten, versneld. Energie van Rotterdam fungeert als onmisbare linking pin in de energietransitie tussen bewoners, gemeente en markt samen met partners als LSA Bewoners, Samen010, VVE010 e.a.. Onze aanpak werkt omdat deze dichtbij, herkenbaar en samen georganiseerd is:

· **Lokale buurtwarmte:** Zoals in Kralingen Oost of in Prins Alexander waar de lokale energiecoöperatie Alex Energiek nu in drie verschillende buurten het animo voor buurtwarmte omzet in concrete plannen.

· **Isolatieaanpak**: In wijken zoals Carnisse activeren we bewoners en VVE's voor collectieve isolatie en warmte. In Rotterdam-Noord werkt Blijstroom samen met de gemeente en aanbieders voor het NIP.

· **Doorbraak bij huurders**: We staan op een kantelpunt om bewonersgroepen te laten investeren in zonprojecten op daken van corporaties.

· **Netcongestie & Innovatie**: Zo werken Delfshaven Energie Coöperatie en Energie van Rotterdam aan een geïntegreerd energiesysteem voor de nieuwe, duurzame *Paris-proof* wijk Schiehaven Noord. En bouwen we kennisontwikkeling op samen met de Rotterdam School of Management en ook met Europese energie-gemeenschappen.

Het kruispunt: Behoud en beheer van expertise

Om deze successen te borgen, is een stevige basisorganisatie nodig. Zonder structurele ondersteuning kunnen onze coöperaties hun vrijwillige werk niet volhouden en dreigt de opgebouwde kennis weg te vloeien. Wij zijn klaar om door te groeien naar een duurzame organisatie met drie pijlers:

1. Een Coöperatieloket of One-Stop-Shop voor bewoners, vanuit hier zetten we lokaal benodigde kennis en diensten in, maar bewoners en coöperaties hebben niet zelf eigen middelen om dit te bekostigen.

2. Uitvoeringspartner voor de gemeente of marktpartijen: Wij willen ingezet worden om als lokale partner, grote transitievraagstukken in Rotterdam concreet op te lossen.

3. Kennisontwikkeling: Blijvend onderzoek naar hoe we bewoners effectief meekrijgen.

Verzoek tot gesprek

Wij nodigen u graag uit om te bespreken hoe we deze onmisbare schakel kunnen borgen in het nieuwe collegeakkoord. Een blijvende investering in onze coöperaties voor beheer van de basisorganisatie levert grote maatschappelijke rendementen op.

In de bijlage treft u onze **Call to Action** aan. Wij horen graag wanneer u tijd heeft voor een kennismaking.

---

[1] Kansen voor West en de subsidie voor ondersteuning en kennisontwikkeling energie-cooperaties

Mede namens de aangesloten Energiecoöperaties

Blijstroom, Energie Coöperatie Rozenburg, AlexEnergiek, Stadsdriehoek Energie, Energie Collectief Waterweg, Delfshaven Energie Cooperatie en Zon op Zuid.

En voorzitters, Astrid Madsen (bestuur) en Christel Monrooij (RVC)

Vriendelijke Groeten

Ronald Franken

Directeur Bedrijfsbureau

06-10881610

Energie van Rotterdam

Het Industriegebouw

Goudsesingel 136 | U3.13

3011 KD Rotterdam

energievanrotterdam.nl

VERSNELLING VAN DE ENERGIE-ONAFHANKELIJKHEID VAN ROTTERDAM

Toekomstvisie en handelingsperspectief voor energiecoöperaties en Energie van Rotterdam (2026–2030)

Rotterdam staat aan de vooravond van een beslissende periode. De collegeperiode 2026–2030 valt samen met cruciale internationale klimaatdoelen én een groeiende urgentie rondom energiezekerheid. Recente geopolitieke ontwikkelingen onderstrepen dat energie-onafhankelijkheid geen abstract ideaal meer is, maar een directe noodzaak.

Tegelijkertijd beschikt Rotterdam over een uniek fundament: een groeiend ecosysteem van energiecoöperaties, verenigd in Energie van Rotterdam, met diepe wortels in de wijken en directe relaties met bewoners. Zij staan klaar om samen met de gemeente en andere stakeholders op verschillende domeinen te werken aan meer energie-onafhankelijkheid in de stad.

De komende jaren vragen om doorgroei mogelijkheden.

- Van losse projecten naar een samenhangend, wijkgericht energiesysteem.
- Van betrokken bewoners naar mede-eigenaren van de energietransitie.
- Van samenwerking naar gedeeld eigenaarschap.

Hiervoor is kennis, vertrouwen, draagvlak, (intrinsieke) betrokkenheid en handelingsperspectief van Rotterdammers nodig. De Rotterdamse energiecoöperaties hebben de afgelopen jaren een netwerk van meer dan 1.000 betrokken en geïnformeerde Rotterdammers verzameld. Vooralsnog voornamelijk rondom collectieve zonnedaken maar er zijn ook andere domeinen waar de meerwaarde van energiegemeenschappen zich uitbetaalt voor de stad:

1. **Energiearmoede**

Mensen in energiearmoede zijn vaak lastig bereikbaar. Hyperlokale netwerken, zoals buren, bieden hierin een oplossing. Sander van der Ham en Karen Welp (Buurtklimaatje, Energie van Rotterdam) met steun van LSA-bewoners en **Zon op Zuid**, tonen in Carnisse aan dat vergroening werkt als middel voor community building. Hierdoor worden 'moeilijke' buurten veiliger en socialer. Nu deze mensen elkaar vonden, is een gesprek over energie en aanpak van VVE's veel makkelijker.

2. **Isolatie**

Het isoleren van de bestaande woningvoorraad is een cruciale, no-regret investering voor de komende decennia. Hoewel de gemeente diverse programma's heeft, kunnen lokale energiegemeenschappen de conversiegraad verhogen. Zoals **Blijstroom** nu doet in Rotterdam-Noord: door positieve peer pressure, waarbij de enthousiasme van de buren aansteekt, wordt duurzame gedragsverandering versneld.

3. **Van het gas af**

Warmtenetten zijn -zeker in Zuid Holland met haven en geothermie- nog steeds de meest maatschappelijk solidaire en efficiënte oplossing. Door de nieuwe warmtewet staat de commerciële ontwikkeling echter stil; meer publieke controle kost nog 4-5 jaar en ook dan is lokaal draagvlak nodig. In de tussentijd starten een aantal lokale buurtwarmteprojecten, zoals in Kralingen Oost en Prins Alexander. **Alex Energiek** zet hier al het animo om in concrete plannen, wat essentieel is voor draagvlak en betaalbaarheid.

4. **Netcongestie**
Door netcongestie blijven woningen en bedrijventerreinen steken in de ontwikkeling. Lokale opwekking vermindert transportbehoeften. Energie van Rotterdam realiseerde al 16 collectieve zonnedaken met bewoners als eigenaar; de opbrengsten vloeien terug naar de wijk. Nu energie delen ook lokaal mogelijk wordt kan de energie ook meer lokaal gebruikt en opgeslagen worden. Samen met **Delfshaven Energie Coöperatie** werkt men aan een geïntegreerd energiesysteem voor Schiehaven Noord, waarin elektriciteit, warmte en mobiliteit samenkomen. De ervaring van deze coöperaties is hierin goud waard.

Call to action
Deze Rotterdamse Energiecoöperaties -en hun samenwerkingsverband **Energie van Rotterdam**- zijn de afgelopen jaren sterk gegroeid, mede dankzij de samenwerking met de gemeente. Door de samenwerking op meerdere duurzame domeinen als energiearmoede, van warmte, isolatieaanpak en duurzame elektriciteit kunnen energiegemeenschappen een belangrijke rol spelen in het samenbrengen van verschillende aspecten van de energietransitie.

Lokaal in de wijk komen al die stromen bij elkaar, en energiecoöperaties zijn gewend om snel te schakelen tussen verschillende thema's. Zij staan klaar om partner te worden van een nieuw college in Rotterdam. Laten we samen de schouders onder een meer energie-onafhankelijk Rotterdam zetten.

Kernpunten collegeakkoord (2026–2030)

Energie-onafhankelijk Rotterdam via energiegemeenschappen

- **1. Energiegemeenschappen als lokale partner**
  We erkennen Energie van Rotterdam en de lokale energiecoöperaties als structurele partner in de energietransitie en werken met meerjarige wijkprogramma's en zorgen voor een structurele financiële basis.
- **2. Wijkgerichte samenwerking en energiesystemen**
  We realiseren in minimaal 15 wijken integrale, coöperatieve energiesystemen (opwek, opslag, warmte en isolatie) in lokaal eigendom.
- **3. Versnelling isolatie en aanpak energiearmoede**
  We voeren een blok-voor-blok aanpak uit via bewonersnetwerken, waarbij energiecoöperaties een sleutelrol krijgen in het bereiken en activeren van huishoudens.
- **4. Lokaal eigenaarschap als norm (≥50%)**
  Nieuwe duurzame energieprojecten realiseren we met minimaal 50% lokaal eigendom en directe zeggenschap voor bewoners.
- **5. Rotterdams Energiefonds en systeemdoorbraak**
  We richten een energiefonds op en versnellen energie delen, buurtbatterijen en coöperatieve warmteoplossingen om netcongestie en afhankelijkheid structureel te verminderen.

Wij zijn de energie van Rotterdam

Samen gaan we voor duurzaam

Een energiebeweging van de bewoners langs de Waterweg die informeert, inspireert en initieert; van tips voor besparing tot het opzetten van energieprojecten.

Wij zijn het samenwerkings-collectief van de energie-coöperaties in onze stad

Samen bouwen we aan een lokaal en duurzaam energiesysteem. Onafhankelijk en in handen van Rotterdammers.

Samen brengen we de energietransitie naar Zuid

Droom groot. Deel eerlijk. Doe lokaal. Zo werken we samen aan betaalbare & duurzame energie voor iedereen.

Energie voor optimisten

Samen maken we Noord duurzamer. Als ondernemende pioniers willen wij onze coöperatieve stroom ook lokaal gaan leveren.

Samen, Duurzaam & Lokaal

Power in het centrum

Recht uit het stadshart: eigen energie, eerlijk gedeeld. Door de buurt, voor de buurt.

Samen stropen we de mouwen op

Wij helpen bewoners met energie besparen, bijvoorbeeld via collectieve inkoop voor verduurzaming. Ook onderzoeken we de mogelijkheid van buurtwarmte.

Onze energie geven wij weer terug aan ons dorp

Wij willen een door en voor Rozenburgse energiegemeen-schap vormen. We gaan groene stroom opwekken en aan de slag met energiebesparing.

Wij bouwen met energie aan onze gemeenschap in Rotterdam-West

Wij vinden dat duurzame energie voor iedereen bereikbaar moet zijn, eerlijk en solidair. Daarom besparen, maken en delen we zelf onze energie.

Nieuwe energie begint in de wijk

Input voor coalitieakkoord Rotterdam 2026
Stichting Energietransitie & Kernenergie (SEK)
Maart 2026

Rotterdam: sterke industrie vraagt een robuust energiesysteem

Rotterdam speelt een sleutelrol in de Nederlandse energietransitie. De haven en het industriële cluster behoren tot de grootste energiegebruikers van Europa en zullen de komende decennia sterk elektrificeren. Dit vraagt om een energievoorziening die duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar is.

Wind en zon vormen belangrijke pijlers van de energietransitie. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan stabiele CO_2-vrije elektriciteit die onafhankelijk is van weersomstandigheden. Grote industriële afnemers hebben immers nu eenmaal niet altijd de mogelijkheid zich aan te passen aan weersafhankelijk elektriciteitsbronnen. Een robuuste elektriciteitsvoorziening voor een industrieel cluster combineert daarom verschillende technologieën: variabele bronnen (wind/zon), regelbaar en basislastvermogen (kernenergie), opslag, import of vraagsturing.

SEK pleit voor een technologieneutrale benadering, waarbij de CO_2-vrije energiebronnen zon, wind en kernenergie gelijkelijk worden beoordeeld op hun bijdrage aan klimaatdoelen, leveringszekerheid en betaalbaarheid. Voor een industriële stad als Rotterdam zijn die drie pijlers essentieel voor het behoud van werkgelegenheid, economische kracht en investeringen.

<u>Rotterdamse haven als energiehub</u>
De Rotterdamse haven is nu al een enorme energiehub en moet dat blijven. Ze moet alleen transformeren, net als het hele energiesysteem. Initiatieven rond offshore wind, waterstof, CO_2-opvang en -opslag en elektrificatie van industrie laten zien dat Rotterdam vooroploopt in de energietransitie.

De elektriciteitsvraag van de haven en industrie zal door de elektrificatie de komende decennia alleen maar toenemen. Internationale ontwikkelingen, zoals in Canada, China, Amerika en het VK, laten zien dat Small Modular Reactors (SMR's) in de toekomst een aanvulling kunnen zijn op het energiesysteem van industriële clusters en havens. Deze nieuwe generatie kernreactoren kan immers naast CO_2-vrije elektriciteit ook warmte leveren aan de industrie. Veel industrie heeft immers hoge temperatuur proceswarmte nodig.

Het is daarom verstandig dat Rotterdam tijdig onderzoekt welke rol deze technologie kan spelen in het toekomstige energiesysteem van de haven en industrie en de realisatie van een dergelijke SMR ook vol ondersteunt.

Voorstellen voor het nieuwe coalitieakkoord

De SEK stelt voor om in het nieuwe coalitieakkoord de volgende punten op te nemen:

1. *Technologie-neutrale energietransitie*

De gemeente Rotterdam zet in op een energietransitie die duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar is en hanteert daarbij een technologieneutrale benadering. Alle CO_2-vrije energiebronnen worden op basis van hun bijdrage aan klimaatdoelen, betaalbaarheid en leveringszekerheid beoordeeld.

2. *Gelijk speelveld voor kernenergie*

Rotterdam ondersteunt een gelijk speelveld voor CO_2-vrije energiebronnen, waaronder zon, wind en kernenergie, zodat het energiesysteem zo efficiënt en robuust mogelijk kan worden ontwikkeld. Subsidies en fondsen zoals het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds kunnen ook worden ingezet voor initiatieven rondom kernenergie en/of SMR's.

3. *Verkenning naar Small Modular Reactors in de haven*

De gemeente Rotterdam start samen met het Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs en relevante partners een onafhankelijke verkenning naar de mogelijke rol van Small Modular Reactors (SMR's) voor de elektriciteits- en warmtevoorziening van haven en industrie.
Deze verkenning richt zich onder meer op:

- mogelijke locaties in het havengebied;
- bijdrage aan leveringszekerheid en systeemstabiliteit;
- aansluiting op het elektriciteitsnet;
- levering van industriële warmte;
- economische en ruimtelijke randvoorwaarde.

Rotterdam blijft open staan voor gesprekken met het Rijk over een grote Generatie III+ kerncentrale in de haven.

4. *Rotterdam als proeftuin voor energie-innovatie*

Rotterdam versterkt zijn positie als internationale energie-innovatiehub door samenwerking tussen industrie, kennisinstellingen en overheid te stimuleren en ruimte te bieden voor nieuwe energietechnologieën.

Conclusie

Rotterdam kan een voortrekkersrol blijven spelen in de energietransitie door te kiezen voor een brede en technologieneutrale aanpak. Door nu ruimte te bieden voor nieuwe opties zoals SMR's, blijft de stad voorbereid op een toekomst met een sterk groeiende vraag naar CO_2-vrije energie. Zo kan Rotterdam haar sleutelpositie binnen de Europese industriele ketens behouden

watersportverbond

Aan: Verkenner & gemeenteraadsfracties Rotterdam
gemeentesecretaris@rotterdam.nl
info@griffie.rotterdam.nl

Onderwerp: Blauwe brief
Datum: 20 maart 2026
Briefnummer: 2026.2026_blauwebrief_gem_inf
Contactpersoon: Paul Smelt
Regioteam Zuid-Holland
zuid-holland@watersportverbond.nl
030-3077500

~ Blauwe brief ~

Aan de (in)formateur(s) van de gemeente Rotterdam en gemeenteraadfracties,

Beste Cathelijne Bouwkamp,

De kiezer heeft gesproken en het is nu aan u een coalitie te vormen en afspraken te maken.

Het water, het 'blauw', mag daar zeker niet in ontbreken als beleidsonderwerp bij de vorming van een collegeprogramma van uw gemeente.

Met deze Blauwe brief vragen wij namens alle watergebruikers uw aandacht voor de watersport en recreatie in uw gemeente. De uitdagingen zijn groot: stikstof, bouwen, klimaat. Maar behoefte aan ruimte en ontspanning zijn ook evident. De watersport- en recreatiesector kan en wil een bijdrage leveren aan het creëren van oplossingen en inspelen op de behoefte van bewoners van uw gemeente. Met elkaar maken we allemaal intensief gebruik van het water: om op te verblijven, te sporten, te recreëren, ons te verkoelen en niet te vergeten: we hebben het nodig als drinkwater. Daarbij is het belangrijk dat we ons realiseren, dat de watersport laagdrempelig bijdraagt aan de leefbaarheid, economie, -mentale- gezondheid, recreatie, sport en toerisme in uw gemeente.

Hoe belangrijk het water is, blijkt ook uit de toename van watersportactiviteiten, recreatief watergebruik, vrijetijd en vakantiebesteding in eigen land. De waardering voor de watersport is gegroeid en zal blijvend zijn.

We vragen daarom uw aandacht voor de volgende 10 punten bij de formatie:

- Streef naar een op elkaar **aangesloten bevaarbaar vaarnetwerk**, bij gebiedsontwikkeling naar de aanleg van (water-)infrastructuur en neem bij de keuzes voor natuurontwikkeling de belangen van de recreatieve watergebruiker mee.

- Hou de watersportgebieden in uw regio aantrekkelijkheid, met toegankelijke vaarwegen voor zowel de recreatieve, als de wedstrijdsport. Dat vraagt om gestructureerd **onderhoud** en het bevaarbaar, veilig en toegankelijk houden van de plassen en vaarwegen met hun bruggen en sluizen, met oog voor uitbreiding van het vaargebied. Daar hoort aandacht voor het onderhoud van de gemeentelijke bruggen en sluizen en klantvriendelijke bedieningstijden bij.

- Gemeentelijke **ondersteuning** bij de diverse watersportverenigingen en vermindering van de administratieve lasten zouden de laagdrempeligheid vergroten om actieve vrijwilligers te stimuleren voor hun vereniging alsook voor het watergebied zich in te zetten.

- Denk ook aan het **kleine toervaartnet** in uw regio, er is veel belangstelling voor, zowel van vlotvaarders, kanovaarders als van Suppers.

- Denk mee met het **oplossen van de waterplanten** problematiek, die zich ook in onze regio al voor doet en op wateren, waar deze overlast nu nog niet is, ook nog zal voor gaan doen.
  Periodiek baggeren is lang veronachtzaamd. Het baggeren en verwerken van de bagger in of buiten het gebied en de aanpak van het zwevend slib, waar met name jachthavens en particulieren aan de rand van de diverse waterwegen en plassen hinder van ondervinden, verdienen een structureel plan.

- Aandacht moet er zijn voor het belang van goed waterbeheer, zeker na de actuele problemen met dan weer watertekorten, dan weer wateroverlast. Daarbij moeten we ons realiseren, dat grondwaterpijlbeheer ook consequenties zal hebben voor het vaarwaterpijl: denk aan **doorvaarthoogten van bruggen**, e.d.

- De **energietransitie**: we hebben het er veel over. Aanpassing op termijn van de gemotoriseerde recreatievloot zal zeker gaan gebeuren. Dat vereist wel een plan om deze overgang te kunnen maken. Denk hierbij bijv. aan de bijbehorende infrastructuur en aan de kosten om de fossiel aangedreven motoren te vervangen door een nieuwe aandrijving. Overigens hebben we hierbij veel ervaring opgedaan bij diverse watersportverenigingen in de regio. Deze kennis zouden we graag aan uw nieuwe coalitie willen meegeven. Ook zijn er kansen voor aquathermie.

- Schoonwaterbeleid, beleid m.b.t. toiletlozing, gaat ook de watersportsector aan. Goede voorlichting, aanpassing van de **benodigde infrastructuur**/meer sanitaire voorzieningen/afzuigpompen, e.d. zal aan de orde moeten komen.

- Veiligheid op het water vraagt ook aandacht, tegengaan van asociaal/ te hard varen e.d. vraagt om **handhaving, voorlichting en samenwerking**. Dit is een groeiend probleem waar wij graag bij helpen om dit aan te pakken.

- Wat zou het mooi zijn: één wethouder '**Water- en watergebruik**' om blauw echt sturend en duurzaam onderdeel te kunnen laten zijn van onze ruimtelijke ordening en waterbeheer, met aandacht voor de watersport en -recreatie.

Ongetwijfeld zullen er meer issues zijn, waarbij de benutting van expertise, van plaatselijke kennis, nautisch en ecologisch, waar de miljoen watersporters (gebruikers) over beschikken, onontbeerlijk zal zijn.

Voor informatie/ contact kunt u altijd bij ons terecht via contactgegevens in het briefhoofd.

NATUUR & MILIEU
Laat zien dat het kán

Utrecht, maart 2026

Betreft: inbreng voor een duurzaam collegeakkoord of oppositieagenda

Beste fractievoorzitter en gemeenteraadslid,

Allereerst feliciteren wij u van harte met uw benoeming tot raadslid of fractievoorzitter. De komende jaren maakt u keuzes die bepalend zijn voor hoe uw gemeente zich ontwikkelt. Daarmee ook voor hoe gezond, duurzaam en toekomstbestendig de leefomgeving voor inwoners wordt.

Gemeenten staan voor grote opgaven: woningbouw, bereikbaarheid, energietransitie en een gezonde leefomgeving. Die vraagstukken hangen sterk met elkaar samen. Een gezonde en prettige leefomgeving kan het vertrekpunt zijn voor keuzes over hoe we bouwen, hoe we ons verplaatsen en hoe we onze woonomgeving inrichten.

Graag delen wij vanuit Natuur & Milieu een aantal inzichten en praktische handvatten die u kunnen helpen bij het maken van deze keuzes.

Groen als basis voor een gezonde leefomgeving

Een groene buurt is meer dan een prettige plek om te wonen. Groen beschermt tegen hitte en wateroverlast, dempt geluid, zuivert de lucht en biedt ruimte aan vogels en insecten.

Tegelijkertijd worden woonomgevingen steeds voller en vaak ook versteender. Uit ons onderzoek blijkt dat Nederlandse gemeenten de afgelopen jaren verder zijn versteend, juist in buurten waar veel mensen in een kwetsbare positie wonen.

Dat is een zorgelijke ontwikkeling. Hitte is bijvoorbeeld niet alleen een ongemak, maar ook een groeiend gezondheidsrisico voor voornamelijk jonge kinderen, ouderen, zwangeren en mensen zonder goede huisvesting.

Door gericht te investeren in groen en water kunnen gemeenten hun leefomgeving gezonder en klimaatbestendiger maken.

Ook in het landelijk gebied speelt gezondheid een rol. Wetenschappelijk onderzoek laat steeds duidelijker zien dat er, naast veel natuurschade, verbanden zijn tussen het gebruik van bestrijdingsmiddelen en ziekten zoals kanker, autisme en neurodegeneratieve ziekten als Parkinson. Samen met Urgenda ontwikkelden wij daarom een gemeentelijke handleiding voor regulering van bestrijdingsmiddelen.

Een bereikbare en leefbare gemeente

Een fijne buurt biedt ruimte om te wonen, te spelen en elkaar te ontmoeten. Dat vraagt ook om een goede bereikbaarheid voor iedereen. Dat betekent dat voorzieningen niet alleen bereikbaar zijn met een auto.

Wanneer iedereen gemakkelijk lopend, met de fiets of met het ov naar school, de winkel of een zorglocatie kan, worden gemeenten toegankelijker. Ouderen blijven langer zelfstandig, jongeren kunnen zich makkelijker verplaatsen en het aantal korte autoritten neemt af. Dat komt de gezondheid en luchtkwaliteit ten goede. Tijdens ons webinar ‘Hoe houden gemeentes voorzieningen dichtbij?’ gaan we hier graag verder met u over in gesprek.

Investeringen in groen en nabijheid van voorzieningen versterken bovendien de aantrekkelijkheid van dorps- en stadscentra. Er ontstaat een openbare ruimte waar verblijven centraal staat, in plaats van alleen verkeer.

Uit ons onderzoek blijkt dat beleid dat autoverkeer vermindert ook economisch goed werkt, mits er tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in alternatieve vervoersvormen en voorzieningen. In verschillende gemeenten leidt dit zelfs tot een levendiger centrum en meer bezoekers.

Slim omgaan met ruimte en woningen

Minder autoverkeer opent deuren voor een slim parkeerbeleid waarbij de parkeernorm aangepast wordt. Hoge parkeernormen maken woningbouw nu lastig en duurder. Maar door een beleid gericht op deelmobiliteit, het beter gebruik van bestaande parkeergarages en parkeren op afstand, ontstaat letterlijk leefruimte. Een lagere parkeernorm staat dan nieuwe woningen niet langer in de weg. Dit geldt voor de financiële haalbaarheid van nieuwe woningbouw, maar ook voor het beter benutten van de bestaande woningvoorraad om sneller woningen te realiseren.

Uit ons onderzoek blijkt dat een belangrijk deel van de oplossing voor woningtekorten ligt in het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Zoals ook de Rijksbouwmeester recent benadrukte, kunnen er door woningen te splitsen,

delen en verdiepingen toe te voegen, snel veel woningen worden gerealiseerd. Gemeenten kunnen dit stimuleren met passend beleid waarbij ook de parkeernorm wordt aangepast.

Zo kan de woningvoorraad groeien zonder dat extra ruimte verloren gaat en blijft er meer plaats over voor de bomen, struiken en planten die de buurt gezond en leefbaar houden.

Als gemeente kunt u niet alleen een positieve invloed hebben op de buurt van uw inwoners, maar ook op de woning zelf. Veel huishoudens met een lager inkomen kampen met een hoge energierekening. Door slechte isolatie en afhankelijkheid van aardgas, stijgt de rekening en ontstaat energiearmoede. Met een gerichte aanpak voor verduurzaming van deze woningen helpt u de bewoners en levert u een structurele bijdrage aan de energietransitie.

De energietransitie in uw gemeente

In de vraag naar schone energie is lokale opwek met wind en zon onmisbaar. Maar ruimte is beperkt. Daarin bieden energieakkers (ook wel agri-PV) uitkomst door zonnepanelen te combineren met landbouw. Zo kan dezelfde grond bijdragen aan energieopwekking en aan een natuurvriendelijk landbouwsysteem waarin herstel van biodiversiteit centraal staat. Gemeenten spelen een verbindende rol door boeren, bewoners en ontwikkelaars samen te brengen en ook duidelijke kaders te stellen over de ontwikkeling van deze akkers. Hierdoor ontstaat een win-win voor boeren, natuur en het klimaat. In ons artikel leest u meer over de mogelijkheden die agri-PV biedt.

De kracht van bewonersinitiatieven

Veel duurzame ontwikkelingen starten niet alleen op het gemeentehuis, maar juist in buurten zelf. Bewoners starten met het vergroenen van hun straat of bijvoorbeeld een energiecoöperatie. Zulke initiatieven geven een krachtige impuls aan een duurzame, gezonde leefomgeving en een fijne buurt om in te wonen. Gemeenten die ruimte geven aan bewonersinitiatieven en samenwerken met inwoners zien vaak dat plannen sneller van de grond komen en beter aansluiten bij wat lokaal nodig is. Door heel Nederland zijn er inspirerende voorbeelden van succesvolle samenwerkingen tussen gemeenten en bewonersinitiatieven.

We hopen u met de voorbeelden en inzichten in deze brief te inspireren bij het vormgeven van beleid waarbij een duurzame, gezonde en groene omgeving voor mensen centraal staat. Om verder met ons te praten over het onderwerp bereikbaarheid in uw omgeving, nodigen we u graag uit voor het webinar 'Hoe houden gemeentes voorzieningen dichtbij?' op dinsdag 21 april om 12.00 uur.

Heeft u belangstelling om meer te weten over de andere bovengenoemde onderwerpen, dan kunt u dit aangeven. Bij voldoende interesse organiseren we ook rond deze onderwerpen graag een webinar voor raadsleden en fractievoorzitters die hiermee aan de slag willen.

Voor nu wensen we u veel succes toe in uw nieuwe rol als raadslid of fractievoorzitter.

Met vriendelijke groet,

Rob van Tilburg
Directeur Programma's Natuur & Milieu

Geachte griffiers van de gemeenteraad

Datum
24 maart 2026

Ons kenmerk
-

Telefoon
070-3738393

Bijlage(n)
-

Onderwerp
aanbevelingen Brede aanpak jeugd voor de gemeentelijke formatietafel

Geachte (in)formateur,

Op 30 januari 2025 publiceerde de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd het rapport *Groeipijn*. Daarin wordt bevestigd dat het huidige jeugdstelsel onder grote druk staat en dat een fundamentele verandering nodig is om kinderen, jongeren en gezinnen beter te ondersteunen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft mij daarom aangesteld als bestuurlijk aanjager Brede aanpak jeugd. Mijn opdracht is om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van een samenhangende gemeentelijke koers rond opgroeien, opvoeden en ontwikkelen van kinderen en jongeren.

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 richt ik mij nadrukkelijk ook op de formatiefase waarin nieuwe colleges hun prioriteiten vastleggen. Met deze brief wil ik u enkele aanbevelingen meegeven voor een op te stellen coalitieakkoord, die behulpzaam zijn bij toekomstig gezins- en jeugdbeleid.

Doel van de opdracht
Mijn opdracht richt zich op twee samenhangende doelen:

- het stimuleren van een gemeentelijke veranderaanpak op meerdere leefdomeinen voor gezinnen en kinderen;
- het ontwikkelen van een praktisch handelingsperspectief voor gemeenten.

Uitgangspunt daarbij is dat gemeenten werken aan een sterke lokale basis waarin kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Gesprekken en eerste constateringen
In de afgelopen periode heb ik gesprekken gevoerd met onder andere wethouders, deskundigen, jongeren en vertegenwoordigers van diverse organisaties, waaronder het Netwerk Directeuren Sociaal Domein, PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, de Branchevereniging Maatschappelijke

Kinderopvang (BMK), het inspiratienetwerk Met Andere Ogen, Jeugdzorg Nederland en GGD GHOR Nederland. Uit deze gesprekken komt een aantal duidelijke lijnen naar voren:

- Er is een breed gedeeld gevoel van urgentie om het jeugdbeleid te transformeren.
- Gemeenten willen werken aan een sterke lokale basis voor gezinnen en kinderen.
- Jeugdbeleid staat niet op zichzelf, maar hangt nauw samen met andere beleidsterreinen zoals onderwijs, bestaanszekerheid, gezondheid en wonen.
- Bestuurders hebben behoefte aan concrete handvatten om hun bestuurlijke verantwoordelijkheid voor gezins- en jeugdbeleid goed vorm te geven.

Waarom deze verandering nodig is
Het huidige systeem van jeugdhulp staat onder druk en bereikt niet altijd wat we ermee beogen. Veel problemen waarmee kinderen te maken krijgen hangen samen met omstandigheden in het gezin of de leefomgeving, zoals armoede, schulden, huisvesting of mentale problemen van ouders.

Tegelijkertijd groeit de instroom naar individuele jeugdhulp en zijn de kosten voor gemeenten moeilijk beheersbaar geworden. Niet alle kinderen horen thuis in de jeugdzorg, terwijl kinderen die wél hulp nodig hebben die niet altijd tijdig of passend ontvangen.

Daarom is een inhoudelijke verandering nodig. Kinderen ontwikkelen zich het best in een sterk en zo normaal mogelijk dagelijks leven: thuis, op school, in de buurt en in hun sociale netwerk. Jeugdhulp moet dat gewone leven ondersteunen wanneer dat nodig is, maar het niet vervangen. Investeren in sterke gezinnen, sterke buurten en een goede samenwerking tussen gemeente, onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg werkt daarmee niet alleen preventief, maar is ook een voorwaarde om kinderen kansrijk, veilig en gezond te laten opgroeien.

Wat kunt u van de bestuurlijk aanjager verwachten
In de komende weken werk ik deze inzichten verder uit in:

- een inhoudelijke koers voor de gemeentelijke aanpak van jeugd;
- een praktische leidraad vanuit het perspectief van wethouders Jeugd – '*De Gids*' – in hun samenwerking met collega's in het college van B&W, de gemeenteraad, gemeentelijke samenwerkingspartners en inwoners;
- ondersteuning voor gemeenten bij de uitwerking en toepassing hiervan.

Aanbevelingen voor de formatietafel
Voor nu geef ik u graag enkele aanbevelingen mee voor het coalitieakkoord. Deze aanbevelingen raken drie samenhangende lagen: beleid, financiën en de praktijk in de wijk.

1. **Formuleer een duidelijke ambitie**
   Neem in het coalitieakkoord de ambitie op om te komen tot een sterke gemeentelijke basis voor gezinnen en kinderen, gericht op opvoeden, opgroeien en ontwikkelen.

2. **Maak van jeugdbeleid een collegebrede verantwoordelijkheid**
   Stel wat gezinnen en kinderen nodig hebben centraal bij het gemeentelijk beleid en beschouw de uitwerking en uitvoering daarvan als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gehele college. Dit is cruciaal voor het noodzakelijke domeinoverstijgend werken aan de brede ondersteuning van jeugdigen en gezinnen. Kinderrechten zijn hiervoor een behulpzaam instrument.

3. **Investeer in preventie en voorzieningen in de wijk**
   Maak structureel ruimte voor voorzieningen in wijken en voor preventief en collectief aanbod. Ondersteun daarnaast inwonersinitiatieven die bijdragen aan sterk sociaal kapitaal. Zet in op stevige lokale teams die breed kijken en handelen, die de netwerken in de wijk kennen of mensen met elkaar in contact kunnen brengen.

4. **Versterk de inhoudelijke verbinding tussen onderwijs en jeugd**
   Breng onderwijs, kinderopvang en jeugd samen in één wethoudersportefeuille vanwege de logische inhoudelijke samenhang. Het maakt ook het gesprek met samenwerkingspartners en de ambtelijke organisatie eenvoudiger omdat zij dan één aanspreekpunt hebben.

Tot slot
Na de komende meivakantie lanceer ik ‘De Gids voor wethouders Jeugd’ gebaseerd op een inhoudelijke koers en een voorstel voor ondersteuning aan gemeenten. Mocht u in de tussentijd behoefte hebben aan een nadere toelichting of een gesprek, dan ben ik daar graag toe bereid.

Met vriendelijke groet,

Cathalijne Dortmans
Bestuurlijk aanjager Jeugd

FNV PLAN GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN 2026

Lokaal FNV Rotterdam

Rotterdam is een trotse arbeidersstad. Een vooruitstrevende wereldse stad waarin iedereen ongeacht geslacht, afkomst, geloof of seksuele oriëntatie helemaal zichzelf mag zijn en zich mag organiseren. Maar bovenal een solidaire stad die niemand in de kou laat staan, inwoners mee laat beslissen, en zorgt voor echt werk en betaalbare huisvesting voor iedereen.

Het FNV-plan voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026 wil de politieke partijen handvatten geven voor een sociaal Rotterdam. Lokaal FNV Rotterdam vraagt de partijen dit plan te ondersteunen. Dit plan wil bijdragen aan een stad waar solidariteit onder burgers centraal staat. Het plan focust op zaken rondom inkomen en werkgelegenheid; de kern van het vakbondswerk.

1. Werk moet lonen, zeker in Rotterdam

Rotterdam stelt werk centraal als middel tot bestaanszekerheid en sociale inclusie. Werken moet altijd lonen – met een eerlijk loon (minimaal 16 euro per uur; zie "Waarom moet het minimumloon naar 16 Euro? Op "), een arbeidsovereenkomst en goede arbeidsvoorwaarden. Werk mag *nooit* een voorwaarde (tegenprestatie) zijn voor het verkrijgen van een uitkering. Ook re-integratiewerk moet gebaseerd zijn op een arbeidscontract met bijbehorende rechten en plichten. Vrijwilligerswerk is waardevol, maar moet altijd vrijwillig blijven – ook voor bijstandsgerechtigden.

Echte banen, geen schijnoplossingen
De gemeente Rotterdam geeft zelf het goede voorbeeld door echte banen te creëren met kwaliteit, werkzekerheid en goede arbeidsvoorwaarden. Flexwerk wordt alleen toegestaan bij piek en ziek. Rotterdam houdt zich aan de banenafspraak voor garantiebanen, realiseert beschut werk, en investeert in duurzame werkgelegenheid in de regio.

Duurzame begeleiding naar werk
Rotterdam begeleidt mensen duurzaam naar werk, met individuele aandacht en maatwerktrajecten. Niet de snelste, maar de beste route naar duurzaam werk staat centraal. Daarbij hoort investering in scholing en samenwerking met echte werkgevers in plaats van uitzendbureaus.

Werkcentrum Rijnmond
De rol van vakbonden binnen het Werkcentrum Rijnmond (WCR: Over Werkcentrum Rijnmond) wordt in de communicatie verhelderd (zie: De vakbeweging).
De gemeente ondersteunt het WCR om mensen die hun baan (dreigen te) verliezen – bijvoorbeeld door de energietransitie – van werk naar werk te begeleiden.

Kwalitatieve werkgelegenheid
Rotterdam kiest bewust voor het stimuleren van kwalitatief goede werkgelegenheid boven laagbetaalde, onzekere pulpbanen. Door te investeren in toekomstbestendige sectoren en samenwerking met relevante partners, waaronder vakbonden, wordt gezorgd dat inwoners terecht kunnen in werk dat past bij hun talenten en wensen. Dit is essentieel, gezien de beperkte ruimte, krapte op de arbeidsmarkt en de druk op de energie-infrastructuur.

Kinderopvang als voorwaarde voor arbeidsparticipatie
Om arbeidsparticipatie te bevorderen, subsidieert de gemeente *gratis* kinderopvang voor werkende en werkzoekende ouders.

2. Niet slopen, maar goed wonen – Rotterdam kiest voor betaalbaar, duurzaam en sociaal wonen

Rotterdam voert een woonbeleid dat recht doet aan haar inwoners. Het recht op goede, betaalbare en veilige huisvesting staat centraal. Het woningaanbod moet aansluiten op wat mensen kunnen én willen betalen. Daarbij worden sluitende afspraken gemaakt met projectontwikkelaars over de bouw van voldoende sociale huur- én sociale koopwoningen.

Betaalbaar wonen voor lage en middeninkomens
Woonlasten mogen voor lage en middeninkomens niet stijgen, als gevolg van beleid van de gemeente of woningcorporaties en ook niet als gevolg van de energietransitie. Er wordt gestuurd op het bouwen van woningen die betaalbaar zijn voor de eigen inwoners en mensen die vanwege werk naar de stad verhuizen. Betaalbaarheid is *noodzakelijk* om naast betaling van de huur ook nog te kunnen leven. Dit houdt in dat maximaal 20% van het inkomen aan woonlasten besteedt kan worden.

Geen sloop van goede woningen
Technisch goede woningen worden niet gesloopt. Rotterdam voorkomt het onttrekken van sociale huurwoningen aan de voorraad waarvoor deze bedoeld is. Bij het vaststellen van de woningvoorraad telt alleen mee wat voldoet aan het landelijke bouwbesluit en de geldende huurliberalisatiegrens.

Levensloopbestendig en toekomstgericht bouwen
Rotterdam bouwt leeftijdsbewust, met voldoende woningen voor senioren en mensen met een zorgvraag. Er is aandacht voor (tussen)vormen van wonen die doorstroming bevorderen en inspelen op de veranderende samenstelling van huishoudens.

Bewonersparticipatie
Rotterdam komt in de prestatieafspraken met de woningcorporaties overeen dat bij woningverbetering en -renovatie bewoners vanaf het begin van het proces (voorbereiding en uitvoering) worden betrokken en worden ondersteund zodat ze wezenlijk invloed hebben.

3. Naar een armoedevrije en sociaal rechtvaardige stad

Rotterdam voert een actief en sociaal armoedebeleid, met als doel om bestaanszekerheid te garanderen voor álle inwoners. De gemeente hanteert daarbij een minimumloon van €16,- voor zowel eigen als extern ingehuurde werknemers, en past haar belasting- en heffingsbeleid hierop aan. Daarnaast lobbyt zij bij de landelijke overheid om ook de bijstand aan dit minimumloon van 16 euro te koppelen.

Om Rotterdammers met lage inkomens beter te ondersteunen, verruimt de gemeente het budget voor armoedebeleid. Zij verhoogt de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen voor mensen op bijstandsniveau tot 100%. Daarbij wordt ingezet op vereenvoudiging van het aanvraagproces voor gemeentelijke voorzieningen, met duidelijke communicatie in begrijpelijke taal en extra ondersteuning voor mensen met beperkte digitale vaardigheden.

De gemeente maakt bijverdienen in de bijstand makkelijker, zodat mensen kunnen toewerken naar economische zelfstandigheid. Ook wordt de verrekening van inkomsten makkelijker en inzichtelijker gemaakt.

Breed en proactief beleid
Rotterdam ontwikkelt een proactief armoedebeleid dat zich richt op álle kwetsbare groepen: werkende armen, ouderen met onvolledige AOW, mensen met problematische schulden en gezinnen met kinderen. De inkomensgrens voor armoedebeleid, kindregelingen, kwijtschelding en zorgverzekeringen wordt verhoogd naar *150%* van de bijstandsnorm.
De gemeente verleent actief hulp bij het aanvragen van toeslagen en regelingen en zorgt voor laagdrempelige toegang tot schuldhulpverlening. Een schuldhulptraject wordt altijd ingezet vóórdat incassobureaus of deurwaarders worden ingeschakeld.

Rotterdam zet zich tegen de schuldenindustrie en werkt samen met bedrijven met een GBO-keurmerk (zie Keurmerk Geldzorgenbewuste organisatie)

Bijzondere bijstand wordt verstrekt als gift voor essentiële kosten zoals rechtsbijstand, aanschaf witgoed of medische zorg. Voor chronisch zieken en gehandicapten is er een ruimhartige tegemoetkoming in de zorgkosten.

Om kinderen gelijke kansen te bieden, investeert Rotterdam in het terugdringen van kinderarmoede door het gezinsinkomen te versterken.

Om willekeurige verschillen tussen gemeenten tegen te gaan, pleit Rotterdam voor landelijke centralisering van belangrijke tegemoetkomingen zoals, studietoeslag, meerkostenregelingen, collectieve zorgverzekering, individuele inkomenstoeslag en gemeentelijke kinderopvangregelingen.

Gelijke toegang tot sport, cultuur en recreatie
Iedere Rotterdammer moet mee kunnen doen aan sport, cultuur en recreatie, ongeacht het inkomen. De gemeente investeert in bibliotheken, sportvoorzieningen, musea, muziekverenigingen en maatschappelijke verenigingen, ook in moeilijke financiële tijden. De culturele sector mag niet afhankelijk worden van vrijwilligers. Gelijke toegang tot sport, cultuur en recreatie is essentieel voor de sociale samenhang en het welzijn van inwoners.

Mobiliteit
Het gratis openbaar vervoer, dat nu geldt voor Rotterdammers vanaf de AOW-leeftijd, wordt tenminste uitgebreid naar mensen met een inkomen op bijstandsniveau.
Mensen moeten goed van A naar B kunnen komen ongeacht handicap en of kleinere portemonnee. Dit leidt niet alleen tot meer mobiliteit in de hele stadsbevolking, maar kan op termijn ook voor gezondere lucht en langer levensgenot zorgen. Het voorkomt dat mensen in een isolement geraken als ze weinig geld te besteden hebben. De gemeente heeft ook een belangrijke verantwoordelijkheid als het gaat om doelgroepenvervoer via WMO, leerlingenvervoer en de wet jeugdzorg

Rotterdam investeert in openbaar vervoer, zowel vanwege goede bereikbaarheid en milieudoelstellingen, als vanwege goede werkgelegenheid binnen de sector. Het moet prettig reizen zijn en werknemers binnen het openbaarvervoer moeten hun werk goed en veilig kunnen doen.

4. Eerlijke en sociale energietransitie

Iedereen moet mee kunnen doen
De energietransitie mag niet leiden tot extra lasten voor mensen die al op of onder de armoedegrens leven. Iedereen moet kunnen meedoen, ongeacht inkomen, leeftijd, woonsituatie of andere omstandigheden. De gemeente speelt hierin een actieve rol en zorgt ervoor dat ondersteuning bereikbaar is voor alle inwoners. Hierbij blijft speciale aandacht nodig voor mensen met een kleine beurs.

Sociale werkgelegenheid en toekomstbestendige banen
De overgang naar duurzame energie biedt kansen voor nieuwe, toekomstbestendige werkgelegenheid. Rotterdam stuurt hierop door – naast milieudoelstellingen – te kiezen voor echte banen onder goede cao-voorwaarden. Dit geldt zowel voor het aantrekken van nieuwe, duurzame bedrijven als voor het verduurzamen van bestaande bedrijven.

De Rotterdamse haven
De haven is de trots van onze stad. Op dit moment heeft de haven te weinig toekomstperspectief, omdat er geen landelijk beleid is ten aanzien van de verduurzaming van haven en industrie. De gemeente doet een beroep op het Rijk om voldoende financiële middelen beschikbaar te stellen om deze verduurzaming te realiseren. Daarnaast komt er een Rotterdams compensatiefonds om werkzekerheid en inkomenszekerheid van getroffen werknemers te waarborgen.
Bij de uitgifte en de grondpachtprijzen van industrie- en havengronden wordt prioriteit gegeven aan bedrijven die investeren in duurzaamheid, scholing en kwalitatieve werkgelegenheid.

Aanpak energiearmoede
Energiearmoede treft vooral huurders in slecht geïsoleerde woningen. Zij kampen met kou, schimmel, gezondheidsproblemen en hoge energielasten. De gemeente moet versneld inzetten op isolatie en verduurzaming van (sociale) huurwoningen via verhuurders, en zorgen voor directe steun via energieklussers en hulp bij energierekeningen. De verduurzaming moet toegankelijk en

betaalbaar zijn, juist voor huurders met een smalle beurs. Totdat alle woningen zijn aangepakt, blijft ondersteuning essentieel.

Actieve betrokkenheid van bewoners
De energietransitie raakt ieders dagelijks leven. Daarom moeten bewoners, buurten, wijken, bedrijven, scholen en organisaties actief worden betrokken bij het proces. De gemeente zorgt voor een aanpak met breed draagvlak, waarin bewoners naar vermogen kunnen bijdragen. Dit betekent:

- Oprechte participatie via bewonersorganisaties, huurdersverenigingen en andere netwerken (zie ook onder punt 2).
- Inzetten van getrainde energie-ambassadeurs in buurten en dorpen om het gesprek lokaal aan te jagen.
- Communicatie die eerlijk, praktisch en toegankelijk is, ook voor laaggeletterden.
- Het goede voorbeeld geven door publieke gebouwen verder te verduurzamen.
- Ruimte voor overlegvormen passend bij de eigenheid van wijken en buurten.

Concrete en toegankelijke uitvoering
De energietransitie moet gepaard gaan met heldere informatie en praktische ondersteuning voor alle inwoners:

- Informatiepunten in buurthuizen, bibliotheken en via woningcorporaties.
- Onafhankelijke en begrijpelijke voorlichting over maatregelen, kosten, opbrengsten en aanpak.
- Energiecoaches die actief wijken bezoeken.
- Gemeentelijke stimulering van energiezuinige apparaten en duurzame bouwmaterialen.
- Afspraken met bedrijven over verduurzaming van processen en inkoop.

Daarnaast ondersteunt Rotterdam burgerinitiatieven die het algemeen belang dienen, bijvoorbeeld coöperatieve energieprojecten. Er wordt geen publiek geld geïnvesteerd in projecten met een winstoogmerk. De gemeente houdt toezicht op noodzakelijke aanpassingen in de energie-infrastructuur (zoals verzwaring van het net en laadpalen) en garandeert dat duurzame energie betaalbaar en beschikbaar blijft voor iedereen.

5. Kwaliteit en waardering in de zorg

Zorg, hulp en welzijn moeten professioneel, menselijk en dichtbij worden georganiseerd – afgestemd op de behoeften van mensen, niet op de logica van systemen. Rotterdam staat voor toegankelijke, kwalitatieve zorg, met waardering voor zorgverleners en een eerlijke behandeling van cliënten.

Toekenning van zorg op maat
De ondersteuningsbehoefte van de cliënt is leidend bij het toekennen van zorg en het opstellen van indicaties. De indicatie moet helder zijn, inclusief het aantal uren per week aan benodigde ondersteuning. Daarnaast moet de rechtspositie van cliënten gewaarborgd zijn en moet elke indicatiestelling voldoende objectief onderbouwd worden.

Waardering en beloning van zorgprofessionals
Geld voor zorg moet naar zorg – niet naar overhead, gebouwen of topsalarissen. De gemeente Rotterdam zet zich actief in voor het naleven van de cao VVT. Als zorginstellingen deze cao niet naleven, steunt de gemeente de medewerkers in hun pogingen om te werken volgens de

afgesproken arbeidsvoorwaarden. Ook breder welzijns-, jongeren- en opbouwwerk moet worden uitgevoerd onder de juiste cao-voorwaarden.

Sterke en eenvoudige jeugdzorg
Rotterdam staat voor professionele hulp in de jeugdzorg, met extra aandacht voor complexe situaties. De jeugdzorg moet worden versimpeld: het Rijk betaalt, de uitvoering gebeurt decentraal en de schotten tussen verschillende onderdelen verdwijnen. Rotterdam maakt zich hard voor herwaardering van de sector: structurele tekorten en onderwaardering van jeugdzorgwerkers moeten stoppen.

Zorg, hulp en welzijn
Rotterdam dient ervoor te zorgen dat de zorg en hulp voor mensen die dit nodig hebben professioneel en menselijk is ingericht, dichtbij in de wijk. De ondersteuningsbehoefte van cliënten dient daarbij leidend te zijn bij het toekennen van zorg/het afgeven van indicaties. De rechtspositie van cliënten moet voldoende beschermd zijn, indicatiestellingen behoeven voldoende objectivering.

6. De menselijke maat in de Participatiewet

Rotterdam zet zich in voor de vernieuwing van de Participatiewet (zie artikel Participatiewet: zoeken naar de juiste balans). De huidige wet kent namelijk veel ongewenste bijwerkingen, zoals de kostendelersnorm, die mensen juist verder van de arbeidsmarkt en samenleving kan afduwen.

Vertrouwen
Rotterdam zet in op vertrouwen in plaats van repressie. De nadruk op controle en bureaucratie –leidt tot een mensonterende behandeling van mensen die afhankelijk zijn van ondersteuning. Rotterdam wil daarom experimenteren met *regelvrije bijstand*. Door meer gebruik te maken van zogenoemde *kan-bepalingen* ontstaat er ruimte voor maatwerk en een menselijkere uitvoering van de Participatiewet.
Rotterdam biedt mensen met een uitkering begeleiding, ondersteuning, scholingsmogelijkheden en vertrouwen. De gemeente gaat respectvol met hen om en helpt hen richting duurzame arbeidsparticipatie. Er is een duidelijk loket waar mensen terecht kunnen met vragen over werk, loopbaan en opleiding.

Rotterdam Inclusief
Rotterdam zet in op het sociaal ontwikkelbedrijf (Rotterdam Inclusief) als springplank én vangnet voor mensen met een arbeidsbeperking. Deze werknemers verdienen ondersteuning en werkzekerheid. En zij verdienen een fatsoenlijke cao (zie artikel Cao Aan de Slag van Cedris) met een leefbaar loon, pensioenopbouw en scholingsmogelijkheden. Rotterdam zet zich in om dit via de VNG te realiseren. De gemeente realiseert de wettelijke taakstelling voor beschut werk en draagt bij aan de garantiebanen.

7. Toegankelijk en betaalbaar onderwijs

Rotterdam voert een actief beleid om de jeugdwerkloosheid onder jongeren met een migratieachtergrond aan te pakken. Dit gebeurt onder andere door het bieden van scholing, begeleiding, het actief openstellen van netwerken en het bestrijden van racisme en discriminatie.

Basisvaardigheden
De stad zet structureel in op het verbeteren van de basisvaardigheden van alle inwoners, inclusief arbeidsmigranten. Dit betreft lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Er moet een laagdrempelig maar hoogwaardig educatieaanbod gratis beschikbaar zijn voor iedereen. De gemeente benut hiervoor het volledige educatiebudget en vult dit waar nodig aan met eigen middelen. Om de kwaliteit te waarborgen, stelt Rotterdam eisen bij aanbestedingen en subsidieverstrekking.

Toegankelijkheid
Daarnaast ondersteunt de gemeente leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen, bijvoorbeeld via een fonds voor bruikleen van leermiddelen zoals boeken en computers, in samenwerking met scholen.
Om de toegang tot kennis en ondersteuning verder te verbeteren:

- Worden bibliotheken teruggebracht in de wijken.
- Stimuleert de gemeente wijkgericht de opbouw van netwerken waar kinderen hulp kunnen krijgen bij huiswerk, waar jonge kinderen worden voorgelezen, en waar ondersteuning wordt geboden bij het leren van de Nederlandse taal.

Stagiaires
Rotterdam stimuleert dat stagiaires (met name in het MBO-onderwijs) een redelijke vergoeding krijgen (zie artikel: Stage op Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)). Daarnaast zorgt zij als werkgever voor voldoende stageplaatsen bij de gemeente.

8. Bescherming van arbeidsmigranten tegen misstanden

Rotterdam treedt actief op tegen slechte huisvesting van arbeidsmigranten. Wonen en werk worden strikt gescheiden: bed en brood horen niet van dezelfde partij te komen.

Uitzendbureaus en opdrachtgevers
Er komt een vergunningsplicht voor uitzendbureaus, en de huisvesting van arbeidsmigranten valt onder regulier huurrecht. Werkgevers die arbeidsmigranten naar Nederland halen, moeten een huisvestingsplan hebben voordat ze aan de slag kunnen. De gemeente beoordeelt de woonruimte van arbeidsmigranten gelijkwaardig aan reguliere woningen en grijpt in bij misstanden. zoals overbewoning en onredelijke huren. Hierop wordt actief gehandhaafd.

Actieve inschrijving bij de burgerlijke stand (BRP) wordt nagestreefd zodat mensen toegang houden tot hulp en voorzieningen.

Goed werkgeverschap
De arbeidsmigranten werken veelal in flexibele arbeidsrelaties, tegen lage lonen. Deels is het werk tijdelijk zoals bij seizoenswerk. Maar veel werk is structureel en moet daarom ook structureel ingevuld worden.
Rotterdam zet in op het uitbreiden van de coalitie en het convenant 'goed werkgeverschap' en de samenwerking met omliggende gemeenten om de problematiek aan te pakken (zie artikel: Rotterdam en werkgevers starten 'Coalitie Goed Werkgeverschap')

De gemeente werkt actief samen met de Arbeidsinspectie om misstanden op te sporen en aan te pakken.

Dakloze migranten
Rotterdam zorgt voor een structurele oplossing voor dakloze migranten door verbetering en uitbreiding van de bed en broodregeling.

9. Eerlijk en transparant aanbesteden

Gemeente Rotterdam neemt haar verantwoordelijkheid als publieke opdrachtgever serieus. Bij aanbestedingen – of het nu gaat om dienstverlening, bouwopdrachten of andere vormen van werk – staan goed werk, kwaliteit en publieke waarden centraal. De gemeente kijkt daarbij niet alleen naar de laagste prijs, maar ook naar de arbeidsvoorwaarden, werkdruk, duurzaamheid en de maatschappelijke impact.

De gemeente onderzoekt de mogelijkheden van het weer inbesteden van eerder uitbesteedde activiteiten zoals groenvoorziening, zorg, vervoer op maat (remunicipalisatie). Zie artikel: De Toekomst is Publiek - FNV

Opdrachtverstrekking
Bij het opstellen van de opdracht worden vakbonden, werknemersvertegenwoordigers en gebruikersorganisaties actief betrokken. In de opdracht worden duidelijke minimumafspraken opgenomen over werkdruk, materieel, arbeidsomstandigheden en het naleven van de juiste cao's. Een minimumloon van tenminste 16 euro moet daar onderdeel van zijn. Daarom moet er een realistisch budget zijn waarmee het werk goed en verantwoord uitgevoerd kan worden. Overtreding van de afspraken door de opdrachtnemer leidt tot sancties, met onafhankelijke controle op de naleving.
Bij contractwisselingen is de overgang van personeel een harde eis. Werknemers behouden hun rechten, arbeidsvoorwaarden en werkzekerheid om verlies van professionele krachten te voorkomen.

Social return
De social-return-afspraken (SROI; zie artikel Social return) moeten bijdragen aan duurzame werkgelegenheid, zonder dat dit leidt tot verdringing of draaideureffecten. Het doel moet zijn om mensen perspectief te bieden op zeker werk onder eerlijke arbeidsvoorwaarden. Rotterdam zet actief in op het naleven van de gemaakte social return afspraken.

10. Sociaal seniorenbeleid

Senioren moeten zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Hiervoor moeten er voldoende passende en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Rotterdam voert een beleid in waarbij er meer levensloopbestendige woningen worden gebouwd en bestaande woningen gerenoveerd (denk aan drempelloze woningen met brede deuren) zowel in de sociale huursector als voor de lage middeninkomens. Hiervan kunnen ook mensen met een lichamelijke handicap profiteren.

Rotterdam zorgt ervoor dat er voldoende huishoudelijke hulp, verpleeghulp en hulpmiddelen beschikbaar zijn én blijven.

Mantelzorgers verdienen ondersteuning en ruimte om even te worden ontzorgd. De gemeente voorziet in toegankelijke *respijtzorg* en andere vormen van verlichting voor mantelzorgers. Zorg is niet alleen professioneel, maar ook solidair – samen zorgen we voor elkaar.

Bij burgers van boven de 70 moet niet standaard worden uitgegaan dat zij mantelzorger kunnen zijn. Ook werkende ouders met kinderen moeten worden ontzien.

Rotterdam stimuleert en ondersteunt activiteiten van organisaties gericht op zingeving en bestrijding van eenzaamheid.

En daarbij: Waardeer onze gemeenteambtenaren!

Gemeenten krijgen veel taken vanuit het Rijk overgedragen om uit te voeren. Dit zijn belangrijke taken voor Nederland; publieke voorzieningen en diensten om de leefbaarheid en bestaanszekerheid van burgers op peil te kunnen houden en de complexe uitdagingen op de woningmarkt, de energietransitie en de omgevingswet te kunnen uitvoeren. Dit vraagt om structurele investeringen in goede en voldoende ambtenaren en in markconforme arbeidsvoorwaarden. De bezuinigingen op het gemeentefonds door het Rijk mogen niet op het bordje komen te liggen van onze ambtenaren. Zij houden sinds jaar en dag publieke voorzieningen en diensten in Rotterdam draaiend, zodat alle burgers veilig en gezond in onze stad kunnen blijven leven en werken. Rotterdam zet zich in om dit voor haar ambtenaren te waarborgen.

LOKAAL FNV ROTTERDAM

Versterk de lokale aanpak op eenzaamheid

Eenzaamheid in jullie gemeente

Ongeveer de helft van de volwassenen in Nederland voelt zich eenzaam.
Bijna één op de zeven mensen is sterk eenzaam; onder jongeren tot 25 jaar en 75-plussers zijn deze percentages nog hoger. Langdurige eenzaamheid leidt tot gezondheidsrisico's, minder meedoen in de samenleving en een gevoel van verminderd welzijn of geluk.

Waarom nú?

Nu de gemeenteraadsverkiezingen achter de rug zijn, kiezen jullie niet alleen een bestuur, maar ook hoe jullie omgaan met eenzaamheid in de gemeente. Nieuwe coalitieafspraken zijn hét moment om een sterke, lokale aanpak tegen eenzaamheid vast te leggen.

Daarbij biedt ook het landelijke coalitieakkoord kansen. Het kabinet gaat namelijk een Gemeenschapsfonds oprichten om voorzieningen zoals buurthuizen, verenigingsgebouwen en dorpswinkels te realiseren en te behouden**.** Samen met overheid, samenleving en bedrijfsleven kunnen we succesvol werken aan voldoende en verschillende vormen, plekken en programma's voor ontmoeting.

Wat levert dit jullie op?

- Meer inwoners die zich gezien voelen en meedoen in de samenleving.
- Sterke buurten en netwerken, waar signalen eerder worden opgepakt.
- Een stevigere sociale basis met vitale buurthuizen, verenigingen en dorpsvoorzieningen, mogelijk gemaakt door publiek-privaat samenwerken.

Wat je als gemeente nú kunt doen

Eenzaamheid is een complex vraagstuk dat raakvlakken met verschillende domeinen heeft. Zowel qua oorzaak als gevolg. Maak daarom de 'aanpak tegen eenzaamheid' onderdeel van jullie coalitieakkoord. Reserveer structureel, meerjarig budget en capaciteit voor een langere inzet, die meer doet dan losse projecten. Omdat sterke buurten, ontmoetingen en netwerken net zo belangrijk zijn als infrastructuur.

Maak gebruik van bestaande kennis en bewezen aanpakken:

Kijk in de Etalage van Maatschappelijke Initiatieven [link] . Van buurtdiners tot jongerenprogramma's – bewezen concepten die helpen om mensen daadwerkelijk minder alleen te laten zijn.

Gebruik de Toolkit voor bedrijven en organisaties [link]. Deze bevat inspirerende praktijkvoorbeelden van bedrijven uit de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid en helpt om lokale werkgevers en andere private partijen te betrekken bij jullie aanpak.

Raadpleeg de databank van Movisie met meer dan 130 erkende sociale interventies [link]. Zo kies je interventies waarvan de werking is onderbouwd en die passen bij jullie lokale situatie.

Stimuleer lokale maatschappelijke initiatieven en ondersteun een duurzame lokale aanpak. Een sterke aanpak vraagt om voortdurende inzet en samenwerking van organisaties, ondernemers en inwoners. Gezamenlijkheid werkt: publiek én privaat, met z'n allen, en juist op lokaal niveau. Een lokale coalitie helpt om dit duurzaam te organiseren. Zie ook: **[Link]**

Namens de deelnemers van de **Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid** wensen we jullie veel succes de komende periode. **Heb je vragen?** Neem contact op met het coördinatieteam van de coalitie via eenzaamheid@aef.nl.

Aan de nieuwe fracties van de raden van de gemeenten langs de Nederlandse kust

Betreft: opgaven zoetwatervoorziening en verzilting

Leeuwarden, 24 maart 2026

Geachte heer, mevrouw,

De Stichting Kenniscluster voor Verziltingsvraagstukken (SALTA) wenst u veel succes toe in de komende raadsperiode.

Op basis van klimaatscenario's wordt verwacht dat droogte en hittestress steeds vaker gaan voorkomen. Het wordt moeilijker om alle functies langs de kust op het gewenste moment te voorzien van voldoende zoet water. Voor sommige delen van het land is aanvoer van zoet water sowieso niet mogelijk. Als er geen of minder zoet water beschikbaar is zal de verzilting van het watersysteem toenemen. Verzilting is de toename van het zoutgehalte in de bodem, grondwater en oppervlaktewater. Door dit proces wordt zoet water zouter, wat leidt tot schade aan landbouwgewassen, natuur en het brengt de drinkwatervoorziening in gevaar.
Voor hoogwaardige en duurzame productie van landbouwgewassen is voldoende zoet water en een gezonde bodem essentieel.

SALTA werkt met zo'n 60 publieke en private partners uit het bedrijfsleven, overheid, onderwijs en onderzoek aan oplossingen en handelingsperspectief voor de praktijk. De stichting is opgericht met een ideële doelstelling om de kennis binnen Nederland uit te wisselen en antwoorden te vinden waar de kennis ontbreekt. Uiteindelijk moet dat de weerbaarheid tegen extremere weersomstandigheden en verzilting versterken.

De gemeente kan een belangrijke rol spelen door te bevorderen dat zoetwater wordt benut en zo mogelijk wordt hergebruikt. Dat vraagt om onderwijs en voorlichting, passend beleid en het ondersteunen van initiatieven.

Wij denken daarbij aan de volgende concrete acties op gemeentelijk niveau:

- Het stimuleren van peil gestuurde drainage op landbouwpercelen, zodat regenwater langer kan worden vastgehouden
- Het mogelijk maken van maatregelen om aan te passen aan verzilting
- Alert zijn op infrastructurele maatregelen die kunnen leiden tot extra verzilting
-

SALTA - Institute for Agriculture in Salinizing Deltas
Agora 4 - 8934 CJ Leeuwarden - T. +31 582 849 049 - info@salta-cluster.com
IBAN: NL80.RABO.0367.5669.23 t.n.v. Stichting Kenniscluster voor Verziltingsvraagstukken in Delta's
KVK: 903.582.60 - BTW: NL865289037B01
SALTA-CLUSTER.COM

- Het mogelijk maken van de opslag van zoetwater in bassins of in de ondergrond (in acquifers)
- Het bevorderen van hergebruik van gezuiverd afvalwater
- Het bevorderen van het beter sluiten van lokale waterkringlopen
- Het stimuleren van projecten gericht op zuinig watergebruik en gezonde bodems
- Het ondersteunen van kennisverspreiding en -ontwikkeling, om daarmee de bewustwording te bevorderen

SALTA is graag uw partner. De organisatie is met haar grote netwerk en de sterke orientatie op de praktijk in staat om bij te dragen aan de uitvoerbaarheid van beleid. Dat doet SALTA onder meer met Praktijkcoaches die momenteel actief zijn in Groningen (Minou Hegge), Friesland (Jacob Wiedijk) en Noord-Holland (Peter Baltus). Voor de andere provincies streven we naar een vergelijkbare werkwijze. In Friesland zal binnenkort een testlocatie voor het bepalen van de zouttolerantie van landbouwgewassen worden gestart.

Wij hopen u de komende periode eens te mogen ontvangen bij één van onze activiteiten of op onze onderzoek locatie. Wilt u meer informatie? Neem dan eens een kijkje op www.salta-cluster.com of neem contact op met ons secretariaat office@salta-cluster.com of 058-2849049.

Met vriendelijke groet,
Peter Prins, Algemeen Directeur SALTA

Geachte raadsgriffier,

Nu de verkiezingen in bijna alle gemeenten hebben plaatsgevonden en de coalitievorming gaande is, willen wij uw dringende aandacht vragen voor de verontrustend groeiende onveiligheid in het verkeer.

Wij stellen het op prijs indien u deze mail en de bijlage snel onder de aandacht brengt van de formerende partijen en wensen uw fracties veel wijsheid toe bij de te maken politieke keuzes.

De cijfers liegen er niet om

In 2024 kwamen 675 mensen om het leven in het verkeer (2023: 684)[1] en raakten 7.800 mensen ernstig gewond, 400 meer dan in 2023. Fietsers blijken wederom zowel de grootste groep bij de verkeersdoden (36%) als bij de ernstig verkeersgewonden (71%). Prognoses tot 2040 wijzen op een verdere stijging: circa 10% meer verkeersdoden en 20% meer ernstig verkeersgewonden[2]. Het aantal mensen dat jaarlijks de spoedeisende hulp (SEH) bezoekt in verband met letsel door een verkeersongeval ligt boven de 110.000 en is de afgelopen 10 jaar met 19% gestegen[3]. Om dit laatste cijfer goed door te laten dringen: alle inwoners van een stad als Alkmaar komen elk jaar op de SEH van een ziekenhuis terecht ten gevolge van een verkeersongeval!

Onnoemelijk menselijk leed en maatschappelijke kosten

Naast het onnoemelijke menselijke leed dat wordt veroorzaakt door deze verkeersonveiligheid willen wij hier ook de maatschappelijke kosten van ongelukken benoemen. De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) heeft deze economische schade al eens begroot op de lieve som van **plusminus 33 miljard euro per jaar**[4].

Investeren loont

Wij zetten ons als non-profit vereniging al sinds 1932 in voor één maatschappelijke opgave: het verbeteren van de verkeersveiligheid. Verkeersveiligheid is voor ons geen tijdelijk project, maar een permanente opgave voor het publieke belang, waarvoor onze lokale vrijwilligers en medewerkers zich met hart en ziel inzetten. Wat wij willen bereiken is dat iedereen, dus ook de kwetsbare verkeersdeelnemer, veilig thuis komt. Gezien de cijfers, trends en ontwikkelingen is dit harder nodig dan ooit.

Wat vragen wij de onderhandelaars bij de coalitievorming

We doen hierbij een dringende beroep op u om bij uw onderhandelingen de verkeersveiligheid niet uit het oog te verliezen en hiervoor structureel gelden beschikbaar te stellen om zodoende

[1] CBS cijfers d.d. 16 april 2025
[2] SWOV Factsheet, december 2025 (Ernstig verkeersgewonden in Nederland)
[3] Cijfers Veiligheid NL uit Letsel Informatie Systeem
[4] SWOV Factsheet, juni 2024 (Kosten van verkeersongevallen)

in het verbeteren van verkeersveiligheid te kunnen blijven investeren. Onder de streep leveren deze investeringen geld op en voorkomt u veel menselijk leed. Juist gemeenten (en hun inwoners) kunnen een grote bijdrage leveren aan het verbeteren van de lokale verkeersveiligheid. Dat willen we graag samen met u doen.

[1] CBS cijfers d.d. 16 april 2025

[2] SWOV Factsheet, december 2025 (Ernstig verkeersgewonden in Nederland)

[3] Cijfers Veiligheid NL uit Letsel Informatie Systeem

[4] SWOV Factsheet, juni 2024 (Kosten van verkeersongevallen)

Evert-Jan Hulshof
directeur
Veilig Verkeer Nederland

Iedereen veilig over straat, dat is waar we het voor doen. Onze activiteiten zijn gericht op verkeerseducatie en mensen helpen om in actie te komen voor verkeersveiligheid. Bekijk wat jij kunt doen op vvn.nl.

3 keuzes voor veiliger verkeer in uw gemeente

Gemeenten kunnen vandaag al concrete stappen zetten om verkeersslachtoffers te voorkomen. Met gerichte keuzes op snelheid, afleiding en rijden onder invloed wordt het verkeer veiliger voor iedereen.

Snelheid aanpassen | **Minder afleiding** | **Verantwoord rijden**

Snelheid

Verlaag snelheid waar fietsers en auto's elkaar ontmoeten. Maak 30 km/u waar mogelijk, richt wegen hierop in en handhaaf zichtbaar. Op gemeentelijke wegen vallen veel slachtoffers en juist hier leren kinderen deelnemen aan het verkeer.

Afleiding

Voorkom afleiding in het verkeer met zichtbare campagnes, verkeerseducatie en samenwerking met politie, scholen en lokale partners. Zo groeit het bewustzijn over de risico's van telefoongebruik en onoplettendheid.

Rijden onder invloed

Maak rijden zonder invloed vanzelfsprekend met lokale campagnes, samenwerking met horeca en politie en zichtbare controles in de gemeente. Zo wordt de subjectieve pakkans groter: het gevoel dat je gecontroleerd kunt worden.

Concrete oplossingen voor kwetsbare verkeersdeelnemers

Geef lopen en fietsen prioriteit (STOMP). Investeer in veilige fietsroutes en school-omgevingen. Bescherm kinderen, ouderen en scootmobielgebruikers. Fietsende senioren vormen een grote risicogroep, vaak door eenzijdige ongevallen.

Lokale thema's en uitdagingen

Juist lokale thema's vragen om aandacht. Denk aan fatbikes, waarbij gemeenten bij scholen controles kunnen organiseren die ook ruimte bieden voor gesprek over veilig gedrag. En denk aan fietsarmoede: steeds meer kinderen hebben geen fiets of missen fietsvaardigheid.

Kwetsbare verkeersdeelnemers — **Actuele verkeersthema's**

Veilig Verkeer Nederland helpt gemeenten

We gaan graag met u in gesprek om onze kennis te delen en samen te bekijken hoe we de verkeers-veiligheidsuitdagingen het beste kunnen aanpakken. Neem contact op met de lokale afdeling, scan de QR-code of ga naar vvn.nl/relatiebeheerders en kom direct in contact met een VVN-expert in uw regio.

VEILIGVERKEER

Samen werken aan veiliger verkeer in uw gemeente

Verkeersveiligheid raakt iedere inwoner van uw gemeente. Toch blijft het aantal verkeersslachtoffers hoog. Elke gemeente heeft daarbij zijn eigen uitdagingen, thema's en aandachtspunten. Op gemeentelijke wegen vallen veel slachtoffers. Daarmee ligt er een duidelijke verantwoordelijkheid én opgave voor gemeenten om te zorgen voor een verkeersveilige omgeving.

1. Snelheid

Snelheid is van doorslaggevende invloed op zowel het ontstaan als de ernst van verkeersongevallen. Juist op gemeentelijke wegen is dit extra relevant omdat hier veel slachtoffers vallen. Tegelijk zijn dit de plekken waar kinderen leren deelnemen aan het verkeer, als voetganger en als fietser, en waar ook kwetsbare verkeersdeelnemers zoals ouderen en scootmobielgebruikers zich verplaatsen. Dit onderstreept de noodzaak om snelheid op deze wegen structureel te verlagen. Gemeenten kunnen hierin het verschil maken door 50 km/u-wegen waar mogelijk terug te brengen naar 30 km/u, de inrichting van wegen aan te passen zodat lagere snelheden vanzelfsprekend worden en te zorgen voor zichtbare en consistente handhaving.

2. Afleiding in het verkeer

Afleiding, met name door smartphonegebruik, is een groeiend probleem en speelt een rol bij veel ongevallen. Gemeenten kunnen bijdragen aan veiliger gedrag door in te zetten op bewustwordingscampagnes, verkeerseducatie en samenwerking met scholen, werkgevers, politie en lokale partners. Door structureel aandacht te besteden aan dit thema wordt veilig gedrag de norm.

3. Rijden onder invloed

Rijden onder invloed van alcohol of drugs blijft een belangrijke oorzaak van ernstige ongevallen. Ook hier kunnen gemeenten een actieve rol spelen. Door lokale campagnes te ondersteunen, samen te werken met horeca en politie en in te zetten op zichtbare controles, kan de zogenoemde subjectieve pakkans worden vergroot. Het gevoel dat je gecontroleerd kunt worden, heeft aantoonbaar effect op gedrag.

Bescherming van kwetsbare verkeersdeelnemers

Naast deze drie risico's is het essentieel om de positie van kwetsbare verkeersdeelnemers structureel te versterken. Kinderen, ouderen en fietsers lopen het grootste risico in het verkeer. In het bijzonder verdienen fietsende senioren aandacht: zij vormen een grote groep verkeersslachtoffers, vaak als gevolg van eenzijdige ongevallen. Door in het mobiliteitsbeleid vaker uit te gaan van het STOMP-principe – waarbij lopen en fietsen prioriteit krijgen – kunnen gemeenten de openbare ruimte veiliger en overzichtelijker inrichten. Denk aan veilige fietsinfrastructuur, duidelijke oversteekplaatsen, opfriscursussen voor senioren en verkeersluwe schoolomgevingen.

Lokale uitdagingen vragen om lokale oplossingen

Elke gemeente kent zijn eigen uitdagingen, zoals het toenemende gebruik van fatbikes en de groeiende fietsarmoede onder kinderen. Deze ontwikkelingen vragen om een gerichte lokale aanpak, waarin handhaving, educatie en interventies samenkomen. Denk aan het organiseren van laagdrempelige controle- en herstelmomenten voor fatbikes, waar jongeren hun voertuig gratis kunnen laten checken of repareren en waar tegelijkertijd het gesprek kan worden gevoerd over veilig gedrag in het verkeer, of aan het aansluiten bij initiatieven zoals *Fietsen voor Iedereen*.

Hoe kunnen wij u helpen

Veilig Verkeer Nederland werkt sinds 1932 elke dag aan een verkeersveiliger Nederland. Met duizenden vrijwilligers en professionals zijn we actief in de wijken en straten van uw gemeente met campagnes, projecten en interventies. We helpen inwoners om zelf bij te dragen aan een veilige verkeersomgeving.

We gaan graag met u in gesprek om onze kennis te delen en samen te bekijken hoe we de verkeersveiligheidsuitdagingen in uw gemeente het beste kunnen aanpakken, samen met onze afdelingen en werkgroepen. Neem contact op met de lokale afdeling, scan de QR-code op de andere zijde of ga naar vvn.nl/relatiebeheerders. Zo zorgen we ervoor dat iedereen veilig over straat kan.

Evert-Jan Hulshof
Directeur

Hans Gilissen
Voorzitter

VEILIGVERKEER

Geachte raadsleden,

In de komende periode werkt u aan de vorming van een nieuwe coalitie en aan de koers voor de komende bestuursperiode. Met deze brief vraagt de Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland (SKBN) uw aandacht voor een onderwerp dat vaak als economisch of sectoraal wordt benaderd, maar in de kern raakt aan brede welvaart en leefbaarheid: de ontwikkeling van bedrijventerreinen en andere werklocaties.

SKBN is hét onafhankelijke landelijke netwerkplatform voor kennisdeling, samenwerking en beleidsinput op het gebied van fysieke werklocaties. Wij brengen gemeenten, regio's, kennisinstellingen en marktpartijen samen om te werken aan robuuste, duurzame en economisch vitale werklandschappen.

Werklocaties: meer dan economie alleen
Bedrijventerreinen vormen de basis van de lokale economie, maar hun betekenis reikt verder dan economische cijfers. Zij bieden werkgelegenheid voor een brede groep inwoners, dragen bij aan vakmanschap en innovatie en zijn randvoorwaardelijk voor het functioneren van voorzieningen, voor het lokale sport- en verenigingsleven, voor logistiek en de maakindustrie. Goed functionerende werklocaties versterken daarmee niet alleen de lokale economie, maar ook de leefbaarheid. Daarnaast dragen bedrijventerreinen bij aan de oplossing van belangrijke maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaat en circulariteit. Voldoende ruimte op bedrijventerreinen maakt bovendien woningbouw mogelijk, doordat bedrijven van te transformeren locaties kunnen worden verplaatst.

Tegelijkertijd staan veel bedrijventerreinen onder druk door veroudering, ruimtegebrek en grote transities op het gebied van energie, klimaat en circulariteit. In de praktijk betekent dit onder meer beperkte uitbreidingsruimte voor bedrijven, knelpunten in de energievoorziening, verouderde gebouwen en een toenemende druk op bereikbaarheid. Hierdoor komt juist de ruimte voor innovatieve bedrijvigheid onder druk te staan, terwijl die essentieel is om de economische weerbaarheid te versterken, arbeidsproductiviteit te verhogen en economische risico's op te vangen. Zonder gerichte aandacht lopen bedrijven vast in hun ontwikkeling, bijvoorbeeld door gebrek aan uitbreidingsruimte, onvoldoende energiecapaciteit of een verouderde inrichting van terreinen. Dit raakt niet alleen ondernemers, maar ook werkgelegenheid en kansen voor inwoners. Het toekomstperspectief van deze locaties vraagt daarom om duidelijke bestuurlijke aandacht en consistente keuzes in de nieuwe coalitieagenda's.

Schaarse ruimte vraagt om bewuste keuzes
Naast het verbeteren en intensiveren van bestaande werklocaties speelt ook de vraag naar nieuwe ruimte voor economische activiteiten. De ruimte voor werken is schaars en staat onder druk door concurrerende claims voor wonen, natuur en infrastructuur, terwijl de vraag naar ruimte voor bedrijvigheid blijft groeien.

Uit landelijke analyses, waaronder de Ruimtelijk-Economische Verkenning van het ministerie van Economische Zaken, blijkt bovendien dat 30% van de nationale werkgelegenheid en 40% van het bruto binnenlands product op slechts 2,5 % van het totale oppervlak wordt verdiend. Ook daarom is de manier waarop gemeenten omgaan met ruimte voor werken van strategisch belang.

Zonder tijdige en samenhangende keuzes ontstaat het risico dat economische functies worden verdrongen, bedrijven uitwijken naar minder geschikte locaties of de gemeente (of regio) verlaten. Het zorgvuldig programmeren van nieuwe werklocaties, in samenhang met herstructurering van bestaande terreinen en regionale afspraken, is daarom essentieel om economische vitaliteit en brede welvaart te behouden.

Coalitievorming als beslismoment
De opgaven op werklocaties zijn complex en vaak langjarig. Herstructurering, verduurzaming en uitbreiding vragen om investeringen, samenwerking en bestuurlijke continuïteit. Besluiten die in deze bestuursperiode worden genomen, verruimen de handelingsruimte in latere jaren.
SKBN ziet landelijk dat gemeenten zich in verschillende fasen bevinden: sommige zijn al gestart met uitvoering en herstructurering, andere werken nog aan visie- en beleidsvorming of staan aan de vooravond van nieuwe keuzes. Juist daarom is de coalitievorming een bepalend moment: hier worden prioriteiten gesteld en wordt vastgelegd welke rol werklocaties krijgen in relatie tot economie, ruimte en brede welvaart.

De rol van gemeenten
Gemeenten zijn bepalend voor het toekomstperspectief van werklocaties. Niet door alles zelf te doen, maar door richting te geven, keuzes te maken en samenwerking mogelijk te maken. Dat vraagt om regie op ruimtegebruik, het verbinden van publieke en private partijen en publieke inzet waar herstructurering en verduurzaming anders niet van de grond komen. Veel opgaven stoppen bovendien niet bij de gemeentegrens; regionale samenwerking is daarom noodzakelijk.

Oproep aan u als gemeenteraad
Wij vragen u om in de coalitievorming expliciet richting te geven aan de toekomst van werklocaties door vast te leggen:

- hoe bestaande werklocaties worden behouden, vernieuwd en toekomstbestendig worden gemaakt;
- waar en onder welke voorwaarden ruimte wordt gereserveerd voor nieuwe economische activiteiten;
- dat bij besluiten over werklocaties expliciet wordt meegewogen wat dit betekent voor lokale banen, ondernemerschap, voorzieningen en de leefomgeving;
- hoe randvoorwaarden zoals energie-infrastructuur, netcapaciteit, bereikbaarheid, verduurzaming en water tijdig en samenhangend worden meegenomen en kunnen bijdragen aan de oplossing voor de gehele gemeenschap;
- hoe samenwerking op werklocaties wordt georganiseerd en uitvoering daadwerkelijk van de grond komt;
- en hoe dit alles regionaal wordt afgestemd.

Door nu duidelijke keuzes te maken over ruimte voor werken, legt u de basis voor brede welvaart en een toekomstbestendige (lokale en regionale) economie. SKBN denkt graag met u mee en deelt kennis en praktijkervaringen die gemeenten helpen deze keuzes goed te onderbouwen.

Met vriendelijke groet,
Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland

Frank Hazeleger
voorzitter SKBN

Bestemd voor: Nieuw verkozen gemeenteraad

Onderwerp: Oproep voor het optimaal benutten van publieke inkoop: verbreding van Social Return on Investment als hefboom voor meer sociale impact.

Amsterdam, 25-03-2026

Geachte fracties,

Hartelijk gefeliciteerd met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen. In aanloop naar de coalitieonderhandelingen willen wij u graag een inhoudelijke oproep meegeven over de inzet van Social Return on Investment (SROI) in uw gemeente.

Publieke inkoop is een krachtige hefboom om maatschappelijke waarde te realiseren. Juist nu ligt er een kans om SROI verder te ontwikkelen en breder in te zetten, zodat gemeenten via inkoop nog gerichter kunnen bijdragen aan wat lokaal écht belangrijk is.

In de huidige praktijk ligt de nadruk vaak op inspanningsgerichte en administratief eenvoudig toetsbare eisen. Dat biedt duidelijkheid, maar het brengt ook een risico met zich mee: wanneer SROI vooral als afvinklijst wordt benaderd, kan dit onbedoeld leiden tot tick-the-box gedrag, schijninvulling en afkoopconstructies. Daarmee verschuift de focus naar naleving en aantallen, terwijl het grotere potentieel - duurzame effecten voor inwoners - onvoldoende tot zijn recht komt.

Gemeenten én marktpartijen geven steeds vaker aan behoefte te hebben aan meer uitvoerbaarheid, heldere kaders en ruimte voor maatwerk, zodat sociale waarde effectiever en doelgerichter kan worden ingezet. In verschillende gemeenten worden al veelbelovende stappen gezet om SROI breder te benaderen en sterker te koppelen aan maatschappelijke uitkomsten.

Ook internationaal zijn inspirerende voorbeelden te vinden. In onder meer het Verenigd Koninkrijk is Social Value een vast onderdeel van aanbestedingen, met uniforme indicatoren gericht op effecten voor de gemeenschap, duidelijke beoordelingscriteria en aantoonbare maatschappelijke resultaten.

In Nederland ligt nu een momentum om SROI te herijken: als instrument om via publieke inkoop te sturen op wat er lokaal toe doet, namelijk leefbaarheid, toegang tot voorzieningen, sociale verbinding en veerkracht van gemeenschappen. We stellen voor SROI te verbreden van vooral inspanningsverplichtingen naar een aanpak die stuurt op meetbare uitkomsten voor de lokale gemeenschap[1].

Het gaat om effecten die bijdragen aan sociale cohesie, toegang tot hulpbronnen, wederzijdse ondersteuning en een gevoel van veiligheid en verbondenheid tussen bewoners.

1. Gemeenschapsimpact is de mate waarin een interventie, organisatie of beleid de onderlinge relaties, het welzijn, de veerkracht en de leefbaarheid binnen een gemeenschap versterkt.

Kansen door herziening van SROI

1. *Meer maatschappelijke opbrengst uit bestaand inkoop budget*
   Gemeenten besteden jaarlijks grote bedragen via publieke inkoop. Met een verbreding van SROI kunnen gemeenten dezelfde euro's gerichter inzetten voor urgente opgaven zoals sociale cohesie, leefbaarheid, gezondheid en duurzame participatie en zo via inkoop bijdragen aan problemen die op dit moment het meest urgent zijn in de gemeente.
2. *Publieke inkoop zichtbaar en voelbaar voor inwoners*
   Door SROI te richten op gemeenschapsimpact kan publieke inkoop bijdragen aan wat inwoners in hun dagelijks leven merken: sterkere buurten, meer onderlinge verbondenheid, betere toegang tot voorzieningen en een leefbare omgeving. Sociale waarde wordt daarmee niet abstract, maar zichtbaar in wijken en gemeenschappen. Dit helpt gemeenten om inkoop expliciet te verbinden aan lokale maatschappelijke doelen en brede welvaart.
3. *Ruimte om huidige tekortkomingen te tackelen en nieuwe kansen te benutten*
   Wanneer sociale waarde bovendien een herkenbare en onderscheidende rol krijgt in de beoordeling, zou SROI kunnen uitgroeien tot een gunningsinstrument dat bedrijven prikkelt om zich te onderscheiden op maatschappelijke impact. Dit kan innovatie stimuleren en ervoor zorgen dat marktpartijen daadwerkelijk met elkaar concurreren op hun bijdrage aan sociale meerwaarde, in plaats van op de laagst mogelijke invulling.

Oproep voor de coalitieakkoorden

Wij zien mogelijkheden om SROI te verbreden met meer positieve impact voor de gemeenschap op een manier die praktisch uitvoerbaar is en binnen de aanbestedingskaders ligt. Wij nodigen u uit om deze kans nu te benutten en publieke inkoop in het nieuwe coalitieakkoord expliciet te positioneren als strategisch instrument voor maatschappelijke impact. Door op te nemen dat:

"*Het huidige SROI-beleid wordt verbreed en verder benut met een focus op meetbare uitkomsten voor de gemeenschap.*"

Dit kunt u bijvoorbeeld invullen door:

- Het starten van een pilot- en leertraject waarin in 2 à 3 aanbestedingen in 2026 wordt geëxperimenteerd met een verbrede inzet van SROI;
- Outcome-gericht toetsen van sociale waarde, in plaats van uitsluitend sturen op inspanning, afkoop of administratieve verplichtingen.

Zou u hierover het gesprek met ons willen aangaan? Om gemeenten te ondersteunen bij het verkennen van een bredere inzet van SROI, zullen wij binnen 6 tot 8 weken na installatie van de gemeenteraad een eerste groep gemeenten en partners samenbrengen die met dit thema aan de slag willen. Wij denken graag mee over hoe deze verbreding concreet vorm kan krijgen, passend bij de schaal, ambities en uitvoeringspraktijk van uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Werner Schouten, Directeur, Impact Economy Foundation

Marco Florijn, Programmaleider Impact door Groei, FNO

Albert Jan Thomassen, Directeur, FBNed

Ruben Koekoek, Co-Founder & Managing Director, Social Finance NL

Lizan Molmans, Algemeen directeur, Nevi

INVESTEER IN LOPEN EN WANDELEN IN UW GEMEENTE

Voor elke inwoner een ommetje vanaf de voordeur

Lopen en wandelen zijn voor een groot deel van uw inwoners een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven. Twee derde van de Nederlanders verplaatst zich wekelijks te voet, een derde dit doet zelfs dagelijks. Dat draagt aantoonbaar bij aan:

- **Gezondheid** – dagelijks bewegen vermindert kans op chronische ziekten.
- **Welzijn** – wandelen ontspant, verbindt mensen en verbetert de mentale gezondheid.
- **Duurzame mobiliteit** – meer lopen betekent minder korte autoritten, betere luchtkwaliteit en een veiligere leefomgeving.

Toch is er in veel gemeenten nog winst te behalen. ANWB en Wandelnet vragen u daarom om in uw nieuwe coalitie-programma's **meer ruimte en middelen te reserveren voor lopen en wandelen.** Zo bouwen we samen aan een gezonde, aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving.

1 Maak voor iedereen een ommetje vanaf de voordeur mogelijk

Iedereen moet vanuit huis een veilige en aantrekkelijke korte wandeling kunnen maken. Dat vraagt om voldoende voetpaden en prettige routes. Vlak buiten dorpen en steden liggen in heel Nederland nog goede kansen om de wandelinfrastructuur te versterken. Een goede ontsluiting van het buitengebied draagt bij aan leefbaarheid, gezondheid en sociale samenhang.

Voor uw coalitieakkoord:

- *In onze gemeente kan iedereen een ommetje maken vanaf de voordeur.*
- *Het ommetje vanaf de voordeur nemen wij als randvoorwaarde op in ons omgevingsbeleid.*

2 Zorg bij ruimtelijke ontwikkelingen voor sterke positie voetganger

Om lopen en wandelen voor iedereen een logische keuze te maken, is een loopvriendelijke inrichting van de directe woon- en leefomgeving van groot belang. Dat betekent: veilige stoepen, aansluitende looproutes, goed onderhoud, verbeteren van de toegankelijkheid, aantrekkelijke groene en waterrijke openbare ruimte én belangrijke voorzieningen op loopafstand.

Voor uw coalitieakkoord:

- *Belangrijke voorzieningen in onze gemeente zijn op loopafstand bereikbaar.*
- *De openbare ruimte nodigt uit om te lopen, met veilige, toegankelijke en groene en waterrijke looproutes.*

3 Realiseer voldoende en bereikbare recreatieruimte

Voor veel inwoners is er in principe voldoende recreatiegebied letterlijk "om de hoek", maar ze kunnen er niet komen door barrières, zoals spoorlijnen, waterwegen, snelwegen. Door infrastructuur te realiseren boven- en onderlangs deze barrières versterkt u de leefkwaliteit en biedt u inwoners meer mogelijkheden om te ontspannen en te bewegen.

Voor uw coalitieakkoord:

- *Wij vergroten toegankelijkheid van recreatiemogelijkheden in het buitengebied (o.a. door boerenlandpaden).*
- *Door stad en land beter te verbinden zorgen we dat iedereen kan genieten van groen en water in de omgeving.*

ANWB en Wandelnet hopen dat u het belang van lopen en wandelen in de mobiliteitsketen erkent en deze punten meeneemt bij de vorming en uitwerking van het coalitieprogramma van uw gemeente. Wij denken graag met u mee over kansen, knelpunten en concrete oplossingen.

Voor vragen of een vervolggesprek kunt u contact opnemen met Paul Makken (pmakken@anwb.nl) of Cas van Hardeveld: cvhardeveld@wandelnet.nl.

Fietsersbond

Beste gemeenteraadslid,

Gefeliciteerd met uw benoeming als gemeenteraadslid in uw gemeente. Via deze brief vraag ik uw aandacht voor een onderwerp dat mij aan het hart gaat: veiligheid voor fietsers.

Wist u dat fietsers de grootste groep vormen onder verkeersdoden en ernstig verkeersgewonden? Zo komen er landelijk wekelijks **4 tot 5 fietsers** om in het verkeer. Daarnaast komen er dagelijks **15 zwaargewonde fietsers** op de spoedeisende hulp terecht. Ik vind deze cijfers onaanvaardbaar.

Gemeenten spelen een belangrijke rol als het gaat om de veiligheid van fietsers. Ik wil dat de gemeente…:

…kiest voor **30 km/u binnen de bebouwde kom** als standaard. Een kleiner snelheidsverschil tussen auto's en fietsers voorkomt ernstige ongelukken.

…zorgt voor **veilige fietsroutes**, bijvoorbeeld naar school. Denk aan het weghalen van overbodige paaltjes en het maken van veilige oversteekpunten bij drukke kruispunten.

…meer **straatverlichting** plaatst. Zodat iedereen veilig in het donker kan en durft te fietsen.

Deze punten zorgen ervoor dat de fietsveiligheid in de gemeente beter wordt. Graag roep ik u bij deze op om **de fietser op één te zetten**.

Met hartelijke groet,

Een burger die pleit voor meer fietsveiligheid

Aan: formateur voor coalitieakkoord in Rotterdam
p/a griffie (mevrouw Broeders)
Postbus 70012, 3000 KP Rotterdam

Geachte heer/mevrouw,

Namens Koninklijke Binnenvaart Nederland (KBN) en de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens (NVB) feliciteren wij u met uw benoeming en wensen wij u veel succes bij het vormen van een nieuw college voor Rotterdam.

Uw haven vormt een stille maar onmisbare pijler onder de lokale en regionale economie in het bijzonder ook voor uw gemeente. De binnenvaart zorgt voor duurzame aan- en afvoer van goederen, versterkt de bereikbaarheid van steden en bedrijventerreinen en draagt bij aan leefbaarheid door het beperken van vrachtverkeer over de weg. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om de woningbouw opgave, gaat van al het bouwgrondstoffen vervoer, 44,6% over water (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025).[1] Ook voor het personenvervoer (rondvaartboten, riviercruiseschepen en veerdiensten) is de binnenvaart voor veel gemeenten van belang voor zowel de lokale economie als de lokale mobiliteit.

Een gemeente met een waterverbinding heeft enorme potentie. Juist daarom is het van belang om in het coalitieakkoord expliciet aandacht te besteden aan de randvoorwaarden voor een goed functionerende haven in uw gemeente.

Wij roepen u op om in de komende jaren duurzaam goederen- en personenvervoer over water te stimuleren door:

1. Optimaal gebruik en bescherming van watergebonden bedrijfslocaties
In veel gemeenten staat de ruimte langs het water onder druk. De aantrekkelijkheid van wonen aan water en de grote woningbouwopgave spelen hierbij een rol. Maar dit is niet de enige uitdaging. Watergebonden bedrijventerreinen en kades worden steeds vaker ingezet voor functies die geen relatie hebben met het water, terwijl deze locaties juist van strategisch belang zijn voor duurzaam transport (minder vervoer over de weg), circulaire bedrijvigheid en regionale economie. Wij vragen u om in het coalitieakkoord expliciet te kiezen voor het behoud van watergebonden functies op watergebonden locaties en scherp te sturen op het principe: het juiste bedrijf op de juiste plek. Dit voorkomt onomkeerbare keuzes en houdt ruimte beschikbaar voor economische activiteiten die afhankelijk zijn van vervoer over water.

2. Schaarse ruimte aan het water in te zetten voor duurzame aanvoer van bouwgrondstoffen voor de woningbouwopgave
De kracht van binnenhavens en loskades zit in de verbinding van de verschillende vervoersmodaliteiten. Een haven is pas toekomstbestendig als zij functioneert als knooppunt waar water, weg en – waar mogelijk – spoor samenkomen. Gemeentelijk beleid kan dit versterken door ruimte te bieden aan ketenverbindingen, overslagfaciliteiten en goede ontsluiting van haventerreinen. Zo kan uw haven ook een oplossing zijn als het gaat om bijvoorbeeld het aanvoeren van materialen voor uw woningbouwopgave. Door multimodaliteit daadwerkelijk in de haven te

[1] Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025, 12 mei). Binnenvaart vervoert meer goederen in 2024. *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/20/binnenvaart-vervoert-meer-goederen-in-2024

organiseren, wordt vervoer over water een vanzelfsprekend onderdeel van regionale logistieke ketens en wordt de druk op het wegennet verminderd.

3. De haven aantrekkelijk te maken voor binnenvaart: zet in op voldoende ligplaatsen met passende (sociale) voorzieningen

Voor binnenvaartondernemers, zowel in het goederen- als het personenvervoer, zijn ligplaatsen geen luxe, maar essentiële infrastructuur. Het gaat daarbij niet alleen om nautische veiligheid, maar ook om goede sociale voorzieningen: sanitaire faciliteiten, afvalvoorzieningen, walstroom, veilige toegang tot de wal en mogelijkheden voor auto-afzet. Uit het recent opgeleverde MKB-binnenvaartonderzoek[2] blijkt dat juist deze sociale infrastructuur cruciaal is voor het verdienvermogen, de aantrekkelijkheid van het beroep en het behoud van vakmensen in de sector. Gemeenten spelen hierin een sleutelrol, omdat ligplaatsen en voorzieningen vaak direct samenhangen met lokaal beleid en ruimtelijke keuzes.

Wij realiseren ons dat gemeenten voor grote opgaven staan en dat keuzes gemaakt moeten worden. Tegelijkertijd zien wij dat gerichte aandacht voor uw unieke positie als gemeente gelegen aan het water, in het coalitieakkoord grote effecten kan hebben voor economie, duurzaamheid en leefomgeving. Daarmee kunt u directe toegevoegde waarde voor uw gemeente creëren en tevens indirecte effecten bereiken voor uw regio en de verduurzaming van de vervoersketen.

Wij gaan graag met u of het nieuw te vormen college in gesprek om deze aandachtspunten nader toe te lichten en mee te denken over concrete uitwerking voor Rotterdam.

Met vriendelijke groet,

Ad Koppejan
Voorzitter
Koninklijke Binnenvaart Nederland (KBN)

Email: a.koppejan@binnenvaart.nl

René Leegte
Voorzitter
Nederlandse Vereniging van Binnenhavens (NVB)

Email: voorzitter@binnenhavens.nl

[2] Bron: CONTINUÏTEIT & FLEXIBILITEIT Een onderzoek naar verleden, heden en toekomst van mkb-binnenvaartbedrijven; AHA Data; datum: 12-03-2025

Coalitieakkoord gemeente

Wet integrale suïcidepreventie:

Doen wat werkt in uw gemeente

113

Meer informatie over lokale suïcidepreventie?
113.nl/gemeenten

Maart 2026

113

Onderwerp: Geef de Wet integrale suïcidepreventie een plek in het coalitieakkoord

Geachte leden van de formerende partijen,

Van harte gefeliciteerd met de verkiezingsuitslag en de start van de coalitievorming. Graag vragen wij uw aandacht voor een volksgezondheidsvraagstuk dat een groot deel van uw inwoners treft, namelijk suïcide, pogingen daartoe én gedachten aan zelfdoding. Daarom bieden wij u een tekstvoorstel aan voor opname van suïcidepreventie in het coalitieakkoord.

Dagelijks verliezen we in Nederland gemiddeld 5 mensen door zelfdoding. De noodzaak van een structurele aanpak is voor iedereen duidelijk. Achter ieder cijfer schuilt persoonlijk en maatschappelijk leed. In uw gemeente worden dagelijks gezinnen, scholen, verenigingen en hulpverleners geraakt door de gevolgen van zelfdoding en poging tot zelfdoding. En worstelen inwoners zelf met suïcidale gedachten.

Samen kunnen we dit voorkomen. Juist in de fase van coalitievorming ligt er een belangrijke kans – en verantwoordelijkheid – om suïcidepreventie structureel, en ook bestuurlijk, te verankeren. Met de inwerkingtreding van de Wet integrale suïcidepreventie hebben gemeenten een regierol gekregen voor een integrale, domein overstijgende aanpak. Dit vraagt om expliciete opname in het coalitieakkoord, zodat inzet niet afhankelijk is van incidentele initiatieven, maar onderdeel wordt van duurzaam beleid.

Neem suïcidepreventie op in het coalitieakkoord

"Wij geven concreet invulling aan onze regierol in het kader van de Wet integrale suïcidepreventie en dragen zo bij aan het terugdringen van suïcide, suïcidepogingen en suïcidale gedachten in onze gemeente. Samen met partners in zorg, onderwijs, sociaal domein en veiligheid versterken wij vroegsignalering, deskundigheid en het bespreekbaar maken van suïcidaliteit. Zo zetten we in op een integrale, domeinoverstijgende aanpak van suïcidepreventie."

Wij hopen dat deze tekst u inspiratie biedt en dat suïcidepreventie onderdeel wordt van uw coalitieafspraken. Uiteraard zijn we graag bereid tot nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Monique Kavelaars
Bestuurder 113 Zelfmoordpreventie

113 Zelfmoordpreventie
Paasheuvel 25
1105 BP Amsterdam

+31 (0)20 3113 883
info@113.nl
113.nl

De wet: drie pijlers voor suïcidepreventie

1. Landelijk
Ministeries maken beleid om suïcides en suïcide-pogingen te voorkomen (met VWS voorop)

2. Gemeentelijk
Gemeenten maken beleid om suïcides en suïcidepogingen te voorkomen

Elke 4 jaar stelt de gemeente het regionaal gezondheids-beleid op. Suïcidepreventie wordt daar onderdeel van Gemeenten mogen dit beleid zelf vormgeven op basis van de **Landelijke gezondheidsnota 2025-2028 - Samen werken aan gezondheid**.

Uit onderzoek blijkt dat van de mensen die overlijden door zelfdoding, 60% niet in beeld was van de zorg. In de wijk zijn ze wél in beeld en zijn er al tal van voorzieningen tegen bijvoorbeeld eenzaamheid of schuldenproblematiek. Dit zijn ook risicofactoren als het gaat om suïcide. Voor de gemeente ligt er dus een doorslaggevende rol als het gaat suïcidepreventie: door actief risicogroepen te benaderen, sleutelfiguren te trainen en publiekscampagnes in te zetten.

€10 miljoen p/j beschikbaar

Met het ondersteuningsprogramma bieden VNG, GGD GHOR Nederland en 113 gemeenten een stevige basis bij de implementatie en uitvoering van de wet. Meer informatie vind je op **113.nl/gemeenten**.

Als gemeente aan de slag met suïcidepreventiebeleid

3. Individueel
Een gratis en anonieme 24/7 beschikbare hulplijn wordt geborgd

Zelfdoding in Nederland

De actuele cijfers*

Gemiddeld
5
zelfdodingen per dag
1.849 in 2024
Bron: CBS

Doodsoorzaak nummer 1 onder
jongeren
van 10 tot 30 jaar

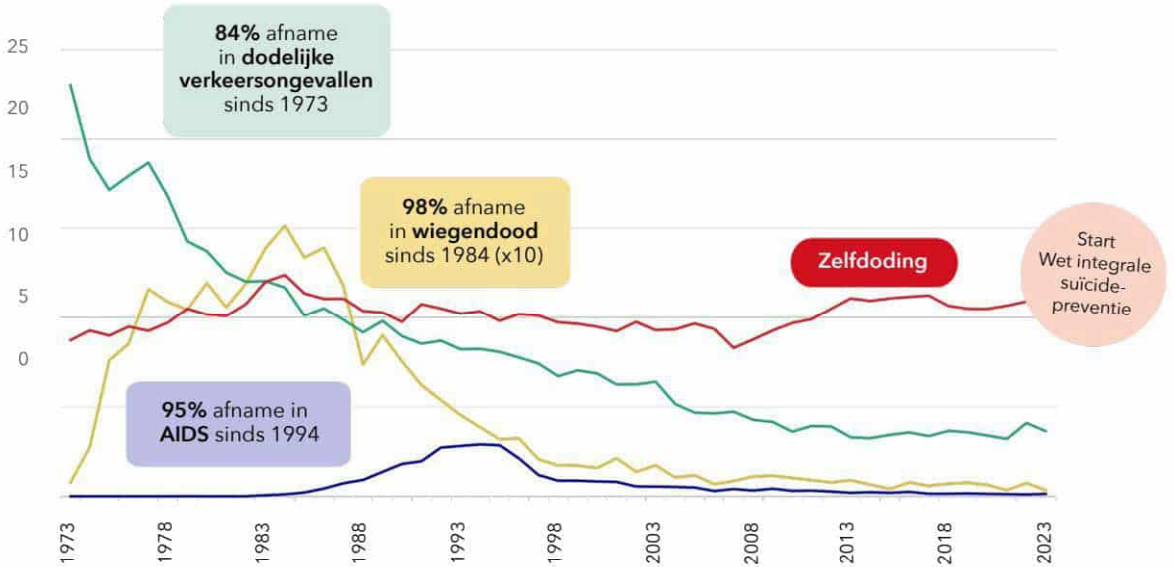
Iedere zelfdoding raakt gemiddeld
135
mensen (per jaar meer dan 250.000)

4 op de 10
zelfdodingen zijn mannen tussen de 40 - 70 jaar

Mensen met schulden hebben
2x
zo vaak suïcidale gedachten als mensen zonder schulden

* Benieuwd naar uw regionale cijfers? In de Regiobeelden vind u per GGD-regio de kerncijfers en trends in suïcidaliteit. Deze kunt u opvragen bij uw GGD.

Het succes van preventie op andere beleidsterreinen

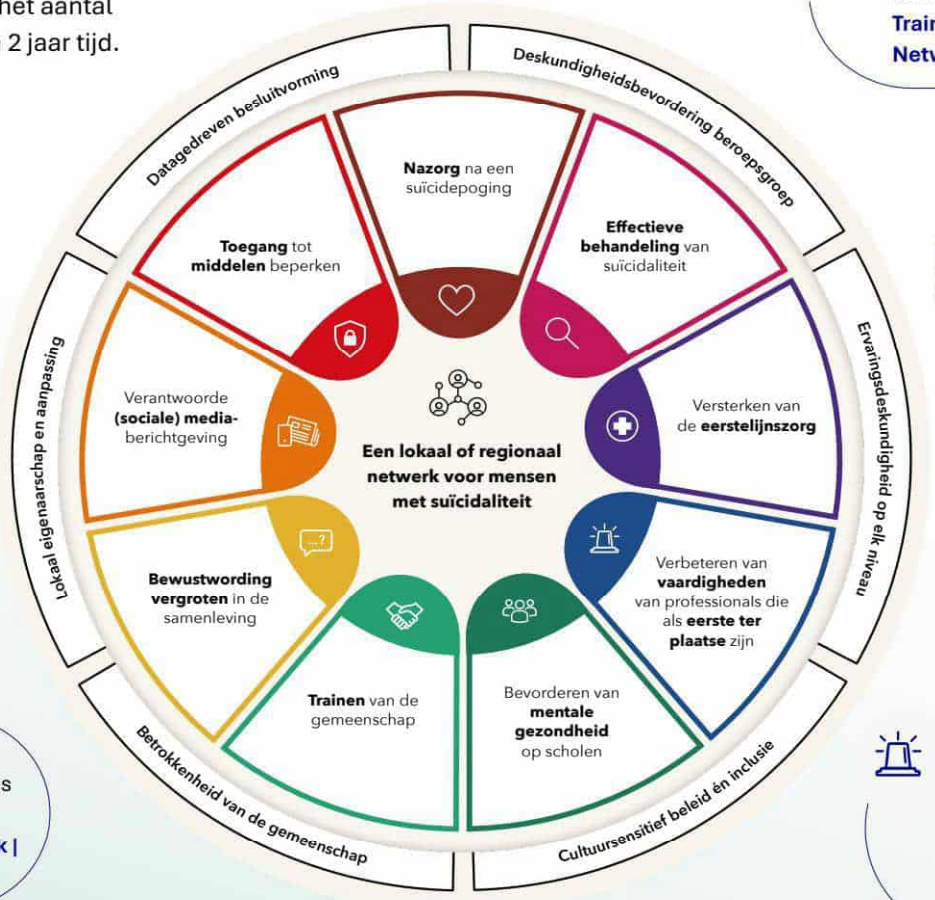

Aantal sterfgevallen per 100.000 inwoners (Bron:CBS)

Activiteiten en interventies LifeSpan

Het LifeSpan-model richt zich op suïcidepreventie in 9 verschillende domeinen. Door in te zetten op interventies en activiteiten op elk gebied zorgen we samen voor een vangnet voor mensen met suïcidaliteit.

Het model komt uit Australië: de eerste resultaten laten zien dat daar het aantal suïcides daalde met 4% en het aantal pogingen daalde met 14% over een periode van 2 jaar tijd.

Zorg voor goede nazorgvoorzieningen voor mensen na een suïcidepoging, met aandacht voor SEH en voor vervolgzorg. **Training van ziekenhuisprofessionals | Netwerk Ziekenhuizen (113) | Sumona**

Train GGZ-professionals in bewezen behandelmethoden voor mensen met suïcidale gedachten of suiciaal gedrag. **Suïcidepreventietraining | Veiligheidsplannen | SUPRANET GGZ | Multidisciplinaire richtlijn voor Suïcidepreventie**

Bied huisartsen en POH-GGZ training en ondersteuning om suïcidaliteit te herkennen, bespreekbaar te maken en passende hulp te bieden. **E-learning suïcidepreventie in huisartsenpraktijk | Regionale samenwerking versterken**

Train medewerkers die vaak als eerste in aanraking komen met mensen in crisis, zoals politie of ambulance. **Scholing crisisinterventie, suïcidepreventie en de-escalatie | Nazorg | Sectoroverstijgende samenwerking stimuleren**

Voer schoolprogramma's uit die mentale gezondheid en veerkracht bevorderen. **Strong Teens and Resilient Minds (STORM) | Lesprogramma's mentale gezondheid | Trainen onderwijsprofessionals | Nazorg**

Train sleutelfiguren uit de gemeenschap (werkgevers, sportcoaches, het wijkteam) om signalen van suïcidaliteit te herkennen en adequaat te handelen. **Gatekeepertrainingen | Online VraagMaar-training**

Organiseer publiekscampagnes of lokale initiatieven om kennis te vergroten en taboes te verminderen. **Nationale Voorlichting Strategie | Wereld Suïcide Preventie Week | Mannen van Middelbare Leeftijd**

Stimuleer dat lokale journalisten veilige en zorgvuldige richtlijnen volgen bij berichtgeving over suïcide. Denk ook aan sociale media. **Mediarichtlijnen | ChatSafe | Delen Doet Iets**

Neem maatregelen om toegang tot veelgebruikte middelen te beperken en risicovolle plekken veiliger te maken. **Risicolocaties in kaart brengen Fysieke maatregelen | Gebouwveiligheid | Veilig medicijn gebruik | Spoorveiligheid**

KAMG
Voor artsen Maatschappij + Gezondheid

Betreft: Een gezonde gemeente begint bij uw keuzes in het coalitieakkoord

Geachte onderhandelaars en ondersteuners,

De komende periode komt er veel op u af. Of u nu veel ervaring heeft of net nieuw bent: u staat in deze coalitieonderhandelingen én de komende vier jaar voor keuzes die direct van invloed zijn op de gezondheid van uw gemeente. Wij wensen u als Koepel Artsen Maatschappij + Gezondheid (KAMG) veel wijsheid (en plezier!) toe.

Onze leden - van adviserend artsen voor de gemeente tot artsen infectieziektebestrijding bij de GGD - staan dagelijks midden in uw wijken en dorpen. Daar zien zij dat er nog een lange weg te gaan is naar een samenleving waarin niet zorg, maar gezondheid het doel is. Het coalitieakkoord dat volgt uit uw onderhandelingen, biedt een kans om een volgende stap te zetten in het gezond maken en houden van uw inwoners. Doet u met ons mee door de volgende punten op te nemen in het akkoord?

Zet volksgezondheid op één, voor alle inwoners

Alle inwoners van uw gemeente verdienen een gelijke kans op een gezond leven. In Nederland verschillen gezonde levensjaren soms tientallen jaren tussen wijken in dezelfde dorpen en steden. Gezond gedrag is voor veel mensen geen kwestie van willen, maar van kunnen. Ook stress heeft grote gezondheidseffecten. Gezondheid reikt dus verder dan zorg, maar gaat ook om wonen, huiselijk geweld, schulden, veiligheid en maatschappelijke ondersteuning. Hierbij is samenwerking tussen burgers, de gezondheidszorg, het sociaal domein, wijknetwerken, beleidsmakers én volksvertegenwoordigers cruciaal. Maak daarom gezondheid leidend in gemeentelijk beleid (Health in All Policies) door:

- Een ‘gezondheidstoets’ op te nemen bij grote beleidskeuzes (bijvoorbeeld rondom wonen, armoede/schuldhulp, jeugd, inrichting en reclame openbare ruimte, veiligheid).
- Gezondheid te integreren in ruimtelijke plannen: woningen zonder schimmel, hitteaanpak, luchtkwaliteit, loop- en fietsroutes, speelruimte en tot slot radicale vergroening. De opbrengsten van een Groene en Gezonde Stad zie je jaarlijks terug in lagere kosten in het sociaal domein en gezondheid. Kijk hier voor kennis en ervaring.
- Het versterken van gezondheid in de wijken en gebieden met grote achterstanden. Maak het ‘bereik van kwetsbare gezinnen’ een expliciet doel en zet in op passende communicatie in de juiste taal en routes via lokale sleutelfiguren.
- Een structureel budget vast te leggen voor wijkgerichte preventie en outreach in samenwerking met GGD/JGZ en lokale netwerken, i.p.v. enkel projectsubsidies.

Investeer in preventie

Investeren in preventie klinkt misschien alsof het geld kost, maar het levert op de lange termijn juist gezonde gemeentefinanciën op. Preventie resulteert namelijk in gezondere inwoners, lagere kosten van zorg en welzijn, minder druk op schaarse professionals in de zorg en ondersteuning, betere schoolprestaties en hogere inkomens. U kunt inzetten op:

- (Het versterken en vernieuwen van) Een lokaal preventieakkoord met vastgelegde langetermijndoelen die raadsperiodes overstijgen.
- Afspraken over een actieve bijdrage van de gemeente aan vaccinatiebereik, met outreach in wijken/scholen en inzet op vertrouwen en begrijpelijke informatie.
- De basis op orde voor infectieziektebestrijding: heldere samenwerking met GGD/partners en crisiscommunicatie (incl. bereik van moeilijk bereikbare groepen).

We hopen van harte dat u bovenstaande punten mee wilt nemen in uw gesprekken over het coalitieakkoord. Als u nog vragen heeft of hier met ons over door wil praten, dan zijn we daar

KAMG
Voor artsen Maatschappij + Gezondheid

vanzelfsprekend graag toe bereid. KAMG denkt als partner van gemeenten en GGD'en graag mee over de vertaling van volksgezondheidsopgaven naar concrete keuzes. We wensen u nogmaals ontzettend veel wijsheid en succes de komende tijd!

Met vriendelijke groet,
Karine van 't Land

Voorzitter KAMG
Arts Maatschappij + Gezondheid
k.vantland@kamg.nl

Koepel Artsen Maatschappij + Gezondheid (KAMG) vertegenwoordigt artsen uit acht wetenschappelijke verenigingen van artsen buiten het ziekenhuis die allemaal hetzelfde uitgangspunt delen: een brede, 360° blik op gezondheid.

Postbus 93166
2509 AD Den Haag

Johan de Wittlaan 3
2517 JR Den Haag

070 363 59 36

info@fondsslachtofferhulp.nl
www.fondsslachtofferhulp.nl

NL38 ABNA 0240 5559 96
KvK 41155922

Oprichter en erevoorzitter
Prof. mr. Pieter van Vollenhoven

Geachte onderhandelaars,

De komende periode maakt u via het coalitieakkoord keuzes die bepalend zijn voor de veiligheid en het welzijn van uw inwoners. Fond Slachtofferhulp is een onafhankelijke, privaat gefinancierde organisatie die opkomt voor de belangen van slachtoffers en die proactief signaleert, agendeert en innoveert. Wij brengen partijen samen, financieren, initiëren en ondersteunen onderzoek en delen kennis. Dit alles om de positie van en hulpverlening aan slachtoffers structureel te verbeteren.

Zo is recent 'De Onzichtbare Werkelijkheid Blootgelegd'[1] gepubliceerd, een publieksrapportage gebaseerd op de uitkomsten van het Ipsos I&O onderzoek -in opdracht van Fonds Slachtofferhulp- naar online seksueel misbruik. Hieruit blijkt dat maar liefst 1 op de 2 jongeren te maken krijgt met online seksueel misbruik of geweld. De afgelopen twaalf maanden ging dit om circa 800.000 jongeren. Van die de jongeren ervaart 70% directe psychische of sociale gevolgen zoals schaamte, angst en een verminderd vertrouwen in anderen. Toch praat 37% met niemand over wat hen is overkomen. Slechts 4 procent doet uiteindelijk aangifte of melding bij de politie. Bijna een derde van deze jongeren maakt in hun leven ook fysiek seksueel misbruik mee.

Mede op basis hiervan vraagt Fonds Slachtofferhulp uw aandacht voor vier concrete thema's waarop gemeenten het verschil kunnen maken voor slachtoffers, vandaag én in de toekomst.

1. Structurele financiering professionele hulp en opvang slachtoffers seksueel geweld
De opvang en ondersteuning van slachtoffers van seksueel geweld behoort tot de kernverantwoordelijkheden van gemeenten. In uw gemeente is een Centrum Seksueel Geweld gevestigd waar slachtoffers terecht kunnen voor professionele, multidisciplinaire hulp, medische zorg en begeleiding. Sinds de invoering van de Wet seksuele misdrijven op 1 juli 2024 is het aantal aanmeldingen bij het CSG fors gestegen. De komende jaren wordt een verdere stijging in het aantal slachtoffers van seksueel geweld -zowel fysiek als online- verwacht waarbij het aantal slachtoffers van online seksueel geweld epidemische vormen zal aannemen.

Ons inziens wordt de financiering van deze hulpverlening idealiter landelijk georganiseerd zodat de kwaliteit overal gelijkwaardig en duurzaam gewaarborgd is. Zolang de financiering binnen de huidige decentrale, gemeentelijke systematiek is georganiseerd blijft de kwaliteit van de hulpverlening kwetsbaar. Dit kan risico's met zich meebrengen voor slachtoffers die afhankelijk zijn van tijdige en integrale ondersteuning. Wij roepen u op om te zorgen voor structurele, toereikende financiering van het Centrum Seksueel Geweld, zodat slachtoffers snel, professioneel en dichtbij huis geholpen kunnen blijven worden.

2. Aandacht mannelijke slachtoffers van seksueel geweld
Seksueel geweld treft niet alleen vrouwen, ook mannen zijn slachtoffer. Uit onderzoek[2] blijkt dat voor hen drempel om hulp te zoeken vaak ontzettend hoog is door schaamte, stigma en een gebrek aan doelgroepgerichte ondersteuning. Dit wordt ook erkend in een resolutie[3] van de Raad van Europa die eind 2025 is aangenomen. De resolutie roept lidstaten op om seksueel geweld tegen mannen en jongens expliciet te erkennen en alle slachtoffers gelijkwaardig, traumasensitief en zonder discriminatie te ondersteunen. De praktijk laat zien dat initiatieven zoals MenAsWell onmisbaar zijn. Zij bereiken een doelgroep die anders buiten beeld blijft. Wij vragen u om in uw beleid expliciet

aandacht te besteden aan deze doelgroep en te investeren in samenwerkingen met initiatieven die zich richten op mannelijke slachtoffers.

3. Aanpak online seksueel geweld onder jongeren
Online seksueel geweld is een snelgroeiend probleem. Zoals eerder gesteld maakt 1 op de 2 jongeren dit een of meerdere malen mee. Het expertisecentrum online misbruik Offlimits biedt deze groep laagdrempelige ondersteuning. In samenwerking met de Gemeente Amsterdam is een succesvolle pilot uitgevoerd, gericht op het beter in beeld krijgen van online grensoverschrijdend gedrag én het laagdrempelig helpen van slachtoffers. Binnen deze aanpak worden meldingen verzameld en geanalyseerd om inzicht te krijgen in online grensoverschrijdend gedrag. Op basis daarvan wordt beoordeeld of het lokale hulpaanbod voldoende aansluit bij de behoeften van slachtoffers. Een verbindingsfunctionaris versterkt de samenwerking tussen organisaties en verzorgt onder andere trainingen, bijeenkomsten, kennisdeling en voorlichting op scholen. Met deze aanpak kan een gemeente haar beleid blijven verbeteren op basis van lokale praktijkinformatie en blijkt uit de cijfers dat het overgrote deel van de melders geen verdere hulp nodig heeft. Wij vragen u om te overwegen een vergelijkbare samenwerking aan te gaan, zodat de ondersteuning voor jongeren in uw gemeente beter vindbaar, toegankelijker en lokaal verankerd wordt. En vermindert u dus lokaal ook inzet van de straf- en/of zorgketen voor deze problematiek.

4. Aanpak straatintimidatie
Straatintimidatie raakt direct aan het dagelijks leven van inwoners. Het zorgt ervoor dat mensen hun gedrag aanpassen: een andere route nemen, 's avonds thuisblijven of zich voortdurend alert voelen op straat. De campagne 'Wat doe jij?' in Den Haag is een krachtig voorbeeld van gemeentelijke aanpak van straatintimidatie. Deze campagne, ontwikkeld in een samenwerking tussen Fonds Slachtofferhulp en de gemeente Den Haag, richt zich niet op slachtoffers, maar ook juist op omstanders. Dit is tenslotte een grote groep mensen die het verschil kan maken door wél te reageren. Wij roepen u op om een vergelijkbare aanpak in uw gemeente te implementeren. Investeren in bewustwording en handelingsperspectief voor omstanders is een relatief laagdrempelige, maar zeer effectieve manier om de sociale veiligheid te vergroten.

Tot slot
Fonds Slachtofferhulp staat klaar om u te ondersteunen bij de verdere uitwerking van deze thema's. Wij denken graag met u mee. Mocht u vragen of behoefte hebben aan meer informatie dan kunt te allen tijde contact opnemen met mijn collega Daniël Meis via 06 18396380 of meis@fondsslachtofferhulp.nl.

Heel graag in afwachting van uw reactie.

Met een vriendelijke groet,

Ineke Sybesma
Directeur-bestuurder Fonds Slachtofferhulp

OPEN STATE FOUNDATION
Zonder transparantie geen democratie

Aan: de formerende partijen

Betreft: opname invoering lobbyregister in gemeentelijk coalitieakkoord

Amsterdam, 31 maart 2026

Geachte heer/mevrouw,

Twee weken geleden waren de gemeenteraadsverkiezingen. De inwoners van uw gemeente hebben gesproken. Maar ook de komende vier jaar willen zij graag betrokken blijven.

Bestuurders hebben voortdurend contact met inwoners, bedrijven en organisaties die belangen naar voren willen brengen. En inwoners willen weten wie er is gehoord en wie allemaal invloed proberen uit te oefenen. Daarover moeten overheidsorganisaties en dus ook uw gemeente helderheid verschaffen.

Transparantie is essentieel voor een vitale democratie en voor het vertrouwen van burgers in die democratie. Gemeenten kunnen die transparantie organiseren door een lobbyregister in te stellen.

Het Nationaal Burgerberaad Klimaat kwam in zijn advies afgelopen december met een algemene aanbeveling die door 87% werd aangenomen:
Het invoeren van een verplicht 'lobbyregister', zoals in veel andere Europese landen, zodat alle Nederlanders kunnen zien wie invloed heeft gehad en wie betrokken is bij welke beslissing.

Ook het coalitieakkoord van het nieuwe Kabinet-Jetten stelt:
We voeren een lobbyregister in. Daarbij zorgen we er voor dat dit praktisch en werkbaar is voor zowel overheid als belangenbehartigers.

Wij van Open State Foundation, een non-profit organisatie die zich inzet voor een transparante overheid, pleiten al jaren voor openheid rondom lobbyen. We hebben naar internationale voorbeelden gekeken, ook bij steden. Op basis daarvan hebben we definities uitgewerkt en een online demo-lobbyregister ontwikkeld. Uitgangspunt is dat het makkelijk moet zijn voor burgers, lobbyisten en ambtenaren, en tegelijkertijd wel waardevol inzicht biedt.

Wij hebben inmiddels onze kennis gedeeld met de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Eindhoven en willen dat ook graag met uw gemeente doen. Wij roepen u op om de invoering van een lobbyregister op te nemen in het gemeentelijk coalitieakkoord waaraan u nu werkt. Om daarmee transparantie en vertrouwen te vergroten.

Graag geven wij nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Serv Wiemers
Directeur Open State Foundation

Kattenburgerstraat 5
1018 JA Amsterdam
tel: +31 (0)20 3080567
contact@openstate.eu
IBAN: NL50ABNA0490685897
KVK: 02094171
openstate.eu

Grond voor Verandering: een maatschappelijke coalitie

Onze oproep: Zet schaarse publieke ruimte doelmatig en gericht in voor de transitie naar duurzame mobiliteit.

GROND VOOR VERANDERING

- Ontwikkel een routekaart waar de toekomstige behoefte en ruimte benodigd voor snellaadinfrastructuur en (deel)mobiliteitshubs op lokaal niveau in kaart wordt gebracht. De routekaart helpt het ontwikkelen van duidelijke beleidskaders in de transitie naar duurzame mobiliteit.
- Breng daarin ook in kaart welke gemeentegrond beschikbaar is voor de ontwikkeling van (snel)laadstations en breng deze naar de markt, om de doelen van schone lucht en uitstootvrije mobiliteit sneller te behalen. Kijk hierbij ook naar het transitie-potentieel van de huidige tankstationlocaties.
- Zet in op regelmatige en transparante aanbestedingsprocedures met duidelijke kwaliteitscriteria en een eerlijk speelveld tussen bestaande aanbieders en nieuwe markttoetreders.

Aanleiding

Omdat de ruimte in steden en dorpen steeds schaarser wordt, staan gemeenten voor de uitdaging om slim en zorgvuldig met hun grond om te gaan. Dat vraagt om een frisse blik op het gebruik van publieke gronden, met oog voor maatschappelijke waarde, duurzaamheid en een prettige leefomgeving. Veel gemeenten verhuren hun grond voor mobiliteitsvoorzieningen, zoals tankstations. De transitie naar elektrisch rijden en nieuwe vormen van mobiliteit zoals deelauto's vragen om ruimte voor snellere laadinfrastructuur en overstappunten. Zulke voorzieningen zijn cruciaal om een toekomstbestendig, flexibel en duurzaam mobiliteitssysteem te realiseren dat aansluit bij de behoeften van iedereen. Zonder tijdige aanleg daarvan loopt de mobiliteitstransitie vertraging op.

In Nederland is de laatste jaren veel voortgang gemaakt met de uitrol van het AC-laadnetwerk: de reguliere palen op straat. De dekkingsgraad van dit laadnetwerk is hoog. Echter, door het nieuwe ingevoerde ACM prioriteringskader komen in de tweede helft van 2026 de aanvragen voor aansluitingen van publieke AC laadinfrastructuur op de wachtlijst te staan. Dit terwijl de elektrificatie van het wagenpark in volle gang is. Op dit moment is op nationaal niveau 7% van het Nederlandse wagenpark volledig elektrisch. De verwachting is dat dit in 2030 21% zal zijn. Het aantal EV-registraties in Rotterdam zal naar verwachting toenemen van *11.440* in 2025 naar *40.364* in 2030.[1] Ook is gemeente Rotterdam bezig met de invoering van de Zero Emissie Zone voor stadslogistiek. Om ervoor te zorgen dat ondernemers toegang blijven behouden tot de

[1] Outlook Dashboard (Elaad) https://outlook.elaad.nl/

binnenstad, is het van belang dat op strategisch gelegen locaties voldoende faciliteiten worden ingericht.

Om de mobiliteitstransitie op nationaal en lokaal niveau te agenderen en stimuleren, is de maatschappelijke coalitie ‘Grond voor Verandering’ opgericht, bestaande uit 11 partijen: *Allego, DOET, Electra, Fastned, Leap24, Natuur & Milieu, Nederlandse Vereniging Duurzame Energie, Open State Foundation, TotalEnergies, Vattenfall en de Vereniging Elektrische Rijders.*

De coalitie is ontstaan naar aanleiding van een recent gelanceerde campagne van Fastned, ‘Grond voor Verandering’, na een grootschalig onderzoek op basis van de WOO (Wet Open Overheid) dat onder alle Nederlandse gemeenten is uitgevoerd. Hiermee is in kaart gebracht welke tankstations in Nederland op gemeentegrond staan. Het onderzoek bracht de volgende ontwikkelingen in kaart: Ongeveer 450 tankstations staan op gemeentelijke grond, dat is 11% van het totaal aantal tankstations in Nederland. Van alle Nederlandse gemeenten hebben 126 gemeenten één of meerdere tankstations op gemeentegrond (dat is 37% van alle gemeenten). Daarnaast hebben 30 van deze 126 gemeenten contracten met tankstations zonder einddatum of die na verloop van de huurtermijn worden verlengd zonder aanbestedingsprocedures.
De gemeente Rotterdam heeft op dit moment 44 tankstations op gemeentegrond staan.

Het onderzoek toont onder meer aan dat er een gebrek is aan transparantie in de afspraken tussen gemeenten en tankstations. De stilzwijgende verlengingen en contracten zonder duidelijke einddatum zorgen ervoor dat zittende partijen structureel bevoordeeld worden. Dit resulteert in oneerlijke toetredingskansen voor nieuwe spelers. Ook zijn huidige procedures niet altijd in lijn met de geldende aanbestedingsregels en het didam-arrest.

Verder laat het onderzoek zien dat deze strategisch gelegen locaties een belangrijke rol kunnen spelen in het faciliteren van de mobiliteitstransitie. Het is onderdeel van een bredere oproep om publieke grond beschikbaar te maken voor snellaadinfrastructuur en overstappunten. Inmiddels is een brede coalitie gevormd van partijen en organisaties die het maatschappelijk belang van de mobiliteitstransitie onderschrijven.

De coalitie maakt zich gezamenlijk hard voor het volgende doel:

> **Zet schaarse publieke ruimte doelmatig en gericht in voor ontwikkelingen die de transitie naar duurzame mobiliteit ondersteunen en versnellen.**

Doe dat via open en objectieve verdelingsprocedures en in samenwerking met publieke en private partijen. De invulling per locatie kan variëren: van snellaadstations tot deelmobiliteithubs of andere voorzieningen die uitstootvrije mobiliteit faciliteren. De 450 huidige tankstation locaties kunnen een grote rol spelen in de transitie. Deze strategisch gelegen locaties bedienen op dit moment de fossiele vormen van vervoer en bieden een uitgelezen kans voor de realisatie van faciliteiten die noodzakelijk zijn voor de transitie naar uitstootvrij vervoer.

Waarom nu?

Als een van de weinige gemeenten in Nederland hanteert de gemeente Rotterdam regelmatige en openbare aanbestedingsprocedures voor publieke gronden die momenteel worden gebruikt voor tankstations. Dit proces is helder vormgegeven. Tegelijkertijd denken wij dat het van belang is om in het beleid ook expliciet rekening te houden met de transitie naar uitstootvrije mobiliteit. Gezien de dalende vraag naar fossiele brandstoffen en de sterk toenemende behoefte aan elektriciteit, is het belangrijk om actief beleid te ontwikkelen dat hierop inspeelt. Op die manier sluit het gemeentebeleid naadloos aan bij de mobiliteitstransitie en geeft de gemeente een krachtig signaal af: de toekomst is uitstootvrij.

Het aandeel EV's groeit, waardoor de vraag naar publieke laadinfrastructuur toeneemt, mede door de invoering van zero-emissiezones en het feit dat veel overstappers geen eigen laadmogelijkheid hebben. Tegelijk neemt de vraag naar fossiele brandstoffen af. De schaarste aan publieke ruimte vormt een belangrijk knelpunt in de energietransitie; tijdige en actieve inzet van deze gronden is nodig om vertraging te voorkomen en een betrouwbaar, dekkend netwerk te realiseren. Door beschikbare gronden en toekomstige behoeften goed in kaart te brengen, kunnen we inspelen op de groeiende vraag en zorgen dat de transitie naar duurzame mobiliteit voor iedereen mogelijk blijft.

Omdat het uitgeven van vergunningen en concessies tijd kost, is het belangrijk nu te starten met planvorming en een langjarig verdeelritme, zodat steden en dorpen bereikbaar blijven voor toekomstige weggebruikers. Gemeenten moeten transitieplannen maken die zowel bestaande pomphouders perspectief bieden als nieuwe partijen toegang geven tot strategisch gelegen publieke gronden. Steeds meer lokale overheden erkennen de strategische waarde van tankstation locaties en ontwikkelen beleid voor de transitie van tankstations als onderdeel van de energietransitie. Dit is hét moment om breder te sturen en een transparant, voorspelbaar ritme in te zetten voor herverdeling en herbestemming, in lijn met de energietransitie. Een helder maatschappelijk signaal over transparantie, gelijke kansen en doelmatige inzet van publieke ruimte helpt om zorgvuldig en toekomstbestendig te besluiten.

Recente ontwikkelingen

Sinds de publicatie van het onderzoek naar tankstation locaties op publieke grond hebben er een aantal belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden:

- De Grond voor Verandering-coalitie is opgericht met een eigen boodschap, bestaande uit verschillende branchepartijen, marktpartijen en NGO's.
- Ook de NAL heeft het belang van dit onderwerp gezien en heeft een nieuwe actielijn opgenomen in de jaarplannen van de Werkgroep Laadinfrastructuur voor Personenvervoer. Deze actielijn stelt onder andere het doel om de inzet van publieke grond voor de verkoop van fossiele brandstoffen verder in kaart te brengen en een landelijke routekaart op te stellen waarmee de transitie naar het faciliteren van uitstootvrije mobiliteit wordt ingezet.

- De NAL regio Zuid-West is de eerste regio die de transitie van tankstationlocaties heeft opgenomen in haar jaarplannen.
- Gemeente Utrecht heeft als eerste gemeente een Uitvoeringsagenda Transitie Tankstations vastgesteld in het eerste deel van 2025. Ondertussen heeft gemeente Amsterdam haar beleid vastgesteld en is Den Haag bezig met het ontwikkelen van beleid at deze transitie moet gaan vormgeven.
- De Grond voor Verandering-coalitie heeft op 13 januari 2026 een petitie aangeboden aan de Tweede Kamer om aandacht voor dit onderwerp te vragen.

Wij, de leden van de coalitie, doen daarom de volgende oproep aan gemeente Rotterdam:

- Ontwikkel een routekaart waar de toekomstige behoefte en ruimte benodigd voor snellaadinfrastructuur en (deel)mobiliteitshubs op lokaal niveau in kaart wordt gebracht. De routekaart helpt het ontwikkelen van duidelijke beleidskaders in de transitie naar duurzame mobiliteit.
- Breng daarin ook in kaart welke gemeentegrond beschikbaar is voor de ontwikkeling van (snel)laadstations en breng deze naar de markt, om de doelen van schone lucht en uitstootvrije mobiliteit sneller te behalen. Kijk hierbij ook naar het transitie-potentieel van de huidige tankstationlocaties.
- Zet in op regelmatige en transparante aanbestedingsprocedures met duidelijke kwaliteitscriteria en een eerlijk speelveld tussen bestaande aanbieders en nieuwe markttoetreders.

Leden Coalitie: Allego, DOET, Electra, Fastned, Leap24, Natuur & Milieu, Nederlandse Vereniging Duurzame Energie, Open State Foundation, TotalEnergies, Vattenfall, Vereniging Elektrische Rijders.

Geachte formateur (cc naar politieke partijen),

Dokters van de Wereld wenst u veel succes bij de vorming van een nieuwe coalitie na de gemeenteraadsverkiezingen in uw stad. Gezondheid is het meest kostbare bezit dat mensen hebben. Kijkend naar de ontwikkelingen en politieke keuzes van de landelijke overheid de afgelopen jaren, hoort zorg daarom hoog op de politieke agenda te staan.

Rotterdam kenmerkt zich als een stad waar de verschillen enorm groot zijn. Dakloosheid en verharding in de samenleving, isoleert mensen. Het belang van medemenselijkheid en investeren in elkaar, kan daarom niet onderschat worden. De Pauluskerk bewijst nu al hoe belangrijk zulke plekken in de stad zijn. Alleen kan Rotterdam met alle mensen die buiten de zorg vallen niet blijven drijven op de Pauluskerk. De komende jaren verdient iedereen die in Rotterdam woont, toegang tot alle medische noodzakelijke zorg. Daarbij mag zeker niet worden vergeten dat vele Rotterdammers (waaronder arbeidsmigraten en ongedocumenteerden) niet tijdig toegang hebben tot mentale gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning.

Als Dokters van de Wereld vragen wij de zorg voor iedereen toegankelijk te maken en te houden. Wij brengen graag onze ervaring naar voren en gaan graag in gesprek.

Toegankelijkheid van zorg

In heel Nederland is de eerstelijnszorg de toegangspoort tot de zorg, maar deze toegang staat onder druk. In heel Nederland mijden mensen zorg om financiële redenen. Recent bleek dat 1 op de 4 volwassenen en 1 op de 3 jongeren een bezoek aan de huisarts mijden uit angst voor de hoge rekeningen die na de diagnose kunnen volgen. Dit leidt tot onacceptabele verschillen in de toegang tot zorg met grote gezondheidsverschillen als gevolg.

Dokters van de Wereld pleit ervoor om:

- **De toegang tot medische hulp (waaronder huisarts) moet een basisvoorziening zijn voor iedereen in de gemeente (ongeacht woon- of verblijfplaats en status)**
- **Als gemeente ook de doorstroom te bewaken van de eerstelijnszorg naar de tweedelijnszorg zodat iedereen ook tijdig de juiste zorg ontvangt en zorgmijding structureel aandacht krijgt**

Mondzorg

Omdat de tandarts voor volwassenen niet wordt vergoed vanuit het basispakket heeft een groeiende groep Nederlanders onvoldoende toegang tot mondzorg. Als enige West-Europese land heeft Nederland mondzorg niet in het basispakket opgenomen, terwijl problemen met mondgezondheid blijven groeien. Soms stellen mensen controles en behandelingen jarenlang uit. Uitgestelde mondzorg heeft verstrekkende gevolgen voor de volksgezondheid. Een slechte mondgezondheid leidt niet alleen tot complexere en duurdere ingrepen, maar verhoogt ook het risico op hart- en vaatziekten, diabetes en luchtweginfecties. En voor de patiënt zorgt het naast pijn en ongemak, ook voor schaamte, isolement en verminderde arbeidsproductiviteit.

Dokters van de Wereld pleit voor zolang mondzorg nog geen onderdeel van het basispakket:

- **Vergoeding van mondzorgbehandelingen vanuit de bijzondere bijstand of gemeentepolis**
- **Versterken van preventie bij kinderen door goede samenwerking tussen GGD, CJG, consultatiebureaus en scholen zodat ieder kind in de gemeente naar de tandarts gaat.**

Seksuele en reproductieve gezondheidszorg

Dakloze mensen en ongedocumenteerde (arbeids)migranten hebben onvoldoende toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg zoals uitstrijkjes en HPV-vaccinaties, anticonceptie en abortus.

Preventieprogramma's, zoals uitstrijkjes en HPV-vaccinaties, kunnen (baarmoederhals)kanker voorkomen. Het is belangrijk daarvoor de HPV-vaccinatie voor iedereen t/m 26 jaar beschikbaar te maken, vooral onder kwetsbare groepen. Om de vroeg signalering te versterken moet het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker voor iedereen in Nederland toegankelijk zijn (wat voor dakloze mensen en ongedocumenteerde (arbeids)migranten niet het geval is). Barrières (die zelfs kunnen leiden tot uitsluiting) zijn onder andere de vereiste van een BSN, ingeschreven staan bij een huisarts en een geregistreerd adres hebben om een uitnodiging te ontvangen voor het bevolkingsonderzoek.

Ook hebben mensen die dakloos, ongedocumenteerd of internationale student zijn vaak geen vaste huisarts wat hoge drempels voor hen creëert voor zowel het verkrijgen van anticonceptie als de toegang tot passende abortuszorg, zoals de abortuspil. Abortus is reguliere zorg en moet voor iedereen in Nederland, ook voor ongedocumenteerde (arbeids)migranten en internationale studenten, toegankelijk zijn. De zorgverlener moet samen met de ongewenste zwangere, kunnen bepalen welke zorg en ondersteuning nodig is.

De problemen waar ongedocumenteerde mensen in Nederland tegenaan lopen zijn veelzijdig, het ontbreken van anticonceptie en menstruatieproducten tot toegangsproblemen bij het testen op soa's of wanneer mensen een abortuswens hebben. Ook LHBTIQ+'ers zien we worstelen, bijvoorbeeld als het gaat om PrEP te krijgen of noodzakelijke transgenderzorg.

Dokters van de Wereld pleit voor:

- **Noodfonds Vrouwengezondheid waardoor financiële drempels voor vrouwen uitgesloten van abortus en bevolkingsonderzoek toegang krijgen tot deze vormen van zorg.**
- **Gratis toegang tot SOA-testen**
- **Investeren in menstruatie-emancipatie, toegang tot anticonceptie en 'Nu Niet Zwanger'**
- **Kennis over SGBV (seksueel en gender gerelateerd geweld) bij zorgverleners te vergroten.**

Nieuwkomers in Nederland (waaronder (arbeids)migranten en vluchtelingen) hebben vaker te maken met psychische problemen. Terwijl de problemen en vraag naar gepaste mentale zorg en psychosociale ondersteuning enorm groot is, is door beperkt aanbod de toegang tot

zorg bijzonder moeilijk of afwezig. Goede (mentale) gezondheid is essentieel voor participatie, zeker voor nieuwkomers In Nederland. Preventie, vroeg signalering, interculturele en groepsgerichte zorg die zich richt op participatie en sociale verbinding, dragen bij aan een sterkere mentale gezondheid. Hierdoor blijft de ggz beschikbaar voor mensen die deze zorg het hardst nodig hebben en voorkomen we de gevolgen van ontijdige zorg en ondersteuning.

Dokters van de Wereld pleit voor:

- **Structurele aandacht in de gemeente voor mentale gezondheid zowel in de samenleving als de asielketen**
- **Investeren in plekken waar geluisterd wordt naar mensen en mensen vroegtijdig in groepsvormen geholpen kunnen worden zodat minder mensen gebruik hoeven te maken van de specialistische GGZ of op de wachtlijst hoeven te staan.**
- **Investeringen voor collectieve overbruggingszorg voor mensen die moeten wachten op specialistische GGZ**

Dokters van de Wereld werkt dag in dag uit aan het verbeteren van de toegang tot zorg voor wie dat niet vanzelfsprekend is. We doen graag een beroep op u om de komende jaren de toegang tot zorg structureel te verbeteren en gaan daarover altijd graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

Jasper Kuipers

Directeur Dokters van de Wereld

Rotterdam, 1 april ’26

Geachte mevrouw Bouwkamp,

Welkom in Rotterdam. Als verkenner voor een nieuw college B&W voert u de komende tijd gesprekken over keuzes, prioriteiten en de toekomst van de stad.

Warm Rotterdam denkt daar al jaren over mee. Als netwerk van ervaringsdeskundigen en informele organisaties staan wij dagelijks midden in de praktijk van armoede en schulden.

De cijfers zijn bekend en blijven onverminderd ernstig.
-> **90.000** Rotterdammers leven op of onder de armoedegrens.
-> **170.000** Rotterdammers leven met armoede of problematische schulden.
Dat is **één op de vier inwoners** van onze stad.

En toch blijft structurele aandacht voor armoede uit.

De afgelopen jaren is door het gemeentebestuur te vaak gewezen naar de rijksoverheid. Terecht, als het de hoogte van het sociaal minimum betreft, maar ook lokaal ligt er een verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor bewoners die in armoede leven. De focus in het raadsdebat lag de afgelopen collegeperiode vooral bij thema’s als wonen, veiligheid, werk en economie en dat waren opnieuw de thema’s in de verkiezingscampagnes. Terwijl de realiteit van armoede, en de toenemende tweedeling in de stad, te ontwrichtend zijn om te negeren. Tijdens onze WarmteTop (januari 2026) - het jaarlijkse evenement van Warm Rotterdam over armoede en schulden - sprak een brede meerderheid van de politieke partijen zich uit tegen armoede.

Dat kan en moet anders.

Warm Rotterdam pleit voor bestaanszekerheid als verbindend thema voor het nieuwe college. Met duidelijke regie, een wethouder armoedebestrijding en een meerjarige aanpak. Niet als bijlage bij het collegeakkoord, maar als fundament daarvoor.

De stad is er klaar voor.

De basis voor dit fundament ligt er al. Met het **Deltaplan Armoede - een oproep uit de stad**, het plan voor een integraal armoedebeleid en -uitvoering. Een plan met oplossingen en maatregelen aangedragen door duizenden Rotterdamse betrokkenen. Het is de stem van de stad, gebaseerd op praktijkkennis over wat werkt voor bewoners in armoede en met schulden. Concreet en uitvoerbaar door het college. En de stad staat in de startblokken om dat samen te gaan doen.

Daarnaast laten doorrekeningen zien dat investeren in bestaanszekerheid de stad ongeveer **€400 miljoen per jaar** oplevert. Nog los van de indirecte effecten.

Het is dus niet alleen noodzakelijk, het is ook verstandig.

Besturen voor bestaanszekerheid vraagt om duidelijke keuzes. Warm Rotterdam roept het nieuwe college op om beleid en maatregelen altijd te toetsen op hun impact voor bewoners die financieel kwetsbaar zijn. Het college moet kunnen aantonen hoe het college akkoord en de uitvoering ervan bijdragen aan:

- Meer invloed van bewoners met ervaringskennis op beleid en uitvoering;
- Minder polarisatie in de stad;
- Meer duurzaam investeren in informele organisaties voor hulp in de wijken;
- Minder schooluitval onder jongeren;
- Meer gebruik van bestaande (financiële) regelingen;
- Minder gerechtelijke schuldenprocedures;
- Meer uitstroom uit de langdurige bijstand naar betaald werk;
- Minder druk op de zorg door bewoners met een minimum inkomen;
- Meer sociale huurwoningen.

Dit is waar de stad om vraagt, gebaseerd op ervarings- en praktijkkennis en daarnaast ook zakelijk verstandig blijkt uit onderzoek.

De vraag is nu niet óf er iets moet gebeuren. De vraag is of we nu eindelijk iets gaan doen.

Namens alle Rotterdammers wensen wij u veel succes bij het vormen van een college dat een verschil gaat maken voor bewoners in armoede en met schulden.

Met warme groet,

Namens team Warm Rotterdam

Annemarieke van Egeraat

Directeur Warm Rotterdam

Rotterdam, de eerste armoedevrije stad

Warm Rotterdam is de stad ingegaan en heeft kennis uit de stad voor een preventief en integraal armoedeplan samengebracht in het Deltaplan Armoede – Een oproep uit de stad. Dit is een alternatief beleidsplan, een werkdocument, een handboek, het boek met alle antwoorden.

In dit Deltaplan staat wat er nodig is om armoede effectief aan te pakken in Rotterdam. Niet alles wat er in staat is eenvoudig om te realiseren, maar veel ook wel. Wij geloven dat we met het formele en informele netwerk, de politiek & bestuur, de gemeente, bedrijven, kortom met elkaar aan de slag kunnen gaan. Dit plan is een opdracht aan de stad voor de stad, aan onszelf en aan elkaar.

Het Deltaplan is tegelijkertijd de gezamenlijke armoede agenda voor de stad, input voor alle verkiezingsprogramma's en het volgende collegeprogramma.

Vanaf nu denken we in urgentie en mogelijkheden. Want armoede is een oplosbaar probleem. We geven code rood af voor Rotterdam en dat vraagt om samen optrekken, over de eigen schaduw springen, samen aanpakken en oplossen.

Lees het Deltaplan dus als – een niet vrijblijvend - ideeënboek en als een oproep voor actie, en het liefst vanaf vandaag. Warm Rotterdam nodigt iedereen uit bij te dragen, kennis te delen en oplossingen aan te dragen over hoe we dit Deltaplan het beste met elkaar kunnen uitvoeren.

Dit is ons manifest op basis van alle gesprekken in de stad en het Deltaplan.

WARM ROTTERDAM

Waar we .....

1. een integrale en structurele aanpak van armoede met dit Deltaplan omarmen
2. erkennen dat het systeem voor een groep bewoners te hoogdrempelig is en we bereid zijn dat te veranderen
3. luisteren naar bewoners, nieuwsgierig en betrouwbaar zijn en vertrouwen geven
4. de schaamte en het taboe over armoede en schulden doorbreken, want het is geen persoonlijk falen
5. kiezen voor structurele oplossingen naast pleisters plakken. Dit vergroot het welzijn van bewoners en is kostenbesparend
6. professionals en vrijwilligers de ruimte geven voor maatwerk en het juiste goed te doen
7. alles versimpelen wat kan, zodat alle Rotterdammers gebruik maken van (financiële) regelingen en toeslagen waar zij recht op hebben
8. informele (wijk)organisaties waarderen en honoreren en formele organisaties vanzelfsprekend met hen samenwerken
9. erkennen dat er een extra stap gezet moet worden voor bewoners die laaggeletterd, niet digitaal vaardig, niet Nederlands talig zijn en/of de overheid wantrouwen
10. met bedrijven samenwerken die bijdragen aan SDG1: geen armoede

Aan de slag: concreet

- Nieuw college: geef armoedebeleid en aanpakken prioriteit nummer 1 met een breed wethouders team
- Toets bij iedere armoede maatregel en aanpak of en hoe dit effectief is voor Rotterdammers in armoede en schulden
- Organiseer een burgerberaad
- Financier maatschappelijk ondernemerschap en informele (wijk)organisaties meerjarig
- Financier het opstellen van een strategische armoede agenda met de wijkraden, de armoedeplatforms en informele organisaties. Dit zijn de oren en ogen van de wijken
- Versterk het formele- en informele welzijnswerk in de wijken en de comeback van het opbouwwerk
- Versterk gezinsaanpakken en zorg voor ontbijt op school
- Jaag aan dat alle Rotterdamse bedrijven het keurmerk Geldbewuste Organisatie behalen
- Wees ruimhartig met kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen
- Zorg voor betaalbare, goede en gezonde woningen

DELTAPLAN ARMOEDE ROTTERDAM

Een oproep uit de stad

WARM ROTTERDAM

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 4
- Code rood 5
- Biedt perspectief! 5
- Gevestigde belangen moeten plaatsmaken 5

WAAROM EEN DELTAPLAN ARMOEDE? 7
- Een breed perspectief op armoede is ook financieel verstandig 8
- Rotterdam, we beginnen niet bij nul! 9

WAT MOET ER GEBEUREN? 11
- De basis: ervaringen en kennis van bewoners 12
- De basis: sterke informele netwerken 13
- De schil om de basis: welzijn en zorg in de wijken 17
- Bedrijven en overheden maak het verschil 20
- Gemeente en fondsen 23
- Lobby-agenda richting rijk 26
- Aan de slag! 26

FINANCIELE PARAGRAAF DELTAPLAN
- Een begroting voor Armoede in de stad 27
- Gebiedsbudget 28

BIJLAGE 1 - SCHEMATISCHE WEERGAVE (FINANCIËLE) BESTAANSZEKERHEID 29
BIJLAGE 2 - HET FACTORENMODEL 30
BIJLAGE 3 - WAAR DE SAMENHANG ONTBREEKT 31

DELTAPLAN ARMOEDE ROTTERDAM

Een oproep uit de stad

Van Warme meedenkers aan verschilmakers
December 2024

INLEIDING

Wat betekent dag in dag uit leven met te weinig geld? Wat wordt 82.000 Rotterdammers afgenomen door permanente armoede? Ervaringsdeskundigen antwoorden unaniem het volgende: *"Mijn eigenwaarde! Ik kijk niet meer in de spiegel want ik zie alleen maar angst, mijn verleden. Dat is te confronterend. Iemand moet je soms even door elkaar schudden, je dwingen weer naar voren te kijken. Zelf weet je vaak niet waar je moet beginnen. Je hebt mensen nodig die je aan de hand meenemen, maar hulpinstanties zijn nergens te bekennen. Er zijn wachtlijsten, wachtrijen. De weg naar instanties is te lang. En als je er dan toch belandt, stuit je vaak op onbegrip. Zet ervaringsdeskundigen achter de balie!".*

Dit Deltaplan is een oproep aan de verschilmakers[1] in Rotterdam en bij het Rijk. Met als motto: waarborg de sociale grondrechten[2] van álle Rotterdammers. Dat betekent: voor iedereen een dak boven het hoofd, drie gezonde maaltijden per dag, toegang tot zorg en (betaalde) arbeid, contacten in de buurt, en zich gezien en gehoord voelen.

Het klinkt zo gewoon, zo vanzelfsprekend. Toch hebben meer dan 82.000 Rotterdammers[3] moeite om in hun dagelijkse, primaire levensbehoeften te voorzien, zij leven in bestaans***on***zekerheid. En bestaans***on***zekerheid is veel meer dan geen of weinig geld hebben (zie bijlage 1). Langdurig leven met geldzorgen gaat gepaard met uiteenlopende sociale (gezondheids)problemen (zie ook de Atlas van afgehaakt Nederland). Ook is de samenleving voor veel bewoners te ontoegankelijk geworden. En opeenvolgende crises en hardnekkige bureaucratie raken juist deze Rotterdammers - die zich al in een kwetsbare positie bevinden - onevenredig hard. Het bestaansminimum is te laag en de dagelijkse boodschappen zijn voor velen te duur. Landelijk hebben bijna 2 miljoen mensen langdurig geldzorgen. Zij leven gemiddeld 7 jaar korter (zie SER-advies). Schoolprestaties van kinderen en jongeren in armoede blijven achter; een verloren generatie dient zich aan.

En dat helpt niet om op eigen kracht uit de geldstress te komen. Zet deze persoonlijke ervaring tegenover de denkwereld van verschilmakers, waarin armoede 'hanteerbaar' wordt gemaakt door het op te knippen in vervoersarmoede, kinderarmoede, menstruatiearmoede, energiearmoede en ga zo maar door. Dit opknippen zegt niets over de wereld waarin mensen in armoede leven. Het opknippen zegt iets over verkokerde financieringsstromen, en dito beleid, uitvoeringspraktijk en bestuurscultuur. Dit tezamen is een armoede-industrie. We zien hetzelfde mechanisme bij de schuldenindustrie, waar velen geld verdienen aan mensen met schulden, maar er nergens een effectieve, integrale aanpak is. Echter: door naar armoede te kijken vanuit een verkokerd perspectief, komen de aangedragen oplossingen zelden verder dan pleisters plakken. Ook in Rotterdam bestaat de aanpak van armoede vooral uit korte-termijn-interventies en acute hulp; structurele oplossingen zijn er onvoldoende om armoede structureel te verminderen of te voorkomen.

---

[1] Verschilmakers zijn de overheid, bestuur & politiek, maatschappelijke organisaties, bedrijven en fondsen die binnen hun dagelijkse werkzaamheden een positief verschil kunnen maken voor Rotterdammers in armoede en/of schulden.
[2] Sociale grondrechten: het recht op arbeid; het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand; het recht op behoorlijke huisvesting; het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu en het recht op culturele en maatschappelijke participatie.
[3] Aantal personen in Rotterdam met een inkomen tot 110% sociaal minimum, voorlopige cijfers 2023, CBS Statline, Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken, regio (indeling 2024)

Code Rood

Nogmaals: het water staat veel Rotterdammers aan de lippen. De Brede Raad010 en Warm Rotterdam gaven in 2022 dan ook code rood af. Dat betekent dat in Rotterdam echt te weinig is gedaan is om ontstane ongelijkheid door armoede en schulden te verminderen. En dat is nog steeds zo. Sterker nog: het lijkt erop dat deze ongelijkheid wordt geaccepteerd. Want als iedereen onderhand wel weet wat er gaande is: waarom gebeurt er dan zo weinig? Zijn bestuur en politiek, bedrijven, hulpverleners en bewoners onverschillig (geworden)? Realiseren zij zich onvoldoende welke gevolgen deze ongelijkheid heeft voor Rotterdammers, de samenleving en onze economie?

Het bovenstaande is trouwens niet alleen een signaal uit Rotterdam, integendeel. Ook de Commissie sociaal minimum (zie rapportage deel 1 en deel 2), het SCP, het NIBUD en de Landelijke Armoedecoalitie concluderen dat veel bewoners niet meer in hun primaire levensbehoeften kunnen voorzien. Dat is toch de basis voor een menswaardig bestaan. Ook voelen veel bewoners zich niet meer gehoord, ze hebben het gevoel dat wat zij meemaken er niet toe doet. Dat maakt dat ze de overheid, instanties en bedrijven de rug toekeren. De dienstverlening is niet altijd betrouwbaar en stoelt soms op eigenbelang, zoals het behalen van targets, kpi's en financieel rendement. Wat vervolgens weer leidt tot moeilijk bereikbare bewoners die huiverig zijn voor het aanvragen van regelingen en toeslagen. Omdat het te ingewikkeld is, omdat ze professionals bij instanties niet meer vertrouwen, of uit angst om bij een klein invulfoutje honderden euro's te moeten terugbetalen.

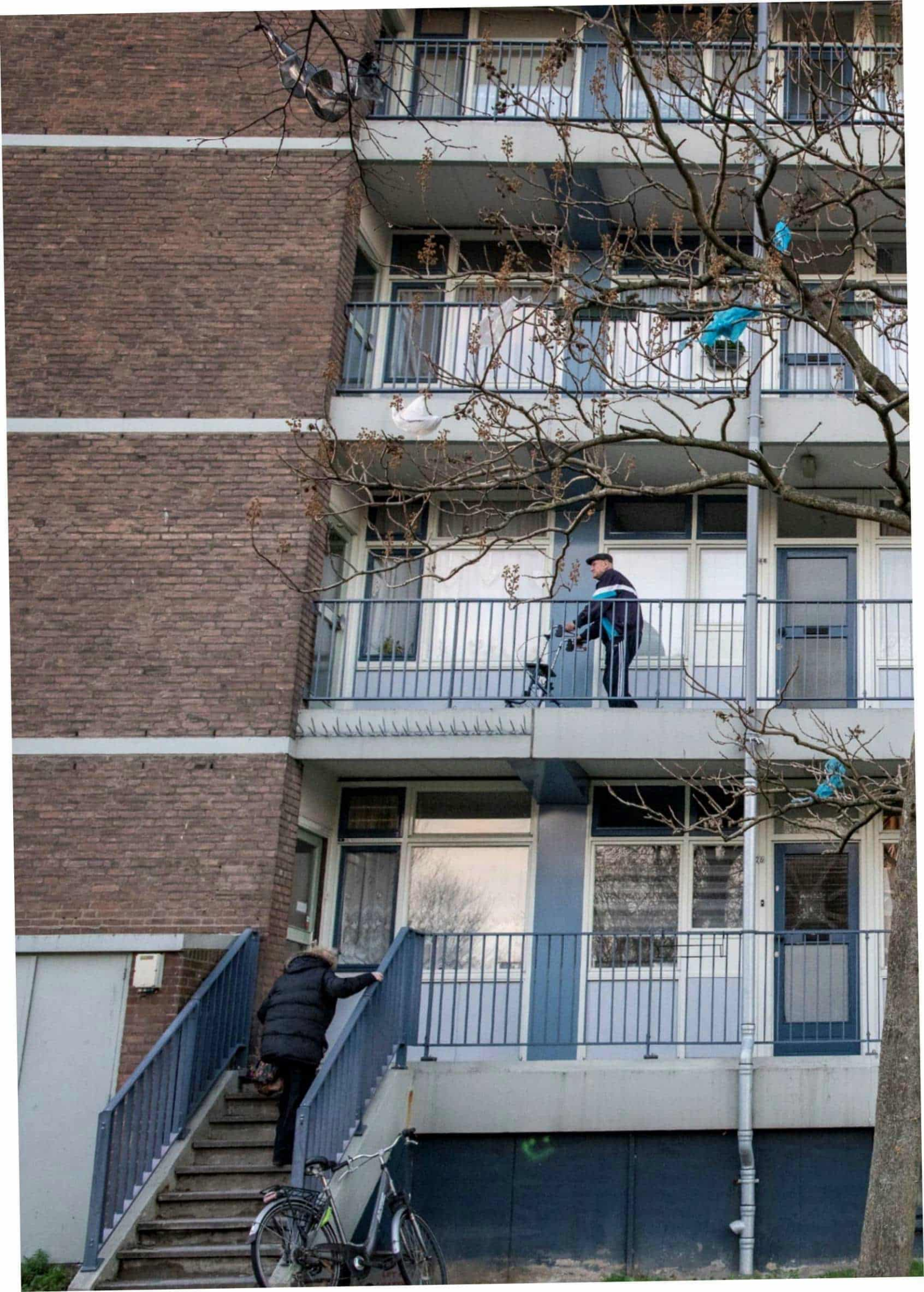
Biedt perspectief!

Wat voor stad wil Rotterdam zijn? Een pleisterplaats blijven, of een stad die werk maakt van structurele oplossingen voor het armoedeprobleem? Welk perspectief wil Rotterdam de 82.000 Rotterdammers die op of onder de armoedegrens bieden? Wat hebben bewoners nodig? Volgens Warme meedenkers hebben Rotterdammers vooral behoefte aan beleid en aanpakken die bescherming en ondersteuning bieden aan bewoners. Aan investeringen in het aanpakken van sociale problemen zoals ongezondheid, werkloosheid, sociaal isolement en schulden.
Bewoners een perspectief bieden betekent ook serieus omgaan met hun signalen over wat er moet gebeuren. Zij moeten zich uitgenodigd voelen om die kennis te delen. Perspectief bieden is bovendien dat bewoners met hun vragen dicht bij huis terecht kunnen, op een vertrouwde toegankelijke plek waar vrijwilligers en professionals zijn die tijd hebben. En dan moet het ook zo zijn dat de gemeentelijke en institutionele dienstverlening daar goed op aansluit en op haar beurt kennis brengt en deelt. Met de intentie, de wil én voldoende mandaat om te doen wat goed en nodig is voor bewoners.

Gevestigde belangen moeten plaatsmaken

Een effectief armoedebeleid is dus integraal én gebaseerd op kennis en ervaring van degenen die weten hoe moeilijk het is om rond te komen van te weinig geld. Natuurlijk is het zo dat de huidige aanpakken voor een groep bewoners effectief zijn. Maar voor een groeiende groep is dat niet (meer) het geval. En dat is, ook maatschappelijk gezien, een ontwikkeling waarover we ons zorgen moeten maken. Want het vertrouwen in overheid en instituties is sterk gedaald en dus zijn andere oplossingen nodig. Maar de (beleids)realiteit is kennelijk zo complex dat het tot stilstand leidt. Zijn de landelijke en lokale (politieke) systemen nog wel geschikt om een complex armoedevraagstuk effectief aan te pakken?

Warm Rotterdam en haar netwerk zien als uitweg het opzetten van een politiek en maatschappelijk systeem waarin maatschappelijk ondernemerschap en wijkinitiatieven de ruimte krijgen. Want daar worden gevestigde belangen doorbroken en zijn bewoners in regie. En daarvoor zijn organisaties in de wijken keihard nodig. En zeker de informele partijen die in de wijk geworteld zijn en de 'taal van de wijk' spreken. Onder hen zijn veel ervaringsdeskundigen. Deze sociale basis in de wijken is cruciaal voor een effectieve aanpak en moet worden versterkt.

WAAROM EEN DELTAPLAN ARMOEDE?

Ongelijkheid aanpakken is beleidsmatig en in de uitvoering een domeinoverstijgend issue. Dat vraagt om integraliteit. En het huidige armoede- en schuldenbeleid in Rotterdam is dat niet (landelijk ook niet). Met integraal wordt bedoeld dat armoede in zijn volledigheid en alomvattendheid met alle relevante aspecten en perspectieven op de agenda staat. Integraal is niet alleen efficiënt voor besluitvorming en oplossingen, het staat ook voor duurzaamheid en effectiviteit op de lange(re) termijn. Dit Deltaplan is de preventieve tegenhanger van het vastgestelde armoede- en schuldenbeleid[4]. Dat is nodig want het huidige beleid raakt de kern voor een effectieve armoede aanpak (nog) te weinig.

Dat blijkt ook uit de onderzoeken en adviezen van de Ombudsman Rotterdam (*Impact vergroten door samen met elkaar op te trekken*, februari-juli 2023), De Brede Raad010, Toezicht sociaal domein en Warm Rotterdam. De aangedragen kennis en adviezen waren input voor het Armoede en schuldenbeleid 2023-2026. Er zijn enkele adviezen overgenomen. Maar de focus van het vastgestelde beleidskader ligt toch vooral op het vereenvoudigen van regelingen, het verbeteren en meer inzet van de gemeente en top-down communicatie met bewoners. Als het leed al geschied is. De focus richt zich op bewoners die al financiële problemen hebben, en te weinig op bewoners met beginnende (sociale) problematiek. Zie hier de reacties van een aantal ervaringsdeskundigen van Warm Rotterdam op het beleidsplan.

Ook Toezicht Sociaal Domein concludeerde in zijn onderzoek over Rotterdam dat het beleid getuigt van een te smalle blik op armoede. Zij concluderen net als de bovengenoemde partnerorganisaties dat de geboden hulp en dienstverlening te veel Rotterdammers uitsluit. Dit wordt veroorzaakt door:

- Slecht toegankelijke hulp en dienstverlening voor een deel van de bewoners bij de Vraagwijzer, Wijkteams, Jongerenloket, zorg- en welzijnsaanbieders. Denk aan: digitale toegang, van het kastje naar de muur worden gestuurd, geen privacy, geen vaste contactpersoon, lange wachttijden, geen nazorg etc. Hierdoor ontstaat wantrouwen en het vermijden van hulp en zorg.

- Te weinig samenhang in het hulpaanbod, geen regie, geen overzicht, veel tijdelijke projecten en pilots, gericht op acute hulp, pleisters plakken; kortom: geen duurzame oplossingen.

- Te weinig samenwerking op basis van gelijkwaardigheid tussen formele en informele organisaties, waardoor de informele brugfunctie naar dienstverlening onvoldoende uit de verf komt.

Twee belangrijke voorwaarden voor effectief armoedebeleid zijn een breed perspectief en integrale afspraken (met onder andere zorg, welzijn, werk, onderwijs en gezondheid). Onder verantwoordelijkheid van een breed bestuurlijk team dat zich laat zien op dit onderwerp in de stad. Want waarom is armoede niet prioriteit nummer 1 van dit college?

In haar pleidooi voor een breed perspectief op armoede staat Warm Rotterdam niet alleen. Ook de Commissie Sociaal Minimum hanteert een brede opvatting van bestaanszekerheid en ondersteunt daarmee de noodzaak van een Deltaplan Armoede Rotterdam - Een oproep uit de stad. VNG-voorzitter Sharon Dijksma heeft bovendien opgeroepen tot een landelijk Deltaplan Bestaanszekerheid.

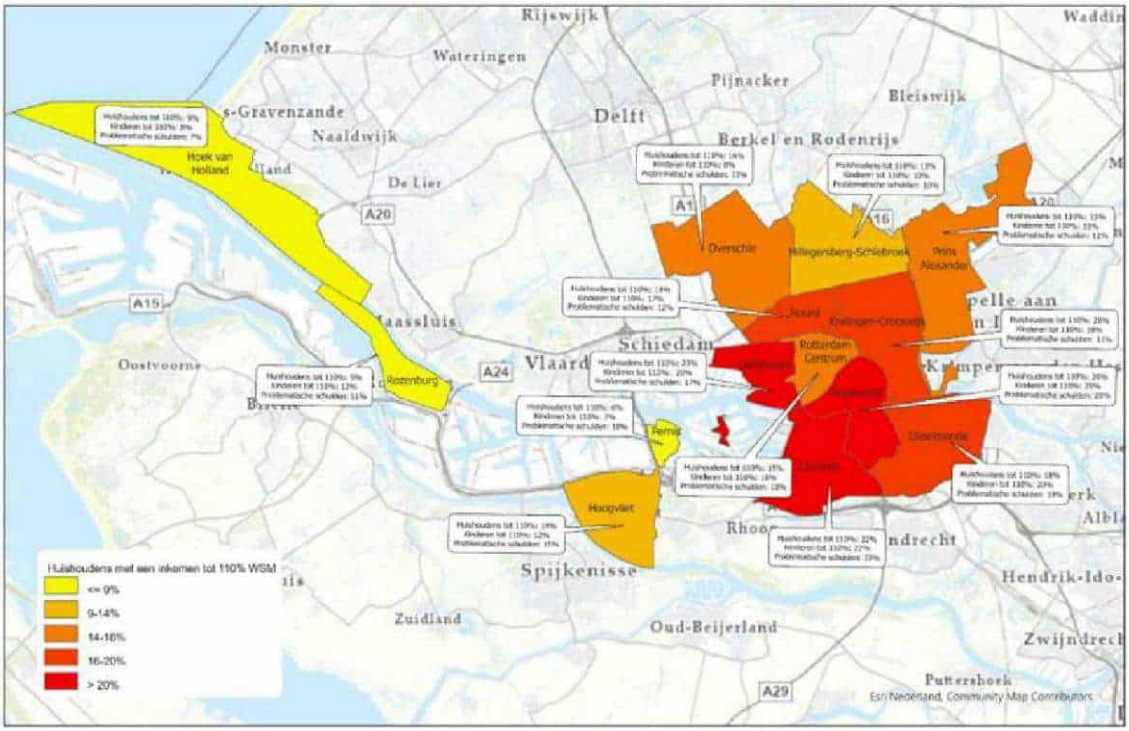
[4] Van wethouder Yigit, vastgesteld op 7 september 2023 door de gemeenteraad, zie www.rotterdam.nl/rotterdam-voor-iedereen.

De door de Tweede Kamer ingestelde Commissie Sociaal Minimum zegt:
"Het zorgdragen voor de bestaanszekerheid van Nederlandse burgers is een grondwettelijke taak van de Nederlandse overheid en vraagt om meer dan het realiseren van financiële bestaanszekerheid. Het veronderstelt ook beleid op terreinen als gezondheidszorg, onderwijs, volkshuisvesting en het sociaal domein. We zien dat de bestaanszekerheid in de brede zin van het woord voor een omvangrijke groep mensen in het geding is. Oorzaken hiervan zijn onder andere de flexibilisering van de arbeidsmarkt, de hardnekkigheid van kansenongelijkheid in het onderwijs, het tekort aan betaalbare woningen en het bestaan van gezondheidsverschillen tussen lagere en hogere-inkomensgroepen.

Financiële bestaanszekerheid betekent dat burgers over voldoende financiële middelen beschikken om te voorzien in elementaire levensbehoeften (zoals voeding, water en energie), maar ook in basale maatschappelijke participatie (sociale en culturele activiteiten en sport). Voldoende financiële middelen betekent ook dat burgers beschikken over voldoende financiële buffers om onverwachte uitgaven op te vangen".

Een breed perspectief op armoede is ook financieel verstandig

Het is code rood. Hieronder een kaart met de Rotterdamse gebieden en het percentage huishoudens met een inkomen tot 110% Wettelijk Sociaal Minimum[5]. Ook veel kinderen groeien in armoede op.

Bron: Hoofdlijnen nieuwe armoede- en schuldenbeleid 2023-2026

Armoede en schulden kosten onze stad veel geld. Anderen verdienen er juist aan. Integraal armoedebeleid is dus ook vanuit economisch perspectief noodzaak. Want armoede treft niet alleen degenen die ermee te maken hebben, het raakt de hele stad door:

- Oplopende zorgkosten (Wmo/zorgpremie) door bijvoorbeeld stress en een onevenredig zorggebruik.

[5] De aangegeven score per gebied is een gemiddelde. En dat betekent dat de score van wijken in gebieden lager kan liggen. Zoals bijvoorbeeld in Hillegersberg-Schiebroek waar de score van de wijk Schiebroek-Zuid onder het gebiedsgemiddelde ligt.

- Huisuitzettingen, water- en energieafsluitingen kosten geld en vermeerderen de kosten voor zorg, opvang en (acute) hulp.
- Schooluitval kan leiden tot een criminele carrière én een toenemende druk op de jeugdzorg. Jeugd in armoede krijgt vaak een te laag schooladvies. Talent blijft zo onbenut. Het risico van een verloren generatie dreigt. Een gezin met problematische schulden kost de samenleving € 100.000 per jaar.
- Oplopende inkomstenderving en afschrijvingen voor bedrijven als gevolg van klanten en werknemers met geldzorgen.
- Hoge maatschappelijke kosten voor de schuldenindustrie o.a. door schuldhulpverlening, incasso, deurwaarders en een rechtsgang (IBO-onderzoek spreekt van 8 miljard euro).

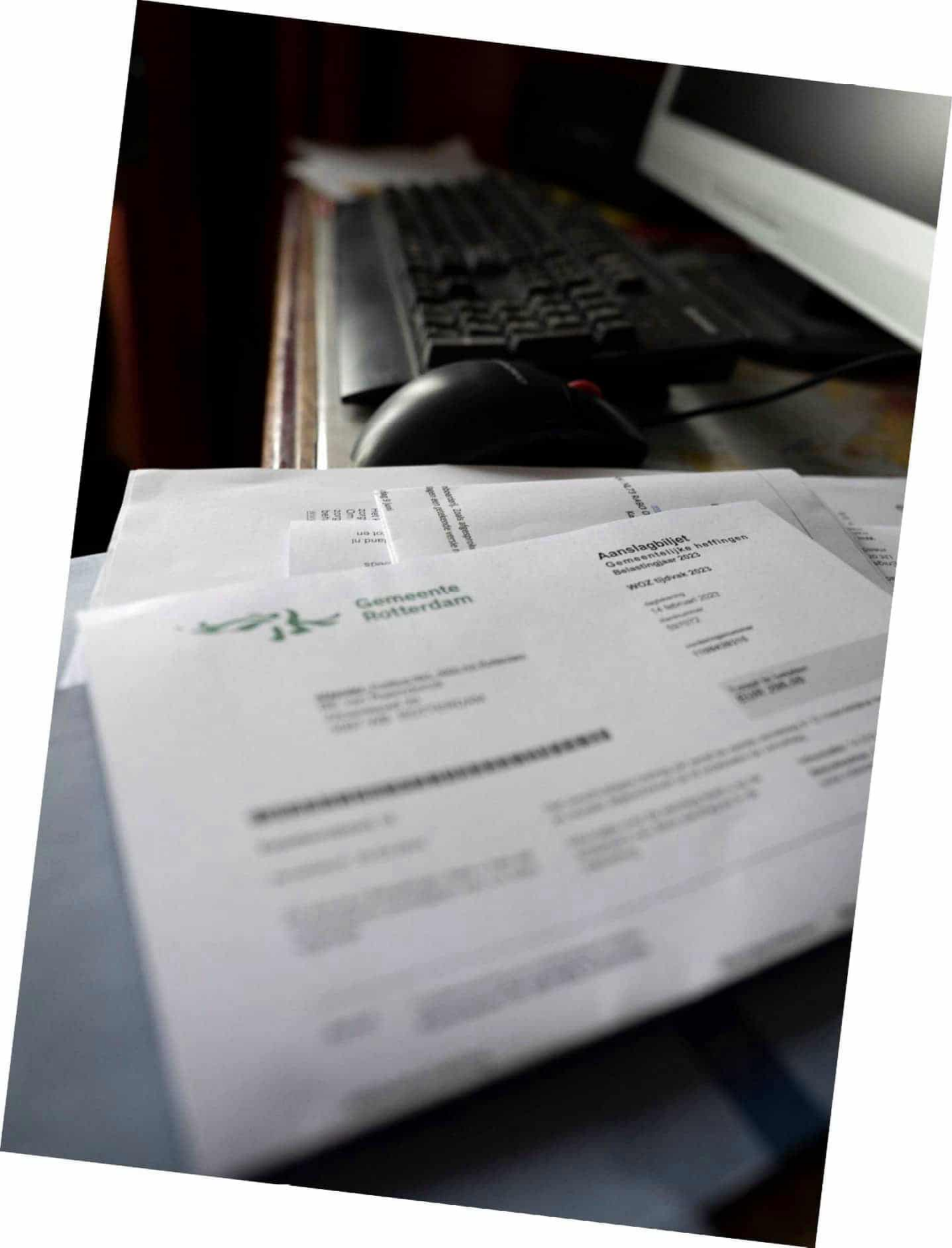
Beleidskeuzes binnen het armoede- en schuldenbeleid zijn dan ook inefficiënt als de samenhang met sociale problematiek niet is meegewogen (zie bijlage 3 voor Rotterdamse voorbeelden). Armoede kost Rotterdam veel te veel.

Rotterdam, we beginnen niet bij nul!

Warm Rotterdam riep de stad tijdens de Warmtetop (20 november 2023) op om amendementen in te dienen in aanvulling op het vastgestelde beleidskader 'Rotterdam voor iedereen' door de gemeenteraad. Deze oproep leverde vele kennis en input voor een nieuw beleidskader, het Deltaplan, op. En dit kwam nog bovenop de al eerder gedane aanbevelingen in diverse rapportages en brieven aan het stadsbestuur (zoals hierboven beschreven).

Al deze kennis resulteert in dit Deltaplan: *"Pleisters plakken helpt even, maar niet structureel"*. Want met pleisters en noodverbanden waarborg je de sociale grondrechten van bewoners niet. Dus verschilmakers: kies voor duurzame oplossingen en zorg voor continuïteit en betrouwbaarheid. Benut dit Deltaplan en investeer in wijknetwerken als onderdeel van de sociale basis. Maak het mogelijk om deze resultaten voor de stad te behalen:

- Contact maken: meer bewoners bereiken door er voor ze te zijn in wijken. Door vertrouwen op te bouwen en in gesprek te gaan over wat bewoners nodig hebben. In hun taal, herkenbaar, peer-to-peer met rolmodellen, sleutelfiguren en vrijwilligers. Dit vergroot onderling contact en vertrouwen en verbetert de leefbaarheid in wijken.
- Meer ondersteuning voor bewoners bieden die hun sociale grondrechten waarborgt. Zoals ontmoeting in de wijken, leerwerktrajecten, taalcursussen, beweeglessen, hulp bij schulden, informatie over toeslagen & regelingen en hulp bij opvoedvragen.
- Voorkomen in plaats van genezen: meer sociale problematiek afvangen met het wijknetwerk, en niet onnodig medicaliseren. Dit vraagt om een sterke, vrij toegankelijke wijkinfrastructuur voor bewoners. Dit vermindert de druk op de ouderenzorg, ggz, jeugdzorg en huisartsenzorg. Het aantal indicaties neemt af.
- Meer (financiële) prikkels voor meerjarige samenwerking tussen formele en informele partners in de wijken zoals bewonersorganisaties, sociaal ondernemers, wijkcoöperaties met woningcorporaties, zorg, ggz, Vraagwijzer en wijkteams.

Gemeente
Rotterdam
Aanslagbiljet
Gemeentelijke heffingen
Belastingjaar 2023
WOZ-tijdvak 2023

WAT MOET ER GEBEUREN?

De stad heeft met ons gesproken. We hebben telkens weer gevraagd naar wat er moet gebeuren voor een armoedeaanpak die aansluit bij wat bewoners nodig hebben. We bouwen het Deltaplan bottum-up op. Van ervaringskennis uit de wijk tot en met systeemkennis van overheden, zorg- en welzijn professionals en bedrijven. Achtereenvolgens:

- Bewoners: experts met ervaringskennis
- Informele netwerken: kennis van vrijwilligers/ervaringsdeskundigen en professionele kennis
- Welzijnswerk: (ervarings)kennis van vrijwilligers en professionals
- Zorg: professionele kennis
- Bedrijven: professionele-/commerciële kennis
- Gemeente: institutionele professionele kennis (beleidsmatig en uitvoerend), kaderstelling, wet- en regelgeving
- Het rijk: institutionele kennis, kaderstelling, wet- en regelgeving

DE BASIS: ERVARINGEN EN KENNIS VAN BEWONERS

In de stad wordt steeds vaker gevraagd om de inbreng van ervaringsdeskundigen. Ook in het beleidskader van de gemeente wordt ervaringskennis gezien als een onmisbare bron van informatie. Nu zijn er in de stad al meerdere organisaties waar ervaringsdeskundigen hun kennis en expertise delen. Denk aan: het Basisberaad, de Brede Raad010, het Burgerpanel, Warm Rotterdam. Dus ook bij de advisering door ervaringsdeskundigen zien we de verkokering weer terug. Meerdere gremia adviseren op verschillende domeinen. En dat staat haaks op het feit dat bewoners armoede niet in stukjes en beetjes ervaren. Immers: in de kern ervaren dak- en thuislozen, bewoners in armoede en bewoners met een beperking dezelfde uitsluiting door het systeem. Maar door het te organiseren zoals het nu is, wordt shopgedrag onder verschilmakers aangemoedigd. Terwijl we toch eigenlijk de stem van ervaringsdeskundigen eensluidend moeten laten horen om daadwerkelijk invloed te hebben.

Om van de verkokerde advisering over armoede af te komen is het instellen van een burgerberaad Armoede een oplossing. Daarmee voorkom je dat het debatteren over armoede ontaardt in een meningenoorlog, wat nu te vaak het geval is in de gemeenteraad. Een debat over armoede en schulden moet een uitwisseling zijn van waarden en perspectieven. Bij een burgerberaad Armoede adviseert een representatieve groep burgers van Rotterdam over armoede en schuldenproblematiek. Daarvoor krijgt een burgerberaad de faciliteiten om zich goed te laten informeren door ervaringsdeskundigen en experts. Zij denken na, overleggen en zoeken naar een gemeenschappelijke grond voor oplossingen. Daarvoor is dan ook draagvlak (zie *Nu is het aan ons. Oproep tot echte democratie.* van Eva Rovers). Bij een burgerberaad worden ook bewoners in armoede en/of met schulden gehoord en wordt hun kennis benut. Maak er haast mee!

Geformaliseerde inspraak van burgers is ook een actiepunt in het beleidskader Armoede en schulden. Het is onduidelijk hoe dat nu geëffectueerd is.

Meer toehoorders graag!

Vertellers over leven in armoede en met schulden zijn er wel, maar er is een tekort aan toehoorders. Betrek burgers bij beleidsontwikkeling. Zie dat ook als een verrijking, leer van de ervaringen van inwoners. Luister naar hen. Geef ambtenaren de ruimte om zich te verdiepen in de wereld van Rotterdammers en waar zij tegenaan lopen; ga uit van vertrouwen, wees empathisch. Kom meelopen bij de informele spreekuren in de wijken. Dat leidt tot kennisvermeerdering. Ook kan de (vak)kennis over armoede en schulden bij professionals en vrijwilligers worden vergroot.
Organiseer meer wijkdialogen waar beleidsmakers, politici, het maatschappelijk middenveld en bedrijven kennis ophalen van bewoners en ervaringsdeskundigen. En laat ambtenaren beleidsmaatregelen uitleggen of voorleggen aan ervaringsdeskundigen. Dat moet aangejaagd en gemobiliseerd worden om het verantwoordelijkheidsgevoel voor Rotterdammers in armoede en schulden te vergroten. Bij die verantwoordelijkheid hoort ook handelingsruimte, dat is een oproep aan werkgevers.

Tot slot: hoe kun je ervaringskennis het best benutten?

- Organiseer één stedelijke adviesraad Ervaringsdeskundigheid. Doe dat door de bestaande panels, adviesraden en -platforms bij de stedelijke organisaties én de gemeente in één adviesraad onder te brengen. Faciliteer dat met coördinatie- en organisatiekracht.
- Benut de opgedane kennis en ervaring met het Burgerberaad Klimaat voor het opzetten van een burgerberaad Armoede en Schulden.
- Faciliteer gelijkwaardige ontmoetingen tussen ambtenaren en ervaringsdeskundigen voor kennis- en informatie-uitwisseling. Leer van elkaar.

DE BASIS: STERKE INFORMELE NETWERKEN

Om het vertrouwen in de overheid bij bewoners te herstellen zijn er bruggenbouwers nodig die hen in contact brengen met verschilmakers (bestuur, politiek, beleidsmakers, maatschappelijk middenveld, fondsen en bedrijven). Informele organisaties en actieve burgers zijn zulke bruggenbouwers. Maar zij worden door de gemeente en fondsen al jaren in een wankelend schuitje gehouden. Dat is bepaald geen hart onder de riem voor de betrokken bewoners, die hun ziel en zaligheid leggen in hun werk voor andere Rotterdammers.

De stad en de overheid zijn het erover eens dat we meer moeten doen om bewoners te bereiken, want dat lukt hen onvoldoende. Financiers doen er daarom goed aan om voor informele organisaties in de stad een meer betrouwbare partner te zijn, want juist die organisaties slagen er wél in om zelfs met de wantrouwige Rotterdammers in gesprek te komen. Een betrouwbare partner word je door meerjarige financiering te bieden, minder ad hoc te schuiven met (project)gelden en beter te luisteren naar wat er volgens deze organisaties nodig is in de stad. Zij wijzen er telkens weer op dat vroegsignalering van problematiek belangrijk is, en vooral ook eerder tot actie overgaan. Terwijl juist preventie uit het Rotterdams armoededebat verdwenen lijkt te zijn.

Er is een basis in de wijk nodig voor bewoners. Een sociaal vangnet dat snel, adequaat en ruimhartig reageert; dat in staat is om te voorkomen dat bewoners in armoede raken en sociale problematiek verergert. Benut daarbij zoveel mogelijk wat er al is, en dat is veel in onze stad. Laat de wijk doen wat de wijk zelf kan en geef de wijk hierover de regie. Bewoners weten beter dan wie ook wat de wijk nodig heeft.

Informele wijkorganisaties[6] zijn laagdrempelig, warm en toegankelijk en (vaak) een voorportaal voor of het afvoerputje van formele hulp. De kracht van hun dienstverlening is een persoonlijke, flexibele aanpak: ze laten bewoners niet los en blijven naast hen staan tot ze het zelf weer redden. Bewoners komen er graag, ze voelen zich er prettig. Ze ervaren begrip, er ontstaat vertrouwen en dan komen de vragen vanzelf.

Informele organisaties zijn een niet weg te denken onderdeel van het (hulp)aanbod in de wijken en normaliseren (hulp)vragen. Voedseluitgiftepunten en kledingbanken zijn niet alleen belangrijk voor goedkope spullen; het zijn voor bewoners ook plekken voor onderling contact, een lekker bakkie en een gelegenheid om vragen te stellen. De initiatiefnemers weten wat er speelt in de wijk, zijn soms ervaringsdeskundigen en slaan een brug tussen bewoners en het systeem.

Sterke informele netwerken

Eén loket voor alle (hulp)vragen
Faciliteer een informele basisinfrastructuur in wijken (met een hoge score op de armoede-index) met één of meerdere (kleinere) fysieke loketten waar bewoners terecht kunnen voor een luisterend oor, vragen en advies, hulp bij het aanvragen van (gemeentelijke) voorzieningen en regelingen[7] of een passende verwijzing naar andere organisaties of instanties. Deze infrastructuur bestaat al dankzij de informele organisaties. Daar komen bewoners die liefst in hun eigen wijk hulp zoeken.

[6] Onder informele organisaties verstaan wij organisaties die niet in opdracht van de gemeente werken (d.w.z. buiten de aanbestedingen vallen) en jaarlijks hun dekkingsplan rond krijgen met financiering uit subsidies als Couleur Locale, fondsen, Opzoomer Mee-budgetten, giften, eigen inkomsten uit verkoop etc.
[7] 30% is het landelijke percentage niet gebruik van bijstand en bijzondere bijstand (Parlementaire monitor, PDC, 31 januari 2023). Het is moeilijk om een exact aantal te geven van het aantal bewoners in Rotterdam dat geen gebruik maakt van inkomensondersteunende voorzieningen. Uit verschillende onderzoeken blijkt echter dat een aanzienlijk aantal mensen die recht hebben op deze voorzieningen, deze niet aanvragen. Het is aannemelijk dat wanneer 30% het landelijk gemiddelde is, dit percentage in Rotterdam hoger ligt.

Daarnaast zijn er bewoners voor wie ook dergelijke loketten een brug te ver zijn. Voor hen zijn buurtmaatjes, aanbelacties en huisbezoeken nodig. Dat geldt ook voor ouderen die niet gemakkelijk meer de deur uitgaan. Waarmee maar weer gezegd is dat niet alle bewoners uit zichzelf om hulp vragen, hulp zoeken en hulp vinden.
De kennis en dienstverlening van gemeentelijke instanties als de Vraagwijzer, het Wijkteam en ETF zou faciliterend aan deze informele loketten moeten zijn. Dat is ook waar bewoners om vragen: kom naar ons toe, breng kennis en hulp naar plekken die voor ons vertrouwd zijn en waar we ons veilig voelen. Oftewel: beschouw de informele organisaties als de Vraagwijzer voor bewoners voor wie de gemeente en instanties niet toegankelijk zijn. Daarvoor is nodig dat:

- Bewoners voor gemeentelijk diensten (aanvragen regelingen, toeslagen, ondersteuning ed) terecht kunnen bij informele organisaties waar zij graag komen (dus niet de wijkhubs).
- Bij ieder loket minimaal één sociaal raadslid werkzaam is. Zorg ook dat er kennis over PGB-aanvragen bij deze loketten beschikbaar is. Zorg in natura wordt schaarser, daarom neemt de vraag naar PGB's toe. Maar de PGB-administratie is veel te ingewikkeld voor laaggeletterden, anderstaligen en mensen met een geestelijke beperking. Daarom huren zij administratieve hulp in, maar zijn ze helaas regelmatig slachtoffer van malafide administratiekantoren.
- Er bij de loketten extra ondersteuning komt voor Rotterdammers die niet digitaal vaardig, laaggeletterd of verstandelijk beperkt zijn, of de Nederlandse taal onvoldoende beheersen.
- Bewoners in privacy hun verhaal kunnen vertellen.
- Informele wijkwerkers actief op zoek gaan naar bewoners met (hulp)vragen.

Een netwerk van informele organisaties
De gemeente en fondsen kunnen netwerken van informele organisaties faciliteren om de hulp en dienstverlening aan bewoners te versterken:

- Versterk dragende informele organisaties in de wijken/gebieden en faciliteer hen met kennis en vrijwilligersondersteuning. Voor kennisdeling en -overdracht aan het wijknetwerk (train-de-trainer, peer-to-peer versterking).
- Breng ook voedselbank/uitgiftepunten onder bij informele organisaties.
- Regel voor iedere informele organisatie een contactpersoon bij de gemeentelijke clusters.
- Steun actief vrijwilligers en professionals die in hun werk gemotiveerd buiten de lijntjes kleuren. Geef ze een podium, ken ze een prijs toe of extra middelen (kennis, contacten, etc.). Zo wordt innovatiekracht gestimuleerd.
- Sluit informele organisaties aan op de communicatiekanalen van de gemeente (online en offline, in meerdere talen). Voorzie ze zo van informatie over bijvoorbeeld regelingen, toeslagen en subsidies voor bewoners met weinig geld[8].

Gemeente, fondsen en bedrijven initieer een publiek-privaat fonds voor de ondersteuning van informele organisaties. En - waar mogelijk – ook een bundeling van geldstromen in de gebieden. Bestem dit fonds voor:

- Meerjarige financiering van informele organisaties. Dit zorgt voor continuïteit van de organisaties en voor duurzaam partnerschap in het gebieds- en wijknetwerk.
- Vrijwilligersondersteuning.
- Ondersteuning bij bedrijfsvoering en hulp bij fondsaanvragen.

De wijkraden: oren en ogen van de wijk
Een andere speler in de wijk die dicht bij bewoners staat zijn de wijkraden. Daarin zitten bewoners die de bewoners uit hun gebied vertegenwoordigen. Zij zijn de ogen en de oren van het stadsbestuur.

[8] Zie hiervoor ook de rapportage Right to Challenge. De stad als netwerk: Bewoners informeren via informele organisaties. In opdracht van de gemeente Rotterdam. Warm Rotterdam november 2024.

In hun jaaractieplannen krijgt armoedeproblematiek wisselend aandacht. Ook pakken de wijkraden hun rol verschillend op. Zij signaleren in de wijken, zijn soms zelf actief bij de armoedeaanpak, of zien zichzelf vooral als verbinder van informele en formele organisaties in het wijknetwerk. Gezien hun taken en bevoegdheden kunnen zij met bewoners en het informele netwerk een sterk signaal over armoede afgeven. Recente signalen van wijkraden zijn dat zij zich niet altijd serieus genomen voelen door het stadsbestuur. Ook geven ze aan dat hun jaarplannen vóór het indienen gecensureerd worden door de gebiedsorganisatie. Op wat volgens de gebiedsorganisatie wel en niet haalbaar is binnen de (beleids- en financiële)kaders.
Om een steviger geluid te laten horen is nodig dat:

- Armoede een onderwerp is in de jaaractieplannen van de wijken.
- Wijkraden aansluiten bij (informele) wijkoverleggen en samen met de welzijnsaanbieders en de informele organisaties een armoedeplatform voor kennisuitwisseling ondersteunen, en waar nodig concrete acties aanjagen.
- Wijkraden de krachten bundelen in een strategisch overleg om samen signalen en knelpunten over armoede te adresseren en te agenderen richting het stadhuis.
- Zij actief bewoners opzoeken, naar hen luisteren en een rol pakken bij het versterken van wat goed gaat.

DE SCHIL OM DE BASIS: WELZIJN EN ZORG IN DE WIJKEN

Zorg en welzijn: wat hebben ze met elkaar gemeen, en wat niet?

Het werk van welzijns- en zorgaanbieders verschilt. Het welzijnswerk concentreert zich in de wijken, en is er voor bewoners die kwetsbaar zijn. Het welzijnswerk signaleert, verwijst, biedt lichte (groeps)ondersteuning en ondersteunt bewoners bij hun initiatieven. Bij welzijnsorganisaties zijn bovendien veel vrijwilligers actief (o.a. bij Prestatie010) waardoor bijvoorbeeld de Huizen van de Wijk kunnen blijven draaien. In de huidige opdracht heeft het welzijnswerk een verbindende rol in de wijken. Daarom zet het welzijnswerk in op samenwerking met het informele wijknetwerk en heeft een initiërende rol bij onder meer de armoedeplatforms. Samen met de wijkraden en de armoedeplatforms zet het welzijnswerk in op signaleren, bereiken en verwijzen van bewoners.

De zorg is daarentegen stedelijk georganiseerd (met locaties in de gebieden) en levert Wmo- en jeugdzorgproducten. Het zorgaanbod werkt (meer dan welzijn) met protocollen en arrangementen en levert op indicatie. De zorg- en welzijnsopdrachten hebben wel dezelfde looptijd.

Professionals in het welzijnswerk zijn zichtbaar in de wijken, zorgprofessionals (wmo-adviseurs) zijn dat vooral als onderdeel van het wijkteam en zorgleveranciers voor individuele bewoners. Het welzijnswerk staat qua opdracht en organisatie dus letterlijk en figuurlijk dichter bij informele organisaties dan zorgaanbieders. 'De stad' maakt echter geen onderscheid in wat ze verwachten van welzijns- en zorgprofessionals. Voor hen zijn professionals mensen die hun werk voor bewoners goed moeten doen. In de kern gaat dit altijd over: is er voldoende tijd, aandacht en mandaat om problemen echt aan te pakken voor bewoners. Dat is de meetlat waarop professionals worden beoordeeld.

Een mensbeeld dat uitgaat van vertrouwen

Er is in de hele samenleving een andere kijk nodig op mensen die in armoede leven. Te vaak wordt gedacht en gezegd dat mensen door hun eigen schuld in de problemen zijn geraakt. Alleen al in het taalgebruik over deze groep is nog veel te winnen. Men spreekt kleinerend over hen als 'kwetsbaren', 'afgehaakten', 'werklozen' (ook bij onbetaalde arbeid), of mensen met een gebrek aan 'instantiekapitaal'. Wat men niet ziet is hoe veerkrachtig en vindingrijk veel van hen zijn.
Geef dus het goede voorbeeld met taal die wél bijdraagt aan respect voor Rotterdammers. Schrap alle stigmatiserende woorden uit beleidsnota's, aanbestedingen, jaarverslagen etc. Dat maakt dat beleids- en uitvoeringsplannen en communicatie-uitingen de kloof niet verder vergroten.

- Organiseer een groot taaldebat voor beleidsmakers en hulpverleners. Zij gaan in gesprek met ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en sleutelfiguren uit de wijken over niet-stigmatiserend taalgebruik.

Een oproep aan welzijns- en zorgprofessionals

Alles draait om eigenwaarde. Door dat te erkennen en uit te dragen in woord en daad, kan het vertrouwen bij bewoners weer groeien, en kunnen zij stap voor stap de eigen regie terugnemen. Het onderstaande draagt daaraan bij:

- Professionals: zoek bewoners op, informeer ze en deel kennis! Wees dáár waar bewoners zijn, en verwacht niet dat ze wel naar jou zullen komen. Heb steeds oog voor het individu, luister, zie en begrijp bewoners. Sta ervoor open dat Rotterdammers zichzelf kunnen zijn. Doe niet mee aan de trend dat het begrip van hulpverleners voor bewoners afneemt.
- Professionals: werk in het contact met bewoners met de stoplichtmethode, die ervaringsdeskundigen hebben ontwikkeld:
    - rood = acute nood bieden
    - oranje = relatieve stabiliteit realiseren

    - groen = toekomstplannen maken

  De kracht van deze methode is dat allereerst de grootste stressoren worden aangepakt. Maak beleid van deze handelswijze. Maak wetten, regels en procedures die uitgaan van medemenselijkheid. Geef professionals handelingsruimte: beloon gemotiveerd afwijken van regelgeving ten gunste van de bewoner. Beloon professionals die in hun werk de randjes opzoeken, hun professionele ruimte maximaal benutten, ook als ze daardoor in de problemen dreigen te komen. Geef ze een podium, een prijs en extra faciliteiten (kennis, contacten, budget etc.).
- Vertrouwenspersonen (vrijwillig of professioneel) bij wie bewoners terecht kunnen met vragen.
- Zet meer in op samen bewegen, dat is goed voor het mentale en fysieke welzijn. En dat geldt echt niet alleen voor jongeren. Vele sportvelden en sporthallen worden overdag niet intensief gebruikt, dus zet speciaal daarvoor aangestelde functionarissen in om met bewoners te bewegen. Werk samen met gezondheidscentra en welzijn. Volg het Deense model waarin sociale professionals - gefinancierd door huisartsen, welzijn en de gemeente - overdag en 's avonds sportactiviteiten organiseren voor groepen in de wijken.
- Maak sporten, dansen, muziek maken of zingen voor kinderen uit gezinnen met weinig geld mogelijk. Investeer in een communicatie-offensief om de bekendheid over de regelingen die er voor hen zijn te vergroten (on- en offline toegankelijk).
- Zorg dat dienstverlening van welzijn, zorg en de gemeente op rollator- en buggy-afstand bereikbaar is.
- Zorg ervoor dat professionals de sociale kaart in hun gebied goed kennen.
- Zorg ervoor dat professionals over de juiste gesprekstechnieken beschikken: stress- en cultuursensitief, goed doorvragen, zorgen dat bewoners bij de juiste hulp terechtkomen en dat die verwijzing 'warm' verloopt.
- Geef één vaste professional de regie als er meerdere organisaties betrokken zijn. Stuur er als opdrachtgever op dat betrokken professionals met elkaar samenwerken (o.a. door casusoverleg, korte lijnen en telefonische bereikbaarheid). Maak altijd nazorgafspraken met elkaar.

De sleutel naar effectieve dienstverlening voor bewoners in de wijken

Dienstverlening voor wijkbewoners kan pas effectief zijn als ieder gebied beschikt over een (fijnmazig) netwerk van informele- en formele welzijnswerkorganisaties. Dat is des te meer noodzakelijk gezien het eerdergenoemde feit dat de overheid en de hulpverlening een deel van de bewoners niet meer bereiken en er steeds meer bewoners afhaken. Informele organisaties bereiken een groot deel van die bewoners wél. Prikkels om die samenwerking te versterken zijn:

- Financier een netwerk van 'dragende'[9] informele organisaties in de gebieden meerjarig. Maak de looptijd van financiering van informele organisaties door de gemeente en fondsen gelijk aan die van de aanbestedingen voor het welzijnswerk en de zorg. Dit vergroot de continuïteit voor bewoners omdat dan meerjarige samenwerkingsafspraken met formele aanbieders mogelijk zijn.
- Oormerk het 10% lokaal budget van welzijnsorganisaties voor samenwerking met informele organisaties voor de aanpak van armoede en schulden. En vul dit budget aan met 10% van het zorgbudget. Dit is een logische uitwerking van het Integrale Zorgakkoord met als hoofddoelstelling het versterken van de samenwerking tussen het sociale- en medisch domein.
- Wees als gemeente vasthoudend dat het welzijnswerk en wijkinitiatieven aan de IZA-tafels moeten deelnemen en dat er budgetten (IZA, Gala, Spuk) voor hen vrijkomen. Ook bij de transformatie-aanvragen.

---

[9] *Met een 'dragende' organisatie bedoelen we een informele organisatie waarbij de governance en bedrijfsvoering op orde zijn, die geworteld is in de gebieden, bewezen effectief is (aanhoudende éénjarige financiering door de gemeente en fondsen) en die een integraal aanbod voor bewoners heeft met professionals en vrijwilligers. Zoals St. Mait, Zorgvrijstaat, Thuis in West, Thuis in Charlois en Buurtlab.*

- Geef (gemeentelijke) professionals die in opdracht van de gemeente werken de opdracht dat zij hun kennis aan informele organisaties beschikbaar stellen en deze ook naar informele organisaties brengen. Zorg dus dat medewerkers van wijkteams en de Vraagwijzer daar spreekuur houden, en dat de wijkhubs bij informele organisaties worden ondergebracht en draag de budgetten voor de wijkhubs en de capaciteit over.
- Maak een sociale kaart van informele- en formele (hulpverlenende) organisaties, zowel voor inwoners als voor professionals. Verspreid deze on- en offline in de stad. Gemeente en fondsen: financier het up-to-date houden van deze kaart.
- Ga door met de financiering van goede initiatieven en pilots waarbij nuttige netwerken zijn opgebouwd. Zorg ook hier voor continuïteit. En neem de uitkomsten van succesvolle pilots op in programma's van eisen en subsidievoorwaarden.
- Versterk of initieer armoedeplatforms met organisatiekracht én een budget voor vergaderen, communicatie etc. Armoedeplatforms zijn kennisbronnen van armoede, waar kennis, signalen en casuïstiek worden gedeeld. En van waaruit ook politieke en bestuurlijke lobby wordt gestart, al verschilt dat per platform.
- Faciliteer een stedelijk armoedeplatform voor kennisdeling en -uitwisseling, dat een gezamenlijke armoede-agenda opstelt, lobbyt naar politiek en bestuur en fungeert als hét aanspreekpunt voor de gemeente en andere partners in de stad.

Gezinsaanpak hard nodig

Nog te veel Rotterdamse kinderen leven in armoede, daarover is vrijwel iedereen het eens. Om daar wat aan te doen wordt een aantal acute hulpmaatregelen vaak genoemd: schoolontbijten, voldoende en bereikbare uitgiftepunten van de voedselbank (met gezonde voedselpakketten), fondsen voor acute hulp zoals FBNR en het Crisisfonds en goede voorlichting over (inkomensondersteunende)regelingen én laagdrempelige (financiële) hulp in de wijken. Met name de laagdrempelige spreekuren schieten in de stad als paddenstoelen uit de grond. Zoals Oppepper Lokaal en de vele financiële inloopspreekuren in de stad voor gezinnen met geldzorgen. Met meerjarige financiële ondersteuning kunnen de spreekuren nog veel meer betekenen voor gezinnen.

Maar acute hulp alleen is niet genoeg. Het is minstens zo belangrijk om te voorkomen dat armoede intergenerationeel wordt overgedragen. Dat kan onder meer door kansenongelijkheid voor kinderen structureel te doorbreken. Op dat vlak zijn ook al meerdere sleutelfiguren en partijen in de stad actief. Team Toekomst is een voorbeeld van een effectieve aanpak waarin met kinderen, de school, de wijk en ouders een nieuw perspectief voor kinderen in beeld komt en kansenongelijkheid wordt tegengegaan. Datzelfde geldt voor de recent ontwikkelde gezinsaanpak van de Hogeschool Rotterdam en de Erasmus Universiteit. Zorg voor het kind staat bij deze aanpakken centraal, inclusief de betrokkenheid van het (gezins)systeem daarom heen. Want kinderarmoede op zich bestaat niet, wel zijn er kinderen die leven in een situatie waarin sprake is van armoede. It takes a village to raise a child. Beide aanpakken sluiten goed aan bij het boek *Moeder van 40.000* van Vanessa Umboh (Uitgeverij Ten Have 2022) waarin zij de kinderarmoede in Rotterdam agendeert. Warm aanbevolen!

BEDRIJVEN EN OVERHEDEN MAAK HET VERSCHIL

Bedrijven en overheden, zorg voor klanten en werknemers met geldzorgen
Bedrijven en overheden dragen bij aan de hoge kosten in de schuldenindustrie (Sociaal Bestek, IBO-onderzoek naar problematische schulden). De schuldenindustrie is gestoeld op economische waarden waarin schuld en boete centraal staan. Maar hoe kun je willens en wetens invorderen bij burgers van wie bekend is dat ze op of onder het minimum leven? Maatschappelijke waarden zoals respect en rechtvaardigheid in de bejegening van anderen zouden het uitgangspunt van een goed functionerende schuldenindustrie moeten zijn.

Bedrijven en overheden kunnen het verschil maken door sociale incasso en passende zorg voor werknemers en klanten. Ze moeten het als hun taak beschouwen dat werknemers en klanten met geldzorgen er weer bovenop worden geholpen; dat er geen onnodige kosten in rekening worden gebracht, zodat de maatschappelijke kosten door de schuldenindustrie afnemen.
Daarnaast blijkt uit onderzoek dat zorg voor klanten en werknemers met geldzorgen óók zakelijk verstandig is, omdat incassokosten, boetes, rechtszaken en kwijtscheldingen afnemen. Dat is goed voor zowel de financiële huishouding van bedrijven en overheden, als voor de samenleving.

Hoe kunnen bedrijven en overheden met incassopraktijken en werknemers met geldzorgen bijdragen aan SDG1: geen armoede?

- Door het keurmerk Geldzorgenbewuste organisatie te behalen (www.keurmerkgbo.nl).
- Door als opdrachtgever van incasso en bewindvoering de normen uit het keurmerk Geldzorgenbewuste organisatie (zie www.keurmerkgbo.nl) op te nemen in het programma van eisen bij aanbestedingen. Stuur onder andere op het niet doorverkopen van schulden; het stapelen van incassokosten; en het stoppen met irreële betaaleisen aan een klant.
- Beleg de uitvoering van incasso voor bewoners zonder problematische schuld bij een publieke- of non-profitorganisatie.
- Gemeenten en bewindvoerders: geef meer en toegankelijkere informatie en voorlichting aan bewoners over hun rechten en plichten wanneer ze onder bewind staan. Zoals informatie over behandeltermijnen, klachtenregeling, inzage in persoonlijke gegevens en wees letterlijk bereikbaar voor bewoners.
- Gemeente: maak een versnelde route voor aanmelding bij bewindvoerders mogelijk. Aanmelden via de Vraagwijzer duurt namelijk te lang.

Geef toegang tot gezondheid(szorg)

Langdurig met geldzorgen leven gaat samen met een minder goede of slechte gezondheid én een kortere levensduur. En toch worden steeds meer mensen buitengesloten van zorg en medicatie die nodig is. Veroorzaakt door de hoge kosten, het eigen risico en de versobering van zorgpakketten.

In Rotterdam kunnen mensen met een inkomen van minder dan 130% van het wettelijk minimum inkomen een beroep doen op het VGZ Rotterdampakket (basis en aanvullend). Deze polis is bedoeld voor bewoners met een bovengemiddeld zorggebruik. Dat kost hen in 2024 €215,10 per maand, met een eigen risico van € 50,00. Er is in Rotterdam geen ziektekostenverzekering voor mensen op of onder het minimum met een gemiddeld zorggebruik. Dus ondanks het VGZ Rotterdampakket, is dit niet de zorgverzekering waarmee mensen op het minimum het beste verzekerd zijn. Vergroot de toegang tot zorg door:

- Het beste zorgpakket voor minima met de mogelijkheid van aanvullende verzekeringen en geen eigen risico.

- Een aparte ziektekostenverzekering voor bewoners tot 150% van het minimum met een gemiddeld zorggebruik.
- De basiszorglijst invoeren met fysiotherapie, basale mondzorg, anticonceptie, vitamine D & maagzuurremmers en bril met medische indicatie. Ook GGZ.
- Wees ruimhartiger bij de aanvullende zorgverzekering. Vergoed bijvoorbeeld niet alleen de leefstijlcoach maar juist ook een abonnement op de sportvereniging. Wees slim en financier leefstijl-activiteiten die eraan bijdragen dat bewoners tegelijkertijd een sociaal netwerk opbouwen door groepsactiviteiten.
- Een collectieve verzekering voor dierenartskosten (€1 per maand). Huisdieren zijn vaak een troost en een toeverlaat voor bewoners met weinig geld.
- Ervaringskennis te benutten bij de voorbereiding van de nieuwe aanbesteding voor de collectieve zorgverzekering voor minima.

Voorlichting én preventie

- Meer voorlichting over ziektekostenverzekeringen, ook via informele organisaties en ervaringsdeskundigen. Faciliteer informele organisaties om bewoners te informeren over (minder) medicijngebruik en het terugbrengen van niet gebruikte hulp- en verbandmiddelen (zie Zorgvrijstaat). Via informele organisaties komen ook zorgmijders beter in beeld. Zij overzien vaak niet wat ze wel en niet moeten betalen. Biedt daarom ruime zorgpakketten met mondzorg buiten de eigen bijdrage. Dat is kostenbesparend op de lange termijn. Voorlichting over en verwijzing naar beschikbare financiële hulp door de huisarts voor bewoners met geldzorgen. Zoals naar de financiële spreekuren in de wijken, integreer het welzijnswerk in de spreekkamer. Financier welzijn op recept, volg de werkwijze bij huisartsenpraktijk Mozaïek. Breidt welzijn op recept uit met linkwerkers die de onderlinge bekendheid van en de samenwerking tussen de huisartsenprakrijk en het wijknetwerk versterken.
- Brede uitrol van het project 'Meer tijd voor de patiënt' en dat aanvullen met een wijkbudget voor preventie. Bijvoorbeeld uit de Gala middelen.

Geef Rotterdammers toegang tot betaalbare woningen

In de vele gesprekken die Warm Rotterdam voerde met ervaringsdeskundigen, professionals, vrijwilligers en andere Rotterdammers werden de hoge huisvestingskosten vaak als belangrijke armoedeveroorzaker genoemd. Ook de slechte woonomstandigheden van bewoners in armoede keerden in veel gesprekken terug.

Ook Warm Rotterdam ziet betaalbaar en gezond wonen in Rotterdam als een zaak van levensbelang. Voor de agendering en wat er moet gebeuren steunen we de visie en het betere plan van de beweging Recht op de stad.[10]

[10] Recht op de stad is een beweging van betrokken bewoners die vinden dat de huidige woonvisie te veel gericht is op het bedienen en aantrekken van hogere inkomensgroepen. Zij schreven een alternatief actieplan, te vinden op https://rechtopdestad.nl/het-betere-plan/ en https://rechtopdestad.nl/de-nieuwe-rotterdamse-woonvisie/

GEMEENTE EN FONDSEN

Inkoop en financiering van welzijn en zorg

Zowel de gemeente als fondsen financieren de welzijnsorganisaties in Rotterdam. Bij de formele welzijnsorganisaties gebeurt dat via aanbestedingen (gemeente) en bij informele organisaties (informeel welzijnswerk) door de gemeente (subsidieregelingen Samen sterker, Integratie, OpzoomerMee, Lokaal budget, Right to Corporate ed) en de Rotterdamse fondsen. Ook hebben de gemeente en de fondsen een convenant ondertekend om samen te werken onder de naam “het Rotterdams Fondsenoverleg”.

Gemeente: voorkomen is beter dan genezen

Stop met het aanbesteden van dienstverlening in het sociaal domein. Dat zet bewoners alleen maar meer op afstand (zie gestelde kamervragen naar aanleiding artikel in de Trouw). Zorg voor continuïteit en voldoende budget voor preventie met vroegsignalering, laagdrempelige hulp in de wijken en humane dienstverlening. Gezien, gehoord en begrepen worden: dat is waar bewoners om vragen.

De roep om meer welzijnswerk (formeel en informeel) neemt de afgelopen jaren toe. Uit onderzoek blijkt dat de huidige investeringen in het welzijnswerk niet in verhouding staan tot de maatschappelijke opgaven. In wijken met duizenden bewoners zonder sociaal netwerk, voor wie bureaucratie te ingewikkeld is, die het financieel zwaar hebben en/of aan de zijlijn staan, werken vaak maar enkele professionals. Gelukkig worden ze wel ondersteund door een veelheid aan vrijwilligers. Met de huidige investeringen wordt dan ook slechts een fractie van de bewoners tijdig bereikt en geholpen, waardoor ook de (ondersteunings)vragen van bewoners onvoldoende in beeld zijn.

Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke opbrengsten van de sociale professionals aantoonbaar zeer hoog. Een verveelvoudiging van de investeringen in het welzijnswerk zou bijdragen aan het onnodig verergeren van sociale problematiek. Want vele bewoners zouden al geholpen zijn met vaker naar buiten gaan, onder de mensen komen, meer bewegen en de administratie op orde krijgen. Een beetje hulp bij (beginnende) sociale problematiek, scheelt miljoenen euro’s aan doktersbezoek, medicijngebruik, Wmo- en jeugdhulpindicaties, schooluitval, incassokosten en andere kosten. Onderzoek van SEOR Erasmus School of Economics toonde al aan dat elke euro geïnvesteerd in het welzijnswerk leidt tot 1,60 euro minder zorgkosten.

- Investeer meer in het welzijnswerk in Rotterdam met 1,6 x 38 mln (budget aanbesteding welzijnswerk) = 61 miljoen. Dat scheelt 24 miljoen aan Wmo-indicaties en zorgkosten.
- Kies voor kleinere percelen bij de inkoop van het welzijnswerk, Wmo en jeugdzorg zodat ook kleinere partijen kunnen meedoen.
- Oormerk ook bij de Wmo-inkoop 10% van het budget voor Right to corporate met de wijk.
- Benoem keten kpi’s bij de inkoop van de Wmo, wijkteam en welzijn (formeel en informeel) als prikkel voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor afschalen naar het welzijnswerk in de wijken. Succesvolle voorbeelden daarvan zijn: van geïndiceerde naar niet geïndiceerde dagbesteding, en van individuele (woon)begeleiding naar groepsgerichte begeleiding).
- Gemeente: investeer in de comeback van het opbouwwerk (zie brief Comeback opbouwwerk in Rotterdam).
- Verstevig het participatieteam Right to Challenge bij de gemeente. Om het RtC-proces toegankelijker en transparanter te maken met een grotere effectiviteit voor bewoners.

Gemeente en fondsen

In mei 2022 tekenden de gemeente en de Rotterdamse fondsen een convenant om ‘vorm te geven aan een effectieve en duurzame samenwerking en afstemming. Met respect voor elkaars verantwoordelijkheden en ambities’. Een mooie stap die ook voor initiatiefrijke bewoners en informele

organisaties gewenst is, omdat zij vaak door het woud van financieringsmogelijkheden het bos niet meer zien.

We gingen op zoek naar een onderlegger bij dit convenant, maar die is niet te vinden. Waar zijn de inhoudelijk visie, missie en het uitvoeringsplan voor deze samenwerking? In een stad als Rotterdam, waar vele Rotterdammers in armoede en schulden leven, zou je hierop toch juist die samenwerking en afstemming mogen verwachten? Goed als dat zou leiden tot een visie over welke laagdrempelige basisinfrastructuur er in de gebieden nodig is voor bewoners met geldzorgen en sociale problematiek. Zeker gezien het feit dat groepen bewoners niet meer worden bereikt door reguliere instanties zoals de Vraagwijzer, het Wijkteam en het welzijnswerk. Wat is de gezamenlijke visie van dit samenwerkingsverband op het niet-bereik in de stad? Welke rol ziet dit samenwerkingsverband voor zichzelf in het duurzaam stutten van een basisinfrastructuur in de wijken?

Wat daar aan zou bijdragen is:

- Een visie, missie en uitvoeringsplan voor het meerjarig ondersteunen van een basisinfrastructuur in de gebieden voor bewoners in armoede en met schulden.
- Een publiek-privaat fonds voor de financiering en ondersteuning (bij fondsaanvragen, trainingen en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers, communicatie etc.) van de basisinfrastructuur in de gebieden.
- Meerjarige financiering van informele organisaties in de gebieden uit het fonds. Maak de looptijd van financiering van informele organisaties gelijk met die van de aanbestedingen voor het welzijnswerk en de zorg. Dit vergroot de continuïteit voor bewoners omdat dan meerjarige samenwerkingsafspraken met formele aanbieders mogelijk zijn.

Toegang tot inkomensondersteuning

Stuur als gemeente op de onderstaande doelen voor de toegang tot inkomensondersteuning:
- Alle Rotterdammers krijgen waar ze recht op hebben.
- Alle Rotterdammers ontvangen tijdig passende hulp bij rondkomen of het oplossen van problematische schulden.
- Alle Rotterdamse gezinnen met minderjarige kinderen hebben voldoende financiële middelen en mogelijkheden om mee te doen.

Iedereen ontvangt waar die recht op heeft

- Evalueer en verbeter de communicatie, over inkomensondersteunende regelingen van de gemeente, met het informele netwerk in de gebieden.
- Maak het voorlichtingsmateriaal toegankelijker, communiceer proactief en in meerdere talen, gebruik infographics, filmpjes en let op effectieve communicatie met jongeren.
- Sluit informele organisaties aan op de communicatiekanalen van (Rijks)overheden.
- Maak het aanvragen van regelingen en formulieren eenvoudiger. Verminder ook het aantal potjes, het is nu niet meer te overzien voor bewoners.
- Ken regelingen automatisch toe aan bewoners van wie we weten dat ze er recht op hebben. Dat ontzorgt bewoners (zij hoeven geen papierwinkel door) en vermindert de bureaucratie.

Ken ruimhartig(er) toe

- Verhoog de individuele inkomenstoeslag.
- Maak gemeentebelastingen inkomensafhankelijk en verruim de kwijtscheldingsregeling voor minima tot 150% WSM. Verruim de bijzondere bijstand voor Rotterdammers tot 150% WSM.
- Grondige herziening Bijzondere Bijstand:
    - Schaf de ‘spaarregel’ af en verstrek niet meer als lening

    - Ook te gebruiken voor de eigen bijdrage sociale advocatuur
    - Voor niet voorziene, onverzekerbare noodzakelijke medische kosten
    - Voor inkomensbeheer als het inkomen van zzp'ers onder de € 1.500 komt
    - Voor gebruiksartikelen
- Vergroot de mobiliteit van bewoners met weinig geld: maak het openbaar vervoer voor Rotterdammers onder 150% van het wettelijk sociaal minimum gratis.

Toegang tot werk

Investeer in de groep die al (te) lang aan de zijlijn staat. Dat is hard nodig maar gaat voorlopig nog niet gebeuren. Zie de besparingen op de bijstand die wethouder Versnel onlangs aankondigde. Hij bezuinigt op de dienstverlening aan bewoners die langdurig niet werken en zet niet in op het vergroten van de efficiëntie in het systeem. Doe het anders en:

- Benut de middelen uit de SROI-reserve voor op- en toeleiding van bewoners zonder betaald werk naar de arbeidsmarkt, en verbreed de toekenningscriteria voor organisaties.
- Stimuleer dat bewoners via vrijwilligerswerk kunnen doorgroeien naar betaald werk met een inkomen boven de armoedegrens door beter passende begeleiding te financieren.
- De herziene Participatiewet moet meer mensen op weg naar werk helpen. Dit kan niet zonder maatwerkbegeleiding. Het aanbod van re-integratiebureaus past niet goed bij een groep Rotterdammers die langdurig zonder werk zit. Een persoonlijk scholings- en begeleidingsbudget om educatie en leerwerktrajecten te financieren is nodig.
- Garandeer werkzekerheid: voorkom de armoedeval bij regelingen en verdiensten.
- Houd iedereen binnenboord en zorg dat mensen die nog niet toe zijn aan werk terecht kunnen bij bewonersinitiatieven en sociaal ondernemers. Doe dit samen met de onderwijswethouder, zeker als het gaat om jongeren. Erken en honoreer praktijkgerichte leer-/werkopleidingen in de wijken die werknemersvaardigheden versterken ter voorbereiding van instroom op de arbeidsmarkt (zie ook www.roffabriek.com).
- Maak de overgang van bijstand (met toeslagen) naar werk (deeltijd, flex) minder ingewikkeld en geef bewoners meer zekerheid. Schrijf een bewoner niet direct uit, maar garandeer de uitkering voor een langere periode. Zodat het inkomen gegarandeerd is, het papierwerk is geregeld en een terugvaloptie wordt geboden. Dat geeft meer rust voor bewoners die zich dan in hun eigen tempo herpakken voor de arbeidsmarkt en uiteindelijk het werk beter aan kunnen.

Van achterstanden in het onderwijs naar talentontwikkeling

- Wees genereus voor de jeugd. Maak leermiddelen gratis voor kinderen/jongeren uit gezinnen onder het WSM[11] en in de WSNP[12].
- Geef zo jong en zo vaak mogelijk financiële educatie (zoals https://moneyrebels.nl) en loopbaanbegeleiding.
- Biedt binnen het reguliere curriculum op school extra tijd voor bewegen, cultuur, anderen helpen, tuinieren rondom het schoolplein etc. Daarvoor zijn bij het rijk middelen beschikbaar, leg als gemeente geld bij.

[11] Wettelijk Sociaal Minimum (WSM)
[12] Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP)

LOBBY-AGENDA RICHTING RIJK

Veel mensen komen maandelijks 100 tot 500 euro tekort (afhankelijk van hun thuissituatie), schrijft de Landelijke Armoede Coalitie (LAC) in navolging van de Commissie Sociaal Minimum. Deze mensen kennen dan ook geen sociale zekerheid. In meerdere brieven aan Kamerleden Sociale Zaken en Werkgelegenheid adviseert de LAC het advies van de Commissie Sociaal Minimum onverkort uit te voeren aan de hand van acht concrete thema's. De Federatie voor Gezondheid roept bovendien op om sociale grondrechten te waarborgen en ervaringskennis te benutten bij beleid en uitvoering. De KNMG pleit voor investeren in de sociale en fysieke omgeving om ziekte door armoede te voorkomen. Zij stellen dat het effect van de aanpak van de sociale problemen groter is dan van een huisartsenbezoek, omdat huisartsen alleen de symptomen kunnen bestrijden. Zij schrijven dat de impact van medische zorg op de gezondheid van mensen slechts 11% is. Vergelijk dat eens met de bijna 70% invloed die leefstijl en de sociale en fysieke omgeving op de gezondheid hebben.

Landelijk moet zo snel mogelijk opvolging gegeven worden aan het advies van de Commissie Sociaal Minimum. Oftewel: versterk het welzijnswerk om bestaansonzekerheid te voorkomen en eerder effectieve hulpverlening te bieden. Het is onverteerbaar dat bijna een miljoen Nederlanders onder de armoedegrens leven, onder wie 200.000 kinderen. Zie voor de landelijke lobby-agenda de brief die aan de toenmalige informateur Plasterk is gestuurd door de Landelijke Armoedecoalitie en de brief van de Armoedecoalitie voor de begrotingsbehandeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Tot slot de lobbypunten die door de stad op de lobby-agenda richting rijk zijn gezet:

- Pleit voor maximale inzet van de regelvrije ruimte binnen de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet. Als de situatie schrijnend is, zoals nu, moet de gemeente gemotiveerd kunnen ingrijpen.
- Pleit voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen voor mensen met een koophuis die financieel kwetsbaar zijn. En pleeg een kritische herziening van de Invorderingswet 1990 en de berekening van het toetsingsinkomen.[13]
- Schaf de btw op groenten en gezond voedsel af.
- Zorg voor de terugkeer van het ziekenfonds, haal de marktwerking uit de zorgverzekeringen.
- Continueer het Energiefonds. Ontkoppel bestaanszekerheid van de Participatiewet en experimenteer grootschalig met het basisinkomen. Of nog beter: vind een meerderheid voor de invoering van het basisinkomen.
- Hef geen inkomstenbelasting over de eerste € 25.000 per jaar.

AAN DE SLAG!

Een Deltaplan klinkt ambitieus en dat is het ook. Maar dat er toch echt een Deltaplan nodig is om de armoede Rotterdam uit te helpen, moge inmiddels duidelijk zijn. Een plan dat is gebaseerd op de ervaringen van de mensen om wie het gaat en wordt gesteund door een keur aan formele en informele organisaties in Rotterdam.

Zo'n Deltaplan opstellen is al een pittige klus, maar de uitvoering ervan is een kwestie van jaren. Dat beseffen ook vrijwel alle mensen die met hun kennis en ervaring hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit plan. Maar zoals een van hen al zei: 'Hoe groter de klus, hoe eerder je er aan moet beginnen.' We presenteren het Deltaplan Armoede Rotterdam – Een oproep uit de stad vroeg in 2025 omdat er gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 zijn. Met dit plan roept Warm Rotterdam mét de stad op tot urgentie. Dus aan de slag!

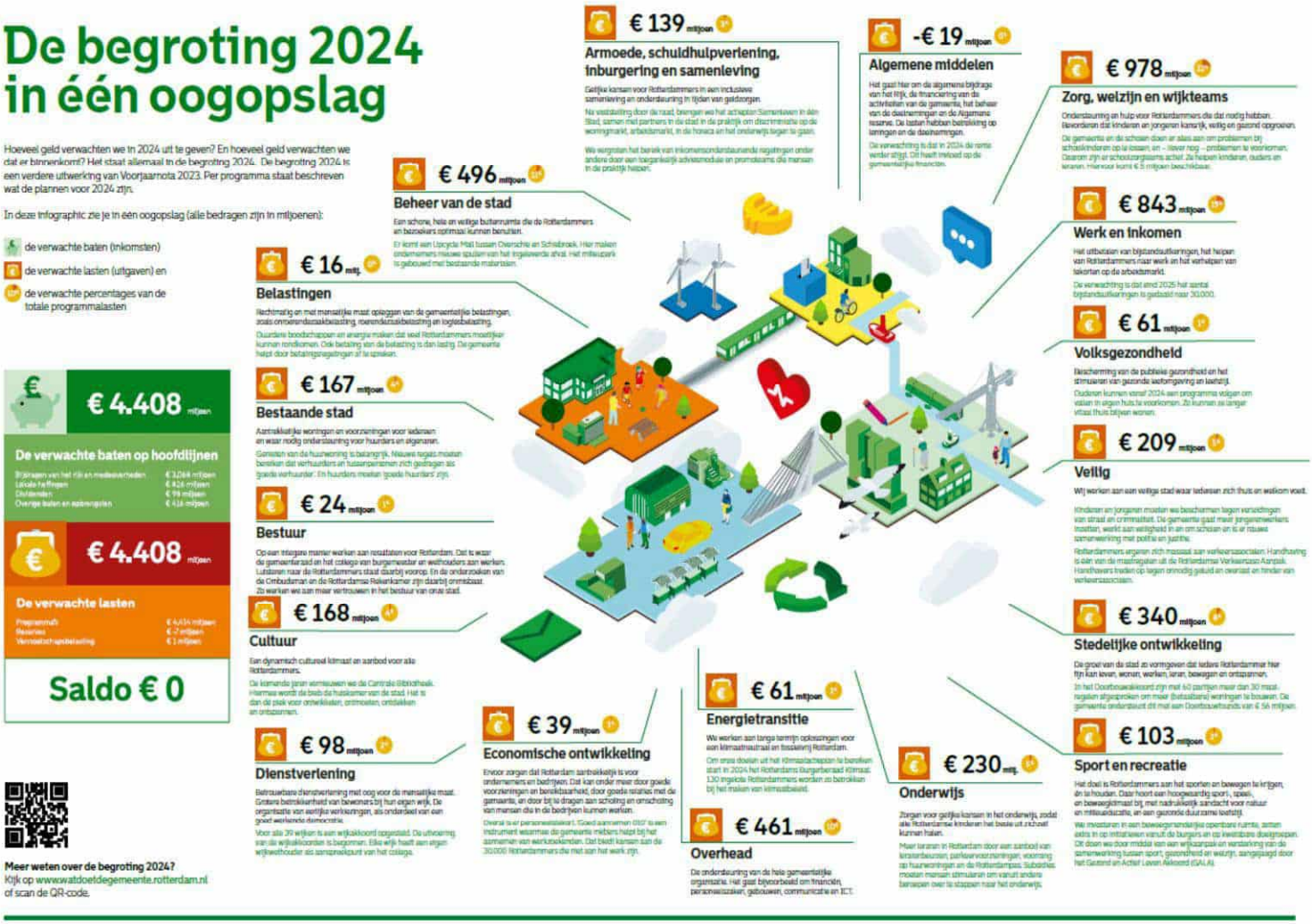
[13] Circa 50 gemeenten sluiten actief groepen uit op basis van die wet, volgens het sociaaljuridisch loket.

FINANCIELE PARAGRAAF DELTAPLAN

Een begroting voor Armoede in de stad

Wat is er nodig voor bewoners die in armoede en/of met schulden leven? We laten ons inspireren door de huidige begroting van de gemeente Rotterdam:

Bron: Gemeente Rotterdam

De onderstaande cursief gedrukte programma's en budgetten zijn bijna volledig bestemd voor bewoners die (financieel) kwetsbaar zijn. De overige programma's zijn er voor dienstverlening ed. voor alle inwoners van Rotterdam. Die budgetten verrekenen we met het percentage bewoners dat in Rotterdam op of onder de armoedegrens leeft. Dat wordt zo een geoormerkt budget voor de dienstverlening aan mensen op of onder de armoedegrens.

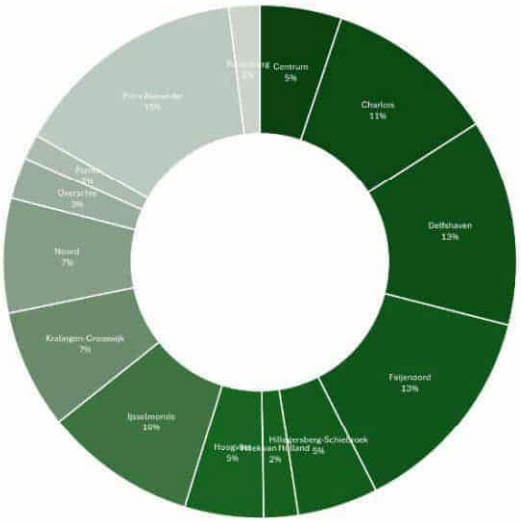
Opgeteld ziet de jaarlijkse begroting voor armoede en schulden er dan als volgt uit:

PROGRAMMA'S	BUDGET
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	€ 139.000.000
Zorg, welzijn en wijkteams	€ 978.000.000
Werk en inkomen	€ 843.000.000
Volksgezondheid	€ 61.000.000
Energietransitie	€ 61.000.000
12,5% van andere programma's (2.332 mln.)	€ 291.500.000
Totaal	**€ 2.373.500.000**

Gebiedsbudget

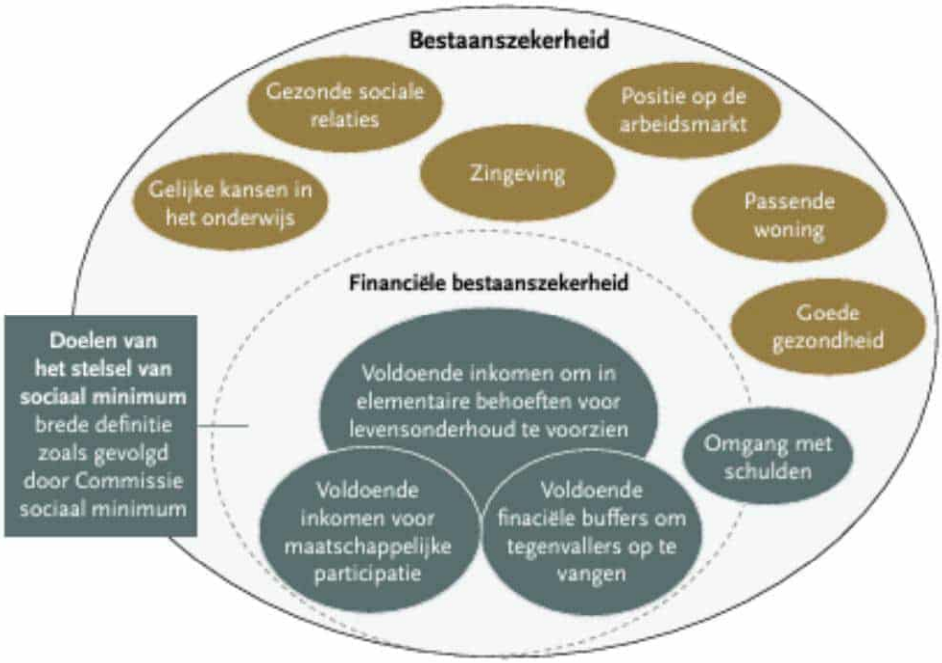
Omdat het aantal bewoners dat op of onder de armoedegrens leeft per gebied verschilt, hanteren wij dezelfde verdeelsleutel voor de armoedebegroting als voor de welzijnsopdrachten per gebied.

Zie hieronder de gebiedsbudgetten voor de uitvoering van het Deltaplan Armoede Rotterdam - Een oproep uit de stad. Het is geen roep om meer geld, maar een pleidooi om de bestaande budgetten anders te bestemmen, namelijk aan een pakket van samenhangende maatregelen.

GEBIED	PERCENTAGE	BUDGET DELTAPLAN PER GEBIED
Centrum	5,14%	€ 122.036.678
Charlois	10,79%	€ 256.200.810
Delfshaven	13,02%	€ 309.099.939
Feijenoord	13,57%	€ 322.079.494
Hillegersberg-Schiebroek	5,07%	€ 120.434.298
Hoek van Holland	2,16%	€ 51.206.532
Hoogvliet	4,97%	€ 118.074.007
IJsselmonde	9,58%	€ 227.437.893
Kralingen-Crooswijk	7,48%	€ 177.475.044
Noord	7,20%	€ 170.879.878
Overschie	2,63%	€ 62.457.626
Pernis	1,59%	€ 37.796.677
Prins Alexander	14,84%	€ 352.288.989
Rozenburg	1,94%	€ 46.032.195
Totaal	**100,00%**	**€ 2.373.500.062**

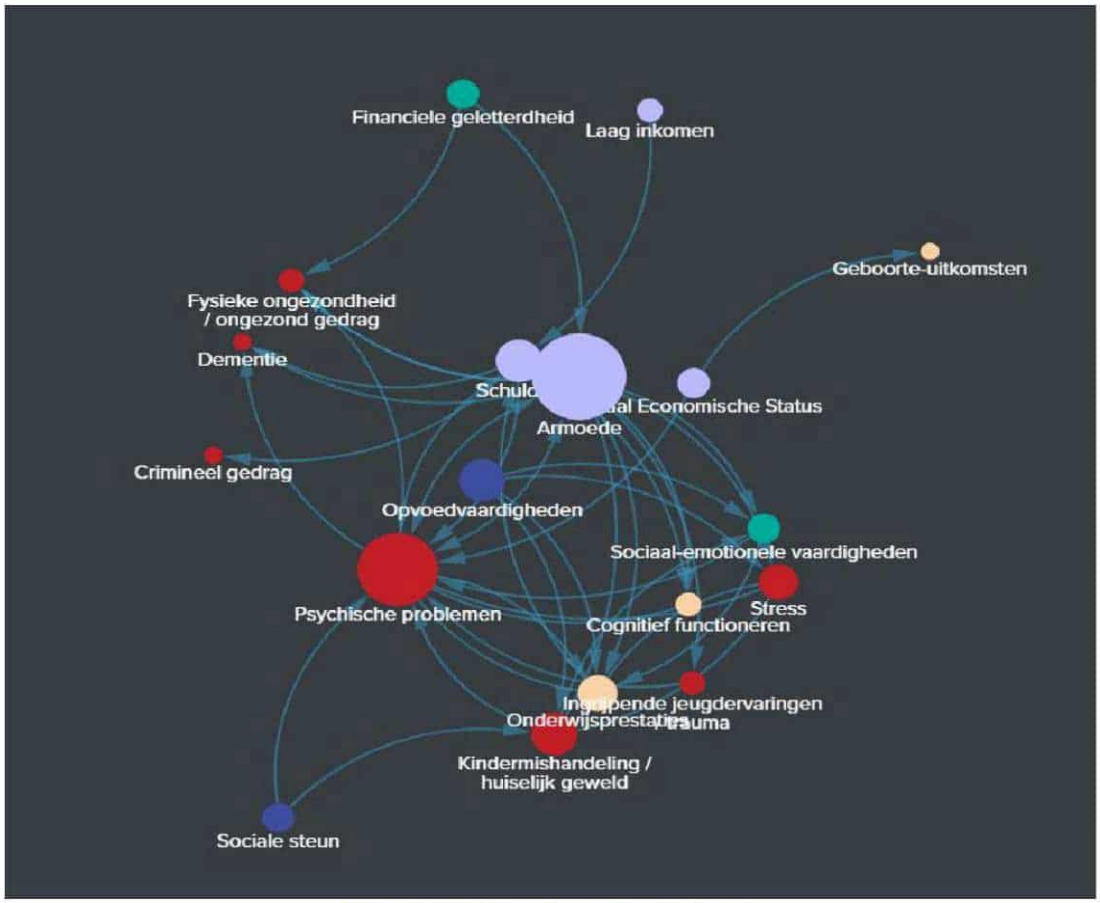
BIJLAGE 1 - SCHEMATISCHE WEERGAVE (FINANCIELE) BESTAANSZEKERHEID

Bron: Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum, rapport I, Commissie Sociaal Minimum

BIJLAGE 2 - HET FACTORENMODEL

Zie voor inzicht in de samenhang van factoren rondom armoede en schulden het onderstaande factorenmodel met risico-, versterkende- en beschermende factoren.

Bron: Hoofdlijnen nieuwe armoede- en schuldenbeleid 2023-2026

Legenda
Rood = risicofactor
Groen = versterkende factor
Blauw = beschermende factor
Lila = armoede
Geel = factor

BIJLAGE 3 - WAAR DE SAMENHANG ONTBREEKT

Enkele voorbeelden van inefficiëntie in plaats van samenhang

- Wethouder A bezuinigt 16% op Couleur Locale (wijkinitiatieven), wethouder B maakt € 400.000 vrij om diezelfde wijkinitiatieven financieel te ondersteunen voor mensen in armoede.
- Wethouder Zorg bespaart in het najaar 2023 8 miljoen op zorg(kosten), zonder inzicht te geven hoe dit bewoners in armoede raakt.
- De 10% right to corporate in de welzijnsopdracht is niet gelabeld voor armoede-aanpak, dat zou € 3,5 miljoen toevoegen aan het budget.
- De drempel naar de schulddienstverlening is hoog, de weg ernaar toe mag alleen door het ETF ingezet worden.
- Na 6 maanden sluiten medewerkers van de wijkteams de casus af, terwijl mensen in armoede vaak langer hulp nodig hebben. Daarom verwijzen formele instanties bij complexe problematiek zo vaak naar informele organisaties omdat die het vangnet zijn. Informele organisaties zijn dus onmisbaar als voorportaal, nazorg en draaideur, maar er wordt geen financiële continuïteit geboden door financiers.
- Werk & Inkomen en Prestatie 010 werken langs elkaar heen, waardoor actieve bewoners met een bijstandsuitkering gedupeerd raken of als fraudeur bestempeld worden.
- Het Jeugd Perspectief Fonds is stopgezet omdat de coalitie wat jongeren betreft uitgaat van ‘eigen schuld, dikke bult’.
- Het dominante antwoord op de bommetjesgooiers in de stad is handhaven, terwijl er geen analyse van de onderliggende problematiek – waaronder armoede – bekend wordt gemaakt.
- Het aantal aalmoezen dat in de stad uitgedeeld wordt neemt ieder jaar zienderogen toe. Dat is mede het gevolg van de huidige (armoede)subsidieregelingen met de focus op directe hulp. Het bestuur kiest niet voor structurele oplossingen, ook niet in samenwerking met de fondsen.
- Alle inspanningen om mensen naar werk te begeleiden, treffen vooralsnog het laaghangend fruit. Er is te weinig begeleiding voor mensen die langdurig niet aan het werk zijn. Rikx, het Social Impact Fonds ed. zijn alleen toegankelijk voor sociaal ondernemers die voldoen aan de definitie van Social Enterprise. Dat sluit vele impactvolle organisaties uit.
- De Vraagwijzer en 14010 leveren onvoldoende voor mensen in armoede en met schulden.
- De 37 wijkhubs (Wijk aan zet) worden naast de bestaande infrastructuren in de wijken geplaatst in plaats van te integreren (personeel en financieel). Dit is inefficiënt, omdat er al zoveel andere plekken zijn waar bewoners komen. Bewoners vragen ook niet om nog meer loketten, maar juist om minder.

HET KAN!
DE CIJFERS
BASIS ARMOEDEBUDGET
ARMOEDE NAAR NUL, JIJ MEETEEN
2023
€ 236
€ 111
€ 445
€ 25
€ 177
€ 20
€ 154
€ 78
€ 39
€ 55
€ 222
€ 430
€ 97
€ 328
€ 183
€ 46
€ 791
€ 314
€ 4.354

GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT ROTTERDAM

26-3-2026

Geachte mevrouw Bouwkamp en coalitie gesprekspartners, ,

Begin 2026 heeft de afdeling Duurzaamheid van de gemeente Rotterdam de Toekomstmeter, opgesteld door Grootouders voor het Klimaat en het Klimaatverbond, ingevuld. Deze enquête is door 70 gemeenten ingevuld en geeft een beeld van de stand van het Klimaatbeleid in deze gemeenten.

Rotterdam scoorde goed. Dat kwam o.a. doordat er **heldere doelen worden gesteld**. En er wordt gerapporteerd over de voortgang.

Maar er is ook ruimte voor verbetering; Klimaatbeleid een rol laten spelen bij inkoop, aanbestedingen en planning is nog een uitdaging. Wij vinden dat de rekening niet doorgeschoven moet worden naar toekomstige generaties. **Reken de CO2-prijs mee** in je aanbestedingen, zodat de meest duurzame optie wint. En zorg ervoor dat die CO2-prijs hoog genoeg is om echt verschil te maken.

Grootouders voor het Klimaat is een landelijke beweging van grootouders en andere senioren die zorgdragen voor een leefbare wereld voor de komende generaties. Als wij nu niet handelen wordt de wereld van onze kleinkinderen onleefbaar.

Daarom én omdat de ervaring van andere gemeenten leert dat deze twee punten van groot belang zijn, pleiten wij ervoor om het volgende op te nemen in het coalitieakkoord:

1. Toets plannen niet alleen op financiële consequenties en juridisch, maar ook **altijd op duurzaamheid** en met name op effect op uitstoot van CO_2. (naast effect op kwaliteit van water, lucht en grond).
   Als daar consequent op wordt getoetst wordt daar al bij het maken van plannen rekening mee gehouden.
2. Schuif de **kosten niet door naar komende generaties**, maar reken er nu al mee. Gebruik een realistische CO_2 prijs bij alle Kosten-Baten-Analyses en bij aanbestedingen. Weeg de toekomst van de kinderen en kleinkinderen mee in alle beslissingen.
3. Faciliteer versnelling van Energietransitie in onze Haven en stad zoveel mogelijk.

Met vriendelijke groet en graag bereid tot nadere toelichting,

Eveline van Straten,
Inekee van der Vaart,
Madeleine Tilanus-Linthorst, mob 0641389580
Grootouders voor het Klimaat Rotterdam

madeleine tilanus @ hotmail.com

Geachte onderhandelaars,

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug en de tijd is aangebroken om te komen tot een collegeakkoord. Het is van groot belang dat hierin de gezondheid van inwoners centraal staat. Dit draagt namelijk bij aan een sterkere leefomgeving, economische stabiliteit en maatschappelijke weerbaarheid.

Geef prioriteit aan luchtkwaliteit
De gemeente speelt een belangrijke rol in het creëren van een gezonde leefomgeving met gezonde lucht. Met lokaal beleid kunt u het verschil maken voor een gezondere toekomst voor de inwoners van uw gemeente. Door in het collegeakkoord expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de lokale luchtkwaliteit, verbetert de kwaliteit van leven, verbetert de levensverwachting, verlaagt de druk op de zorg en verhoogt de arbeidsproductiviteit.

Luchtvervuiling veroorzaakt na roken de meeste ziektelast in Nederland. Dat is meer dan ongezonde voeding en te weinig beweging. Luchtvervuiling veroorzaakt en verergert astma, COPD, hart- en vaatziekten en longkanker. Gemiddeld sterven we in Nederland 10 maanden eerder door ongezonde lucht. Voor kinderen is luchtvervuiling extra gevaarlijk omdat hun longen nog in ontwikkeling zijn; die gevolgen ondervinden zij levenslang. Zo krijgt 1 op de 6 kinderen met astma dit door luchtvervuiling.

Wij roepen u daarom op om in het collegeakkoord prioriteit te geven aan luchtkwaliteit. Het Schone Lucht Akkoord biedt gemeenten hierbij waardevolle ondersteuning: aangesloten gemeenten profiteren van beschikbare kennis, materialen en een actief netwerk waarin ervaringen worden gedeeld. Daarnaast heeft de GGD een overzicht opgesteld van effectieve maatregelen om luchtvervuiling van verschillende bronnen te verminderen.

Houtstook

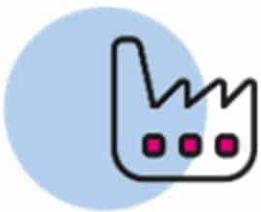
Eén van die bronnen is houtstook. Houtstook levert in Nederland de grootste bijdrage aan de uitstoot van ongezonde lucht. Dit is ongezond voor iedereen en voor mensen met een longziekte in het bijzonder. Van de 1,2 miljoen Nederlanders met een longziekte ervaren ruim 750.000 mensen gezondheidsklachten door houtstook. Zo moet 1 op de 3 extra medicijnen nemen, en leidt het bij een kwart zelfs tot een longaanval. Het beperken van houtstook is daarom een verstandige en logische stap om de luchtkwaliteit in uw gemeente te verbeteren en de gezondheid van inwoners te beschermen. Dit kunt u onder andere bereiken door goede voorlichting, een stookverbod bij bepaalde (weers)omstandigheden, door inwoners via subsidies te stimuleren om het rookkanaal in hun woning te verwijderen, of door bij nieuwbouwwoningen te verbieden dat er rookkanalen worden aangelegd.

Wegverkeer

Ook luchtvervuiling door wegverkeer heeft een grote impact op de gezondheid van inwoners. Voor de gezondheid van iedereen is het daarom belangrijk om vervuilend wegverkeer zoveel mogelijk te beperken. Hier kunt u als gemeente aan bijdragen door bijvoorbeeld zero-emissie zones in te stellen voor bedrijfsverkeer en binnensteden autoluw of autovrij te maken. Ook helpt het om een infrastructuur te creëren die lopen en fietsen logisch en aantrekkelijk maakt en te zorgen voor goede bereikbaarheid van voorzieningen met betaalbaar openbaar vervoer. Daarnaast kan de gemeente ‘schoolstraten’ instellen, waarbij alleen fietsers en voetgangers in de straat zijn toegestaan tijdens het brengen en halen van schoolgaande kinderen.

Vervuilende bedrijven

In de directe leefomgeving van burgers bevinden zich vaak ook bedrijven die de lucht vervuilen, zoals industrie of veehouderijen. In deze situaties is het essentieel om de gezondheid van omwonenden voorop te stellen, boven de belangen van de bedrijven. Weeg gezondheid

bijvoorbeeld zwaar mee in het uitgeven van vergunningen. En zorg voor onafhankelijke monitoring en handhaving bij overtredingen. Daarnaast is het van belang de adviesafstanden van de GGD ter harte te nemen: zorg voor voldoende afstand tussen gevoelige locaties (zoals scholen, kinderopvang, zorginstellingen en woningen) en vervuilende bedrijven om de gezondheid van omwonenden te beschermen.

Samen op weg naar gezonde lucht
We hopen van harte dat u onze aandachtspunten voor een gezonde leefomgeving en gezonde lucht meeneemt bij het opstellen van het collegeakkoord in uw gemeente. Mocht u hier nog vragen over hebben, beantwoorden wij deze uiteraard graag.

U kunt contact opnemen met Tijn Stockmann, via: tijnstockmann@longfonds.nl

Met vriendelijke groet,

Károly Illy
Directeur/Bestuurder en kinderarts

Bestemd voor: fractievoorzitters en onderhandelaars betrokken bij de totstandkoming van het coalitieakkoord

Onderwerp: Publieke inkoop als strategisch instrument voor maatschappelijke impact

Amsterdam, 3 april 2026

Geachte,

Hartelijk gefeliciteerd met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen.

Gemeenten staan na de verkiezingen voor belangrijke keuzes. In de coalitieonderhandelingen worden nu de prioriteiten vastgelegd voor de komende jaren, terwijl de maatschappelijke opgaven groot blijven en de financiële ruimte onder druk staat. Juist in die context verdient één beleidsinstrument meer aandacht in uw coalitieakkoord: inkoop. Inkoop is niet een kwestie van uitvoering. Het is in potentie een zeer krachtig beleidsinstrument voor het realiseren van een arbeidsmarkt die werkt voor iedereen, voor een circulaire samenleving of voor het versterken van de sociale cohesie in uw gemeente. Door slim in te kopen, kunt u als gemeente maatschappelijke waarde realiseren én zo meer bereiken met hetzelfde budget.

Vanuit *Social Enterprise NL, FNO Impact door Groei, Nevi en Future Up* zetten wij ons dagelijks in om impact ondernemen en impactgericht beleid te versterken. We zien ten minste drie redenen waarom het heel logisch is om in te zetten op duurzaam en sociaal inkopen:

1. Veel gemeenten zetten inkoop al strategisch in om maatschappelijke doelen te realiseren. 81 gemeenten zijn aangesloten bij het Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), een landelijk netwerk en kennisinfrastructuur van aanbestedende diensten. Gemeenten die via inkoop willen bijdragen aan een inclusieve arbeidsmarkt, de circulaire economie of een samenleving waarin iedereen mee kan doen, vinden in MVOI een bron van kennis, ondersteuning en lerend netwerk voor het inzetten van inkoop als strategisch beleidsinstrument. Daarmee groeit de basis om via inkoop maatschappelijke impact structureel te vergroten. Wij moedigen aan om met MVOI aan de slag te gaan, dan wel te versterken.
2. De totale uitgaven van inkoop- en aanbestedingen vormen een flinke (potentiële) impuls voor het sturen, prikkelen of belonen van uw bedrijfsleven. Door vooraf slim te besteden kunt u (herstel)kosten achteraf voorkomen. Bijvoorbeeld door social return in te zetten om opdrachtnemers te stimuleren mensen uit de doelgroep Participatiewet in dienst te nemen, en daarmee op termijn uitkeringskosten te besparen. Ook bij catering en infrastructuur zijn er voorbeelden die laten zien dat duurzaam en sociaal inkopen loont en niet duurder is.
3. Het goede voorbeeld geven als overheid (*lead by example*). Door zelf duurzaam en sociaal in te kopen, kan de gemeente het bedrijfsleven en andere sectoren laten zien hoe zij maatschappelijke verantwoordelijkheid kunnen nemen. Het maximaliseren van maatschappelijke waarde voor de publieke middelen is niet voor niets een wettelijke verplichting.

SOCIAL ENTERPRISE NL impact door groei FNO Nevi Future Up

Graag geven we u drie suggesties voor uw coalitieakkoord

1. Zet gemeentelijke inkoop in voor werk, duurzaamheid en samenleven
Wij benutten gemeentelijke inkoop als strategisch instrument voor werk, duurzaamheid en sociale verbinding. Wij werken volgens de principes van MVOI en zetten onze inkoopkracht in om maatschappelijke doelen structureel te realiseren.

2. Slim besteden voorkomt dure reparaties achteraf.
We gaan verstandig om met onze publieke middelen door inkoop slim en strategisch in te zetten. Daardoor voorkomen we (herstel)kosten op lange termijn en versterken we onze maatschappelijke basis. We stellen het maximaliseren van maatschappelijke waarde centraal in onze opdrachten (in lijn met artikel 1.4.2. van de Aanbestedingswet).

3. Geef lokale en sociale ondernemers een eerlijke kans bij overheidsopdrachten.
Onze lokale en sociale mkb'ers leveren een enorme bijdrage aan een leefbare en toekomstbestendige economie, waarin iedereen mee kan doen. Wij stimuleren de lokale economie door bij inkoop de mogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf en sociale ondernemingen scherp in het oog te houden. We benutten de mogelijkheden om opdrachten toe te kennen aan sociale ondernemingen onder de Europese drempelwaarden (in lijn met artikel 2.82 van de Aanbestedingswet).

Publieke inkoop is geen technische bijzaak, maar een sleutel tot maatschappelijke vooruitgang. Laten we samen zorgen dat het een stevige plek krijgt in uw coalitieakkoord. Wij denken graag mee met voorbeelden, netwerken en oplossingen op maat voor uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Social Enterprise NL (netwerkorganisatie voor sociale ondernemingen)
FNO Impact door Groei (sociaal vermogensfonds)
Future Up (bedrijvennetwerk van duurzame ondernemers)
Nevi (kennisnetwerk voor inkoop, contract- en supply management)

Meer informatie:
Pianoo kennisbank MVOI: https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen
Duurzaam inkopen loont: https://www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2025-01/duurzaam_inkopen_loont-jan2025.pdf
Visiepaper Publieke inkoop: *Nog een wereld te winnen*: https://social-enterprise.nl/wp-content/uploads/2025/02/Publieke-inkoop_Nog-een-wereld-te-winnen_SENL.pdf
City Deal Impact Ondernemen: https://citydealimpactondernemen.nl/themas/thema-5-impactvol-inkopen/
VNG Model Inkoop- en aanbestedingsbeleid:
https://vng.nl/sites/default/files/brieven/2019/attachments/vng-model-inkoop_definitief.pdf

Utrecht, 7 april 2026

Betreft: **Een kansrijke investering voor jongeren in kwetsbare posities: neem het Bouwdepot mee in de coalitieonderhandelingen**

Geachte fractievoorzitter,

Allereerst van harte gefeliciteerd met uw verkiezing tot raadslid en de start van een nieuwe raadsperiode. De komende coalitieonderhandelingen vormen hét moment om afspraken te maken over belangrijke maatschappelijke opgaven, waaronder de ondersteuning van jongeren in kwetsbare posities.

Juist daarom brengen wij graag een recente landelijke ontwikkeling onder uw aandacht.

Amendement Ergin: extra geld voor jongeren in een kwetsbare positie

Op 24 maart jongstleden is bij de vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het amendement van Kamerlid Ergin aangenomen. Met dit amendement heeft de Tweede Kamer extra middelen vrijgemaakt voor ontwikkelingsgerichte interventies voor jongeren in kwetsbare posities. Daarmee spreekt de Kamer expliciet uit dat gemeenten meer ruimte moeten krijgen voor vernieuwende en preventieve aanpakken die jongeren perspectief bieden voordat problemen verder escaleren.

Het amendement kan bovendien bijdragen aan de uitvoering van de eerder aangenomen motie van André Flach en Inge van Dijk. In deze motie werd de regering opgeroepen om meer ruimte te creëren voor initiatieven die jongeren helpen hun leven weer op te bouwen.

Ook lokaal groeit de bestuurlijke steun. Uit een recent verschenen opiniestuk in het Algemeen Dagblad, roepen wethouders uit Eindhoven, Amersfoort, Leiden, Delft, Groningen en ’s-Hertogenbosch toekomstige colleges op om te investeren in jongeren in kwetsbare posities en daarbij expliciet wijzen op het Bouwdepot als effectieve aanpak.

Een initiatief dat direct op het amendement en de motie aansluit én bewezen effectief is, is het Bouwdepot.

Over het Bouwdepot

Het Bouwdepot biedt jongeren in kwetsbare posities gedurende één jaar een onvoorwaardelijke maandelijkse bijdrage van €1.401, gecombineerd met professionele begeleiding gericht op bestaanszekerheid en toekomstperspectief. De aanpak is gebaseerd op vertrouwen en eigen regie.

Onderzoek van DRIFT en de Erasmus Universiteit Rotterdam laat zien dat deelnemers vaker stappen zetten richting werk of opleiding, schulden aflossen en meer stabiliteit ervaren. Ook financieel is de aanpak effectief: uit de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) blijkt dat de investering zich binnen drie jaar kan terugverdienen doordat zwaardere hulp en langdurige uitkeringen worden voorkomen.

Gemeenten en hulpverleners zijn ook positief over zowel de werkwijze als de resultaten. Zij zien dat jongeren sneller zelfstandiger worden en dat minder intensieve begeleiding nodig is, waardoor ruimte ontstaat om meer jongeren te ondersteunen. De impact is ook in de praktijk zichtbaar. Zo kon Jennifer (24) dankzij het Bouwdepot haar rijbewijs halen en een taxibedrijf starten.

De urgentie is groot. In Nederland ervaren ruim 350.000 jongeren tussen de 16 en 27 jaar serieuze problemen op weg naar volwassenheid. Meer dan 6.200 jongeren zijn dak- of thuisloos. Financiële problemen, instabiele huisvesting en een gebrek aan passend perspectief zorgen ervoor dat zij steeds verder vastlopen.

Tot slot

Wij willen u daarom meegeven om het Bouwdepot nadrukkelijk te overwegen in de coalitieonderhandelingen en, waar mogelijk, op te nemen in het coalitieakkoord als preventieve en effectieve aanpak voor jongeren in kwetsbare posities.

Graag lichten wij deze informatie desgewenst mondeling verder toe of denken wij mee over de mogelijkheden voor uw gemeente. U kunt mij bereiken via 06-30720138 of via marleen@hetbouwdepot.nl.

Veel succes met uw belangrijke werk.

Hoogachtend,

Marleen van der Kolk,
Directeur Stichting Zwerfjongeren Nederland/Stichting het Bouwdepot.

Geachte griffier,

Nu de gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest, zullen in uw gemeente de coalitieonderhandelingen beginnen. Als Hersenstichting vinden wij het belangrijk dat er in de komende bestuursperiode aandacht is voor een onderwerp dat in gemeentelijk beleid nog vaak onderbelicht blijft, terwijl het grote gevolgen heeft voor inwoners en voor maatschappelijke opgaven waar gemeenten direct mee te maken hebben: slaap. De Hersenstichting zet zich in voor slaap, omdat goede slaap een basisvoorwaarde is voor een gezond brein en direct samenhangt met mentale gezondheid, herstel en kwaliteit van leven. Daarom verzoeken wij u vriendelijk om onderstaande punten onder de aandacht te brengen van de partijen die deelnemen aan de coalitieonderhandelingen in uw gemeente.

Vermoeidheid als verkeersrisico
Uw gemeente heeft in de vorige bestuursperiode in het coalitieakkoord veel aandacht besteed aan verkeersveiligheid. In dat kader vragen wij aandacht voor een risicofactor die nog te weinig wordt meegenomen in verkeersveiligheid: slechte slaap en vermoeidheid. Slechte slaap vermindert alertheid en leidt tot tragere en minder adequate reacties, een prikkelbaardere stemming en risicovoller gedrag. Vermoeide bestuurders reageren langzamer, sturen minder accuraat en hebben grotere variaties in volgafstand en snelheid. Daardoor neemt het risico op fouten en ongevallen toe; bij naar schatting 1 op de 5 ernstige verkeersongelukken speelt vermoeidheid een rol. Ook is bekend dat rijden na een slapeloze nacht gelijk kan staan aan rijden met zo'n 2-6 standaardglazen alcohol bij een gemiddelde man (0,5 tot 1,0 promille alcohol).

Gevolgen buiten het verkeer
Slaperig rijden komt veel voor: 55% van de Nederlandse automobilisten reed het afgelopen jaar wel eens vermoeid; 25% deed dat terwijl men moeite had de ogen open te houden, en 4% viel daadwerkelijk in slaap achter het stuur. Dit vormt een substantieel gevaar voor zowel de bestuurders als andere verkeersdeelnemers. Slaap is dus geen zachte leefstijlkwestie, maar een factor met duidelijke gevolgen voor veiligheid, functioneren en gezondheid.

Preventie en zorgdruk
De gevolgen van insomnie reiken bovendien verder dan het verkeer alleen. Slecht slapen beïnvloedt functioneren op school en werk en draagt bij aan uitval en verzuim, zeker in sectoren met roosterdruk en nachtwerk. Daarmee hangt slaap ook samen met veilig werken en duurzame inzetbaarheid. Ook vanuit preventief oogpunt is hier winst te behalen. Veel mensen lopen lang door met slaapproblemen, terwijl vroege herkenning en passende ondersteuning kunnen voorkomen dat problemen verergeren en uiteindelijk leiden tot meer of zwaardere zorg. Tijdige aandacht voor slaap kan daardoor niet alleen bijdragen aan het voorkomen van ongevallen, maar ook aan het beperken van druk op zorg en ondersteuning.

Wij vragen uw gemeenteraad daarom om slaap en vermoeidheid in de komende bestuursperiode mee te nemen in verkeerseducatie en lokaal veiligheidsbeleid. Concreet roepen we om:

- in publiekscampagnes en educatie aandacht te besteden aan de risico's van vermoeid deelnemen aan het verkeer;
- slaaptekort te benoemen als reëel veiligheidsrisico, naast alcohol, drugs en afleiding in het verkeer;
- samen met scholen, werkgevers en lokale partners bewustwording te vergroten over vermoeidheid in het verkeer.

Zo wordt verkeersveiligheidsbeleid volled**i**ger en sluit het beter aan op risico's die inwoners daadwerkelijk lopen. Wij denken hierover graag met u mee.

Met vriendelijke groet,

David Verschoor
Directeur Hersenstichting

Hersen STICHTING

Manifest

april 2026

MAAK MEER RUIMTE VOOR WERK

Ruimte voor werk.

Aanleiding

Voldoende en passende ruimte voor bedrijvigheid is cruciaal voor een levendige stad waar iedereen een boterham kan verdienen. Woningbouw staat hoog op de politieke agenda. Een logische prioriteit, want overal in Nederland wordt het tekort aan woningen gevoeld. Wat daarbij vaak ondersneeuwt is de grote krapte voor ruimte voor bedrijven. Juist daar ontstaat werkgelegenheid én verdienen we ons geld.

Ruimte voor werk in de stad staat meer dan ooit onder druk, terwijl de vraag naar werkruimte toeneemt. Zonder voldoende en passende ruimte voor bedrijven staan banen op de tocht, lopen de energietransitie en circulaire economie (nog verder) vast en verliezen steden levendigheid en reuring.

We roepen u daarom op: zet in de formatie in op voldoende en passende ruimte voor werk in uw gemeente. In dit manifest beschrijven we waarom dit cruciaal is. En we rijken 14 maatregelen aan die bewezen werken en thuishoren in ieder coalitieakkoord.

Heel graag zijn we bereid onze input toe te lichten.

Coalitie Ruimte voor Werk
Contact kunt u opnemen via Frederique Huls, secretaris van de coalitie. Ze is te bereiken via info@ruimtevoorwerk.nl of 06-12743633.

Ruimte voor werk.

Waarom zou ik ruimte maken voor werk in mijn stad?

1. Brede welvaart voor álle inwoners
Praktische banen (zoals in bouw, reparatie, transport en handel) verdwijnen bij transformatie van binnenstedelijke bedrijventerreinen. Juist deze banen zijn cruciaal voor een inclusieve economie en brede welvaart. Niet iedereen werkt in een kantoor.

2. De 15-minutenstad werkt pas met werk dat dichtbij is
Banen binnen 10–15 km zorgen voor minder congestie, minder uitstoot en een betere werk-privébalans.

3. Toegankelijke woning- én arbeidsmarkt
Voor praktisch opgeleiden wordt de woningmarkt minder toegankelijk door toenemende pendelafstanden. Ruimte voor werk dichtbij wonen verkleint die afstand — letterlijk en figuurlijk.

4. Sterk MKB en meer arbeidsmarkt-mobiliteit
Het mkb zorgt voor het grootste deel van de banen. Een gevarieerd lokaal werkaanbod vergroot de mobiliteit van werknemers en vermindert afhankelijkheid van enkele grote werkgevers.

5. Draagvlak voor voorzieningen en ketens
Bedrijvigheid houdt voorzieningen in stand: van horeca en retail tot logistieke en toeleverende bedrijven. Verdwijnt één schakel, dan volgt vaak een domino-effect.

6. Kwaliteit van werk doet ertoe
Extra kantoorbanen zijn geen goede vervanger van verdwenen banen in productie-, handel- of reparatie. Een evenwichtig werklandschap in de stad heeft banen voor álle opleidingsniveaus nodig.

7. Ruimte voor werk is randvoorwaarde voor grote transities
Zonder fysieke ruimte voor bedrijven komen de energietransitie, circulaire economie en strategische autonomie niet op gang. Juist deze trends en transities vragen om ruimte op bedrijventerreinen met milieu-impact.

8. Levendige steden ontstaan door menging, niet door scheiding
Gemengde stedelijke gebieden met werkfuncties op de begane grond zorgen voor reuring, veiligheid en draagvlak voor voorzieningen.

Kortom: ruimte voor werk is geen luxe; het is een basisvoorwaarde voor toekomstbestendige, leefbare en inclusieve steden.

Ruimte voor werk.

Welke maatregelen kan ik nemen in mijn stad?

Stevige maatregelen zijn nodig. Op veel plekken is al uitgevonden wat werkt. We geven 14 concrete maatregelen in 7 thema's die direct bruikbaar zijn in uw coalitieakkoord:

Bescherm wat er is

1. Stop verdere uitholling van bestaande bedrijventerreinen. Koester gebruiksruimte en reserveer plekken voor bedrijven in hogere milieucategorieën. Geef duidelijkheid door klip en klaar vast te leggen welke bedrijventerreinen niet transformeren.

2. Stuur gericht op efficiënt en juist ruimtegebruik volgens het principe 'juiste bedrijf op de juiste plek'.
Houd lichte functies weg van terreinen die nodig zijn voor middelzware of zware bedrijvigheid. En wijs alternatieve vestigingslocaties aan, zoals in en rond binnensteden of in plinten (zie onder)
Voorbeelden: Omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland [Link]
Plintenstrategie gemeente Hoorn [Link]

Vergroot de mogelijkheden voor gemengd stedelijk werken

3. Maak gemengde woon-werkgebieden standaard. Als bedrijventerreinen transformeren naar wonen, richt dan een deel van de gebieden in op kleine maakbedrijven en functies tot lichte milieubelastende activiteiten (voorheen milieucategorie 3.1).

4. Stimuleer economische gebruik van plinten en meervoudig ruimtegebruik in wijken. Stimuleer kennis over nieuwe ruimtelijke typologieën van wonen-werken bij stedenbouwkundigen, ruimtelijke ordening en ontwikkelaars.
Voorbeeld: Seestadt Aspern (Wenen) [Link]

Leg een stevig publiek ontwikkelkader vast

5. Veranker ruimte voor werk in Omgevingsvisies en omgevingsplannen, zodat ontwikkelaars niet uitsluitend op woningen sturen. Als ruimte voor werkgelegenheid in grote projecten niet bij de start van een gebiedsontwikkeling

Ruimte voor werk.

goed wordt vastgelegd, komt het er later ook niet meer in.

6. Hanteer 'werk' als expliciet gemeentelijk belang bij grondverkoop of erfpacht: stel programmatische eisen vast over het aandeel werkfuncties.

Voorbeelden: Ontwikkelkader Kop van Isselt (Amersfoort) [Link]

Gebiedsvisie op hoofdlijnen De Run (Veldhoven) [Link]

Versterk de positie van lokale ondernemers

7. Financier een bedrijvenmakelaar. Bijvoorbeeld om plinten in nieuwbouw en leegstaande winkelruimten te vullen met lokaal mkb.

8. Richt een gemeentelijk team op dat concrete belemmeringen (voor mkb-ers) aanpakt. Met ambtenaren van verschillende afdelingen, ondernemers, ontwikkelaars en vastgoedexperts.

Stimuleer samenwerking en innovatie

9. Smeed coalities tussen praktijkonderwijs, lokale overheid, ontwikkelaars, mkb en (impact) investeerders. Helpt bij het creëren van passende bedrijfsruimtes en opleidingen.

10. Gebruik regionale, provinciale en Europese fondsen.

Om werklocaties toekomstbestendig te maken en bedrijvigheid te behouden.

Maak ruimte voor strategische-economische groei

11. Wijs nieuwe uitbreidingslocaties gericht aan voor strategisch belangrijke bedrijvigheid.

Kies slim voor locaties en houd bij kaveluitgifte rekening met de bijdrage van te vestigen bedrijven aan brede welvaart en bijdrage van bedrijven in regionale cluster of ketens.

12. Hanteer hierbij een feitenbasis. Gebruik onder andere data over woningvraag, sectorbehoefte en pendelpatronen bij de keuzes welke soorten bedrijvigheid voor de gemeente of regio strategisch van belang zijn.

Ondersteun ruimte voor werken ook financieel

13. Ondersteun de realisatie van bedrijfsruimtes in gemengde gebieden, bijvoorbeeld via garantstellingen of revolverende leningen. Dit kan via een apart fonds of bijvoorbeeld via een werkcorporatie.

14. Actieve vastgoedpolitiek: strategische aankopen voor behoud van werkruimte. Gemeenten kunnen gericht bedrijfsruimte opkopen in kansrijke gebieden om te voorkomen dat deze eenzijdig naar wonen transformeren.

Voorbeelden: Fondsen in Rotterdam en Leiden [LinkR] [LinkL]

Werkcorporatie Amsterdam [Link]

Over de Coalitie Ruimte voor Werk

De Coalitie Ruimte voor Werk maakt zich hard voor voldoende, passende en betaalbare ruimte voor alle soorten werk in de stad. Van stadsverzorgend werk (zoals loodgieters, bouwbedrijven en schoonmakers) en andere (kleine) mkb-bedrijven tot aan industrie.

De Coalitie is een initiatief van verschillende adviesbureaus en Hogeschool die willen bijdragen aan toekomstbestendige steden. Ruimte voor allerlei soorten werk speelt daarin een cruciale rol. Meer informatie over de coalitie vindt u op:

www.ruimtevoorwerk.nl
Contact: info@ruimtevoorwerk.nl

stec groep	Advies, onderzoek en strategie over wonen, werken en leefomgeving	stec.nl
stad kwadraat	Financieel economisch advies in gebiedsontwikkeling en vastgoed	Stadkwadraat.nl
BURA	Ontwerp- en onderzoek voor stedenbouw en landschap	bura.city
stipo	Onderzoek, advies en management voor betere steden	stipo.nl
KICKSTAD	Duurzame stadsontwikkeling, met focus op procesregie en participatie	kickstad.nl
Bernardina Borra	HvA onderwijs en onderzoek voor ecosystemen van werk	mensenwerk.city

Ruimte voor werk.

Landelijk Kantoor
Postbus 14208, 3508 SH Utrecht
Moeder Teresalaan 100, 3527 WB Utrecht
088-7460746
www.slachtofferhulp.nl

Utrecht, 8 april 2026

Oproep raadsleden: aandacht voor slachtofferzorg

Geacht gemeenteraadslid,

Van harte gefeliciteerd met uw verkiezing en benoeming! De komende vier jaar mag u zich inzetten voor een veilige, zorgzame gemeente. Daar helpen we u graag bij, met onze kennis en ervaring op het gebied van slachtofferschap en integrale zorg voor slachtoffers.

Slachtofferhulp Nederland ondersteunt slachtoffers en nabestaanden na ingrijpende gebeurtenissen, zoals criminaliteit, verkeersongevallen en calamiteiten. Wij zijn 24/7 bereikbaar en staan bij urgente situaties klaar om de gemeente direct te ontzorgen en slachtoffers te ondersteunen.

Wij helpen op een manier die past bij iemands situatie, zo lang als nodig en zo kort als kan. Onze hulp is kosteloos en beschikbaar voor iedereen die dat nodig heeft. Landelijk ondersteunen wij jaarlijks honderdduizenden slachtoffers, waarvan een aanzienlijk deel in acute crisissituaties. Ook in uw gemeente staan wij klaar voor inwoners die met een ingrijpende gebeurtenis worden geconfronteerd.

Slachtofferzorg blijft hard nodig

De komende jaren blijven wij ons samen met lokale en landelijke partners inzetten voor goede ondersteuning van slachtoffers. Deze inzet is nog steeds hard nodig. Op verschillende thema's zien we zorgwekkende ontwikkelingen:

Huiselijk geweld & femicide

Geweld in afhankelijkheidsrelaties heeft vaak grote en langdurige gevolgen voor slachtoffers en hun omgeving. Slachtofferhulp Nederland ondersteunt slachtoffers van huiselijk geweld en nabestaanden met hulp bij het doen van aangifte, begeleiding in het strafproces en ondersteuning bij het verhalen van schade. Daarnaast ontvangen nabestaanden ook emotionele ondersteuning van onze casemanagers. Ook werken wij samen met gemeenten, politie en zorgpartners om slachtoffers sneller te bereiken en hen passende ondersteuning te bieden.

Suïcide preventie

Bij de recente wettelijk vastgelegde gemeentelijke verantwoordelijkheid voor een lokale aanpak van suïcidepreventie staat Slachtofferhulp Nederland aan uw zijde. Wanneer iemand door suïcide overlijdt, heeft dat grote gevolgen voor nabestaanden en betrokkenen. Slachtofferhulp Nederland levert een belangrijke bijdrage aan suïcidepreventie binnen het lokale netwerk en de Landelijke agenda "samen minder suïcide 2026-2030" onder leiding van 113. Onze acute opvang biedt direct na een suïcide ondersteuning aan ooggetuigen, omstanders en nabestaanden. Deze nazorg helpt de psychosociale impact van ingrijpende

gebeurtenissen te beperken en draagt op die manier bij aan preventie. Daarnaast biedt Slachtofferhulp Nederland on- en offline lotgenotencontact voor diverse nabestaanden zoals partners, broer/zus, kind en ouders en vrienden. Het bespreekbaar maken van suïcidaliteit binnen deze groepen is een belangrijk onderdeel van de begeleiding.

Verkeer

Verkeersongevallen behoren tot de gebeurtenissen die plotseling en vaak ingrijpend zijn, met grote gevolgen voor slachtoffers, nabestaanden en de directe omgeving. Naast lichamelijk letsel is er vaak sprake van langdurige emotionele en praktische gevolgen, bijvoorbeeld rond herstel, werk en aansprakelijkheid. Wij ondersteunen emotioneel, met praktische hulp en informatie over juridische stappen en schadevergoeding.

Slachtofferhulp in uw gemeente

In de bijlage vindt u een Terugblik voor 2025. Hierin vindt u het aantal slachtoffers uit uw gemeente dat wij hebben ondersteund en de aard van de gebeurtenissen. U leest ook een aantal voorbeelden van onze inzet in uw gemeente en met welke gemeentelijke partners we samenwerken.

Alle slachtoffers hebben recht op aandacht, erkenning en ondersteuning. Wij hopen de aandacht voor slachtoffers en slachtofferschap terug te lezen in uw coalitie- en of raadsakkoord.

Met vriendelijke groet,

Rosa Jansen
Voorzitter Raad van Bestuur
Slachtofferhulp Nederland

Bijlage: Terugblik Slachtofferhulp Nederland 2025

slachtoffer HULP NEDERLAND

Terugblik 2025

Gemeente Rotterdam

slachtoffer
HULP
NEDERLAND

Wat is er gebeurd in uw gemeente?

Met onze inzet in uw gemeente in 2025 heeft Slachtofferhulp Nederland veel inwoners bereikt, geïnformeerd en ondersteund. In deze uitgave leest u hoe wij het afgelopen jaar de inwoners in uw gemeente hebben bijgestaan.

Inhoud

4 **Slachtofferhulp in cijfers: Gemeente Rotterdam**

6 **Informatie over onze samenwerkingspartners in Rotterdam**

8 **24/7 ondersteuning bij rampen en calamiteiten**

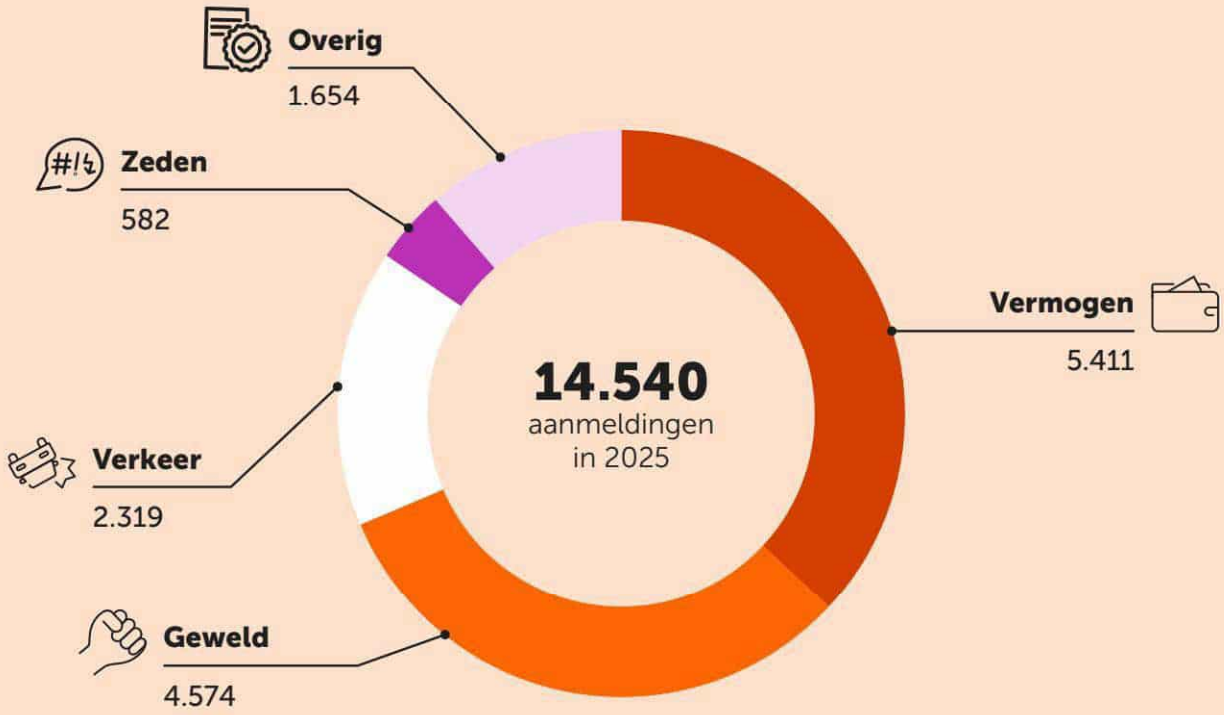
10 **Onze inzet in Rotterdam**

21 **Cijfers 2025 landelijke dienstverlening Slachtofferhulp Nederland**

24 **Meer informatie over de dienstverlening van Slachtofferhulp Nederland**

Slachtofferhulp in cijfers
Gemeente Rotterdam

Aanmeldingen

Overig: dit betreft andere situaties zoals (poging tot) zelfdoding, vermissing, stalking en brandstichting.

In gemeente Rotterdam helpen onze medewerkers slachtoffers van strafbare feiten, verkeersongevallen en andere ingrijpende gebeurtenissen. Op deze pagina's laten we zien hoeveel slachtoffers we hielpen in de gemeente, waarmee we hen hielpen en wat hen was overkomen.

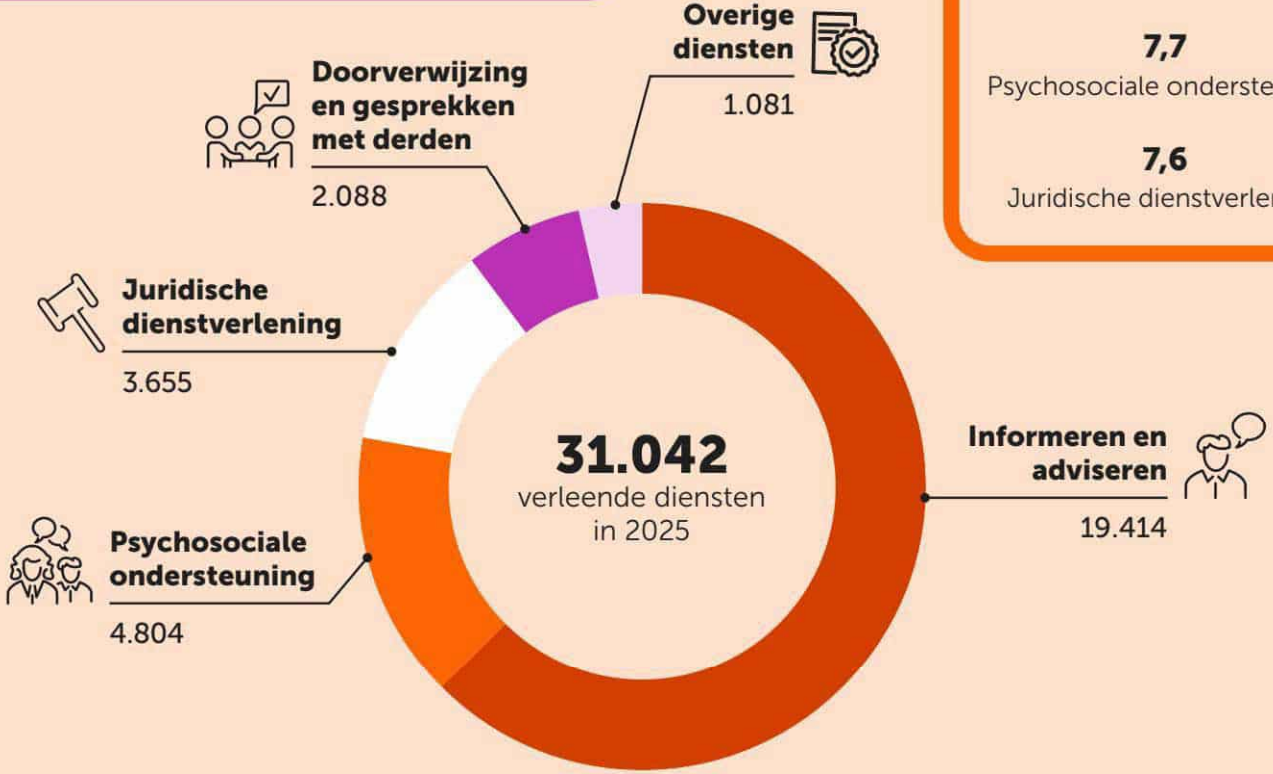
Cliënttevredenheid dienstverlening gemeente Rotterdam

8,0
Eerste cliëntcontact

7,7
Psychosociale ondersteuning

7,6
Juridische dienstverlening

Diensten

In deze cijfers zijn onze online diensten niet meegeteld. In 2025 verleenden we via onze website ruim 3.286.413 online diensten (landelijk, inclusief explainer video's, lotgenoten community).

Informatie over onze samenwerkings-partners in Rotterdam

Slachtofferhulp Nederland heeft een goede samenwerking met verschillende partners in Rotterdam. Ieder doet waar hij goed in is, onder het motto: Wij werken samen en doen niet wat een ander beter kan. Het is belangrijk om met gemeentelijke netwerken te blijven samenwerken. Hierdoor kunnen wij slachtoffers bereiken, ondersteunen en veel impact maken voor inwoners bij incidenten die de lokale gemeenschap ontwrichten.

Wij werken op drie terreinen samen met onze gemeentelijke partners:

Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Binnen rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn belangrijke samenwerkingspartners: GGD GHOR, PSHI, PSH Kernteam (binnen de GGD Rotterdam-Rijnmond), Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en de gemeente Rotterdam zelf. Enkele voorbeelden hiervan zijn onze samenwerking na diverse explosies, na de reeks aan levensdelicten (seriemoordenaar) in IJsselmonde en na diverse grote verkeersongevallen in en rond Rotterdam.

Sociale veiligheid

Binnen sociale veiligheid zijn belangrijke samenwerkingspartners: politie (zedenpolitie, familierecherche, familieagenten, mensenhandelspecialisten, havenpolitie en in toenemende mate meer diverse afdelingen), Openbaar Ministerie - ZSM (zorgvuldig, snel en op maat), Zorg- en Veiligheidshuis, Filomena, CCV (Centrum voor Criminaliteitsbestrijding en Veiligheid) en de gemeente Rotterdam (Platform Veilig Ondernemen/regionale platformen, High Impact Crime, Digitale veiligheid, Mensenhandel, Straatintimidatie).

Enkele voorbeelden van deze samenwerking zijn:

- Wij werken bij straatintimidatie samen in de Netwerkaanpak seksueel geweld. Wij zijn een van de ketenpartners die samen met de gemeente aanwezig waren bij de start van de Nacht Tegen Seksueel Geweld. Wij hebben bovendien met een grote groep medewerkers herkenbaar meegelopen en waar nodig (psychosociale) ondersteuning geboden.
- In oktober zijn wij aanwezig geweest bij een kennissessie over femicide, georganiseerd door de gemeente.
- Daarnaast zijn wij betrokken bij het Slachtofferdevice.
- Ook zijn wij nauw betrokken bij de gemeente Rotterdam in het kader van het FieldLab Explosieven.

Sociaal domein

Binnen het sociaal domein zijn belangrijke samenwerkingspartners: Veilig Thuis (samenwerkings- en werkafspraken), CSG (Centrum Seksueel Geweld; samenwerkings- en werkafspraken), politie (zedenpolitie) en de gemeente Rotterdam (stadsdelen, sociale wijkteams, scholen, ziekenhuis).

Enkele voorbeelden van deze samenwerking zijn:

- Wij hebben rechtstreeks contact met het personeel van de spoedeisende hulp (SEH) van het Erasmus Medisch Centrum (EMC) wanneer onze aanwezigheid daar gewenst is.
- Na de première van de film De Pupil (over misbruik in de sport), hebben we samen met de producent in november 2025 een impactavond georganiseerd in Rotterdam. We hebben de film getoond en een nagesprek gehouden. De producent heeft de gemeente benaderd, Slachtofferhulp Nederland heeft het script voor het nagesprek gemaakt en experts geleverd voor het panelgesprek. Doelgroepen van de impactavonden zijn lokale ketenpartners op het gebied van seksueel misbruik en sport, gemeenten, beleidsmakers, sportclubs, en andere betrokkenen. Op de impactavond waren twee medewerkers van Slachtofferhulp Nederland aanwezig voor de mensen die behoefte hadden aan nazorg.

24/7 ondersteuning bij rampen en calamiteiten

Onze piketinzet is 24/7 bereikbaar via de meldkamers van de politie. Bij een melding van een ingrijpende gebeurtenis stemmen wij de benodigde inzet af met de politie. Slachtofferhulp Nederland wordt ingezet voor directe ondersteuning aan slachtoffers, nabestaanden en getuigen van heftige gebeurtenissen zoals ernstige verkeersongevallen, bedrijfs- en woningovervallen, suïcide, reanimatie, ernstige bedrijfsongevallen, levensdelicten en mishandeling.

Bij rampen en calamiteiten kunnen wij aanwezig zijn bij groepsopvang voor slachtoffers of ooggetuigen uit uw gemeente. Indien gewenst, bieden wij op individueel niveau psychosociale, praktische en juridische ondersteuning. Met onze ondersteuning maken wij veel impact, ontzorgen we slachtoffers, maken we het verschil in de verwerking van het gebeurde en kunnen slachtoffers weer de regie over hun eigen leven terugpakken. Voor gemeenten is het belangrijk dat hun inwoners dag en nacht op ons kunnen rekenen.

In 2025 heeft Slachtofferhulp Nederland in Rotterdam ondersteuning geboden bij 152 piketoproepen voor uiteenlopende zaken. De zaken worden steeds complexer en de hulpvragen meer allesomvattend. Dit resulteert in meer en langdurigere ondersteuning.

In alle zaken hebben wij slachtoffers, getuigen, nabestaanden en andere gedupeerden passende ondersteuning geboden voor de specifieke situatie. De lijnen met de gemeente zijn kort en de professionals weten onze teamleiders, districtsmanagers, casemanagers en crisiscommunicatiespecialisten te vinden wanneer dat nodig is.

24/7
bereikbaar
piketinzet

5AA
5AB
5AC
5AB
5AA
5AB

Onze inzet in Rotterdam

Bij elke van de onderstaande categorieën bieden wij emotionele, praktische en juridische ondersteuning. We adviseren slachtoffers over (schade)fondsen en subsidieregelingen voor slachtoffers en ondersteunen hen bij de aanvraag. Ook staan wij slachtoffers bij tijdens zittingen. Onderstaande voorbeelden laten goed zien hoe wij Rotterdam, uw inwoners en andere betrokkenen bijstaan bij gebeurtenissen die een grote impact hebben op de omgeving.

Overvallen (woning- en bedrijfsovervallen)

Bij woning- en bedrijfsovervallen bieden wij met name psychosociale en praktische ondersteuning. In 2025 hebben wij de volgende ondersteuning na overvallen geboden:

Woningovervallen

- Een oudere is in de woning overvallen door vier jongeren met een vuurwapen. Wij hebben het slachtoffer en diens partner ondersteuning geboden.
- Bij een woningoverval is de bewoner overvallen door gemaskerde figuren met wapens en vastgebonden. Ondertussen gingen de overvallers vernielend en rovend door het huis. Wij hebben het slachtoffer eenmalig ondersteund.
- Bij een woningoverval met een vuurwapen wist het slachtoffer na een worsteling de dader te overmeesteren. De dader dreigde terug te komen en er is veel schade aangericht. Wij hebben het slachtoffer langdurig ondersteund vanwege de dreiging en een groot onveiligheidsgevoel.
- Het slachtoffer van een andere woningoverval is tijdens de overval bedreigd met een vuurwapen. Wij hebben meermaals contact gehad met het slachtoffer.
- Een bewoner is in de nacht in huis een inbreker tegen het lijf gelopen. Ze raakten in gevecht, waarbij het slachtoffer serieuze verwoningen opliep. Vanwege een groot gevoel van onveiligheid bij slachtoffer, partner en kinderen, hebben wij langdurige (juridische) ondersteuning geboden.
- Na een woningoverval bij een echtpaar van zeer hoge leeftijd hebben wij beide slachtoffers ondersteund.
- Tijdens een woningoverval in de ochtend waren er vijf bewoners aanwezig: twee volwassenen en drie kinderen. Zij zijn allen bedreigd met een vuurwapen, één van hen is mishandeld. Wij hebben het gezin juridisch ondersteund, voordat zij een advocaat kregen.
- Een inbreker heeft een bewoner 's nachts in haar slaap overvallen. Het slachtoffer is bedreigd met een wapen en mishandeld. Wij hebben ondersteuning geboden bij het opstellen van een slachtofferverklaring en in de aanloop naar het juridische proces.

Bedrijfsovervallen

- Een echtpaar is in hun winkel overvallen. Een van de slachtoffers is bedreigd met een vuurwapen tegen het hoofd. Wij hebben het echtpaar langdurig ondersteund.
- Na sluitingstijd is een winkeleigenaar in de winkel door drie personen bedreigd. Zij zouden onder een doek een vuurwapen hebben. Ze hebben het slachtoffer onder schot gehouden terwijl ze ondertussen de winkel leegroofden. Wij hebben op verzoek van het slachtoffer eenmalig contact met het slachtoffer gehad.
- Bij een overval van een winkel door twee personen, wist de eigenaar een van de overvallers te overmeesteren. Dit bleek een minderjarige te zijn. Er is veel schade aangericht in de winkel. Wij hebben enkele gesprekken met het slachtoffer gevoerd.
- Bij een winkeloverval door een persoon met een bivakmuts en steekwapen waren vijf medewerkers aanwezig. Wij hebben hen alle vijf ondersteund.
- Bij een restaurant hebben drie overvallers een aanwezige medewerker met een steekwapen bedreigd en geprobeerd geld te stelen. Het slachtoffer heeft lichte verwondingen opgelopen en diens telefoon en pinpas zijn gestolen. Wij hebben het slachtoffer kortdurend ondersteuning geboden.
- De eigenaar van een zaak heeft via sociale media een date afgesproken. Terwijl zij achter in de winkel waren, kwamen er vier personen de winkel in. Zij bedreigden de eigenaar met een steekwapen. Toen de vier de winkel verlieten, veroorzaakten zij commotie op straat. De kassalade bleek leeggeroofd te zijn. Wij hebben de winkeleigenaar ondersteuning geboden.
- Bij een winkeloverval door gewapende personen waren twee medewerkers aanwezig. Een van hen werd hardhandig naar de kassa begeleid en gedwongen geld af te geven. Wij hebben hen kortdurend ondersteuning gegeven.
- Tijdens het werk is een beveiliger van een supermarkt bedreigd met een steekwapen. Wij hebben het slachtoffer juridisch en psychosociaal ondersteund.
- Tijdens het afsluiten van een winkel is deze overvallen. De twee aanwezige medewerkers zijn bedreigd met een steekwapen. De medewerkers kregen ondersteuning vanuit de werkgever en zijn kortdurend vanuit Slachtofferhulp Nederland ondersteund.
- Na een gewapende overval op een juwelier hebben wij de eigenaar en enkele getuigen ondersteund. Er is veel schade aangericht aan de winkel. Twee jaar eerder was er ook een overval op deze winkel. Dit heeft complexe psychologische gevolgen gehad voor het slachtoffer. Wij hebben het slachtoffer ondersteund bij het aanvragen van financiële ondersteuning bij het Fonds Bijzondere Noden en het Fonds Slachtofferhulp.
- Een fastfoodrestaurant is overvallen door een persoon met een steekwapen. Deze heeft het filiaal verlaten zonder buit. Wij hebben in deze zaak drie medewerkers kortdurend ondersteund.
- Na een overval op een supermarkt hebben wij de eigenaar ondersteund. Het was de vijfde overval op deze winkel. De gemeente is na het incident langsgekomen om een gesprek met het slachtoffer te voeren. Wij hebben de eigenaar kortdurend psychosociale en juridische ondersteuning gegeven.
- Bij een overval op een restaurant onder bedreiging van een steekwapen, zijn medewerkers gedwongen de kassalade te legen. Wij hebben vier personen ondersteund.

Bedrijfsongevallen

- Bij een arbeidsongeval is het slachtoffer is bekneld geraakt tussen een hoogwerker en het plafond en overleden. Een van onze casemanagers heeft een nabestaande ondersteuning geboden.
- Bij een bedrijfsongeval in de haven van Rotterdam zijn twee personen om het leven gekomen. Een casemanager heeft zeven personen ondersteund. Twee personen zijn door onze medewerkers psychosociaal ondersteund.
- Na een ander dodelijk arbeidsongeval in de haven, heeft een casemanager vier personen ondersteund.

Suïcides

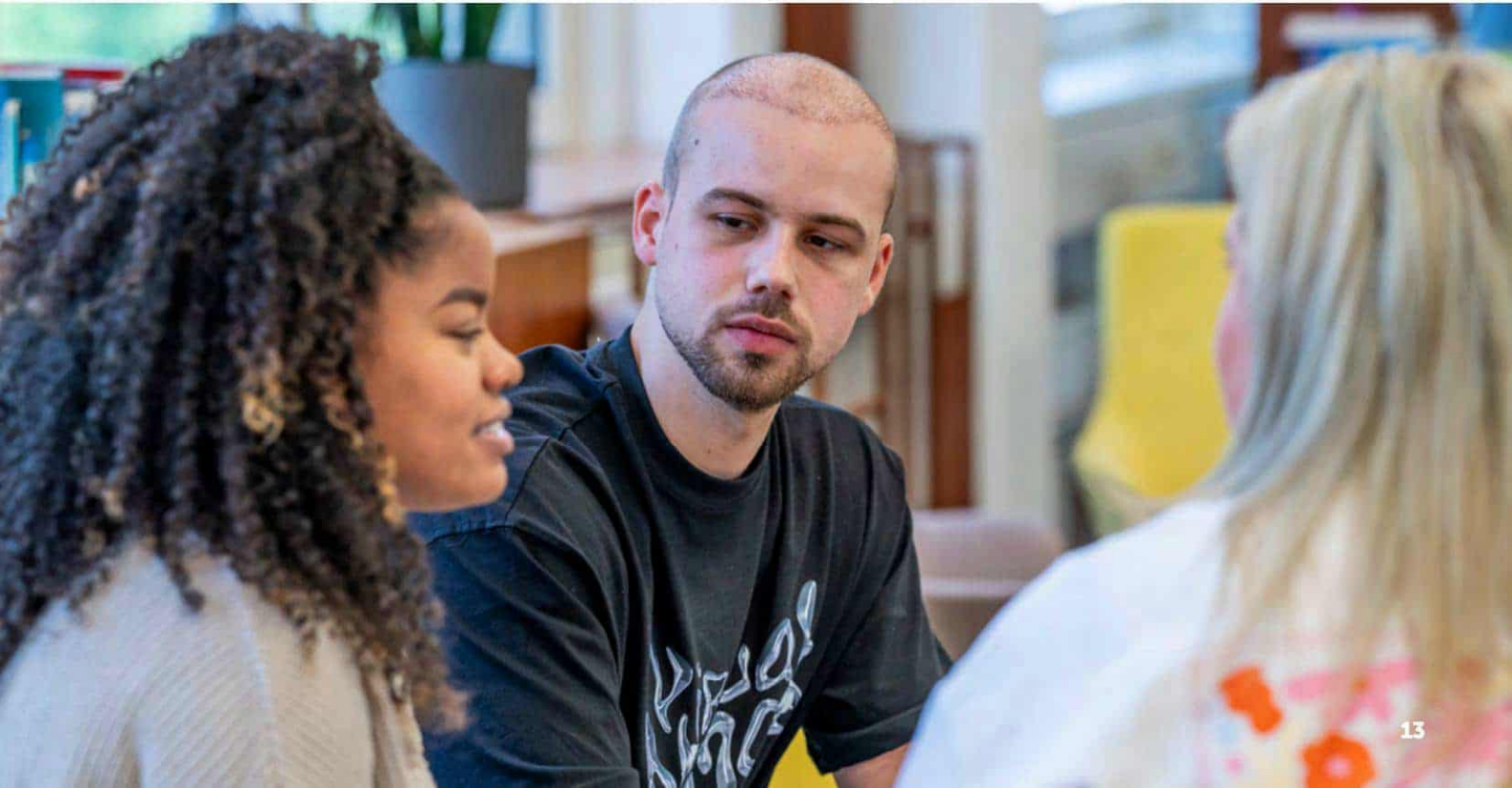
In 2025 waren er meerdere suïcides in Rotterdam. Hieronder noemen we de meest relevante voor onze dienstverlening.

- Er werd een afscheidsbrief gevonden, de schrijver werd vermist. Later bleek de vermiste persoon overleden teruggevonden. Wij hebben de nabestaanden vanuit onze reguliere dienstverlening en de afdeling casemanagement langdurig ondersteund. De casemanager heeft het verzoek tot een fotoschouw opgepakt.
- Via de piket kregen wij een suïcidemelding binnen. Wij hebben in deze zaak een moeder geadviseerd hoe ze haar kinderen op de hoogte kon stellen dat hun vader suïcide heeft gepleegd. Na deze telefonische advisering hebben wij moeder ook individueel bijgestaan.
- Nadat een jongere een poging tot suïcide heeft gedaan bij een metrostation, hebben wij de gezinsleden van de jongere ondersteund.
- Na de suïcide van een ouder op een basisschool, belde de directeur ons om advies. Wij hebben telefonisch geadviseerd hoe om te gaan met de reacties van kinderen en verwezen naar het schoolmaatschappelijk werk.
- De moeder van een gezin heeft suïcide gepleegd. Hierbij zijn vijf jonge kinderen betrokken. Wij hebben zeven personen langdurig ondersteund.
- Nadat iemand in april suïcide pleegde, hebben wij vanuit Slachtofferhulp Nederland voornamelijk getuigen ondersteund, maar ook een vriendin van het slachtoffer. In totaal hebben wij acht personen ondersteund.
- Na een suïcide hebben wij de getuigen, de eerste burgerhulpverlener en de nabestaanden ondersteund.
- Na een suïcide bij een zorginstelling hebben wij kortdurend naaste familie van het slachtoffer en bewoners van de zorginstelling ondersteund - er waren meerdere getuigen.
- Na een suïcide op een treinstation, hebben wij een groepsopvang verzorgd. Daarna hebben we nog vier personen individueel ondersteund.
- Na de suïcide van een jongvolwassene, hebben wij tien nabestaanden telefonisch ondersteund.
- Nadat een bewoner van een opvanginstelling suïcide pleegde, hebben wij twee groepsopvangen verzorgd. Eén opvang was voor de personen van wie de overledene bewust afscheid nam, de andere opvang was voor getuigen.
- Een flatbewoner heeft een gesuïcideerde medebewoner gevonden. Wij hebben de bewoner langdurig individueel ondersteund.
- Wij hebben iemand ondersteund die een persoon heeft gevonden die zich had verhangen. We konden deze ondersteuning via een tolk geven.
- Tot slot hebben we na een suïcide zes personen telefonisch ondersteund.

Verkeersongevallen

In 2025 waren er meerdere verkeersongevallen in Rotterdam, waarvan sommige met dodelijke afloop. Dankzij de goede samenwerking met de politie (bij dodelijke verkeersongevallen met de familieagenten), worden de nabestaanden naar ons verwezen.
Wij bieden aan hen psychosociale, praktische en juridische ondersteuning. Zo nodig schakelen we ons casemanagement in. Wij ondersteunen ook getuigen van dodelijke verkeersongevallen. In 2025 hebben wij slachtoffers, getuigen en ook veroorzakers van verkeersongevallen ondersteund.

- Bij een verkeersongeval waren twee personenauto's betrokken. Een van de bestuurders is om het leven gekomen. Wij hebben acht personen ondersteuning gegeven.
- Toen een vrachtwagen plotseling moest remmen voor een ander voertuig, koppelde de lading los en raakte de bestuurder van de vrachtwagen bekneld in de cabine. Wij hebben vier getuigen ondersteund.
- Na een verkeersongeval met twee dodelijke slachtoffers hebben wij een groepsopvang verzorgd voor collega's. Daarbij waren ongeveer twintig personen aanwezig. Na deze groepsopvang hebben we één collega langdurig ondersteund.
- Een scooterbestuurder raakte te water en is overleden. Na dit incident hebben wij een getuige ondersteund.
- Op de A12 was een dodelijk verkeersongeval waarbij een personenauto op een vrachtwagen klapte. Wij hebben nabestaanden en getuigen ondersteund.

- Na een verkeersongeval waarbij een tiener zwaargewond en comateus is geraakt, hebben wij drie getuigen ondersteund.
- Na een dodelijk verkeersongeval op de A20 waarbij een fietser door een auto is aangereden, hebben wij veertien personen ondersteund: nabestaanden, collega's van het slachtoffer en getuigen.
- Bij een botsing tussen een scooter en een tram is de scooterbestuurder om het leven gekomen. Wij hebben ondersteuning geboden aan de ouders van de overledene, trampersoneel en diverse getuigen.
- Bij een ongeluk op de A15 is een motorrijder overleden na een botsing met een vrachtwagen. Vier personen hebben onze ondersteuning gevraagd en gekregen.
- Na een dodelijk verkeersongeval in Rozenburg hebben wij nabestaanden en getuigen ondersteund.
- Nadat een persoon een klein kind heeft aangereden en is doorgereden, hebben wij elf personen ondersteund, voornamelijk getuigen.
- Bij een verkeersongeval op de A16 is één slachtoffer lichtgewond geraakt, er waren enkele getuigen. Wij hebben vier personen ondersteund.
- Na een kettingbotsing op de A15 hebben wij enkele slachtoffers en getuigen kortdurend ondersteund.
- Bij een aanrijding tussen een fietser en een auto is de fietser om het leven gekomen. Wij hebben de burgerhulpverlener die heeft gereanimeerd ondersteuning geboden.

Zedenzaken

Slachtoffers van zedenzaken worden meestal begeleid door casemanagers. Onze inzet van casemanagement beschrijven wij in het overzicht van onze landelijke dienstverlening. Daarnaast ondersteunen we slachtoffers van zedenzaken in verzekeringszaken en bij de aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Ook regelen wij vaak fondsen voor juridische bijstand en wijzen wij slachtoffers van zedenzaken op de mogelijkheid een slachtofferadvocaat in te schakelen.

- Na een reeks serie-aanrandingen die eindigde in januari, zijn er zes slachtoffers bekend. Wij ondersteunen al deze slachtoffers.
- Na een melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag van een manager binnen een zorginstelling, zijn er op verschillende momenten een aantal groepsgesprekken georganiseerd waar wij bij aanwezig waren.
- Een minderjarige is, toen die met vriendjes ging zwemmen, seksueel misbruikt door een ouder persoon. Het slachtoffer en de ouders worden ondersteund door een casemanager.
- Een minderjarige is met haar moeder in het park en vertelt haar moeder dat zij in de bosjes door iemand is aangerand. Een van onze casemanagers ondersteunt het slachtoffer en het gezin.
- De politie heeft een nabestaande bij ons aangemeld, het gaat om een cold case verkrachtingszaak. Het slachtoffer van deze verkrachtingszaak is inmiddels overleden. De nabestaande wordt ondersteund door een casemanager.
- Twee minderjarige slachtoffers zijn seksueel misbruikt door een minderjarige schoolgenoot. Wij hebben geadviseerd over de afwikkeling op school en we hebben de slachtoffers en hun ouders ondersteund.
- Meerdere jonge kinderen en hun ouders worden door een casemanager van Slachtofferhulp begeleid nadat zij slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik op een scoutingvereniging.

Straatintimidatie

- Op het Stationsplein is iemand overvallen, geïntimideerd en van diens telefoon bestolen. Wij hebben het slachtoffer (juridisch) ondersteund tot en met de zitting.
- Twee jonge slachtoffers zijn op hun fatbike aangesproken door een andere groep. Deze zeiden de fatbike te willen stelen en onder dreiging van een steekwapen werden de slachtoffers geïntimideerd. De slachtoffers durfden geen aangifte te doen. Wij hebben meermaals contact gehad met de eigenaar van de fatbike.
- Een inwoner van Rotterdam van zeer hoge leeftijd is op klaarlichte dag door vier personen beroofd. Het slachtoffer werd een auto ingetrokken, met een ketting om de handen vastgebonden en moest afstand doen van sieraden, portemonnee en pinpas. Wij hebben het slachtoffer langdurig ondersteuning gegeven.

Steek- en schietpartijen

- Een reeks schietincidenten in IJsselmonde had drie dodelijke slachtoffers tot gevolg. Wij hebben bij verschillende groepsopvangen in de buurt buurtbewoners en collega's van de verdachte ondersteund. Enkele betrokkenen hadden behoefte aan individuele ondersteuning. Daarnaast ondersteunt onze afdeling casemanagement alle nabestaanden van de overledenen.
- Bij een steekincident in een woning is het slachtoffer door de buurvrouw neergestoken. Het slachtoffer overleed twee dagen later aan de verwondingen. Een van onze casemanagers heeft ondersteuning geboden.
- Na een steekincident ondersteunt onze afdeling casemanagement het gewonde slachtoffer.
- Een schietincident heeft twee slachtoffers tot gevolg. Een van deze slachtoffers is een dag later aan de verwondingen overleden. Een casemanager van Slachtofferhulp Nederland ondersteunt de nabestaanden.
- Bij een steekincident is mogelijk ook geschoten. Een minderjarig slachtoffer werd in coma gehouden. Een van onze casemanagers ondersteunt het gezin.
- Twee slachtoffers werden op hun balkon beschoten en raakten beiden gewond. Wij hebben de twee slachtoffers en omwonenden individueel ondersteuning gegeven.
- Bij een vluchtelingenopvang is een steekincident geweest. Wij hebben ondersteuning geboden bij een groepsopvang voor twintig tot dertig personen die getuige zijn geweest.
- Na een steekincident waarbij het slachtoffer door de buurman in de arm is gestoken, hebben wij ondersteuning geboden aan vijf betrokkenen, inclusief het slachtoffer.
- Na een schietincident waarbij twee gewonden zijn gevallen, heeft onze afdeling casemanagement drie personen individuele ondersteuning geboden.
- Bij een schietincident zijn drie personen gewond geraakt en in het ziekenhuis opgenomen. Onze afdeling casemanagement ondersteunt alle drie de slachtoffers.
- Na een dodelijk schietincident hebben onze casemanagers en medewerkers van de afdeling algemene dienstverlening zes personen ondersteund.
- In een woning is een dode persoon aangetroffen. In deze zaak ondersteunen verschillende casemanagers van Slachtofferhulp Nederland zeven personen.

- Op de snelweg wordt iemand dood aangetroffen in de auto. Het slachtoffer blijkt te zijn neergeschoten. Een casemanager ondersteunt twee nabestaanden. Twee getuigen zijn ondersteund door medewerkers van onze de afdeling algemene dienstverlening.
- Na een dodelijk schietincident is de overledene aangetroffen door familie. Onze afdeling casemanagement ondersteunt deze nabestaanden: in totaal acht personen.
- Na een zware mishandeling met de dood tot gevolg ondersteunt een casemanager de nabestaanden. De nabestaanden wonen in het buitenland; de ondersteuning verloopt via één familielid in Nederland.
- Bij een steekincident bij een middelbare school raakte het slachtoffer gewond. Wij hebben op de (verschillende) scholen van het slachtoffer en de verdachte een groepsopvang verzorgd. Daarnaast ondersteunen wij het gewonde slachtoffer en diens gezin tot op heden.
- Tijdens een concert zijn twee mensen neergestoken. Wij ondersteunen in deze zaak vier personen: de twee slachtoffers en twee getuigen.

Bomaanslagen - explosies

- Na een explosie zijn wij aanwezig geweest bij een bewonersavond in het Huis van de Wijk.
- Na meerdere explosies op hetzelfde adres ondersteunen wij het gezin dat er woont.
- Bij een reeks aan ingrijpende gebeurtenissen in Rotterdam waren er verschillende brandstichtingen, waarvan één met een explosie. Vanwege de onrust in de wijk hebben wij, in samenwerking met onder andere de gemeente en PSHI, een buurtbijeenkomst georganiseerd.
- Na een explosie in een portiek in Rotterdam, is de voordeur vernield. De bewoners waren op dat moment niet thuis, de buren wel. De buren moesten vanwege rookontwikkeling en brandgevaar hun huis ontvluchten. Vanwege de grote impact hebben wij de buurvrouw, haar jonge kinderen en haar moeder ondersteund.
- Bij een mindervalide, alleenstaand persoon is voor de deur een explosief afgegaan. Wij hebben het slachtoffer langdurig ondersteund vanwege het grote gevoel van onveiligheid.
- Bij een bomaanslag is de woning en de woning van de buren vernield. Wij ondersteunen de buren vanwege een eerder complex trauma.

Brand

- Bij een brandstichting naast een eengezinswoning moesten de bewoners - een moeder en drie jonge kinderen - vluchten voor het gevaar. Wij hebben de moeder ondersteuning geboden.
- Na een brand in een keuken hebben wij vijftien omwonenden kortdurend ondersteund.

Belaging/stalking

Dagelijks worden de slachtoffers binnen de delictgroep belaging/stalking aangemeld door politie en andere ketenpartners. Veel zaken komen binnen via ZSM, voor de juridische ondersteuning. Steeds vaker ondersteunen wij deze slachtoffers ook op psychosociaal en praktisch gebied. Enkele voorbeelden:

- Nadat een vrouw na drie jaar tijd aangifte heeft kunnen doen van belaging door haar ex-partner, hebben wij haar en haar vijf kinderen kortdurend ondersteund, voordat zij naar haar land van herkomst vluchtte. Vanuit onze juridische afdeling is een SASH afgegeven, het landelijk ingevoerde

screeningsinstrument van de politie om de dreiging bij stalking en intimidatie in te schatten voor het bepalen van urgentie en noodzakelijke maatregelen.
- We hebben een aanmelding gekregen van een iemand die door een kennis wordt gestalkt. Wij hebben het slachtoffer op praktisch en psychosociaal gebied ondersteund.
- Een slachtoffer wordt gestalkt door de ex-partner en dit escaleert tot een poging tot verwurging. Daarbij is het slachtoffer ook seksueel misbruikt door deze ex-partner. We hebben in deze casus met meerdere ketenpartners de ondersteuning afgestemd en samengewerkt. Het slachtoffer krijgt langdurig onze ondersteuning.

Vermissing

Een jonge moeder is vermist geraakt. Na enkele dagen blijkt het om een suïcide te gaan. In de dagen van de vermissing is er veel media-aandacht. Wij en onze zusterorganisatie Namens de Familie hebben meerdere achterblijvers ondersteund.

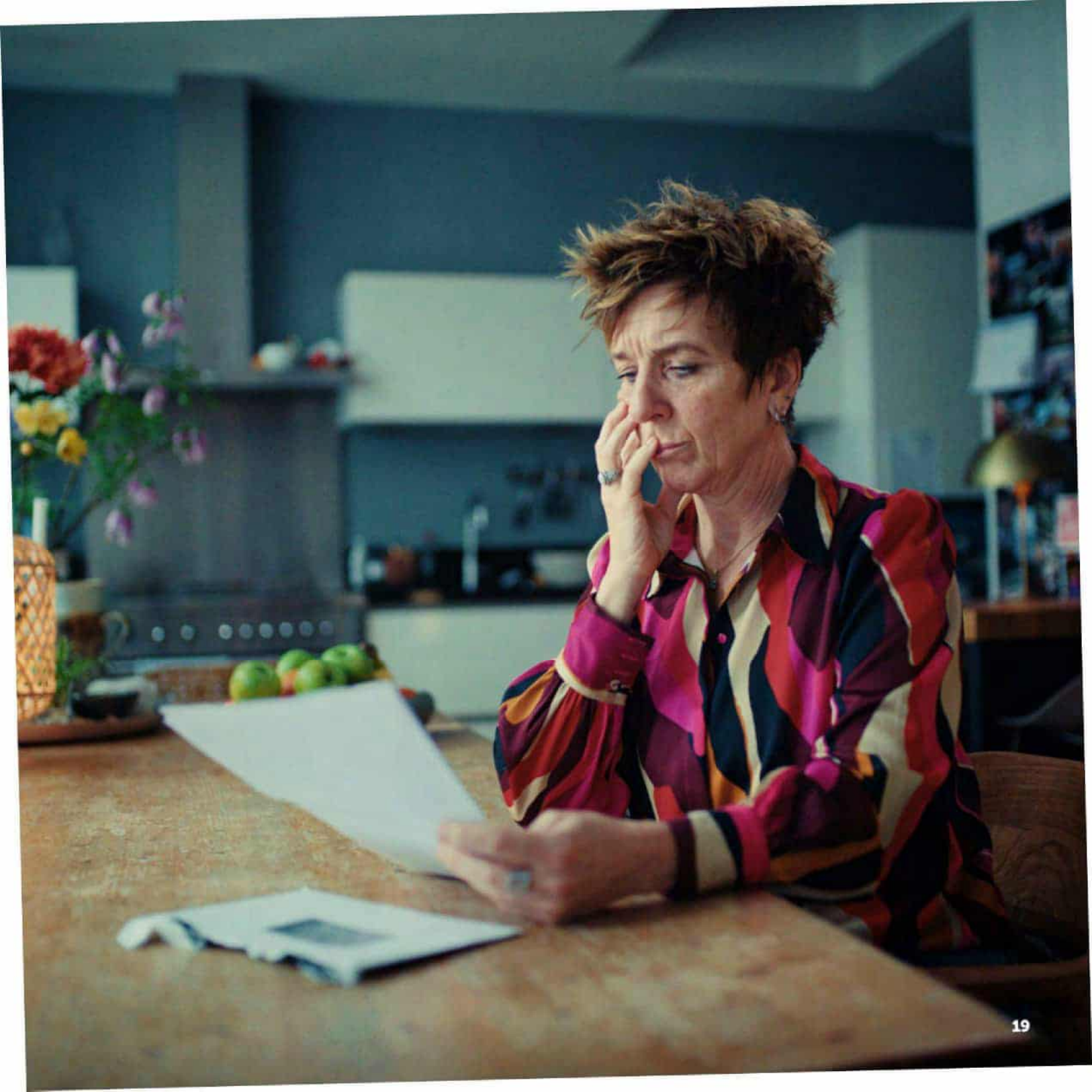
Ernstig geweld

- Naar aanleiding van een incident eind 2024, heeft een familierechercheur in het nieuwe jaar contact met ons gezocht. Het vermoeden was dat een slachtoffer is vergiftigd is met harddrugs. Ons casemanagement ondersteunt het gezin en de vriendin van het slachtoffer.
- Tijdens een inval van een arrestatieteam in een woning, was er een schietincident. Wij hebben de getroffene ondersteund.
- Bij een groot agressie-incident op een middelbare school is een leerling ernstig gewond geraakt en raakten diverse leerlingen lichtgewond. Wij hebben een groepsopvang geboden en één leerling individueel ondersteund. Op een later moment hebben we ook contact gehad met het ernstig gewonde slachtoffer en diens moeder.
- Een bezoeker wordt na het verlaten van het casino op straat beroofd van een horloge en mishandeld. Wij hebben meermaals contact met het slachtoffer gehad.
- Na een mishandeling in een opvang voor jonge moeders hebben wij de betrokkenen individueel ondersteund.
- Nadat bij een taalles voor allochtone vrouwen een man is binnengekomen en met een mes heeft gedreigd, hebben wij een groepsopvang verzorgd.
- Op een camping is iemand mishandeld door andere campinggasten, het gezin was getuige. Wij hebben dit gezin ondersteund.
- Bij een inval van de politie is iemand zwaargewond geraakt. Deze persoon was niet degene naar wie de politie op zoek was. Sindsdien ondersteunt ons casemanagement het slachtoffer en zijn gezin.
- Na een verkeersruzie hebben wij vier personen ondersteund.
- Bij een schietincident is een persoon zwaargewond geraakt. Een van onze casemanagers ondersteunt twee personen.
- Na een aanrijding bij een verkeerslicht, ontstond een mishandeling waarbij de veroorzaker van de aanrijding is neergestoken. Wij hebben het slachtoffer individuele ondersteuning gegeven.
- In Rotterdam was er een zware mishandeling op straat. Slachtoffer is willekeurig gekozen en liep zwaar letsel aan het gezicht op. Onze afdeling casemanagement ondersteunt het slachtoffer tot op heden.
- Een persoon wordt bewusteloos met

hoofdletsel aangetroffen. Het slachtoffer wordt gereanimeerd, met spoed naar het ziekenhuis overgebracht en daar in coma gehouden. Een van onze casemanagers biedt het gezin langdurig ondersteuning.
- Een slachtoffer is langdurig vastgehouden en gemarteld in een hotelkamer. Er zijn twee pogingen tot verwurging geweest. Wij ondersteunen het slachtoffer tot op heden.

Overig

- Wij hebben de ouders ondersteund van baby die is gereanimeerd.
- Bij een oproep door een medewerker van het Erasmus Medisch Centrum (EMC), blijkt dat een jonge vrouw met haar drie kinderen zijn binnengebracht. De moeder komt te overlijden. Onze piketorganisatie heeft de overige familie telefonisch geadviseerd over de omgang met de kinderen.
- Een overleden persoon is in het water aangetroffen. Nadat de identiteit is vastgesteld, hebben wij de ouders van de overledene praktisch en psychosociaal via een tolk ondersteund, totdat de nabestaanden met de overledene terug naar hun land van herkomst konden.
- Wij hebben ondersteuning geboden aan een slachtoffer van afpersing en bedreiging. Naast het slachtoffer hebben wij ook de ouders ondersteund.
- Nadat een persoon is aangehouden, wordt deze onwel in de gevangenis en komt te overlijden. Een van onze casemanagers heeft een familielid ondersteuning geboden.
- Een jonge toerist wordt in een hotelkamer overleden aangetroffen. Deze melding wordt gedaan door de Officier van Dienst van de gemeente. Wij hebben vanuit onze piketorganisatie informatie gegeven en de nabestaanden doorverwezen naar de juiste hulpverlening.
- Na een piketoproep in de nacht blijkt dat een man is doodgebeten door zijn honden in het bijzijn van zijn kleinzoon. Wij hebben vanuit onze piketorganisatie de politie geadviseerd en ondersteund bij de berichtgeving aan de nabestaanden.
- Wij hebben diverse personen ondersteund nadat in een bedrijfskantine alle portemonnees uit de tassen zijn gestolen.
- Bij een incident in een begeleid-wonen-groep, is een bewoner overleden. Wij hebben een groepsopvang verzorgd en daarna nog twee personen individueel ondersteund.
- Na een reanimatie als gevolg van een onwelwording hebben wij drie directe familieleden ondersteund.
- Bij een drugsdeal in een winkel vertrouwde de winkelmedewerker het niet en verwachtte een overval. De medewerker belde de politie en het bleek om een grote drugsdeal te gaan. De medewerkers waren bang voor een wraakactie en kregen een noodknop van de politie. Wij hebben de eigenaar van de winkel ondersteund.
- Na een levensdelict uit 2010 hebben wij de nabestaanden ondersteuning geboden tijdens een tbs-verlengingszitting.

Inzet casemanagement

Bij ernstige gebeurtenissen zet Slachtofferhulp Nederland casemanagers in. Bijvoorbeeld bij zeden- en/of ernstige geweldsmisdrijven, en voor nabestaanden van levensdelicten, arbeidsongevallen en verkeersongevallen met dodelijke afloop.
Een casemanager is een onafhankelijke vertrouwenspersoon die via een melding uit de keten (politie/Openbaar Ministerie/arbeidsinspectie) slachtoffers ondersteunt bij deze veelal complexe zaken, vaak gedurende een langere periode. Bij ingrijpende gebeurtenissen worden slachtoffers en/of nabestaanden namelijk vaak geconfronteerd met tal van praktische en juridische, financiële of mediagevoelige zaken. Ook werken onze casemanagers samen met de politie en het Openbaar Ministerie om kwetsbare slachtoffers beter te kunnen beschermen. Daarnaast ondersteunen zij in de contacten met gemeentelijke diensten binnen het sociaal domein.

Het casemanagement van Slachtofferhulp Nederland heeft na meerdere meldingen en ondersteuningsverzoeken in 2025 **220** cliënten uit de gemeente Rotterdam begeleid.

Online criminaliteit

De digitalisering van onze samenleving heeft grote gevolgen voor criminaliteit en slachtofferschap. Terwijl de afhankelijkheid van het internet en social media steeds groter wordt, stijgen ook het aantal zaken en de uitingsvormen van online slachtofferschap. Steeds meer traditionele vormen van criminaliteit gebeuren online of hebben een onlinecomponent, zoals fraude, stalking of seksueel misbruik. Iedereen kan slachtoffer worden van online criminaliteit, ongeacht je digitale vaardigheden. Er is bij online slachtofferschap nauwelijks verschil in geslacht en opleidingsniveau, en het komt bij iedere leeftijdscategorie voor. De grote schaal waarop gegevens verspreid kunnen worden en de grote hoeveelheid slachtoffers die met enkele muisklikken is te maken, compliceert de impact voor slachtoffers en zorgt bij elke professional in het werkveld voor uitdagingen.

Bij Slachtofferhulp Nederland hebben we speciale aandacht voor de impact die slachtofferschap bij online criminaliteit met zich meebrengt, op alle levensgebieden. Onze ondersteuning is dan ook breed. We ondersteunen bijvoorbeeld bij contact met de bank en bij verzekeringszaken, verwijzen door naar hulp om ongewenste content offline te halen en bieden verschillende vormen van lotgenotencontact aan.

Cijfers 2025 landelijke dienstverlening Slachtofferhulp Nederland

Namens de Familie

Namens de Familie begeleidt en adviseert slachtoffers, nabestaanden en naasten bij de woordvoering en mediaoptredens. Een media-adviseur wordt meteen ingezet bij een mediagevoelige crisissituatie (bijvoorbeeld direct na een ingrijpende gebeurtenis, uitvaart, stille tocht) en geeft cliënten gedurende het hele strafproces ondersteuning. Zo helpen we hen een juiste verklaring te geven op het juiste moment en de regie over de eigen zaak te behouden. Dat is belangrijk voor deze cliënten, met name om secundaire victimisatie te voorkomen. Een media-adviseur van Namens de Familie treedt op als aanspreekpunt voor media, politie, Openbaar Ministerie en andere instanties.

In 2025 hebben wij 341 families ondersteund. Hierbinnen was de doelgroep slachtoffers van levensdelicten en ernstige gewelds- en zedenmisdrijven het grootst.

Lotgenotencontact

Cliënten hebben een wens voor herstel en erkenning via lotgenotencontact (slachtofferhulp.nl/lotgenoten). We merken dat steeds meer mensen onze laagdrempelige lotgenotengroepen weten te vinden. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de onderlinge steun en het contact met mensen met een soortgelijke ervaring bijdraagt aan erkenning, herkenning en herstel van het slachtoffer. De cliënten/deelnemers aan onze live lotgenotengroepen waarderen deze gemiddeld met een 8,7.

Waar passend en gewenst brengen wij lotgenoten samen; in live en online lotgenotengroepen, in online themabijeenkomsten voor kleine groepen en op onze online Community. Indien gewenst brengen we ook na een heftige gebeurtenis lotgenoten samen voor een specifieke groep in de gemeente. Onze live lotgenotengroepen zijn door het hele land, voor uiteenlopende ingrijpende gebeurtenissen en met een vaste begeleider. Daarnaast zijn er online lotgenotencontacten. Het voordeel van online is dat je je eigen moment kunt kiezen om ervaringen van anderen (slachtofferhulp.nl/ervaringsverhalen) te lezen, je eigen verhaal te delen en te reageren in de community.

In 2025 hebben we landelijk 269 bijeenkomsten georganiseerd. In 2025 zijn er maar liefst 99.356 verhalen gelezen en zijn er 16 actieve online communities.

341
families
ondersteund

Online dienstverlening

Op onze website is de groei van online dienstverlening zichtbaar en toegankelijk voor iedereen. De ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben onze dienstverlening completer gemaakt. Hierdoor zijn we in staat nog meer slachtoffers te ondersteunen, naast onze bestaande dienstverlening. We onderscheiden op de website vier doelgroepen die ieder een eigen platform hebben: het slachtoffer, de jongere, de helper en de professional. Met name slachtoffers met een grote(re) mate van zelfredzaamheid kunnen zelf verder met de informatie op de website en de diverse tools die persoonlijke adviezen generen.

Het platform voor de Helpers (slachtofferhulp.nl/voordehelpers) is gericht op de omgeving van het slachtoffer. Hier geven we helpers informatie en tips over hoe zij het gesprek kunnen voeren of hoe ze er voor een ander kunnen zijn. Het platform voor Professionals (slachtofferhulp.nl/professionals) geeft professionals die in hun werk te maken krijgen met slachtoffers informatie, advies en tools om slachtoffers op weg te helpen naar herstel.

Het Jongerenplatform (slachtofferhulp.nl/jong) is in 2024 gelanceerd, een samenwerking met J&V om jongeren beter te bereiken en te helpen. Een platform waar jongeren terecht kunnen voor direct gratis steun en advies als ze iets heftigs is overkomen. Hier hebben we in 2025 58.553 keer kunnen helpen.

Onze website is in 2025 landelijk door 1.731.293 mensen (unieke bezoekers) bezocht en wij hebben hen 765.361 keer informerende online diensten en adviezen geleverd. Onze explainers (Hulp bij jouw situatie - Slachtofferhulp Nederland) op Youtube zijn 2.415.779 keer bekeken.

In 2025 hebben we via ons jongerenplatform **58.553** jongeren kunnen helpen

› Bekijk hier alle cijfers van onze landelijke dienstverlening in één oogopslag in de infographic.

Meer informatie over de dienstverlening van Slachtofferhulp Nederland

Wanneer inwoners te maken krijgen met een ingrijpende gebeurtenis, zoals een misdrijf of ongeval, is snelle en passende ondersteuning van groot belang. Slachtofferhulp Nederland helpt uw gemeente hierbij: van acute opvang tot langdurige nazorg en van praktische hulp tot juridische ondersteuning.

- In deze factsheet leest u in één oogopslag wat Slachtofferhulp Nederland doet voor uw gemeente en haar inwoners.

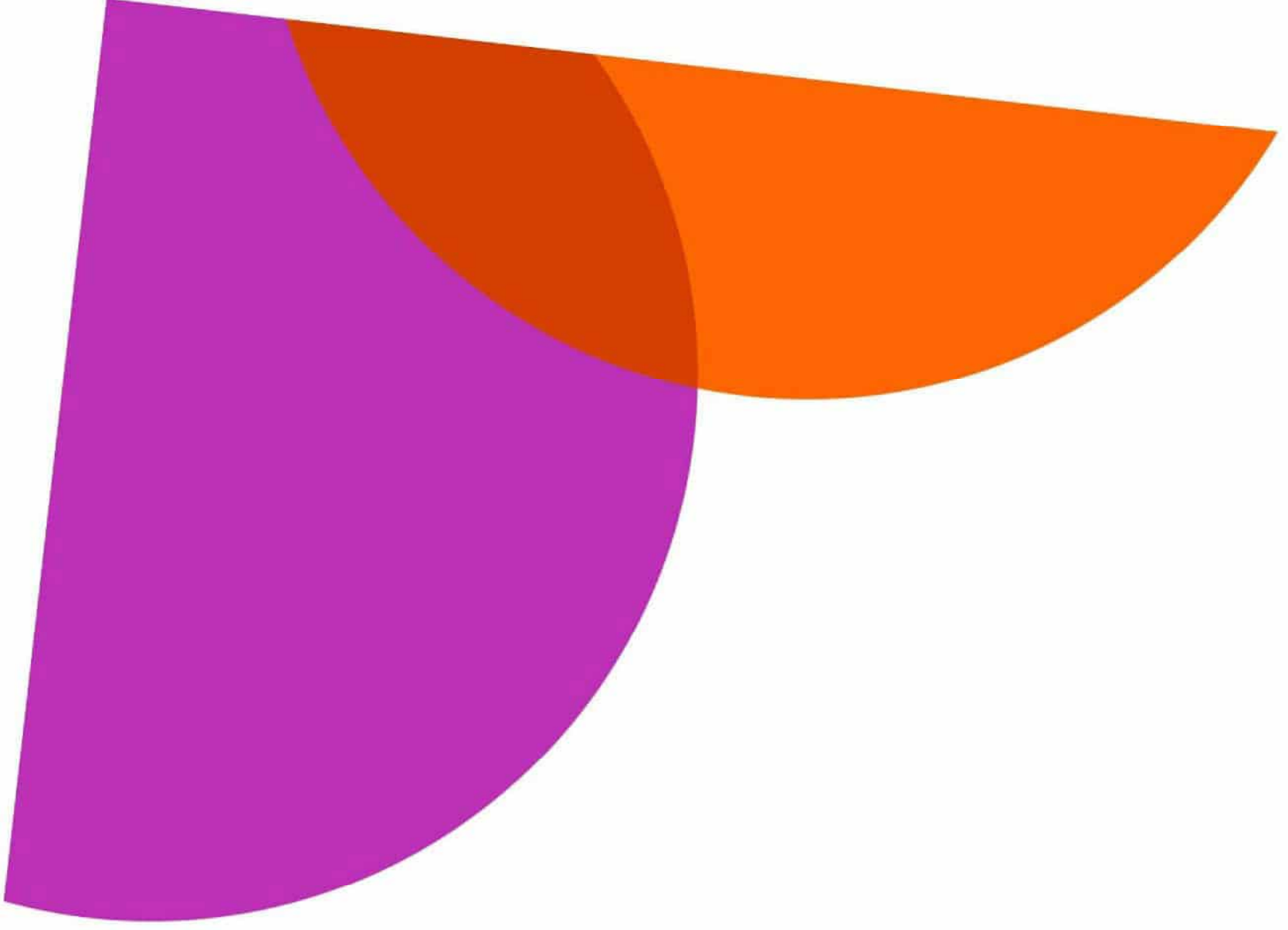
Achter cijfers en processen schuilen echte ervaringen. Verhalen van professionals laten zien wat samenwerking in de praktijk betekent en welke impact tijdige ondersteuning heeft op slachtoffers en hun omgeving. Zo geven zij waardevolle inzichten in wat werkt. Bekijk alle ervaringsverhalen op onze website.

slachtoffer
HULP
NEDERLAND

www.slachtofferhulp.nl/gemeenten
Telefoon: 0900 – 0101

FAKTON
EXECUTIVES

Aan de formateur

Fakton Executives B.V.
World Trade Center
22ste etage
Beursplein 37
3011 AA Rotterdam

Postbus 30188
3001 DD Rotterdam

+31 10 300 6000

info@fakton.com
www.fakton.com

Onderwerp Parallel Plannen

Datum 9 april 2026

Geachte formateur,

De woningbouwopgave vraagt om tempo. Daarom brengen wij graag **de werkwijze Parallel Plannen** onder uw aandacht als concrete en bewezen manier om versnelling te realiseren, omdat Parallel Plannen inmiddels in het landelijke coalitieakkoord opgenomen als standaardwerkwijze.

Parallel Plannen rekent af met het traditionele, stap-voor-stap ontwikkelproces. In plaats daarvan worden processen slim gelijktijdig georganiseerd. Vanaf de start werken alle betrokken partijen intensief samen binnen heldere kaders en één integrale planning. Dat maakt snelheid mogelijk, zonder in te leveren op kwaliteit.

Wat deze aanpak onderscheidt:

- processtappen worden naar voren gehaald, waardoor kostbare tijd wordt gewonnen;
- er wordt gewerkt in korte, doelgerichte cycli die sturen op resultaat;
- informatie wordt continu gedeeld, met transparante en snellere besluitvorming;
- via een vroeg vastgestelde Nota van Uitgangspunten krijgt het projectteam het mandaat om dóór te pakken.
- adaptief werken: flexibel inspelen op veranderingen door scenario's te verkennen en plannen tijdig bij te stellen.

De praktijk laat zien dat dit werkt: kortere doorlooptijden, minder vertraging en meer draagvlak. Wij roepen u op om deze lijn ook in het gemeentelijke coalitieakkoord te verankeren. Juist nu – nu snelheid, samenwerking en uitvoerbaarheid doorslaggevend zijn – biedt deze aanpak een kans om het verschil te maken.

Uiteraard zijn wij bereid om de werkwijze rondom Parallel Plannen nader toe te lichten, bijvoorbeeld als u rondom het thema bouwen en wonen experts zou willen uitnodigen.

Met vriendelijke groet,
Fleur Spijker en Evelyn Rademaker

Fakton Executives B.V

FKTNO365-659035983-516

Bouwen aan Rotterdam

De woningbouw in Rotterdam staat onder druk. Van iedere tien woningen die in de afgelopen vier jaar gebouwd zouden worden, zijn er vier daadwerkelijk gestart. De rest is vertraagd of het project is zelfs gestopt. Doen we niets, dan zakken we onder de 3.000 woningen per jaar[1]. En dat terwijl de woningnood bijzonder groot is en goed wonen de basis voor fijn leven in Rotterdam. Als marktpartijen maken wij ons dus zorgen.

Hoe is dit zo gekomen? Rotterdam is verwend geraakt. We werden populair en bouwen 'ging vanzelf'. Maar de planvoorraad loopt terug, processen gaan steeds trager en businesscases kantelen. Marktpartijen wijken uit naar andere steden. Daardoor raakt Rotterdam niet alleen woningen kwijt, maar ook zijn concurrentiepositie én de kans op Goede Groei[2] van de stad. Toch voelen marktpartijen bij de gemeente onvoldoende urgentie om dit écht aan te pakken.

1 *Bron: publiek-private monitor woningbouw, gepresenteerd tijdens POR bijeenkomst dd. 28-2-2026*
2 *Zoals bedoeld in de Omgevingsvisie van Rotterdam genaamd 'De Veranderstad'*

© Bouwplaats Rotta Nova / Dura Vermeer & J.P. van Eesteren

Het moet radicaal anders

Geen woorden maar daden, geen nieuwe akkoorden, maar versnelde resultaten. Het is tijd om de Rotterdamse mentaliteit weer waar te maken. Woningcorporaties, gemeente en marktpartijen, hand in hand. Met een flinke dosis lef samen bouwen aan drie fundamenten van voldoende woningen voor Rotterdam:

1

Bouwen aan betaalbaar wonen

Een passende woning voor elke Rotterdamse portemonnee. Daar staan we voor. Voldoende nieuwe woningen bouwen is hiervoor van groot belang. Hoe meer we bouwen, hoe meer betaalbare woningen we bouwen. We pleiten daarom voor een directe en structurele verhoging van de ambitie naar 5.000 woningen per jaar. Een antwoord op het grote tekort aan woningen in de hele stad, passend bij de noodzakelijke versnelling van de bouwopgave op Zuid, en meer in lijn met de ambities van de andere G5 gemeenten. Overigens schat de markt in dat de afzet van 7.000 woningen per jaar reëel is.

Dit is waar we voor pleiten:

- Maak ruimte voor initiatief uit de markt en publiek-private samenwerking (PPS) in projecten en sta waar dat past steviger verdichting toe in bestaande projecten.
- Maak businesscases haalbaarder door 'geen parkeren tenzij', kleinere minimum woningoppervlaktes toe te staan en maatwerk per wijk met gerichte overheidssteun waar dat nodig is. Ga door met het Doorbouwfonds.
- Maak netbewust bouwen de standaard en werk met nutsgarantie, zodat zo min mogelijk afhankelijkheid ontstaat van onder andere netcongestie.

Met deze maatregelen kan de sector 5.000 duurzame en kwalitatieve woningen per jaar bouwen.

2

Bouwen aan versnelling

Om de huidige ambities van 3.500 woningen per jaar te halen, is versnelling van de doorlooptijd van bouwprojecten al noodzakelijk. Voor een ambitie van 5.000 woningen per jaar, moet de ontwikkeltijd halveren van gemiddeld tien naar vijf jaar.

Tijd is een van de grootste kostenposten in ontwikkeling. Daarom heeft tempo maken ook een positief effect op de haalbaarheid van een plan. Vertraging ontstaat nu vooral door ambtelijke capaciteitstekorten, langdurige procedures en tegenstrijdige regels. Veel tijd gaat verloren door van alles een tien te willen maken.

Dit is waar we voor pleiten:

- Stel gezamenlijk vast wat kansrijke projecten zijn en ga daar vol voor, stel niet-kansrijke projecten uit. Kies welke (beleids)onderdelen voor een tien gaan, en welke minder belangrijk zijn in het project.
- Werk voor alle projecten met één integrale planning die leidend is voor iedereen en voer waar zinvol parallel plannen in.
- Digitaliseer het planproces zodat status en inhoud transparant zijn voor iedereen. Maak ruimte voor industrieel bouwen.

Met deze maatregelen kiezen we voor radicale transparantie en halveren we de ontwikkeltijd.

3

Bouwen aan samenwerking

Versnelling van het ontwikkelproces is mensenwerk. Samenwerking en vertrouwen tussen gemeente, markt en woningcorporaties is cruciaal. Willen we de doelen halen, dan moeten we samenwerken als gelijkwaardige partners met heldere rollen. Die rollen moeten we ter discussie durven stellen, bijvoorbeeld als het bij een van de partijen aan capaciteit ontbreekt. Binnen de samenwerking bepaalt de gemeente de publieke waarden. De markt werkt graag uit hoe we die waarden het beste kunnen invullen.

Dit is waar we voor pleiten:

- Investeer in extra ambtelijke capaciteit én zorg dat er per project efficiënter wordt gewerkt. Geef meer ruimte aan de markt, zeker als gemeentelijke capaciteit ontbreekt. Bereid de pilot 'De Ontwikkelaar aan Zet' uit.
- Werk transparant samen, zowel aan de businesscase van de markt en de GREX van de gemeente als de benodigde overeenkomsten. Versnel het proces van contractvorming tussen markt en gemeente.
- Werk in vaste integrale teams van markt en overheid, waarin mensen elkaar persoonlijk kennen en fysiek samenwerken, met mandaat bij de projectleider, een heldere escalatielijn en een mentaliteit van 'één team, één taak'.

Met deze maatregelen worden er met betere onderlinge samenwerking méér woningen gebouwd.

Aanpakken met lef

Willen we een passende woning voor iedere Rotterdammer, dan is nú het moment om de handen uit de mouwen te steken. Die *winning mood* van de afgelopen jaren mag best even aan de kant.

Heel graag bespreken we met uw raad hoe we de samenwerking versterken, de ontwikkeltijd halveren en de bouw van 5.000 woningen per jaar starten. Bijvoorbeeld vanuit een 'Deltaplan Wonen' of een andere vorm van een publiek-privaat programma voor woningbouwversnelling, waarin we stadsbreed en stap-voor-stap barrières wegnemen en processen versnellen.

Laten we samen – woningcorporaties, marktpartijen en gemeente – zorgen dat de aanpak er binnen 100 dagen ligt. Zo bouwen we met elkaar aan een toekomstbestendig en aantrekkelijk Rotterdam; de mooiste stad van de wereld.

De actief betrokken ontwikkelaars en beleggers bij Rotterdam.
Alle betrokken marktpartijen zijn lid van het Platform Ontwikkeling Rotterdam (POR).

Contactpersoon
Wout van der Heijden,
Onafhankelijk voorzitter van de POR
via wout@kickstad.nl of 06 - 8116 9055

© Fenix food factory / Robin Utrecht

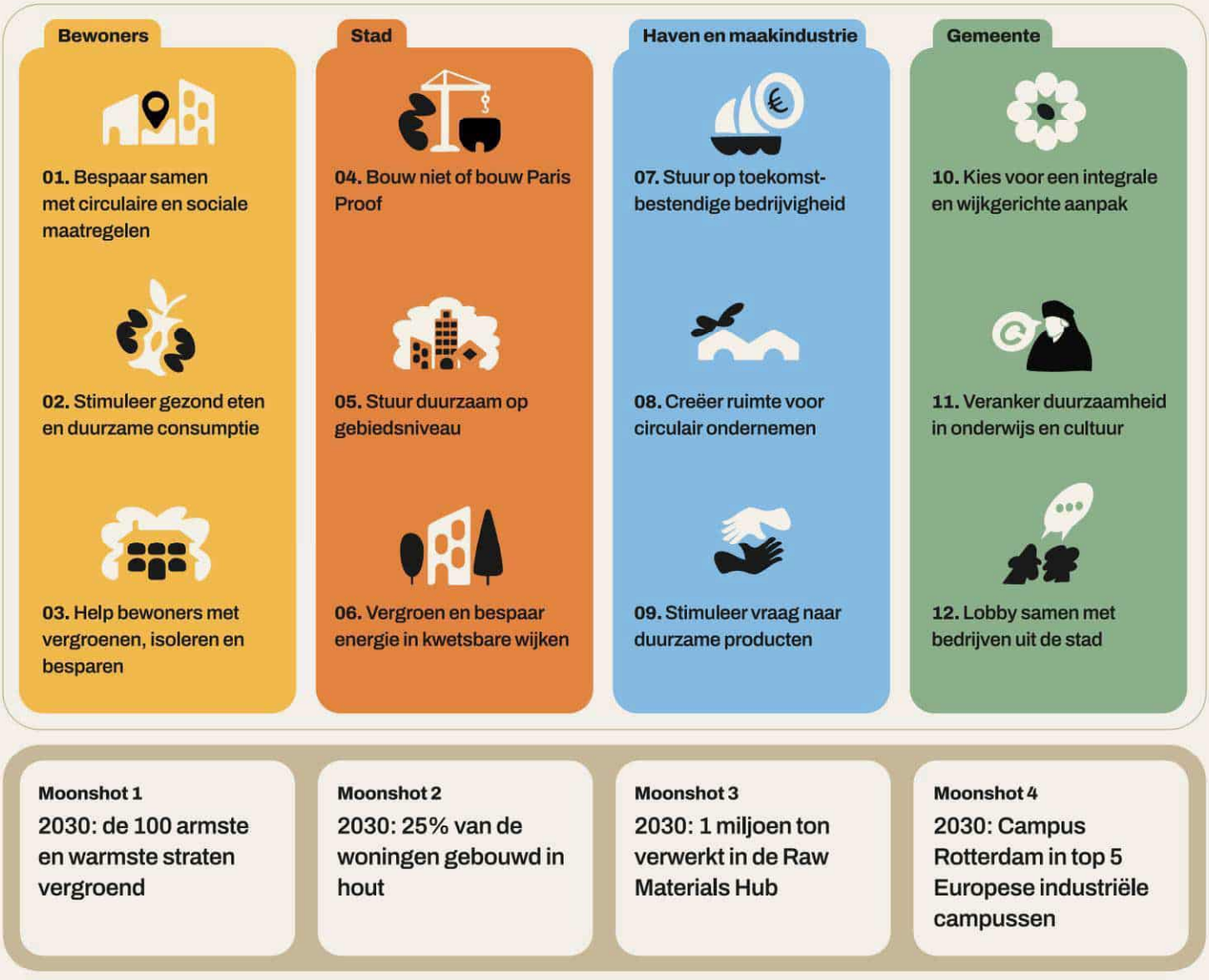
“Rotterdam heeft grote ambities. We willen dat onze haven – de grootste van Europa – blijft groeien. We willen minder afhankelijk worden van andere landen. Én we willen dat iedere Rotterdammer goed kan leven en succesvol kan ondernemen. Dat betekent dat we als stad werk moeten maken van een transitie naar een duurzame samenleving. Zo’n transitie biedt immers grote kansen voor een gezonder en sterker economisch systeem (...).”[1]

Deze kansen komen echter niet vanzelf. Het college van Rotterdam constateert in de laatste doorrekening van het Klimaat Actieplan Rotterdam 2025 dat we met de huidige projecten in het jaar 2030 op 38% CO_2-reductie uitkomen. Dat komt niet eens in de buurt van de 55% reductie ten opzichte van 1990 die als doel gesteld was. Er is dus heel wat meer actie nodig!

[1] Quote uit de inleiding van Actieplan Rotterdamse klimaatdoelen, Rotterdamse Klimaataanjagers, januari 2026

Deze roep om actie en duidelijke, lange termijn keuzes is de samenvatting van het advies van de samenwerkende Rotterdamse Klimaataanjagers aan de gemeenteraad, getiteld Actieplan Rotterdamse klimaatdoelen (januari 2026). Een bundeling van onafhankelijk advies en interventies om de Rotterdamse klimaatdoelen voor 2030 en 2050 alsnog binnen bereik te brengen én Rotterdam een fijnere plek te maken voor álle inwoners. Het advies is geschreven op verzoek van de raad.

Graag brengen wij ons advies onder de aandacht van u – nieuwe raadsleden, formerende partijen, formateur – omdat het een belangrijke schakel is voor de toekomst van Rotterdam. Deze raadsperiode 2026 – 2030 is een cruciale fase in de strijd tegen klimaatverandering, inzet op slimmer gebruik van grondstoffen en ontwikkeling van een duurzame economie. En in deze tijd van sterk stijgende energieprijzen zijn onze adviezen extra relevant, omdat ze de Rotterdammer ook op dit punt minder kwetsbaar maken. Uw keuzes doen ertoe!

12 actie adviezen en 4 moonshots uit Actieplan Rotterdamse klimaatdoelen, Rotterdamse Klimaataanjagers, januari 2026

Gevraagde keuzes

Op basis van ons advies Actieplan Rotterdamse Klimaatdoelen, vragen we de nieuwe coalitie concreet om de volgende keuzes te borgen in het coalitieakkoord:

01 Eén integraal klimaatplan

Besluit om één samenhangend klimaatplan voor Rotterdam op te stellen, waarin energie, grondstoffen, ruimte, economie en sociale opgaven worden verbonden en uitgevoerd. Dit plan biedt duidelijke transitiepaden richting 2030 en 2050 en vormt het kader waarbinnen lange termijn politieke keuzes worden gemaakt en uitgevoerd. In het klimaatplan worden keuzes gemaakt over welke economie Rotterdam wél en niet meer wil, welkte transities versneld worden en welke afbouwpaden daarbij worden ingezet.

02 Gerichte prioriteiten

Versnelling vraagt om focus. Maak expliciet welke interventies, sectoren, ketens en projecten leidend zijn in deze bestuursperiode, onder meer door het omarmen van de vier moonshots uit het Actieplan. Dat betekent: middelen concentreren, prioriteit geven aan wat versneld wordt, helderheid bieden over waar Rotterdam strategisch op inzet en veel aandacht geven aan de uitvoering.

03 Ruimte voor transitie

De keuzes en richting onder punt 1 en 2 hebben directe ruimtelijke en economische consequenties. Ruimte voor transitie ontstaat niet vanzelf, maar vraagt om actief ingrijpen in bestaande structuren. Benoem daarom expliciet welke niet toekomstbestendige activiteiten gefaseerd worden afgebouwd om ruimte, netcapaciteit en investeringsvermogen vrij te maken voor de noodzakelijke transities.

04 Sterke regie en governance

Zonder duidelijke bestuurlijke en ambtelijke regie blijven bovenstaande keuzes steken in fragmentatie. Borg in het coalitieakkoord een centrale regierol voor een coördinerend wethouder, die sectoren overstijgt en die daadwerkelijk kan doorpakken wanneer belangen botsen. Daaronder valt ook de leidende rol die de Gemeente kan spelen in zijn eigen inkoopbeleid.

Voor allevier de onderdelen geldt; betrek bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen hierbij vroegtijdig. Bedrijven wachten op heldere keuzes voor het doen van investeringen. Een lange termijn koers is randvoorwaardelijk voor deze investeringen en om tijdig in te zetten op opleiding en omscholing van de Rotterdamse arbeidsmarkt.

Doorpakken op verduurzaming

We wensen u veel wijsheid bij het opstellen van een coalitieakkoord en zijn graag bereid een toelichting te geven als dit wenselijk is. En vervolgens: samen doorpakken op verduurzaming. Wij staan er klaar voor daarbij te helpen.

Met vriendelijke groet,
de Rotterdamse Klimaataanjagers

Sabine Biesheuvel
Wout van der Heijden
Anne-Marie Spierings

Contactpersonen voor meer informatie: Wout van der Heijden, te bereiken via wout@kickstad.nl of 06-81169055. Of Sabine Biesheuvel, te bereiken via info@sabinebiesheuvel.com of 06-24603504

Wat vooraf ging

Op 11 september 2025 nam de gemeenteraad van Rotterdam de motie ‘Aanjagers aan zet’ aan. Het college kreeg daarmee het verzoek de Klimaataanjagers een duidelijke opdracht te geven: kom met adviezen en voorstellen om de klimaatdoelen (voor 2030 en 2050) te bereiken en rapporteer hierover aan de raad in het eerste kwartaal van 2026.

In januari 2026 hebben wij ons Actieplan aangeboden aan de raad. Dit plan is op 11 februari besproken in de raadscommissie MHEK. Daarbij is breed onderkend dat Rotterdam met het huidige beleid niet op koers ligt om de klimaatdoelen te halen.

Wethouder Zeegers (Wonen, Bouwen & Klimaat) heeft deze urgentie onderschreven en vervolgonderzoeken in gang gezet, om de nieuwe raad te voorzien van de juiste informatie om keuzes te kunnen maken. Hiervan is melding gemaakt in de veegbrief [26bb001705] aan de commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat van 25 februari 2026.

Als Klimaataanjagers hebben we vervolgens kennis ingebracht en actief bijgedragen aan het verbinden van partijen aan de vooronderzoeken in februari / maart, zodat de ambtelijke informatie voor de formatiebesprekingen zo compleet mogelijk is.

In de bijdragen aan het ambtelijk vooronderzoek, hebben wij ons vooral gefocust op de vier moonshots uit het Actieplan. Deze zijn bewust geformuleerd als projecten die vragen om heldere, richtinggevende keuzes vóór 2030. En daarom bij uitstek geschikt om in de formatie tot heldere keuzes te leiden. Het zijn geen vrijblijvende vergezichten, maar concrete te nemen beslissingen over ruimte, middelen en bestuurlijke prioriteit.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Gemeente Rotterdam (ZH)
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 70012
3000 KP ROTTERDAM

DG Volkshuisvesting en Bouwen
directie Woningbouwbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contactpersoon
Nicole Fikke

T 0611388861
nicole.fikke@minbzk.nl

Onze referentie
2026-0000149517

Datum 3 april 2026
Betreft belang van de woningzoekende bij coalitieakkoord

Aan de leden van de gemeenteraad,

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug. Dit betekent dat er komende weken in uw gemeente afspraken worden gemaakt in een coalitieakkoord. Wonen was bij deze raadsverkiezingen één van de belangrijkste thema's. Begrijpelijk, want de woningnood doet zich inmiddels voor in alle gemeenten. Het raakt jongeren die geen start kunnen maken, gezinnen die te klein wonen, ouderen die niet kunnen doorstromen, mensen met een laag inkomen en mensen met een middeninkomen. De recente situatie in het Midden-Oosten en de stijging van de gasprijs maken daarnaast de noodzaak helder om in alle gemeenten versneld onze woningen en andere gebouwen te isoleren en te verduurzamen.

De aanpak van het woningtekort is topprioriteit van het kabinet. Mijn opdracht daarin is duidelijk: meer en sneller bouwen, betaalbaar wonen en minder belemmeringen voor de woningbouw. We hebben als overheid een gezamenlijke opgave om in samenwerking met de marktpartijen en corporaties de woningzoekende een thuis te bieden. In de coalitieakkoorden maakt u keuzes die daarin bepalend kunnen zijn. Keuzes die niet altijd makkelijk zijn en kunnen leiden tot stevige discussies in uw gemeente. Deze brief is bedoeld om aandacht te vragen voor belangrijke keuzes in uw gemeente die het verschil kunnen maken voor al die woningzoekenden én hoe we daarbij samen kunnen optrekken.

Meer woningen
Om 100.000 woningen per jaar te realiseren is continuïteit, duidelijkheid en voorspelbaarheid nodig en voldoende bouwlocaties. Met het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting geven we duidelijkheid over hoeveel, waar en voor wie we bouwen, met meer tempo. Ik zet mij er voor in dat deze wet zo snel mogelijk in werking treedt. Gemeenten zijn als eerste verantwoordelijk voor het zorg dragen voor voldoende bouwlocaties zoals nieuwe wijken in de stad of dorpskern of buitenstedelijke locaties voor "een straatje of wijkje erbij".

Zoals u weet is voor sommige groepen woningzoekenden specifieke aandacht nodig zodat we ook voor hen voldoende bouwen, passend bij hun woonbehoefte. Bijvoorbeeld zorggeschikte woningen voor ouderen, of woningen voor starters. U kunt daarover afspraken maken in uw akkoord en ook hierin willen we samen met gemeenten optrekken. Opschaling van alternatieve huisvesting op tijdelijk beschikbare locaties en meer inzetten op onzelfstandige woningen voor spoedzoekers helpt om de wachtlijsten voor al die woningzoekenden te verkorten.

DG Volkshuisvesting en Bouwen
directie Woningbouwbeleid

Datum
3 april 2026

Onze referentie
2026-0000149517

Ik wil graag nog voor de zomer met gemeenten en corporaties daarover afspraken maken in een convenant.

We kunnen het woningtekort niet alleen oplossen met nieuwbouw, maar ook door het beter benutten van de bestaande voorraad. Veel gemeenten zijn hier zelf ook al mee aan de slag. Ik werk aan een landelijk kader voor splitsen en woningdelen. Vooruitlopend hierop kunt u nu al lokale regels aanpassen om er voor te zorgen dat woningsplitsing, woningdelen, hospitaverhuur, optoppen en transformatie makkelijker en sneller kan, bijvoorbeeld door gemeentelijke vergunningplichten te schrappen. U kunt daarbij gebruik maken van kennis uit deze vele succesvolle lokale initiatieven.[1] Met het ontwerpbesluit versterking regie volkshuisvesting worden mantelzorg- en familiewoningen op het eigen achtererf vergunningvrij.[2] Dit biedt snelle en betaalbare extra woonruimte voor mensen die voor elkaar willen zorgen en voor jongvolwassen kinderen zonder eigen woonruimte.

Versnellen van de woningbouw
We moeten niet alleen meer, maar vooral ook sneller bouwen. Dat kan op verschillende manieren. Eén van die manieren is innovatie. Bijvoorbeeld door industrieel bouwen kunnen we sneller en schoner bouwen, met lagere kosten, én met kwaliteit[3]. Om industriële bouw ook lokaal mogelijk te maken is het vaak nodig het lokale ruimtelijke beleid, het welstandsbeleid en de wijze van aanbesteding daarop af te stemmen. Hierover kunt u afspraken maken in uw akkoord en het Rijk kan ondersteunen met het Innovatie en Opschalingsprogramma Woningbouw(IOP). Veel gemeenten zijn hier al op aangesloten.

Versnelling van de woningbouw vraagt ook versterking van de lokale uitvoeringskracht door kennis te delen, deze beter te benutten en goede praktijken te verankeren. Daarom ondersteun ik de oprichting van een expertisecentrum woningbouw in samenwerking met VNG, IPO en Platform31. Dit centrum zal in de zomer van dit jaar van start gaan. Provincies stellen capaciteit beschikbaar voor gemeenten en ook marktpartijen en corporaties kunnen en willen capaciteit inzetten ter voorbereiding van de vergunningverlening of planvorming. Ik nodig u uit om volop gebruik te maken van deze mogelijkheden.

Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting zorgt voor aanzienlijke versnelling wanneer beroep is ingediend tegen woningprojecten. Er geldt daarvoor één gang naar de rechter, versnelde behandeling en uitspraak binnen zes maanden. Maar voorkomen van een gang naar de rechter heeft natuurlijk de voorkeur. Op lokaal niveau kunt u woningzoekenden en inwoners een stem geven bij de totstandkoming van woningbouwprojecten en veel gemeenten werken daar ook volop aan. Deze aanpak kan draagvlak onder omwonenden vergroten en

---

[1] Zie daarvoor de handreiking van Plaform31 https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/2025/02/20/handreiking-platform31-woningdelen-en-woningsplitsen-mogelijk-en-gemakkelijker-maken en https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/beter-benutten-van-bestaande-bebouwing

[2] Het bouwen en gebruiken is onder voorwaarden vergunningvrij. https://open.overheid.nl/documenten/0c79f3c0-446e-4794-98f4-68a80a5f1e37/file

[3] Programma Innovatie en Opschaling Woningbouw | Home | Volkshuisvesting Nederland

DG Volkshuisvesting en Bouwen
directie Woningbouwbeleid

Datum
3 april 2026

Onze referentie
2026-0000149517

daarmee versnelling opleveren. [4] In het voorjaar kom ik met een handreiking met praktijkvoorbeelden om woningzoekenden beter te betrekken bij woningbouwprojecten.

Meer betaalbare woningen en een duurzame woonvoorraad.
Veel mensen met een laag en middeninkomen zitten in de knel bij het vinden van een betaalbare woning. Met het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting sturen we op de bouw van twee derde betaalbaar woningen, waarvan 30% sociale huurwoningen in iedere regio. Dat lukt alleen als iedere gemeente daaraan volop bijdraagt. Het is belangrijk dat u met de provincie en de gemeenten waarmee u regionaal samenwerkt, vóór 1 januari 2027 afspraken maakt over het aandeel te realiseren betaalbare woningen in uw gemeente.

De ervaring leert dat woningbouw vertraging oploopt door een stapeling van lokale eisen. Daarom zijn landelijke en uniforme bouwtechnische eisen uitputtend geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Met de implementatie van de EPBD moderniseer ik het BBL en stel ik uniforme prestatie-eisen vast voor energie (Zero-Energy Buildings) en CO_2-uitstoot over de hele levenscyclus (WLC-GWP). Aanvullende lokale bouwtechnische eisen zijn op grond van de Gemeentewet en Omgevingswet niet toegestaan, ook niet via het burgerlijk recht zoals in een koopcontract of via gronduitgifte. Deze eisen belemmeren niet alleen de bouwversnelling, maar werken ook contraproductief voor onze gezamenlijke maatschappelijke opgaven, zoals verduurzaming en betaalbare woningbouw. Ook lokale doelen van meer dan twee derde betaalbare woningen of vaste percentages per project of per wijk kunnen zorgen voor stagnatie. Gemeenten hebben een belangrijke rol in het realiseren van voldoende en betaalbare woningen. Door uniformiteit te bevorderen, dragen we gezamenlijk bij aan de industriële opgave: meer woningen, sneller en duurzamer bouwen.

Het kabinet werkt aan een nationaal isolatie-offensief. Ik roep u op echt prioriteit te geven aan een lokale isolatie aanpak en de inwoners van uw gemeente maximaal te helpen. Zo hebben we minder last van geopolitieke crises, met tegelijkertijd een beter betaalbare energierekening, een fijner huis om in te wonen en een leefbaarder klimaat. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld voor gemeenten en voor het versneld aanpakken van corporatiewoningen met de slechtste energie-labels. Het Warmtefonds biedt al veel mogelijkheden voor huiseigenaren en VVE's. En gemeenten kunnen bijvoorbeeld collectief aanvragen indienen voor de ISDE-subsidieregeling. Op middellange termijn benadruk ik de noodzaak van ambitieuze warmteprogramma's bij gemeenten. Zo wordt in elke gemeente duidelijk hoe we stap voor stap onze afhankelijkheid van aardgas afbouwen. Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie biedt u hierbij ondersteuning.

Gezamenlijk het woningtekort aanpakken
Dit jaar actualiseren we samen de bestaande afspraken in de regionale woondeals. Daarbij horen ook afspraken over de woningbouwopgave tot en met 2036 en wederkerige afspraken over wat we landelijk, regionaal en lokaal kunnen doen om

[4] Een mooi voorbeeld daarvan is "bouwen door de buurt" in Almere, waar bewoners bouwplekken aandragen in hun eigen buurt Bouwen door de Buurt | Almere

DG Volkshuisvesting en Bouwen
directie Woningbouwbeleid

Datum

Onze referentie
2026-0000149517

knelpunten weg te nemen. Met de Ministeriële Taskforce Versnellen Woningbouw gaat dit kabinet in gezamenlijkheid de handen ineenslaan gericht op meer bouwen, betaalbaar wonen en minder belemmeringen. Onderdeel daarvan is om gezamenlijk met voorstellen te komen om te voorkomen dat woningbouw door netcongestie tot stilstand komt. Met de Ministeriële Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof gaan we het probleem van stikstof aanpakken. Daarnaast werkt het kabinet op basis van de uitwerking van de aanbeveling uit STOER aan vereenvoudigingswetgeving. De inwerkingtreding van de eerste tranche is voorzien op 1 januari 2027.

Onze gezamenlijke opgave vraagt ook om financiële ondersteuning door het Rijk. Bovenop de al beschikbare middelen investeert dit kabinet aanvullend 7 miljard euro voor woningbouw voor de periode tot en met 2035. De belangrijkste financiële regelingen hiervoor zijn de Woningbouwimpuls en de Realisatiestimulans. Ik borg daarnaast ook de middelen om woningbouw in de gebieden van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) te versnellen in samenhang met een verbetering van de openbare ruimte en voorzieningen en het beter benutten van de bestaande voorraad.

Tot slot
De woningbouw vraagt veel inzet van alle partijen. Samenwerken vanuit vertrouwen en nabijheid in uw regio is daarin essentieel. Veel mensen vanuit mijn ministerie sluiten al aan bij regionale en lokale overleggen om gemeenten te ondersteunen in deze opgave en zoeken gezamenlijk naar oplossingen om woningbouw te versnellen. U kunt hen altijd benaderen voor vragen of ondersteuning.

Ik wens u veel succes en wijsheid de komende periode in het maken van een coalitieakkoord en kijk uit naar voortzetting van de samenwerking met de nieuw te vormen colleges.

De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Elanor Boekholt-O'Sullivan

Gemeentes moeten nu kiezen voor digitale autonomie

9 april 2026

Geachte informateur, geachte formateur,

Ook gemeentes hebben direct te maken met de dreiging van oneigenlijke buitenlandse inmenging. Nationaal wordt er veel verantwoordelijkheid gelegd bij veiligheidsregio's en gemeentes. We moeten een transitie maken die veel impact heeft op de gemeentelijke dienstverlening. Denk aan de software waarmee ambtenaren werken, de manier waarop er wordt omgegaan met data, en de platformen waarop de gemeente communiceert met inwoners.

Alle overheidsorganisaties, dus ook uw gemeente, zijn afhankelijk geworden van niet-Europese technologieproducten en digitale diensten. Die afhankelijkheid brengt risico's: leveranciers kunnen eenzijdig de voorwaarden wijzigen, gevoelige data van inwoners komt terecht bij buitenlandse partijen en uitval of overname raakt direct de dienstverlening. Dit zijn niet alleen risico's op het gebied van cyberveiligheid of databescherming, het is ook een bedreiging van onze vrijheid en democratie.

Gemeentes moeten nu investeren in digitale autonomie. In deze brief geven wij u de huidige stand van zaken, de keuzes die de komende raadsperiode moeten worden gemaakt, en onze suggesties voor het komende bestuursakkoord.

1. Verklein de afhankelijkheid van buitenlandse tech aanbieders

Het Rijk komt met een Nederlandse Digitale Dienst die de IT-kwaliteit van overheden bewaakt. Momenteel werkt staatssecretaris Aerdts (Digitale Economie en Soevereiniteit) aan een handreiking digitale autonomie voor lagere overheden. Het is van belang dat die handreiking na publicatie voortvarend wordt opgepakt, maar u hoeft niet te wachten op sturing vanuit Den Haag.

De coalitie wil strategische afhankelijkheden in cloud, data en kritische systemen afbouwen en overstappen naar Europese digitale infrastructuur en aanbieders. Ook gemeentes moeten hiermee aan de slag.

Het overstappen op Europese en opensourcealternatieven is een investering. Ambtenaren moeten leren werken met nieuwe systemen die anders werken dan ze gewend zijn. Daarom is het belangrijk om de noodzaak van de overstap goed uit te leggen in het bestuursakkoord. De overstap vergt inspanning, maar levert uiteindelijk veel op.

Wat er de komende raadsperiode moet gebeuren:

- ➢ Breng de technologische afhankelijkheden in kaart én prioriteer vervolgstappen.
- ➢ Leg in het bestuursakkoord vast dat bij nieuwe ICT-aanbestedingen de voorkeur uitgaat naar open source-oplossingen en Europese aanbieders, en dat vendor lock-in contractueel wordt voorkomen.
- ➢ Zoek de samenwerking met andere gemeentes om geleerde lessen te delen en gezamenlijke inkoopkracht in te zetten. Samen kunnen gemeentes bij techbedrijven meer afdwingen op het gebied van data-autonomie, veiligheidsstandaarden en transparantie dan elke gemeente afzonderlijk.
- ➢ Ontwikkel een noodplan bij uitval van kritieke digitale diensten.

2. Bestrijd desinformatie en polarisatie

Desinformatie bedreigt onze lokale democratie. Burgers worden via sociale media blootgesteld aan nepnieuws over lokale kwesties, algoritmen versterken polarisatie en niet iedereen heeft de vaardigheden om hier kritisch mee om te gaan.

Op Europees niveau wordt gewerkt aan het European Democracy Shield, dat capaciteit voor factchecking, aanpak van buitenlandse beïnvloeding en bescherming van vrije verkiezingen moet bundelen.

Op gemeentelijk niveau wordt er steeds vaker gecommuniceerd via commerciële platformen die polariserende algoritmen gebruiken. Hierin moeten gemeentes keuzes gaan maken.

Wat de gemeente kan doen:

- ➢ Ondersteun lokale journalistiek. Een sterke lokale pers is de beste tegenkracht tegen desinformatie over gemeentelijke zaken.
- ➢ Stel een communicatiestrategie vast waarin de gemeente bepaalt op welke platformen zij wel/niet actief is. Niet alleen op basis van bereik en toegankelijkheid maar ook met meewegen van achterliggende machthebbers en polarisatie.
- ➢ Zorg dat gemeentelijke informatie altijd primair op de eigen website staat, en niet uitsluitend via sociale media.
- ➢ Betrek burgers door digitale vaardigheden via scholen en bibliotheken aan te bieden.

Wie wij zijn

Deze brief is een gezamenlijk initiatief van Voor Ons Nederland, Justice for Prosperity, Stichting Weerbare Democratie, en Bits of Freedom. Vanuit verschillende invalshoeken werken wij aan digitale autonomie, democratische weerbaarheid en de bescherming van publieke waarden in een digitaliserende samenleving.

Marietje Schaake is bestuurslid van **Voor Ons Nederland** en daarnaast beleidsdirecteur aan Stanford University's Cyber Policy Center en auteur van het boek The Tech Coup. Voor Ons Nederland is een stichting die zich inzet voor een sterke democratie en een verbonden samenleving.

Jelle Postma is directeur van **Justice for Prosperity**. Jelle heeft meer dan tien jaar ervaring in de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidssector bij de AIVD, NCTV en de VN. Met zijn stichting legt hij bloot hoe georganiseerde desinformatie en maatschappelijke manipulatie democratieën binnendringen.

Stichting Weerbare Democratie versterkt de democratische rechtsstaat door onderzoek, expertnetwerken en financiering van veelbelovende initiatieven die aanpakken wat ontbreekt.

Bits for Freedom komt op voor internetvrijheid door de online grondrechten op communicatievrijheid en privacy te beschermen. De stichting doet onderzoek naar digitale misstanden, voert campagne, en bewaakt onze maatschappelijke ruimte tegenover Big Tech.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen via: noel@vooronsnederland.nl

Port of Rotterdam

Datum 9 april 2026
Ons kenmerk HBR4000-766
Aantal bijlagen 1
Contactpersoon A.A. Maris
Telefoon +31 (0)641 05 96 89
E-mail aa.maris@portofrotterdam.com

Aan informateur D. Samsom

Rotterdam, 9 april 2026

Geachte heer Samsom, Beste Diederik,

Wij feliciteren u met uw benoeming tot informateur en wensen u veel succes bij het leggen van de basis voor een nieuw College voor onze stad.
Bijgaand treft u onze inbreng voor het onderhandelingsproces aan.

Wij zijn heel graag bereid deze brief persoonlijk aan u en de onderhandelende partijen toe te lichten.

Groet en hopelijn tot snel,

Boudewijn

Boudewijn Siemons
President-directeur Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Brief van het Havenbedrijf Rotterdam N.V. aan de informateur en de formerende partijen in Rotterdam 2026

Rotterdam is het grootste haven- en industriecomplex van Europa en een knooppunt van mondiale goederen- en grondstoffenketens. Logistiek en industrie borgen de leveringszekerheid van energie, voedsel en grondstoffen. Met een toegevoegde waarde van 23,3 miljard euro, 2,2% van het BNP, levert de haven een forse bijdrage aan het verdienvermogen van Nederland. Met 182.000 directe en indirecte banen in de Rijnmond is de haven ook van groot belang voor de lokale economie.

Maar deze positie is niet meer vanzelfsprekend. Het kraakt en piept in de haven en met name de chemie staat onder zware druk. Door de impasse van de stikstofcrisis zijn projecten in de haven al jaren in het geding. Bedrijven kampen daarnaast met hoge energiekosten, hoger dan in directe buurlanden, en een enorme congestie op het elektriciteitsnet. We zien dat bedrijven hierdoor activiteiten in onze haven staken, investeringen uitstellen of zelfs stoppen. Er wordt elders geïnvesteerd. Dat betekent economische schade, minder werkgelegenheid en vertraging van de energie- en grondstoffentransitie in Rotterdam, terwijl juist de geopolitieke ontwikkelingen het belang benadrukken van een weerbaar en autonoom logistiek-, energie- en industriecluster.

Deze enorme opgaven kunnen we alleen samen succesvol aanpakken. We moeten samenwerken aan een attractieve regio, waar bedrijven graag investeren en mensen graag willen wonen en werken.
De Havenvisie 2050 is een goed vertrekpunt voor de samenwerking met een nieuw College.
Zowel Deltalinqs als het Havenbedrijf hebben in hun nieuwe strategieën de balans met maatschappij en omgeving als speerpunt opgenomen. Het Havenbedrijf wil de komende bestuursperiode als volgt concreet samenwerken met een nieuw College:

Verbinding stad-haven

Elke dag werken collega's van de gemeente en het Havenbedrijf samen aan de ontwikkeling van stad en haven. Bijvoorbeeld aan projecten voor de energietransitie, de ontwikkeling van het M4H-gebied, bij het ontvangen van buitenlandse delegaties of lobby in Den Haag of Brussel. Dat doen we vanuit de overtuiging dat er in Rotterdam grote kansen liggen voor een bloeiende toekomst van stad en haven.

Het blijft belangrijk om samen het positieve verhaal over de haven te vertellen. Over de grote veranderingen die al plaatsvinden, zoals we dat ook in het havenervaringscentrum Portlantis doen. Een van de (inter-) nationale uithangborden van haven en stad zijn de Wereldhavendagen. Daarbij is de laatste jaren een compleet nieuw programma ontwikkeld over de energietransitie, werk en innovatie.
Het Havenbedrijf vindt het erg belangrijk dat de stad het financiële partnerschap van de Wereldhavendagen herstelt en daarmee de verbinding tussen stad en haven ook op deze manier kracht bijzet.

Arbeidsmarkt en onderwijs

Mensen maken de haven. Maak van de arbeidsmarkt een topprioriteit voor de haven én voor de stad.
De beschikbaarheid van personeel, goed opgeleid op alle niveaus, is een cruciale vestigingsfactor.
De vergrijzing en daarmee de uitstroom van ervaren vakmensen drukken op de al grote personeelstekorten in techniek, energie, ICT, logistiek en veiligheid. De energietransitie en digitalisering vragen juist om extra mensen in deze vakgebieden.

Samen met het onderwijs en het bedrijfsleven moeten we nieuwe doelgroepen bereiken, zoals jongeren, zij-instromers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en het onderwijs beter op toekomstige skills aan laten sluiten.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Herstel de structurele ondersteuning van het Port Rangers programma om nog meer jongeren voor de haven te enthousiasmeren.
- Ondersteun programma's zoals TechMission 010 die jongeren enthousiasmeren voor techniek.
- Introduceer een Rotterdams Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-fonds voor bij- en omscholing, scholingsvouchers voor energietransitie, digitalisering en onderhoud.
- Bevorder een inclusieve en sociaal veilige arbeidsmarkt. Blijf het belang van inclusief leiderschap agenderen en werk aan het aanjagen van inclusief werkgeverschap.

Arbeidsmigranten
De krappe arbeidsmarkt is een steeds grotere belemmering voor het vormgeven van de haven van de toekomst. Vakmensen van buiten Nederland en Europa blijven nodig. Dit zijn speciale vakkrachten, die via gespecialiseerde contractors worden ingezet bij onderhoudsprojecten, nieuwbouw en verduurzaming in de energie- en chemiesector en bij container- en overslagbedrijven.

Hun huisvesting staat onder druk door te weinig geschikte locaties, beperkt maatschappelijk draagvlak en een onvoldoende gereguleerde huisvestingsmarkt. Goede en beschikbare huisvesting is doorslaggevend voor het aantrekken en behouden van deze werknemers.

Havenbedrijf erkent dat het bedrijfsleven een verantwoordelijkheid heeft bij dit onderwerp en wil meewerken, passend bij onze verantwoordelijkheden en mogelijkheden, aan de realisatie van huisvesting op havennabije locaties. We willen bijdragen aan veilige en fatsoenlijke woonvormen, met oog voor maatschappelijk draagvlak. Waar mogelijk, wordt voor een mix van doelgroepen gebouwd (flexwonen) om meerdere vliegen in een klap te slaan.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Realiseer betaalbare én fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten i.s.m. regionale partners.
- Zorg voor flexibiliteit in woningbouwconcepten om verschillende groepen te kunnen huisvesten.
- Neem belemmeringen in omgevingsplannen en vergunningprocedures weg.
- Neem arbeidsmigrantenhuisvesting mee in de afspraken met woningcorporaties.

Samen wonen, leven en ondernemen in Rotterdam en de Rijnmond

Niet alleen de haven staat voor maatschappelijke en economische transities. De stad, andere regiogemeenten en de dorpen en wijken in en rondom de haven hebben ook grote opgaven voor wonen, mobiliteit, natuur, economie e.a. Dit vereist dat gemeente(n) en haven samen zoeken naar de balans tussen een aantrekkelijke leefomgeving en ruimte voor logistiek en havenontwikkeling. Zoals we dat al doen in het Regionaal Afsprakenkader Geluid en Ruimtelijke Ontwikkeling (RAK) en het NOVEX-programma.

Het slagen van de energie- en grondstoffentransitie in de haven is afhankelijk van de beschikbare (milieu-)ruimte. Juist in de transitie heeft de haven zowel fysieke ruimte als milieuruimte nodig. Komende jaren zullen bestaande en nieuwe activiteiten naast elkaar functioneren. Daarnaast vragen nationale programma's, zoals defensie, verduurzaming industrie en windenergie van zee met omzetting naar

waterstof, ruimte in en om de haven. Samen met de NOVEX-partners verkennen we oplossingen voor het ruimtevraagstuk, waaronder het intensiveren en optimaliseren van het ruimtegebruik van het haven- en industriegebied, waaronder een eventuele uitbreiding landwaarts en/of zeewaarts.

Om naast de transitie ook de weerbaarheid van de haven en de strategische relevantie van de Europese industrie te borgen, willen we samenwerken om het investeringsklimaat te versterken en daarbij milieudossiers als stikstof, geluid, omgevingsveiligheid, water en PFAS naar pragmatische oplossingen te brengen die het concurrerend vermogen op orde houden en ontwikkelingen in de haven mogelijk maken.

Voor M4H/RDM blijft het belangrijk om te investeren in het innovatie-ecosysteem, met een stevige koppeling tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Zodat talentontwikkeling, werkgelegenheid en vernieuwend ondernemerschap elkaar versterken. Daar hoort een goede balans tussen wonen en werken bij, waarin ruimte voor bedrijvigheid niet ondersneeuwt maar juist actief wordt beschermd.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Scherp nationale of Europese regelgeving niet lokaal aan via strengere vergunningsvoorschriften dan elders in Nederland en Europa.
- Een proportioneel ruimtelijk kader voor nieuwe energiedragers waaronder ammoniak en vloeibare waterstof.
- Houdt bij verdichting en verstedelijking voldoende afstand tussen haven en industrie enerzijds en woningbouw anderzijds, om zo voor beiden zekerheid en duidelijkheid te bieden.
- Duidelijke bestuurlijke regie op RDM&M4H en stel met de haven een gezamenlijke ontwikkelstrategie 2040 voor economische ruimte op.

Bereikbaarheid en mobiliteit

De komende jaren zal de bereikbaarheid van de haven en de regio verder onder druk komen te staan door de vele geplande en mogelijk ook ongeplande werkzaamheden aan infrastructuur en kunstwerken. Dit vraagt meer dan ooit om afstemming en samenwerking binnen Zuid-Holland-Bereikbaar.
Daarnaast moet vanuit de functie die de haven heeft voor de internationale defensie, ook voldoende aandacht uitgaan naar het versterken van de haven- en achterlandinfrastructuur voor de continuïteit van kritieke goederenstromen, met name militair materieel maar ook voedsel en medicijnen.

Een bereikbare haven voor studenten, stagiairs en werknemers is ook een onmisbare vestigingsfactor. Voor een bereikbare haven stimuleert het Havenbedrijf samen met de gemeente andere en nieuwe vormen van woon-werk-verkeer. Ons doel is dat de hele haven in 2030 bereikbaar is met collectief vervoer. Blijvende inzet van de gemeente is daarbij onontbeerlijk. Het gaat daarbij om het versterken van flexibel vraag-gestuurd vervoer op korte termijn.
Op de middellange termijn verbindt een nieuw metrostation Charloisse Poort de arbeidsintensieve Waalhaven met andere delen van de stad. Een additionele P&R kan een hubfunctie creëren voor forenzen uit de regio.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Verbeter de bereikbaarheid van de haven voor werknemers en studenten, in het bijzonder de stedelijke havengebieden Waalhaven en Eemhaven; versnel de besluitvorming over cruciale infrastructuur zoals de aanleg van het nieuwe metrostation Charloisse Poort.
- Houdt de nautische veiligheidsstandaarden uit het huidige voorkeursontwerp voor de Derde Stadsbrug overeind, ook wanneer het project door mogelijke kostenoverschrijdingen onder druk komt te staan.

- Pleit binnen de MRDH voor een impuls aan het realiseren van meer truckparkings in de regio.
- Zorgvuldige afstemming met de haven bij politieke besluitvorming over betaald parkeren in havengebieden. En die eventuele besluiten vergezeld laten gaan van flankerend beleid voor OV.
- Houd bij besluiten over mobiliteit rekening met de gevolgen voor de doorstroming op de Ruit.

Verduurzaming en circulaire economie in de haven

De energie- en grondstoffentransitie betekent dat er nieuwe ontwikkelingen zijn in de haven. Bedrijven stappen over naar hernieuwbare energie en processen worden geëlektrificeerd. Er is grote vraag naar locaties voor productie en import van nieuwe energiedragers. Gemeente en haven werken samen om de haven te ontwikkelen tot waterstofhub. Bij deze vernieuwing blijkt vaak dat de bestaande regelgeving en planningen niet aansluiten bij de nieuwe ontwikkelingen. Dat kan procedures complexer en trager maken terwijl snelheid cruciaal is om zowel de klimaatdoelen te halen als om vitaal en concurrerend te blijven.

Een zorgvuldig, maar ook soepel vergunningenproces is daarvoor essentieel. De gemeente Rotterdam, Deltalinqs, DCMR, het Havenbedrijf en de provincie Zuid-Holland werken samen in het Versnellingshuis Energietransitie HIC. Dit helpt bedrijven met verduurzamingsprojecten die aanlopen tegen barrières op het gebied van regelgeving, financiën of vergunningen. Deze partijen hebben specifiek voor vergunningen ook een 'praktische vraagbaak' in het leven geroepen, de Vergunningenloods, waar bedrijven in het begin van een vergunningentraject terecht kunnen voor informatie en advies. Het is van cruciaal belang dat deze initiatieven voortgezet worden in een volgende bestuursperiode.

Wij willen dat bestaande bedrijven hier de transitie doormaken- dat zijn geen 'oude bedrijven' alleen omdat ze fossiele brandstoffen gebruiken en CO_2 uitstoten; ze maken wezenlijke producten en halffabricaten voor onze economie. Ze willen en moeten verduurzamen, dus het beleid moet erop gericht zijn deze bedrijven hier de transitie te laten maken zodat goederen en energie hier geproduceerd en verwerkt worden in plaats van dat industrie in Nederland en Europa verloren gaat en we afhankelijker worden van anderen. De infrastructuur hiervoor wordt nu al ten dele gerealiseerd: het waterstofnetwerk Rotterdam, extra netcapaciteit, het CO_2-transport- en opslagproject Porthos, aanleg van warmteleidingen, walstroom voor de zeevaart en laadpalen voor trucks.

Een sterke en toekomstbestendige haven vraagt om een gebiedsgericht investeringsplan met financiële middelen om met Rijk, regio, Rotterdam en het bedrijfsleven knelpunten in energie-infrastructuur, stikstofruimte en woningbouw op te lossen en daarmee het toekomstige verdienvermogen van de stad te versterken. Een op Beethoven geïnspireerd investeringsplan voor de Rotterdamse haven, waarin de gemeente mee doet vanuit bijvoorbeeld de verhoogde dividenduitkering, is noodzakelijk zodat samen met het Rijk en de investeringsbanken, privaat kapitaal aangetrokken kan worden voor investeringen.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Bestuurlijke en financiële steun voor een investeringsplan voor de Rotterdamse haven. Verbindt deze steun aan de gebiedsgerichte aanpak die in Recharge Rotterdam samen met Havenbedrijf, Deltalinqs en ministeries uitgewerkt wordt[1].
- De Vergunningenloods en de samenwerking in het Versnellingshuis voortzetten in de komende Collegeperiode inclusief benodigde middelen.
- Jaag de duurzame en circulaire economie in de haven aan door vraagcreatie naar duurzame/ circulaire materialen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid op te nemen.

Weerbaarheid en cyberveiligheid

In het huidig tijdgewricht moeten we ons ook richten op het voorkomen en bestrijden van hybride dreigingen,

1 Recharge Rotterdam | Port of Rotterdam

zoals cyberaanvallen, digitale spionage en verstoringen van de logistieke keten. Door een geïntegreerde aanpak van fysieke veiligheid, digitale beveiliging en strategische samenwerking kan de Rotterdamse haven snel inspelen op deze dreigingen. Op deze manier blijft de haven veerkrachtig, betrouwbaar en concurrerend, ongeacht de aard van de bedreiging.

Wat vragen we van een nieuw College?

- Werk samen bij de structurele regionale afstemming/ coördinatie/ planning tussen o.a. gemeente, VRR, HbR en bedrijfsleven ter voorbereiding op en tijdens militaire doorvoeroperaties in geval van verhoogde geopolitieke spanning.
- Sluit als gemeente actief aan bij Ferm-Zeehavens en stel waar mogelijk middelen of bestuurlijke ondersteuning beschikbaar voor deze publiek-private samenwerking.
- Schaal de aanpak ter ondersteuning van MKB-ondernemers in de haven door een digitale stadsmarinier op.

Tot slot

Ondanks de turbulente wereld waar een nieuw machtsevenwicht gevormd wordt, en ondanks dat sommige bedrijven zich genoodzaakt zagen om activiteiten te stoppen, is de haven nog steeds in goede positie voor een bloeiende toekomst. Er staan projecten op stapel die de haven duurzamer en slimmer maken, waarvoor het Havenbedrijf jaarlijks zelf ook rond de 300 miljoen euro in de haven investeert. Dit leidt tot een veelvoud aan aanvullende private investeringen.

Rotterdam is door zijn ligging, het aanbod van windenergie van zee, de uitmuntende haveninfrastructuur, en goed geschoolde werknemers nog steeds een hele goede locatie voor maakindustrie en logistiek. Door onverminderd door te gaan met de energietransitie versterken we tegelijkertijd onze innovatiekracht en werken we aan de weerbare economie van de toekomst.

De opgave waarvoor we staan is groot en complex en de komende periode is cruciaal. Er moeten ook in komende bestuursperiode richtinggevende keuzes gemaakt worden Samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en NGO's is een voorwaarde om de doelen te kunnen realiseren.

Het Havenbedrijf wil daarom graag nauw samenwerken met het nieuwe College. Laten we deze uitdagingen met daadkracht en optimisme samen aangaan!

Deltalinqs

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de heer D. Samsom
Informateur
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Havennummer 2235
PortCity II, 4e etage
Waalhaven Z.z. 19
3089 JH Rotterdam
Postbus 54200
3008 JE Rotterdam

T (010) 40 20 399
E info@deltalinqs.nl
I www.deltalinqs.nl

KvK 24316844

Rotterdam 9 april 2026
Kenmerk I/D/B/B&W/Informateur
Betreft **10 punten voor een sterke en gezonde haven**

Doorkiesnummer (06) 30 41 70 05
E-mail vanscherrenburg@deltalinqs.nl

Geachte heer Samsom,

De komende tijd gaat u aan de slag met het formeren van een nieuw Rotterdams College van B&W. Veel succes met deze belangrijke opdracht.

Namens de bedrijven in de Rotterdamse haven doen we u graag tien suggesties toekomen hoe wij denken dat de stad sterker kan worden qua verdienvermogen met de slimste, veiligste, meest concurrerende én duurzaamste haven ter wereld. Die ambitie uit de recent vastgestelde Havenvisie is realiseerbaar mits we daar langjarig samen als ondernemers, stad, regio én Rijk met stabiel beleid de schouders onderzetten; stabiliteit is essentieel voor succes.

Achtergrond
De Rotterdamse haven kende de afgelopen jaren, met name aan de industrie- en energiekant, tegenslag door een gebrekkig investeringsklimaat met diverse bedrijfssluitingen en teruglopende investeringen. Met het nieuwe coalitieakkoord in Den Haag, in combinatie met een goed gemeentelijk programma, is er een uniek momentum om dit weer om te buigen; ‘op zijn Rotterdams’. Zoals we dat in de geschiedenis van Rotterdam steeds na tegenslagen hebben gedaan. De haven heeft immers goud in handen met een sterk ecosysteem dat nauw met elkaar samenhangt; van de aanleg van wind op zee, de productie van (duurzame) energie en sterke industriële clusters tot de logistiek om Nederland te voorzien van alles dat dagelijks nodig is (zoals levensmiddelen, grondstoffen, energie en halffabricaten die elders worden verwerkt).

Tien punten voor een gezonde en sterke haven

1. **Publiek-private samenwerking (PPS) is cruciaal voor toekomstige succes**
   Bij het stikstofvraagstuk werken we met het Rijk, de provincie, de gemeente, het Havenbedrijf én Deltalinqs succesvol en gebiedsgericht samen om de vergunningverlening voor de haven weer los te trekken. Belangrijk is dat deze maatregelen snel worden geïmplementeerd.
   Een ander voorbeeld van een goede publiek-private samenwerking vindt in de haven plaats rondom de bestrijding van georganiseerde criminaliteit; de drugsbestrijding.

Pas deze succesvolle PPS-werkwijze komende jaren als gemeente ook toe op andere dossiers, zoals bodem, geluid, water (KRW), beleid rondom nieuwe energiedragers (waterstof/ammoniak) én vooral ook de enorme logistieke uitdagingen die op de haven afkomen en waar we snel maatregelen voor moeten treffen.[1] Publiekprivaat samenwerken zorgt voor uitvoerbaar beleid (dat is afgestemd op de praktijk van ondernemers) en een beter investeringsklimaat én borgt publieke belangen. Niemand kan deze grote vraagstukken alleen oplossen en samenwerking is essentieel voor succes.

2. **Maak een Haveninvesteringsdeal; 'een vleugje Brabant in Rotterdam'**
In navolging van het 'Beethoven-pakket' voor Brainport is er met het extra dividend van het Havenbedrijf de komende vier jaar ruimte om regionaal 200 miljoen terug te investeren in een sterke haven. Door dit geld direct te koppelen aan: 1) het versterken en verduurzamen van onze industriële clusters (cluster maatwerk conform het Haagse coalitieakkoord), 2) innovatieve oplossingen voor netcongestie, 3) versterking van het beroepsonderwijs en 4) enkele innovatieve vervoersconcepten. Hierdoor kunnen we weer nieuwe verdienkansen creëren en de haven duurzamer en slimmer maken. Door het bedrag hierbij te matchen vanuit het Rijk (zoals bij Beethoven is gebeurd) kunnen we miljarden aan private investeringen lostrekken, zodat de investeringsmotor weer gaat lopen met nieuwe inkomsten voor stad, Rijk, werknemers en ondernemers.

3. **Zeewaarts meer ruimte nodig**
Ruimtegebrek is een groot knelpunt in de haven. Een (beperkte) zeewaartse uitbreiding biedt kansen voor nieuwe (duurzame) energieproductie, aanlanding van nieuwe energie, versterking van de leveringszekerheid en meer energie-onafhankelijkheid.

4. **Creëer meer ruimte om te ondernemen**
Ondernemers ervaren onwerkbare eisen, lange vergunningstrajecten en soms willekeur. Als mede-opdrachtgever van DCMR kan de gemeente hierop sturen om dit te verbeteren. Een nieuw uitwisselingsprogramma tussen DCMR en bedrijven kan het wederzijds begrip vergroten. Als mede-opdrachtgever voor DCMR zou de gemeente daarnaast moeten vastleggen dat naast 'leefomgeving', een 'sterk investeringsklimaat' altijd integraal moet worden meegewogen in de uitvoering van het toezicht.

[1] Vervoersprognoses laten bijvoorbeeld zien dat de 'Ruit van Rotterdam' en de grote achterlandverbindingen voor de haven komende jaren compleet gaan vastlopen (door de combinatie van het groeiende personen- en goederenverkeer en alle onderhoudsopgaves). Dit vraagt een publiekprivaat vastgestelde *roadmap* (van bedrijfsleven, Rijk, Havenbedrijf, Gemeente en Provincie) met maatregelen om dit gevaar af te wenden en te zorgen dat we slimmer met vervoerstromen omgaan. Zie ook de nieuwe Quickscan van Deltalinqs, TLN/FENEX, VRTO en Rai Vereniging hoe dit zou kunnen door inzet van bewezen innovatieve vervoersconcepten en betere benutting van spoor en binnenvaart.

5. **Houd lokale kosten en lasten scherp in de gaten**
   Monitor grondprijzen, liggelden, kosten van scheepvaartafhandeling en andere lokale lasten (leges, et cetera) en hoe die zich verhouden ten opzichte van concurrerende havens, zodat we niet uit de pas lopen.

6. **Pleit voor een eerlijk internationaal speelveld en een goed investeringsklimaat**
   Het investeringsklimaat is verslechterd door oneerlijke concurrentie uit China (o.a. dumping) en grote verschillen met buurlanden qua beleid waardoor o.a. energiekosten sterk uiteenlopen. Hierdoor nemen investeringen in (duurzame) vernieuwing af, sluiten bedrijven en verdwijnen markten uit Europa. Ook de ontwikkeling van bijvoorbeeld wind op zee (waar we als haven diverse koplopers in huis hebben) dreigt te stagneren met alle gevolgen van dien voor de waardeketen en diverse Rotterdamse bedrijven. Het is dan ook belangrijk dat de gemeente zowel regionaal, landelijk als richting de EU blijft opkomen voor een gelijk speelveld én een goed investeringsklimaat, we zijn immers een wereldhaven met bedrijven die internationaal concurreren. Alleen met een goed investeringsklimaat trekken we noodzakelijke investeringen aan en blijven we weerbaar in een onrustige geopolitieke wereld.

7. **Stimuleer vraag naar duurzame havenproducten**
   Industriebedrijven in de haven kunnen al veel materialen duurzaam produceren (zoals kunststoffen voor isolatie, leidingen, elektriciteitskabels, en brandstoffen, et cetera), maar de vraag blijft achter door o.a. het prijsverschil. Publieke inkoop van duurzame ‘havenproducten’ helpt nieuwe duurzame markten vanuit de haven op gang brengen. De gemeente als publieke inkoper kan hier een voortrekkersrol in spelen door vraag naar deze duurzame producten expliciet mee te nemen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Gebruik ook uw invloed als aandeelhouder van andere organisaties om deze vraag te stimuleren.

8. **Versnel oplossingen voor netcongestie**
   Voor verduurzaming is aan zowel water- als landzijde voldoende netcapaciteit nodig. Het risico is dat bedrijven wel allerlei verplichtingen krijgen, maar geen aansluitcapaciteit. Gebruik als aandeelhouder van de netbeheerder uw invloed voor versnelling en maak versnelling van ruimtelijke processen en vergunningen mogelijk. Werk (PPS) samen met bedrijfsleven aan snelle onconventionele oplossingen en maak doorbraken van bijvoorbeeld de New Energy Taskforce (NET) mogelijk, bijvoorbeeld door bij te dragen aan meer decentrale opwek waardoor nieuwe ontwikkeling kan plaatsvinden. Juist voor nieuwe circulaire bedrijfsplannen en (duurzame) vernieuwing van de haven is toegang tot het stroomnet essentieel.

9. **AI/digitalisering en cyberveiligheid**
   De gemeente zet in op digitalisering en efficiëntie, maar hetzelfde geldt voor het havenbedrijfsleven.

Stimuleer daarom innovatieprojecten samen met het Havenbedrijf, Portbase, Fieldlabs, kennisinstellingen en bedrijven. Zet in op datadeling, slimme logistiek, digital twins en automatisering, zodat de haven internationaal voorop blijft lopen. Digitale infrastructuur (zoals 5G en cyberbeveiliging) is hierbij cruciaal.

10. **Een sterke human capital agenda voor de komende jaren**
    Met initiatieven als Werken in de Haven en Reizen naar de Haven zijn we er (PPS) in geslaagd de haven weer beter bereikbaar te maken en meer mensen te interesseren voor de vele goedbetaalde banen. Dit moet worden voortgezet en uitgebreid. Belangrijk is dan ook dat de gemeente de steun aan dit soort initiatieven herstelt, waaronder ook de steun aan het succesvolle Port Rangers concept (basisschoolleerlingen interesseren voor haven- en industrieberoepen), zodat we hiermee doorkunnen. Belangrijk is verder dat (beroeps)-onderwijs en bedrijfsleven nauwer samenwerken om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter te matchen.

Als bedrijfsleven steunen we de inzet van de gemeente om meer woningen te bouwen. Daarbij is het noodzakelijk dat we ook zorgen voor voldoende woonruimte voor bijvoorbeeld buitenlandse vakkrachten én dat nieuwe woningbouw niet conflicteert met hogere milieucategorie bedrijfsactiviteiten die nu eenmaal ook nodig blijven in ons land. Goede afspraken, zoals in het convenant Vlaardingen Rivierzone, zijn een mooi (PPS) voorbeeld om dit in goede banen te leiden.

Tot slot
Samen met het nieuwe college, de provincie, het Rijk en het Havenbedrijf zetten we graag de schouders eronder om de Rotterdamse haven en industrie naar een next level te tillen; sterker, weerbaarder en duurzamer. We zien uit naar de samenwerking in de komende jaren met het nieuwe College van B&W om onder meer de nieuwe Havenvisie realiteit te maken. Graag lichten we de genoemde tien punten mondeling verder toe in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

Bas Janssen
Directeur

Postadres
Jeugdzorg Nederland
Postbus 85011
3508 AA Utrecht

Bezoekadres
Churchilllaan 11 - 6e etage
3527 GV Utrecht

088 - 021 5400
info@jeugdzorgnederland.nl
www.jeugdzorgnederland.nl

Betreft Felicitaties en uitnodiging: samen sterker voor jeugd en gezin
Contact Ahmed Aboutaleb, ahmed.aboutaleb@jeugdzorgnederland.nl

Utrecht, april 2026

Geachte informateur, beste onderhandelende partijen,

Graag feliciteer ik u met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen en de start van de onderhandelingen over een nieuw coalitieakkoord in uw gemeente. De keuzes die u de komende tijd maakt, zijn bepalend voor de richting van uw gemeente in de jaren die voor ons liggen. Juist nu ligt er een kans om lokaal beleid te formuleren dat bijdraagt aan een sterke basis voor kinderen en gezinnen in uw gemeente, zodat zij veilig en veerkrachtig kunnen opgroeien en ontwikkelen.

Over ons

Jeugdzorg Nederland is de branchevereniging van aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Onze leden verspreid over heel het land zetten zich dagelijks — samen met duizenden professionals — in voor kinderen en gezinnen die ondersteuning, hulp of bescherming nodig hebben. Zij zien van dichtbij wat er goed gaat, maar ook waar het knelt. Het aantal kinderen dat gebruikmaakt van jeugdzorg is hoog, de druk op professionals is fors en als gemeente weet u maar al te goed dat de kosten flink zijn toegenomen.

Versterk en beperk de jeugdzorg

Inmiddels ontvangt 1 op de 7 kinderen een vorm van jeugdzorg. Dat is onacceptabel en onhoudbaar. Dit is een belangrijk moment om scherpe keuzes te maken over de toekomst van de jeugdzorg in uw gemeente. Keuzes die bijdragen aan betere hulp en ondersteuning aan kinderen en gezinnen, en aan het fors terugdringen van de uitgaven aan de jeugdzorg. In ons verkiezingsmanifest en onze visie voor de jeugdzorg spreken wij daarom over versterken én beperken: investeren in een sterke sociale en pedagogische basis rond kinderen en gezinnen, zodat zwaardere jeugdzorg minder vaak nodig is; en tegelijkertijd zorgen voor een krachtige, kwalitatief hoogwaardige specialistische jeugdzorg voor kinderen en gezinnen die dit het hardst nodig hebben.

De rol van het onderwijs

Eén van de belangrijkste sleutels hiervoor ligt in de verbinding tussen de jeugdzorg en het onderwijs. Scholen zijn voor kinderen en jongeren de plek waar zij dagelijks komen, waar signalen vroeg zichtbaar worden en waar ondersteuning vaak preventief en effectief kan worden ingezet. Problemen bij kinderen beginnen zelden in isolement; zij ontstaan en worden zichtbaar in de leefwereld van het kind — thuis, op school en in de wijk. Wanneer onderwijs en jeugdzorg onvoldoende op elkaar aansluiten, lopen problemen op en worden zwaardere vormen van zorg onvermijdelijk.

Daarom roep ik u op om in uw coalitieakkoord expliciet te kiezen voor een nauwe, structurele samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorg en andere partners in het sociaal domein. Dat betekent investeren in ondersteuning op en rond scholen, in goede aansluiting tussen scholen en lokale teams, en in gezamenlijke verantwoordelijkheid voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Het betekent ook dat kinderen in de jeugdzorg daadwerkelijk naar school kunnen blijven gaan en dat hun schoolloopbaan zo min mogelijk wordt onderbroken, ook wanneer zij tijdelijk niet thuis kunnen wonen of intensieve hulp ontvangen. En daarnaast is het van belang dat u als gemeente blijft investeren in voorzieningen in de wijk,

sterke lokale teams en de leefomgeving van kinderen en gezinnen, zodat zij veilig en veerkrachtig kunnen opgroeien en ontwikkelen.

Kwalitatief hoogwaardige specialistische jeugdzorg

Als een kind of jongere toch intensieve hulp nodig heeft, dan is het van belang dat kinderen en gezinnen in uw gemeente moeten kunnen blijven rekenen op tijdige, passende en kwalitatief hoogwaardige specialistische jeugdzorg. Specialistische vormen van jeugdzorg functioneren echter het best wanneer zij worden georganiseerd als publieke dienstverlening — vanuit een nauwe samenwerking met gemeenten — met stabiliteit, continuïteit en (financiële) ruimte om te innoveren en ontwikkelen. Daarom pleiten wij als Jeugdzorg Nederland ook in uw gemeente voor het afschaffen van marktwerking, aanbestedingen en open-house constructies. Langjarige relaties en bovenal een goede samenwerking tussen gemeenten en aanbieders. Op basis van wederzijds vertrouwen, met minder versnippering en minder administratieve druk zodat professionals hun tijd en energie weer kunnen besteden aan kinderen en gezinnen — en aan samenwerking met scholen en andere partners — in plaats van aan verantwoording en concurrentie.

Wij hopen dat u in uw coalitieakkoord expliciet aandacht wilt geven aan de hierboven genoemde punten en jeugdzorg niet benadert als een afzonderlijk dossier, maar als onderdeel van een samenhangende aanpak samen met het onderwijs en het brede sociaal domein, gericht op een gezonde en kansrijke ontwikkeling van kinderen en jongeren in uw gemeente. Hieronder denken wij alvast met u mee over de verdere uitwerking van deze punten.

Daarnaast gaan wij of één van onze leden graag verder met u in gesprek over hoe we samen kunnen bouwen aan een betere, toekomstbestendige jeugdzorg in het belang van kinderen en gezinnen in uw gemeente, en heel Nederland.

Wij wensen u veel succes de komende tijd.

Met vriendelijke groet,

Ahmed Aboutaleb
Voorzitter Jeugdzorg Nederland

Tekstsuggesties voor uw coalitieakkoord

1. We kiezen ervoor om lichte, ambulante vormen van jeugdhulp in onze gemeente substantieel terug te dringen.
2. We stoppen met marktwerking, *open-house* constructies en het aanbesteden van jeugdzorg in onze gemeente. In plaats daarvan zetten wij in op langjarige subsidierelaties met een beperkt aantal gecontracteerde aanbieders die onze visie op de zorg en ondersteuning voor kinderen en gezinnen delen.
3. We zorgen in onze gemeente voor een dekkend zorglandschap voor alle noodzakelijke specialistische jeugdzorg en jeugdbescherming. Om dit te bereiken werken we samen met andere gemeenten in de regio samen in het organiseren hiervan.
4. Als gemeente bieden we de specialistische zorg voortaan binnen het bestaande budget, dat jaarlijks geïndexeerd wordt. Een deel van dit budget wordt ingezet voor preventie en hulp in de pedagogische basis en het sociaal domein.
5. We versterken de rol van de lokale teams in het bieden van laagdrempelige en gezinsgerichte hulp en ondersteuning dichtbij de leefwereld van kinderen en gezinnen. Problemen zoals stress, armoede, huisvestingsproblematiek, bestaansonzekerheid en mentale klachten worden eerst aangepakt nog voordat er jeugdzorg wordt ingezet.
6. We benutten de gezamenlijke expertise van jeugdzorgaanbieders, het onderwijs, samenwerkingsverbanden en de jeugdgezondheidszorg bij het vormgeven van de lokale teams.
7. We versterken de structurele samenwerking tussen jeugdzorg en onderwijs. Als gemeente zorgen we voor een goede aansluiting tussen (passend) onderwijs, jeugdzorg en lokale teams, zodat kinderen tijdig ondersteuning krijgen en hun schoolloopbaan zo min mogelijk wordt onderbroken.
8. Wij blijven als gemeenten investeren in basisvoorzieningen voor kinderen en gezinnen, zoals speeltuinen, sportvoorzieningen, buurthuizen, bibliotheken en zwembaden. Zo houden we gezinnen fysiek en mentaal gezond.
9. We werken in de gemeente en de regio actief aan het af- en ombouwen van de gesloten jeugdzorg naar meer kleinschaligheid en openheid.
10. Als gemeente zorgen we ervoor dat jongeren in de jeugdzorg na hun 18e een beroep kunnen doen op verlengde jeugdzorg. Hiermee voorkomen we dat zij tussen wal en schip vallen.

Jeugdzorg Nederland

Branchevereniging voor de jeugdzorg

Visie voor de jeugdzorg in Nederland

Versterk en beperk

Samen sterker voor jeugd en gezin

Veerkrachtig, veilig opgroeien en ontwikkelen

Een sterke jeugd is de basis voor de gezonde toekomst van Nederland. De jeugdzorg heeft hier een belangrijke bijdrage aan te leveren. Met ambitie, trots en het besef dat er veel werk te verzetten is presenteren wij onze visie, die moet bijdragen aan betere zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen. Samen met de sociale en pedagogische basis zetten we in op vroege ondersteuning op scholen en in wijken. Daarnaast versterken we de jeugdzorg voor kinderen en gezinnen waar we echt het verschil kunnen maken. Samen werken we aan een jeugdstelsel dat kinderen, jongeren en ouders écht verder helpt. Tegelijkertijd versterken én beperken we de jeugdzorg.
Deze visie biedt richting, inspiratie en vooral vertrouwen dat we stappen vooruit kunnen zetten. Ik nodig iedereen uit om mee te bouwen aan een jeugdzorg die toekomstgericht, toegankelijk en menselijk is.

Ahmed Aboutaleb,
voorzitter Jeugdzorg Nederland

Onze visie

Alle kinderen in Nederland hebben het recht op een gezonde, liefdevolle en veilige jeugd. Kinderen en jongeren krijgen een goede start, kunnen veerkrachtig en veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwassenen die volwaardig in de samenleving kunnen deelnemen. Kinderen en gezinnen kunnen rekenen op goede hulp en bescherming. Dat is waar we als aanbieders van jeugdzorg voor staan.

Een sterke basis voor elk kind

Het begint bij een sterke basis voor kinderen en gezinnen. Al bij de zwangerschap en geboorte van kinderen verdienen zij aandacht en een liefdevolle omgeving, in de eerste duizend dagen van het leven; in de eigen leefwereld, in de kraamzorg, kinderopvang en op school, op sportverenigingen, en in sterke buurten en wijken. Het zorgen voor bestaanszekerheid versterkt dit.

Met veel kinderen en gezinnen gaat het goed in Nederland. Toch weten we dat het leven niet verloopt zonder problemen of hindernissen. Deze uitdagingen horen bij het leven en veel gezinnen lukt het om hier veerkrachtig mee om te gaan. Ook opvoed- en opgroeivragen horen bij het leven van gezinnen. Voor sommige vragen of problemen is een steuntje in de rug nodig. Door het eigen sociale netwerk, de buurt of de school. We gunnen kinderen en gezinnen een sterke sociale en pedagogische basis[1]. Soms is er meer nodig, dan kunnen ouders terecht bij de lokale teams voor ondersteuning en/of het vinden van de juiste hulp. Jeugdhulp is tijdig en nabij beschikbaar, aanvullend op en in verbinding met de sociale en pedagogische basis en de lokale teams. Wij spelen een rol wanneer de hulpvraag complexer is of wanneer veiligheid in het geding is[2].

Hulp is nabij, passend en tijdelijk

De hulp en ondersteuning vinden zoveel mogelijk thuis plaats of, als dat niet kan, (tijdelijk) in een omgeving die passend is aan de behoefte. Daarbij worden zij zo lang als nodig en tegelijkertijd zo kort mogelijk geboden, gericht op het gezin én individueel als dat nodig is. Meestal krijgen kinderen, jongeren en gezinnen de hulp op eigen verzoek; soms besluit de kinderrechter tot een specifieke hulpvorm. Het liefst wordt voorkomen dat dergelijke hulp nodig is. Preventie speelt dan ook een belangrijke rol in de Nederlandse zorg voor de jeugd en gezin.

Goede hulp bij gezond, liefdevol en veilig opgroeien is onderdeel van het netwerk van gezinnen en hun omgeving. We willen dat iedereen die leeft of werkt met gezinnen voortdurend onderzoekt wat er werkelijk nodig is om kinderen en jongeren een goede start in het leven te geven en veerkrachtig te laten opgroeien.

Van verzorger tot kraamhulp, van jongerenwerker tot pedagogisch medewerker, van de kinderopvang tot leerkracht, van jeugdgezondheids-zorgwerker tot huisarts. Hulp en bescherming waarbij we, dichtbij en laagdrempelig, naast kinderen, jongeren en gezinnen staan.

Samen transformeren we de hulp en bescherming voor jeugd en gezin

De hulp en bescherming voor jeugd en gezin staan voor een aantal grote opgaven. We willen dat die beter aansluiten op de ontwikkelingen in de samenleving en de wensen van kinderen, jongeren en gezinnen. Die ondersteuning en bescherming dienen van goede kwaliteit te zijn.

We kiezen scherper voor waar specialistische ondersteuning wel helpt en waar niet. Daarom zetten wij ons in om de zorg voor de jeugd en gezin, en daarmee onszelf, te transformeren, zodat we steeds beter worden in het passend ondersteunen van kinderen en gezinnen.

Samen bouwen we een stevige basis voor een goede start in het leven en zorgen we ervoor dat kinderen veerkrachtig, veilig kunnen opgroeien en ontwikkelen. De jeugdzorg draagt bij met specialistische hulp en ondersteuning.

1. De sociale basis is het geheel van informele sociale verbanden (buurten, groepen, verenigingen, netwerken, gezinnen) van mensen, aangevuld en ondersteund vanuit de lokale overheid, organisaties, diensten en voorzieningen. (Movisie, 2023).
De pedagogische basis is het deel van de sociale basis dat bijdraagt aan het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren (NJI, 2022).

2. In de ondersteuning van gezinnen onderschrijven we de uitgangspunten van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VN-verdrag, New York, 1989) en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (Rome, 1950).

Ons perspectief

Wij vinden het noodzakelijk dat de hulp en bescherming bij veerkrachtig en veilig opgroeien voldoen aan een aantal richtinggevende principes. Deze principes zijn gericht op kinderen en gezinnen als vertrekpunt, op het bieden van tijdige hulp, de veilige en liefdevolle omgeving en de kwaliteit van de hulp en bescherming.

Kinderen, jongeren en gezinnen zijn het vertrekpunt van goede ondersteuning

Het bieden van goede hulp en bescherming kan niet zonder aan te sluiten bij de wensen, mogelijkheden en doelen van kinderen en gezinnen. Dat is de basis, dat er naar hen wordt geluisterd en vanuit gelijkwaardigheid en in gezamenlijkheid wordt bepaald wat het beste helpt. Hierbij staat de professional naast kinderen en gezinnen en luistert om de behoefte en hulpvraag goed in beeld te krijgen.

Hulp wordt tijdig geboden

Kinderen en gezinnen hebben recht op tijdige, passende en goede ondersteuning. Daarom moeten vragen en problemen tijdig worden gesignaleerd en moeten er plekken zijn waar ouders, kinderen en jongeren laagdrempelig terecht kunnen met opvoed- en opgroeivragen.

Kinderen groeien op en ontwikkelen zich zo thuis mogelijk in een omgeving waarin sprake is van veiligheid, liefdevolle aandacht en begrip

De directe omgeving van kinderen en gezinnen, in wijken en buurten, is de (pedagogische) basis waarbinnen ondersteuning en hulp worden geboden, die gericht zijn op veiligheid, liefdevolle aandacht en begrip. Dit geldt ook voor de specialistische hulp en ondersteuning, die worden geboden in de eigen omgeving van het kind, tenzij dit echt niet anders kan. Er is een sterke pedagogische basis van scholen, sportclubs, buurtcentra, kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg en CJG waarop de specialistische hulp kan aansluiten. De hulp en ondersteuning dragen bij aan (het opbouwen van) een krachtig netwerk en leefomgeving om kinderen en gezinnen heen.

De hulp en bescherming zijn van hoge kwaliteit en komen vanuit integraal perspectief tot stand

Het is van belang dat de hulp, ondersteuning, begeleiding en behandeling erop zijn gericht de zelfredzaamheid, veiligheid, veerkracht en het probleemoplossend vermogen van kinderen, jongeren en gezinnen te versterken. Dit wordt geboden zo lang als nodig en tegelijkertijd zo kort mogelijk. Ouders en verzorgers worden hierbij ondersteund om de verantwoordelijkheid te kunnen nemen om de zelfredzaamheid, veiligheid, veerkracht en het probleemoplossend vermogen in gezinnen te vergroten.

De hulp en bescherming werken vanuit een gedegen analyse van de oorsprong en achterliggende oorzaken van problemen. Zij worden hierbij ingezet vanuit een integraal ondersteuningsperspectief. In geval van schaarste wordt altijd gekozen voor kinderen en gezinnen die de hulp en bescherming het meest nodig hebben. Er wordt ongelijk geïnvesteerd om tot gelijke kansen te komen. We geven onze professionals de mogelijkheden om te blijven leren en ontwikkelen. We bieden ze de ruimte voor bij- en nascholing, moreel beraad en intervisie. We willen dat zij vanuit een reflectieve en mensgerichte benadering de hulp en bescherming kunnen bieden. We ondersteunen hen om vanuit vertrouwen en ruimte hun werk te kunnen doen (van regels naar vertrouwen).

Naar een proactieve vereniging

Jeugdzorg Nederland neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om deze visie en uitgangspunten te vertalen naar concrete acties in een werkagenda. Jeugdzorg Nederland en haar leden tonen leiderschap. We signaleren, agenderen en adresseren vraagstukken rondom betere hulp en bescherming in de samenleving. We versterken de organisatie en kwaliteit van de hulp en bescherming en beperken de kosten en marktwerking in de sector.

Onze uitgangspunten

Onze kracht ligt in het versterken van de kwaliteit van specialistische jeugdzorg. We beperken het gebruik en de kosten van jeugdzorg, die we organiseren als publieke dienstverlening, dicht bij kinderen en gezinnen. Om dit te bereiken zijn veel verdergaande stappen nodig dan nu in de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezins-bescherming staan.

Onze kracht ligt in een hoge kwaliteit van specialistische jeugdzorg. Hier bouwen we aan en dit versterken we continu.

- Wij staan voor en creëren de **kwaliteit** en **kwaliteitsontwikkeling** van specialistische hulp en bescherming. De subsidieverstrekker van de sector geeft mandaat en middelen om dit te organiseren. We **normeren** zelf **kritisch**. We zorgen voor een **evidence-based**[3] aanbod, gericht op kind én gezin. We stoppen met aantoonbaar niet-effectieve hulp.

- We zetten in op **professionalisering** en geven onze professionals de ruimte om te leren en ontwikkelen. We zorgen voor goede ondersteuning bij morele dilemma's in het werk.

- We maken gebruik van **innovatie** en **digitalisering** om te komen tot betere hulp en bescherming, betere samenwerking, verlaging van werkdruk, vermindering van administratieve lasten en efficiency.

- Wij zijn actief **transparant** over de hulp en bescherming die we leveren, wat goed en fout gaat en waar we in ontwikkeling zijn. We werken **data-gedreven**.

- We bieden op elke plek in het land gezinsgerichte, herkenbare en eenduidige hulp en bescherming. Hierin staan **eigen regie**, **veiligheid** en **gelijkwaardigheid** voorop.

We beperken het gebruik en de kosten van de jeugdzorg, door slimme preventie en passender hulp en bescherming.

- De specialistische jeugdzorg heeft de **grootste waarde** bij kinderen en gezinnen met de meest **complexe problematiek**. De hulp en bescherming zijn zo **kort** als **mogelijk**. We kiezen waar we wel van zijn en waar anderen aan zet zijn. Hierdoor besparen we fors op kosten voor jeugdzorg.

- We **stoppen** met een substantieel deel van de **lokale**, **licht ambulante hulp**.

- We zorgen voor rust en ruimte in het specialistische zorglandschap door **langjarige subsidierelaties**. Zo wordt er flink gesnoeid in de administratieve lasten.

- We bieden de specialistische zorg binnen het **bestaande budget**, dat jaarlijks geïndexeerd wordt.

- Een deel van dit budget wordt ingezet voor **preventie** en **hulp** in de **pedagogische basis** en **sociaal domein**; op scholen, kinderopvang en in lokale teams. Hiervoor maken we duidelijke kaders over rollen en functies.

Wij organiseren onze specialistische hulp en bescherming als een publieke dienstverlening, dicht bij kinderen en gezinnen.

- Er komt in Nederland een **dekkend zorglandschap** voor alle noodzakelijke specialistische hulp en bescherming. De subsidieverstrekker moet voldoende schaalgrootte hebben om dit efficiënt te kunnen organiseren (maximaal 25 regio's, aangestuurd door een centrumgemeente).

- We **stoppen** met **marktwerking** en **aanbestedingen** en we bieden de specialistische sector stabiliteit en continuïteit.

- We **standaardiseren** zoveel mogelijk de hulp en bescherming, tegen een landelijk vastgesteld, reëel, waar nodig gedifferentieerd, tarief (met ruimte voor kwaliteitsontwikkeling, innovatie, leren en ontwikkelen).

- De **huidige aanbieders nemen** de **verantwoordelijkheid** om de hulp en bescherming zo in te richten dat maximaal wordt bijgedragen aan deze uitgangspunten, voorbij het belang van de eigen organisatie.

3. Evidence-based kennis bestaat uit wetenschappelijke kennis, praktijkkennis én ervaringskennis.

Jeugdzorg Nederland

jeugdzorgnederland.nl

info@jeugdzorgnederland.nl, januari 2026

Jeugdzorg Nederland

Brancheverenigingvoor de jeugdzorg

Verkiezingsmanifest Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Samen sterker voor jeugd en gezin

Samen sterker voor jeugd en gezin

In maart staan de gemeenteraadsverkiezingen weer voor de deur. De jeugdzorg blijft ook de komende jaren een belangrijk onderwerp op de lokale politieke agenda. Het aantal kinderen en gezinnen dat een beroep doet op jeugdzorg willen we de komende jaren verminderen. Door hen ondersteuning te bieden dichtbij huis – in de wijk, op school of op de kinderopvang – komt meer ruimte vrij voor het versterken van de specialistische jeugdzorg voor kinderen en gezinnen die dit het hardst nodig hebben. Om dat te kunnen bereiken speelt de gemeente, en de lokale politiek een belangrijke rol. Daarom publiceren wij dit verkiezingsmanifest. Wij geloven dat de punten in dit manifest bijdragen aan een kwalitatief betere en liefdevollere jeugdzorg voor kinderen en gezinnen.

Organiseer specialistische hulp en bescherming als publieke dienstverlening

Gemeenten hebben baat bij een goede samenwerking met jeugdzorgaanbieders, en vice versa. Zo wordt voorkomen dat kinderen (te) lang moeten wachten op hulp, of dat hulp zelfs helemaal niet beschikbaar is. Samen met de verschillende partners die betrokken zijn bij de zorg voor kinderen en gezinnen kunnen gemeenten aan de slag met het ontwikkelen van een gezamenlijk gedragen inhoudelijke visie op de jeugd en investeren in de kwaliteit van de uitvoering. Daarbij horen passende financierings- en verantwoordingsafspraken tussen gemeenten en aanbieders die uitgaan van wederzijds vertrouwen. Zo zorgen we dat zorg voor kinderen en gezinnen snel en voldoende beschikbaar is.

- **Stop** met **marktwerking** en **aanbestedingen** in de jeugdzorg. Organiseer specialistische hulp en bescherming als een **publieke dienstverlening**, dicht bij kinderen en gezinnen.
- Zet in op **langjarige subsidierelaties** met een beperkt aantal gecontracteerde aanbieders en stel met hen een **gedeelde visie** op de zorg en ondersteuning voor kinderen en gezinnen op.
- Zorg voor een **dekkend zorglandschap** voor alle noodzakelijke specialistische jeugdhulp en bescherming. De subsidieverstrekker moet voldoende schaalgrootte hebben om dit efficiënt te kunnen organiseren. Werk daarom als gemeente samen met andere gemeenten in de regio.
- Investeer in het **verbeteren van de kwaliteit** van de jeugdzorg en laat ruimte in de tarieven voor aanbieders om te **investeren in innovatie** en het **opleiden en ontwikkelen** van hun personeel.

Bouw aan een sterke basis voor kinderen en gezinnen

1 op de 7 kinderen maken inmiddels gebruik van jeugdzorg. Gemeenten staan er, samen met onder andere jeugdzorgaanbieders, voor aan de lat om dat getal de komende jaren terug te brengen. Dat kan niet worden opgelost binnen de jeugdzorg alleen en vraagt om een effectieve preventieaanpak. Die preventie begint in het gezin en de wijk waarin het kind opgroeit. Door hun bestaanszekerheid te vergroten en de oorzaken van problemen in gezinnen bij de kern integraal aan te pakken bouwen we aan een sterke basis voor veerkrachtige kinderen en gezinnen.

- **Versterk** de rol van de **lokale teams**. Zet in op een **laagdrempelige, gezinsgerichte aanpak** waarbij er zowel hulp voor kinderen wordt geboden, als hulp voor ouders. Heb nadrukkelijk aandacht voor factoren zoals **stress, armoede, huisvestingsproblemen, bestaanszekerheid en volwassenenproblematiek** binnen het gezin. Pak eerst deze problemen aan en zet pas jeugdzorg in wanneer het echt nodig is.

- Benut de **gezamenlijke expertise** van jeugdzorgaanbieders, het onderwijs, samenwerkingsverbanden en de jeugdgezondheidszorg bij het vormgeven van de lokale teams.

- Biedt hulp en ondersteuning zoveel als mogelijk op de plekken waar kinderen en gezinnen al zijn, zoals **het onderwijs, de kinderopvang en de sportclub**.

- Blijf **investeren in basisvoorzieningen** voor kinderen en gezinnen, zoals speeltuinen, sportvoorzieningen, buurthuizen, bibliotheken en zwembaden. Zo houden we gezinnen **fysiek en mentaal gezond**.

- Investeer in het ondersteunen van gezinnen die te maken krijgen met **complexe scheidingen**. Vanaf dag één.

Draag bij aan liefdevolle jeugdzorg

We willen voorkomen dat kinderen en gezinnen überhaupt in de jeugdzorg terechtkomen door de sociale en pedagogische basis te versterken. Maar als een kind dan toch hulp en ondersteuning nodig heeft, dan heeft de gemeente een belangrijke rol in het organiseren van passende jeugdzorg en onderwijs. Daarbij is het uitgangspunt zo liefdevol, zo kleinschalig en zo thuis mogelijk.

- Haal de **harde knip uit de jeugdzorg** en voorkom dat jongeren in de jeugdzorg tussen wal en schip vallen wanneer ze 18 jaar worden. Zorg dat deze jongeren een beroep kunnen doen **op verlengde jeugdzorg** en dat hier **geld** vanuit de gemeente voor **beschikbaar** is. Stop pas met het bieden van hulp en ondersteuning zodra de **"Big Five"** – support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn – van jongeren op orde zijn.
- Werk ook in de regio actief aan het **af- en ombouwen** van de **gesloten jeugdzorg**, zodat kinderen in een zo thuis mogelijke omgeving hulp en onderwijs kunnen krijgen. Ga als gemeente met jeugdzorginstellingen in gesprek over hoe zij de **transformatie naar kleinschalige, open jeugdzorg** zo goed mogelijk kunnen maken.
- Zorg dat **jongeren** in de jeugdzorg **naar school** kunnen. Maak concrete afspraken met het onderwijs voor kinderen die (tijdelijk) niet meer thuis kunnen wonen, zodat hun schoolloopbaan zo min mogelijk wordt onderbroken. Houd rekening met jongeren die weer starten met school, nadat ze gesloten zorg hebben ontvangen.
- **Sluit** de specialistische jeugdzorg goed **aan op lokale voorzieningen** (inclusief het lokale team), informele zorg- en welzijnsnetwerken, het onderwijs, de kinderopvang en de volwassenenzorg.

NS

Regiodirectie Zuid

Postbus 2025, 3500 HA Utrecht

Regiokantoor Noordzicht
Neckerspoel 22A
Postbus 6433
5600 HK Eindhoven
Nederland
www.ns.nl

Datum 13 april 2026
Ons kenmerk NS/CA/RZ/FvK/20260413
Onderwerp Suggesties coalitieakkoord

Telefoon 06 – 47 27 82 77
E-mail Floor.vankreij@ns.nl

Geachte mevrouw, heer,

Allereerst feliciteren wij u graag met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen en het begin van het formatieproces. U staat op het punt een nieuwe koers voor uw gemeente te bepalen. De gemeente Rotterdam en NS werken al jaren intensief samen aan het verbeteren van de bereikbaarheid van de gemeente. Dat blijven we ook graag doen. Namens NS willen wij graag onze visie delen op de mogelijkheden die Rotterdam heeft om de stad leefbaarder, gezonder en duurzamer te maken door een slimme inzet van openbaar vervoer, het mobiliteitsbeleid en ruimtelijke ordening rondom OV-knooppunten.

Bereikbaarheid voor iedereen, nu en in de toekomst
NS zet zich in voor gelijke kansen voor iedereen, door middel van betrouwbaar OV, toegang tot werk, onderwijs en andere voorzieningen. We willen een bijdrage leveren aan een leefbare wereld. Wie met de trein reist bespaart veel CO2 uitstoot, doordat de NS-treinen op 100% groene energie rijden. Maar openbaar vervoer doet meer dan mensen verplaatsen: het verbindt mensen. Goed openbaar vervoer draagt aantoonbaar bij aan het dagelijks welzijn van de inwoners van uw gemeente.

In de komende jaren wil het Rijk een beslissing nemen over de inrichting en toekomst van het Hoofdrailnet (HRN). Deze beslissing bepaalt hoe het nationale spoorvervoer wordt georganiseerd. Dit kan vanzelfsprekend ook gevolgen voor uw gemeente hebben. NS stelt dat het logisch is om veel treinverbindingen in één hand te houden. NS verenigt op die manier alle provincies in één nationaal efficiënt spoorsysteem waarbij 80 procent van de reizigers niet hoeft over te stappen. Dit hebben we samen met overheden en partners gerealiseerd en hiervoor blijven we in de toekomst graag samenwerken.

De gemeente Rotterdam en NS
NS en de gemeente Rotterdam vinden elkaar goed. Bijvoorbeeld rondom de frequentieverhoging op de Oude Lijn tussen Dordrecht en Den Haag en de ontwikkeling van station Rotterdam Stadion. NS blijft ook in de toekomst graag een betrokken en betrouwbare partner voor gemeentes in het duurzaam bereikbaar houden van Nederland voor iedereen. Via deze weg willen wij daarvoor graag een aantal handreikingen en suggesties doen voor uw coalitieakkoord.

1. **Goede bereikbaarheid van het station te voet, per fiets en met het OV voor een aantrekkelijke en inclusieve stad**
   Voor bewoners en bezoekers van Rotterdam is het belangrijk dat stations en bestemmingen goed bereikbaar zijn met het OV. Zodat werk, school, vrienden en familie, ziekenhuizen en evenementen ook in de toekomst goed bereikbaar blijven. Heb aandacht voor goede looproutes, fietsverbindingen, fietsparkeerplaatsen en bus, tram en metro van en naar het station en de herkomst/bestemming toe. Daarnaast is een goede bereikbaarheid van OV-knooppunten of stations essentieel om in de toekomst meer treinen te kunnen rijden. Zoals de CitySprinter, een hoogfrequente verbinding tussen bestaande nieuw te bouwen stations.

2. **Sturend parkeerbeleid: cruciale succesfactor voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke stad**
   Gemeenten staan voor de opgave om te ontwikkelen én tegelijkertijd de leefkwaliteit te verbeteren. Passend parkeerbeleid is hierbij essentieel. Door parkeren bewust te sturen ontstaat meer ruimte voor spelen, wandelen en fietsen, neemt de verkeersveiligheid toe en verbetert de luchtkwaliteit. Zeker in wijken rond stations en andere OV-knooppunten stimuleren lagere parkeernormen en gereguleerd parkeren het gebruik van duurzame alternatieven voor de auto, zoals de fiets en het openbaar vervoer.

   Onderzoek laat zien dat parkeermaatregelen daadwerkelijk duurzaam reisgedrag beïnvloeden. Als parkeertarieven met 10% stijgen, kiest ongeveer 3% van de bezoekers voor een ander vervoersmiddel. Dit blijkt uit cijfers van kennisinstituut CROW. Wat betekent dat de doorstroom in de stad verbetert en er meer ruimte is voor mobiliteit van de inwoners zelf.

3. **Samen actie zetten op het vergroten van de sociale veiligheid in het OV-systeem**
   Elke dag krijgen gemiddeld drie NS'ers te maken met ernstige agressie of intimidatie en loopt 1 NS'er letsel op. Het aantal meldingen van agressie en geweld stijgt op de stations en in de trein. NS vindt elke vorm van agressie richting reizigers en personeel onacceptabel en de stijging is zeer zorgelijk. De toename van het aantal maatschappelijke problemen is van invloed op deze incidenten. Het groeiende aantal verwarde personen en de stijging in het aantal evenementen, waaronder demonstraties, zorgen voor druk op onze veiligheidsorganisatie. Evenals de beschikbaarheid van veiligheidspersoneel. De gemeente Rotterdam en NS werken goed samen met andere partijen in een Lokaal Veiligheidsarrangement om de situatie op de Rotterdamse stations te verbeteren.

We maken heldere afspraken over inzet, verantwoordelijkheden en informatie-uitwisselingen. Samen met de gemeente Rotterdam zetten we graag verder in op een persoonsgerichte aanpak voor de top overlastgevers binnen de gemeente. De samenwerking op het gebied van sociale veiligheid blijft de aankomende jaren van groot belang, zodat reizigers en medewerkers zich veilig en prettig voelen op de stations en in de trein.

4. **Bouwen bij stations voor leefbare en gezonden wijken en minder CO2-uitstoot**
Rotterdam staat voor een enorme woningbouwopgave. De locaties waar nieuwe woningen, werklocaties en voorzieningen worden gerealiseerd, beïnvloeden de mobiliteitskeuze van inwoners: de auto of het openbaar vervoer. NS ziet graag natuurlijk dat nieuwe locaties goed met het openbaar vervoer worden verbonden. Neem daarom bij het bouwen van nieuwe woningen duurzame mobiliteit direct mee. Rotterdam Zuid is hier een goed voorbeeld van. In een stad waar ruimte schaars is, is openbaar vervoer de meest logische keuze: het vervoert meer mensen met minder ruimte en houdt de stad in beweging. Een goede mix van wonen, werken en voorzieningen in de buurt van toekomstig station Stadionpark draagt bij aan leefbaarheid, gezondheid en vermindering van CO2-uitstoot.

De mogelijkheden in mobiliteit zijn bepalend voor de kansen die je krijgt. Niet iedereen heeft een auto of kan in een auto rijden. Zonder goede toegang tot OV is het meedoen aan school, werk, of sociale activiteiten veel moeilijker. Daarom nemen we maatregelen zodat iedereen makkelijk de weg naar de trein kan vinden. Door speciale aanpassingen voor jongeren, ouderen en mensen met een krappere beurs.

Wij kijken er naar uit om met toekomstige gemeenteraadsleden en bestuurders samen te werken en hopen dat u ook in uw coalitieakkoord aandacht wilt besteden aan de maatschappelijke opgaven in samenhang met duurzame bereikbaarheid. Mocht deze brief vragen opleveren, of wilt u verder in gesprek. Dan kunt u contact opnemen met Floor van Kreij, Public Affairs Manager voor Zuid-Holland (floor.vankreij@ns.nl)

Met vriendelijke groet,

Magdalena Piotrowska
Regiodirecteur

www.spior.nl
info@spior.nl
Karl Weisbardstraat 181-201
Postbus 3031 | 3003 AA Rotterdam
010 46 669 89

Aan: de fractievoorzitters van de coalitievormende partijen in Rotterdam
Progressief Rotterdam; D66 Rotterdam; DENK Rotterdam; de Rotterdamse VVD

Rotterdam, woensdag 8 april 2026

Onderwerp: Drie aandachtspunten SPIOR voor de nieuw te vormen coalitie

Geachte fractievoorzitters,

Allereerst van harte gefeliciteerd met de verkiezingsuitslag en de positie waarin jullie nu als coalitievormende partijen verkeren. Middels deze brief wenst SPIOR op met drie aandachtspunten op constructieve wijze bij te dragen aan de vorming van een nieuwe coalitie en zo goed mogelijk beleid voor de stad. Een basis van waaruit we kunnen samenwerken aan een stad waarin alle Rotterdammers vrij, veilig en (gelijk)waardig kunnen leven.

SPIOR is het platform voor islamitische organisaties met een breed, divers en goed geworteld netwerk in Rotterdam. SPIOR vervult een belangrijke **brugfunctie** tussen de leefwereld van menig Rotterdammer en de systeemwereld van gemeente en instanties. Met name als het gaat om het welzijn van *'Heel de stad'*, het waarborgen van vertrouwen en het bieden van een *'sociale basis'* voor alle Rotterdammers. Ongeveer één op de vijf Rotterdammers identificeert zich als moslim. Een groot deel van hen is verbonden met één of meer van de ruim honderd organisaties die bij SPIOR zijn aangesloten. Denk aan moskeeën, maatschappelijke stichtingen en verenigingen voor jongeren, ouderen, vrouwen en studenten. De maatschappelijk inzet en bijdrage van levensbeschouwelijke organisaties (LBO's), zowel op stad- als wijkniveau, is groot, blijkt uit onderzoek.[1] Een enorme rijkdom aan sociale ontmoetingsplaatsen en liefdevolle kracht van vrijwilligers. Voor zo ver deze meerwaarde in geld is uit te drukken, heeft deze inzet en bijdrage een waarde van circa 330-365 miljoen euro!

1. Cultuursensitief en inclusief welzijn in co-creatie met LBO's als SPIOR

SPIOR bereikt – via aangesloten organisaties – Rotterdammers die voor de overheid en reguliere instanties niet of moeilijk te bereiken zijn. SPIOR en haar achterban spelen hier samen met de gemeente op **cultuur- en religiesensitieve wijze** op in. Met de gemeente als partner kan deze kracht en potentie nog beter worden benut in zowel ontwikkeling als uitvoering.

Dit vraagt om **gelijkwaardige en meerjarige samenwerking van LBO's als SPIOR** op maatschappelijke thema's. Dit behoeft **structurele inbedding binnen de sociale basis en het reguliere welzijn**. Van jongerenwerk en talentontwikkeling tot mentale gezondheid en welzijn. Van armoedebestrijding en schuldenaanpak tot participatie en toegang tot de arbeidsmarkt.

Dit versterkt sociale cohesie, vergroot bereik en draagt bij aan (herstel van) het vertrouwen tussen Rotterdammers en (lokale) overheid en politiek.

---

[1] https://www.verwey-jonker.nl/artikel/nieuw-onderzoek-maatschappelijke-activiteiten-van-rotterdamse-levensbeschouwelijke-organisaties-van-grote-waarde-voor-de-stad/

2. Actieve bestrijding van moslimdiscriminatie

Moslimdiscriminatie is een reëel en structureel probleem dat gelijke kansen belemmert en het vertrouwen in de overheid aantast.[2] Daarbij zien we een toename van incidenten, dreigingen en geweld richting moskeeën en islamitische organisaties. Het actief beschermen van ieders veiligheid, grondrechten en het bestrijden van moslimdiscriminatie is daarom essentieel. Dit vraagt om:

- Een expliciete en gerichte aanpak van moslimdiscriminatie als onderdeel van het gemeentelijk antidiscriminatiebeleid (registratie, monitoring en opvolging) i.s.m. zelforganisaties van Rotterdamse moslims;
- Investeringen in preventie, bewustwording en onderwijs;
- structurele en passende ondersteuning in de beveiliging van moskeeën en islamitische organisaties (gericht op zowel preventie, als repressieve aanpak) vanuit een intensieve samenwerking tussen moskeeën, gemeente en politie;

3. Realisatie van de islamitische begraafplaats

Voor veel Rotterdamse moslims is het ontbreken van voldoende en passende islamitische begraafvoorzieningen een urgent en emotioneel vraagstuk. Begraven volgens religieuze voorschriften is een fundamenteel recht en onderdeel van waardig burgerschap. Er zijn vanuit de gemeente in samenwerking met SPIOR stappen gezet, maar de opgave is nog niet afgerond.

SPIOR pleit voor:

- Versnelling en afronding van de realisatie van een volwaardige islamitische begraafplaats, in goed overleg met betrokken partners;
- Structurele samenwerking tussen gemeente en SPIOR bij inrichting, uitvoering en beheer.

Dank voor jullie aandacht in deze drukte tijd. Veel wijsheid en positieve energie gewenst in de komende periode! Tot ziens!

Vriendelijke groet,

Melek Erdogan
SPIOR

Stichting Platform
Islamitische Organisaties
Rijnmond

[2] Moslimdiscriminatie in Rotterdam: hoe kunnen we de kloof dichten tussen discriminatiemeldingen en -ervaringen? Prof. Dr. P. Scholten e.a. Erasmus Universiteit Rotterdam (2026)

ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

MKB ROTTERDAM RIJNMOND EN VNO-NCW REGIO ROTTERDAM

MKB Nederland Rotterdam Rijnmond

VNO NCW REGIO ROTTERDAM

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

‘Van Winkelstraat tot Wereldmarkt

Rotterdam *draait* op ondernemers’

ROTTERDAM. STERKER DOOR ONDERNEMERS.

MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

MKB ROTTERDAM RIJNMOND EN VNO-NCW REGIO ROTTERDAM

INHOUDSOPGAVE

2. Rotterdam. Sterker door ondernemers.
4. Arbeidsmarkt en Onderwijs
6. Brede Welvaart en Ondernemerschap
8. Aanbesteding en Inkoop
9. Cultuur, Horeca, Kunst, Retail: ruimte voor diversiteit en innovatie
10. Digitalisering, Innovatie en Veiligheid
11. Duurzaamheid
13. Internationaal Ondernemen
14. Mobiliteit en bereikbaarheid
15. Conclusie en Advies

ROTTERDAM IS GROOT GEWORDEN DOOR HAAR ONDERNEMERS, VAN HAVENBARONNEN TOT JONGE (TECH-)STARTUPS, VAN FAMILIEBEDRIJVEN TOT (INTER)NATIONALE BEDRIJVEN. ONDERNEMERS ZORGEN VOOR BANEN, INNOVATIE, LEVENDIGE WIJKEN EN ECONOMISCHE VEERKRACHT.
ZONDER ONDERNEMERS ZIJN ER GEEN INKOMSTEN VOOR DE STAD, IS ER GEEN BREDE WELVAART EN GEEN TOEKOMST-BESTENDIGE SAMENLEVING.

Het ondernemerschap in Rotterdam verdient een actieve rol en een centrale plaats op de politieke agenda. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam manifesteren daarom een gezamenlijke oproep aan de kandidaat-raadsleden, die zich via hun politieke partij kandidaat stellen voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026: “Erken de onmisbare rol van ondernemers in het huidige bestel én in het gezamenlijk bouwen aan de stad van morgen”
De uitdagingen zijn groot: stijgende kosten, krapte op de arbeidsmarkt, gebrek aan fysieke ruimte en toenemende regeldruk bedreigen het fundament onder het Rotterdamse bedrijfsleven.
Tegelijkertijd staan we voor complexe keuzes op het gebied van wonen, werken, mobiliteit en duurzaamheid – keuzes die we alleen samen kunnen maken.
Dat vraagt om structurele samenwerking tussen de gemeente en het georganiseerde bedrijfsleven.

URGENTIE

De komende bestuursperiode wordt cruciaal voor de toekomst van Rotterdam, de stad staat voor diverse uitdagingen en wel op verschillende kruispunten. Samen behendig en slim navigeren tussen een krappe arbeidsmarkt, transities op het gebied van energie en mobiliteit, toenemende sociale contrasten en de druk op fysieke werk- en woonruimte is nodig.
Ondernemers spelen een cruciale rol in het vinden van oplossingen, ze zijn innovatief, duurzaam en sociaal maar bovenal ook werkgever en investeerder. Het is zowel urgent als noodzakelijk dat de ondernemerspositie in het gemeentebeleid wordt geborgd. Willen we een economisch veerkrachtig Rotterdam voor nu en in de toekomst, dan mag ondernemerschap geen bijzaak zijn.
Kortom betrek ondernemers(organisaties), niet pas bij een uitvoering maar vanaf het begin van elk beleidsproces. Rotterdam heeft alles in huis om een (inter-)nationale voorbeeldstad te blijven op het gebied van innovatie, transitie, duurzaamheid en inclusieve groei.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- Structurele samenwerking met ondernemersorganisaties bij beleidsontwikkeling
- Investeren in praktijkgericht onderwijs en een leven lang ontwikkelen
- Toegang tot gemeentelijke aanbestedingen voor álle ondernemers
- Ruimte voor bedrijvigheid, retail, horeca, cultuur en innovatie
- Realistische verduurzaming en versterking van de internationale concurrentiepositie
- Versterk mobiliteit en bereikbaarheid van de stad

Rotterdam is een ondernemende stad en wil dat blijven derhalve is het herkennen, erkennen en versterken van het ondernemerschap noodzakelijk.
Zet ondernemerschap structureel op de (politieke) agenda, een voorwaarde voor een leefbare, kansrijke en toekomstbestendige stad!

De urgentie is duidelijk: wie nu investeert in ondernemerschap, investeert in de toekomst van Rotterdam.

ROB UYTDEWILLIGEN
Voorzitter MKB Rotterdam Rijnmond

MAI ELMAR
Voorzitter VNO-NCW Regio Rotterdam

YVETTE HUIJSMANS
Directeur MKB Rotterdam Rijnmond

TESSA LANGERIJS
Directeur Vereniging VNO-NCW West en regio Rotterdam

ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS

Arbeidsmarkt: Werk is meer dan een bron van inkomen.

Het geeft mensen zelfstandigheid, structuur en een plek in de samenleving. In een stad als Rotterdam, die van oudsher drijft op arbeid en ondernemerschap, moet iedereen de kans krijgen om mee te doen – naar capaciteit, met passende begeleiding en in functies die perspectief bieden. Evenwel, blijft dit een uitdaging: vacatures raken niet ingevuld, terwijl (te) veel Rotterdammers onnodig aan de zijlijn staan. Dat kunnen we nog beter organiseren en het bedrijfsleven wil hier verantwoordelijkheid in nemen. Ondernemers staan letterlijk klaar om mensen kansen te bieden. Echter, het systeem wordt als ondoorzichtig en moeizaam ervaren. Er is onvoldoende zicht op het beschikbare arbeidspotentieel en dit remt de inclusieve arbeidsmarkt waar naar wordt gestreefd.

Een beter functionerende arbeidsmarkt begint bij samenwerking, publieke instanties, ondernemers, onderwijs en het georganiseerde bedrijfsleven. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam zijn hierin cruciale partners gebleken. De samenwerking in projecten als *Vitale Kerngebieden* laten zien dat wijkgerichte aanpak wérkt: ondernemers en werkzoekenden worden lokaal met elkaar verbonden, met directe impact op werkgelegenheid én leefbaarheid. Vergeet ook niet IT Campus Rotterdam*, Talenthub*, RijnmondInZicht.nl*, deRotterdamseZorg, Rotterdamse Tech* en nu ook TU Delft Campus Rotterdam. Dit soort samenwerkingen, in Triple Helix format, zijn onbetaalbaar belangrijk en mogen niet (meer) uit het oog worden verloren. Structureel en opschalen zijn hier sleutelwoorden met daarbij actieve ondersteuning vanuit de gemeente.

AANBEVELINGEN VOOR EEN STERKERE ROTTERDAMSE ARBEIDSMARKT:

- **Benut de capaciteit en potentie die er is als uitgangspunt.** *Bouw verder op gebleken succes, durf te investeren en voorkom versnippering (losse projecten/pilots)
- **Zorg voor beter inzicht in werkzoekenden.** Wie is beschikbaar, met welke vaardigheden en welke begeleiding is mogelijk?
- **Versimpel regelingen en maak ze toepasbaar.** Voor veel werkgevers is het door de hoeveelheid aan subsidies en voorzieningen onduidelijk welke mogelijkheden er zijn.
- **Draag bij aan een leven lang ontwikkelen.** Innoveer naar praktijkgericht onderwijs – van basisschool tot technische bijscholing – als fundament voor een wendbare arbeidsmarkt.
- **Focus op wijkgericht en verbindt vraag en aanbod.** Breid succesvolle initiatieven zoals *Vitale Kerngebieden* uit over de stad, hiermee wordt werken voor meer inwoners toegankelijk.
- **Werk structureel samen met MKB Rotterdam Rijnmond** en **VNO-NCW Regio Rotterdam**. Zij kennen de ondernemers en de arbeidsvraag.
- **Verbeter huisvesting voor internationale werknemers.** Alleen met goede leefomstandigheden kunnen zij duurzaam bijdragen.

Onderwijs: praktijk en theorie verbonden met de ondernemer

Onderwijs is de drijvende kracht achter economische ontwikkeling, met name ook op het gebied van duurzaamheid, circulariteit en mobiliteit. Echter, alleen wanneer het aansluit bij de werkelijkheid van vandaag én morgen. Pas dan creëren we banen voor de toekomst die inspelen op de vraag en behoefte van ondernemers. Rotterdam dient mede te kiezen voor innovatie en een onderwijssysteem waarin zowel praktijk- als theoretische scholing gelijkwaardig aan elkaar zijn. De Gemeente dient hier te faciliteren en ondersteuning te bieden om de verbinding met het bedrijfsleven (doorstromen) structureel te borgen.

Het verschil tussen praktisch en theoretisch onderwijs is tot op heden (te) groot, dit heeft grote gevolgen voor de kansengelijkheid en het sociale netwerk van studenten. Beide zijn echter essentieel voor een gezonde arbeidsmarkt. Toch zien we dat praktijkgericht onderwijs, van techniek tot aan de zorg en alles daartussen, nog te vaak onder druk staat en onvoldoende wordt gewaardeerd. Dat moeten we veranderen, zonder vakmanschap geen uitvoering, zonder praktijkervaring geen innovatie.

AANBEVELINGEN VOOR ONDERWIJS INNOVATIE EN MANIFESTATIE:

- **Erken en ondersteun het belang van praktijkonderwijs.** Manifesteer zodoende dat vmbo, mbo en vakgerichte hbo-opleidingen landelijk een prominentere rol krijgen en daarmee ook binnen de Rotterdamse economie.
- **Verbind onderwijsinstellingen met ondernemers.** Draag actief bij én bevorder de ruimte voor co-creatie van lesprogramma's, stageplekken en praktijkopdrachten. Zowel op MBO, HBO als Universitair niveau, vergeet ook niet de ondersteuning van het stagepact onderwijs.
- **Stimuleer ondernemerschap in alle opleidingsrichtingen.** Niet alleen in economische studies, maar ook in zorg, techniek en creatieve beroepen.
- **Maak flexibele bij- en omscholing beschikbaar voor werkenden.** Draag bij aan het stimuleren en investeren in leven lang ontwikkelen, passend bij aanbod op sectorale behoeften.
- **Stimuleer voldoende leer/werk plekken voor Rotterdammers in de eigen stad.** Hiermee versterken we de binding tussen opleiding, arbeid en woonomgeving en verminderen we de uitstroom van kennis uit de stad. Zo verbinden we studenten aan de stad en borgen we de besteding, kennis en netwerk in onze lokale economie op de lange termijn.

Ondernemers, docenten en studenten samen, bouwen aan de banen voor de toekomst en zelfredzaamheid van iedere Rotterdammer.

BREDE WELVAART EN ONDERNEMERSCHAP

Ondernemers vormen de ruggengraat van onze stad. Ze zorgen voor werkgelegenheid, stageplekken, levendige wijken en dragen actief bij aan (sociaal) maatschappelijke initiatieven. Lokale ondernemers steunen sportverenigingen, culturele instellingen, voedselbanken en buurthuizen. Ze investeren in mensen, plekken én de toekomst van divers Rotterdam. Dat is brede welvaart in de praktijk.

De gemeente kan deze brede welvaart verder versterken door ondernemerschap een prominente plek te geven in beleid en uitvoering. Ondernemers hebben ruimte nodig om te groeien, heldere regels en voorspelbaar (betrouwbaar) beleid. Kortom, een gemeente die naast hen staat en niet elders. Dit vraagt om een integrale gezamenlijke visie op de stad: hoe wonen, werken, recreatie, bereikbaarheid en verduurzaming elkaar kunnen versterken in plaats van beconcurreren. Voorbeelden die structureel voortgang verdienen zijn o.a. Feijenoord XL en Manifest op Zuid.

AANBEVELINGEN VOOR BOUWEN AAN BREDE WELVAART:

Zorg voor een stad die werkt

- **Bescherm en ontwikkel werklocaties.** Bedrijventerreinen, kantorenlocaties en de binnenstad verdienen een volwaardige plek in de ruimtelijke ordening. Toekomstbestendig, met aandacht voor bereikbaarheid, duurzaamheid in samenwerking met ondernemers.

- **Combineer daar waar mogelijk wonen en ondernemen met elkaar.** Bijvoorbeeld door appartementen te realiseren boven commerciële strips dan breng je werk, wonen en ondernemerschap bij elkaar. Als ook vraag en aanbod van werkgelegenheid voor meer Rotterdammers.

- **Bewaak de balans tussen wonen en ondernemen.** Stedelijke verdichting mag de logistieke en economische functies van de stad niet verdringen. Reserveer meer ruimte voor hubs, laadpunten en logistieke stromen.

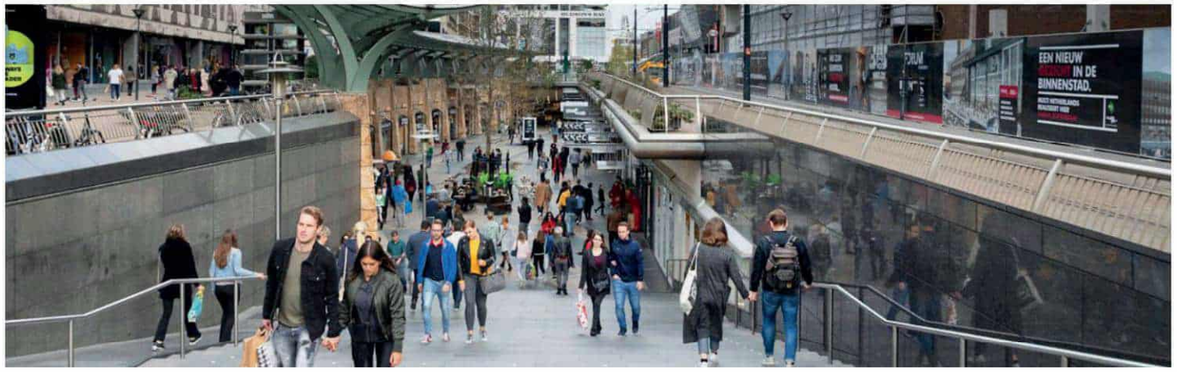
- **Zet stevig in op wijkgericht verbinden van vraag en aanbod.** Breid succesvolle initiatieven zoals *Vitale Kerngebieden* uit over de stad. Hierdoor wordt de verbinding tussen werkgevers en werknemers lokaal versterkt en de leefbaarheid vergroot.

Versnel woningbouw en voorkom nieuwe knelpunten

- **Versimpel procedures en voorkom lokale stapeling van eisen.** Bouw sneller door slimmer te plannen en af te stemmen tussen gemeente, corporaties en commerciële partijen.

- **Bouw waar de vraag ligt.** Van starterswoningen tot seniorenhuisvesting – ondernemers zijn gebaat bij een goed functionerende woningmarkt voor hun medewerkers (thans ook senioren!).

- **Combineer wonen en werken slim.** Denk aan gemengde functies, ook op stadsranden en woonboulevards.

Versterk de lokale economie, zonder extra lasten

- **Voorkom eenzijdige lastenverzwaring bij dalende OZB-inkomsten.** Leegstand mag niet leiden tot extra heffingen voor vastgoedeigenaren of ondernemers (onroerend goed maakt vaak onderdeel uit van een ondernemerspensioen).

- **Beperk inefficiënte of ontmoedigende heffingen.** Schaf belastingen af die meer kosten dan ze opleveren (precario) Beperk logies (toeristen) belasting en gebruik de opbrengst alleen waarvoor het bedoeld is.

- **Voorkom regionale ongelijkheid.** Stem lokale lasten af binnen de regio om onnodige concurrentie tussen gemeenten te voorkomen.

Biedt ondernemers een sterke publieke partner

- V**oer een lokale mkb-toets in.** Voorkom onbedoeld verzwarende gevolgen van nieuw beleid en regelgeving voor mkb'ers. Eén regel erbij = één regel eraf!

- **Ontwikkel een programma voor regeldrukvermindering.** Veel regeldruk ontstaat lokaal. Ga in gesprek met ondernemers en schrap wat overbodig is.

- **Betaal facturen binnen 14 dagen.** Vooral voor kleinere ondernemers is dit cruciaal voor de liquiditeit.

- **Biedt maatwerk voor wie het nodig heeft.** Van schuldhulp tot innovatiebegeleiding, ondernemers verdienen toegankelijke ondersteuning.

Maak dienstverlening écht ondernemersvriendelijk

- **Zorg voor een toegankelijk ondernemersloket.** Eén herkenbaar punt (loket), informeel en laagdrempelig. Combineer gemeentelijke diensten met vaste contactpersonen per ondernemer.

- **Werk vraag gestuurd.** Pas de gemeentelijke dienstverlening aan op wat ondernemers nodig hebben. Betrek hen vroeg in beleid en uitvoering.

Ondernemers zijn onmisbaar voor de brede welvaart in Rotterdam. Zij investeren in mensen, plekken en maatschappelijke verbindingen. Biedt de ruimte, zekerheid en samenwerking die nodig is om te floreren. Zo wordt er *samen* gebouwd aan een sterke, inclusieve stad.

AANBESTEDING EN INKOOP

De gemeente Rotterdam besteedt jaarlijks ongeveer 1,3 miljard euro aan werken, leveringen en diensten. Dit zijn publieke middelen waarmee we gezamenlijk maatschappelijke doelen willen realiseren en impact willen maken. Dit is een enorme kans voor de lokale economie, mits *alle* Rotterdamse ondernemers op een eerlijke en toegankelijke wijze kunnen meedoen. Helaas blijkt in de praktijk nog te vaak dat de drempel tot deelname voor veel Rotterdamse ondernemers te hoog ligt.

Als ondernemers vragen wij de gemeente om toegankelijk en ondernemersgericht opdrachtgeverschap: met duidelijke en transparante (aanbestedings)procedures, eerlijke prijzen en oog voor bedrijven van eigen bodem. Dat betekent geen onnodige complexiteit maar realistische eisen en aandacht voor proportionaliteit tussen opdracht en de door de gemeente gestelde voorwaarden. De gemeente kan hier daadwerkelijk het verschil maken, zonder in te leveren op kwaliteit of doelmatigheid.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Verlaag drempels** voor deelname door *alle* ondernemers. Maak processen overzichtelijk, kort en gebruiksvriendelijk, zodat het ook interessant wordt voor kleinere ondernemers.

- **Organiseer structureel overleg** met het lokale bedrijfsleven over inkoopbeleid en aanbestedingen. Leer van de praktijk en pas beleid en de uitvraag daarop aan.

- **Voer en benut een actueel bedrijvenregister** van lokale ondernemers die beschikbaar zijn voor opdrachten.

- **Erken tenderkosten,** zeker bij grotere of complexe aanbestedingen en overweeg deze (vaker) te compenseren voor de inschrijvers.

- **Pas 'social return' (SROI)** proportioneel en praktijkgericht toe, geef ruimte voor creatieve oplossingen en ga ook hier in overleg met ondernemers.

- **Voorkom onnodige voorfinanciering,** zorg als gemeente voor tijdige en snelle betaling, middels een vereenvoudigd factureringssysteem en heb oog voor de financiële positie van alle ondernemers.

- **Clusteren? Alleen als het echt moet.** Gun het meer ondernemers om voor de gemeente Rotterdam te werken. Grote opdrachten sluiten kleine ondernemers uit. Danwel zorgt het voor een ongewenste en buitenproportionele afhankelijkheid.

- **Beloon duurzaamheid** als onderscheidend criterium bij gunning en wees realistisch.

De gemeente Rotterdam heeft de kans om via haar inkoopbeleid niet alleen maatschappelijke waarde te creëren, maar ook de kracht van haar eigen ondernemers te benutten. Kies voor een partnerschap waarin alle formaten van ondernemingen een (eerlijke) kans krijgen. Daar wordt de hele stad beter van.

CULTUUR, HORECA, KUNST, RETAIL: RUIMTE VOOR DIVERSITEIT, CREATIVITEIT EN INNOVATIE

De retail- en horeca sector als ook kunst en cultuur, zijn onmisbaar voor een aantrekkelijke stad. Ze brengen leven in de straten, bieden werkgelegenheid en vertier en daarmee cohesie tussen de bevolkingsgroepen en zorgen voor sociale veiligheid. De gemeente Rotterdam kan hier als verantwoordelijke voor de veiligheid, bijdragen aan een gezond, gevarieerd en toekomstbestendig ondernemingsklimaat. Hiermee vormen we samen een stad waar iedereen wil werken, wonen en recreëren.

Houd balans, voedt het ecosysteem. Koester de grote instituten en creëer extra ruimte voor kleinschaligheid en diversiteit. Zonder de grote instituten is er geen voedingsbodem voor kleine en vernieuwende initiatieven. Zorg dat al deze partners in sociale veiligheid; horeca, theaters, ateliers en unieke winkels een plek kunnen behouden en vinden in een stad die bereikbaar en betaalbaar is. Zo voorkomen we grijze uniformiteit, behouden we het unieke karakter en blijven ook (kleinere) Rotterdamse kunst, horeca en Retail ondernemers kansrijk.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Behoud ruimte voor kleinschaligheid en diversiteit**. Zorg dat vernieuwende initiatieven, horeca, theaters, ateliers en unieke winkels een plek kunnen vinden in de stad die bereikbaar en betaalbaar is. Zo voorkomen we massaliteit en blijven ook kleinere Rotterdamse ondernemers kansrijk.

- **Bevorder innovatie en creatieve oplossingen:** Versoepel vergunningstrajecten voor vernieuwende concepten en denk mee over tijdelijke locaties of pilots om nieuwe ideeën te testen.

- **Investeer in goed bereikbare winkel- en horecagebieden.** Zorg voor sterke verbindingen met OV, voldoende parkeergelegenheid, afstemming en een aantrekkelijk voetgangersgebied.

- **Verlaag regeldruk en versnel procedures.** Help ondernemers door duidelijke, snelle processen bij uitbreidingen, vergunningen en verduurzaming van hun panden of concepten.

- **Zorg voor aantrekkelijke en veilige winkelgebieden.** Werk samen met ondernemers aan schone en veilige winkel- en uitgaansgebieden. Een ondernemersfonds of BIZ-structuur kan hier ondersteunend aan zijn.

- **Stimuleer gezamenlijke investeringen in winkel- en werkgebieden.** Ondernemers investeren graag mee, mits er draagvlak en zeggenschap is, bijvoorbeeld via een ondernemersfonds of BIZ-structuur.

Geef deze ondernemers de ruimte om te vernieuwen, dan blijft Rotterdam de levendige, diverse en gastvrije stad die we samen koesteren.

DIGITALISERING, INNOVATIE EN VEILIGHEID

In een snel digitaliserende wereld zijn Veiligheid en Innovatie onlosmakelijk met elkaar verbonden. Cyberdreigingen, ondermijning en fysieke criminaliteit bedreigen niet alleen de continuiteit van bedrijven, maar ook het vertrouwen in de stad als geheel. Tegelijkertijd bieden nieuwe technologieën, van data-analyse tot AI, ongekende kansen voor efficiëntere en veiligere bedrijfsvoering. MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam roepen de gemeente op om samen met ondernemers en ketenpartners als PVO (Platform Veilig Ondernemen) te investeren in digitale weerbaarheid en innovatiekracht.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Geef ondernemers een vaste plek aan tafel.** Organiseer structurele overleggen met MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam opdat de gemeente proactief kan aansluiten bij bestaande initiatieven en behoeften bij ondernemers.

- **Versterk publiek private platforms.** Faciliteer en promoot Platforms Veilig Ondernemen (PVO), RIEC en het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) als hubs voor kennisdeling, tools en trainingen tegen cybercrime, ondermijning en criminaliteit.

- **Stimuleer technologische innovatie voor veiligheid.** Ondersteun pilots en proeftuinen van slimme cameratechnologie tot predictive analytics en maak het mogelijk om succesvolle toepassingen snel op te schalen.

- **Investeer in bewustwording en opleidingen.** Bouw verder en versterk met gerichte workshops en online modules aan digitale vaardigheden en security-best practices. Heb speciale aandacht voor kleine ondernemers en kwetsbare sectoren.

- **Ontwikkel heldere financieringsregelingen.** Maak innovatie- en cybersecurity-investeringen financieel haalbaar via subsidieregelingen, renteloze leningen of met publiek/private cofinanciering.

- **Integreer fysieke en digitale beveiliging.** Stimuleer een integrale benadering waarin cameratoezicht, toegangscontrole en cybersecurity samenkomen in gebiedsgerichte veiligheidsplannen.

Werk samen met MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam aan een digitaal veilige, weerbare, innovatieve en toekomstbestendige stad. Herken het bestaande, luister naar ondernemers en versnel samen de transitie.

DUURZAAMHEID

De klimaat- en energietransitie zijn geen abstracte doelen, maar dagelijkse realiteit voor ondernemers in Rotterdam. Van verduurzaming van bedrijventerreinen tot het invoeren van zero-emissiezones: het mkb staat aan de lat om grote investeringen te doen in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt, netcongestie en stijgende kosten. De gemeente Rotterdam speelt hierin een sleutelrol. Door tijdige betrokkenheid, slimme regelgeving en samenwerking met vertegenwoordigers als MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam, wordt duurzame vooruitgang haalbaar en betaalbaar voor iedereen. Hierdoor worden de uitdagingen die we als Rotterdam hebben, maar ook de kansen die het ons biedt, van ons allemaal.

DUURZAME AANBEVELINGEN:

- **Betrek ondernemers vanaf het begin bij de warmtetransitie.** De overstap naar duurzame warmte-oplossingen vergt forse investeringen in techniek en personeel. Bedrijven die intensief energie gebruiken moeten structureel onderdeel zijn van de wijkgerichte plannen. Compenseer extra kosten via gerichte subsidieregelingen of leningen.

- **Neem kleine ondernemers mee in de isolatie aanpak.** Vergeet bij gebiedsgerichte isolatieprojecten niet de winkelpanden, werkplaatsen en kantoren in bijvoorbeeld plinten van wooncomplexen. Ook zij hebben behoefte aan ondersteuning, vergunningen en technische begeleiding.

- **Maak van bedrijventerreinen koplopers in verduurzaming.** Stimuleer energiebesparing, waterstofinitiatieven, vergroening en circulaire bedrijvigheid. Werk hierin samen met provincie en het Nationaal Plan Verduurzaming Bedrijventerreinen en houd rekening met de druk op de ruimte door woningbouw.

- **Zorg voor voldoende ruimte voor circulaire economie.** Faciliteer logistieke hubs, reparatiebedrijven en afvalverwerking in/om de stad. Integreer het verbeteren van afvalstromen en het terugdringen van restafval actief in gemeentelijke plannen samen met ondernemers.

- **Versnel de aanleg van walstroom in de haven, net als in het centrum bij de Cruiseterminal.** Schepen en andere vaartuigen moeten kunnen aanleggen zonder dieselgeneratoren te moeten gebruiken. Dit draagt bij aan schonere lucht en een betere leefomgeving.

- **Voer zero-emissie zones realistisch en uniform in.** Veel ondernemers willen verduurzamen, maar de hoge kosten, beperkte beschikbaarheid van geschikte voertuigen en beperkte laadinfrastructuur maken dit lastig. Zorg voor heldere communicatie, landelijke afstemming en voldoende en eenvoudige ontheffingsmogelijkheden. Monitor continu de haalbaarheid.

- **Regel toegang en voorzieningen voor onderhoudsverkeer.** Voor bouwers, schilders en monteurs is de bestelbus een mobiele werkplaats. Voorzie in betaalbare parkeermogelijkheden en laadpunten. Houdt oog voor- en rekening met de dagelijkse praktijk.

- **Los netcongestie versneld op.** Een betrouwbaar stroomnet is randvoorwaarde voor groei én vergroening. Bevorder de versnelde aanleg van energie-infrastructuur en ondersteun collectieve oplossingen zoals energiehubs op bedrijventerreinen. Zo blijft de stad aantrekkelijk voor nieuwe en bestaande bedrijven.

- **Pak zaken effectief en praktisch op:** Zoals congestie problemen, infrastructuur op de Rotterdamse ruit en het verbreden van de A15 (milieu en kostbare vertragingen).

Versnel de energietransitie in samenspel met ondernemers. Creëer ruimte voor innovatie, investeer in infrastructuur en werk samen aan een toekomstbestendige en concurrerende stad.

INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

Rotterdam is bij uitstek een internationale stad: met de grootste haven van Europa, een slimme haven, een sterke logistieke sector, een internationale zakenwereld en wereldwijde kennisinstellingen. Deze befaamde internationale oriëntatie is een kracht die behouden en benadrukt moet worden. De wereld wordt steeds kleiner en toegankelijker. Het is aan Rotterdam om daarin mee te bewegen en zich te blijven positioneren als aantrekkelijke stad voor internationale handel, samenwerking en het aantrekken van talent.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTE ROTTERDAM:

- **Stimuleer internationaal ondernemerschap en vestigingsklimaat.** Zorg voor goede informatievoorziening, netwerken en ondersteuningsstructuren voor ondernemers die internationaal willen uitbreiden of zich in Rotterdam willen vestigen. Faciliteer (betere) toegang tot internationale beurzen, handelsmissies en kennisdeling. En vergeet niet bereikbaarheid en het belang van RTHA, strategisch in weerbaarheid maar vooral ook als belangrijke HUB voor de regio.

- **Investeer in de aantrekkelijkheid van de stad voor internationaal talent.** Arbeidsmigranten in elke vorm zijn van groot belang voor bedrijven in o.a. techniek, digitalisering, haven en zorg. Maak het voor deze groep aantrekkelijk om zich hier te vestigen, door heldere informatie, goede voorzieningen en een gastvrije stadscultuur.

- **Pak knelpunten op de woningmarkt aan.** Internationale medewerkers en ondernemers ervaren grote moeite bij het vinden van betaalbare en passende woonruimte. Bevorder de realisatie van voldoende midden huur en expatwoningen zonder dat dit ten koste gaat van lokale woningzoekenden. Een gebalanceerde woon aanpak is cruciaal voor een inclusieve stad.

- **Zorg voor een soepele en snelle dienstverlening.** Denk ook aan onder andere Engelstalige communicatie over vergunningen, gemeentelijke regelingen en belastingzaken. Verlaag de drempel voor buitenlandse ondernemers om zich in Rotterdam te vestigen en hier succesvol te opereren. Ook zij creëren meer werkgelegenheid voor de Rotterdammer.

- **Verbind internationale initiatieven met lokaal mkb.** Help Rotterdamse ondernemers om te profiteren en te leren van internationale bedrijvigheid. Koppel grote internationale bedrijven aan lokale toeleveranciers en dienstverleners om zo de regionale economie te versterken.

Versterk Rotterdam als internationale stad door barrières te verminderen, talent welkom te heten en lokale ondernemers internationaal te laten groeien. Zo blijft ook in de toekomst onze stad concurrerend, aantrekkelijk en verbonden met de wereld.

MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

Een goed bereikbare stad is essentieel voor economische vitaliteit. Voor ondernemers is bereikbaarheid van klanten, gasten, medewerkers, leveranciers en diensten een randvoorwaarde voor succes. Toch zien we dat bereikbaarheid onder druk staat: wegen slibben dicht en/of worden definitief afgesloten, OV-netwerken sluiten onvoldoende aan, onderhoud aan het wegennet op meerdere plaatsen tegelijk zorgt voor slechte bereikbaarheid. Daarbij maken nieuwe regels de toegang tot de stad complexer. Dit raakt met name het MKB dat sterk afhankelijk is van logistieke flexibiliteit. De gemeente Rotterdam heeft hierin een sleutelrol om te zorgen dat haar stad niet leegloopt op termijn. Eenmaal weg komt het (niet) moeizaam terug.

WIJ VRAGEN GEMEENTEN OM HET VOLGENDE:

- **Versterk de bereikbaarheid van bedrijventerreinen, winkelgebieden en onze industriegebieden ver buiten de stad.** Zorg voor goede toegangswegen en betrouwbare openbaarvervoerverbindingen, zowel regionaal als binnenstedelijk. Stimuleer OV-gebruik met frequente lijnen naar economische knooppunten en voldoende overstapmogelijkheden.

- **Stem mobiliteitsbeleid af op ondernemersbelangen.** Betrek ondernemers actief bij mobiliteitsplannen, zoals aanpassingen in verkeersstromen, laad- en lostijden, en zero-emissiezones. Maak ruimte voor maatwerk en houd rekening met sectorale verschillen, zoals bouw- en onderhoudsbedrijven.

- **Ondersteun slimme logistieke oplossingen.** Denk aan logistieke hubs aan de stadsrand, gezamenlijke goederenstromen en venstertijden die aansluiten op de praktijk. Dit helpt zowel de bereikbaarheid als de verduurzaming vooruit.

- **Verminder regeldruk in de mobiliteitsketen.** Maak vergunningen, routes en toegang tot milieuzones eenvoudiger en voorspelbaar (gastvrijheid). Richt ondernemersloketten efficiënt in en wijs vaste contactpersonen aan die met ondernemers meedenken.

- **Stimuleer parkeervoorzieningen en laadinfrastructuur.** Zorg voor voldoende en betaalbare parkeerplekken voor ondernemers in en rond de stad, inclusief laadmogelijkheden voor elektrische voertuigen. Dit is noodzakelijk voor de transitie én voor de dagelijkse bedrijfsvoering van ondernemers.

- **Vergeet niet het belang van Rotterdam The Hague Airport,** strategisch in weerbaarheid maar vooral ook als belangrijke HUB voor de regio en haar bereikbaarheid.

Maak bereikbaarheid een gezamenlijke prioriteit. Alleen met slimme, toegankelijke en ondernemersgerichte mobiliteit kan Rotterdam blijven floreren als economische motor en aantrekkelijke vestigingsstad.

CONCLUSIE EN ADVIES

SAMEN BOUWEN AAN DE STAD NU VOOR DIE VAN MORGEN

Rotterdam is een stad van doeners! Van innovatie en ondernemerschap. Van daadkracht en doorpakken. Maar bovenal: een stad van ondernemers die vooruit willen. De uitdagingen waar we vandaag voor staan, van verduurzaming tot digitalisering, van bereikbaarheid tot inclusieve groei, vragen om samenwerking, visie en lef.

Als ondernemers geloven wij in een stad die verbinding maakt tussen iedereen. Een stad die meer dan alleen ruimte biedt aan grote-, middelgrote, kleinschalige-, creatieve- en innovatieve ondernemers. Ondernemers die immers kleur en karakter geven aan onze wijken en buurten. Een stad waar iedereen mee kan doen, waar drempels worden weggenomen en kansen worden gedeeld is onverminderd het doel.
Wij willen samen met de gemeente bouwen aan een toekomstbestendig Rotterdam met daarin toekomstbestendige ondernemers. Een stad die zich aanpast aan veranderende tijden zonder haar identiteit te verliezen. Een stad waar regels ondersteunen in plaats van belemmeren. Waar ondernemers als motor van onze economie worden gezien, gehoord en gefaciliteerd!

ADVIES:

Laten we *daadwerkelijk* samenwerken, door actief naar elkaar te luisteren, elkaar vroegtijdig te ontmoeten bij het maken van beleid en ruimte te scheppen voor gezamenlijke ideeën met energie. Alleen zo maken we echt het verschil, het verschil voor de ondernemers van vandaag én voor de generaties van morgen.

Wij staan klaar en doen mee,
Voor een stad die groeit, bloeit en bruist.
Voor een Rotterdam dat durft te kiezen voor de kracht van ondernemerschap.

MKB Nederland Rotterdam Rijnmond

VNO NCW REGIO ROTTERDAM

Een toekomstbestendig Rotterdam vraagt om lef, samenwerking en een sterk ondernemersklimaat. Dat is de kernboodschap van het verkiezingsmanifest bedrijfsleven gepresenteerd door MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 roepen de ondernemersorganisaties kandidaat-raadsleden op om het ondernemerschap structureel te verankeren in het gemeentebeleid.

Het manifest getiteld “Van Winkelstraat tot Wereldmarkt – Rotterdam draait op ondernemers”, benadrukt het belang van ondernemers voor werkgelegenheid, innovatie, levendige wijken en economische veerkracht. Ondernemers zorgen voor banen, innovatie en inkomsten voor de stad. Zonder ondernemers is er geen brede welvaart en geen toekomstbestendige samenleving.

Tien aanbevelingen uit het manifest

1. Ga actief, structureel en blijvend de dialoog aan met ondernemers(organisaties) als vast onderdeel van beleid.
2. Draag bij aan een leven lang ontwikkelen en praktijkgericht onderwijs – van basisschool tot technische bijscholing – als fundament voor een wendbare arbeidsmarkt.
3. Zorg voor voldoende ruimte voor bedrijvigheid en bescherm werklocaties in de ruimtelijke ordening.
4. Verlaag drempels voor deelname aan gemeentelijke aanbestedingen door alle ondernemers en organiseer structureel overleg over inkoopbeleid.
5. Behoud ruimte voor kleinschaligheid en diversiteit in retail, horeca, kunst en cultuur.
6. Versterk publiek-private platforms tegen cybercrime en ondermijning en ondersteun technologische innovatie voor veiligheid.
7. Betrek ondernemers vanaf het begin bij de energietransitie en stimuleer verduurzaming van bedrijventerreinen.
8. Stimuleer internationaal ondernemerschap en zorg voor goede voorzieningen en informatie voor internationaal talent.
9. Versterk de bereikbaarheid van bedrijventerreinen, winkelgebieden en industriegebieden en stem mobiliteitsbeleid af op ondernemersbelangen.
10. Werk structureel samen met MKB Rotterdam Rijnmond en VNO-NCW Regio Rotterdam aan het bouwen van een toekomstbestendige stad.

De boodschap aan het nieuwe stadsbestuur is helder: Laten we daadwerkelijk samenwerken, door actief naar elkaar te luisteren, elkaar vroegtijdig te ontmoeten bij het maken van beleid en ruimte te scheppen voor gezamenlijke ideeën met energie. Alleen zo maken we echt het verschil, het verschil voor de ondernemers van vandaag én voor de generaties van morgen.

Wij staan klaar en doen mee, voor een stad die groeit, bloeit en bruist.
Voor een Rotterdam dat durft te kiezen voor de kracht van ondernemerschap!

Rob Uytdewilligen
Voorzitter MKB Rotterdam Rijnmond

Mai Elmar
Voorzitter VNO-NCW Regio Rotterdam

Yvette Huijsmans – Van Schie
Directeur MKB Rotterdam Rijnmond

Tessa Langerijs
Directeur VNO-NCW West en Regio Rotterdam

Datum: 13 april 2026
Onderwerp: **Samen kiezen voor betaalbaar wonen in Rotterdam**

Geachte heer Samsom, beste Diederik,

Van harte gefeliciteerd met uw benoeming tot informateur voor de stad Rotterdam. Wij waarderen het dat u zich in deze rol wilt inzetten voor de vorming van een nieuw college en voor de toekomst van onze stad. De keuzes die nu worden gemaakt zijn van groot belang voor Rotterdammers, en in het bijzonder voor iedereen die afhankelijk is van een betaalbare woning en een leefbare buurt. Vanuit die betrokkenheid delen wij graag onze inzichten en voorstellen met u.

Wij zijn Woonstad Rotterdam, Havensteder, Hef Wonen en Woonbron. Met samen zo'n 130.000 betaalbare huurwoningen zijn wij de grootste sociale verhuurders van Rotterdam. Al meer dan 125 jaar zetten wij ons in voor betaalbaar wonen en leefbare buurten. Elke euro die onze huurders betalen, investeren wij terug in de stad: in onderhoud en verduurzaming, in nieuwbouw en in leefbaarheid. Zo investeren wij jaarlijks ruim 1 miljard euro in Rotterdam. Ieder jaar weer.

Betaalbaar wonen moet voor iedereen bereikbaar zijn
Soms met een steuntje in de rug. Juist in een stad als Rotterdam, waar wonen voor steeds meer mensen onbereikbaar is geworden. De wooncrisis wordt elke dag groter. Door lange wachtlijsten staan in Rotterdam ruim 100.000 mensenlevens stil. Tegelijkertijd staat de leefbaarheid in buurten onder druk. Dat raakt niet alleen woningzoekenden, maar de hele stad. Dit kan en móét anders. Want elke Rotterdammer verdient een betaalbare, comfortabele woning in een fijne buurt.

Woningcorporaties spelen daarin een sleutelrol
Wij bouwen en beheren betaalbare woningen, houden deze langdurig betaalbaar en zijn dagelijks aanwezig in buurten. Wij investeren in onderhoud, verduurzaming en leefbaarheid, en werken samen met bewoners, gemeente en maatschappelijke partners aan sterke en zorgzame buurten. Juist omdat wij geen winst hoeven te maken, kunnen wij structureel bijdragen aan oplossingen voor de lange termijn.

Wij zien dat politieke keuzes ons werk moeilijker of makkelijker maken
De afgelopen jaren is het voor woningcorporaties steeds lastiger geworden om voldoende betaalbare woningen te bouwen. Grondposities, regelgeving, stapeling van eisen en financiële randvoorwaarden bepalen of plannen daadwerkelijk van de grond komen. Zonder duidelijke keuzes en wederzijds commitment blijven goede plannen op de plank liggen, terwijl de nood hoog is.

10-puntenplan in de bijlage als concreet en realistisch handelingsperspectief
Het plan laat zien wat nodig is om het tij te keren en hoe woningcorporaties, samen met de gemeente, kunnen zorgen voor meer betaalbare woningen, sneller bouwen, blijvend betaalbare huren, én leefbare, zorgzame buurten in de hele stad.

Ons 10-puntenplan is geen wensenlijst, maar een uitnodiging tot samenwerking. Het biedt duidelijke randvoorwaarden waarbinnen wij als woningcorporaties maximaal kunnen bijdragen aan de opgaven van Rotterdam. Met heldere keuzes kan het nieuwe college tempo maken, ruimte geven aan betaalbaar wonen en zorgen voor stabiliteit en voorspelbaarheid in beleid.

Woningcorporaties zijn van oudsher een betrouwbare en stabiele partner
Ook de komende vier jaar werken wij graag samen met het nieuwe college aan een Rotterdam waar mensen prettig en betaalbaar kunnen wonen. Een stad waarin niet alleen wordt gebouwd aan woningen, maar ook aan vertrouwen, leefbaarheid en perspectief.

Wij nodigen u uit om samen met ons te kiezen voor betaalbaar wonen
En voor keuzes die verschil maken. Voor beleid dat mensen weer perspectief geeft. En voor een stad die ruimte biedt aan iedereen voor wie Rotterdam een thuis is. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe we deze gezamenlijke ambitie kunnen waarmaken.

Met vriendelijke groet,

Mohamed el Achkar	Hedy van den Berk	Marieke Kolsteeg	Richard Sitton
Voorzitter Raad van Bestuur Woonstad Rotterdam	Voorzitter Raad van Bestuur Havensteder	Voorzitter Raad van Bestuur Hef Wonen	Voorzitter Raad van Bestuur Woonbron

Bijlage: 10-puntenplan, ons plan voor betaalbaar wonen in Rotterdam

Waar mogen we jullie over 4 jaar op afrekenen?

Tijdens het Rotterdams Woondebat op 4 maart 2026 hebben verschillende partijen beloftes gedaan over de aanpak van de wooncrisis in de nieuwe collegeperiode. Klik hier of scan de QR-code hieronder om te zien welke beloftes dat waren.

ONS PLAN VOOR BETAALBAAR WONEN IN ROTTERDAM

1. BETAALBAAR KUNNEN BOUWEN
2. BOUWLOCATIES VOOR BETAALBARE WONINGEN
3. GEMEENTE EN CORPORATIES TREKKEN OP ALS EEN BOUWTANDEM
4. LAAT HUURDERS NIET OPDRAAIEN VOOR DE KOSTEN VAN DE ENERGIE-TRANSITIE
5. SAMEN INVESTEREN IN GROENE WIJKEN EN FIJN WONEN
6. GEMEENTE EN WONING-CORPORATIES GAAN VOOROP IN BEHEER
7. PRETTIG, VEILIG EN ZELFSTANDIG WONEN IN ZORGZAME BUURTEN
8. VOORKOM MISSTANDEN EN VOER EEN VERHUUR-VERGUNNING IN
9. IN ROTTERDAM SLAAPT NIEMAND OP STRAAT
10. NIET OVER ROTTERDAMMERS, MAAR MÉT ROTTERDAMMERS

Havensteder woonbron HEF WONEN woonstad. rotterdam

10-PUNTENPLAN

Wij zijn Woonstad, Havensteder, Hef Wonen en Woonbron. Met zo'n 130.000 betaalbare huurwoningen zijn wij de grootste sociale verhuurders in Rotterdam. Samen zetten wij ons in voor betaalbare huizen en leefbare buurten. En winst? Dat maken we niet. De huur die onze huurders betalen, gebruiken we voor alles wat we doen: het onderhouden en verduurzamen van woningen, bouwen van nieuwe woningen en leefbaar houden van de stad. Zo investeren we samen ruim 1 miljard euro in Rotterdam. Ieder jaar weer. Betaalbaar wonen moet voor iedereen bereikbaar zijn, soms met een steuntje in de rug. Daar werken we al 125 jaar aan.

Politieke keuzes maken ons werk moeilijker of makkelijker. De laatste jaren zien we dat door politieke keuzes het lastiger is geworden om betaalbare huizen te bouwen. Ook de leefbaarheid in wijken staat onder druk. Dat moet anders. Want elke Rotterdammer verdient een betaalbaar, comfortabel huis. We roepen de politiek dan ook op om samen met ons een stad te maken waar Rotterdammers prettig en betaalbaar kunnen wonen. Dat doen we graag samen, op basis van deze 10 punten.

Havensteder woonbron HEF WONEN woonstad. rotterdam

1. BETAALBAAR KUNNEN BOUWEN
Voor niets gaat de zon op. Betaalbaar wonen kan alleen met betaalbaar bouwen. De politiek kan daarbij helpen. Denk bijvoorbeeld aan goedkopere bouwgrond voor corporatiewoningen en soepelere parkeernormen. Ook verminderde regeldruk en geen bovenwettelijke eisen op bouwkwaliteit helpt om bouwen betaalbaar te houden. Zo zien we veel baat bij een doorbouwfonds dat ervoor zorgt dat bouw door kan gaan, niet onnodig stil komt te liggen en daardoor onnodig duurder wordt.

2. BOUWLOCATIES VOOR BETAALBARE WONINGEN
Iedere euro die binnenkomt, steken we in onze woningen, buurten en bewoners.
De laatste jaren was er voor woningcorporaties weinig kans om betaalbare huizen te bouwen. Door een tekort aan (eigen) bouwlocaties moesten we noodgedwongen woningen kopen van vastgoedontwikkelaars. Daardoor worden woningen onnodig duurder en gaat de bouw langzamer. We pleiten voor meer bouwlocaties voor corporaties. Dat zorgt voor tempo en betaalbaarheid. En het geeft ons de ruimte om meer betaalbare huurwoningen te bouwen.

3. GEMEENTE EN CORPORATIES TREKKEN OP ALS EEN BOUWTANDEM
Wij investeren ongeveer 1 miljard euro per jaar aan onderhoud en nieuwbouw van onze woningen in Rotterdam. We zien dat renovatie- en nieuwbouwplannen lang duren. Dat moet anders. Willen we voldoende betaalbare huurwoningen realiseren dan vraagt dat om een gerichte samenwerking met de gemeente en voldoende beschikbare ontwikkelcapaciteit. Gemeente en corporaties hebben elkaar nodig. We trekken daarbij samen op om de woningproductie te versnellen. Dat noemen we een bouwtandem. We kijken naar buurten en bepalen wat daar nodig is aan woningen en voorzieningen. Dat doen we door het opzetten van doorbraakteams, minder regeldruk en het verder uitrollen van parallel plannen.

4. LAAT HUURDERS NIET OPDRAAIEN VOOR DE KOSTEN VAN DE ENERGIETRANSITIE
Wij zijn voor het verduurzamen van onze woningen, maar het moet voor onze bewoners én voor de corporaties wel betaalbaar zijn. Wij zijn goed op weg met het isoleren van woningen. Maar ook onze energievoorziening moet toekomstbestendig zijn. De transitie van gas naar warmte is geen zaak van corporaties alleen. Het is een maatschappelijke ontwikkeling waarbij de overheid de trekker moet zijn. Zonder bijdrage van de overheid dreigt de energietransitie onbetaalbaar te worden. We roepen het nieuwe stadsbestuur op om zich in te spannen voor een eerlijk en betaalbaar verloop van de energietransitie.

5. SAMEN INVESTEREN IN GROENE WIJKEN EN FIJN WONEN
Veel wijken kunnen een opknapbeurt gebruiken. In sommige wijken is er te weinig groen en zijn er te veel stenen. In de zomer is het dan vaak te warm, terwijl in de herfst en winter het water nergens heen kan. Wij vinden dat er meer aandacht moet zijn voor het investeren in de openbare ruimte in de wijken. Ons voorstel is dat, bij het vernieuwen en renoveren van woningen, de gemeente aanvullend investeert in de aanpak van de buitenruimte en de bestaande parken en pleinen.

6. GEMEENTE EN WONINGCORPORATIES GAAN VOOROP IN BEHEER
Prettig wonen in fijne wijken is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De woningcorporaties verhuren, onderhouden en bouwen niet alleen woningen, maar bieden ook ondersteuning. We zijn aanwezig en aanspreekbaar. We ondersteunen bewonersinitiatieven en pakken samen met bewoners en andere partners problemen in de wijk aan. In de afgelopen twintig jaar zijn belangrijke voorzieningen op het gebied van zorg, welzijn en veiligheid uit veel wijken verdwenen. Passende voorzieningen zijn van grote toegevoegde waarde voor wijkbewoners. Wij pleiten voor effectief samenwerken onder één dak, met alle betrokken wijkpartners. Dat vraagt om inzet van het nieuwe stadsbestuur.

7. PRETTIG, VEILIG EN ZELFSTANDIG WONEN IN ZORGZAME BUURTEN
Er komen steeds meer ouderen in Rotterdam. En de ouderen worden gemiddeld steeds ouder. Dat noemen we dubbele vergrijzing. Veel ouderen die willen verhuizen, lukt dat niet. Er zijn geen geschikte alternatieven. In hun buurt, en tegen vergelijkbare kosten.

De ondersteuning vanuit zorgorganisaties staat onder druk. De dubbele vergrijzing vraagt om een woon- en leefomgeving die daarop is ingericht. Wij zien zorgzame buurten waar mensen naar elkaar omkijken en elkaar kunnen ontmoeten, als de oplossing voor iedereen die een steuntje in de rug nodig heeft. Het vraagt om richting en keuzes vanuit het stadsbestuur om hiervoor de juiste voorwaarden te scheppen. Zoals het bevorderen van doorstroming op de woningmarkt, een duidelijke koers om genoeg passende woningen te realiseren en voldoende financiële middelen voor een buurt waar je fijn kunt wonen, óók op leeftijd.

Havensteder woonbron HEF WONEN woonstad. rotterdam

8. VOORKOM MISSTANDEN EN VOER EEN VERHUURVERGUNNING IN

De gemeente krijgt moeilijk grip op de particuliere huurmarkt waardoor misstanden bij verhuur kunnen ontstaan. We stellen voor om een verhuurvergunning in te voeren. De vergunning is verplicht voor verhuurders en kan gebruikt worden om inzicht te krijgen in huurprijzen, vierkante meters, huurcontracten en bewoning. Daarmee voorkomen we misstanden en kunnen regels gehandhaafd worden. Aanvullend pleiten we voor een verdere uitrol van de opkoopbescherming, actieve handhaving en de invoering van een leegstandverordening.

9. IN ROTTERDAM SLAAPT NIEMAND OP STRAAT

Wij willen dat niemand in Rotterdam dakloos of thuisloos is. Wij hebben de gemeente nodig om er samen voor te zorgen dat er genoeg woningen zijn. Zodat niemand meer op straat hoeft te slapen.

10. NIET OVER ROTTERDAMMERS, MAAR MÉT ROTTERDAMMERS

Goed contact met onze bewoners is essentieel. Zij weten namelijk alles over hun woning en wijk. Rotterdammers hebben vaak een duidelijke mening en dat helpt ons. Wij geloven dat samenwerken met bewoners nodig is en zorgt voor betere plannen. We kunnen dit niet alleen. Dat doen we graag samen met de gemeente. Daarom vragen we de politiek en het nieuwe stadsbestuur om samen met woningcorporaties de participatie en samenwerking met bewoners naar een hoger niveau te brengen.

Havensteder woonbron HEF WONEN woonstad. rotterdam

MKB Nederland Rotterdam Rijnmond

Adres Groene Kruisweg 50
3202 ST Spijkenisse
Telefoon 010-2620375
E-mail secretariaat@mkb-rotterdam.nl

Bankier ING Bank 065.13.06.736
IBAN NL85INGB0651306736
BIC INGBNL2A
BTW NL8227.25.848.B01
K.v.K. 50.41.22.72

Rotterdam, 14 april 2026

Betreft: Verzoek tot opname- en voortzetting van het programma “Vitale Kerngebieden” in de nieuwe gemeenteraad.

Geachte heer Samsom,

Namens MKB Rotterdam – Rijnmond, VNO NCW West Rotterdam, Federatie PRIO, KHN Rotterdam, BIZ Rotterdam Centrum, Jong MKB Rotterdam en diverse BIZZEN in Rotterdam wend ik mij tot u in uw rol als formateur van de toekomstige gemeenteraad van Rotterdam.

Wij willen graag uw aandacht vragen voor het programma “Vitale Kerngebieden”, een initiatief dat wij van groot belang achten voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van onze gemeente.

Het programma Vitale Kerngebieden heeft zich bewezen als een effectieve en noodzakelijke aanpak om Rotterdamse winkelgebieden toekomstbestendig te maken. Juist in een tijd van veranderend consumentengedrag en toenemende leegstand versterkt dit programma de vitaliteit en toekomstbestendigheid van Rotterdamse kerngebieden.

Een aanpak die werkt
Het programma “Vitale Kerngebieden” richt zich op maatwerk per gebied, met een sterke samenwerking tussen ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente. Deze gebiedsgerichte aanpak zorgt voor:

- aantrekkelijke en levendige kerngebieden;
- minder leegstand in de winkelstraten;
- sterkere lokale economie.

Motor voor lokale economie én brede welvaart
Levendige kerngebieden dragen direct bij aan economische vitaliteit, maar ook aan bredere welvaart:

- ze stimuleren lokaal ondernemerschap;
- ze creëren werkgelegenheid, met name voor praktisch opgeleiden;
- ze zorgen voor waarde behoud en aantrekkelijkheid van vastgoed;
- ze versterken het vestigingsklimaat voor nieuwe ondernemers en investeringen.

Meer dan economie alleen
Vitale kerngebieden zijn veel meer dan plekken om te winkelen. Ze vormen het kloppend hart van de wijk en stad en hebben een cruciale rol in het dagelijks leven van bewoners. Ze zorgen voor:

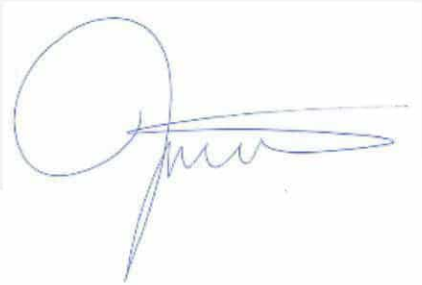
- levendige ontmoetingsplekken waar bewoners elkaar tegenkomen;
- sociale samenhang en een gevoel van veiligheid en verbondenheid;
- laagdrempelige toegang tot voorzieningen en diensten;
- ruimte voor lokale initiatieven, cultuur en maatschappelijke activiteiten.

Oproep aan het nieuwe college
Het is belangrijk om door te pakken en resultaten te borgen. Behoud en versterk het programma Vitale Kerngebieden. De aanpak is succesvol, de impact is zichtbaar en het belang voor de stad is groot.

Wij zouden het zeer op prijs stellen als het programma “Vitale Kerngebieden” kan worden meegenomen in de overwegingen van de toekomstige gemeenteraad. Uiteraard zijn wij graag bereid om het project persoonlijk toe te lichten en eventuele vragen te beantwoorden.

Wij danken u bij voorbaat voor uw aandacht en zien uit naar een constructief gesprek.

Met hartelijke groet, mede namens:
mevrouw Mai Elmar, voorzitter VNO NCW West-Rotterdam
de heer Farid Darkaoui, voorzitter Federatie PRIO
mevrouw Nina Hooimeijer voorzitter KHN Rotterdam
mevrouw Pauline Buurma, directeur/bestuurder St. BIZ Centrum Rotterdam
mevrouw Nicky Roodnat, Voorzitter Jong MKB Rotterdam

Rob Uytdewilligen
Voorzitter MKB Rotterdam Rijmond
Bestuurder MKB Nederland
(rob.uytdewilligen@mkb-rotterdam.nl | 06 – 13670542)

de Bibliotheek Rotterdam

Dhr. Diederik Samsom
P/a Coolsingel 40
3011AD Rotterdam

Van Directiesecretariaat
T 0102816155
E directiesecretariaat@bibliotheek.rotterdam.nl

Datum 14-4-2026
Bijlage(n) Manifest Digitale Inclusie

Betreft Digitale Inclusie

Geachte heer Samsom,

Zeker 1 op de 5 Rotterdammers kan niet of moeizaam meedoen in de digitale samenleving. Dit raakt mensen van alle leeftijden en achtergronden en versterkt bestaande ongelijkheden. Daarom schrijven we u, met 50 samenwerkende organisaties van het Rotterdamse Netwerk Digitale Inclusie, met de oproep: **Maak digitale inclusie onderdeel van uw coalitieakkoord.**

Digitalisering ontwikkelt zich in hoog tempo en wordt steeds vaker de norm in contact met de overheid en maatschappelijke voorzieningen. Maar voor heel veel stadsgenoten is meedoen in deze digitale samenleving verre van vanzelfsprekend. Problemen blijven vaak buiten beeld, omdat ze zich achter de schermen afspelen. Ondertussen stapelen de gevolgen zich op: mensen die geen toegang krijgen tot regelingen, vastlopen in systemen of de grip op hun eigen situatie verliezen. Dit is geen randprobleem maar raakt de kern van gelijke kansen, toegankelijkheid en menselijke waardigheid in onze stad. Het Netwerk Digitale Inclusie verbindt partners en initiatieven in Rotterdam om mensen te ondersteunen die vastlopen in de digitale samenleving. Wij zien dagelijks waar het misgaat en waar het beter kan.

Daarom bieden wij u, namens een brede vertegenwoordiging van partners binnen het Netwerk Digitale Inclusie, graag ons manifest aan. Om de urgentie van dit vraagstuk te onderstrepen en het onderwerp breder onder de aandacht te brengen, hopen wij van harte dit **persoonlijk te mogen aanbieden**. Hiermee kunnen de formerende partijen- onder uw leiding- nogmaals tonen open te staan voor signalen uit de Rotterdamse samenleving.

Hier staan we samen voor in Rotterdam:

- Ondersteuning bij digitale problemen is beschikbaar, gratis en dichtbij.
- Toegang tot internet is betaalbaar voor iedereen.
- Digitale dienstverlening is toegankelijk voor alle Rotterdammers.
- Er is altijd een volwaardig niet-digitaal alternatief beschikbaar.
- De mens staat centraal.

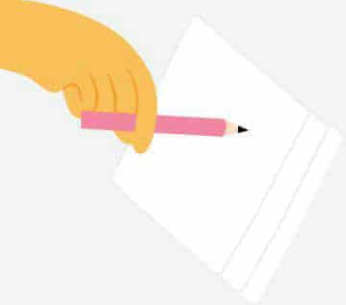
Wat wij vragen voor de periode 2026–2030:

- Structurele financiering voor hulp bij digitale problemen en ondersteuning van vaardigheden en preventie, via onder andere het Schakelpunt, Informatiepunten Digitale Overheid en wijknetwerken.
- Betaalbaar internet en toegang tot apparaten voor iedereen, geborgd in gemeentelijk beleid.
- Toegankelijkheid en gebruikerstesten als harde voorwaarden bij digitale dienstverlening, volgens WCAG-richtlijnen en met jaarlijkse rapportage.
- Heldere afspraken met (semi-)overheidsinstellingen: digitale dienstverlening is nooit de enige optie; er is altijd een gelijkwaardig niet-digitaal alternatief.
- De menselijke maat als leidraad, inclusief een verplichte digitale inclusietoets bij nieuwe digitale diensten.

Graag maken wij met u een afspraak om ons manifest persoonlijk aan te bieden en wensen u veel wijsheid en succes met uw belangrijke opdracht.

Hoogachtend,
Namens het Netwerk Digitale Inclusie Rotterdam

Alice Vlaanderen,
Directeur-bestuurder Bibliotheek Rotterdam

Oproep aan alle Rotterdamse politieke partijen

Maak digitale inclusie een harde randvoorwaarde

Digitalisering verandert onze samenleving in hoog tempo. Zeker 1 op de 5 Rotterdammers kan niet of moeizaam meedoen in de digitale samenleving. Dit raakt mensen van alle leeftijden en achtergronden en stapelt op bestaande ongelijkheden.

Het is een maatschappelijke opdracht om te zorgen dat iedereen kan meedoen, offline én online. Daarom roepen wij jullie, Rotterdamse politieke partijen, op tot blijvende aandacht voor digitale inclusie.

Hier staan we samen voor in Rotterdam

- Ondersteuning bij digitale problemen is beschikbaar, gratis en dichtbij.
- Toegang tot internet is betaalbaar voor iedereen.
- Digitale dienstverlening moet toegankelijk zijn.
- Er is altijd een volwaardig niet-digitaal alternatief.
- De mens, en niet efficiency, staat centraal.

Wat we daarom van jullie vragen voor 2026-2030:

- Structurele financiering voor hulp bij digitale problemen, voor het werken aan digitale ondersteuning, vaardigheden en preventie, voor Rotterdammers van alle leeftijden via o.a. het Schakelpunt, Informatiepunten Digitale Overheid en wijknetwerken.
- Betaalbaar internet en apparaten voor iedereen: gegarandeerd door gemeentelijk beleid.
- Toegankelijkheid en gebruikerstesten als harde voorwaarden bij inkoop en ontwikkeling van digitale dienstverlening, d.m.v. co-creatie en testen met de eindgebruikers, volgens de WCAG-richtlijnen, met jaarlijkse rapportage.
- Heldere afspraken met (semi-)overheidsinstellingen en subsidierelaties: digitale dienstverlening mag nooit de enige optie zijn, en er is altijd een gelijkwaardig niet-digitaal alternatief beschikbaar (aan de balie, telefonisch en/of op papier).
- De menselijke maat als leidraad in alle gemeentelijke processen en dienstverlening, met een verplichte digitale inclusie toets bij elke nieuwe digitale dienst.

Wat wij als Netwerk Digitale Inclusie bieden

Het Netwerk Digitale Inclusie verbindt partners en initiatieven op het gebied van digitale inclusie. Zo kunnen we samen Rotterdammers ondersteunen die hulp nodig hebben of vastlopen in de digitale dienstverlening. We bouwen met elkaar aan een inclusieve digitale samenleving waarin iedere Rotterdammer regie heeft over zijn of haar eigen leven.

www.netwerkdigitaleinclusie.nl

Deze organisaties ondertekenden de oproep:

MAASSTAD ZIEKENHUIS

eset

FNV

pameijer

MANO

Gemeente Rotterdam

Stichting Lezen en Schrijven

tolkie

Ditto

TERR

Nederlandse Business School

SKIN

iTEACHERS

UVV Unie van Vrijwilligers

BZM EDUCATIE

Stichting mens centraal

WIJKSTATION

GAMES AT WORK make people win

Aktiegroep Oude Westen

zorgbelang Inclusief

IT CAMPUS ROTTERDAM

new future lab

wmo radar

vodafone ziggo

SOM NL Samen voor ouderen met een migratieachtergrond in Nederland

IDEM ROTTERDAM

De Zonne Bloem

leer zelf online

netwerk digitale inclusie

Bibliotheek Rotterdam

Alliantie Digitaal Samenleven

HET LAB ROTTERDAM

STICHTING SPECIAL MEDIA

SPIOR

RONDOM TAAL

BUDGET MAATJES OIO SAMEN GRIP OP JE GELD

MEE Rotterdam Rijnmond

equals

portus scholengroep

Job en

zovida

SAMENSLIMMER SLIMMERSAMEN

meedoen in Rotterdam

Digital Child Rights

www.netwerkdigitaleinclusie.nl

PERMANENTE BURGERBERADEN

Versterking van de Lokale Democratie

Veel bestuurders, politici en volksvertegenwoordigers voelen de behoefte om de samenleving meer te betrekken, maar zien bij allerlei participatietrajecten vaak dezelfde mensen meedoen. Een burgerberaad is een effectief instrument om veel meer stemmen aan het woord te laten: het geeft zeggenschap aan inwoners, is dankzij gewogen loting een goede afspiegeling van de samenleving, en gaat met hulp van dialoog polarisatie tegen.

Door burgerberaden een vaste plek te geven in besluitvorming, verandert incidentele participatie in permanente versterking van de lokale democratie.

WAT IS HET?

Een permanent burgerberaad is een gelote groep inwoners (25-100 personen) die een dwarsdoorsnede van de gemeente vormen. Deze groep:

- **Ontwikkelt** gedragen voorstellen rond vraagstukken;
- **Rouleert** periodiek voor maximale betrokkenheid;
- **Monitort** de opvolging van aangenomen voorstellen;
- **Heeft regelmatig contact** met de raad en wethouder;
- **Wordt ondersteund** door een ambtelijk secretariaat.

WAT LEVERT HET OP?

- **Kwaliteit:** Betere besluiten en minder blinde vlekken omdat inwoners vooraf meedenken.
- **Efficiëntie:** Een eigen secretariaat regelt de uitvoering en de monitoring.
- **Regie:** Heldere procedures en vaste contactmomenten voor het bestuur.
- **Kaders:** Directe invulling van de lokale participatieverordening.
- **Vertrouwen:** Een sterkere band tussen inwoner en gemeenteraad.

Een eenmalige investering in de opstart van een permanent burgerberaad, maakt een democratisch en financieel efficiënt proces mogelijk dat inwoners een constructieve rol geeft en het vertrouwen tussen samenleving en gemeentebestuur vergroot.

HOE WERKT HET?

In steden zoals Parijs, Brussel en Eupen is het permanent burgerberaad inmiddels een vast onderdeel van het lokale bestuur. De kenmerken zijn overal gelijk: gewogen loting, roulatie en dialoog. De vorm is echter altijd aangepast aan de lokale context.

Permanente burgerberaden zijn geen experiment. Ze werken in verschillende contexten: van kleinschalig (80.000 inwoners) tot miljoenensteden zoals Parijs.

VERSTERK DE RAAD. VERANKER HET BURGERBERAAD.

De naderende raadsperiode biedt het uitgelezen momentum om de lokale democratie structureel te vernieuwen.

Advies op maat?
Bureau Burgerberaad adviseert en begeleidt overheden bij het voorbereiden en opvolgen van burgerberaden.

Klik hier voor meer informatie of scan de QR-code.

BURGERBERADEN IN NEDERLAND

Voorbeelden uit de Praktijk

Den Bosch: © Gemeente 's-Hertogenbosch | Fotograaf: Sandra Peerenboom

WAT IS EEN BURGERBERAAD?

Een burgerberaad is een vorm van participatie waarbij een gelote dwarsdoorsnede van 80-175 inwoners (van een gemeente, regio of land) zich buigt over een complex maatschappelijk vraagstuk.

Onder begeleiding van onafhankelijke experts en gespreksbegeleiders gaan deze inwoners meerdere dagen met elkaar in dialoog. Ze bedenken samen adviezen die haalbaar en effectief zijn en ook op de lange termijn een verschil maken. Deze adviezen van het beraad zijn zwaarwegend, en worden politiek en ambtelijk serieus opgevolgd.

Een burgerberaad is nadrukkelijk geen vervanging, maar een verrijking van de representatieve democratie.

Scan de QR-code voor een interactieve kaart met alle burgerberaden in Nederland.

BURGERBERADEN IN NEDERLAND

In Nederland hebben burgerberaden de afgelopen jaren een sterke opmars gemaakt:

- Sinds 2021 hebben er 57 burgerberaden plaatsgevonden in Nederlandse gemeenten, provincies, regio's en stadsdelen. Het Nationaal Burgerberaad Klimaat vond in 2025 plaats.
- In vijf jaar tijd hebben bijna 6.500 inwoners actief bijgedragen via burgerberaden aan nieuw beleid voor grote maatschappelijke vraagstukken zoals huisvesting, zorg, energietransitie, klimaat, afval en vergrijzing
- In 16% van de beraden ging het om een tweede of zelfs derde editie: van Provincies Drenthe en Zuid-Holland tot gemeenten als Arnhem, Zeist en Amsterdam.
- De gemeenten Amersfoort en Den Bosch verkennen bovendien de mogelijkheid om burgerberaden een permanente plek te geven in de besluitvorming.

WAT LEVERT EEN BURGERBERAAD OP?

- **Kennis & Ervaring:** Een burgerberaad biedt toegang tot kennis, ervaring en creativiteit uit de samenleving.
- **Afspiegeling:** Door loting vormen de deelnemers van het burgerberaad een afspiegeling van de samenleving.
- **Inzicht via Dialoog:** De dialoog staat centraal, waardoor deelnemers elkaars opvattingen leren begrijpen en in staat zijn om voorbij vaste overtuigingen en eigenbelang te kijken. De deelnemers komen zo tot geïnformeerde en weloverwogen aanbevelingen.
- **Gedragen oplossingen:** Dit leidt tot eerlijke oplossingen voor complexe maatschappelijke problemen en tot meer steun voor nieuw beleid, omdat het samen met inwoners tot stand is gekomen.
- **Democratisch Zelfvertrouwen:** Het democratisch zelfvertrouwen van deelnemers groeit tijdens een burgerberaad.
- **Wederzijds Vertrouwen:** Organiseert een overheid vaker burgerberaden? Dan kan dat leiden tot (herstel van) wederzijds vertrouwen tussen inwoners en politiek.

Rotterdam: © Gemeente Rotterdam | Fotograaf: Bas Czerwinski

VOORBEELDEN UIT NEDERLAND

Los urgente, complexe vraagstukken op met de hulp van inwoners (Borsele 2023)

Zijn er vraagstukken waar jouw gemeenteraad niet uit komt? Burgerberaden zijn goed in het oplossen van complexe kwesties. Inwoners kunnen samen een politieke impasse doorbreken of tot compleet nieuwe inzichten komen.

In Borsele overweegt het Rijk de bouw van nieuwe kerncentrales. Lokale bewoners en bestuurders hebben uiteraard een mening over deze ingewikkelde en gevoelige kwestie. Maar het Rijk beslist. Met een burgerberaad slaagden de inwoners van Borsele erin om voorwaarden te formuleren die verder kijken dan hun individuele belangen en hun stem tot in Den Haag te laten horen.

> "Met de uitkomsten van het beraad 'maken we duidelijk wat onze voorwaarden zijn, in het geval één of enkele van deze energieprojecten daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden", zegt burgemeester Gerben Dijksterhuis.

Meer over Borsele

Luister naar inwoners die meestal niet betrokken zijn (Heerlen 2024)

De selectiemethode maakt burgerberaden uniek: door gewogen loting kan een gemeente mensen bereiken die anders niet van zich laten horen.

In Heerlen wonen veel mensen die het vertrouwen in de overheid verloren zijn. Een burgerberaad daar begon met 110 deelnemers, waaronder een flink aantal jongeren en mensen zonder diploma. Ruim tachtig procent van hen had nog nooit eerder meegedaan aan een participatietraject.

> "Ik ben blij dat er een plek was om mijn mening te uiten", zegt deelnemer Maria Abd-Almuti (18) tegen regionale krant De Limburger.

Meer over Heerlen

VOORBEELDEN UIT NEDERLAND

Kom tot breed gedragen beleid zonder blinde vlekken (Heerenveen 2019)

Na verkiezingen zet een nieuw bestuur graag in op haar eigen ideeën. De houdbaarheidsdatum van beleid is daardoor vaak maar vier jaar. Burgerberaden doorbreken dit kortetermijndenken. Deelnemers hoeven niet herkozen te worden en beslissen vanuit dialoog in plaats van debat. De adviezen die uit het burgerberaad komen zijn gericht op de langere termijn en niet gekleurd door partijpolitieke afwegingen.

In Heerenveen refereren bestuurders bij ieder plan voor het stadscentrum nog steeds aan het beraad uit 2019. Een groep deelnemers van toen is al jaren actief om de opvolging van de adviezen te monitoren.

> "Ik weet zeker dat er over tien jaar nog steeds dingen gebeuren in Heerenveen die volgen uit de besluiten die het G1000-beraad in 2019 nam", zegt Haaije Jorritsma, destijds ambtelijk projectleider van het beraad.

Meer over Heerenveen

Draag bij aan een nieuwe bestuurscultuur (Den Bosch 2024)

De organisatoren van het burgerberaad in Den Bosch nodigden woon- en zorgcorporaties vooraf uit om mee te denken over het thema: fijn oud worden. Ambtenaren werden getraind en ingezet als gespreksbegeleiders. Na afloop van het beraad was er een openbare sessie voor iedereen om de aanbevelingen en opvolging te bespreken.

> "Met het eerste Bossche Burgerberaad zagen we wat er loskomt als we de kracht van de samenleving benutten: prachtige ideeën voor een zorgzame samenleving", zegt wethouder Pieter Paul Slikker.

Als je wilt dat inwoners weer aanhaken, neem ze dan serieus. Kies voor een fundamentele verandering van de manier van werken. Gooi de deuren open en nodig ondernemers, ambtenaren, raadsleden, burgers en maatschappelijke organisaties uit om mee te denken. Verhoog daarmee het democratisch zelfvertrouwen in de samenleving en krijg iedereen enthousiast om samen aan de slag te gaan.

Meer over Den Bosch

VOORBEELD UIT NEDERLAND

Betrek inwoners structureel en bouw mee aan de democratie van de toekomst (Amersfoort)

Één burgerberaad maakt nog geen sterke democratie. Vergroot het vertrouwen tussen overheid en inwoners door middel van een permanent burgerberaad.

Op verschillende plekken in Europa bestaan al zulke permanente burgerberaden. In Nederland is Amersfoort hierin koploper: een initiatiefgroep van inwoners zette het permanente burgerberaad op de agenda. De gemeenteraad koos voor een pilot met drie beraden om daarvan te leren. Als dat bevalt krijgt Amersfoort vanaf 2028 een permanent burgerberaad.

> "Wat ons betreft is Amersfoort de eerste stad waar in 2028 een permanente gelote burgerraad aan de slag gaat, náást de gekozen politieke raad. Samen geven zij vorm aan een sterke lokale democratie", zeggen de inwoners van Initiatiefgroep Gelote Burgerraad Amersfoort op haar website.

Meer over Amersfoort

OVER BUREAU BURGERBERAAD

We zijn de onafhankelijke non-profit organisatie voor burgerberaden.

Neem contact op voor vragen en advies of een training op locatie via welkom@bureauburgerberaad.nl of kijk voor meer informatie op onze website.

WWW.BUREAUBURGERBERAAD.NL

Beste Audrey,

Dank voor het telefonisch contact zojuist.

Namens een brede Rotterdamse coalitie van bestuurders uit woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties verkennen wij hoe de beweging rondom Zorgzame Buurten, die al in de stad wordt gerealiseerd samen met de gemeente, op het juiste moment kan landen in het formatieproces.

Deze beweging sluit direct aan bij opgaven rondom wonen, zorg, leefbaarheid en vergrijzing die in de formatie spelen en waarvoor richting wordt bepaald in het coalitieakkoord.

Wij vragen u ons te helpen dit onder de aandacht te brengen van de juiste inhoudelijk betrokkenen binnen het formatieteam en te verkennen of **een kort persoonlijk gesprek** mogelijk is. Dick Mol (directeur-bestuurder SOR) en Ronald Buijs (voorzitter raad van bestuur Laurens) lichten dit namens de gezamenlijke organisaties graag kort toe.

Dank alvast voor het meedenken over de meest effectieve route.

Met vriendelijke groet,

Suzanne Kaldenberg

Woordvoerder SOR

Namens een brede Rotterdamse coalitie van
woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en
ouderenvertegenwoordiging
(o.a. Maaswonen, Woonbron, Wooncompas, Havensteder,
Hef Wonen, Woonstad Rotterdam, ConForte, WIN010 en
OSO-Rotterdam)

T 0621175039

E s.kaldenberg@sor.nl

SOR

Botersloot 175, 3011 HE Rotterdam

Postbus 22260, 3003 DG Rotterdam

T (010) 444 5555 www.sor.nl

REGIODEAL
WATERWEGREGIO

Formateurs colleges burgemeester en wethouders
gemeenten Maassluis, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen

Verzonden per mail

Datum: 9 april 2026
Betreft: Regio Deal Waterwegregio

Geachte formateur,

Als voorzitter van de Regio Deal Board Waterwegregio informeer ik u graag over het belang en de stand van zaken van de Regio Deal Waterwegregio.

De Waterwegregio wordt gevormd door de gemeenten Maassluis, Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen en is een regio met veel kansen. Helaas vertalen die kansen zich nog niet in economische groei en ontwikkeling van brede welvaart: deze behoren tot de laagste van Nederland. De vier gemeenten besloten in 2024 met de Regio Deal Waterwegregio de handen ineen te slaan om te komen tot een structurele, regionale aanpak van deze problematiek voor de bewoners en ondernemers van de Waterwegregio. Hiervoor is een extra impuls aangevraagd bij het Rijk zodat versneld regionale resultaten worden geboekt.

Op 20 september 2024 ondertekenden de vier gemeenten, de provincie Zuid-Holland en het Rijk het convenant dat aan de basis van de Regio Deal Waterwegregio ligt. Vervolgens zijn de afspraken tussen de gemeenten en de deelnemende partners vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Deze is op 3 december 2024 door de colleges van burgemeester en wethouders van de vier gemeenten vastgesteld.

Met de Regio Deal Waterwegregio wordt gezorgd voor nieuwe en betere kansen voor bewoners en inwoners van de Waterwegregio. Gelet op de belangrijkste regionale opgaven wordt gewerkt in 3 pijlers:

1. Impuls aan de leefbaarheid in wijken;
2. Betere toegang tot bestendig en kwalitatief werk voor inwoners;
3. Doorbraken in duurzaam en circulair wonen en werken.

Het Rijk heeft hiervoor voor de periode tot en met 31 december 2028 een bedrag van 17,7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt vanuit de gemeenten en andere partners minimaal verdubbeld naar een bedrag van 35,4 miljoen euro.

Inmiddels zijn door de Regio Deal Board 23 projecten uit de Waterwegregio goedgekeurd. Voorbeelden van deze projecten zijn Loods M in Maassluis, de Familieschool in de Rotterdamse wijk Mathenesse, het Hart van de Wijk in Schiedam en diverse campussen in Vlaardingen (onder andere de Food Innovation Academy en Techniek Oriëntatie Vlaardingen). Diverse projectvoorstellen zijn in voorbereiding.

De Regio Deal Waterwegregio richt de blik ook op de periode na 2028. Het streven is dat met de Regio Deal Waterwegregio een stevige basis wordt gelegd voor verdere intensieve regionale samenwerking in de toekomst. De vier gemeenten staan immers veelal voor dezelfde opgaven. Of het nu gaat om een regionale aanpak EU-arbeidsmigranten, het verduurzamen van bedrijventerreinen of het informeren van de kinderen en jongeren over werk in kansrijke sectoren, elke gemeente kent hier dezelfde uitdagingen.

Vanuit mijn rol als voorzitter van de Regio Deal Waterwegregio doe ik graag een beroep op u. Er zijn nog Regio Deal-middelen beschikbaar. Deze middelen worden idealiter in 2026 verplicht zodat ze voor 31 december 2028 kunnen worden besteed en verantwoord. Ik wil u vragen om bij het opstellen van de collegeprogramma's op onderwerpen die zich daarvoor lenen, in te zetten op een duurzame, regionale aanpak. Hierbij denk ik aan onderwerpen als een regionale aanpak EU-arbeidsmigranten, een regionale duurzaamheidsagenda en een regionale investeringsagenda. Ook nodig ik u uit om in de collegeprogramma's in te zetten op initiatieven die bijdragen aan het realiseren van de doelen van de 3 hierboven genoemde pijlers en hiervoor Regio Deal-middelen te benutten. Hierbij kan het ook gaan om lokale projecten die een leereffect voor andere gemeenten hebben.

Meer informatie over de Regio Deal Waterwegregio kunt u vinden via www.regiodealwaterwegregio.nl, op LinkedIn https://www.linkedin.com/in/regio-deal-waterwegregio-1a93b533a/?skipRedirect=true en bij de programmamanager Saskia Raas-Soeterbroek, saskia.raas-soeterbroek@vlaardingen.nl.

drs. J.G. de Vries
VOORZITTER REGIO DEAL BOARD WATERWEGREGIO

Rotterdamse Voedselraad

Tijd voor een Rotterdamse voedselvisie

De laatste jaren groeit in Rotterdam de urgentie om het voedselsysteem duurzamer, gezonder en eerlijker te maken. Diverse Rotterdamse initiatieven laten zien dat – juist lokaal – een beter voedselsysteem mogelijk is. Tegelijkertijd blijven deze initiatieven nog (te) kleinschalig en ontbreekt het aan structuur en samenhang. Te vaak wordt voedsel vooral als landelijke verantwoordelijkheid gezien en ontbreekt op gemeentelijk niveau een gezamenlijke aanpak doordat het thema is opgesplitst in afzonderlijke domeinen. Daarom is het wat de Rotterdamse Voedselraad betreft tijd dat Rotterdam de regie neemt en voedsel als samenhangend thema serieus gaat oppakken. De tijd is rijp voor een brede voedselvisie voor Rotterdam.

Op dit moment kent het voedselsysteem veel verliezers. Er zijn te veel Rotterdammers die niet rond kunnen komen en bij wie voedsel raakt aan hun bestaanszekerheid. Veel mensen eten bovendien noodgedwongen ongezond. In de huidige stad ontkomt bijna niemand aan het overweldigende aanbod van ongezonde voeding. Tegelijkertijd betalen toekomstige generaties een hoge prijs voor het voedsel dat wij vandaag consumeren en produceren. Het huidige systeem legt een zware druk op klimaat, natuur, water en luchtkwaliteit. Tot slot zijn er boeren, die ondanks hun harde werk en bijdrage aan een schonere en gezondere omgeving vaak te weinig betaald krijgen voor hun producten.

Wat ons betreft moet het anders en kan het anders. Wij willen dat voedsel en landbouw bijdraagt aan een eerlijke, gezonde en toekomstbestendige stad en ommeland. Het goede nieuws is dat hier al hard aan wordt gewerkt. Talloze initiatieven, organisaties, ondernemers, boeren, en inwoners laten zien dat beter voedsel geen fantasie is, maar gewoon in de praktijk kan. Denk aan aanschuiftafels waar mensen een verse, gezonde maaltijd kunnen krijgen, sociale buurtrestaurants, creatieve ondernemers die voedselverspilling tegengaan en Rotterdammers die samen een moestuin onderhouden. Maar ook zorginstellingen die zien wat gezond voedsel doet met hun bewoners of restaurants die steeds vaker producten lokaal en natuurinclusief inkopen.

De voedselbeweging in Rotterdam is niet meer te stoppen. Tegelijkertijd lopen veel initiatieven tegen dezelfde problemen aan. Het ontbreken van een goed functionerende logistieke infrastructuur zorgt er bijvoorbeeld voor dat veel initiatieven moeilijk opschalen of zelfs vastlopen. Veel voedselinitiatieven hebben daarnaast het gevoel een eenzame

strijd te voeren. Hun veelzijdige werk past vaak niet binnen één afdeling binnen de gemeente, en het is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het voedselthema. Ook ambtenaren die zich hard maken voor voedsel voelen zich soms roepende in de woestijn. Telkens opnieuw moeten zij duidelijk maken waarom voedsel een belangrijk beleidsthema is dat zich over al die gemeentelijke afdelingen heen spreidt. Bovendien, vallen deze mensen weg dan is er vaak helemaal geen structuur waarop terug gevallen kan worden. Dat maakt de samenwerking die wel tot stand komt kwetsbaar. Het is zonde, want juist door samenwerking kunnen de stad en initiatieven een grote impact maken.

Om echt werk te maken van voedselbeleid is een brede voedselvisie nodig waarin we het vraagstuk in al zijn onderdelen aanpakken. Een brede Rotterdamse voedselvisie kan helpen om samenwerking tussen de kokers te stimuleren. Het geeft richting aan waar we heen willen en hoe we de juiste verbindingen kunnen leggen. Bovendien kan een gedeelde ambitie tussen domeinen de juiste energie opleveren om die samenwerking te voeden. Een goede visie wekt zowel een gevoel van urgentie als een gevoel van hoop. Bij een taai vraagstuk zoals voedsel liggen cynisme en hopeloosheid op de loer. Een ambitie die aantrekkelijk en concreet is, kan juist die neiging doorbreken en bijdragen aan het plezier dat het kan geven om aan voedsel te werken.

Een beter voedselsysteem vraagt daarnaast niet alleen samenwerking binnen de gemeente maar vooral ook daarbuiten. Bewoners, buurtinitiatieven, boeren, voedselmakers, ondernemers, chefs, scholen, zorginstellingen en beleidsmakers spelen hierin allemaal een rol. Om met de hele stad samen te werken aan een beter voedselsysteem is een gedeelde ambitie nodig. Wanneer een voedselvisie voldoende ambitieus is en resoneert in de stad, kan dit de juiste aanmoediging zijn om samen de handschoen op te pakken.

Tenslotte, juist omdat voedsel een vraagstuk is van vandaag én de verre toekomst, is een visie van belang. Oplossingen voor het voedselvraagstuk vereisen dat we verder kijken dan de volgende verkiezingen. Het vraagt van huidige generaties om risico's te nemen en investeringen te doen voor volgende generaties. Wanneer we daarbij de urgente behoeften en verlangens meenemen, hoeven die stappen niet per se pijn te doen. Een brede en duidelijk ambitieuze visie kan daarmee zowel de vraagstukken van vandaag als die van morgen verbinden en versterken.

De Rotterdamse voedselbeweging is klaar voor de volgende stap. En als regio hebben we alles in huis om koploper te worden in goed voedsel. Wij als Rotterdamse Voedselraad helpen en denken hier graag over mee. Laten we die kans samen grijpen en vaart maken met visie.

De Rotterdamse Voedselraad is een onafhankelijke beweging waarin Rotterdammers, experts en organisaties samenwerken aan een een gezond, eerlijk, sociaal en toekomstbestendig voedselsysteem.

contact@rotterdamsevoedselraad.nl
rotterdamsevoedselraad.nl

Gemeente Rotterdam
T.a.v. Informateur Ir.D.M. Samson
Postbus 70012
3000 KP ROTTERDAM

Geachte heer Samson,

Wij feliciteren u met uw aanstelling als verkenner voor een nieuwe Rotterdamse coalitie en feliciteren de partijen die zijn verkozen in de Rotterdamse gemeenteraad. Wij wensen u allen veel succes en kijken ernaar uit om de komende vier jaar samen verder vorm en inhoud te geven aan een waterveilige, klimaatbestendige en fijne leefomgeving voor alle inwoners.

Het waterschap Hollandse Delta, de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland en drinkwaterbedrijf Evides werken binnen de Alliantie Waterkracht nauw samen met uw gemeente en de gemeente Capelle a/d IJssel aan de watergerelateerde opgaven en uitdagingen. We werken al vele jaren goed samen met de gemeente Rotterdam om te zorgen dat regenwater wordt opgevangen en afgevoerd, dat afvalwater wordt gezuiverd en dat het water in de singels, sloten en parken van voldoende kwaliteit is.

Uw gemeente kent veel grote opgaven, uitdagingen en ambities als het gaat om woningbouw, klimaatadaptatie, een infrastructuur, die aansluit op de energietransitie, een gezonde leefomgeving voor inwoners en ondernemers en het vergroten van de weerbaarheid. De keuzes die u nu maakt over woningbouw, de inrichting van de openbare ruimte en infrastructuur bepalen voor de komende decennia of Rotterdam bestand is tegen bijvoorbeeld wateroverlast, hittestress en watertekorten. Elke ruimtelijke ontwikkeling in uw gemeente, zowel nieuwbouw als herinrichting, is een kans om de leefomgeving toekomstbestendiger te maken.

Ook in de komende coalitieperiode werken wij vanuit bovenstaande context graag nauw met uw college samen aan de wateropgaven en wateruitdagingen. Hierop vooruitlopend geven wij u graag een aantal aandachtspunten mee.

Toekomstbestendig bouwen
Een klimaatadaptief stedelijk gebied in 2050 is een belangrijke opgave. Het stedelijk gebied en nieuwe woonwijken moeten niet alleen bestand zijn tegen hevige regenval, maar ook tegen droge en hete periodes. Dit betekent inzet op het planten van meer bomen en struiken, passend bij de waterbeschikbaarheid. En dit betekent ook beplanten zowel in als aan het water (natuurvriendelijke oevers), het aanleggen van waterbergingen en regenwater vasthouden om in droge tijden te gebruiken.
Woningen die nu worden gebouwd, staan er over honderd jaar meestal nog. Wel in een heter, soms natter en soms droger klimaat. En gebouwd op steeds moeilijkere locaties waar bodemdaling en waterkwaliteit extra aandacht vragen. Nu bouwen en inrichten op een wijze

die daar rekening mee houdt, vraagt nu extra investeringen maar reduceert kosten voor toekomstige generaties. Ook bij herontwikkeling liggen veel kansen te investeren in toekomstbestendigheid.
Zorg voor heldere, goed juridisch geborgde eisen voor klimaatbestendig bouwen die voor iedereen gelden ('level playing field'), aansluitend op de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving.

In het verleden is verspreid over de stad gebouwd op slappe grond zonder heipalen. Die woningen zijn aan het verzakken. Peilverlaging is daar niet meer mogelijk en ook de kans op wateroverlast is groter dan gewenst. Dit leidt tot funderingsproblemen voor de bewoners.
Laten we samen aandacht hebben voor de funderingsproblematiek en werken aan een oplossing.

Een aantrekkelijk, gezonde leefomgeving
Een groene omgeving werkt als een spons bij hevige regenval, waardoor het niet meer opgevangen hoeft te worden in riolering en sloten. Maar groen doet veel meer! Het verkoelt, het beschut, het is de woonplaats van dieren en planten. Iedereen waardeert groen in zijn omgeving. In de stad is meer groen wel een uitdaging. De ondergrond is vol en waar energie- of waterleidingen liggen, kunnen geen wortels groeien.

De leefbaarheid van de stad kan worden verhoogd met maatregelen die ook de waterkwaliteit verbeteren. Een betere waterkwaliteit verhoogt de leefbaarheid. We vergroten de buffercapaciteit van het watersysteem. Zo hebben we in droge tijden voldoende water beschikbaar en bij hevige neerslag kunnen we het overschot aan water veilig bergen. We zien water en bodem als een samenhangend systeem bij gebiedsontwikkeling. Het water- en bodemsysteem in de stad staat onder druk door de vraag naar ruimte en klimaatverandering. Meer woningen, meer wegen, nieuwe energie-infrastructuur vragen meer zuiveringscapaciteit en meer waterberging. Het kan niet overal tegelijk. Meer neerslag vraagt meer ruimte voor waterberging, in de bodem en in de buitenruimte.
Ruimte voor water en bodem, moeten leidend zijn bij ontwerp van de stad. Maak keuzes en zorg voor een stadsbreed plan waarin alle stedelijke functies met elkaar zijn afgewogen.

Gezamenlijke werken wij aan de realisatie van de Toekomst Waterketen Rotterdam. In 2050 moet onze waterketen -van drinkwater, inzameling via het riool en de zuivering van afvalwater tot het lozen op oppervlaktewater- circulair, klimaatbestendig en doelmatig zijn. Dit draagt bij aan de reductie van de emissie van broeikasgassen.
Stem werkzaamheden af in de openbare ruimte op het gebied van riolering, infrastructuur, oppervlaktewater en afvalwaterzuivering. Benut de kansen de stad toekomstbestendiger te maken bij alle stedelijke ontwikkelingen.

Rotterdam aan de Maas
Dijken beschermen Rotterdam tegen hoogwater en vormen de basis van een droge, veilige en leefbare woon- en werkomgeving. Ons doel is het voorkomen of beperken van de gevolgen van overstromingen met maatregelen die passen bij het stedelijke karakter en bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Het ontwikkelkader dijken, waarin waterveiligheid wordt gecombineerd met ruimtelijke kwaliteit, is hier een mooi voorbeeld van. Het kader zorgt ervoor dat dijkversterking wordt geïntegreerd met wonen, mobiliteit, erfgoed en stedelijke ontwikkeling.
De gebieden die buitendijks zijn bebouwd vragen om bijzondere aandacht en een vooruitziende blik in verband met het gevaar van overstromingen. Ontwikkelingen op deze locaties moeten waterrobuust en klimaatadapatief worden ontworpen.

Niet alleen teveel water is een uitdaging voor de toekomst, maar ook te weinig water en verzilting komen steeds meer voor in de Rijn-Maasmonding. Ontwikkelingen aan de oevers van de Maas kunnen de verzilting van de Rijn-Maasmonding vergroten. Denk hierbij aan het Getijdepark en de ontwikkelingen rond de Esch voor de nieuwe oeververbinding.
Ingrepen langs de Maas hebben effect op de zoetwaterbeschikbaarheid in de gehele regio. *Heb oog voor de zoetwaterbeschikbaarheid bij de ontwikkelingen aan de oevers van de Maas.*

Waterbeheer is samenwerken: nodig elkaar aan tafel
Water en bodem zijn onmisbaar voor een toekomstbestendige delta. De waterschappen staan klaar om samen met u de kansen te benutten en de uitdagingen aan te pakken. Wij gaan graag hierover gezamenlijk met het nieuwe college in gesprek.

Dank u voor uw aandacht en wij wensen u veel succes bij de coalitieonderhandelingen en de gekozen raadsleden bij hun werk in de raad en kijken uit naar een voortzetting van de constructieve samenwerking met uw gemeente. Graag nodigen wij ook de nieuwe gemeenteraadsleden uit voor een werkbezoek en/of presentatie, als onderdeel van het introductieprogramma. Wij verzoeken u een afschrift van deze brief te doen toekomen aan de verkozen partijen.

Met vriendelijke groet,

Namens de hoogheemraadschappen in Rotterdam,

dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,

Secretaris-directeur,	Dijkgraaf
Elektronisch getekend door Pieter Janssen op 16-04-2026	Elektronisch getekend door Piet-Hein Daverveldt op 14-04-2026
ir. P.C. Janssen	Dr. P.H.W.M. Daverveldt

dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,	dijkgraaf,
Elektronisch getekend door Nicolet Dukker op 14-04-2026	Elektronisch getekend door Pieter van de Stadt op 14-04-2026
drs. N.T.C.M. Dukker	drs. P.H. van de Stadt

dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta,

secretaris-directeur,	dijkgraaf,
Elektronisch getekend door Vincent Bergsma op 14-04-2026	Elektronisch getekend door Jan Bonjer op 14-04-2026
V. Bergsma	J.F. Bonjer

Rotterdam, 14 april 2026

Adviescommissie Dierenwelzijn en Stadsnatuur
Rotterdam, 14 april 2026

Betreft: Tienpuntenplan formatie 2026

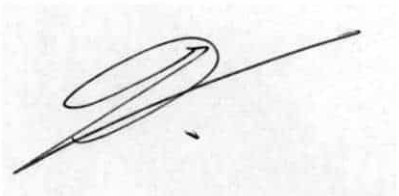
Geachte heer Samson,

Het college van burgemeester en wethouders in Rotterdam heeft in 2014 de Adviescommissie Dierenwelzijn en Stadsnatuur ingesteld om gevraagd en ongevraagd advies te verstrekken over het beleid van de gemeente Rotterdam, en de invoering van dat beleid, op het gebied van dierenwelzijn en stadsnatuur. De Adviescommissie wordt bemenst door personen met deskundigheid op genoemde gebieden en met kennis van Rotterdam. Het instellingsbesluit en reglement van de Adviescommissie Dierenwelzijn en Stadsnatuur van het college is gepubliceerd in het gemeenteblad en hier te raadplegen: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR329709/1.

De gemeente is ambitieus en heeft de laatste jaren aanzienlijke stappen gezet in beleid op diverse groene thema's. Voor een goed gevolg wil de Adviescommissie u graag handvatten geven om te komen tot een coalitieakkoord dat recht doet aan de belangen van dierenwelzijn en stadsnatuur in de beleidsvoornemens van de nieuwe coalitie. Op deze manier worden dierenwelzijn en stadsnatuur gewogen op hun geëigende belang en integraal meegenomen in de totstandkoming van afspraken voor de komende raads- en collegeperiode. Om ons voornemen tot het geven van handvatten gestand te doen, hebben wij tien punten opgesteld die wat ons betreft een plek verdienen in het coalitieakkoord. De tien punten volgen hieronder.

Wij zijn bereid u als informateur meer tekst en uitleg te geven over onze inbreng. Hierbij doen wij u – en daarmee *en passant* de onderhandelaars van de fracties in de gemeenteraad van Rotterdam – het aanbod afspraken tegen te lezen en van commentaar te voorzien. We houden ons te allen tijde aanbevolen het coalitieakkoord in wording aan te scherpen op het gebied van dierenwelzijn en stadsnatuur. Voor contactgegevens verwijzen wij u naar de laatste pagina van dit document.

Met vriendelijke groet,

Kees Vink
Voorzitter Adviescommissie Dierenwelzijn en Stadsnatuur

Tienpuntenplan formatie 2026

1. De Groene Waterstad heeft een volwaardige plek aan tafel

De Groene Waterstad introduceert vuistregels om groene belangen te borgen in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, waaronder bijvoorbeeld een groennorm. Het is belangrijk dat het groen niet een sluitpost wordt in de begroting van Stadsontwikkeling, maar dat die belangen integraal worden meegewogen. Maak van de vuistregels daarom bindende referentiewaarden.

2. Werk domeinoverstijgend

De gemeente komt op allerlei terreinen in aanraking met dierenwelzijn en stadsnatuur. Leg om dit beter te verankeren in de gehele gemeentelijke werkwijze verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast. Wanneer dierenwelzijn standaard wordt meegenomen in ontwerp, uitvoering, beheer en handhaving, wordt het geen losse ambitie maar een vanzelfsprekend onderdeel van hoe Rotterdam werkt.

3. Maak dierenwelzijn SMART

Dierenwelzijn als beleidsterrein is nu nog vrij kwalitatief van aard, terwijl de opeenvolgende nota's dierenwelzijn (sinds 2015) wél concrete acties voorstellen. Voor de afrekenbaarheid en navolgbaarheid van het beleid zijn effectindicatoren en prestatieindicatoren wenselijk.

4. Ecologische kennis in de volle breedte van de organisatie

Rotterdamse doelen ten aanzien van dierenwelzijn en stadsnatuur staan of vallen met ambtelijke deskundigheid. Hiertoe is ecologische kennis in de organisatie onmisbaar, van beleid tot uitvoering. Investeer in capaciteit voor de verschillende clusters, voor een goede borging bij beheer en ruimtelijke ontwikkeling.

5. Handhaving op dierenwelzijn naar de gemeente

Handhaving op dierenwelzijn is nu nog een landelijke aangelegenheid (NVWA, LID) en daarnaast het domein van de politie (taakaccenthouders dierenwelzijn). Buitengewoon opsporingsambtenaren van de gemeente kunnen nu niet handhavend optreden tegen overtreding van regels gericht op dierenwelzijn. Lobby daarom voor uitbreiding van deze bevoegdheden naar lokaal niveau.

6. Investeer in de toekomst: meer groen voor de jeugd

In versteende buurten groeien kinderen op ver weg van het groen. Dit zorgt dat generaties Rotterdammers vervreemd raken van de natuur. Dit vermindert in de basis het begrip voor grote opgaven rondom natuur en duurzaamheid. Groen biedt juist kinderen allerlei mogelijkheden om te leren, verwonderen en ontdekken. Bovendien zijn ze in een natuurlijke omgeving gelukkiger én gezonder. Investeer in groen daar waar kinderen opgroeien, op het schoolplein en in straten. Prioriteer vergroeningsprojecten waar kinderen baat bij hebben.

7. Ruimte voor bewoners in het groenbeheer

De directe betrokkenheid van bewoners voor hun eigen leefomgeving is essentieel om leefbare buurten te hebben. Initiatieven uit de buurt kunnen flink bijdragen aan vergroening en sociale cohesie. Met lokale kennis en actieve betrokkenheid kunnen lokale groeninitiatieven bijdragen aan stadsnatuur, klimaatadaptatie en een prettige leefomgeving. Faciliteer betrokken bewoners en zet verder in op substantiële en structurele ondersteuning van zelfbeheer voor boomspiegels, geveltuinen en plantsoenen. Samen gaan we aan de slag voor een groene buurt.

8. Strikte bescherming van grote groengebieden en ecologische hotspots

De beschikbaarheid van grote groengebieden is cruciaal in een leefbare en natuurrijke stad. Rotterdamse kerngebieden bestaan uit groot groen (o.a. Kralingse Bos, Zuiderpark, polders Schieveen, Landtong Rozenburg en De Esch). Ook op kleinere schaal zijn ecologische hotspots te vinden (Spaanse bocht, Quarantaineterrein). Breng de kerngebieden in kaart en ontzie ze van nadelige stadsontwikkeling door in het gemeentelijk omgevingsplan de bescherming met regels vast te leggen. Vat deze planologische keuze tevens in een herziening van de Omgevingsvisie en overweeg om te komen tot een Natuurverordening waarmee een aanvullende beschermlaag tegen onwenselijke verstedelijking totstandkomt.

9. Rotterdamse visie voor 2100

Het huidige beleid is vooral gericht op de middellange termijn, terwijl de huidige generatie jonge Rotterdammers de serieuze effecten van klimaatverandering in 2100 gaan ervaren. De stijgende zeespiegel vraagt om een radicale aanpak om effecten van de extreme maar aannemelijke klimaatscenario's te mitigeren. Gelegen aan de Nieuwe Waterweg, wordt Rotterdam steeds kwetsbaarder voor overstromingen en verzilting. Dit noodzaakt de gemeente nu al om verkenning van strategieën op landschapsniveau, waarbij ecologie een middel is om een klimaatbestendige stad te zijn. Werk aan een langetermijnvisie van de stad en Nieuwe Waterweg, en betrek *nature-based studies* om Rotterdam 2100-*proof* te krijgen.

10. Wethouder dierenwelzijn en biodiversiteit

Dierenwelzijn en stadsnatuur zijn integraal met elkaar verbonden. Toch zijn er nu nog twee bestuurlijk opdrachtgevers betrokken bij deze beleidsterreinen. Voorkom versnippering, borg integraliteit en kom daarom met een wethouder die voor beide beleidsterreinen verantwoordelijk is.

Contactgegevens Adviescommissie Dierenwelzijn en Stadsnatuur

Voorzitter:
Kees Vink
vink@euc.eur.nl

Leden:
Jaap Rozema
rozema.jaap@outlook.com
Mart van Gestel
martvangestel@gmail.com
Natascha Hokke
nataschahokke@hotmail.com
Wouter Moerland
woutermoerland@gmail.com

Ambtelijk secretaris:
Ernestien van Baal-Merks
Tel. 0612096516
ejhm.vanbaalmerks@rotterdam.nl

Passend Veilig Leerlingenvervoer

Position paper

Passend en veilig leerlingenvervoer:
“Doorschakelen naar een duurzame en zorgzame oplossing”

Inleiding
Voor veel kwetsbare kinderen in Nederland is leerlingenvervoer de enige manier om onderwijs te kunnen volgen. Naar schatting zijn 75.000 leerlingen dagelijks afhankelijk van leerlingenvervoer. Leerlingen uit het speciaal onderwijs vormen de grootste groep kinderen. Maar als afstand, veiligheid of medische redenen dit nodig maken, dan kunnen ook andere kinderen leerlingenvervoer krijgen. Structurele problemen in het leerlingenvervoer leiden jaarlijks tot meer dan 4 miljoen ritten die te laat op school arriveren. Dit zorgt voor verlies van kostbare onderwijstijd, het leidt tot grote druk op de betrokken gezinnen en zorgt voor hoge werkdruk onder de chauffeurs.

De opbrengsten van de gesprekken van PVL met onder andere gemeenten, vervoerders, ouders, het onderwijsveld, het ministerie van OCW en de belangenverenigingen zijn aanleiding voor een verdere aanscherping en aanvulling van de position paper Passend en Veilig Leerlingenvervoer: op weg naar een duurzame en zorgzame oplossing (april 2025). De vraag is niet langer óf verbetering nodig is, maar welke politieke keuzes nodig zijn om het leerlingenvervoer structureel te hervormen.

Deze position paper brengt de belangrijkste systeemproblemen in kaart en doet acht concrete voorstellen voor een duurzame en zorgzame inrichting van het leerlingenvervoer.

Afbakening en focus
Hoewel leerlingenvervoer in wettelijke zin breder is dan alleen aangepast vervoer en ook vormen omvat zoals openbaar vervoer, fietsvoorzieningen en kilometervergoedingen, richt deze position paper zich primair op de groep leerlingen die afhankelijk is van aangepast vervoer. Aangepast vervoer is vervoer door middel van een taxi. Juist de stapeling van problematiek en de kwetsbaarheden binnen deze groep leerlingen maakt het noodzakelijk om de hervormingen als eerste op deze groep te richten. Hier beschikken we over het meeste (in)zicht als het gaat om de consequenties voor de kinderen en de gezinnen. Dit laat onverlet dat álle vormen van leerlingenvervoer om een gedegen aansluiting vragen op de specifieke ondersteuningsbehoeften van de kinderen.

Wat is leerlingenvervoer?
Leerlingenvervoer is een gemeentelijke voorziening die bedoeld is om het schoolbezoek van leerlingen uit de betreffende gemeente mogelijk te maken. Gemeenten leggen deze voorziening vast in een regeling of verordening, waarbij zij rekening houden met de kaders uit de onderwijswetgeving.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een modelverordening ontwikkeld die gemeenten kunnen gebruiken bij het opstellen van hun eigen regeling. Binnen de gegeven kaders

hebben gemeenten ruimte om eigen keuzes te maken over de invulling van de regeling, de uitvoering van het vervoer en de organisatie van begeleiding. In de praktijk leidt dit tot aanzienlijke verschillen tussen gemeenten in reistijden, qua begeleidingsniveau, voor de kwaliteit van het vervoer en daarmee tot ongelijkheid in de toegang tot passend vervoer en het onderwijs. Afhankelijk van de woonplaats van een leerling.

Wettelijk gezien bestaat leerlingenvervoer primair uit een vergoeding voor vervoerskosten. Gemeenten kunnen er echter ook voor kiezen het vervoer zelf te organiseren of dit uit te besteden aan een vervoersbedrijf. In dat geval wordt het vervoer meestal via een aanbesteding georganiseerd. De wet stelt dat ouders wel gevraagd mogen worden om hun kind zelf te vervoeren, maar een gemeente kan hen dit niet verplichten. In veel regio's ontbreekt het aan een dekkend onderwijsaanbod voor kinderen met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, waardoor deze kinderen zijn aangewezen op verder weg gelegen onderwijs. Thuis-nabij onderwijs is voor deze kinderen onvoldoende mogelijk.

Leerlingenvervoer en het leerrecht

Leerlingenvervoer speelt dus een cruciale rol bij de toegang tot het onderwijs voor tienduizenden kwetsbare kinderen in Nederland. Het leerrecht is echter een fundamenteel recht, dat onder meer is vastgelegd in het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind.

In Nederland wordt dit recht onder andere geborgd via de Leerplichtwet en in verschillende onderwijswetten, zoals de Wet op het primair onderwijs (WPO), Wet op de expertisecentra (WEC) en Wet voortgezet onderwijs. In de praktijk betekent het recht op onderwijs echter ook dat een leerling de school daadwerkelijk moet kunnen bereiken. Juist op dat punt schiet de huidige inrichting van het leerlingenvervoer regelmatig tekort.

Belangrijke oorzaken hiervan zijn onder meer de versnipperde verantwoordelijkheid, verschillen tussen gemeenten, aanbestedingen die vooral op prijs sturen, onvoldoende aandacht voor zorg en begeleiding in het vervoer en een gebrek aan landelijke data en regie. Hierdoor komt het leerrecht van kwetsbare leerlingen onder druk te staan. Er is sprake van dreiging op het gebied van governance en de uniformiteit. Kansenongelijkheid neemt steeds verder toe.

Om het leerlingenvervoer toekomstbestendig te maken zijn structurele hervormingen nodig.

Fundamentele hervorming van het leerlingenvervoer noodzakelijk

Na jaren van pogingen om het leerlingenvervoer te optimaliseren binnen de bestaande kaders, is het tijd voor een fundamenteel andere aanpak van het leerlingenvervoer. De signalen van ouders, gemeenten, vervoerders, de Kinderombudsman, de belangenvereniging en aanhoudende berichtgeving over incidenten in de media, maken duidelijk dat het huidige systeem structureel tekortschiet. Wat bedoeld is als ondersteuning van het leerrecht en toegang tot het onderwijs van kwetsbare kinderen, functioneert in de praktijk te vaak als een logistiek systeem waarin het kind níet centraal staat. De noodzakelijke zorgcomponent ontbreekt in zowel de impliciete wetgeving als in de uitvoering. Dit betekent een belemmering van het leerrecht en vormt een dreiging voor het welzijn en de ontwikkeling van deze kinderen.

De dagelijkse praktijk leert ons dat leerlingenvervoer geen logistiek vraagstuk is, maar een essentiële randvoorwaarde voor daadwerkelijke toegang tot onderwijs. Voor deze grote groep kwetsbare leerlingen is deze vervoersvoorziening de sleutel om überhaupt onderwijs te kunnen volgen. Zonder goed georganiseerd vervoer blijft het onderwijs en daarmee het leerrecht voor deze groep feitelijk buiten bereik.

Als het gaat om het leerlingenvervoer heeft het onderzoek van Oberon, uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW (2024), aangetoond dat er jaarlijks 4.300.000 (!) ritten te laat op school arriveren. Dit onderzoek richt zich voornamelijk op aangepast vervoer. Voor andere vormen van leerlingenvervoer, zoals openbaar vervoer, (elektrische) fiets of eigen vervoer met vergoeding, ontbreekt momenteel een volledig en samenhangend landelijk beeld. Dit bevestigt de noodzaak van structurele dataverzameling over de volle breedte van de voorziening.

De 4,3 miljoen ritten die te laat komen uit het Oberon-onderzoek (2024) vertegenwoordigen onderwijstijd waarvoor gemeenten wél de volledige vervoers- en onderwijsbekostiging betalen, zonder de bijbehorende opbrengst. Daar komen de directe systeemkosten bovenop: hercontractering bij aanbestedingen of faillerende vervoerders en de bezwaar- en beroepsprocedures die gemeenten jaarlijks voeren met ouders over vervoersbeslissingen. Structureel investeren in kwaliteit en continuïteit is daarmee niet alleen beter voor kinderen, het is ook financieel rationeler dan blijven repareren wat steeds weer stukgaat.

Niettemin wordt het huidige systeem nog altijd in belangrijke mate gestuurd door efficiëntie, aanbesteding en kostenbeheersing in plaats van vanuit de specifieke ondersteuningsbehoeften van het kind. Deze logistieke en economische invulling van leerlingenvervoer leidt tot lange reistijden, wisselende chauffeurs, onrust en onveiligheid in het vervoer én vaak aan een gebrek aan passende begeleiding tijdens het vervoer. De gevolgen zijn dus zichtbaar en zorgwekkend. Leerlingen komen te laat op school, raken overprikkeld of (over)vermoeid, presteren onder hun niveau en in sommige gevallen vallen zij zelfs volledig uit en komen zij thuis te zitten. Daarmee raakt het probleem niet alleen het vervoer zelf, maar direct het welzijn, de ontwikkeling en de onderwijskansen van kinderen. Daarnaast stuurt dit systeem op de arbeidsvoorwaarden van de chauffeurs.

Het falende systeem maakt duidelijk dat het zeker niet om incidenten gaat, maar om structureel tekortschieten, waarvan de incidenten slechts symptomen zijn. Het huidige systeem is onvoldoende ingericht om te voldoen aan de specifieke en vaak complexe ondersteuningsbehoeften van de doelgroep. De versnippering van de verantwoordelijkheden door het ontbreken van landelijke regie zorgt voor toenemende verschillen tussen gemeenten. De sterke focus op prijs in aanbestedingen en het gebrek aan structurele data dragen hier in belangrijke mate aan bij. Ook worden de (on)mogelijkheden op het vlak van zelfredzaamheid van deze kwetsbare kinderen in de praktijk nog onvoldoende meegenomen in beslissingen over de onderwijsplaatsing. Hierdoor komt het regelmatig voor dat er op zelfredzaamheid van het kind gestuurd wordt vanuit een bezuinigingsprikkel en niet vanuit de ontwikkelingsbehoefte van het kind en/of de draagkracht van het gezin.

Maak van leerlingenvervoer een publieke randvoorwaarde voor het leerrecht. Zodat ieder kind niet alleen recht heeft op onderwijs, maar ook op borging van de daadwerkelijke toegang, afgestemd op de specifieke ondersteuningsbehoeften.

De noodzakelijke hervormingen:

1. Herziening van wetgeving en financiering

Leerlingenvervoer moet expliciet worden erkend als een publieke randvoorwaarde voor toegang tot onderwijs én als een zorgtaak. De huidige wettelijke kaders leggen te weinig nadruk op de zorg- en begeleidingscomponent van het vervoer. Het is noodzakelijk om leerlingenvervoer

explicieter te verankeren in wetgeving en (onderwijs)beleid als onderdeel van de toegang tot onderwijs op te nemen.
Daarnaast is de financiering te sterk gericht op kostenbeheersing. Een toekomstbestendig systeem vraagt om structurele en toereikende financiering, waarbij kwaliteit, veiligheid, stabiliteit en passende ondersteuning centraal staan. Geoormerkte financiering, op basis van vaststelde normen, borgt een passende inrichting van het systeem op landelijk niveau. Los van politieke en economische keuzes op lokaal niveau.

2. Landelijke regie en uniforme richtlijnen

De huidige verschillen tussen gemeenten en regio's leiden tot ongelijkheid in toegang, kwaliteit en uitvoering. Deze verschillen leiden uiteindelijk tot ongelijkheid in toegang van leerlingen tot onderwijs. Daarom zijn landelijke basisnormen noodzakelijk, onder andere voor maximale reistijden, veiligheidsprotocollen, over aansluiting op begeleidingsbehoeften kinderen, stabiliteit van chauffeurs en vervoersrelaties én over klachtenafhandeling.
Gemeenten behouden regie over maatwerk. Het leerrecht van kinderen mag niet afhankelijk zijn van hun woonplaats. De Rijksoverheid monitort trends en kan hierop sturen.

3. Beleggen van de systeemverantwoordelijkheid bij het ministerie van OCW

Op dit moment valt het beleid rond leerlingenvervoer onder meerdere ministeries. Naast het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zijn dit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Hierdoor ontbreekt duidelijke regie en neemt geen van de ministeries verantwoordelijkheid.
Omdat leerlingenvervoer een randvoorwaarde is voor toegang tot onderwijs, ligt het in de rede om de primaire systeemverantwoordelijkheid te beleggen bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit ministerie beschikt over kennis van leerlingenpopulaties, beleidsinstrumenten rond onderwijstoegang en een directe verbinding met passend onderwijs.
Leerlingenvervoer moet daarom niet worden gezien als een zorgvoorziening naast onderwijs, maar als een randvoorwaarde vóór onderwijs. Gedragen door samenhang, heldere regie en borging van het leerrecht.

4. Zelfredzaamheid onderdeel van TLV- vervoersperspectiefplan

Bij beslissingen over passend of speciaal onderwijs wordt het vervoer naar de school momenteel onvoldoende tot niet meegenomen. Gesprekken over zelfredzaamheid komen vaak pas op gang nadat een verwijzing naar het speciaal onderwijs al heeft plaatsgevonden. Door de vraag: 'hoe komt het kind passend en veilig naar school', op te nemen in de TLV (verlengings-)procedure kan de specifieke ondersteuningsbehoefte van meerdere kanten worden bekeken. Door een vervoersperspectiefplan met alle betrokken partijen (ouders, onderwijs, gemeenten, deskundigen) op te stellen, waarbij zowel onderwijsvervoer als, indien relevant, ondersteuning vanuit de Jeugdwet wordt meegenomen, worden zowel de (on)mogelijkheden van het kind en de draagkracht van het gezin alsook de eventuele passende (tussen)stappen gedragen geformuleerd en niet langer vanuit een bezuinigingsprikkel en/of bureaucratisch proces ingegeven. Door bereikbaarheid al in een vroeg stadium mee te nemen, wordt de toegankelijkheid van onderwijs daadwerkelijk geborgd en worden zowel het kind als de ouders meegenomen in afspraken die aansluiten bij hun persoonlijke situatie. Onderwijs is pas passend als een leerling er op een veilige en haalbare manier kan komen.

5. Structurele landelijke dataverzameling en monitoring

Op dit moment ontbreekt het aan landelijk inzicht als het gaat om het functioneren van het leerlingenvervoer. Gegevens over gebruik, reistijden, wachttijden, kosten en incidenten ontbreken

en/of zijn versnipperd. Structurele dataverzameling op landelijk niveau is noodzakelijk om beleid effectief en tijdig bij te kunnen sturen, trends te signaleren en uniformiteit landelijk te borgen. Er dient een landelijk en transparant systeem te worden ontwikkeld, waarbinnen meldingen en klachten gedefinieerd zijn. Deze definiëring zorgt voor een betere prioritering en afhandeling van deze signalen. Dit geeft verlichting op het vlak van administratieve lasten en qua juridische procedures. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor strategische beleidsvoering en het heeft een gunstig effect op het terugdringen van incidentgedreven management.

6. Versterken van samenwerking tussen betrokken partijen

Passend en veilig leerlingenvervoer vraagt om intensieve samenwerking tussen gemeenten, scholen, samenwerkingsverbanden, ouders, vervoerders, belangenverenigingen en de Rijksoverheid. Alleen door gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen, kan het vervoer passend, veilig, zorgzaam en betrouwbaar worden georganiseerd. Dit maakt regelmatige afstemming tussen deze partijen noodzakelijk. Om dit te borgen is een overlegstructuur nodig, waarbinnen deze afstemming onvoorwaardelijk wordt ingericht middels onder andere klankbordgroepen, werkgroepen, landelijke en regionale tevredenheidsonderzoeken. Deelname van alle belanghebbenden is essentieel om tot adequate input te komen. Samen staan alle partijen sterker. We hebben samen de verantwoordelijkheid om dit onderwerp niet te laten verslonzen in de marges van de politieke besluitvorming. Door onze krachten te bundelen, kunnen we ervoor zorgen dat leerlingenvervoer niet langer gezien wordt als een kostenpost, maar als een investering in de toekomst van deze kinderen. Samen kunnen we werken aan een duurzame oplossing die recht doet aan het belang van goed onderwijs voor iedereen. Gemeenten en ouders niet tegen elkaar, maar met elkaar. Met vereende krachten en een gezamenlijk perspectief.

7. Versterken van de positie van chauffeur

Chauffeurs spelen een cruciale rol in het dagelijks vervoer en zijn van grote betekenis voor de structuur, de veiligheid en het welzijn van leerlingen. Toch staat hun positie onder druk door aanbestedingen die vooral op prijs zijn gericht, onzekere contracten, hoge werkdruk en onvoldoende erkenning van de zorgcomponent van hun werk. Het tekort aan chauffeurs is een gevolg en geen oorzaak van de problemen in de uitvoering van leerlingenvervoer.
Een toekomstbestendig systeem vraagt daarom om betere arbeidsvoorwaarden, meer continuïteit in contracten, scholing in het omgaan met kwetsbare leerlingen en erkenning van de belangrijke zorgrol die chauffeurs vervullen. Stabiele en goed ondersteunde chauffeurs zorgen voor rust en veiligheid voor leerlingen.

8. Aanpassing van de aanbestedingssystematiek

Het huidige aanbestedingssysteem stuurt sterk op prijs en efficiëntie, terwijl leerlingenvervoer juist vraagt om kwaliteit, continuïteit en zorgvuldigheid. Hierdoor ontstaan risico’s voor de continuïteit van vervoer, de stabiliteit voor leerlingen, de arbeidsvoorwaarden van chauffeurs en de kwaliteit van begeleiding.
Leerlingenvervoer is geen gewone vervoersdienst. Het gaat om het vervoer van kwetsbare kinderen met specifieke zorg- en ondersteuningsbehoeften. Daarom is het noodzakelijk om binnen de Aanbestedingswet 2012 een specifieke uitzonderingsmogelijkheid te creëren voor leerlingenvervoer. Hierdoor krijgen gemeenten meer ruimte om langdurige samenwerkingen aan te gaan, kwaliteit boven prijs te stellen en stabiliteit voor leerlingen te waarborgen. Leerlingenvervoer vraagt om zorgvuldigheid en continuïteit, niet om voortdurende (prijs)concurrentie.

De principiële keuze

De vraag is niet óf verbetering nodig is, maar welke waarde leidend moet zijn. Blijft leerlingenvervoer primair georganiseerd vanuit marktlogica of erkennen we dat het gaat om een publieke randvoorwaarde voor het leerrecht van kinderen?

Kortom*: Blijven we leerlingenvervoer benaderen als een logistiek en financieel vraagstuk of erkennen we dat het een essentiële voorwaarde is voor het realiseren en waarborgen van het leerrecht?*

Dit vraagt om een principieel standpunt.

Onderwijs is een grondrecht. De toegang daartoe moet niet alleen formeel, maar ook feitelijk worden gegarandeerd.

Slotoproep

Wij roepen het kabinet en de Tweede Kamer op tot het volgende:

- Erken leerlingenvervoer als onderdeel van het leerrecht en als publieke zorgtaak
- Beleg de regie voor het leerlingenvervoer bij het ministerie van OCW
- Stel landelijke kwaliteitsnormen (reistijd, veiligheid, begeleiding etc.)
- Stop met aanbestedingen leerlingenvervoer die uitsluitend op prijs en efficiëntie sturen
- Versterk de positie van chauffeurs
- Zorg voor landelijke data en monitoring
- Zorg voor structurele en toereikende financiering
- Zorg voor een herinrichting van de TLV-procedure met een vervoersperspectiefplan

Alleen door het systeem integraal te herzien en het belang van het kind centraal te stellen, kunnen we het leerrecht van kwetsbare kinderen adequaat beschermen en komen tot een duurzame en zorgzame oplossing van alle kinderen die zijn aangewezen op leerlingenvervoer, ongeacht hun woonplaats.
Passend en veilig leerlingenvervoer is geen kostenpost. Het is een investering in gelijke ontwikkelingskansen. Ieder kind verdient een veilige en stabiele weg naar school.

Passend Veilig Leerlingenvoer

Ouders
Els Vink
Rosalie Dykhuizen
passendenveiligleerlingenvervoer@outlook.com

Gemeente Katwijk
Wethouder Emile Soetendal
e.soetendal@katwijk.nl

Gemeente Breda
Wethouder Arjen van Drunen

Medeondertekenaars / Gemeenten

Vervoerders

Raadsleden

Maartje Vermeulen *Louis Koppel* *Charlotte Meiland* *Zülfikar Güler*

Belangenorganisaties

Ouders & Onderwijs.

LBVSO
Leerlingenbelang-VSO

LAKS
landelijk aktie komitee scholieren

BALANS
perspectief voor ieder kind

FORSETI

JONGPIT
perspectief.inclusie.talent

ieder(in)
Netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte

Vereniging leerlingenvervoer

swom

NVA
Nederlandse Vereniging voor Autisme

vobc
Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra

Samenwerkingsverbanden

Passend onderwijs
Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Zuid-Utrecht

SAMENWERKINGSVERBAND VO ZUID-KENNEMERLAND

SAMEN WERKINGS VERBAND
PO Langstraat Heusden Altena

RSV PVO
Regionaal Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs Eindhoven en Kempenland

SAMEN WERKINGS VERBAND
VO De Langstraat

SWV Helmond-Peelland PO

Samenwerkingsverband V(S)O
Duin- en Bollenstreek

SWV HELMOND-PEELLAND VO

spo
Zodat elke leerling verder kan

RefSVO
Reformatorisch Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs

Scholen

Overige medeondertekenaars

Sympathisanten

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Ab Alberts	Krommenie	Grootouder
Adnan Rahmann	Haarlem	Oom
Alex van Zijverden	Noordwijkerhout	Sympathisant
Alexandra Dik	Noordwijk	raadslid
Angela van Duijn	Katwijk aan Zee	Ouder
Angele Vermeulen	Amsterdam	Sympathisant
Anna Kroon	Noordwijk	Sympathisant
Anne Marie Nieland	Huizen	Sympathisant
Annefleur Vink	Dordrecht	Ouder
Annelen van Schaardenburgh	Sassenheim	Samenwerkingsverband
Annelies Bruijning	Zaandijk	Sympathisant
Annemiek Oudshoorn	Huizen	Sympathisant
Annemieke Mos	Bussum	Sympathisant
Audrey Schreuder	Cothen	Ouder
Auke Bakker	Bussum	Sympathisant
Barbara Andriessen de Groot	Wijk bij Duurstede	Ouder
Barbara Bosma	Noordwijk	Sympathisant
Barbara Meijer	Wijk bij Duurstede	Ouder
Berend Lachenal	Noordwijkerhout	Leerling
Bostjan van de Hemel	Noordwijk	Sympathisant
Brigitta Elst	Oudewater	Ouder
Carel Kemper	Noordwijkerhout	Sympathisant
Carola Lookermans	Schiedam	Ouder
Caroline van de Vijver	Voorburg	Ouder
Caroline Versnel	Noordwijk	Sympathisant
Celeste Gasper	Wormer	Sympathisant

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Chantal Heemskerk	Noordwijkerhout	Ouder
Chantal Wiering	Teylingen	Ouder
Charlie Insulani	Assendelft	Leerling
Charlotte van Poelgeest	Assendelft	Ouder
Chien Engel	Langenboom	Ouder
Chris van Maris	Noordwijk	Commissielid
Colinda van Steijn	Noordwijk	Sympathisant
Conny Praagman	Krommenie	Grootouder
Conny Spoelma	Noordwijk	Sympathisant
Corinne Klein	Noordwijkerhout	Sympathisant
Daan Gorter	Huizen	Sympathisant
Daan Schippers	Noordwijkerhout	Ouder
Daniella Berkensteyn	Cothen	Ouder
Danielle Plomp	Tilburg	Ouder
Daphne van der Burgh	Haarlemmermeer	Sympathisant
Dave Neeteson	Wijk bij Duurstede	Ouder
Diana Cosijnse	Krommenie	Sympathisant
Diana Peters	Noordwijkerhout	Sympathisant
Dick van den Berg	Noordwijk	Sympathisant
Dieneke Middelwaart	Elst	Ouder
Dimitri Insulani	Assendelft	Ouder
Doris Bolten	Zaandam	Sympathisant
Elise Knoppert	Noordwijk	Sympathisant
Ellen Mulder	Wormerveer	Grootouder
Ellen Teeuwissen	Huizen	Sympathisant
Elly Mens	Noordwijk	Sympathisant
Els van Schaik	Haarlem	Ouder
Erik Bout	Almere	Sympathisant
Ernst-Jan Lingeman	Amsterdam	Sympathisant
Esmeralda Alanza	Rotterdam	Ouder
Esmeralda van der Veen	de Meern	Ouder
Esther Punte	Gouda	Sympathisant
Esther Brand	Uitgeest	Sympathisant
Esther Hille	Uitgeest	Sympathisant
Esther Koppejan	Voorhout	Ouder
Eva van der Burgt	Voorhout	Ouder
Eva Willemsen	Noordwijkerhout	Sympathisant
Evelien Kuiper	Amersfoort	Sympathisant
Femme van den Rotten	Noordwijkerhout	Sympathisant
Frank van de Meulen	Groningen	Sympathisant
Frans Hoekstra	Dordrecht	stiefouder
Frans Vos	Noordwijkerhout	Sympathisant
Franz Frankhuizen	Doetinchem	Sympathisant
Fred van der Veld	Lisse	Ouder
G. de Bruine	Zaandam	Ouder

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Geerten Geerts	Noordwijkerhout	commissielid
Geeske Vink	Barcelona	Tante
Gerard Sprinkhuizen	Leiden	Jeugdbeschermer
Gertjan Gielen	Sprang-Capelle	Ouder
Gijs van het Klooster	Diemen	Sympathisant
Gilbert Wennekes	Cothen	Ouder
Gilles Schippers	Noordwijkerhout	Broer
Hanneke		
Hanneke Kortekaas	Voorhout	Ouder
Hans Dykhuizen	Zaandam	Grootouder
Hans Landzaat	Noordwijk	Grootouder
Hans van der Velde	Amsterdam	Sympathisant
Harmke Kramer	Noordwijkerhout	Ouder
Hashina van der Niet	Noordwijkerhout	Ouder
HELDER-Noordwijk	Noordwijk	Politieke partij
Heleen Beetsma	Utrecht	Sympathisant
Hellen van Ginneken	Noordwijk	Ouder
Henry Vroege	Wijk bij Duurstede	Ouder
Huub de Krom	Tilburg	Ouder
Ingrid Spreeuw	Hillegom	Ouder
Ingrid 't Hart	Rijswijk	Ouder
Ireen van Maaren	Hillegom	Ouder
Irina Ivanova	Noodwijkerhout	Ouder
Irma van Hattem	Maastricht	Sympathisant
Ita Donker	Oegstgeest	Ouder
Ivar Kruse	Noordwijk	Raadslid
Jacqueline Middelweerd	Wijk bij Duurstede	Ouder
Jan Lommerse	Noordwijkerhout	Sympathisant
Jasper Duindam	Noordwijk	Sympathisant
Jeroen Happe	Zaandam	Sympathisant
Jeroen Mackaij	Wijk bij Duurstede	Ouder
Jerry de Gast-Sargentini	Wieringerwaard	Ouder
Jet Schelvis	Noordwijk	Oppas
Jiehe Hsu	Assendelft	Sympathisant
Joke Schrama	Noordwijkerhout	Sympathisant
Jonathan Weegink	Katwijk	Ouder
Jordi Zwart	Noordwijk	Commissielid
Jose Gelens	Nieuwerkerk ad Ijssel	Therapeut
Josh van der Niet	Noordwijkerhout	Leerling
Karima Abzik Emrani	Noordwijkerhout	Ouder
Karin Hoes	Huizen	Grootouder
Karin Hubregtse	Bloemendaal	Chauffeur
Kim Hillebrand	Zaandam	Ouder
Kim Scherpenzeel	Wijk bij Duurstede	Ouder
Kim Weidemann	Haarlem	Directeur VSO Daaf Geluk
Laurens van de Vijver	Voorburg	Ouder

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Lenny Wibbeling	Zwolle	Ouder
Leonoor Ruigrok	Teylingen	Sympathisant
Leontien van Veen	Nieuw Vennep	Ouder
Lesley Terol	Amsterdam	Oom
Lia Jacobs	Noordwijkerhout	Begeleider
Linda Ros	Wijk bij Duurstede	Ouder
Lisette van der Willik	Sassenheim	Sympathisant
Loes de Vroomen	Noordwijk	Sympathisant
Loes Warmerdam	Noordwijkerhout	Ouder
Lotte Fijnekam	Sliedrecht	Sympathisant
Louis koppel	Noordwijk	Raadslid
Maaike Doorn	Langbroek	Ouder
Maaike Verhoef	Rijnsburg	Ouder
Maartje Vermeulen	Utrecht	Raadslid
Madelon Furrrer	Noordwijk	Sympathisant
Maike Zondervan	Wijk bij Duurstede	Ouder
Man Dy	Purmerend	Ouder
Manon Hosemann	Amsterdam	Ouder
Mara Dykhuizen	Amsterdam	Tante
Marc Velzeboer	Culemborg	Sympathisant
Marieke Boon	Oosterzee	Sympathisant
Marieke Knoppert	Noordwijk	Leerkracht Mythylschool Thermiek
Marielle Splinter	Haarlem	Ouder
Marjolein Achatoui - Scholten	Assendelft	leerkracht
Marjolein Vink	Haarlem	Tante
Marjolijn Oudshoorn	Huizen	Sympathisant
Mark Disseldorp	Leiden	Sympathisant
Marko Kuipers	Zandvoort	Ouder
Marleen Stoel	Noordwijk	Ouder
Martijn Koomen	Noordwijkerhout	Zwager
Meike Mackay-Rek	Wijk bij Duurstede	Ouder
Mersa Damen	West Betuwe	Ouder
Michelle van Dongen	Stichtse Vecht	Ouder
Michelle van Lier	Montferland	Ouder
Michiel Heijmans	Maastricht	Oom
Mieke ter Voert		Samenwerkingsverband
Mike Kruijt	Haarlemmermeer	Sympathisant
Miranda Overgaag	Haarlem	Ouder
Miranda Takes	Utrechtse Heuvelrug	Ouder
Miranda Takes	Leersum	Ouder
Mirjam de Borst	Haarlemmermeer	Ouder
Monika van Zijl	Almere	Ouder
Monique Velzeboer	Noordwijk	Sympathisant
Naomi de Ridder	Sassenheim	Chauffeur
Naomi Noom	Helmond	Ouder
Natascha Hulsebosch	Noordwijkerhout	Sympathisant

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Natasja Gonzales	Zoetermeer	Ouder
Nathalie Kaart	Wormer	Sympathisant
Nicole Spits	Beinsdorp	Ouder
Nicole van der Weijde	Noordwijk	Ouder
Nienke Kodde	Noordwijkerhout	Sympathisant
Noortje Vink	Santiago	Tante
Nynke Plaatsman	Wijk bij Duurstede	Ouder
Patricia Lemmers	Hillegom	Ouder
Patricia van Tilburg	Wijk bij Duurstede	Ouder
Peter Wiersma	Katwijk aan Zee	Ouder
Petra Beltman	Noordwijkerhout	Sympathisant
Quincy Velzeboer	Noordwijk	Sympathisant
Ramona Plagmeijer	Assendelft	Ouder
Raymond Broekhof	Bennebroek	Oom
Raymond Fiscalini	Sticchtse Vecht	Raadslid
Rebecca Alberts	Assendelft	Ouder
Rene de Koning	Hillegom	Ouder
Ria Hijmans	Blaricum	Grootouder
Rieanka Horsman	Twenterand	Ouder
Rob Besselink	Noordwijk	Ouder
Roelof Veenbaas	Den Haag	Sympathisant
Rosaline Kroon	Noordwijk	Sympathisant
Royce Kortekaas	Noordwijk	Sympathisant
Samantha de Krom	Tilburg	Ouder
Sandor Beckers	Hoogland	Sympathisant
Sandra Andriessen Groot	Wijk bij Duurstede	Ouder
Sanna van der Velde	Noordwijkerhout	Zus
Sebastiaan Duivenvoorde	Noordwijk	Raadslid
Sebastian van Blijenburgh	Huizen	Sympathisant
Sep Schippers	Noordwijk	Leerling
Sjaan Broekhof	Noordwijkerhout	Grootouder
Sjoukje Plug-Duijndam	Noordwijkerhout	Ouder
Sonja van Paridon	Noordwijkerhout	Sympathisant
Sonja Peelen	Gendt	Ouder
Sophie Gielen-de Gouw	Waalwijk	Ouder
Sophie Vink	Westbroek	Tante
Stefan de Crom	Haarlem	Samenwerkingsverband
Stefanie van Kampen	Uithoorn	Ouder
Suzanne Bergman	Noordwijkerhout	Ouder
Sylvia van der Veld	Lisse	Ouder
Sylvia Wiebing	Noordwijk	Sympathisant
Tabitha Souaille	Noordwijk	Sympathisant
Tecla Borger	Geldermalsen	Ouder
Thijs Kroon	Noordwijk	Sympathisant
Ties de Geus	Bloemendaal	Leerling
Tim Kroon	Noordwijk	Sympathisant

NAAM	WOONPLAATS	ROL
Tine van Schijndel	Zeeland	Klankbordgroep
Tineke Timmerman	Amsterdam	Ouder
Tom Hoffmans	Noordwijkerhout	Sympathisant
Ton Schild	Noordwijk	Sympathisant
Victor Insulani	Assendelft	Broer
Wendy Prinsze	Westzaan	Ouder
Wies van Eeden	Noordwijkerhout	Ouder/jeugdhulpverlener
Willem Hoek	Noordwijk	Raadslid
Wilma van den Berg	Noordwijk	Sympathisant
Wim Siemerink	Noordwijk	Sympathisant
Yorik Draijer	Zaandam	Ouder
Yvonne	Zwolle	Ouder
Yvonne Derksen	Helmond	Ouder
Yvonne Jansen	Krommenie	Sympathisant
Yvonne van Dijk	Zwolle	Ouder
Zülfikar Güler	Schiedam	Raadslid

Aan de gemeenteraad van Rotterdam
t.a.v. de informateur
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Bijlagen: 1 en 2

Datum 15-04-2026	Behandeld door F. Dudok van Heel	Telefoonnummer 0636013191
Kenmerk 20260415 Qterrein	Onderwerp Verzoek informateur opnemen Quarantaineterrein in politieke agenda	E-mail f.dudokvanheel@boei.nl

---

Quarantaineterrein Rotterdam: culturele en maatschappelijke enclave aan de Maas

Het voormalig Quarantaineterrein in Heijplaat is een unieke plek in Rotterdam: een historisch ensemble van rijksmonumentale gebouwen midden in de haven, direct aan het water en met het enige natuurlijke stadsstrand van Rotterdam. Het terrein is in eigendom van maatschappelijke erfgoedorganisatie BOEi, die ook het Zuiderziekenhuis voor sloop behoed heeft. Het terrein staat momenteel leeg. De herbestemming van dit erfgoed vraagt dus om ambtelijke capaciteit en bestuurlijke aandacht. De afgelopen jaren is die niet beschikbaar geweest waardoor BOEi niet verder is gekomen, de panden achteruit zijn gegaan en BOEi op het punt staat om op deze plek 'gewoon' kantoorruimtes te realiseren, om maar inkomsten te kunnen genereren. BOEi is van mening dat dat een gemiste kans is voor Rotterdam.

Wij stellen voor het Quarantaineterrein op te nemen in de politieke agenda voor de komende bestuursperiode en het te ontwikkelen tot een kleinschalige culturele en maatschappelijke enclave aan de Maas.

Een plek voor ontmoeting, cultuur en recreatie

Rotterdam groeit snel en wordt steeds dichter. Juist daarom is het belangrijk dat er plekken komen waar ruimte is voor ontmoeting, cultuur, natuur en ontspanning. Het Quarantaineterrein kan uitgroeien tot een toegankelijke plek waar Rotterdammers en bezoekers samenkomen en waar cultuur, ondernemerschap en maatschappelijke initiatieven ruimte krijgen. De bestaande monumentale gebouwen bieden kansen voor een gemengd programma, zoals:

Postadres
Postbus 2641
3800 GD Amersfoort

Bezoekadres
Daam Fockemalaan 22
3818 KG Amersfoort

T 033 760 0660
info@BOEi.nl
www.BOEi.nl

IBAN NL 20 RABO 0265866316
KvK 08075587
BTW 8071.23.298.B01

- theater- en muziekpodium
- expositieruimte en culturele evenementen
- ateliers en werkplaatsen voor makers
- restaurant, strandbar en bakkerij/café
- een kleinschalig boutique hotel
- spa- en wellnessvoorzieningen

Op het terrein zelf kan ruimte ontstaan voor een festivalveld, moestuinen en tijdelijke verblijfsvormen zoals pipowagens en tipitenten.

Zorgvuldige herbestemming van erfgoed

Door de bestaande gebouwen een nieuwe functie te geven blijft het historische karakter van het terrein behouden. Tegelijk ontstaat een groene, levendige plek waar recreatie, cultuur en ondernemerschap samenkomen. De unieke ligging aan de Maas, het natuurlijke stadsstrand en de bereikbaarheid via fiets, water en de nabijheid van de stad maken het terrein tot een bijzondere bestemming voor Rotterdammers en bezoekers met de auto.

Meerwaarde voor Rotterdam

De ontwikkeling van het Quarantaineterrein biedt kansen voor:

- behoud en herbestemming van monumentaal erfgoed
- extra ruimte voor cultuur en creatieve makers
- een toegankelijke recreatieve plek aan het water
- ontmoeting en gemeenschapsvorming
- kleinschalig en lokaal ondernemerschap

Verzoek aan de informateur

Wij vragen de informateur om het Quarantaineterrein op te nemen in de politieke agenda voor de komende bestuursperiode en:

- ambtelijke capaciteit vrij te maken voor herbestemming
- samen met eigenaar BOEi een ontwikkelstrategie en een inpassingsplan te ontwikkelen;
- ruimte te creëren voor een gemengd programma van cultuur, recreatie en maatschappelijke initiatieven.

Zo kan het Quarantaineterrein uitgroeien tot een **bijzondere plek waar erfgoed, cultuur en ontmoeting samenkomen in de Rotterdamse haven**.

Postadres
Postbus 2641
3800 GD Amersfoort

Bezoekadres
Daam Fockemalaan 22
3818 KG Amersfoort

T 033 760 0660
info@BOEi.nl
www.BOEi.nl

IBAN NL 20 RABO 0265866316
KvK 08075587
BTW 8071.23.298.B01

– Quarantàineterrein –

Culturele enclave aan de Maas

Ideeën en voorstellen rond de sociale basis
voor de te vormen coalitie en gemeente ambtenaren
8 april 2026

Goedendag

Nu er geformeerd gaat worden, leggen we graag nog een keer uit welke kansen we zien voor de stad op het vlak van welzijn en zorg, groen en duurzaam, cultuur, veerkracht en democratie.

Wat ons betreft draait alles om samenwerking. Hoe meer Rotterdammers elkaar vinden in het goede voor de stad, hoe beter. Dat komt dan ook terug in de vier lijnen hieronder, die we laten volgen met aanknopingspunten voor beleid.

A. Naar meer samen

1. Lange termijn politieke samenwerking
We beginnen bij het stembusakkoord 'Versterk de sociale basis', waar een ruime meerderheid van de nieuwe raad op 10 maart de handtekening onder zette, ook Leefbaar Rotterdam! Het is onze droom dat de tekst daarvan onverkort in het coalitieakkoord komt. Of wat verkort, anders geformuleerd, maar wel dezelfde inhoud.
Als de coalitie dit oppakt, kan ze zich gesteund weten door flink wat andere partijen en is het wellicht mogelijk een convenant te maken wat tien jaar bestrijkt ipv vier jaar. Naar de stad is dat een enorm gebaar van samenwerking en doet de politiek ook zelf wat ze graag in de wijken werkelijkheid wil zien worden.

2. Warme buurtsamenwerking
Als de lijn van het stembusakkoord gecombineerd wordt met de motie van GLPvdA rond het financierbaar maken van inzet op netwerkvorming, dan kan uitgevoerd worden wat in het Richtinggevend kader staat, dat er per buurt toegewerkt wordt naar een gezonde basisinfrastructuur van de lokale organisaties en gemeenschappen die zich met veel vrijwillige inzet voor de wijk inzetten. Het gezamenlijk, als netwerk financieren van de basiskosten van deze partijen zorgt voor toenemende samenwerking in de buurten tussen actieve bewonersgroepen. Belangrijk hierbij is dat de gemeenschaps- en netwerkvorming door lokaal actieve professionals wordt geleid en niet door ingevlogen ambtenaren of welzijnswerkers. Eigenaarschap en zelforganisatie zijn de sleutels die buurtnetwerken doen bloeien. Netwerkvorming maakt nieuwe sociale energie vrij op allerlei vlak: gezondheid, welzijn, groen, duurzaam, bewegen, spelen, buurtplezier etc. Maar ook op het vlak van sociale veerkracht bij crisis en het bevorderen van democratie, zal die warme samenwerking positief effect hebben.

3. Sterkere samenwerking formeel-informeel
Lokale organisaties die in netwerken verbonden zijn groeien in kracht en zijn door de bundeling een prettiger partner voor overheid en instellingen. Samenwerking met 40 lokale netwerken van 15 organisaties is haalbaarder dan met 600 losse clubs. Door de groeiende buurtkracht wordt het informele netwerk steeds waardevoller, ook als partner voor systeempartijen.
Recent hebben de gesprekken met bijv. welzijnsaanbieder Inclusio een positieve wending gekregen. Het overleg is constructiever dan ooit. Ook met GGD en zorgpartijen is er meer contact. Voor de gewenste beweging naar de voorkant is dat ook nodig.
Bij die warmere samenwerking hoort ook het gunnen van groei aan impactvolle lokale organisaties. We zien in heel de stad sleutelorganisaties opkomen die soms al decennia lang van grote waarde zijn, maar altijd van onzekere subsidies afhankelijk blijven. Door hen de groeiruimte te gunnen (punt 2 van ons stembusakkoord), kunnen lokale kracht en innovatie opbloeien, waar dan ook de

formele partijen van genieten. Zie bijvoorbeeld hoe belangrijk alle vrijwilligers van st Present of UVV zijn voor formele partijen die cliënten kunnen verwijzen.

4. Bredere samenwerking op wijkniveau
De wijkraden zijn in de afgelopen jaren belangrijke partners voor de sociale basis geweest. Zij kennen ons goed en kunnen onderscheiden wat belangrijk is en wat niet. Samen met Incluzio en wijkmanagers verkennen we nu de kans om in de komende jaren breed buurtoverleg op te starten. Daarin komt het lokale informele netwerk aan tafel met gemeente, politie, welzijnsaanbieder, huisarts, woningcorporatie om samen de stand van de wijk te beoordelen. Waar zit de kracht die we kunnen vergroten? Welke thematiek vraagt actie? Wat kan lokaal worden opgepakt tegen welke redelijke vergoeding? En wat moet ingekocht worden? Etc. Op die manier kan het integrale werken wat informele partijen eigen is, in de buurt werkelijkheid worden. Uiteraard in de mate waarin een wijk daar aan toe is. Het vraagt een stukje decentralisatie van planvorming inclusief toedelen van middelen, maar een overheid die dat doet, laat het vertrouwen en de samenwerking groeien.

B. Aanknopingspunten voor beleid

5. Herijken aanbesteding welzijn 2028

a. Evaluatie
In de zomer van 2028 loopt de zes jaar termijn af van de aanbesteding welzijn. In 2026/2027 is beloofd om een evaluatie te doen. Graag zien we dat daar informele partijen wijkraden ook een rol in krijgen. Anders wordt het teveel de slager die het eigen vlees keurt. Het beloofde werken met impact is in vier jaar tijd nog niet van de grond gekomen, doordat het niet lukte een bruikbare manier van impact meten te ontwikkelen. Van ambtenaren horen we dat welzijn de gestelde doelen niet haalt. Welzijnsaanbieders zijn ontevreden met het programma van eisen en ook andere buurtpartijen hebben last van de strikte beperking tot bepaalde doelgroepen die aanbieders berooft van flexibele inzet en integraal werken. Acteren op wat nodig is kan vaak niet. In wijken waar de buurtkracht toeneemt is de 10% die lokaal geoormerkt is bij lange na niet genoeg. In Delfshaven kan het buurtnetwerk inmiddels wel 50% van het primaire welzijn zelf doen, mits normaal vergoed.

b. Herijken
Met het oog op de Voorjaarsnota van juni 2027 (waarin de lijnen voor 2028 getrokken worden), is het zaak de evaluatie in najaar 2026 op te starten en de plan-herijking in die winter te doen. Dan kunnen nieuwe financiële keuzes in de begroting van 2028 komen. Die herijking kan dan het Richtinggevend kader voor de sociale basis uitwerken. Ideeën van onze kant:
1. Weef punt 1 van het stembusakkoord in het aangepaste beleidskader, zodat we toewerken naar zoveel mogelijk buurten met een goed netwerk van informele organisaties en gemeenschappen, de zgn. basisinfrastructuur.
2. De rol van het officiële huis van de wijk verdient aandacht. Sommige lopen goed, maar we kennen er ook die bijna geclaimd zijn door vaste groepen mannen of vrouwen en onwelkom voelen. De functie van het huis is open deur waar iedereen door kan, maar in de praktijk wordt die door belangrijke groepen gemeden. Het zou goed zijn om die rol waar mogelijk toe te vertrouwen aan een divers netwerk van buurtpartijen die samen zulke plekken runnen.
3. Maak werk van de dubbele verschuiving (zie 6), zodat de informele partijen overal waar ze dat kunnen (bij voorkeur samen als netwerk) vormen van primair welzijn gaan doen, die dan niet meer door de aanbieders gedaan hoeven worden. Netto is dat goedkoper, terwijl het aanbod erdoor toeneemt.

6. Stelselwijziging zorg en welzijn
Achter de schermen wordt door ambtenaren nagedacht over een wijziging in het stelsel. Als dat gebeurt is er ruimte voor een dubbele verschuiving die netto goedkoper wordt.

a. Verschuiving van zorg naar welzijn. Het is onontkoombaar om de formele zorg te beheersen en in te krimpen. Dat houdt in dat mensen met thematiek zonder indicatie blijven. Het zou goed zijn een deel van de bezuiniging te herinvesteren in welzijnswerk, wat met professionals de afgewezen zorgvragers verantwoord begeleidt. Anders komen ze met verergerde thematiek terug.
b. Verschuiving van welzijn naar informele buurtnetwerken. Flink wat welzijnstaken die nu aanbesteed zijn bij bedrijven, kunnen door buurtnetwerken worden opgepakt, vaak met meer nabijheid, presentie en tijd. Denk aan: inloopspreekuren, pleinprogrammering, kinder- en tienerwerk, begeleiden naar werk, buurtmaaltijden, zorgrestaurants, leefstijlgroepen, 75+bezoeken, ouderen uit isolement halen etc. Overal waar buurtnetwerken ontstaan kan dit primaire welzijn bij hen belegd worden. Daarmee wordt het laagdrempeliger en goedkoper.

De dubbele verschuiving zorgt ervoor dat zowel de informele partijen, als de welzijnswerkers en de zorgwerkers meer in hun kracht gezet worden. De doen geen dingen die een ander ook al zou kunnen. In Delfshaven zitten we nu op één lijn met de welzijnsaanbieder in ons streven naar die dubbele verschuiving.

7. Financiering
Uiteindelijk draait het om de financiering, wat is wenselijk én betaalbaar?

a. Netto zijn buurtnetwerken goedkoper
Het ontzorgde buurtnetwerk in Middelland heeft in tien jaar laten zien dat investeren waarde oplevert. Welzijnsinzet kost in deze wijk nu 300.000 euro per jaar. In een gemiddelde Rotterdamse wijk van dezelfde omvang is dat 900.000 euro. Dat komt doordat de buurtkracht zodanig toenam, dat formeel welzijn nog maar voor 5% van de activiteiten nodig is. Bovendien is de sociale index hier flink gestegen tussen 2014 en 2026 (100>109), terwijl die in de stad als geheel zakt (100>98). Onderzoek van NZI/VitaValley in Eijsden laat zien dat het financieren van de lokale buurtverbinder in een informeel buurthuis zes keer zoveel maatschappelijke waarde genereert als de investering.

b. Groeilijn
Voor het maatschappelijke weefsel is een serie van regelingen essentieel.
a) Regelarme kleine subsidies (buurtinitiatieven, opzoomeren, lokaal budget). Die verleiden bewoners tot samen iets goeds doen.
b) Iets grotere steun (Couleur Locale). Daarmee kunnen lokale initiatieven doorgroeien van incidenteel naar structureel. Zodra ze inclusieve wekelijkse activiteiten door en voor bewoners organiseren, kunnen ze deel worden van het buurtnetwerk.
c) Netwerksteun, het vormen en doen groeien van het buurtnetwerk, door de vaste lasten en huisvesting te vergoeden en door uren voor lokale buurtverbinders beschikbaar te stellen. Meerjarig en structureel. Dit zou kunnen via opplussen van de bestaande subsidielijn: “Huis van de wijk in zelfbeheer”.
d) Groeiruimte. Vanuit het netwerk zijn het vaak de organisaties die iets aan professioneel kader krijgen, die stevig gaan groeien. Al snel zitten ze boven de limiet van 35.000 euro die nu bij Couleur Locale geldt. Voor hen zou belangrijk zijn:
* hogere limiet van Couleur Locale
* grotere en meerjarige steun uit de pot van stedelijk welzijn (begrotingsubsidies)
* onder-aannemerschap in aanbestedingen
* meerjarig klein aanbesteden
Zie de jongste nota van de VNG “Overheidsparticipatie” met een uitgebreid overzicht van mogelijkheden voor gemeenten op het vlak van flexibel financieren.

c. Eigenheid honoreren, leefwereld logica versus systeemlogica
Buurtorganisaties hebben een andere logica dan de systeempartijen. Bij hen werkt het langs de ABCD-principes:

1) Kracht eerst. Uitgaan van de kracht in de buurt, niet het probleem. Bij die kracht hoort het integrale denken van bewoners eigen is.
2) Bewonersregie. Geef bewoners via hun organisaties/gemeenschappen zeggenschap over wat nodig is en wie het doet.
3) Eigenaarschap. Bewoners maken extra meters zodra ze vertrouwen krijgen in de vorm van eigenaarschap en middelen. Die autonomie wordt versterkt door hen maar deels in de basis te financieren.
4) Lokaal leiderschap. Laat het coördineren en regisseren van samenwerking waar mogelijk gebeuren door lokale professionals die zich als actief bewoner in de buurt hebben bewezen.
5) Iedereen welkom. Steun de buurtorganisaties in hun verlangen om voor zoveel mogelijk verschillende mensen open te staan. Dit betekent ook dat buurten zich in hun eigen identiteit mogen ontwikkelen.

Wat minder goed werkt bij informele partijen is dus:

- programma van eisen met voorbedachte interventies
- steun beperken tot aparte domeinen en gespecificeerde doelen
- opschalen met overal dezelfde aanpak en vormen
- sturing en controle op kpi's

d. Opdrachtvorm en rechtvaardiging
In Huize Middelland heeft de overheid succes geboekt door een open opdracht met vijf doelen die het netwerk in eigen keur kon halen: brede ontmoeting, sociale programmering, eenvoudige dienstverlening, bevorderen vrijwillige inzet, ruimte beschikbaar stellen aan initiatieven van bewoners. Via basisfinanciering kreeg het netwerk huisvestingskosten vergoed, coördinatie en communicatie middelen, geld voor toerusting en een jaar-evenement, beperkte middelen voor exploitatie (3000 per plek). Dat leidde tot verdubbeling van de programmering, ontmoeting en dienstverlening, verdubbeling van de vrijwillige inzet en groei van medegebruik in ruimtes.
Dit type open opdracht past bij de logica van de leefwereld en in de subsidiekaders van huis van de wijk vindt het zijn rechtvaardiging.

8. VNH-rapport 'Overheidsparticipatie' jan 2026 (tekst van pag 6)

Gelijkwaardig samenwerken
Samenwerking vraagt van gemeenten een andere houding: van sturen naar partner zijn. De leefwereld van initiatiefnemers vraagt flexibiliteit, vertrouwen en maatwerk — terwijl de gemeente haar verantwoordelijkheid voor rechtmatigheid, gelijkheid en prudent gebruik van middelen behoudt. Enkele belangrijke principes:
• Sta open voor initiatieven en stimuleer ze waar mogelijk.
• Daag inwoners uit om met ideeën te komen.
• Borg continuïteit door vaste aanspreekpunten.
• Ga verder dan experimenteren en werk toe naar structurele samenwerking.
• Organiseer één loket of initiatievenmakelaar.
• Handel als "ja-ambtenaar": zoek actief naar wat wél kan.
• Communiceer helder en open, zonder jargon.
• Wees flexibel en proportioneel: kleine initiatieven vragen geen zware verantwoording.
• Vier successen en veranker de samenwerking door regelmatige evaluatie.

Meegroeien en opgroeiruimte
Initiatieven ontwikkelen zich in fases: idee – start – bloei – volwassenheid. Gemeenten kunnen hun ondersteuning daarop afstemmen, bijvoorbeeld van lichte advisering tot intensieve samenwerking of structurele partnerschappen. Dit vraagt een ecosysteem-benadering waarin gemeente en initiatief samen "meegroeien".

Opgroeiruimte geeft bewonersinitiatieven de tijd, middelen en begeleiding om te professionaliseren. Dit kan bestaan uit financiële steun, expertise, netwerkondersteuning en het gezamenlijk opstellen van afspraken in intentie- of samenwerkingsovereenkomsten (SOK-proces). Het doel is duurzame partnerschappen waarin bewoners steeds meer verantwoordelijkheid dragen, bijvoorbeeld bij energieprojecten of zorginitiatieven.

Programma SAMEN
Dit programma onderzocht met gemeenten, fondsen en bewonersinitiatieven hoe samenwerking beter kan. Belangrijke uitkomsten:
• Werk als gemeente vanuit wat er al in de samenleving gebeurt.
• Stimuleer coalities van bewonersinitiatieven.
• Organiseer aanbestedingen en inkoop meer vanuit de samenleving.
• Persoonlijke relaties zijn cruciaal.
• Eenvoudige procedures helpen initiatieven om duurzaam te groeien.

Financiering en juridische vormen
Gemeenten kunnen initiatieven ondersteunen in natura (ruimte, menskracht, materialen) of financieel via subsidies of opdrachten. Het verschil tussen subsidiëren en inkopen hangt af van factoren zoals wie de activiteiten bepaalt, het doel van de activiteiten, prijsstelling en de uitvoerder. Veel bewonersinitiatieven zijn beter gebaat bij subsidies, vooral meerjarensubsidies die stabiliteit bieden.
Naast subsidies bestaan mogelijkheden zoals:
• Een-op-een opdrachten (onder €30.000)
• Voorbehouden aanbestedingen
• Initiatiefvriendelijk aanbesteden
• SAS-diensten
• DAEB-aanwijzing (Dienst van Algemeen Economisch Belang)
Deze instrumenten bieden ruimte om bewonersinitiatieven juridisch verantwoord te ondersteunen.

STEMBUSAKKOORD

VERSTERK DE SOCIALE BASIS

maart 2026

Buurtorganisaties, tuingroepen, gemeenschappen van bewoners, ontmoetingsplekken vormen de sociale ruggengraat van onze stad. Ze zijn enorm belangrijk als partner voor gemeente en instellingen. Rotterdam heeft uitdagingen bij zorg en welzijn, werk en inkomen, wonen en energie, duurzaamheid en veiligheid. Met hart en ziel bestrijden duizenden bewoners armoede en eenzaamheid. Ze steunen elkaar en bouwen warme gemeenschappen.
Door de toenemende druk op de zorg wordt nu steeds meer vrijwilligerswerk van hen verwacht. Helaas zit een fors deel van deze lokale parels elk jaar in de stress vanwege onzekerheid rond subsidiëring. Sommige moesten zelfs stoppen. En organisaties die het goed doen en impact maken, lopen vast. Ze zijn te groot voor subsidies en te klein voor aanbesteding.

Dat kan beter.

Daarom spreken de partijen die dit stembusakkoord ondertekenen samen af dat ze na de verkiezingen serieus werk gaan maken van het versterken van de sociale basis. Ze zeggen:

1. Wij vinden het belangrijk dat er middelen vrijgemaakt worden om de opgelopen achterstand in financiering in te halen. We gaan ons inzetten om daar een structurele, substantiële investering aan toe te voegen, te beginnen in 2027. Deze steun moet zowel de kleine als de middelgrote initiatieven bestaanszekerheid geven door een meerjarige oplossing voor het probleem van bijv. hun vaste lasten.

2. We vinden het belangrijk dat sociale initiatieven die zichzelf bewezen hebben en impact maken, door kunnen groeien. We gaan ons inzetten voor het scheppen van financiële groeiruimte door het veranderen of verrijken van de inkoopkaders en zorgen voor gelijkwaardige samenwerking.

Ondertekening door, in alfabetische volgorde:

Bij1, CDA, Christenunie, GroenLinks-Pvda, Jou-lijst Verkoelen, Leefbaar Rotterdam, Partij voor de Dieren, SP en Volt

Initiatiefnemers: Philip Kuypers (Groen010), Marjorie Malbons (St Mait), Robbert de Vrieze (Energie van Rotterdam), Penny Nugteren (Nieuwe Banen), Manon van Herk (Goud van Noord), Cor Hubach (House of Hope), Pauline Calmez (Netwerk Nieuw Rotterdam), Bram Dingemanse (Welzijnscoalitie Delfshaven)

Vogelbescherming
NEDERLAND

Beste formerende partijen,

Van harte gefeliciteerd met het vertrouwen dat u van de kiezers van de gemeente Rotterdam hebt gekregen. Vogelbescherming Nederland wenst u veel succes en wijsheid met het opstellen van een nieuw coalitieakkoord. Tijdens de onderhandelingen stelt u zich ongetwijfeld voor wat de invloed van uw keuzes is op de bewoners van uw gemeente. Wij willen u uitdagen om daarbij niet alleen te denken aan de mensen, maar ook aan de vogels. Stelt u zich bij het opstellen van beleid voor wat uw keuzes betekenen voor de merel. Hoe en waarom dat belangrijk is, lichten we toe in deze brief.

Een fijne stad voor de merel, is een fijne stad voor de mens
Een kolonie kwetterende huismussen, een zingende merel in elke straat, vroeger was het heel gewoon, maar deze soorten hebben het moeilijk. Vogels en hun omgeving staan onder toenemende druk. Door onder andere verdichting en klimaatverandering is er minder voedsel, beschutting en nestgelegenheid te vinden in de stad. Hierdoor zien en horen we niet alleen minder vogels, maar het zegt ook iets over hoe gezond de leefomgeving is voor mensen. Door te werken aan wat vogels nodig hebben, werkt u ook aan oplossingen voor de gevolgen van verlies van biodiversiteit, de gevolgen van klimaatverandering en de gezondheid van de mensen.

Hoe? Met minimaal Basiskwaliteit Natuur
Om ervoor te zorgen dat gewone soorten, zoals de merel en de huismus, in de stad gewoon blijven, moeten we zorgen dat de basis op orde is. Daarvoor is er het concept Basiskwaliteit Natuur. De essentie hiervan is om te sturen op een minimale ondergrens om mens en natuur gezond te houden. Het concept is al breed geaccepteerd en wordt steeds verder uitgewerkt om er efficiënt en doeltreffend mee te kunnen werken.[1]
Het is nu nog te vaak zo dat beleid primair gericht is op wat mensen nodig hebben, waarbij natuur aan het kortste eind trekt en daarmee de mens uiteindelijk ook. Door Basiskwaliteit Natuur op te nemen in het coalitieakkoord, zorgt u dat de gemeente Rotterdam niet onder de minimale ondergrens terecht komt en daarmee dat uw stad leefbaar blijft voor de toekomst, voor mens en vogel.

Vogelbescherming roept u daarom op om Basiskwaliteit Natuur expliciet op te nemen in het coalitieakkoord.

U kunt nog concreter invulling geven aan Basiskwaliteit Natuur door één of meer van de onderstaande prioriteiten op te nemen in uw akkoord:

OPENBARE RUIMTE	
We creëren groenblauwe verbindingen	Bomen, struiken, bermen, sloten, vijvers en parken vormen samen een netwerk waarin vogels en andere soorten zich veilig kunnen verplaatsen.
We planten in de basis inheemse beplanting, waar mogelijk ook streekeigen	Inheemse planten, struiken en bomen zijn belangrijk als voedselbron en leefgebied voor vogels en insecten. Het voorkomen van verspreiding van

[1] Zie het rapport 'Basiskwaliteit Natuur in de bebouwde omgeving' rapport-basiskwaliteit-natuur-bebouwde-omgeving.pdf

	invasieve uitheemse, potentieel schadelijke plantensoorten naar omliggende natuur is van groot belang. Zie ook www.vogelrijkestad.nl
We geven het goede voorbeeld en kiezen voor biologische beplanting	Inkopen bij aanbieders van vogelvriendelijke en biologische beplanting voorkomt sterfte bij insecten door chemische bestrijdingsmiddelen.
We doen aan ecologisch groenbeheer	Houd bij maaien, snoeien en onderhoud rekening met kwetsbare perioden voor vogels en met plekken waar vogels voedsel en beschutting vinden. Maai en snoei bijvoorbeeld gefaseerd. Zo worden voedsel en schuilplekken behouden, insecten beschermd en gevarieerde beplanting bevorderd.
We zorgen voor voldoende struiken en heggen	Door dichte struiken, heggen en groenblijvende beplanting aan te planten ontstaan plekken voor vogels om beschutting en voedsel te zoeken en te broeden.
BOUWEN	
We realiseren inbouwneststenen en stimuleren het inbouwen van neststenen	Het inbouwen van neststenen bij nieuwbouw en grootschalige renovaties maakt een groot verschil voor vogels zoals de huismus, die steeds lastiger een plek vinden in onze stedelijke omgeving. Zie www.bouwnatuurinclusief.nl
We stimuleren het realiseren van groene gevels en daken	Groene gevels en daken zijn een extra leefgebied voor planten en dieren binnen de bebouwde kom. Bovendien dragen deze gevels en daken bij aan minder hittestress en het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. Zie www.bouwnatuurinclusief.nl

Vogelbescherming bouwt de komende jaren graag samen met u aan een vogelvriendelijke en gezonde stad. Mocht u hierover contact op willen nemen kan dat met Eline Peek, beleidsmedewerker Stedelijk Gebied, eline.peek@vogelbescherming.nl.

Met vriendelijke groet,

Jeffrey Brand
Hoofd Stedelijk Gebied

CBF Erkend Goed Doel

parnassia groep
Specialist in geestelijke gezondheid

Parnassia Groep
KvK 27321677
www.parnassiagroep.nl

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de informateur dhr. Ir. D.M.Samsom
Coolsingel 40
3011 AD ROTTERDAM

Onderwerp **Mentale gezondheid: investeren in mens én stad**

Rotterdam, 14 april 2026

Geachte heer Samsom,

Met de start van de gesprekken voor de vorming van een nieuwe coalitie in Rotterdam delen wij graag, vanuit onze maatschappelijke betrokkenheid bij de stad, onze observaties uit de haarvaten van Rotterdam met u en de partijen. Wij voelen ons daarbij niet alleen verantwoordelijk voor onze cliënten, maar ook voor de stad als geheel en in het bijzonder voor wijken waar draagkracht, leefbaarheid en veiligheid onder druk staan.

Rotterdam staat voor stevige opgaven in de komende bestuursperiode. De stad kampt met uitdagingen op het gebied van zorg, veiligheid, sociale cohesie én economie en werkgelegenheid. Tegelijkertijd vragen de energietransitie in haven en industrie en de structurele mismatch op de arbeidsmarkt om een vitale en goed toegeruste beroepsbevolking. Voor de toekomst van de stad zijn veerkrachtige en mentaal gezonde inwoners onmisbaar.

Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de mentale gezondheid van Rotterdammers voelen wij ons medeverantwoordelijk voor het slagen van deze opgaven. De formerende partijen hebben in de verkenning uitgesproken te willen investeren in preventie, sterke wijken, veiligheid én een bestuursstijl die maatschappelijke partners actief betrekt. Mentale gezondheid is hierbij geen afzonderlijk beleidsterrein, maar een doorsnijdend thema dat al deze opgaven direct raakt.

Mentale gezondheid en vitale beroepsbevolking
Een gezonde start in het leven is niet alleen voor kinderen en hun gezinnen belangrijk, maar ook voor Rotterdam als stad. Mentale gezondheid van jeugdigen en hun gezinnen is belangrijk om goed geworteld aan het leven te kunnen beginnen Mentale gezondheid raakt vooral de groep 16–45 jaar die studeert, werkt en bijdraagt aan de economie van Rotterdam. Psychische klachten nemen hier sterk toe. Juist in deze levensfase is het afronden van een opleiding, duurzaam deelnemen aan werk en actief meedoen in de samenleving van groot belang. Psychische problemen hangen daarbij vaak samen met bestaansonzekerheid, schulden, woningstress en onzeker werk, en versterken elkaar wederzijds. Investeren in mentale gezondheid is daarom zowel een zorgopgave als een economische en maatschappelijke randvoorwaarde.

De kloof in kansen en afnemend vertrouwen
In Rotterdam bepaalt de wijk waar je opgroeit nog te vaak je kansen. Een paar metrohaltes verderop kunnen perspectieven op onderwijs, werk en gezondheid sterk verschillen. Een deel van de inwoners blijft langdurig in kwetsbare omstandigheden en vindt moeilijk weer aansluiting. Deze kloof leidt tot ongelijke kansen op scholing, werk en welzijn. Tegelijk ervaren sommige inwoners dat de overheid weinig voor hen kan betekenen, hebben zij weinig grip op hun situatie en voelen

Contactpersoon
Koen Burgerhout
T 06 - 51 74 95 81
E k.burgerhout@parnassiagroep.nl

zij zich minder verbonden met de samenleving. Dit vergroot de afstand tot instituties, ondermijnt het vertrouwen en belemmert actieve deelname aan het maatschappelijke leven. Juist daarom zijn sterke, toegankelijke voorzieningen in de wijk van cruciaal belang.

Onderbouwing door rapporten
Verschillende rapporten bevestigen deze ontwikkelingen, waaronder:
– *Op de rem! Voorbij de hypernerveuze samenleving* (RVS, 2025)
– *Uit balans – IBO Mentale gezondheid en ggz* (Rijksoverheid, 2025)
– Ontwikkelingen in fysieke en psychische gezondheid in Nederland (CBS, 2026)
– Zevende voortgangsrapportage kansrijke start (Rijksoverheid, 2024)

Overlast op straat
Tegelijkertijd zien we op straat de gevolgen wanneer mensen niet tijdig passende ondersteuning krijgen en verder afglijden. Problemen stapelen zich op: psychische ontregeling, verslaving, schulden en het verlies van huisvesting. In de openbare ruimte vertaalt dit zich in overlast en onveilige situaties voor henzelf én hun omgeving.

Dit is geen kwestie van onwil, maar van mensen die tussen systemen zijn geraakt. Eenmaal in deze situatie is herstel complex en langdurig. Vroegtijdige en structurele investeringen in mentale gezondheid voorkomen dat problematiek escaleert en uiteindelijk leidt tot hoge kosten voor politie, handhaving, acute zorg en opvang.

Tegelijk moeten we eerlijk zijn over de oorzaken. Te vaak is er te lang weggekeken wanneer signalen zich opstapelden. En juist wanneer het even beter leek te gaan, zijn voorzieningen soms te snel afgeschaald of afgestoten. Deze crisis vraagt om directe actie, maar ook om de les dat we publieke basisvoorzieningen niet telkens moeten afbouwen zodra de druk tijdelijk afneemt. Juist publieke regie en continuïteit in zorg en ondersteuning voorkomt dat mensen opnieuw buiten de boot vallen.

Onze rol en verantwoordelijkheid
Parnassia Groep en haar zorgbedrijven voelen zich medeverantwoordelijk voor de mentale gezondheid van Rotterdammers. Jaarlijks ondersteunen wij ruim 45.000 inwoners en dragen wij eraan bij dat preventie, ondersteuning en zorg bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar blijven.
De uitdagingen zijn groot: de zorgvraag neemt toe, budgetten staan onder druk en het tekort aan zorg- en hulpverleners groeit. Tegelijkertijd zien wij dagelijks dat juist door samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid wél het verschil kan worden gemaakt. Transparantie, partnerschap en daadkracht zijn daarbij voor ons leidend.

Vanuit onze zorgbedrijven werken wij nauw samen met de gemeente, maken wij deel uit van de MOGGZ en zijn wij betrokken bij initiatieven als de Alliantie Tante Sjaar en het samenwerkingsverband Rijnmond Mentaal Gezond. Vanuit deze praktijk zien wij wat werkt, waar kansen liggen en waar beleid in de uitvoering vastloopt.

Wij geloven in het bundelen van kennis en expertise en in samen optrekken met partners in de stad om deze problemen aan te pakken. Alleen door samenwerking en het verbinden van zorg, wonen, veiligheid en het sociaal domein kunnen structurele oplossingen worden gerealiseerd.

Er zijn oplossingen mogelijk, maar dit vraagt politieke moed om ongelijk te durven investeren: meer daar waar de nood het hoogst is, terwijl zorg en preventie voor iedereen bereikbaar moeten blijven. Mentale gezondheid raakt zowel jongeren als de beroepsbevolking direct; uitval heeft grote maatschappelijke én economische gevolgen.

Wij onderschrijven daarom het uitgangspunt *Health in All Policies* en doen een dringend beroep op u om problemen breder en in samenhang te benaderen. Te vaak wordt nog per beleidsterrein naar symptomen gekeken, terwijl oorzaken en effecten zich uitstrekken over meerdere domeinen, zoals zorg, wonen, werk, veiligheid en onderwijs.

Zonder een integrale benadering ontstaan reële risico's. Wanneer het tijdelijk beter gaat, worden voorzieningen soms te snel afgeschaald, iets wat we de afgelopen jaren hebben gezien. Het gebrek aan samenhang leidt vervolgens tot heropbouw en opschaling terwijl eerder al capaciteit beschikbaar was. Dat is inefficiënt en leidt tot hogere maatschappelijke kosten. Wij begrijpen de druk op budgetten, maar benadrukken dat een integrale aanpak op de lange termijn juist kosteneffectief én effectiever is.

Wij vragen u daarom om:

– **Structureel te investeren in mentale gezondheid via sterke, toegankelijke wijknetwerken**, zodat vroegtijdige ondersteuning dichtbij inwoners geborgd is;

– **Kinderen een goede start te gunnen,** waarin zij gezond en veilig kunnen opgroeien en passende mentale hulp kunnen krijgen, voordat het te laat is en schooluitval, trauma, armoede op de loer ligt

– **Kleinschalige, veilige woonzorgvoorzieningen, inloopvoorzieningen en gebruikersruimtes** voor mensen met middelenproblematiek duurzaam te borgen als onderdeel van het stedelijk basisaanbod, om stabiliteit te creëren, escalaties te voorkomen en de druk op GGZ, opvang, politie en handhaving te verminderen;

– **De samenwerking tussen zorg, onderwijs, het sociaal domein en het veiligheidsdomein** verder te versterken, met duidelijke bestuurlijke regie en samenhang rond inwoners die op meerdere domeinen ondersteuning nodig hebben;

– **Praktijkkennis en expertise van uitvoerende professionals en maatschappelijke partners actief** te benutten bij beleid en uitvoering.

Zo kan Rotterdam een veerkrachtige, economisch sterke, inclusieve en vitale stad blijven. Wij doen een dringend beroep op u om problemen breder en samenhangend te benaderen en waar gewenst van onze kennis en expertise gebruik te maken. Juist nu, in de formatieperiode, is het moment om keuzes integraal te overwegen. Wij sluiten daarmee aan bij de wens uit de verkenning om maatschappelijke organisaties actief te betrekken bij de inhoudelijke uitwerking van het coalitieakkoord en het beleid in de komende bestuursperiode.

Vanuit wat wij dagelijks in de praktijk zien, denken wij graag mee om samen meters te maken.

Met vriendelijke groet,

Namens Parnassia Groep,

Bas Molijn
Bestuurder Antes, onderdeel van Parnassia Groep

parnassia groep

indigo> youz 1nP

i-psy PSYQ Brijder Reakt

Parnassia Antes fivoor

Wc’s: een slecht geregelde eerste levensbehoefte

- Waarom meer wc’s?
- Hoe doet het buitenland het?
- Wat zijn onze oplossingen?

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Waarom zijn er meer wc's buitenshuis nodig?

Sinds 2021 stellen we elk jaar meer dan duizend mensen dezelfde vraag: "Blijft u weleens thuis vanwege het gebrek aan wc's buitenhuis?"

- Elk jaar ligt het antwoord rond de **één op de vier**
- Dit jaar zelfs bijna **één op de drie**, óók onder jongeren

- Bij de twee miljoen buikpatiënten, anderhalf miljoen blaaspatiënten en de 3,8 miljoen ouderen: **de helft**

- Bij rolstoelers/minder mobielen: **drie op de vier**(!)

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Bronnen: https://anbo-pcob.nl/nieuws/nieuwsberichten/helft-ouderen-ziet-af-van-winkelen-en-uitstapjes-door-ontbreken-openbaar-toilet/, https://www.mdlfonds.nl/nieuws/nederlanders-eisen-meer-wcs-van-lokale-politiek-en-geven-hun-gemeente-nu-vaak-dikke-onvoldoende/

Waarom zijn er meer wc's buitenshuis nodig?

Inwoners geven Nederland een (dikke) onvoldoende:

- Nederlanders verwachten dat toeristen ons een **5,3** geven.
- Ouderen geven gemiddeld een **4,5**.
- Nederlanders geven hun gemeente een **4,2** (27% geeft een 6 of hoger)
- Volgens onze ranglijst scoren gemeenten gemiddeld een **3,8** (11 gemeenten scoren een 5,5 of hoger)

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Bronnen: https://www.mdlfonds.nl/nieuws/nederlanders-eisen-meer-wcs-van-lokale-politiek-en-geven-hun-gemeente-nu-vaak-dikke-onvoldoende/, https://anbo-pcob.nl/nieuws/nieuwsberichten/helft-ouderen-ziet-af-van-winkelen-en-uitstapjes-door-ontbreken-openbaar-toilet/, https://www.iederewctelt.nl/nieuws/toiletalliantie-wc-tekort-leidt-tot-wildpoepen/

Waarom zijn er meer wc's buitenshuis nodig?

Er is grote behoefte aan meer wc's buitenshuis:

- **Bijna negen op de tien** Nederlanders wil meer wc's buitenshuis.
- **Vier op de vijf mensen** vindt het een (heel) belangrijke taak van hun gemeente.
- **Twee derde** vindt regelmatig geen wc als ze er een nodig hebben.
- **Twee derde** wil ook graag een wc in de supermarkt.

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Bronnen: https://anbo-pcob.nl/nieuws/nieuwsberichten/helft-ouderen-ziet-af-van-winkelen-en-uitstapjes-door-ontbreken-openbaar-toilet/, https://www.iederewctelt.nl/nieuws/tweederde-van-nederlanders-wil-toilet-in-supermarkt/, https://www.iederewctelt.nl/nieuws/85-nederlanders-wil-meer-wcs-buitenshuis/, https://www.mdlfonds.nl/nieuws/nederlanders-eisen-meer-wcs-van-lokale-politiek-en-geven-hun-gemeente-nu-vaak-dikke-onvoldoende/

Hoe doet het buitenland het?

Hoeveel keer meer *openbare* wc's (dus niet bij horeca of winkels) *per persoon* in:

Groot-Brittanië: 2x

Duitsland: 4x

Frankrijk: 5x tot 28x (afhankelijk of je ook wc's in winkelcentra en bij supermarkten meetelt)

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Bron: *Le droit d'accès à des toilettes en France*

Hoe doet het buitenland het?

1

Klein winkelcentrum, Frankrijk

Ook bij supermarkten en buurtwinkelcentra (in Nederland een uitzondering)

2

Bessines (2700 inwoners), Frankrijk

Ook in kleine dorpen een openbare wc (in Nederland zelden tot nooit, tenzij ze heel toeristisch zijn)

3

Madrid, Spanje

Gratis openbare wc's, want naar de wc gaan is een eerste levensbehoefte waar je niet aan dient te verdienen (in Nederland bijna altijd betaald.)

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Welke oplossingen zijn er?

1

Neem de wc-norm over:

- Om de 500 meter in drukke voetgangersgebieden, buurtwinkelcentra, parken en recreatiegebieden
- Om de 5 km langs wandelroutes
- Om de 25 km langs fietsroutes

Meer weten?
wcbeleid@mdlfonds.nl

2

Maak wc's vindbaar via de WC Wijzer-app :

Hoe meer wc's in de app, des te hoger komt je gemeente op de WC-Ranglijst! Alle wc's die op 1 oktober in de app staan tellen mee.

Meer info:
wcwijzer@mdlfonds.nl

3

Neem een wc-paragraaf op in de Lokale Inclusie Agenda (LIA), mét geld voor openbare wc's.

We hebben vaak ook in jouw gemeente ervaringsdeskundige lokale Toiletambassadeurs die graag over de LIA meedenken.

Mail ons hiervoor op:
wcbeleid@mdlfonds.nl

mdlfonds
Voorheen Maag Lever Darm Stichting

Opgesteld op 25 maart 2026 door:
Annejet Gosselink, Directeur GRAW

Meer creatieve ruimte voor Rotterdam

Geef een opdracht in het coalitieakkoord

Wat voor stad willen we zijn?
Rotterdam groeit en verdicht. De woningopgave is groot, maar een stad is meer dan woningen alleen. Mensen willen wonen in levendige wijken, waar ruimte is voor werk, ontmoeting en creativiteit.

Juist die plekken verdwijnen. Ateliers en werkplaatsen nemen af, terwijl de vraag groeit. Uit de GRAO 2024–2025 blijkt dat steeds meer makers overwegen de stad te verlaten. Als we niets doen, groeit Rotterdam door — maar verliest het haar karakter en aantrekkingskracht. De vraag is: bewaken we de mix die een stad levendig maakt, of laten we die met stille trom verdwijnen en kijken we over 20 jaar met spijt terug: “hadden we maar meer gedaan”?

Brede erkenning — nu doorpakken
Tijdens het GRAW Verkiezingsdebat (25 februari) spraken alle negen partijen uit dat creatieve en maatschappelijke ruimte onderdeel is van de stedelijke infrastructuur. Partijen deden zelf al concrete voorstellen voor behoud op de lange termijn die op brede steun konden rekenen. De vraag die onbeantwoord bleef: hoé organiseer en financier je het zodat het ook echt gebeurt?

In de praktijk neemt het aantal m² al jaren af en stranden initiatieven op een niet-sluitende businesscase. De opgave vraagt daarom om een andere aanpak:

→ het ontwikkelen van nieuwe samenwerkings-, waarderings- en financieringsmodellen;
→ gebaseerd op de kennis en praktijk die al in de stad en landelijk aanwezig is.

Deze opgave vraagt — zoals ook in jullie oproep aan de verkenner wordt benoemd — om een politiek van de lange adem én een andere bestuurscultuur, waarin overheid, bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven samen optrekken en samenwerken.

Uitbouwen wat er al is
Met de Coalitie Creatieve Ruimte Rotterdam (CCRR) is er al een samenwerkingsverband waarin gemeente, makers en markt een start hebben gemaakt om zich te verenigen rond deze opgave:

- Gemeente Rotterdam (afvaardiging Stadsontwikkeling, Cultuur, MO)
- Marktpartijen en ontwikkelaars Heijmans, VORM, Dura Vermeer, HD Groep, PlaceBASED
- Makers en collectieven via GRAW (achterban ±1800 kunstenaars en creatieven)
- Maatschappelijke en kennispartners engage Rotterdam en AIR

Dit samenwerkingsverband vormt daarmee een werkende basis voor de bestuurscultuur waar jullie voor pleiten: een samenwerking tussen overheid, markt en samenleving, gericht op lange termijn impact én uitvoering in de praktijk. Een sterk vehikel dat doorbraken kan realiseren in de vertaalslag van beleid naar praktijk.

Voorstel: formuleer een bestuurlijke opdracht
Neem in het coalitieakkoord een opdracht op voor de nieuwe wethouders cultuur en ruimte om de komende 10 jaar samen met de CCRR een samenhangende aanpak te realiseren die zorgt voor structurele verankering van zowel tijdelijke als permanente creatieve ruimte.

De CCRR werkt hierbij aan het verbinden en uitwerken van bestaande ideeën en voorstellen, het ontwikkelen en testen van nieuwe ruimtelijke en financiële modellen, het benutten van leegstand en transformatiegebieden, en het versterken van eigenaarschap, met expliciete aandacht voor borging, monitoring en naleving.

De gemeente faciliteert de CCRR met een meerjarige opdracht en startbudget, ambtelijke capaciteit (incl. doorbraakambtenaar) en bestuurlijke dekking. De opdracht start met een gezamenlijke verkennings- en ontwikkelfase, waarin ook de rol van de CCRR — adviserend, ontwikkelend, uitvoerend en monitorend — verder wordt uitgewerkt.

Rekenkamer

Meent 94
010 - 267 22 42
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
info@rekenkamer.rotterdam.nl
www.rekenkamer.rotterdam.nl

Rotterdam
Albrandswaard
Capelle aan den IJssel
Krimpen aan den IJssel
Lansingerland

Aan de formateur
d.t.k.v. de griffie
Coolsingel 40
3011 AD ROTTERDAM

datum
16 april 2026

ons kenmerk
RR/26.18/SK/JW/CL

pagina

betreft
Brief aan de formateur

Geachte formateur,

Nog steeds stemt een meerderheid van de stemgerechtigde Rotterdammers niet voor de eigen gemeenteraad. Uit onderzoek weten we dat Rotterdammers onder andere niet komen stemmen, omdat de voortgang en resultaten van het college voor hen niet zichtbaar zijn in hun leven. Dit vraagt om beleid dat balanceert tussen realisme en ambitie. De rekenkamer ziet nog teveel beloftes en ambities die niet worden gekoppeld aan voldoende geld of mensen om deze waar te maken. Uiteindelijk ondergraaft dit het vertrouwen in de overheid, die toch al onder druk staat.

De Rekenkamer Rotterdam heeft als wettelijke taak de gemeenteraad te ondersteunen bij haar controlerende en kaderstellende rol. Vanuit deze taak kijken we kritisch of beleid leidt tot de beoogde resultaten en of publieke middelen doelmatig worden besteed. In het kader van de lopende coalitievorming wil de rekenkamer graag uw aandacht vestigen op enkele onderwerpen die wij van belang achten voor het coalitieakkoord voor Rotterdam. De uitgangspunten daarbij zijn dat het college niet alleen inzicht geeft in de keuzes en afwegingen die het maakt, maar ook haalbare en concrete beloftes doet. Wij hopen zo een bijdrage te leveren aan een uitvoerbaar en transparant akkoord.

De rekenkamer wil hiertoe zes onderwerpen bij u onder de aandacht brengen:
1. Reële ambities met een passend financieel kader
2. Meer aandacht voor evaluaties
3. Koppel gewenste lange termijneffecten aan beleid
4. Beter inzicht in financiën voor de raad
5. Uitvoering eerder betrekken in beleidvorming
6. Meer aandacht voor de algemene beginselen van behoorlijk bestuur

1. Zet in op reële ambities met een passend financieel kader

De rekenkamer hecht belang aan het formuleren van reële ambities. Van reële ambities is sprake als de gemeente daadwerkelijk invloed heeft op het gewenste resultaat en het financieel kader past bij de benodigde inspanningen. Ook dient het college rekening te houden met te voorziene externe factoren.

Rekenkamer

Meent 94
010 - 267 22 42
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
info@rekenkamer.rotterdam.nl
www.rekenkamer.rotterdam.nl

Rotterdam
Albrandswaard
Capelle aan den IJssel
Krimpen aan den IJssel
Lansingerland

De gemeente Rotterdam heeft in de afgelopen jaren een traditie opgebouwd met het instrument 'Collegetargets'. Deze targets zijn behulpzaam bij het richting geven van beleid en in beeld brengen van gewenste resultaten van het nieuwe college. Echter, uit meer dan 25 jaar rekenkameronderzoek naar collegetargets blijkt dat het college structureel minder dan de helft van de targets haalt. Daarnaast zien we ook targets voor zaken waar de gemeente geen verantwoordelijkheid heeft. Mocht het nieuwe college weer besluiten tot targets, dan voorzien wij die weer graag van een oordeel.

2. Leren kan niet zonder terugkijken: meer aandacht voor evaluaties

Deze constatering past binnen een breder aandachtpunt. In verschillende onderzoeken concludeerde de rekenkamer dat binnen de organisatie nog weinig aandacht is voor gestructureerd leren en evalueren. Op dit moment ontbreekt bijvoorbeeld een evaluatieagenda en evaluatiekader. Hierdoor is nog te weinig aandacht voor de vraag of beleid daadwerkelijk werkt of dat het eventueel anders of goedkoper kan. Raadsleden en Rotterdammers hebben nog te weinig zicht op de resultaten van de gemeente. Evaluaties zijn een goede bron om van te leren. Evaluaties helpen om de lerende organisatie te worden die de gemeente wil zijn.

De rekenkamer pleit er daarom voor dat het college duidelijkheid geeft over de verwachte effecten van het beleid, over hoe effecten gemonitord gaan worden en hoe de raad hierover wordt geïnformeerd. De jaarstukken zouden een logische plek zijn voor een overzicht van uit te voeren evaluaties en kunnen helpen om de voorgenomen evaluaties van de begrotingshoofdstukken (vanuit artikel 213a gemeentewet) goed uit te voeren.

3. Koppel gewenste lange termijneffecten aan het beleid

Het college stelt via het collegeakkoord nieuwe prioriteiten vast en werkt deze vaak uit in collegetargets. De rekenkamer ziet de neiging om te focussen op resultaten in de komende collegeperiode. Tegelijkertijd blijkt uit rekenkameronderzoek naar collegetargets dat de inspanningen in een periode van vier jaar lang niet altijd genoeg zijn om vooruitgang te boeken bij complexe problemen. Ook zien we beleidsvelden, zoals verkeersveiligheid, waarin targets de doelen voor het hele beleidsterrein verdringen. Hierdoor raken kwetsbare groepen, zoals fietsers, ongewild uit beeld. De rekenkamer pleit daarom voor aandacht voor lange termijneffecten in de stad bij het formuleren van ambities door het college. Dit kan onder andere door beleid duidelijker te koppelen aan de Brede Welvaartmonitor "Staat van de Stad" die Rotterdam al heeft. Deze lange termijnfocus leidt bovendien tot rust en duidelijkheid in de ambtelijke organisatie.

4. Investeer in meer inzicht in begroting en verantwoording voor raadsleden

Het budgetrecht is het klassieke recht van de gemeenteraad. De rekenkamer is in 2025 gestart met een programma om de raad te ondersteunen in het verwerken van financiële informatie uit de P&C-cyclus. Eén van de bevindingen is dat de begroting scherper kan toelichten welke concrete actie het college gaat uitvoeren en wat dat extra kost. Verder ziet de rekenkamer mogelijkheden de toegankelijkheid van de begroting te verbeteren door:

- een uniforme presentatie van informatie bij alle programma's;
- het verbinden van doelen, prestatie-indicatoren, acties en financiën;
- het zoveel mogelijk op één plaats weergeven van samenhangende informatie;
- meer inzicht wat er het komende jaar concreet (extra) wordt gedaan.

Rekenkamer

Meent 94
010 - 267 22 42
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
info@rekenkamer.rotterdam.nl
www.rekenkamer.rotterdam.nl

Rotterdam
Albrandswaard
Capelle aan den IJssel
Krimpen aan den IJssel
Lansingerland

De verantwoording hoort een spiegel van de begroting te zijn. Het duidelijker presenteren van behaalde resultaten in het afgelopen jaar helpt raadsleden en Rotterdammers meer inzicht te krijgen in de prestaties van de gemeente. Uiteindelijk komt dit het vertrouwen in de overheid ten goede.

5. Uitvoering eerder betrekken in het opstellen van beleid

Onduidelijke doelen en beloftes zonder geld en mensen leiden uiteindelijk tot problemen in de uitvoering. Illustratief is ons rapport naar groene buitenruimte. Daarom pleit de rekenkamer ervoor om bij beleidswijzigingen vooraf de haalbaarheid te laten toetsen door de organisaties en medewerkers die het beleid moeten gaan uitvoeren. Het hierbij actief betrekken van Rotterdammers kan enorm helpen. Een goed voorbeeld hiervan zagen wij in ons recente onderzoek naar toegankelijkheid, waar de gemeente de inwoners nadrukkelijk betrekt. De komende jaren zal de rekenkamer de resultaten van de uitvoering en wat Rotterdammers in de praktijk merken van het werk van de gemeente nadrukkelijk een plek geven in ons onderzoek.

6. Vergeet de algemene beginselen van behoorlijk bestuur niet

Rechtmatigheid is een belangrijk criterium voor het oordeel van de rekenkamer. Wij steunen de Ombudsvrouw en de Kinderombudsman in hun oproep om meer aandacht te geven aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het werk van de gemeente. De rekenkamer wil dit bevorderen door samen met de Ombudsman onderzoek te doen naar schulden en armoede. Daarnaast zal de rekenkamer algemene beginselen van behoorlijk bestuur nadrukkelijker in haar toetsingscriteria opnemen.

Ik hoop u dat met deze inzichten geholpen bent bij het vormgeven van het nieuwe collegeprogramma. Ik licht deze brief graag toe in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. S.J. (Sjoerd) Keulen
directeur

AUGEO FOUNDATION

Driebergen-Rijsenburg, 9 april 2026

Aan: Raadsleden en Coalitieonderhandelaars
Betreft: Verzoek aan coalitieonderhandelaars ten behoeve van kinderen die thuis geweld meemaken
Van: Augeo Foundation (NGO, landelijk expert ingrijpende jeugdervaringen en veerkracht)

Geachte coalitieonderhandelaars, portefeuillehouders,

Eind 2025 publiceerde de Kinderombudsman het rapport *"Niemand hielp mij"*. Daarin staat dat 8% van alle kinderen in Nederland opgroeit in een thuissituatie met structurele ruzie en geweld. Meer dan **80% van deze kinderen** zegt zich niet gehoord of gesteund te voelen door professionals in hun gemeente en vaak ook niet door hun sociale omgeving. De groep kinderen die thuis geweld meemaakt raakt in de loop van hun leven sterk oververtegenwoordigd in o.a. de jeugdzorg, (jeugd)ggz, speciaal onderwijs en (verslavings)zorg met tal van ontwikkelings-, gezondheid,- en welzijnsproblemen.

"*Ik lag de hele nacht wakker van de ruzies thuis en was doodsbang. De volgende ochtend had niemand het erover, alsof ik niet besta. Op school viel ik bijna in slaap. De docent stuurde me eruit en zei: 'Als jij geen aandacht voor mij kan opbrengen, dan ga je maar weg'. Die dag verloor ik alle vertrouwen in volwassenen. Ik voelde me niemands prioriteit*."

"Zo ben je als 8-jarige nog getuige van verwurging en ander excessief geweld en zo zit je in de klas. Niemand die iets wist en ik kon niet spreken. Ik hoop dat dit nu beter begeleid wordt."

Dit kan anders. Juist nu—bij het vastleggen van richting en prioriteiten in een lokaal coalitieakkoord—heeft u de kans om een helder signaal af te geven over wie en wat in uw gemeente écht voorop staan: kinderen en de positieve impact die zij ervaren van goed lokaal beleid. U kunt dat doen door in uw akkoord niet louter over (jeugdzorg)processen en structuren te spreken, maar door uw commitment uit te spreken voor een kindgerichte benadering, waarbij uiteindelijk 100% van de kinderen die thuis geweld meemaken zich gezien, gehoord en gesteund gaan weten in uw gemeente —juist op hun school en in het welzijnswerk en de (lokale) hulpverlening. Dat is al succesvol gebeurt bijvoorbeeld in de gemeenten Heerlen, Tilburg en Maastricht.

Bezoekadres
Hoofdstraat 65-67
3971 KD Driebergen

Postadres
Postbus 592
3700 AN Zeist

Contact
0343-536040
info@augeo.nl

Voorstel zinsnede coalitieakkoord:
"Wij hebben de ambitie dat ieder kind dat na een ernstig geweldsincident thuis in beeld komt bij politie en/of Veilig Thuis, zich binnen 48 uur gezien, gehoord en gesteund weet op school en in de hulpverlening, onder regie van de gemeente."

Augeo Foundation en de Jongerentaskforce (JTF) denken graag mee met u mee over uitvoering. In de bijlage vindt u een toelichting met nadere duiding en suggesties, in lijn met o.a. de VNG notitie rondom informele steun: VNG notitie Handle with Care

Met dank, met namens de ervaringsdeskundige jongeren van de Jongerentaskforce voor uw inzet om veilig en veerkrachtig opgroeien in uw gemeente mogelijk te maken.

Mariëlle Dekker | Augeo – Directeur Augeo Foundation
Namens Augeo Foundation en de Jongerentaskforce (JTF)

Bezoekadres
Hoofdstraat 65-67
3971 KD Driebergen

Postadres
Postbus 592
3700 AN Zeist

Contact
0343-536040
info@augeo.nl

AUGEO FOUNDATION

TOELICHTING:

8% van alle kinderen in Nederland groeit op in een thuissituatie met structurele ruzie en geweld. Meer dan **80% van deze kinderen** zegt zich niet gehoord of gesteund te voelen. Vaak is gespecialiseerde hulp nodig om geweld te stoppen en trauma 's bij ouders en kinderen te behandelen. Deze zorg is complex te organiseren, langdurig en kostbaar. Wetenschappelijk onderzoek en ervaringskennis laten steeds opnieuw zien dat informele steun, **"gezien en gesteund worden in je directe omgeving",** vaak doorslaggevend bijdraagt aan de veerkracht van kinderen die thuis geweld meemaken, ook wanneer voorgenoemde specialistische hulp er wel of juist (nog) niet is. De informele steun waar wij in deze brief over spreken vraagt geen grote extra budgetten, maar komt desondanks niet vanzelf: kinderen hebben het nodig dat hun gemeente duidelijke regie voert op de totstandkoming van steun na geweldsincidenten en dat gemeenten hiervoor een lokale sector-overstijgende samenwerking organiseren.

U kunt de hierboven voorgestelde ambitie richting regie op informele steun voor kinderen die geweld thuis meemaken, relatief eenvoudig vormgeven door:

1. **Expliciet als doel te stellen** dat kinderen die in uw gemeente thuis geweld meemaken zich gezien en gesteund weten (en vanuit deze doelstelling de komende jarensturen op resultaten).
2. **Lokale teams en ketenpartners** (die de meerderheid van Veilig Thuis-meldingen overgedragen krijgen) expliciet de opdracht te geven om in iedere vanuit Veilig Thuis doorverwezen casus **met alle kinderen in het huishouden afzonderlijk** te spreken over hun beleving van veiligheid en hun steunbehoeften—zodat het kind en diens ingrijpende ervaringen niet meer verdwijnen in gesprekken die vooral met volwassenen plaatsvinden
3. **Samenwerking tussen Veilig Thuis en onderwijs** expliciet te organiseren rondom de doelstelling snelle informele steun na gesignaleerde geweldsincidenten. Dit kan bijvoorbeeld via de beproefde werkwijze **Handle with Care**: school krijgt na politie-inzet thuis die aan Veilig Thuis gemeld wordt, een minimaal signaal (naam + geboortedatum + codewoord 'Handle with Care'), zodat een leerkracht direct begrip en praktische steun kan geven (bijv. geen straf voor te laat/iets vergeten, gedragsondersteuning bij angst en overprikkeling, luisterend oor). In Nederland doen inmiddels **meer dan 700 scholen uit 35 gemeenten** mee aan Handle with Care. In **2025** zijn **bijna 1.500 signalen** naar scholen gestuurd om kinderen snel te steunen na geweld thuis. Uit evaluaties blijkt bovendien dat **ten minste 1/3** van deze kinderen op school nog geen zorgen waren over huiselijk geweld: **juist de "opvallend-onopvallende" kinderen** worden -ook na ernstige incidenten- gemakkelijk over het hoofd gezien.
4. Bespreek in uw gezamenlijke opdrachtgeverschap richting **gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis** expliciet het (aan)sturen op **betekenisvolle gespreksvoering met**

Bezoekadres
Hoofdstraat 65-67
3971 KD Driebergen

Postadres
Postbus 592
3700 AN Zeist

Contact
0343-536040
info@augeo.nl

AUGEO FOUNDATION

kinderen. Inspecties constateerden naar aanleiding van het meisje in Vlaardingen dat het in Jeugdbescherming te vaak ontbeert aan betekenisvolle 1 op 1 gespreksvoering met kinderen waardoor onvoldoende zicht is op hun veiligheid. Huidige wettelijke vereisten, toezicht kaders, keurmerknormen en indicatoren richten zich echter grotendeels op procesmatige en formele aspecten in de eerste maanden van na een melding of een kinderbeschermingsmaatregel. Wij bevelen aan om deze noodzakelijke basis aan te vullen met een expliciete, gezamenlijke resultaatdoelstelling die recht doet aan wat kinderen zelf als essentieel benoemen: betekenisvolle, doorlopende gesprekken met kinderen, waarin zij zich gezien, gehoord en serieus genomen weten gedurende trajecten waarin Veilig Thuis en/of Jeugdbescherming betrokken zijn.

De kosten zijn nihil omdat de extra handelingen van de betrokken partijen bij de reguliere taken passen. In heel Zuid-Limburg, met 15 gemeenten, kost het bijvoorbeeld slechts tienduizend euro per jaar om Veilig Thuis de Handle with Care taak te laten uitvoeren. Voor leerplicht is de tijdsinvestering per Handle with Care signaal minder dan vijf minuten. Het vraagt van de gemeente wel een coördinerende inzet. Tijdens de opstartfase ligt die investering op 12 uur per week voor Handle with Care. Als het eenmaal loopt dan is dat nog 2-3 uur per week.

Deze benadering sluit aan bij de nationale benadering van uw partij en/of potentiële coalitiepartners. In december 2025 is de motie **Synhaeve c.s.** met steun van alle politieke partijen (m.u.v. BBB) aangenomen, waarin de regering wordt verzocht te inventariseren wat nodig is om steun op school (Handle with Care), direct na gesignaleerd huiselijk geweld, verder uit te rollen en te bezien of landelijke invoering mogelijk is.

Ook is door dezelfde partijen een motie aangenomen om aansturing op betekenisvolle gespreksvoering in de Jeugdbescherming te verbeteren.

Kinderen in uw gemeente kunnen echter nú al baat hebben bij duidelijk lokaal commitment. U kunt de intentie dat kinderen die thuis geweld meemaken zich gesteund gaan voelen in uw gemeenten vandaag al opnemen in uw coalitieakkoord. Augeo Foundation en de Jongerentaskforce (JTF) denken graag mee met u mee over formulering, uitvoerbaarheid, en samenwerkingsafspraken en willen voorbeelden met u delen uit andere gemeenten.

Bezoekadres
Hoofdstraat 65-67
3971 KD Driebergen

Postadres
Postbus 592
3700 AN Zeist

Contact
0343-536040
info@augeo.nl

federatie ruimtelijke kwaliteit

Amersfoort, maart 2026

Geachte formateurs en gesprekspartners,

U staat in uw formatie en bij de vorming van het coalitieakkoord voor uw gemeente voor een grote opgave. De ruimtelijke uitdagingen in heel Nederland zijn omvangrijk en vragen om doordachte keuzes. Gemeenten vervullen daarbij een sleutelrol in het realiseren van alles wat onze samenleving nodig heeft: van voedsel- en energievoorziening tot woningen, werkplekken en leefomgevingen waar mensen zich thuis voelen.

In deze brief benoemen wij een aantal aspecten die van cruciaal belang zijn voor het behoud én de verdere ontwikkeling van een mooi, leefbaar en duurzaam Nederland. We hopen dat deze inzichten u helpen om in uw coalitiebesprekingen tot concrete afspraken te komen.

Nederland is bezig met een ingrijpende ruimtelijke transformatie, en het Rijk neemt weer wat regie in haar (Ontwerp-)Nota Ruimte. Voor de daarin voorgestelde aanpak van maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, landbouw, defensie, natuur, energie en klimaat zal volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de komende jaren circa 10% van het land van functie veranderen. Dit vraagt om zorgvuldige ruimtelijke keuzes op lokaal en regionaal niveau. Behoud en versterking van een goede omgevingskwaliteit is daarbij de rode draad. Alleen zo blijft Nederland ook na deze grote verbouwing een land waar het prettig wonen, werken en leven is.

Tegelijkertijd staat de bouweconomie onder druk. Grondprijzen stijgen sterk, grondstoffen worden duurder door de internationale situatie en capaciteit is schaars. Dat zet maatschappelijke doelen onder spanning. Nationale deregulering alleen biedt hiervoor geen structurele oplossing. Zonder aandacht voor de onderliggende problemen - zoals beschikbaarheid van grond, materialen en capaciteit - leidt deregulering slechts tot een lagere kwaliteit van de leefomgeving.

De wooncrisis laat zien hoe complex het systeem is. Financiële, ruimtelijke en sociale factoren beïnvloeden elkaar. Wie dat systeem beter wil begrijpen, kan de film De machinerie van de volkshuisvesting bekijken van Carlijn Kingma en Thomas Bollen. Herijking van het systeem, door hernieuwde aandacht voor het woonrecht, zal voor echte vooruitgang zorgen.

Juist in deze context is het belangrijk om te benadrukken: kwaliteit is een voorwaarde voor versnelling. Wanneer gemeenten, ontwerpers, opdrachtgevers en bouwers vanaf het begin samen kwaliteitsambities formuleren en borgen, ontstaan betere plannen die sneller gerealiseerd kunnen worden.

oude fabriekstraat 1
3812 nr amersfoort
info@ruimtelijkekwaliteit.nl
www.ruimtelijkekwaliteit.nl

Dit vraagt wél om een andere manier van werken: integraal en met heldere kaders aan de voorkant. Zo voorkom je aanpassingen achteraf, langdurige discussies en kostbare vertragingen. Kwaliteitszorg versnelt dan juist het proces. En juist daar zit de crux van uw werk in de komende vier jaren.

Vier aandachtspunten voor gemeenten bij het borgen van omgevingskwaliteit
Om ook onder de huidige omstandigheden te blijven werken aan goede omgevingskwaliteit, zien wij vier ontwikkelingen die nadrukkelijk om aandacht vragen:

1. De bouweconomie vraagt aandacht
Grondprijzen, grondstofprijzen en capaciteit vragen in de bouwopgaven specifieke aandacht van uw college.

Schaarste aan grondstoffen, stijgende materiaalprijzen en beperkte capaciteit maken versnelling lastig. Dit vraagt bijvoorbeeld om inzet op industrialisering van de bouw én om slimmere samenwerkingen. Denk bijvoorbeeld aan publiek-private partnerschappen, modulaire bouwmethoden die passen bij de plek, en vroegtijdige afstemming tussen gemeenten en marktpartijen. Ook regionale biobased initiatieven verdienen uw aandacht.

Ook uw te voeren grondbeleid is hierin cruciaal. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld sturen via strategische grondaankopen, het inzetten van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten, het tegengaan van speculatie en leegstand en het stimuleren van maatschappelijk eigendom en coöperaties.

2. Randvoorwaarden vragen aandacht
Mobiliteit, netcapaciteit, water en stikstof zijn bepalend voor wat wél en niet kan. Veel daarvan ligt buiten directe gemeentelijke invloed, maar gemeenten kunnen wel:

- vroegtijdig afstemmen met netbeheerders, waterschappen en provincies;
- mogelijke knelpunten al in de planfase meenemen;
- ambities koppelen aan realistische randvoorwaarden.

Zo voorkom je vertraging later in het proces.

3. De lokale en regionale bouwcultuur vraagt aandacht
Goede projecten ontstaan vanuit een sterke regionale bouwcultuur. Alle relevante partijen moeten vanaf het begin betrokken worden volgens de “Schijf van Vijf van de bouwcultuur”: opdrachtgevers/corporaties, ontwikkelaars, ontwerpers, bouwers en overheid. Met de maatschappelijke opgave en de toekomstige gebruiker in het hart van de schijf van vijf – en van iedere deelnemende partij.

Door deze samenwerking vroeg te organiseren, kan kwaliteit beter worden verankerd en besluitvorming worden versneld. Het resultaat: Toekomstbestendige projecten die passen bij de plek én bij de mensen die er gaan wonen, werken en leven.

4. De doorontwikkeling van de Omgevingswet vraagt aandacht
De Omgevingswet vraagt gemeenten om anders te werken, waarbij kwaliteitsbeleid en -advisering vanaf het begin integraal onderdeel zijn van de planvorming. Dat vraagt iets van de inrichting van de ambtelijke capaciteit en werkprocessen (zie punt 3) en van de inrichting van het gemeentelijk beleid en instrumenten. Inmiddels zijn er al veel instrumenten en bouwstenen beschikbaar om die kwaliteit ook daadwerkelijk te borgen.

Gebruik deze **bouwstenen** actief bij visie- en beleidsvorming. Ze bieden concrete handvatten voor het structureren van projecten: van ambitie en samenwerking tot proces, instrumentarium en toetsing. Zo wordt kwaliteit geen sluitstuk, maar een vertrekpunt.

Daarbij is lokaal maatwerk essentieel. Goed afgestemde regels en kaders zorgen voor duidelijkheid, versterken het democratisch draagvlak en doen recht aan de eigenheid van een plek.

Tegelijkertijd is er behoefte aan vereenvoudiging van regelgeving en instrumenten. Wij pleiten daarom voor:

- een compact en overzichtelijk “beleidshuis” waarin lokaal beleid logisch samenkomt;
- duidelijke maatschappelijke prioriteiten per gebied, zodat keuzes voor woningbouw, energie, voorzieningen en infrastructuur aansluiten bij lokale behoeften en opgaven;
- heldere en ambitieuze kwaliteitskaders, met een balans tussen:
    - concrete, oplossingsgerichte (gesloten) regels voor snelheid en voorspelbaarheid
    - ambitiegerichte (open) kaders voor ruimte, creativiteit en maatwerk.

Door deze samenhangende aanpak kunnen gemeenten de Omgevingswet benutten zoals bedoeld: als instrument om kwaliteit en versnelling te combineren.

Adviescommissies en andere kwaliteitsadviseurs zoals supervisoren, kwaliteitsteams en bouwmeesters zijn onmisbaar om dit samen met en voor uw gemeente vorm te geven. Mits goed gepositioneerd, kunnen zij juist bijdragen aan versnelling van maatschappelijke opgaven. Daarvoor is het belangrijk dat zij vroeg betrokken worden bij initiatieven en goed zijn ingesloten op de ambtelijke organisatie. Niet als sluitstuk, maar als partner aan de voorkant.

Kwaliteit is geen extra laag, maar een voorwaarde voor goede voortgang en voor leefomgevingen die gezond en sociaal sterk zijn. Dat vraagt om aanpassing van zowel

het beleidshuis als de werkprocessen. Door kwaliteitsadvisering eerder in het proces te organiseren, krijgt zij een actievere rol in het omgevingsbeleid. Zo kan kwaliteit daadwerkelijk gaan functioneren als versneller van maatschappelijke ontwikkeling.

De Federatie Ruiimtelijke Kwaliteit en de bij ons aangesloten regionale kennis- en adviesinstellingen kunnen bij de (her)inrichting hiervan een ondersteunende en versterkende rol vervullen. Meer informatie kunt u vinden via de website van de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit of van de regionale organisaties Dorp, Stad en Land, Gelders Genootschap, Het Oversticht, hûs en hiem, Libau, MOOI Noord-Holland en MooiSticht. In de bijlage treft u ook een algemeen artikel met Q&A over kwaliteitsbeleid aan, dat u hier ook online kunt lezen. Voor vragen of toelichting kun u ons bereiken op 06-46055051.

oude fabriekstraat 1
3812 nr amersfoort
info@ruimtelijkekwaliteit.nl
www.ruimtelijkekwaliteit.nl

Wat is kwaliteitsadvisering precies? Is het hetzelfde als welstand? Vertraagt het de woningbouw of kan het juist versnellen? En waarom is lokale kwaliteitsadvisering zo belangrijk? Je leest de antwoorden op deze vragen in dit artikel van Wouter van Riet Paap, met een overzichtelijke Q&A met veelgestelde vragen op pagina 2.

De inrichting van Nederland staat onder grote druk. Woningbouw, energie, infrastructuur, water, landbouw en natuur doen allemaal een beroep op dezelfde schaarse ruimte. Dat vraagt om keuzes die verder gaan dan het afvinken van regels. Het vraagt om samenhang, afweging en kwaliteit. Het lokale kwaliteitsbeleid en de bijbehorende advisering van adviescommissies, supervisoren en/of stads-en dorpsbouwmeesters spelen daarin een cruciale rol.

Kwaliteit laat zich niet volledig vastleggen in regels

Gemeenten werken al decennialang met beeldkwaliteitsplannen en omgevingsbeleid waarin zij vastleggen wat zij verstaan onder ruimtelijke kwaliteit. Deze kaders zijn democratisch vastgesteld (in de gemeenteraad, met inspraak van de bewoners), maar bewust niet zwartwit geformuleerd. Waar het Besluit bouwwerken leefomgeving landelijke minimumeisen stelt aan veiligheid, gezondheid en energie, geven lokale kwaliteitskaders richting aan hoe een plan zich verhoudt tot zijn omgeving. Dat vraagt om interpretatie per situatie.

Van welstand naar integrale kwaliteitsadvisering

Sinds de invoering van de Omgevingswet in 2024 bestaat de klassieke welstandstoets niet meer. In plaats daarvan werken gemeenten met adviescommissies omgevingskwaliteit. Deze commissies zijn breder samengesteld en adviseren integraal over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, om zo uitvoering te geven aan artikel 1.3 van de Omgevingswet:

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

A bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en
B doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Wat opvalt in dit artikel is dat nadrukkelijk de koppeling wordt gemaakt tussen een goede omgevingskwaliteit (lid a) en het vervullen van de maatschappelijke behoeften (lid b). Gemeentelijke adviescommissies ondersteunen gemeenten daarom proactief bij de uitvoering van het lokale omgevingsbeleid, een rol die zorgvuldig is ingebed in zowel het voortraject als de vergunningsprocedure van initiatieven.

Overgangsperiode na invoering van de Omgevingswet met verouderd en sectoraal beleid

In aanloop naar de Omgevingswet hebben veel gemeenten bewust gewacht (soms meer dan 15 jaar!) met het vaststellen of vernieuwen van kwaliteitsbeleid, om dit in samenhang binnen het nieuwe wetstelsel vorm te kunnen geven. Na de invoering moest er eerst een jaar gewend worden aan het DSO en de nieuwe realiteit van de wet, en nu begint die vernieuwing van beleid en processen op gang te komen. Maar het beleid is nog lang niet overal op orde en ook het kwaliteitsstelsel is op veel plekken dus nog in ontwikkeling. Het vraagt tijd om nieuwe werkwijzen, rollen en samenwerkingen goed te laten landen. Zeker als iedere verandering direct van invloed is op de leefomgeving van mensen. Dat gezegd hebbende, vragen de grote opgaven van deze tijd tegelijkertijd wel om een zo snel mogelijke realisatie, via goede samenwerkingen, soepel beleid en goede processen.

In een groot deel van de (met name de wat kleinere) gemeenten vormen adviescommissies omgevingskwaliteit bovendien de enige onafhankelijke kwaliteitscheck tussen democratisch vastgestelde ambities en concrete plannen. Adviescommissies adviseren en toetsen daarbij niet aan persoonlijke voorkeuren, maar aan het lokale omgevingsbeleid zoals vastgesteld door de gemeenteraad. Daarmee borgen zij het publieke belang in de overgang van beleid naar uitvoering. Overigens worden eenvoudige plannen vaak ambtelijk getoetst aan de vastgestelde kwaliteitskaders. In een stad als Utrecht gaat dit bijvoorbeeld om 80% van alle vergunningsaanvragen.

Kwaliteit en snelheid zijn geen tegenstellingen

Een veelgehoord misverstand is dat kwaliteitsadvisering vertragend werkt. De praktijk laat zien dat het tegendeel vaak het geval is. Tijdige en goed ingebedde kwaliteitsadvisering leidt tot beter onderbouwde plannen. Dat voorkomt herstelrondes, bezwaren en juridische procedures.

Het is dan ook niet de kwaliteitsadvisering die vertraging veroorzaakt, maar plannen die onvoldoende zijn afgestemd op hun context. Wanneer het gesprek over kwaliteit te laat wordt gevoerd, keert het terug als weerstand of als juridisch conflict. Wanneer het vroeg onderdeel is van het proces, draagt het bij aan voortgang.

Versnellen met kwaliteit gebeurt al

Onder de Omgevingswet is kwaliteitsadvisering geen afzonderlijk toetsmoment meer, maar een integraal en voorspelbaar onderdeel van het ontwikkelproces. Door ambities vroeg te benoemen en kwaliteit aan de voorkant te organiseren, ontstaat duidelijkheid voor initiatiefnemers en voorspelbaarheid in besluitvorming. Dat leidt niet alleen tot betere plannen, maar ook tot snellere procedures. Versnelling en kwaliteit blijken daar geen tegenstelling, maar elkaars voorwaarde.

→

Lokale eigenheid en maatschappelijk draagvlak

De fysieke leefomgeving is meer dan een optelsom van woningen en vierkante meters. Gebieden hebben een eigen geschiedenis, schaal en identiteit. Mensen moeten zich er ook op de lange termijn thuis voelen. Adviescommissies omgevingskwaliteit vervullen daarbij een verbindende rol tussen beleid en ontwerp, en dragen zo bij aan begrip, draagvlak en voorspelbaarheid in ruimtelijke processen. Met name in de al bebouwde omgeving is dat belangrijk, maar ook in het landelijk gebied en bij uitbreidingslocaties. De inwoners van een nieuwe wijk op de Veluwe hebben andere kwaliteitsbehoeften dan die van een nieuwbouwwijk bij Amsterdam – van parkeren tot wildwerende maatregelen, van de inrichting van de openbare ruimte, de uitstraling en de identiteit tot de plattegronden van de gebouwen.

Ondersteuning van gemeenten is cruciaal

Een belangrijke sleutel voor versnelling van de woningbouw ligt bij gemeenten. Dat vraagt om voldoende ambtelijke capaciteit, actuele beleidskaders en goed ingerichte processen. Kwaliteitsadvisering is daarbij geen luxe of extra toets, maar een essentieel onderdeel van het stelsel dat helpt om de ruimtelijke ambities waar te maken.

Een goed functionerend kwaliteitsstelsel zorgt ervoor dat plannen beter worden, procedures soepeler verlopen en de leefomgeving ook op de lange termijn kwaliteit behoudt.

Wouter van Riet Paap

Q&A

Wat is kwaliteitsadvisering?
Kwaliteitsadvisering is het onafhankelijke, professionele advies over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het helpt gemeenten om hun ruimtelijke ambities zorgvuldig te vertalen naar plannen en projecten, in samenhang met hun omgeving en de lange termijn.

Daarbij gaat het nadrukkelijk om het borgen van publieke belangen. Ruimtelijke kwaliteit heeft een lange levensduur en raakt generaties gebruikers, terwijl individuele plannen vaak worden ontwikkeld vanuit kortere tijdshorizonten en projectdoelen. Kwaliteitsadvisering zorgt ervoor dat die belangen zorgvuldig worden afgewogen en dat de kwaliteit van de leefomgeving niet alleen wordt bepaald door afzonderlijke projecten, maar door het gezamenlijke belang van de plek.

Is kwaliteitsadvisering hetzelfde als welstand?
Nee, welstand bestaat niet meer. Sinds de invoering van de Omgevingswet werken gemeenten met adviescommissies omgevingskwaliteit. Deze adviseren breder en integraal over de fysieke leefomgeving en zijn niet beperkt tot het beoordelen van het uiterlijk van gebouwen.

Er bestaan toch duidelijke regels over bouwkwaliteit, is dat niet genoeg?
Nee, want verschillende soorten regels dienen verschillende doelen. Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) stelt landelijke minimumeisen aan veiligheid, gezondheid en energie. Dat is essentieel, maar zegt weinig over hoe een gebouw zich verhoudt tot zijn omgeving. Gemeenten werken daarom met lokaal kwaliteitsbeleid dat bijvoorbeeld bestaat uit een nota omgevingskwaliteit, met kaders die in de gemeenteraad zijn vastgesteld, met inspraak van de bewoners, en die bewust niet zwart-wit geformuleerd zijn. Ze vragen om interpretatie, om zo meerdere oplossingen mogelijk te maken. Kwaliteitsadvisering is nodig om een dialoog te voeren met gemeente, initiatiefnemers en samenleving zodat ambitie, plannen en context elkaar versterken.

Vertraagt kwaliteitsadvisering de woningbouw?
Nee. Tijdige en goed ingebedde kwaliteitsadvisering leidt tot beter onderbouwde plannen en voorkomt herstelrondes, bezwaren en juridische procedures. Het is dan ook niet de kwaliteitsadvisering die vertraging veroorzaakt, maar plannen die onvoldoende zijn afgestemd op hun context.

Wanneer werkt kwaliteitsadvisering het beste?
Wanneer zij vroeg in het proces wordt ingezet, als vanzelfsprekend onderdeel van planvorming en besluitvorming.

Waarom is lokale kwaliteitsadvisering belangrijk?
Omdat elke plek anders is. Lokale kennis van landschap, stad, geschiedenis en gemeenschap is essentieel om plannen te laten passen bij hun omgeving en om maatschappelijk draagvlak te creëren.

Gaat het altijd fout bij gemeenten die geen kwaliteitskaders hanteren? (“welstandsvrij”)
Nee. Beleid zonder welstandskaders is ingevoerd vanuit het idee dat meer vrijheid en minder toetsing ontwikkelingen zou vereenvoudigen. In sommige situaties kan dat werken.

Het kent echter ook risico’s. Op meerdere plaatsen in Nederland waar zonder kwaliteitstoetsing gewerkt werd, namen de zorgen over ruimtelijke kwaliteit en identiteit toe door wat er gerealiseerd werd. Door het laten vervallen van kaders heeft een gemeente namelijk ook minder mogelijkheden om bij te sturen. Dat heeft op sommige plekken zelfs tot herinvoering van kwaliteitsbeleid geleid. Bijvoorbeeld op verzoek van bewoners die zich zorgen maakten over de identiteit van hun wijk of die er met hun buren niet meer uitkwamen.

De les is dat het wegnemen van kwaliteitsadvisering de behoefte aan sturing niet wegneemt, maar verplaatst. Sinds 2013 bestaat de ambtelijke kwaliteitstoetsing, waarbij kleine, ondubbelzinnige plannen (dakopbouw, vergunningsplichtige uitbouw, etc.) via duidelijke kwaliteitskaders getoetst worden. Bij complexere plannen willen de ambtenaren zelf toch ook een onafhankelijk oordeel van een expert. Vanwege het ontbreken van expertise of om druk vanuit politiek of initiatiefnemer te voorkomen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt om bewuste keuzes over waar vrijheid kan en waar professioneel kwaliteitsadvies nodig blijft.

© Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, 2026

Landschapstafel BPL Midden-Delfland

Contact
Voorzitter Landschapstafel

Gemeente Midden-Delfland
t.a.v. Kees Boks
Postbus 1
2636 ZG Schipluiden
kboks@middendelfland.nl

Datum
7 april 2026

Ons Kenmerk
BPL-2026-01

Uw Kenmerk
--

Aan de griffie van de gemeenteraad Rotterdam

Onderwerp: Continuering inzet aan de landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Geachte griffie,

Midden in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) ligt het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) Midden-Delfland. Negen gemeenten, de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland en de een aantal gebiedsorganisaties werken al jaren samen met elkaar aan de Landschapstafel BPL Midden-Delfland. Uw gemeente is één van de negen die deelnemen aan de informele bestuurlijke samenwerking aan de Landschapstafel BPL.

De samenwerking is georganiseerd rondom één gezamenlijke ambitie: het versterken van het BPL als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie. Het Uitvoeringsprogramma BPL Midden-Delfland is hiervoor het bestuurlijk handelingskader voor de periode tot 2030. Dit biedt het kader waarbinnen de samenwerking handen en voeten krijgt: gezamenlijke afstemming, agendering en lobby en het aanjagen van gewenste initiatieven en projecten.

Onlangs zijn er verkiezingen voor de gemeenteraad geweest en momenteel worden nieuwe colleges gevormd. Dat is voor ons reden om de samenwerking rondom het BPL Midden-Delfland en de meerwaarde daarvan onder uw aandacht te brengen. Daarom vragen wij u deze brief en de bijgevoegde factsheet onder de aandacht te brengen van de verkenners, informateur en/ of formateur binnen uw gemeente alsmede aan de fracties in de gemeenteraad. Wij spreken daarbij het vertrouwen uit dat uw gemeente ook de komende jaren actief betrokken blijft bij de informele bestuurlijke samenwerking rondom het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) Midden-Delfland.

Indien de wens bestaat voor een nadere informatie verneem ik dat vanzelfsprekend graag.

Hoogachtend,

Fenna Noordermeer

Voorzitter Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd ons kenmerk (BPL-2026-01) te vermelden.

Bijlagen
Factsheet Landschapstafel BPL

Over de Landschapstafel BPL
De Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland is een samenwerkingsverband waarin overheden en gebiedspartijen samenwerken aan het beschermen en versterken van het Bijzonder Provinciaal Landschap als 'groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie'.

Aan de Landschapstafel zitten negen gemeenten, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Midden-Delfland Vereniging, LTO Noord afdeling Delflands Groen, Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De negen betrokken gemeenten zijn Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland.

De Landschapstafel BPL Midden-Delfland werkt ook samen met andere gebiedspartijen zoals de Coöperatie Beheer Groengebieden Midden Delfland en de Vereniging Regio Water.

Voor meer informatie over de Landschapstafel BPL verwijzen wij naar www.bplmiddendelfland.nl

Bijzonder
Provinciaal Landschap
Midden-Delfland

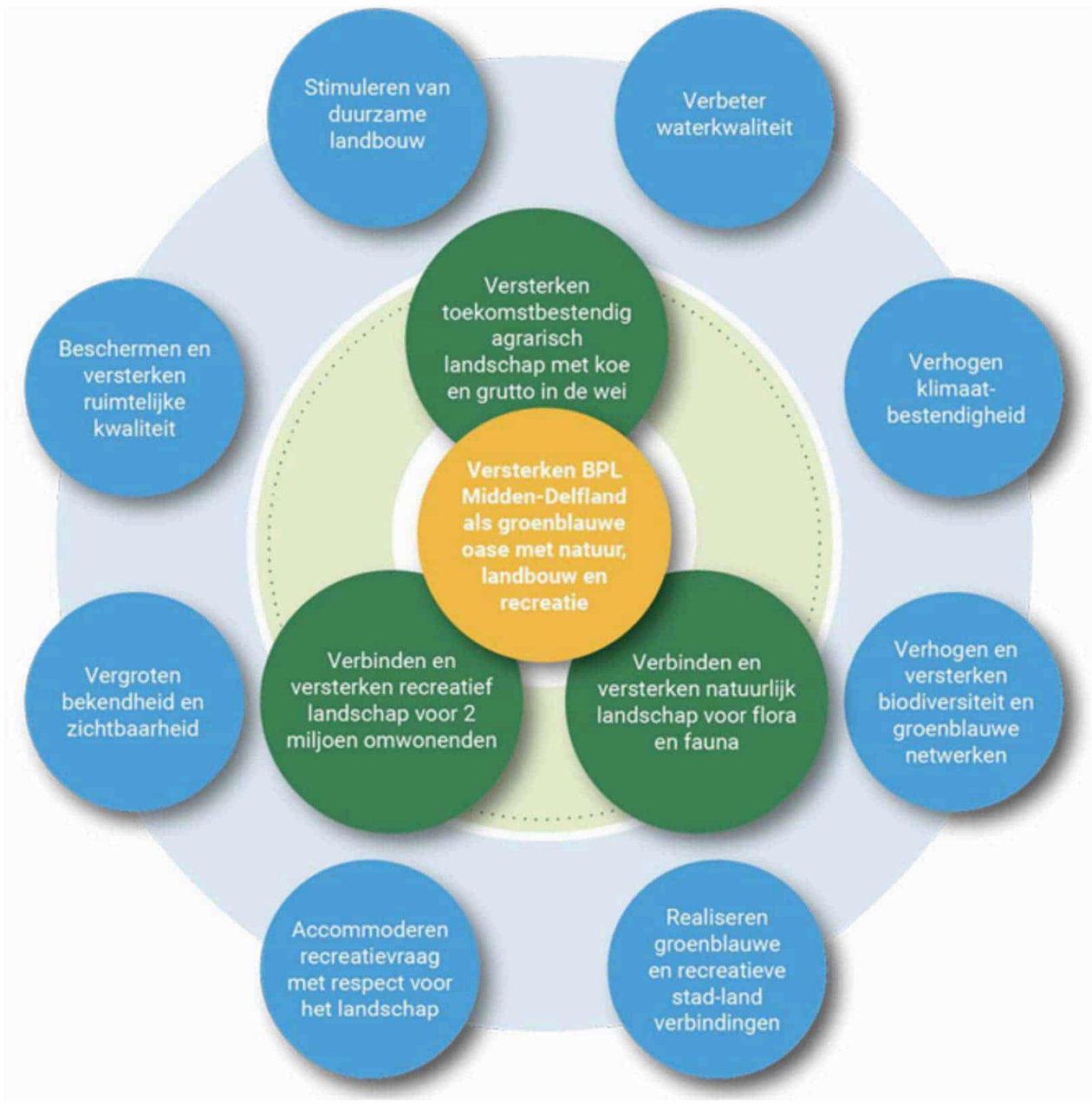

ÉÉN AMBITIE
We zetten in op het versterken van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie.

DRIE HOOFDOPGAVEN
- Versterken van het toekomstig agrarisch landschap met koe en grutto in de wei
- Verbinden en versterken van het natuurlijk landschap voor flora en fauna
- Verbinden en versterken van het recreatief landschap voor 2,3 miljoen omwonenden

ACHT PROGRAMMADOELEN
In 2021 is de gezamenlijke visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland vastgesteld. Deze visie vormt de basis voor het Uitvoeringsprogramma, dat de komende jaren dé leidraad is voor de ontwikkeling van dit unieke landschap.

In het uitvoeringsprogramma staan acht lange-termijndoelen centraal. Elk doel draagt bij aan één of meer van de drie hoofdopgaven en samen geven ze richting aan de ambitie voor een toekomstbestendig, herkenbaar en vitaal Midden-Delfland. De doelenboom laat deze samenhang zien: van ambitie, naar hoofdopgaven, naar concrete programmadoelen.

CONTEXT
Midden-Delfland is een bijzonder landschap gelegen in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Karakteristiek aan het landschap is het openveenweidelandschap met landbouw en natuur die omsloten is door beboste recreatiegebieden en een stedelijke skyline. Dit bijzondere landschap zal niet als vanzelf blijven bestaan: er is spanning tussen de zorg voor het landschap en de dynamiek van maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Er moet daarom continu gezocht worden naar een evenwicht tussen behoud en ontwikkeling: voorkomen van sluipende verrommeling, een toekomstbestendig open agrarisch landschap, versterking van natuurwaarden en weidevogelpopulatie en (recreatieve) betekenis voor 2,3 miljoen omwonenden. Behoud door ontwikkeling!

DEELNEMERS
- Delft
- Lansingerland
- Maassluis
- Midden-Delfland
- Pijnacker-Nootdorp
- Rotterdam
- Schiedam
- Vlaardingen
- Westland
- Provincie Zuid-Holland
- Hoogheemraadschap van Delfland
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Midden-Delfland Vereniging
- LTO Delflands Groen
- Agrarisch Natuurvereniging Vockestaert

PROGRAMMA & PROJECTEN
Landschapstafel is programmaeigenaar
De tafel is een informeel bestuurlijk netwerk rondom de gezamenlijke ambitie. De inzet is gericht op het formuleren van projectinitiatieven, (politieke) lobby, agendering van issues en inhoudelijke ondersteuning. De tafel voert geen projecten uit.

Deelnemers zijn projecteigenaar
De afzonderlijke deelnemers (of andere organisaties) zijn verantwoordelijk voor de opstart, uitvoering en afronding van projecten. Dat betekent: projectleiding, organiseren financiële middelen en personele capaciteit.

KANSEN
Wij willen projecten en andere activiteiten uitvoeren die invulling geven aan onze 8 doelen. We zien onze projectenlijsten niet als een af te werken to-do list. We spelen slim in op de ruimtelijke dynamiek in en om het BPL en benutten momenten als cruciale zaken als urgentie, belangen en financiering bij elkaar komen. We zoeken daarom actief afstemming met andere trajecten als:
- Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied
- Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Nationale Omgevingsvisie Extra

INHOUDELIJKE BASIS
De volgende documenten zijn richtinggevend voor onze inzet en ons handelen:
- Ontwikkelopdracht zoals verkregen bij de aanwijzing als BPL (2017)
- Visie ‘BPL Midden-Delfland’ (2021)
- Herijkt Uitvoeringsprogramma BPL Midden-Delfland 2026-2030

ORGANISATIE

Het Bijzonder Provinciaal Landschap werkt met een bestuurlijke en een ambtelijke landschapstafel. Beide zijn informele samenwerkingsnetwerken zonder formele bevoegdheden, maar spelen een belangrijke rol in het realiseren van de gezamenlijke ambitie.

De bestuurlijke landschapstafel is opdrachtgever van het programma en bewaakt de gezamenlijke koers. De bestuurders komen minimaal vier keer per jaar samen om de voortgang te bespreken, strategische keuzes te maken en in te spelen op actuele kansen en risico's.

De ambtelijke landschapstafel bereidt deze bijeenkomsten voor en werkt in wisselende samenstelling aan de uitvoering van het programma. Zo vormt zij de motor achter de dagelijkse voortgang.

CONTACT

- Fenna Noordermeer is de voorzitter en daarmee eindverantwoordelijk voor de strategische koers van het programma en fungeert als bestuurlijk boegbeeld.
- Kees Boks is bestuurssecretaris en daarmee opdrachtgever van de programmamanager, zet opdrachten uit en stelt programmamiddelen beschikbaar.
- Henk Werksma is programmamanager en daarmee opdrachtnemer van het programma, eerste aanspreekpunt, verantwoordelijk voor doelrealisatie en juiste opzet en functioneren van het programma

Voor contact: Neem contact op met Kees Boks - KBoks@middendelfland.nl

we build big brands

blowUP media

blowUP media Benelux B.V.
Keizersgracht 523
1017 DP Amsterdam
Phone +31 (0) 20 67 64 164
Web www.blowup-media.nl
Email info@blowup-media.nl

A member of the STRÖER Group

Amsterdam, 16.04.2026

Geachte mevrouw Zeegers en heer De Haan,

Mijn naam is David Kröger, Development Director bij blowUP media. Wij verzorgen sinds 2002 diverse vormen van buitenreclame in Rotterdam. De bekendste locatie die wij hebben is Willemswerf aan de Maasboulevard. Daarnaast sponsoren wij renovaties door het verzorgen van tijdelijke reclames op bouwsteigers. Met onze schermen hebben wij diverse samenwerkingen. Een belangrijke focus van ons ligt op duurzaamheid, kunst en onderwijs. In Rotterdam werken we bijvoorbeeld nauw samen met de Willem de Kooning Academie en diverse NGO's.

Aangezien u nu bezig bent met de formatie van een nieuwe coalitie, willen we u op de hoogte brengen van ons werk en hoe we proberen bij te dragen aan de stad.

Bijdrage blowUP media aan Rotterdam
Wij hebben al bijna 25 jaar een zeer prettige relatie met de gemeente en proberen op diverse manieren een positieve bijdrage te leveren. Wij beseffen namelijk dat we een maatschappelijke plicht hebben omdat we in de openbare ruimte opereren. Wij willen dus niet enkel een zender zijn van reclameboodschappen. Dat uit zich in samenwerkingen met kunstenaars, diverse NGO's en lokale instanties. Hiervoor bestemmen wij 40% van de zendtijd op onze digitale reclamelocaties.

Verder is duurzaamheid voor ons erg belangrijk. Sinds 2016 zijn onze doeken PVC vrij en worden gemaakt van 100% gerecycled PET. Daarnaast wordt de uitstoot van al onze campagnes gecompenseerd door een langdurig partnership met Justdiggit, kijken we wat we kunnen doen om steden te helpen vergroenen en zetten we ons in om op alle locaties groene energie te gebruiken.

Ook kijken wij nadrukkelijk naar de inhoud van de uitingen op onze doeken en schermen, waarbij wij ook vinden dat er bepaalde beperkingen gesteld moeten worden (bijvoorbeeld reclame voor fossiele brandstoffen).

Samenwerking Willem de Kooning Academie
Zoals gezegd is onze verantwoordelijkheid nemen in de steden waarin wij opereren van groot belang, en een van de manieren waarop we dit zichtbaar maken is door middel van kunst. In samenwerking met lokale kunstacademies bieden wij jonge kunstenaars, studenten en alumni een podium. Zo hebben we sinds een aantal jaar een samenwerking met Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, met wie we al meerdere campagnes hebben gedaan rondom hun afstudeerprojecten, I Light U en jonge kunstenaars de gelegenheid bieden om hun kunst te tonen op een van onze steigerdoeklocaties. Hiermee krijgen studenten een bereik dat voor hen in deze fase van hun carrière ondenkbaar is.

Naast een samenwerking met de HKU, zijn wij ook bezig om een samenwerking op te zetten met de Willem de Kooning Academie in Rotterdam om ook hier studenten en alumni een podium te bieden. Afgelopen jaar hebben wij deze samenwerking gelanceerd tijdens het afstudeertraject van de studenten waarbij wij hun kunst hebben getoond op onze schermen in Rotterdam. Dit jaar breiden we deze samenwerking uit met meerdere exposities op zowel ons digitale netwerk als op de steigerdoeken.

Stringent beleid
Op dit moment is het reclamebeleid in Rotterdam vrij stringent. En staat bijvoorbeeld geen ruimte toe voor extra plekken voor digitale reclame. Nu verwachten wij helemaal niet dat de gemeente een groot aantal nieuwe plekken beschikbaar stelt, maar we zouden graag een constructief overleg willen over waar het eventueel wel zou kunnen, zonder voor extra overlast of negatieve gevolgen te zorgen. Bij een vermindering van de mogelijkheden betekent het vooral dat het voor ons erg ingewikkeld wordt om een postieve bijdrage te leveren aan de stad, terwijl we dit juist graag zouden blijven doen. Wij hopen dat u dit in het achterhoofd wilt houden bij het opstellen van het coalitieakkoord.

Wij zouden graag - geheel vrijblijvend - met u of uw medewerkers in gesprek gaan over het huidige reclamebeleid en hoe we beter bij kunnen dragen aan uw stad.

Mocht u daar mogelijkheden voor hebben, dan horen wij dat graag.

Dank, een groet en ik hoop snel van u te horen.

David Kröger

Development Director blowUP media Amsterdam
Kroeger@blowup-media.nl / 06-51532914

Manifest Rotterdam-Zuid 2026

Brochure

Manifestgroep 2021

Manifestgroep 2026

Manifest voor Rotterdam Zuid 2026

In 2021 schreven we het eerste Manifest voor Rotterdam Zuid. Ondanks alle aandacht en inzet voor dit mooie en kansrijke gebied, zagen we dat er nóg meer nodig én mogelijk was. Voor u ligt het Manifest voor Rotterdam Zuid 2026: de geactualiseerde versie van het manifest dat in juli 2021 werd aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders van Rotterdam.

Deze update is nodig omdat we veel hebben bereikt, nieuwe inzichten hebben opgedaan en er nog altijd een grote opgave ligt. De Manifestgroep voor Rotterdam Zuid bestaat uit betrokken professionals die geloven in het enorme potentieel van Rotterdam Zuid. We zijn ervan overtuigd dat het gebied verder kan groeien en dat dit vraagt om voortzetting én intensivering van onze inzet: een krachtige beweging, langjarige investeringen en concrete acties voor de bewoners van Zuid.

De kracht van dit Manifest zit in ons informele netwerk. We werken samen met publieke en private partners om oplossingen te ontwikkelen en echte resultaten te realiseren. Zo werken we goed samen met de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam op verschillende onderwerpen en ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Dat helpt weer om samen mooie resultaten te boeken voor Rotterdam-Zuid.

In dit Manifest voor Rotterdam Zuid vindt u onze tien punten, inclusief toelichtingen en voorbeelden van projecten en acties. Wij nodigen u van harte uit om met ons samen te werken aan het succes van dit Manifest – voor Rotterdam Zuid en haar bewoners. Wij hebben er alle vertrouwen in dat het Manifest voor Rotterdam Zuid 2026 een stevige bijdrage levert aan de verdere ontwikkeling van Rotterdam Zuid, de stad én de haven.

De tien punten van het Manifest voor Rotterdam-Zuid 2026

1. ***Bewoners centraal***

   We bieden de bewoners van Zuid perspectief op school, werk, cultuur, voorzieningen, zorg en wonen. Hun behoeften en kansen staan voorop.

2. ***Investeren in de sociale en culturele basis***

   We versterken de sociale én culturele infrastructuur van Rotterdam Zuid en werken een aansprekend plan uit dat ook uitgevoerd wordt, Jongeren en hun perspectief krijgen hierbij bijzondere aandacht.

3. ***Zuid verbinden met de haven van de toekomst***

   We leggen een krachtige verbinding tussen Rotterdam Zuid en de ambities van een vernieuwende, gezonde en innovatieve haven.

4. ***De waterkant als groene ruggengraat***

   We ontwikkelen een 10 kilometer Dijkpark dat de barriere tussen haven en stad opheft en Rotterdam- Zuid verbindt door verblijfsplekken, biodiversiteit, klimaatadaptatie, en ruime gelegenheid voor wandelen en fietsen.

5. ***Rotterdam aan twee oevers verbinden***

   We richten ons op drie samenhangende focusgebieden:

- Centrum Noord – Centrum Zuid, met een rondje Hart van Rotterdam: 5 km wandelen en fietsen via Maastunnel en Erasmusbrug
- Erasmus Universiteit / De Esch / Feijenoord / Rotterdams Tij
- M4H / RDM / Charloisse Poort

6. ***Maashaven geen barrière meer***

   We versnellen de gebiedsontwikkeling van de Maashaven en realiseren zo snel mogelijk een informele brugverbinding tussen Katendrecht en de Tarwewijk.

7. ***Waalhaven, Pendrecht en Zuidwijk versterken***

   We werken aan de verbinding van de wijken en de haven met werkgelegenheid, educatie en kwaliteit van de openbare ruimte. Nieuw metro station Charloisse Poort is daarvoor en essentiële katalysator.

8. ***Onderwijs op Zuid versterken***

   Onderwijs en kennisinstellingen investeren grootschalig in Rotterdam Zuid. Deze ontwikkeling ondersteunen en stimuleren we.

9. ***De vernieuwde Oude Lijn en Station Stadionpark***

   We zetten in op een Intercitystation voor Zuid (Stadionpark), zo ontstaat een nieuw stedelijk knooppunt en worden de kansen op de noord zuidlijn Leiden–Dordrecht geoptimaliseerd. We zetten ook in op de verbetering van treinstation Zuid en haar omgeving.

10. ***Een hoogwaardig OV netwerk***

    We realiseren een toekomstbestendig ov netwerk met hoogwaardige bus , tram en metroverbindingen, dat goed moet aansluiten op een verbeterd langzaamverkeersnetwerk van fietsers en voetgangers zodat wijken op Zuid beter en sneller met elkaar verbonden zijn.

Manifest Rotterdam Zuid 2026

Francine Houben en Armand Paardekooper Overman, ***Mecanoo architecten***
Gijs van den Boomen, ***KuiperCompagnons en VNO-NCW Rotterdam***
Linda Boot, ***RET***
Mohamed el Achkar, ***Woonstad***
Simone Fredriksz en Ron Kooren, ***Albeda en VNO-NCW Rotterdam***
Marco Pastors en David van Dis, ***Nationaal Programma Rotterdam-Zuid***
Dominic Schrijer, ***expert Rotterdam Zuid***
Sarah Wilton-Wels, ***Hogeschool Rotterdam***
Renate Voss, ***Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam***
Jos van der Vegt, ***Stadion Feyenoord en Ahoy***
Annelien Bredenoord en Ellen van Schoten, ***Erasmus Universiteit***
Peter van der Gugten en Wouter van de Braak, ***Koninklijke Heijmans***
Jannelieke Aalstein, ***Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam***
Job Dura, ***Dura-Vermeer***
Aimee Heijdenrijk, ***Pameijer***
Catharina Bieringa, ***VDL/de Meeuw***

Contact
francine.houben@mecanoo.nl
r.kooren@albeda.nl

Beste Chantal en Joan,

Allereerst willen wij jullie succes wensen met de coalitieonderhandelingen. Ik hoop dat jullie eruit komen!

Graag willen wij ten behoeve van het coalitieakkoord twee zaken onder jullie aandacht brengen. Ik weet dat D66 onderwijs prioriteit geeft, maar in het bijzonder zijn er twee zaken nodig. Ik ben hiervoor ook eerder op bezoek geweest bij de D66 fractie.

1. Gratis leermiddelen en een laptopregeling voor alle Mbo studenten. Vanuit Rotterdam voeren wij in Nederland een forse campagne voor gratis leermiddelen voor het Mbo. Dat doen wij landelijk met steun van fracties uit Rotterdam. Immers het geld hiervoor moet van OCW komen. Daarnaast willen wij voor alle Mbo-studenten een laptopregeling. Een laptop betekent DE toegang tot onderwijs en veel Mbo studenten kunnen dit niet betalen. De kosten van laptops voor alle eerste jaars studenten in het Mbo (16.000) zijn zo'n 9 miljoen euro per jaar. Wij willen een regeling waar de scholen, de Verre Bergen, de gemeente Rotterdam én de student zelf aan meebetalen. Voor de gemeente Rotterdam zou dit neerkomen op een bijdrage van 1,5 miljoen euro per jaar. Wij hopen dat u dit mee wilt nemen in het coalitieakkoord. Zie ook mijn post op Linked in: (15) Plaatsen | Feed | LinkedIn
2. IT Campus 2.0. Ik treed op als verkenner voor IT Campus 2.0 (zie bijlage), een initiatief dat een vervolg geeft op de huidige IT Campus Rotterdam en de krachten bundelt in onze stad met andere initiatieven zoals de AI Data Campus, AI Zone en het Sociaal AI Lab. Voor het coalitieakkoord vragen wij 3 dingen:

- Zorg dat digitalisering belegd is bij 1 wethouder. Een gezamenlijke aanpak is nodig in onze stad. Het helpt als 1 i.p.v. 3 wethouders over dit onderwerp gaat.
- Zorg voor steun voor de gezamenlijke aanpak van IT Campus Rotterdam, AI Data Campus, AI Zone en het Sociaal AI Lab. Blijf de huidige initiatieven steunen tot dat er een nieuw plan gereed is en gooi niet het kind met het badwater weg.
- Steun de ontwikkeling van een Masterplan digitalisering bij de MRDH en Economic Board Zuid-Holland.

Mochten er vragen zijn dan verneem ik dat graag!

Met vriendelijke groet,

Ron Kooren

M 0621841088

Albeda
Rosestraat 1101 | 3071 AL Rotterdam

IT CAMPUS
ROTTERDAM
Verkenning IT Campus
Rotterdam 2.0
Maart 26

IT Campus 2.0
Why?

- Huidige IT Campus Rotterdam in oktober 2018 van start.
- Te weinig en onvoldoende IT-talent én awareness.
- Veel programma's gedraaid ; gemeente Rotterdam, bedrijven en scholen (Po tot en met Hbo) participeren.
- Na 7 jaar is een volgende stap nodig, want de ontwikkelingen (data, AI, cybersecurity) gaan snel en de opgaven zijn groot.
- Rondetafelgesprekken met Havenbedrijf, EUR, Erasmus MC, TU Delft en bestuur IT Campus. Dit leidt tot een verkenning of we een IT Campus 2.0 samen kunnen neerzetten.

Why?

- Erkenning van de enorme digitaliseringsopgave.
- Veel publicaties en onderzoeken (Wennink, Beethoven) onderbouwen de noodzaak tot een investeringsagenda/een forse aanpak.
- Affiniteit om het vraagstuk met elkaar te verkennen van EUR, Erasmus MC, Havenbedrijf Rotterdam, TU Delft, Bestuur IT Campus Rotterdam. Gemeente Rotterdam is enthousiast.
- Behoefte aan visie, een integrale aanpak én focus.

Onderwerpen en link/partnerschap EBZ/MRDH

- Een aanpak voor digitale geletterdheid en weerbaarheid is van belang;
- Gezamenlijk opleiden van beter en meer IT-Talent/skills.
- Bundel krachten in onderzoek, innovatie en toepassing op het gebied van AI, cybersecurity en data.
- Heb bijzondere aandacht voor de vitale sectoren (Zorg, Techniek, Haven) en het MKB.
- Expliciteer het doel en de noodzaak; bijvoorbeeld verhoging productiviteit en verlaging kansen-ongelijkheid (o.a. toegang tot digitalisering voor burgers). Zet in op transities.
- Onderzoek waar je kunt aansluiten bij bestaande programma's.

Verkenning vervolg

- Inventariseer wat er al is op het gebied van digitalisering, in het bijzonder grote projecten van de partijen.
- Inventariseer wat de bijdrage(n) van partijen nu al is op het gebied van digitalisering en kansengelijkheid.
- Wat is er nodig aan opleiden (initieel en LLO).
- Wat is er nodig en mogelijk op het gebied van kennis, onderzoek en toepassing?
- Opstellen visie en contouren van een plan + funding.

Verkenning vervolg

- Opstellen visie en contourenplan inclusief funding strategie. (maart 26)
- Werksessie met inhoudelijk deskundigen. (april/mei 26)
- Werksessie met samenwerkings- en funding specialisten (maart 26)
- Voorstel aan bestuurders. (juni 26)
- Bij positief besluit afspraken over vervolgtraject en evt. uitwerken plan. (juni 26)

IT CAMPUS
ROTTERDAM

Koninklijke Horeca Nederland

Gemeente Rotterdam
T.a.v. de heer D. Samson
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 20 april 2026

Onderwerp Brief aan fractievoorzitters / Felicitatie en uitnodiging tot samenwerking – Gemeenteraadsverkiezingen Rotterdam 2026

Aan de leden van de gemeenteraad en het nieuw te vormen stadsbestuur van Rotterdam,

Namens het bestuur van Koninklijke Horeca Nederland (KHN) Rotterdam feliciteren wij u van harte met de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen 2026. Wij wensen u veel succes en wijsheid bij de vorming van het nieuwe stadsbestuur en bij het realiseren van uw ambities voor Rotterdam.

Tijdens de verkiezingsdebatten is door vrijwel alle partijen benadrukt dat het MKB – en in het bijzonder de horeca – een belangrijke hoeksteen vormt van de Rotterdamse economie. KHN Rotterdam vertegenwoordigt een brede en diverse groep ondernemers die dagelijks bijdraagt aan werkgelegenheid, leefbaarheid, veiligheid en de culturele aantrekkingskracht van onze stad. De horeca is onlosmakelijk verbonden met het functioneren van Rotterdam als internationale en gastvrije stad.

Tegelijkertijd ervaren veel ondernemers in de praktijk niet de faciliterende rol van de gemeente die is uitgesproken in de debatten. Ondernemers voelen zich eerder beperkt dan ondersteund. Zij lopen aan tegen complexe procedures, toenemende regeldruk, ervaren willekeur en een gebrek aan veiligheid in het contact met en de werkwijze van de overheid. Een aanzienlijk deel van hun tijd gaat op aan het voldoen aan regels, in plaats van aan ondernemen.
Wij zien het als een gezamenlijke opgave om dit klimaat te verbeteren en te werken aan een overheid die uitgaat van vertrouwen, gelijkwaardigheid en samenwerking.

Belangrijke aandachtspunten

Veiligheid en handhaving & Regeldruk en toezicht
Ondernemers en medewerkers ervaren een toenemende onveiligheid in en rond horecagebieden, met name in de avond en nacht. Overlast door onder andere verwarde personen, verslaafden, hangjongeren en gevaarlijk rijgedrag neemt toe. Tegelijkertijd blijft zichtbare handhaving achter, terwijl de druk op ondernemers via controles juist toeneemt. Dit staat op gespannen voet met elkaar en wekt de indruk van ongelijke behandeling.

KONINKLIJK VERBOND VAN ONDERNEMERS HORECA. EN AANVERWANT BEDRIJF. HORECA NEDERLAND.

De groeiende administratieve lasten en de wijze waarop controles worden uitgevoerd zorgen voor frustratie en het gevoel van willekeur. Capaciteit lijkt niet altijd te worden ingezet waar de problematiek het grootst is.

Bereikbaarheid
De bereikbaarheid van Rotterdam blijft een cruciaal punt voor de horeca. Niet alleen voor gasten, maar zeker ook voor de bevoorrading van bedrijven – zonder aanvoer geen onderneming. Ondernemers ervaren dat de communicatie over werkzaamheden en maatregelen tekortschiet en dat afstemming onvoldoende plaatsvindt. Afspraken, zoals het beperken van projecten in het centrum zolang het Hofplein wordt aangepakt, staan onder druk. Dit leidt tot onzekerheid en directe economische gevolgen voor ondernemers.

Gevolgen voor ondernemers en medewerkers
Door de verslechterde veiligheid nemen kosten voor beveiliging en schoonmaak toe. Medewerkers zijn terughoudend om late diensten te draaien, terwijl schade en vandalisme toenemen en marges onder druk staan. Hoewel er maatregelen zijn aangekondigd, blijft zichtbare verbetering in de praktijk achter.

Samenwerking en vertrouwen
Veel ondernemers voelen zich op dit moment niet vrij om zich openlijk uit te spreken richting de gemeente. Er bestaat zorg dat kritische signalen negatieve gevolgen kunnen hebben voor hun positie. Deze terughoudendheid belemmert een open en effectieve samenwerking. Wij herkennen deze zorg ook in de relatie met onder andere de DCMR. Dit lijkt geen incident, maar een bredere ontwikkeling.

Geluidshandhaving (DCMR)
Op het gebied van geluidshandhaving ontvangen wij veel signalen over onduidelijke communicatie, gebrek aan transparantie en onvoldoende maatwerk. Ondernemers hebben behoefte aan heldere kaders, begrijpelijke uitleg en een eerlijke behandeling.

Concrete actiepunten
Om te komen tot een constructieve en gelijkwaardige samenwerking, stellen wij de volgende acties voor:

- **Een laagdrempelig en effectief meldpunt**
  Richt één duidelijk aanspreekpunt in voor ondernemers bij acute overlast, met snelle en zichtbare opvolging door politie (aanpak overlastgevers) en stadsbeheer (schoon en veilig houden van de omgeving).
- **Gerichte inzet van handhaving**
  Focus handhaving op locaties en momenten waar daadwerkelijk overlast plaatsvindt en verminder onnodige controles. Geen overlast betekent geen controle.
- **Verlaging van regeldruk**
  Vereenvoudig procedures en beperk administratieve lasten, zodat ondernemers ruimte krijgen om te ondernemen.
- **Veilige en open samenwerkingscultuur**
  Creëer een omgeving waarin ondernemers zonder terughoudendheid hun zorgen kunnen delen, zonder angst voor negatieve consequenties.
- **Verbetering van geluidshandhaving**
  Zorg voor transparante richtlijnen, duidelijke communicatie en ruimte voor maatwerk, met inzet van controles waar daadwerkelijk overlast is.
- **Bereikbaarheid en economische toets**
  Borg de bereikbaarheid van de stad voor zowel bezoekers als bevoorrading. Zorg voor tijdige, duidelijke communicatie en afstemming over werkzaamheden en infrastructurele maatregelen. Houd vast aan gemaakte afspraken, zoals het beperken van gelijktijdige projecten in het centrum. Voer daarnaast een economische impacttoets uit bij nieuwe maatregelen, zodat de gevolgen voor ondernemers structureel worden meegewogen.

Samen vooruit
Met deze brief vragen wij niet alleen aandacht voor deze punten, maar nodigen wij u nadrukkelijk uit tot samenwerking. Een veilige, leefbare en economisch sterke stad kan alleen worden gerealiseerd door een gelijkwaardige samenwerking tussen gemeente, politiek en ondernemers.

Wij gaan graag met u in gesprek voor een eerste kennismaking, waarin wij onze belangrijkste dossiers en zorgen bespreken en samen verkennen hoe wij in de komende raadsperiode constructief kunnen samenwerken aan een veilig, gastvrij en bloeiend Rotterdam.

Wij zien uit naar een open en constructieve samenwerking en wensen u veel succes in uw nieuwe rol.

Met vriendelijke groet,
Bestuur KHN Rotterdam
Koninklijke Horeca Nederland – Afdeling Rotterdam

Nina Hooimeijer
Voorzitter

Retouradres: Postbus 49, 3000 AA Rotterdam

Stedin Holding N.V.
Blaak 8, 3011 TA Rotterdam
Postbus 49, 3000 AA Rotterdam

Aan de formateur/formerende partijen in de collegevorming
Gemeente Rotterdam
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Datum	-	16 april 2026	**Behandeld door**	-	
Kenmerk	-		**Telefoon**		
Onderwerp	-	Informatie formateur collegevorming	**E-mail**		Maarten.bijl@stedin.net

Geachte formateur,

Nu de verkiezingen achter de rug zijn, beginnen de gesprekken over coalitievorming. Een onderwerp dat ongetwijfeld bij u op tafel ligt, is netcongestie en het toekomstbestendig maken van het energiesysteem van Rotterdam. Het thema komt vaak terug in de verkiezingsprogramma's van de Rotterdamse politieke partijen. Hierin hebben Rotterdam en Stedin een gezamenlijk belang. Vanwege de vele ontwikkelingen in de gemeente op het gebied van woningbouw, economie, duurzaamheid en mobiliteit is het belangrijk dat er de komende periode keuzes worden gemaakt over het energiesysteem. In deze brief informeren wij u over de onderwerpen die wij van belang vinden in de samenwerking met uw gemeente. Daarmee kunnen we samen het energiesysteem verder brengen en netcongestie aanpakken.

Het Rotterdamse energienet loopt tegen zijn grenzen aan
Door woningbouw, nieuwe bedrijvigheid en het toenemende gebruik van elektrische auto's, laadpalen en woningen of bedrijven die van het gas afgaan, is het elektriciteitsverbruik sterk gestegen. In Rotterdam zitten de elektriciteitsstations daardoor binnenkort aan de grenzen van hun capaciteit. Dit betekent niet dat de stroom direct uitvalt. Dit zorgt er echter wel voor dat voor nieuwe ontwikkelingen, waarbij een nieuwe of zwaardere elektriciteitsaansluiting nodig is, weinig of geen ruimte op het elektriciteitsnet is. Op dit moment staan er in Rotterdam al ruim 200 partijen op de wachtlijst en de verwachting is dat deze lijst de komende jaren groeit. Ook individuele woningeigenaren, midden- en kleinbedrijf, publieke laadpalen en mogelijk woningbouw krijgen de komende periode te maken met wachtlijsten. Dat heeft maatschappelijke en economische gevolgen, die we gezamenlijk zo beperkt mogelijk moeten houden. In de volgende paragrafen lichten we enkele handelingsperspectieven nader toe waarin u een belangrijke (regie)rol kunt pakken en keuzes kunt maken.

Wat vragen we als netbeheerder van u als nieuwe coalitie en welke oplossingen zien we?
Graag brengen wij een aantal urgente thema's onder uw aandacht die wat ons betreft een plek verdienen in het nieuwe coalitieakkoord:

- **Ruimte en voortgang in benodigde capaciteitsuitbreiding:** voldoende ruimte in de gemeente Rotterdam en de Haven voor nieuwe kabels, nieuwe stations en transformatorhuisjes.
- **Netbewuste maatregelen:** maatregelen die het bewuster en anders omgaan met elektriciteit bevorderen.
- **Warmte:** de aanleg van warmtenetten zijn van belang ter voorkoming van onnodige elektrificatie van de warmtevraag en optimalisering van het energiesysteem.
- **Investeren in het energiesysteem:** versterken van de eigenvermogenspositie van Stedin.

Ruimte en voortgang in benodigde capaciteitsuitbreiding

Het verzwaren van het elektriciteitsnet is een enorme en complexe opgave. De gemeente Rotterdam is voor Stedin een belangrijke partner voor het beheren en uitbreiden van de energie-infrastructuur. We lichten de belangrijkste nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten toe waarop we al met de gemeente samenwerken. De gemeentelijke besluitvorming moet op deze punten worden afgerond om tot daadwerkelijke uitvoering te komen. In de stad Rotterdam spelen de volgende projecten:

- De bouw van een nieuw middenspanningsverdeelstation in de wijk Feijenoord. Dit station is nodig om de bestaande stations te ontlasten en meer capaciteit te creëren voor nieuwbouwwoningen en de verduurzaming van de bestaande bouw. De inbedrijfname datum voor dit station ligt in de periode 2031 – 2033. Na een intensieve zoektocht hebben de gemeente en Stedin een locatie gevonden. Op dit moment werkt Stedin aan de voorbereiding van de ruimtelijke procedures. Gezien de gevoeligheid in de wijk blijft intensieve samenwerking tussen de gemeente, Stedin en direct belanghebbenden van belang.
- Bouw van een nieuw hoofdverdeelstation (150/50kV) in samenwerking met TenneT ten noorden van de stad. Voor dit station is tussen de 10.000m^2 en 35.000m^2 nodig en ruimte in de ondergrond voor de kabelverbindingen. De geplande inbedrijfname is in de periode 2034 – 2036. De planning van dit project is afhankelijk van TenneT en de snelheid waarmee een geschikte locatie gevonden wordt. In 2026 is er een gezamenlijke projectgroep van TenneT, gemeente Rotterdam en Stedin gestart om dit project op te pakken. Begin 2028 willen we samen met u een locatiebesluit nemen voor dit station.
- In de wijk IJsselmonde wordt een nieuw middenspanningsstation gebouwd. Hiervoor is ongeveer 2.500m^2 ruimte nodig. Het station is nodig om de verduurzaming en nieuwe ontwikkelingen in de wijk mogelijk te maken. De inbedrijfname datum voor dit station ligt in de periode 2032 – 2034. Recent zijn de gemeente en Stedin een proces gestart om een geschikte locatie te vinden. Hierbij worden de ervaringen van het project Feijenoord meegenomen. Om de planning te halen dient begin 2028 een locatie vastgesteld te worden.
- Naast deze nieuwe stations in de stad wordt ook de capaciteit van bestaande stations zoveel mogelijk uitgebreid. Hierbij streeft Stedin ernaar de uitbreidingen zoveel mogelijk te realiseren op de bestaande locaties. Als dit (technisch) niet mogelijk blijkt zal alsnog additionele ruimte gezocht moeten worden.
- Stedin waardeert de sterke samenwerking met de gemeente onder andere binnen de Rotterdamse Aanpak Netcongestie. De regelmatige afstemming op bestuurlijk, directie- en programmaniveau zorgt ervoor dat we gezamenlijk tempo kunnen blijven maken in de benodigde uitbreiding van het energienet. Nu en in de toekomst. Stedin wil deze effectieve overlegstructuur graag voortzetten om samen verdere versnelling en voortgang te realiseren.
- Met de gemeente is een Samenwerkingsovereenkomst Buurtaanpak ondertekend voor de inpassing van circa 1.000 nieuwe transformatorhuisjes tot aan 2050. Er lopen inmiddels Belangentafels waarin wij gezamenlijk locaties afstemmen voor nieuwe transformatorhuisjes. Ondanks de uitdagingen loopt dit traject vooralsnog constructief. Wel bestaat het risico op vertraging omdat het vinden van ruimte complex is.

De projecten die in de Rotterdamse Haven spelen, noemen wij hieronder separaat:

- In het havengebied worden samen met TenneT twee nieuwe hoofdverdeelstations gebouwd. Deze stations zorgen voor extra transportcapaciteit vanuit het landelijke elektriciteitsnet van TenneT. De nieuwe stations komen op de locaties Merwedeweg en Geulhaven. De inbedrijfname staat respectievelijk in de periode 2029 – 2030 en 2034 – 2036 gepland. Beide projecten hebben een afhankelijkheid van TenneT.
- In het havengebied worden een aantal bestaande hoofdverdeelstations uitgebreid. Dit betreft Waalhaven in de periode 2030 – 2031, Maasvlakte (periode 2030 – 2031), Oudeland (periode 2031 – 2032) en Botlek (periode 2033 – 2035). Voor deze stations kan de uitbreiding plaatsvinden op de bestaande locatie en geldt er een afhankelijkheid met TenneT.
- In het havengebied worden een aantal middenspanningsstations uitgebreid. Waar mogelijk gebeurt dit op het terrein van de bestaande stations.
- Voor de netuitbreidingen in het havengebied werkt Stedin in de Energy Board nauw samen met het Havenbedrijf en TenneT. Om de netcongestie in het havengebied op te lossen dient TenneT het extra hoogspanningsnet (380kV) uit te breiden.

Concreet vragen we uw blijvende steun voor het snel(ler) kunnen aanleggen en bouwen van het elektriciteitsnet, door waar mogelijk het verlenen van (omgevings-)vergunningen en procedures te versnellen en in ruimtelijke plannen plek voor energie-infrastructuur als randvoorwaarde op te nemen. Dit geldt zowel voor de bestaande bouw, als voor nieuwbouw.

Netbewuste maatregelen

Naast verzwaren van het net, is anders omgaan met het net heel belangrijk om die pieken te dempen en ruimte te scheppen voor de wachtlijst. Dit noemen we netbewust. Op een piekmoment vraagt iedereen tegelijk om elektriciteit. Dat werkt netcongestie in de hand. Op onderstaande maatregelen werken wij de komende periode graag samen:

- Nieuwbouwwoningen kunnen worden gebouwd met minder belasting voor het net. Dat noemen we netbewuste nieuwbouw. Dat is winst voor het elektriciteitsnet en daarmee kunnen we de komende jaren meer ontwikkelingen op de schaarse ruimte op het net toevoegen. De ontwikkelingen staan in de kinderschoenen, maar gaan hard. Netbewuste nieuwbouw creëert ruimte op het net als dit wordt vastgelegd in het gemeentelijke beleid en contracten met ontwikkelaars.
- Door in gemeentelijke duurzaamheidssubsidies netbewust als randvoorwaarde op te nemen, wordt voorkomen dat verduurzaming tot extra netcongestie leidt. Als voorbeeld: verstrek geen subsidies voor thuisbatterijen die niet netbewust zijn.
- Bij het opladen van elektrische auto's valt veel winst te behalen, door die niet direct bij thuiskomst, maar wat later op de avond te laden. Publieke laadpalen kunnen dan tijdens piekmomenten wat lager of waar nodig uitgezet worden. De eigenaar van de auto merkt er weinig van als de auto wat later oplaadt. In beide gevallen is de auto 's ochtends opgeladen. Wij vragen u om dit uitgangspunt in uw laadconcessie op te nemen en te stimuleren.
- Graag werken we samen met uw gemeente aan het bewuster maken van uw inwoners en bedrijven van de impact van het energiegebruik op het net en zien daarvoor graag steun in uw programma. Met ondersteunende apps en tools als de eKlok-app en Mijn Energie Profiel kunnen bewoners en bedrijven onderbouwde beslissingen nemen over hun energiegebruik en het net actief ontzien.

Warmte

De komende vier jaar worden cruciaal voor het zetten van concrete stappen in de aanleg van warmtenetten. Met de onlangs vastgestelde Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (WGIW) ligt er een belangrijke regierol bij gemeenten. Stedin trekt hierin graag met de gemeente samen op.

- De gemeente Rotterdam is voornemens eind 2026 een Warmteprogramma vast te stellen. In het laatste concept van uw warmteprogramma beoogt de gemeente voor het grootste gedeelte van de stad collectieve warmtenetten. Deze insteek ondersteunen wij vanuit Stedin van harte omdat collectieve netten het elektriciteitsnet minder belasten dan individuele warmteoplossingen. We vragen de gemeente om op dit punt geen significante wijzigingen in het warmteprogramma door te voeren.
- Stedin kan u helpen in bepaalde inzichten voor uw Warmteprogramma. Met onze Buurtkaarten en zogenaamde What-If tool maken wij voor de gemeente inzichtelijk wat de impact van een warmteoplossing (collectief of een individuele warmtepomp) is voor de totale elektriciteitsvraag. Het verschaft u inzicht in wat uw keuzes betekenen voor het elektriciteitsnet.
- De gemeente kan de warmtetransitie versnellen door duidelijkheid te bieden in beleid: door waar mogelijk te kiezen voor warmtenetten én tijdig aan te geven waar en wanneer deze worden gerealiseerd. Dat stelt ons in staat in onze prognoses en investeringsplannen hiermee rekening te houden. Wij vragen u om bij de afwegingen over warmtenetten het perspectief van netbelasting expliciet mee te nemen en te kiezen voor een netbewuste aanpak.
- Daarnaast wijzen we de gemeente op het belang van het tijdig aanvragen van prioriteit voor de benodigde elektriciteitsaansluitingen van een Rotterdam collectief warmtenet om een ongunstig positie op de eerdergenoemde wachtlijst zoveel mogelijk te voorkomen. Het helpt wanneer de gemeente Rotterdam in het Warmteprogramma de aanwijsbevoegdheid opneemt, zodat dit later in omgevingsplannen kan worden uitgewerkt.

- Tot slot is het waardevol wanneer de gemeente actief keuzes maakt in de inzet van middelen en subsidies. In wijken die worden aangewezen voor een warmtenet kan het ontmoedigen van individuele warmtepompen - bijvoorbeeld door geen gemeentelijke subsidie te verstrekken - grote maatschappelijke baten hebben. Een overschot aan warmtepompen verhoogt de druk op het elektriciteitsnet en verkleint de haalbaarheid van een warmtenet, doordat er minder huishoudens kunnen worden aangesloten. Dit leidt uiteindelijk tot hogere warmtetarieven, waardoor de betaalbaarheid voor andere inwoners onder druk kan komen te staan.

Investeren in het energiesysteem

De gemeente Rotterdam is aandeelhouder van Stedin Groep. In uw rol als aandeelhouder is ook het financiële perspectief van netcongestie belangrijk. Om de kosten beheersbaar te houden, vragen wij u om uw beleid netbewust te maken, maar dat neemt niet weg dat Stedin veel moet investeren om de elektriciteitsnetten uit te breiden. Door de vele investeringen in het elektriciteitsnet blijft onze vrije kasstroom de komende jaren naar verwachting negatief. Om op termijn voldoende financiering aan te kunnen blijven trekken, verwachten we daarom dat we in de komende jaren onze eigenvermogenspositie zullen moeten versterken. Naar verwachting zal tijdens de zittingsperiode van de te vormen coalitie hierover beslist moeten worden.
Momenteel worden de eerste verkennende gesprekken gevoerd met de aandeelhouderscommissie (AHC). In de komende periode werken Stedin en de AHC gezamenlijk aan dit vraagstuk. Onderdeel van de gesprekken zijn ook maatregelen die een financieel effect kunnen hebben op de inkomsten en uitgaven van uw gemeente. Vooruitlopend op de gesprekken hierover, verzoeken wij u om bij het opstellen van de begroting van de coalitie prudent te zijn met het inboeken van door Stedin uit te keren dividend. Gezien het voorgaande verzoeken we u om rekening te houden met de mogelijkheid dat de kapitaalbehoefte van Stedin in de nabije toekomst effect kan hebben op de begroting van uw gemeente.

Hoe verder?

Wij hechten zeer aan de nauwe samenwerking tussen de gemeente en Stedin. Voorts wensen wij u een vruchtbare formatie toe en vertrouwen erop dat de belangen van het energiesysteem zullen worden meegenomen in het coalitieakkoord en het beleid voor de komende vier jaar. Vanzelfsprekend zijn wij van harte bereid om onze brief toe te lichten en met de onderhandelaars van gedachten te wisselen over specifieke uitdagingen in uw gemeente en de wijze waarop wij de komende jaren kunnen samenwerken. Onze betrokkenheid eindigt uiteraard niet met de coalitievorming. Daarnaast bieden wij graag aan om na de coalitievorming het college en de gemeenteraad c.q. raadscommissie via een interactieve toelichtingssessie nader te informeren.

Met vriendelijke groet,

Maarten Bijl
Regiodirecteur Zuid-Holland

Aan de heer Diederik Samsom, informateur van het nieuwe college van B&W in Rotterdam, en de formerende partijen,

21 april 2026

Betreft: reservering budget voor maatregelen uit Verkeerscirculatieplan Charlois Noord

Geachte informateur en formerende partijen,

Stichting Charlois aan de Vliet en de Oud-Charloisse leden van de participatiekopgroep die betrokken is bij de totstandkoming van het Verkeerscirculatieplan Charlois Noord doen via u een dringend beroep op de formerende partijen om budget te reserveren voor de maatregelen die zullen voortvloeien uit dit verkeerscirculatieplan. Het plan, dat wordt opgesteld door de afdeling mobiliteit in opdracht van het nog zittende college, is vergelijkbaar met het zogenoemde Verkeerscirculatieplan Rotterdam (voor het centrum en omliggende wijken) van mei 2025. Het plan voor Charlois Noord moet voor de zomer gereed zijn.

Wij zijn tevreden over de samenwerking met de ambtelijke projectgroep: met onze vragen wordt rekening gehouden bij de verkeersanalyses en de oplossingsrichtingen die in beeld komen. De oplossing zal voor een deel liggen in het buiten de wijken omleiden van het doorgaande verkeer. Daarnaast zijn andere maatregelen op wijkniveau gewenst om sluipverkeer tegen te gaan en de wijken veiliger te maken voor fietsers en voetgangers. Deze oplossingsrichtingen geven vertrouwen dat de al jaren bestaande problemen kunnen worden opgelost.

Het plan is bijna gereed is, maar er is nog geen budget voor. Ter vergelijking: bij het verkeerscirculatieplan voor het centrum en omliggende wijken werd in het collegeprogram van vier jaar geleden al 20 miljoen euro beschikbaar gesteld nog voor er zelfs maar een plan was. Om te voorkomen dat het Verkeerscirculatieplan Charlois Noord met papier eindigt, vragen wij u een budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de zo noodzakelijke maatregelen.

Hoewel het niet tot de scope van het Verkeerscirculatieplan Charlois Noord hoort, willen wij tot slot uw aandacht vragen voor de versnelling van de aanleg van metrostation Charloisse Poort, dat gepland staat bij de afrit Charlois van de ringweg A15. De aanleg van dit station is op de lange baan geschoven. Als dit station een goede P+R-faciliteit krijgt, zorgt het voor minder doorgaand verkeer, niet alleen in Rotterdam Zuid, maar in de hele metropoolregio Rotterdam-Den Haag als metrolijn E daar zijn beginpunt krijgt. Automobilisten zullen dan eerder kiezen voor de metro tussen Rotterdam en Den Haag dan voor de route over de A13 of A4. Daarnaast geeft zo'n nieuw metrostation met P+R natuurlijk een stevige impuls aan de economie van de stad als de geplande kantorenwijk daar tot ontwikkeling komen. Dat is ook goed voor de werkgelegenheid op Zuid.

Namens de Stichting Charlois aan de Vliet en de Oud-Charloisse leden participatiekopgroep Verkeerscirculatieplan Charlois Noord,

Ido Smits, Ursul Schaap, Niels Bovée en Bas Oudenaarden

Contactpersoon:
Ursul Schaap, secretaris Stichting Charlois aan de Vliet, 06 371 67 381, upschaap@planet.nl

2026-2030

Manifest Stichting OSO-Rotterdam

April 2025

2026-2030

VOORWOORD

Beste Rotterdammers, beste beleidsmakers,

Met trots bied ik u namens de Stichting Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties (OSO) Rotterdam dit manifest aan, een krachtig pleidooi voor een stad waarin ouderen volwaardig mee kunnen doen. Rotterdam is een stad van doeners, een stad van veerkracht. Maar ook een stad die vergrijst en waar senioren steeds vaker te maken krijgen met uitdagingen op het gebied van wonen, zorg, mobiliteit en sociale verbinding.

De komende gemeenteraadsverkiezingen zijn een uitgelezen moment om niet alleen politici, maar ook alle ouderen in onze stad bewust te maken van wat nodig is voor een toekomstbestendig Rotterdam. Dit manifest geeft een stem aan de ouderen van nu én die van morgen.

Wij roepen de gemeentelijke politiek op om dit manifest serieus te nemen en in te zetten op beleid dat ouderen niet vergeet, maar juist omarmt. Tegelijkertijd doen wij een beroep op u, de senioren van Rotterdam: laat uw stem horen, blijf betrokken en denk mee over de stad die we samen bouwen.

Laten we Rotterdam maken tot een stad waarin iedereen, ongeacht leeftijd, zich thuis voelt en waardig oud kan worden.

Met hartelijke groet,

D.J. van Lottum

Voorzitter OSO Rotterdam

April 2025

INHOUD

- Voorwoord
- Inhoudsopgave
- Visie, missie participatie en oproep van St. OSO Rotterdam

Thema 1: "Wonen, Welzijn en Zorg, Hand in Hand" 5

1. Wijkgericht werken met een informatie- en ondersteuningspunt: 6
2. Ouderenhuisvesting in de eigen wijk 7
3. Ontwikkeling van een woon-zorgvisie 8

Thema 2: "Samen-leven, actief en zinvol bezig blijven" 9

1. Het vormen van gemeenschappen: een gezellige, actieve en zorgzame buurt 9
2. Veiligheid (in de buurt) om mee te kunnen blijven doen 10
3. De derde levensfase: actief en zinvol ouder worden 11
4. Goed ouder worden en de laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg 12
5. Goede ondersteuning voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers 13

Thema 3: "Mee kunnen doen, bestaanszekerheid, digitalisering en openbaar vervoer" 15

1. Bestaanszekerheid 15
2. Digitale Inclusie en Digitale Zelfredzaamheid 16
3. Mobiliteit en vervoer 17

MANIFEST Stichting OSO Rotterdam 2026-2030

VISIE, MISSIE OSO-ROTTERDAM

"Goed en gelukkig ouder worden"

Stichting OSO-Rotterdam

Stichting OSO-Rotterdam[1] is een belangenorganisatie die zich inzet voor de collectieve materiële en immateriële belangen van ouderen/senioren in Rotterdam op het gebied van **wonen, welzijn, zorg en financiële zekerheid.** Wij streven naar een stad waarin senioren volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en waarin hun stem telt in het beleid en de besluitvorming. OSO-Rotterdam wil daartoe als volwaardige gesprekspartner van de gemeentelijke beleidsmakers en de fracties van de politieke partijen in de gemeenteraad opereren.
Dit manifest geeft de visie en missie van Stichting OSO-Rotterdam weer. Inhoudelijk bevat dit manifest een actualisering van de speerpunten 2022-2026 en benut de uitkomsten van de stadsgesprekken met ouderen in 2024.

Visie

Wij geloven in een inclusieve samenleving waarin burgers naar elkaar omzien en ouderen een **actieve en waardevolle** rol spelen, ongeacht leeftijd, gezondheid of sociaaleconomische positie. Om die inclusiviteit te bereiken is ook in de komende periode nog extra inzet nodig. Onze kernwaarden zijn collectiviteit, solidariteit, respect, compassie en nabijheid.

Wij streven naar een Rotterdam waarin ouderen **zelfbeschikking behouden** en kunnen beslissen hoe zij hun leven willen inrichten. Dit betekent dat zij zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen, ondersteund door hun bekende sociale netwerken, professionals en de overheid. Verder zien wij dat ouderen **naast zorgvragers vooral ook actief bijdragen aan de samenleving** als vrijwilligers, mantelzorgers, ondersteuning van hun kinderen, werknemers en actieve burgers.

Wij vinden het essentieel deze periode te zien als een levensfase vol mogelijkheden. **Het denken in termen van krachtig ouder worden** moet centraal staan in de beeldvorming en het beleid rondom senioren.

Missie

Onze missie is het bevorderen van participatie, wonen, welzijn, zorg en financiële zekerheid van ouderen door:

✅ **Adviseren** over belangrijke thema's die het leven van ouderen raken waaronder wonen, welzijn zorg en financiële zekerheid.

✅ **Initiëren en ondersteunen** van projecten die bijdragen aan de zelfstandigheid, sociale verbondenheid en inclusie van ouderen.

---

[1] De Stichting **O**verleg **S**amenwerkende **O**uderenorganisaties Rotterdam (OSO-Rotterdam), is een overlegplatform van de Rotterdamse leden van de ANBO-PCOB, de KBO-Rotterdam, NOOM (migranten netwerk) en partners o.a. FNV-senioren Rijnmond, Genero en St. Alzheimer Rotterdam e.o. De Stichting OSO bestaat volledig uit onbetaalde vrijwilligers, zonder professionele ondersteuning.

✅ **Behartigen van belangen** door als gesprekspartner van de gemeente op te treden en beleid te beïnvloeden..
✅ **In kaart brengen** van de behoeften en resultaten voor ouderen in Rotterdam en bijdragen aan een gemeentelijk ouderenbeleid.

✅ **Werken aan een positief beeld** van ouderdom en het stimuleren van levenslang meedoen in de samenleving.

Participatie en betrokkenheid
Wij geloven in de kracht van samenwerking en werken volgens de principes van de participatieladder. Afhankelijk van het onderwerp kiezen wij voor informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen. Ons doel is om ouderen niet alleen een stem te geven, maar hen ook **daadwerkelijk invloed te laten uitoefenen op hun leefomgeving en toekomst.**

Samenwerking met andere organisaties is voor ons van groot belang. Door krachten te bundelen kunnen wij een sterke en eensgezinde stem laten horen in Rotterdam en daarbuiten.

Oproep tot actie
Voor de komende collegeperiode 2026-2030 wil de stichting OSO-Rotterdam zich opnieuw sterk maken voor haar thema's, met speerpunten gericht op **het leven in de wijken in Rotterdam**. Wij roepen beleidsmakers, maatschappelijke organisaties, politici en alle Rotterdammers op om **samen te werken aan een stad waarin ouderen volwaardig meedoen** en waarin hun stem serieus wordt genomen. Ouderen verdienen een toekomst waarin zij **niet alleen ondersteund worden, maar ook erkend en gewaardeerd worden voor hun bijdrage aan de samenleving**.

Thema 1: "Wonen, Welzijn en Zorg, Hand in Hand

(dienstverlening, ondersteuning en voorzieningen , hoe organiseren we het)

Toelichting op dit thema.

Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig en met een goede kwaliteit van leven in hun eigen wijk blijven wonen. Dit vereist een gecombineerde aanpak van wonen, welzijn en zorg. De afgelopen jaren zijn de problemen in deze domeinen toegenomen door privatisering, marktwerking, personeelsgebrek en financiële beperkingen.
Hierdoor is er een tekort aan beschikbare geschikte woningen, is de zorg en ondersteuning versnipperd en zijn welzijnsvoorzieningen niet altijd toegankelijk of beschikbaar. Tegelijkertijd worden ouderen gestimuleerd langer zelfstandig te blijven wonen.
In het kader van tijdige interventie is het van groot belang om in een vroeg stadium van een gezondheidsvraagstuk op de juiste plek de juiste informatie en ondersteuning te krijgen. Het is bekend dat een flink deel van de vragen die bij de huisarts komen een niet-medische oorzaak hebben. Daarom juichen wij de in meerdere gebieden ingezette ontwikkeling van "welzijn-op-recept" ook toe. Wij denken wel dat de samenwerking beter kan en ook ondersteund zou moeten worden door een duidelijke set van afspraken om te zorgen dat er goede vervolgacties ingezet worden. In elk gebied wordt jaarlijks een fitfestival georganiseerd, waarbij ook gezondheidschecks mogelijk zijn. Ook is er in diverse gebieden het 'spreekuur voor ouderen'. In het verleden was er een "Consultatiebureau voor senioren" bij een zorginstelling en een "Vitaliteitswijzer" bij een welzijnsinstelling. De beschikbare kennis van die werkwijzen kan ook benut worden in de huidige trajecten.
Bij welzijn is sprake van een gedetailleerde sturing door de overheid op verstrekte budgetten en veel minder op effectiviteit in het bereiken van de beoogde doelgroepen. Maatregelen in één van de domeinen hebben vrijwel altijd invloed op de beide andere domeinen. Slechts zelden is er sprake van een gecombineerde aanpak waarin alle effecten worden meegewogen in de drie domeinen.
Wij pleiten voor een samenhangende aanpak waarin ouderen op een toegankelijke en persoonlijke manier worden ondersteund. De politiek moet de regie nemen en concrete stappen zetten om dit te realiseren. Wij begrijpen dat de overheid dit niet alleen kan. Stichting OSO-Rotterdam is bereid samen met haar partners hieraan bij te dragen. Deze situatieschets leidt tot een aantal opgaven voor dit thema.

Opgaven

Een goede bundeling van formele en informele ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en 1e lijnszorg, afgestemd op de wensen/behoeften van ouderen;

1. Een toegankelijk informatie-en ondersteuningspunt (netwerk) waar ouderen terecht kunnen met hun hulpvragen op gebied van wonen, welzijn, zorg, financiën, het lezen van een (overheids-)brief en juridische zaken;
2. Voldoende geschikte en betaalbare woningen voor ouderen, met de mogelijkheid om in de eigen wijk te blijven wonen en tijdig door te stromen naar een passende woning; en
3. Overbrugging van het "gat" tussen zelfstandig wonen en opname in een verpleeghuis door middel van (innovatieve)- woonzorgvormen.

Speerpunten

1. Wijkgericht werken met een informatie- en ondersteuningspunt:

Om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig en prettig in hun eigen wijk te laten wonen, is een sterk samenwerkend netwerk van zorgverleners, welzijnswerkers, woningcorporaties en informele organisaties essentieel. Dit draagt bij aan het versterken van sociale cohesie en het verminderen van versnippering in zorg en ondersteuning.
Rotterdam kent een wildgroei aan loketten en diensten, wat voor ouderen en kwetsbare groepen onoverzichtelijk is. Ouderen missen nu de mogelijkheid tot persoonlijk contact om hun vragen en problemen te bespreken. Informatie moet voor laaggeletterden begrijpelijk zijn. Elke wijk moet één toegankelijk fysiek informatie- en ondersteuningspunt krijgen dat onlosmakelijk verbonden is met de wijkgerichte ondersteuning van wonen, welzijn en zorg.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Realiseren van samenwerking tussen zorgverleners, welzijnswerkers en woningcorporaties en informele zorg, inclusief vrijwilligersorganisaties zoals kerken, moskeeën en buurtinitiatieven bij het stimuleren en toetsen op de haalbaarheid van voorzorgcirkels en burenhulp;
    - Invoering van “Welzijn op recept” in alle wijken want de oplossing van veel problemen ligt niet in de medische maar sociale hoek;
    - Oprichten van consultatiebureaus voor ouderen of inzetten van mobiele gezondheidsbussen voor het uitvoeren van gezondheidstesten (zie thema 2); en
    - In kaart brengen en bundelen van bestaande wijknetwerken om overlappingen en gaten in ondersteuning te identificeren en die aan te pakken;
- Inbedden van preventieve gezondheidsmaatregelen, zoals valpreventie en bewegingsprogramma’s, in de wijkgerichte ondersteuning:
    - Mogelijk maken dat AOW’ers met een Rotterdampas en een laag inkomen hun “AOW-tegoed” kunnen inzetten bij beweegabonnementen.
    - Het AOW-tegoed op hetzelfde niveau brengen als het jongerentegoed (zie ook thema 3).
    - Stimuleer via SKVR (tekenen, schilderen, bewegen, dansen).
    - meer inzet van “kunst als helende factor” in de zorg/thuisplusflats etc.
- Inzet van vaste teams van wijkverpleegkundigen en zorgverleners om herkenbaarheid en betrokkenheid te vergroten;
- Stimuleren van stadsgesprekken en brede dialogen tussen burgers en professionals om de behoeften en verwachtingen van burgers te inventariseren; (zie thema 2) en
- Vaststellen van minimumeisen voor wijkinformatie- en ondersteuningspunten in samenwerking met projecten zoals Infopleinen; en
    - Waarborgen dat ondersteuningspunten fysiek toegankelijk zijn voor ouderen en laaggeletterden en de informatie begrijpelijk.

Door wonen, welzijn en zorg te combineren kan een duurzame en effectieve ondersteuning worden geboden aan ouderen en kwetsbare groepen in de samenleving.

2. Ouderenhuisvesting in de eigen wijk

Om hun sociale netwerken te behouden, is het belangrijk dat ouderen in hun eigen wijk kunnen blijven wonen in passende (geschikte) en betaalbare woningen. Dit geldt zowel voor sociale huur- als koopwoningen. Echter, de doorstroming naar deze woningen verloopt moeizaam, vooral om de volgende redenen: De meeste geschikte woningen worden bewoond door andere doelgroepen en zijn niet specifiek als seniorenwoningen aangemerkt. Bovendien worden er te weinig nieuwe seniorenwoningen gebouwd.
Verhuizen van een ruime, relatief goedkope woning naar een kleinere, maar duurdere woning is vaak niet aantrekkelijk. Ouderen willen hun opgebouwde vermogen in hun woning liever niet gebruiken om hogere huurkosten te betalen. Daarnaast worden servicekosten niet meegerekend in de huurtoeslag, wat de financiële drempel verder verhoogt. In hun huidige woning hebben ouderen veel zeggenschap en kunnen zij aanpassingen doen als dat nodig is. Dit biedt comfort en zekerheid, waardoor verhuizen minder aantrekkelijk wordt. De nabijheid van kinderen en kleinkinderen speelt een belangrijke rol bij de keuze om te verhuizen. Ook fysieke beperkingen worden een steeds grotere reden om een woning te zoeken met zorgvoorzieningen in de buurt.

Over het algemeen verhuizen ouderen niet graag en stellen zij dit zo lang mogelijk uit. Toch is het verstandig om tijdig na te denken over een toekomstige verhuizing, zodat men goed voorbereid is wanneer dit nodig wordt.

Ouderenhuisvesting in de eigen wijk vereist een betere planning en benutting van bestaande en nieuwe woonvormen.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:
Bouwen

- Om vaak grotere woningen voor gezinnen vrij te kunnen maken moet er een extra inspanning worden gedaan om meer seniorenwoningen te bouwen.
- Alle senioren moeten dan ook onder bepaalde voorwaarden, net als in de sociale sector, voorrang krijgen om hun grotere woning te kunnen verlaten;
- Met name in de oude stadswijken (Noord, Delfshaven Feijenoord, Kralingen -Crooswijk moeten meer woningen voor ouderen aan de voorraad worden toegevoegd;
- Opnemen in de bouwverordening dat bij nieuwbouw seniorenwoningen, sociale huurwoningen en specifieke projecten levensloopbestendig moeten zijn;
- Labelen van seniorenwoningen om te voorkomen dat deze uit het segment verdwijnen; en
- Uitbreiden van woonzorginitiatieven zoals thuisplusflats en stimuleren van particuliere wooncollectieven.

Verhuizen

- Ondersteunen van senioren die willen verhuizen door een actieve rol van de senioren- en doorstroommakelaar.
- Om te beginnen meer inzet op de 8100 senioren die hebben aangegeven (onderzoek Sprinco) wel te willen verhuizen.
- Bij het verhuizen van een grote naar een kleinere woning mag de huurprijs van de kleinere woning niet hoger zijn dan van de grote woning.

- Ouderen nog meer bewust maken dat ze op tijd moeten verhuizen. Voortzetten “praten over morgen”.

Randvoorwaardelijk: vanuit de gebiedsgerichte uitvoeringsagenda inzichtelijk maken van het aantal geschikte woningen per wijk

Lobby landelijk
- Aandringen op landelijke wijziging van de kostendelersnorm om samenwonen van ouderen te vergemakkelijken.
- Het wegnemen van belemmerende regels zodat meer mensen samen een woning kunnen delen.
- Het bevorderen van samenwonen, o.a. door het wegnemen van andere belemmerende regels zodat meer mensen samen in een woning kunnen verblijven.

3. Ontwikkeling van een woon-zorgvisie
Een structurele aanpak van wonen en zorg vraagt om een duidelijke gemeentelijke visie. De aanzet in de huidige actieagenda “Goud voor Oud” moet doorontwikkeld worden. Er zijn inmiddels onderzoeken gedaan die inzicht geven in de zorggeschikte woningen en het aantal 0-tredenwoningen. Verwacht wordt dat de gemeentelijke target 2025 voor woon(zorg)complexen wordt gehaald. Er is alleen nog weinig zicht op de zorgcomponent: hebben we voldoende personeel voor de uitvoering.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:
- Ontwikkelen van een gecombineerde woon-zorgvisie waarin zowel de vraag als het woonaanbod en de beschikbare zorg worden meegenomen;
- Zorgdragen voor de aanwezigheid van basisvoorzieningen zoals huisarts, apotheek en openbaar vervoer in wijken met veel ouderen; en
- Realiseer ook wijkgerichte zorg en wijk- en ondersteuningspunten (zie 1e speerpunt) als onderdeel van deze woon-zorgvisie.

Thema 2: "Samen-leven, actief en zinvol bezig blijven"
(ouderen zelf met partijen/organisaties/ondersteuning aan zet, meehelpen oplossen en een beweging van ouderen versterken en/of op gang brengen)

Toelichting op dit thema
Omdat ouderen langer thuis moeten blijven wonen heeft dit thema de focus gericht op de mogelijkheden en potentie van ouderen op verschillende gebieden met gepaste ondersteuning van de andere organisaties, instellingen en gemeente. Activiteiten, waar ouderen plezier in hebben en die ook waardevol zijn voor anderen, vormen de kern. De uitkomsten van de stadsgesprekken ouderen 2024 zijn hiervoor een belangrijke inspiratiebron.
Ouderen dragen bij aan de samenleving door hun inzet voor andere mensen, vrijwillige inzet en betaald werk. Vooral uit betrokkenheid, medemenselijkheid en nieuwe of gedeelde interesse.
Gemeente en andere organisaties ondersteunen ouderen al op diverse manieren, zoals inkomensregelingen, het aanbieden van valpreventie, activiteiten in Huizen van de Wijk, en via de Lief- en Leedstraten van Opzoomer Mee.

In het kader van dit thema onderkennen wij de volgende opgaven:
- Stimuleren van gemeenschappen waar omzien naar elkaar centraal staat;
- Zorgen voor veilige en betekenisvolle deelname aan de samenleving;
- Bevorderen van actief en zinvol ouder worden;
- Goed ouder worden en laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg en
- Passende ondersteuning voor ouderen met dementie.

Speerpunten Binnen dit thema formuleren wij speerpunten om de opgaven scherper in beeld te brengen en actiepunten te benoemen om de opgaven inhoud te geven.\

1. Het vormen van gemeenschappen: een gezellige, actieve en zorgzame buurt
Een gezellige buurt vraagt om laagdrempelige activiteiten en ontmoetingsplekken dicht bij huis (buiten en binnen). Het zou mooi zijn als er een papieren kaart zou komen per wijk gebied met inloopplekken, ouderenactiviteiten, verenigingen, e.d., zodat ook ouderen die in 'gewone' straten wonen of in complexen zonder recreatieruimte weten waar ze terecht kunnen.
Actieve ouderen zijn belangrijk voor een buurt. Zij kunnen en willen ook zelf initiatieven nemen. Steeds meer vitale ouderen kunnen en willen van betekenis zijn en blijven. En er is bovendien een budget voor bewonersinitiatieven.

De zorgzame buurt is beleidsmatig een zeer actueel thema met bijvoorbeeld de Lief- & Leedstraten, de Voorzorgcirkels en allerlei andere initiatieven. In de Lief- en Leedstraten spelen ouderen ook een grote rol. Juist veel ouderen worden gangmakers omdat ze ook graag iets voor een ander willen betekenen. Het is laagdrempelig en biedt veel voldoening. Het is ook een veilige buurt; zie volgende speerpunt.

Voorbeeld: In het gebied rond De Esch is een sterke sociale cohesie ontstaan door de inzet van Super-Actief. Bewoners helpen elkaar en ondernemen gezamenlijke activiteiten, wat

eenzaamheid vermindert en welzijn bevordert. Laagdrempelige ontmoetingsplekken zijn daarbij essentieel.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Verzamelen van vijf inspirerende buurten voor beleidsvorming op het terrein van samen-leven;
- Via stadsgesprekken en Brede Dialogen dit concept verder ontwikkelen en vormgeven, met lokale mogelijkheden, zoals Lief- en Leedstraten, voorzorgcirkels, buurtapps e.d. en landelijke initiatieven;
- Overzicht maken van ontmoetingsplekken, activiteiten voor ouderen en betere informatie over bewonersinitiatieven; ook via de Gebiedsgids voor senioren; en
- Als onderdeel van het samen-leven met betrokken partijen het versterken en verder ontwikkelen van de bestaande concepten die in het 'gat' tussen verpleeghuis en zelfstandig wonen verkleinen. ("Vitale Woongemeenschappen" en de "Thuisplus-flats"; zie ook Thema 1) .

2. Veiligheid (in de buurt) om mee te kunnen blijven doen

Veiligheid is in de eigen straat en buurt is voor veel ouderen van groot belang. Daarom hechten wij aan de werkwijze van "Buurt Bestuurt". Dat is een netwerkorganisatie van bewoners, politici, politie, wijkregisseur en corporaties die door een gezamenlijke inzet de veiligheid in de buurt zoveel mogelijk realiseert. De "Buurtschouw" is een mooi middel om inzicht te krijgen in de verscheidenheid van het vraagstuk veiligheid en door de gecombineerde inzet van velen de problemen gezamenlijk op te lossen.
In dit verband dragen ook de Lief-en Leedstraten van Opzoomer Mee aan de sociale veiligheid in de buurt. Buren bouwen met elkaar zorgzame steunnetwerken op en besteden extra aandacht aan mensen die wat extra zorg en aandacht nodig hebben.
Wij zijn enthousiast dat de weerbaarheidstrainingen in de Huizen van de Wijk in alle gebieden plaatsvindt. Dat helpt zeker om ouderen zelf ook weerbaarder te maken en geeft ouderen ook handvatten om hulp te vragen. Het bereik van de groep ouderen zou onzes inziens vergroot moeten worden door naast de gebiedsinzet ook stedelijk een manifestatie te organiseren. Dan krijgt veiligheid ook meer "een smoel" in de publiciteit.

<u>Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf.</u>

a. Realiseer de uitrol van "Buurt Bestuurt" naar alle wijken in Rotterdam met aandacht voor de veiligheid van ouderen;
b. Zorg voor tijdige vervolgstappen op basis van de ervaringen van 'Buurt Bestuurt' om te voorkomen dat alleen na een probleem actie ondernomen wordt;
c. Organiseer structureel een jaarlijks event om een grotere groep ouderen te bereiken. Bijvoorbeeld in de Doelen of in het Feijenoordstadion, met mogelijkheden van workshops, informatiestands en dergelijke; en
d. Om alle ouderen in Rotterdam te kunnen bereiken is het noodzakelijk om ook een duidelijke paragraaf over veiligheid (fysiek, digitaal) op te nemen in de Gebiedsgids voor Senioren en deze tweejaarlijks te updaten.

3. De derde levensfase: actief en zinvol ouder worden

Met het ouder worden kom je gaandeweg in een andere fase van je leven. De zogenaamde 'derde levensfase' is , aldus de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving, "Het geschenk van de Eeuw". Want in tegenstelling tot vroeger bereiken nu veel mensen de pensioengerechtigde leeftijd en hebben zeker 10 tot 15 gezonde levensjaren voor zich. Wat kan en wil je in die periode gaan doen? Welke kwaliteiten ga je benutten in deze fase van je leven? Wat geeft je energie, waar kom je graag je bed voor uit? Het is een proces, dat voor iedereen anders verloopt.

Het duidelijkste moment van deze fase is als je de pensioengerechtigde leeftijd bereikt: je wordt ontslagen, krijgt AOW (en pensioen als je dat hebt opgebouwd) en gratis OV. Je krijgt veel vrije tijd, maar raakt ook je werk, dagbesteding en veel collega's kwijt.
Het is belangrijk om actief en zinvol bezig te blijven in deze nieuwe levensfase. Meedoen, op welke manier dan ook, is de norm. Veel ouderen weten zelf hoe ze dit willen invullen, maar sommigen hebben daar hulp bij nodig. Voor deze groepen willen wij ondersteuning bieden en nieuwe mogelijkheden creëren, aansluitend bij bestaande initiatieven zoals de Unie van Vrijwilligers en Zorgzaam010. Daarnaast verdient de trend dat meer ouderen na hun pensioen blijven werken extra aandacht van de gemeente en bedrijven. Ook stadsgesprekken bieden mogelijkheden om inzicht in relevante onderwerpen te krijgen en er ook zelf mee aan de slag te gaan.
Tenslotte is het van belang om de juiste informatie te hebben. Als je niet weet waar je naar toe kan gaan is het ook niet mogelijk om je weg te vinden. Wat is er te doen in de stad? Welke activiteiten zijn er in jouw buurt? Er is heel veel informatie beschikbaar, maar wel erg versnipperd. En meestal alleen digitaal, waardoor de ouderen die beperkt of niet digitaal vaardig zijn niet weten waar ze met hun vraag terecht kunnen. Er is geen (gemakkelijk toegankelijk) overzicht. Ook uit de stadsgesprekken 2024 bleek dat hieraan behoefte bestaat.[2]

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Jaarlijks organiseren van De Dag van de Pensionering als markering en inspiratie voor deze levensfase. Deze dag markeert de overgang van de tweede naar de derde levensfase. Jaarlijks voor de meer dan 5.000 Rotterdammers die 67 worden in dat jaar. Leuke manifestatie, leuke optredens, opening door wethouder, met inspirerende filmpjes, workshops over allerhande onderwerpen, zoals talentenscans, presentatie van SKVR, werken na 67+, voorbeelden van inzet via Zorgzaam010, levende rolmodellen, etc. Dit is een opstapje naar een passende en goede invulling van de derde levensfase;
- Voorbereiding op pensionering door werkgevers
  Werkgevers spelen een belangrijke rol in de overgang naar de pensioenfase. Het is essentieel dat zij oudere werknemers ondersteunen bij een zinvolle dagbesteding na pensionering, zoals vrijwilligerswerk of betaald werk. De gemeente kan bedrijven stimuleren dit in hun personeelsbeleid op te nemen. Een eerste stap is succesvolle voorbeelden uitlichten en deze bedrijven betrekken bij de organisatie van de Dag van de Pensionering;

[2] Zie website: www.osorotterdam.nl actueel, rapportage stadsgesprekken, rapport 1, blz. 4 Informatievoorziening en suggestie gemeente/welzijn.

- Blijvend faciliteren en ondersteunen van ouderen om actief te blijven. De welzijnsorganisaties, sociale ondernemers, bibliotheek, Zorgzaam010 en gemeente vervullen hierbij een cruciale rol;
- Structureel inzetten op stadsgesprekken met dialoog-methode om ouderen te betrekken bij bepaalde thema's en met de uitkomsten aan de slag te gaan; en
- Tweejaarlijks een gebiedsgids voor ouderen publiceren, om informatie te verstrekken over mogelijkheden om mee te doen in de wijk of in de stad.

4. Goed ouder worden en de laagdrempelige toegang tot (huisartsen)zorg
Goed ouder worden houdt ook in dat je als oudere zelf je eigen leven verder vorm moet geven. Met het ouder worden komen daar andere opgaven bij.
Die nieuwe opgaven hebben onder meer te maken met het fysiek en mentaal gezond blijven. Fysiek, omdat met het verstrijken van de jaren je lichaam achteruitgaat. Dat vraagt om extra inzet van jezelf om mee te kunnen blijven doen. Veel ouderen doen inmiddels mee aan projecten zoals Sociaal Vitaal en valpreventie, maar ook aan vormen van preventieve dagbesteding waarin men samenkomt en beweegt. Hele goede initiatieven en ontwikkelingen die vooral voortgezet moeten worden.

Ouderen die actief kunst beoefenen hebben de afgelopen periode een goede start gemaakt. Van "Schilder je mee" tot muziek, dans en toneel aan toe. Soms is de inzet onderdeel geworden van een structurele inzet, zoals bijvoorbeeld bij zorg en sommige welzijnsinstellingen. Wij denken dat er een veel sterkere en duurzamere verbinding gemaakt kan en moet worden tussen cultuur en ouderen. Uitdagingen blijven aangaan is ook op dit punt voor veel ouderen van groot belang.

Uit de stadsgesprekken met ouderen in 2024 kwam ook naar voren dat veel ouderen moeite hebben om op een eenvoudige manier toegang tot de (huisartsen)zorg te krijgen: "Er is een groot probleem om bij de huisarts te komen. Telefonisch vaak niet goed bereikbaar en de assistent maakt het moeilijk om een afspraak te maken. Ook steeds wisselende gezichten, waardoor je ook vaak niet meer weet bij wie je moet zijn."[3]

Door schaarste aan huisartsen en de gestegen vraag is het ook veel moeilijker om een laagdrempelige manier de toegang tot huisartsenzorg bereikbaar te houden.
Tegelijkertijd is het in het kader van tijdige interventie van groot belang om in een vroeg stadium van een gezondheidsvraagstuk op de juiste plek de juiste informatie en ondersteuning te krijgen.
Wij weten dat een flink deel van de vragen die bij de huisarts komen een niet-medische oorzaak hebben. Daarom juichen wij de ontwikkeling van "welzijn-op-recept" ook toe, dat inmiddels in meerdere gebieden uitgevoerd wordt. Wij denken wel dat de samenwerking beter kan en ook ondersteund zouden moeten worden door een duidelijke set van afspraken om te zorgen dat er goede vervolgacties ingezet worden. Maar er is meer: in elk gebied wordt jaarlijks een fitfestival georganiseerd, waarbij ook gezondheidschecks mogelijk zijn. En in meerdere gebieden is er een apart 'spreekuur voor ouderen'.

[3] Zie website: www.osorotterdam.nl actueel, rapportage stadsgesprekken, rapport 1, blz. 4 Gezondheid en zelfredzaamheid en blz. 5 suggesties voor de gemeente.

Goed ouder worden betekent zelf vormgeven aan een gezond en actief leven. Dit vraagt om fysieke en mentale inzet, zoals deelname aan initiatieven als Sociaal Vitaal, valpreventie en culturele activiteiten. Een sterkere verbinding tussen cultuur en ouderen kan verdere groei stimuleren.
Uit de stadsgesprekken 2024 bleek dat veel ouderen moeite hebben met de toegankelijkheid van huisartsenzorg, door bereikbaarheid, wisselende gezichten en moeilijke afspraken. Ouderen brachten zelf het idee van een "Consultatiebureau voor ouderen" in.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf.

- Blijf in de komende collegeperiode ook inzetten op trajecten die het gezond ouder worden bevorderen. Denk daarbij aan Sociaal Vitaal en vormen van valpreventie;
- Zorg daarbij ook structureel voor vervolgactiviteiten, waardoor ouderen gestimuleerd worden om te blijven bewegen;
- Zet in de komende collegeperiode meer in op de duurzame samenwerking tussen cultuursector, ouderen, welzijn en zorg. Actief bezig blijven met nieuwe uitdagingen is voor alle ouderen van belang. Van gezonde ouderen tot ouderen in een zorgcentrum; en
- Organiseer met betrokken welzijnspartijen, huisartsen en ouderenorganisaties een Brede Dialoog over de vraag hoe de laagdrempelige toegang tot huisartsenzorg voor ouderen met een Nederlandse en een Niet-Westerse achtergrond georganiseerd kan worden. Maak daarbij vooral gebruik van beschikbare ontwikkelingen en neem daarin ook het door ouderen aangedragen concept “Consultatiebureau voor senioren” mee.
  Dit actiepunt kan ook gezien worden als een proactieve uitwerking van de aangenomen motie van mevrouw Tielen in de Tweede Kamer, die vraagt om een onderzoek naar het consultatiebureau voor senioren, waarvan zij een positief effect verwacht op de werkdruk in de eerstelijnszorg.

5. Goede ondersteuning voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers

Het aantal mensen met dementie stijgt aanzienlijk. Tot 2040 verwacht de gemeente een groei van 9.000 naar 15.000 mensen met dementie, waarvan een aanzienlijk deel met een migratieachtergrond. De meeste mensen met dementie blijven thuis wonen, wat een zware belasting is voor mantelzorgers. Een dementievriendelijke omgeving is essentieel. Hoewel Rotterdam zich dementievriendelijk noemt, is verdere actie nodig.

Uit onderzoek van Alzheimer Nederland (Monitor Dementie Rotterdam e.o.) blijkt dat:

- Het percentage overbelaste mantelzorgers in Rotterdam 17% is versus 13% landelijk;
- 42% vindt dat er voldoende ontmoetingsplekken in de buurt is (landelijk: 48%)
- Het percentage woningen dat geschikt is voor mensen met gevorderde dementie in Rotterdam 47% is versus landelijk 57%; en
- De zorg en ondersteuning voor hun naaste krijgt van de mantelzorger in Rotterdam een 6,9 versus landelijk 7,6.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

- Voldoende casemanagers dementie en een passende caseload;
- Voldoende trainingen voor welzijnsmedewerkers en informele organisaties. Onderdeel hiervan is het taboe op dementie te doorbreken;

- Voortzetting van de uitrol van Alzheimer Cafés/theehuizen en trefpunten in de gebieden;
- Voldoende publieke ondersteuningsfuncties (Geheugenpaleizen, Lotgenotengroepen, Odensehuizen, logeermogelijkheden mantelzorgers);
- Cultuur sensitieve ondersteuning en dementievriendelijke initiatieven stimuleren;
- Betere samenwerking en kennisdeling binnen de zorgketen; en
- Informatie over dementie opnemen in de tweejaarlijkse Gebiedsgids voor Senioren.

Thema 3: "Mee kunnen doen, bestaanszekerheid, digitalisering en openbaar vervoer"
(*Belangrijke randvoorwaarden voor ouderen om mee te kunnen blijven doen)*

Toelichting op dit thema.
Bestaanszekerheid betekent het recht op een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven. "Armoede is meer dan weinig geld." Binnen het concept bestaanszekerheid richten wij ons in dit thema op voldoende inkomen als belangrijke basis om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Ook voor ouderen is het steeds belangrijker dat zij in voldoende mate gebruik kunnen maken van digitale middelen. Dit geldt voor alle aspecten van het dagelijks leven. Denk aan contacten met kinderen, vrienden en buren het omgaan met financiën en in toenemende mate ook de toegang tot zorg. Preventie is ook hierbij het sleutelwoord. Hoewel veel ouderen de voorkeur geven aan persoonlijk contact, kunnen wij de digitale toekomst niet negeren. Daarom moet ook de digitale zelfredzaamheid van ouderen gefaciliteerd en waar nodig ondersteund worden .

Mobiliteit is een basisbehoefte: iedereen wil veilig, comfortabel en betaalbaar van A naar B kunnen reizen. Vooral ouderen die over minder middelen beschikken en/of minder goed ter been zijn is goed openbaar vervoer noodzakelijk om mee te kunnen blijven doen in de samenleving.

Opgaven.
1. Voldoende inkomen voor alle ouderen;
2. Volwaardige digitale toegang tot en ondersteuning bij alle voorzieningen, instellingen en zorg; en
3. Volwaardige bereikbaarheid van alle voor ouderen relevante bestemmingen.

<u>Speerpunten</u>

1. Bestaanszekerheid

Voldoende inkomen voor ouderen.
Een belangrijk aspect is het verzekeren van een voldoende inkomen voor ouderen. De koopkracht van ouderen staat al jaren onder druk, en bestaanszekerheid vraagt om structurele aandacht en oplossingen.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:
- In elke wijk een informatiepunt waar bewoners, vooral ouderen en migranten, terecht kunnen voor vragen en ondersteuning bij geldzorgen, uitkeringen, toeslagen en Wmo-aanvragen (Zie thema 1).
- Betere informatievoorziening over financiële regelingen, zoals de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO).
    - SVB wordt door gemeente gevraagd om ouderen die in aanmerking komen nogmaals een brief te sturen maar nu met informatie waar ze hulp kunnen krijgen om de digitale aanvraag te kunnen doen.

- Effectieve samenwerking tussen instellingen die betrokken zijn bij armoedebestrijding van burgers in het algemeen en ouderen in het bijzonder, waarbij kleinschalige en buurtgerichte aanpakken centraal staan.
- Maak een uitvoeringsplan Armoedebestrijding naar aanleiding van het Deltaplan Armoede Rotterdam van warm Rotterdam met specifieke aandacht voor de inkomenssituatie van ouderen. De gemeente kan hieraan bijdragen door rekening te houden met de speciale inkomenspositie van ouderen bij heffingen en toeslagen en door het faciliteren van vrijwilligerswerk als aanvulling op financiële ondersteuning.
- Schakel sleutelpersonen in om beter in beeld te krijgen met welke schulden ouderen te maken krijgen en ga samen met hen na hoe deze schulden opgelost kunnen worden en in de toekomst zo veel mogelijk voorkomen.
- Zet ook op gemeentelijk niveau in op het afschaffen van de schuldenindustrie als verdienmodel.
- Het stimuleren en faciliteren van langer doorwerken voor ouderen die dat willen en kunnen, om kennis en ervaring te behouden en om het mee kunnen doen te bevorderen.

Gevraagde lobby-inzet van de gemeente bij het Rijk:
- Pas indexatie toe voor AOW-gerechtigden bij de belastingtechnische verschillen ontstaan door de koppeling van de AOW aan het nettominimumloon en niet het brutominimumloon.
- Belastingvoordelen voor ouderen met een laag inkomen.
- Herziening van de kostendelersnorm om negatieve effecten op uitkeringen te verminderen.
- Het voorkomen van schulden en afschaffen van de schuldenindustrie als verdienmodel

2. Digitale Inclusie en Digitale Zelfredzaamheid
Het steeds verder oprukkende digitale tijdperk maakt het noodzakelijk dat ouderen toegang hebben tot en wegwijs worden in digitale werelden. Wij willen dat alle ouderen over digitale basisvaardigheden kunnen beschikken, ongeacht hun financiële positie en etnische achtergrond. Daarom willen wij dat zoveel mogelijk ouderen voldoende digitaal zelfredzaam zijn, zodat zij volwaardig mee kunnen doen in de digitale wereld.

De Bibliotheek Rotterdam heeft het bevorderen van digitale vaardigheid als een belangrijk aandachtspunt. Zo worden in verschillende vestigingen cursussen digi-vaardigheid gegeven vanaf de basisprincipes tot gevorderd. Ook zijn er diverse workshops rondom speciale onderwerpen. Sinds kort beschikt zij ook over het Informatiepunt Digitale Overheid, waar iedereen met digitale vragen terecht kan.
Daarnaast hebben welzijnsorganisaties in alle gebieden sinds 2024 de opdracht om in alle gebieden de digitale vaardigheden van ouderen te vergroten.
De gemeente voert thans het programma digitale inclusie uit, met verschillende actielijnen. Van het beschikbaar stellen van devices tot het ontwikkelen van de toepassing van Artifical Intelligence.

Gelet op de vele ontwikkelingen blijft het ook van belang om in deze nieuwe collegeperiode in te blijven zetten op digitale inclusie 55+. Met koppelingen naar onder andere:
- de inzet van de bibliotheek op basisvaardigheden;
- eHealth & domotica voor toegang tot zorg;

- digitale toegang tot gemeentelijke en landelijk voorzieningen en regelingen;
- het digitaal versterken van het sociale netwerk,

Zodat ouderen digitaal veilig mee kunnen blijven doen aan de samenleving.

Gevraagde inzet van de gemeente en acties van partijen zelf:

1. Gezien bovenstaande onderwerpen is stedelijke regie op Digitale Inclusie 55+ een must.
2. De inzet is dat alle ouderen digitale basisvaardigheden en belangrijke toepassingen beheersen, zodat zij volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving.
3. Wij willen dat ouderen met onvoldoende inkomen in staat worden gesteld om de benodigde apparatuur en abonnementen aan te schaffen. Daarbij moet gebruik gemaakt kunnen worden van gemeentelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld het AOW-tegoed.
4. Aandacht voor verschillende doelgroepen die momenteel onvoldoende worden bereikt, zoals ouderen met een migratieachtergrond. Inzet op sleutelpersonen om deze doelgroep te bereiken is een belangrijk punt, waar ook stichting OSO-Rotterdam aan mee wil werken.
5. Niet alleen een cursus digi-vaardigheid is van belang, maar helderheid welke (basis)vaardigheden ouderen beschikken na een cursus en wat zij moeten doen om die vaardigheden te behouden in het kader van digitale zelfredzaamheid.
6. Voor een klein deel de doelgroep zal het niet mogelijk zijn om hen digitaal voldoende zelfredzaam te maken. Voor hen zal een permanente ondersteuningsstructuur opgebouwd moeten worden. De landelijke en Rotterdamse overheid spelen hierin een cruciale rol.
7. Het installeren van een gebruikersraad van ouderen met onder andere OSO-Rotterdam, die gevraagd en ongevraagd advies kan uitbrengen over digitale inclusie 55+.

3. Mobiliteit en vervoer

Mobiliteit is essentieel voor ouderen om actief te blijven deelnemen aan de samenleving. Dit betreft niet alleen sociale interactie en zelfredzaamheid, maar ook het behouden van toegang tot gezondheidszorg en voorzieningen.
In Rotterdam is het openbaar vervoer voor ouderen redelijk goed geregeld, gratis OV, doelgroepenvervoer en wijkbusvervoer door vrijwilligers. Zonder deze opties zouden veel ouderen sociale activiteiten overslaan of voor noodzakelijke ritten, zoals ziekenhuis en doktersbezoek een lift moeten regelen. Reizen plannen is vaak ingewikkeld, vooral bij niet-regulier OV.
Bij vervoer op maat moet ook gekeken worden naar de rol en taak van (betaalde) vrijwilligers, continuïteit, flexibiliteit en de communicatie met de gebruikers. Voor ouderen is het belangrijk om te weten hoe ze vanuit hun huis naar een activiteit of de gewenste bestemming kunnen komen en hoe ze dat zelf kunnen organiseren.

Wat wij van de politiek verwachten en acties van partijen zelf:

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen in Rotterdam handhaven net als de voordelige ouderenkorting in daluren op openbaar vervoer.
- De reisinformatie moet duidelijk en goed leesbaar zijn.
- De opties om te betalen moeten eenvoudig zijn.

- Betere infrastructuur en voorzieningen voor senioren, zoals veilige bushaltes en wandel- en fietspaden en ook oversteekplaatsen.
- Bij het opheffen/aanpassen van lijnen moet rekening worden gehouden met plekken waar veel ouderen wonen (bijv. seniorencomplexen).
- Betaalbaar en toegankelijk doelgroepenvervoer, met name voor mensen die geen gebruik kunnen maken van regulier OV.
- Behouden en verbeteren van wijkvervoer, ondanks regelgeving vanuit de gemeente of MRDH. Aanbieders van OV moeten samen met de gebruikers een aantrekkelijk vervoersplan maken dat passend en flexibel OV biedt.
- Ouderen moeten zich tijdig kunnen voorbereiden op een mogelijke overstap van de eigen auto naar het OV; ervaring opdoen en zich oriënteren op de mogelijkheden in de eigen omgeving zodat ze mobiel kunnen blijven. Voorlichting van OV-bedrijven kan hierbij helpen. (gebruik OV en OV-chipkaart) Rijvaardigheidstrainingen en vervoersadvies om ouderen zo mobiel mogelijk te houden zijn hier onderdeel van.
- Stimuleren van gezond en actief vervoer voor ouderen die willen blijven fietsen door veilige fietsenstallingen en fietsmaatjes.
- Samenwerking zoeken met thuiszorg, verpleeghuizen, seniorencomplexen over vervoersopties en gezamenlijke reisinitiatieven met wijkbus/verpleeghuisvervoer en ouderen-vervoersgroepen.

Geachte mevrouw Broeders,

Raadslid Astrid Kockelkoren van PRO heeft ons geattendeerd om onderstaande informatie naar u op de mail te zetten, zodat het via de informateur betrokken kan worden bij de onderhandelingen voor de nieuw te vormen coalitie.

Twee jaar geleden kregen wij als Unie Van Vrijwilligers te horen dat onze subsidie zou worden stopgezet. Mede dankzij de steun van veel betrokken Rotterdammers en raadsleden is het toen gelukt dit besluit terug te draaien. In de meerjarenbegroting voor 2027 staan we echter opnieuw op €0.

Graag lichten wij toe waarom UVV onmisbaar is voor Rotterdam:

- Het aantal vrijwilligers is in de afgelopen twee jaar opnieuw met 200 gegroeid, tot inmiddels 2000 betrokken vrijwilligers
- UVV vervult een belangrijke verbindende rol tussen formele en informele zorg, wat aantoonbaar bijdraagt aan het beperken van de zorgkosten
- UVV sluit naadloos aan bij het uitvoeringskader Sociale Basis: wij bieden laagdrempelige ondersteuning in alle wijken van Rotterdam en dragen bij aan preventie en het voorkomen van zwaardere zorg

Voor meer achtergrondinformatie hebben we onze factsheet bijgevoegd. Wij zouden graag zien dat deze informatie en de factsheet via de informateur worden meegenomen bij de onderhandelingen.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u contact met mij opnemen.

Alvast hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,

Frank van der Meijden

Directeur

Unie Van Vrijwilligers Rotterdam

Oostzeedijk 60

3063 BE Rotterdam

010 - 413 08 77

info@uvvrotterdam.nl

www.uvvrotterdam.nl

werkdagen: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag

Unie Van Vrijwilligers
Onmisbaar voor Rotterdam

Door UVV

- zitten ouderen niet zonder boodschappen
- komen ouderen weer buiten
- worden klusjes opgepakt en wonen ouderen veiliger
- leren ouderen digitaal vaardiger te worden
- gaan ouderen naar activiteiten in een Huis van de Wijk
- krijgen ouderen bezoek en kunnen zij hun verhaal kwijt
- bewegen ouderen meer en blijven langer gezond
- worden problemen van ouderen tijdig gesignaleerd

Door UVV-vrijwilligers voelen ouderen zich minder eenzaam, maken zij minder gebruik van de zorg en blijven zij langer zelfstandig thuis wonen.

Ook door UVV

- stromen werkzoekenden door naar betaald werk
- houden mantelzorgers de zorg langer vol
- kunnen mensen met een beperking activiteiten ondernemen
- leren nieuwkomers Nederlands in de praktijk

Ook voor andere Rotterdammers zijn UVV-vrijwilligers van onschatbare waarde.

Nieuw: MantelzorgMaatje

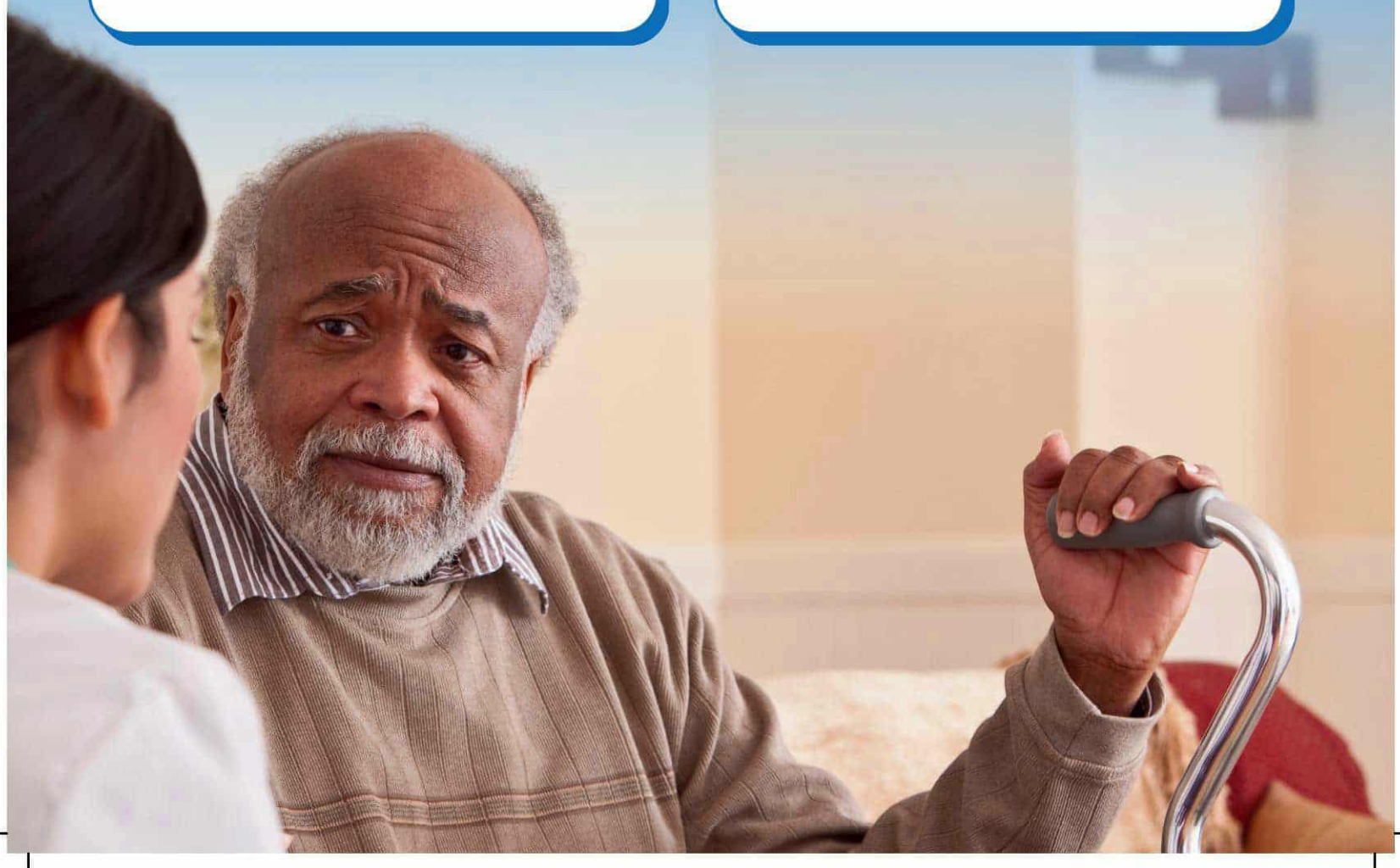
Het aantal mantelzorgers in Rotterdam is enorm hoog en zal de komende jaren nog meer toenemen.

Bij MantelzorgMaatje worden mantelzorgers ontlast door vrijwilligers. Hierdoor krijgen mantelzorgers wat tijd voor zichzelf en kunnen zij de zorg langer volhouden.

Nieuw: WandelMaatje

Het aantal ouderen met dementie neemt sterk toe. Blijven bewegen is vooral voor hen heel belangrijk.

Doordat vrijwilligers met deze ouderen gaan wandelen, worden hun mantelzorgers ontlast en wordt isolement verminderd.

Door vrijwilligerswerk bij UVV

- ontwikkelen jongeren hun talenten
- zetten oudere vrijwilligers hun kwaliteiten en levenservaring in
- zijn ook mensen met dementie van betekenis voor een ander
- krijgen werkzoekenden meer werkervaring en zelfvertrouwen

Het doen van vrijwilligerswerk geeft mensen voldoening en het gevoel van waarde te zijn voor een ander.

UVV zorgt voor continuïteit

Het maken van een passende match is maatwerk. We hebben met zowel de vrijwilligers als de ouderen een persoonlijk gesprek. Tijdens de match houden we met beiden regelmatig contact over de voortgang.

Dé kracht van UVV is de screening, persoonlijke begeleiding en waardering. Dit zorgt ervoor dat vrijwilligers langer vrijwilligerswerk blijven doen.

UVV zorgt voor besparing op zorgkosten

De eenzaamheid in Rotterdam is enorm hoog en zal blijven toenemen. Dit zorgt voor steeds hogere zorgkosten. Veel hulpvragen kunnen eenvoudig worden opgelost door het inzetten van een vrijwilliger.

Hierdoor worden hulpvragen minder snel een zorgvraag en dat zorgt voor een grote besparing op de zorgkosten.

Waarde UVV

Aantal vrijwilligers	Aantal uur vrijwilligerswerk
2000	**750.000**
Groei in 3 jaar	Waarde UVV 2025
+350!	**€10.800.000**

Vrijwilligers maken de sociale basis zichtbaar in Rotterdam

Unie Van Vrijwilligers (UVV) laat dagelijks zien hoe de ambities van de Gemeente Rotterdam uit *Samen voor een sterke sociale basis 2025-2028* in de praktijk werken. UVV draagt aantoonbaar bij aan de sociale basis:

1. Versterkt veerkracht en voorkomt zwaardere zorg

Vrijwilligers van UVV bieden laagdrempelige ondersteuning aan ouderen thuis. Hierdoor blijven mensen langer zelfstandig, wordt eenzaamheid verminderd en neemt de druk op formele zorg af.

2. Preventie en vroegsignalering

Door regelmatig contact signaleren vrijwilligers problemen vroeg. Kleine hulpvragen worden tijdig opgepakt, waardoor escalatie en zwaardere zorg vaak worden voorkomen.

3. Ontlast mantelzorgers

Met het dalend aantal mantelzorgers (van 15 naar 6 per 85-plusser in 2040) is vrijwillige inzet essentieel om overbelasting te voorkomen en zorg vol te houden.

4. Vergroot gemeenschapskracht

UVV verbindt mensen in de wijk, doorbreekt eenzaamheid en stimuleert wederkerigheid: mensen krijgen niet alleen hulp, maar dragen ook zelf bij.

5. Schakel tussen informele en formele zorg

Door sterke samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties en actieve doorverwijzing zorgt UVV voor een sluitend netwerk rondom inwoners.

6. Activeert Rotterdammers

Projecten van UVV combineren ondersteuning met activering (bijv. Samen op Weg, DigiMaatje, FietsMaatje) waardoor mensen fysiek, sociaal en mentaal actief blijven.

7. Aantoonbare groei UVV

Aantal vrijwilligers groeit in 2 jaar van 1800 naar 2000 (+200)
Aantal hulpvragen groeit sterk: +800 in één jaar
Jongeren (in 7 jaar 2.500+ via MDT) én ouderen (500 vrijwilligers van 65+) dragen actief bij

8. Levert maatwerk, dichtbij in de wijk

Met 81 jaar ervaring en een stedelijk netwerk kan UVV snel schakelen, passend ondersteunen en signalen effectief oppakken.

Vrijwilligerswerk is geen aanvulling op de sociale basis, het ís de sociale basis in actie

UVV laat zien dat investeren in vrijwilligers direct leidt tot meer veerkracht, sterkere wijken en minder druk op de zorg. Tegelijkertijd is het potentieel nog lang niet benut: er zijn nog veel Rotterdammers die zich ook willen inzetten. UVV ziet nog volop kansen om deze vrijwillige inzet in de stad verder te versterken en te benutten.

Inclusieve groei voor Rotterdam 2026–2030

Zonder vertrouwen geen stad.

Rotterdam is een stad van superdiversiteit. Dat is onze kracht. Maar die kracht staat onder druk.

We zien een stad waarin groepen steeds vaker tegenover elkaar komen te staan in plaats van naast elkaar. Polarisatie neemt toe, wantrouwen groeit en een gedeeld perspectief ontbreekt. Tegelijkertijd wordt Rotterdam blootgesteld aan nationale en internationale geluiden die tweedeling versterken.

Ons antwoord is helder: wij laten ons als Rotterdammers niet uit elkaar drijven. Wij kiezen voor een stad waarin iedereen zich thuis voelt.

Voor een groeiend aantal Rotterdammers is meedoen echter niet vanzelfsprekend:

- Ongeveer 15–20% van de Rotterdammers leeft met een beperking en wordt structureel onvoldoende meegenomen.
- Ongeveer 20% van de Rotterdammers identificeert zich als moslim; binnen deze gemeenschap groeit wantrouwen richting overheid en instituties
- Onder jongeren neemt intolerantie toe en staat acceptatie van verschillen onder druk

Dit zijn geen losse signalen. Dit is systeemdruk.

Onderzoek, onder andere vanuit het Rotterdam Inclusivity Project en in samenwerking met Erasmus Universiteit Rotterdam (o.a. via Peter Scholten), laat structurele patronen van discriminatie en uitsluiting zien.

De cijfers zijn er. Nu nog de actie. Zonder inclusie geen duurzame groei. Zonder vertrouwen geen stad.

Hoe wij het verschil maken

Wij zijn geen klassieke adviespartij, maar een adviesraad: een alliantie van experts én ervaringsdeskundigen met diepgewortelde netwerken in de stad.

De samenwerking tussen o.a. Erasmus Universiteit Rotterdam, Politie Rotterdam-Rijnmond, Stadsmarinier Anti-discriminatie en -rasicme Gemeente Rotterdam, RADAR, Stichting Confro, Stichting Ikbenwij, Stichting MEE, Stichting N8W8 R'dam en Stichting SPIOR is uniek omdat wij:

- Directe toegang hebben tot diverse en vaak moeilijk bereikbare groepen
- Signaleren wat er écht speelt, vóórdat het zichtbaar wordt in cijfers
- Feiten, onderzoek en lived experience combineren
- Niet alleen problemen agenderen, maar ook oplossingen aandragen
- Actief verbinden: wij brengen relevante groepen, organisaties en systemen bij elkaar die nodig zijn voor inclusieve groei

Onze rol

Onze rol is vierledig:

- Signaleren & analyseren

We brengen structurele knelpunten en trends vroegtijdig in beeld

- Adviseren (gevraagd én ongevraagd)

We leveren scherp, onderbouwd en onafhankelijk advies

- Toetsen & versterken

We maken beleid beter door het te toetsen aan de realiteit van de stad

- Verbinden

We koppelen gemeenschappen, organisaties en beleidsmakers aan elkaar omdat inclusieve groei alleen werkt als systemen samenwerken

Ons mandaat komt voort uit bereik, expertise en bewezen impact. Wij versterken de democratie door perspectieven zichtbaar te maken die anders onderbelicht blijven. Anti-discriminatie is daarin geen bijzaak, maar een kernkwaliteit van onze aanpak.

Wat we concreet vragen (2026–2030)

1. Investeer in de basis: de drie W's

Wonen, werken, weten

Inclusieve groei is geen apart dossier. Het raakt álle beleidsterreinen. Discriminatie en uitsluiting zijn geen geïsoleerde problemen, maar verweven met hoe we wonen, werken en leren. Zonder stabiele basis geen inclusie. Zonder perspectief groeit polarisatie.

2. Zet gericht in op drie urgente groepen

- Moslimgemeenschap → herstel vertrouwen en doorbreek structurele uitsluiting
- Mensen met een beperking → maak inclusie de norm in ontwerp en beleid
- Jongeren → investeer in perspectief, ontmoeting en acceptatie

3. Veranker een structurele rol voor de adviesraad

- Structurele inzet op gevraagd én ongevraagd advies
- Betrokkenheid bij beleidsontwikkeling én toetsing
- Inzet op kennisdeling, interventies en netwerkopbouw

4. Werk vanuit oplossingen

- Schaal best practices op
- Investeer in interventies die werken
- Maak inclusie meetbaar én zichtbaar

Tot slot: de keuze is nu

Rotterdam heeft alles in huis om een stad te zijn waar iedereen mee kan doen. Maar dat gebeurt niet vanzelf.

De vraag voor deze coalitie is simpel: kiezen we voor een stad waar verschillen kracht worden of laten we ze uitgroeien tot scheidslijnen?

Wij staan klaar. Met kennis. Met ervaring. Met de stad zelf.

Namens,

Peter Scholten (Prof.dr. P.W.A in the Governance of Migration & Diversity Erasmus Universiteit)
Ton van der Leck (Stadsmarinier anti-discriminatie en -racisme Gemeente Rotterdam)
Danielle Luijendijk (Programmadirecteur Politie voor iedereen)
Melek Erdogan (Directeur-bestuurder SPIOR)
Thys Boer (Directeur N8W8)
Aloali Kananpour (Directeur Stichting Confro)
Lorenzo Elstak (Directeur Ikbenwij)
Sjaak van der Linde (Directeur-bestuurder RADAR)
Richard Scalzo (Directeur-bestuurder De Piergroep)

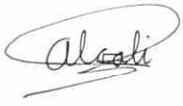
Melek Erdogan (Directeur-bestuurder SPIOR)

SPIOR

Thys Boer (Directeur N8W8)

N8W8 R'DAM

Aloali Kananpour (Directeur Stichting Confro)

CONFRO

Lorenzo Elstak (Directeur Ikbenwij)

IKBENWIJ.

Sjaak van der Linde (Directeur-bestuurder RADAR)

RADAR vóór gelijke behandeling tegen discriminatie

Richard Scalzo (Directeur-bestuurder De Piergroep)

MEE Rotterdam Rijnmond

provincie Zuid-Holland

Gedeputeerde Staten

Contact
Marijn ten Brinke
T 06 - 1190 7670
m.ten.brinke@pzh.nl

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
DOS-2026-0001081
PZH-2026-8881790004

Uw kenmerk

Bijlagen
0

Rotterdam
T.a.v. de formateur
Postbus 70012
3000 KP ROTTERDAM

Onderwerp
Samenwerking na de gemeenteraadsverkiezingen

Geachte formateur,

Namens het college van Gedeputeerde Staten wensen wij u succesvolle coalitieonderhandelingen toe. Wij hopen dat deze belangrijke fase voorspoedig verloopt en kijken uit naar een constructieve samenwerking in de nieuwe bestuursperiode. De komende jaren staan we samen voor grote maatschappelijke opgaven die vragen om samenwerking, creativiteit en uitvoeringskracht.
Wij willen deze uitdagingen samen met u oppakken, zodat inwoners in alle gemeenten kunnen rekenen op een leefbare, duurzame en welvarende omgeving.

In het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet staat het mooi verwoord: "Goede interbestuurlijke verhoudingen zijn essentieel om de grote maatschappelijke vraagstukken effectief aan te pakken". Ook heeft het nieuwe kabinet de ambitie uitgesproken om in regio's met strategische agenda's te gaan werken om grote opgaven integraal en gezamenlijk te realiseren. Dit sluit nauw aan bij onze inzet als provincie: wij willen in deze bestuursperiode nog nadrukkelijker als partner naast gemeenten en regio's staan. Wij delen immers dezelfde ambitie: een Krachtig Zuid-Holland. Dat betekent: voldoende betaalbare woningen, een gezonde en veilige leefomgeving, een sterke economie, een vitale balans tussen water, natuur en landbouw en een versnelling van de energietransitie. Deze opgaven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vragen om een gebiedsgerichte aanpak in de Rotterdamse regio waarin we samen keuzes maken.

De bestuurlijke opgaven worden steeds complexer. We ondersteunen gemeenten onder andere bij woningbouw, de warmtetransitie, bereikbaarheid en de leefbaarheid van dorpen en kernen. Ook helpen we gemeenten bij integrale vraagstukken zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, voldoende water, ondermijning en digitalisering. Dat vraagt om lokale expertise, betrokkenheid van de samenleving en een stevige financiële basis. Wij denken graag mee én doen actief mee om gemeenten hierin te versterken.

Samen met gemeenten en waterschappen werken we aan integrale afwegingen in ruimtelijke ordening. Gezamenlijke gebiedsuitwerkingen en borging in omgevingsbeleid vormen hiervoor een sterke basis. De bestuurlijke overleggen ruimtelijke ordening spelen daarin een belangrijke rol. We zetten deze samenwerking graag voort. Hoewel er op sommige dossiers nog vraagstukken liggen, richten we ons in deze brief vooral op de kansen én de positieve stappen die we samen kunnen zetten. We kijken ernaar uit om deze de komende bestuursperiode samen verder te brengen en te bouwen aan een Krachtig Zuid-Holland.

Opgaven en kansen in de Rotterdamse regio
In de Rotterdamse regio zijn er grote en complexe opgaven op het terrein van havenontwikkeling, energietransitie en volkshuisvesting. Met het oog op de realisatie van deze opgaven is een goede samenwerking en samenhangende aanpak essentieel. Voor het benutten van kansen in de Rotterdamse regio vragen wij uw aandacht voor drie speerpunten:

Samenwerking NOVEX-gebieden Rotterdamse Haven en Zuidelijke Randstad
Wij onderstrepen het belang van samenwerking in de NOVEX-gebieden Rotterdamse haven en Zuidelijke Randstad. Samen met het Rijk, de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf starten wij een onderzoek naar oplossingen voor het ruimtegebrek in de haven én het verbeteren van de leefomgeving in de regio. Onze inzet en ambitie is gericht op de transitie naar een duurzame, klimaat neutrale en circulaire haven in 2050. Met de partners werken wij samen aan een Regionale Investeringsagenda en een gebiedsgerichte aanpak, waarvoor het Rijk €50 miljoen beschikbaar stelt. Onze inzet is erop gericht om de natuur te herstellen en de vastgelopen vergunningverlening weer op gang te brengen. Daarmee hopen we de verduurzamingsopgave en het concurrentievermogen van het grootste haven- en industriecluster van Europa veilig te stellen. De gebiedsgerichte aanpak wordt gecombineerd met stikstofreductie binnen de haven.

In de NOVEX Zuidelijke Randstad willen wij met de partners uit de Rotterdamse regio graag doorwerken aan een toekomstbestendige verstedelijking. De toekomstvisie voor de Zuidelijke Randstad werken we uit en voorzien we van een Regionale Investeringsagenda. Uw inspanningen om de regionale samenwerking op te bouwen en te verstevigen, vragen ook na de gemeenteraadsverkiezingen hernieuwde inzet. Eerste prioriteit is het samen investeren in Groenblauw én de transformatie van de economie. Door samen te werken, te prioriteren en middelen vrij te maken voor regionale opgaves, kunnen we het Rijk verleiden tot cofinanciering. Zo profiteren inwoners en bedrijven van de NOVEX-samenwerking. Wij vragen u om in uw coalitieakkoord expliciet ruimte te maken voor de NOVEX-samenwerking Rotterdamse Haven en Zuidelijke Randstad en de gebiedsgerichte aanpak en de uitvoering ervan stevig te borgen.

Aanpak netcongestie
De netcongestie in de Rotterdamse regio raakt woningbouwplannen, het economisch vestigingsklimaat en de mobiliteit. Van belang is een toereikend en toekomstbestendig energiesysteem. Voor de aanpak van netcongestie is goede samenwerking tussen provincie, gemeenten en netbeheerders cruciaal. We zetten onze gezamenlijke aanpak voort op:

- Warmte. De Rotterdamse regio is dé warmteregio van Nederland met een groot potentieel aan warmtebronnen die lokale warmtenetten kunnen voeden. We werken samen in clusters, onder andere in het nMIEK-programma Warmtesysteem Zuid-Holland. Door het ontsluiten van restwarmte uit het havenindustrieel complex en het transport naar de gebouwde omgeving in uw regio wordt het elektriciteitsnet ontlast;
- Energie-infrastructuur. Om de impact van netcongestie te verzachten willen we samen met u de netbeheerders helpen bij het slimmer en beter benutten van het bestaande elektriciteitsnetwerk, bijv. met het Stimuleringsprogramma Energiehubs Zuid-Holland;
- Lokale hernieuwbare energieopwekking. Met het oog op een goede afstemming van lokale vraag en aanbod van elektriciteit, start de provincie met het doorlopen van een zorgvuldig proces om te komen tot een Omgevingseffectrapportage (OER) voor de energieregio Rotterdam Den Haag. Uiteraard betrekken we u als partner bij de uitwerking van de OER en de gesprekken daarover in de regio. Onze inzet is erop gericht om samen meer duurzame energie als zon en wind in de regio op te wekken voor lokale consumptie.

Versnellen woningbouw
Binnen de provincie Zuid-Holland heeft de regio Rotterdam de grootste woningbouwopgave. Om sneller goede woningen te kunnen maken zijn wij gestart met een programma 'Realisatie'. Onze inzet is gericht op versnellen, innovatie, opschaling (van optoppen en flexwonen) en gebiedsontwikkeling. We organiseren kennissessies, webinars en workshops voor gemeenten en woningbouwcorporaties. We bieden o.a. expertise op het vlak van geluid, parkeren/mobiliteit, RO-vraagstukken, optoppen, stikstof en energie. We beschikken over een Expertteam Realisatie Woningbouw en bieden kennis en kunde aan via de Vliegende Brigade. We verwachten dat u in de lokale coalitieakkoorden het verkleinen van de woningnood samen met ons en de regio benoemt.

Wat kunt u van ons verwachten?
De provincie staat naast gemeenten om samen te werken aan een leefbare, duurzame en economisch sterke Rotterdamse regio. We ondersteunen gemeenten en regio's op verschillende manieren, onder andere door:

- **Kennis en expertise** vanuit onze opgavedomeinen;
- **Samenwerking** bij regionale opgaven en strategische projecten;
- **Gebiedsgerichte ondersteuning** bij programma's voor wonen, energie, mobiliteit en natuur;
- **Ruimte voor innovatie en pilots** zoals nieuwe bouwvormen, collectieve warmteoplossingen en circulaire bedrijventerreinen;
- Advies en middelen voor **participatie en inclusie**;
- **Financiële instrumenten**, waaronder subsidies voor woningbouw, energietransitie, bestuurskracht en klimaatadaptatie. Kijk voor een actueel overzicht ook op https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/subsidies/subsidies/.

Wij nodigen u graag uit om samen te verkennen hoe we deze kansen kunnen benutten. Uw regio-accounthouder staat klaar om met u in gesprek te gaan over concrete afspraken en uitvoeringsprogramma's. U kunt ons hiervoor benaderen via Marijn ten Brinke (m.ten.brinke@pzh.nl of 06 - 1190 7670). Samen zorgen we voor een toekomstbestendig Zuid-Holland.

Het aanbod dat we u eerder deden om bij te dragen aan de inwerkperiode van raadsleden staat onverminderd. We zijn graag bereid om gemeenteraden een toelichting te geven op wat er speelt en welke rollen en verantwoordelijkheden partijen hebben. Dit kunnen we per gemeente of regio op maat aanbieden.

Wij kiezen ervoor deze brief regionaal te versturen, omdat veel van de opgaven waar we samen voor staan – zoals woningbouw, bereikbaarheid, energietransitie en natuurherstel – niet ophouden bij gemeentegrenzen. Er bestaan verschillende manieren om regio's in te delen (bijvoorbeeld op basis van economie, zorg, mobiliteit of cultuur), maar voor deze brief hanteren wij het perspectief van onze bestuurlijke regio's.

Wij wensen u veel succes bij de formatie en zien uit naar een vruchtbare samenwerking.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,	voorzitter,
drs. M.J.A. van Bijnen MBA	mr. A.W. Kolff

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS-2026-0001081) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact

Afschrift aan
De gemeenteraad, via de griffie

Aan informateur dhr. D. Samsom

Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam

Rotterdam, 22 april 2026

Geachte heer Samsom,

Graag feliciteer ik u met uw benoeming tot informateur voor het nieuwe college van B&W in Rotterdam. Ik wens u veel succes toe bij deze belangrijke taak.

Met deze brief wil ik u verzoeken om in de gesprekken met de formerende partijen het belang van de blijvende aandacht voor de versterking van Rotterdam-Zuid mee te nemen. In dit gebied -éénderde van Rotterdam en met ruim 211.00 inwoners zo groot als Groningen of Tilburg- gaat het beter dan voorheen maar het succes is broos en het doel nog ver. De urgentie, ambitie en inspanningen van de partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) blijven broodnodig. Dat geldt zeker ook voor de gemeente Rotterdam, een van de belangrijke partners in het NPRZ.

De uitdagingen waar Rotterdam-Zuid voor staat, of het nu gaat om schoolprestaties, of het vinden en vasthouden van werk waarvan je kunt rondkomen, wonen, veiligheid en toenemende polarisatie in de samenleving, zijn fors groter dan in de rest van de stad en de G4. Ook zijn ze meer dan elders met elkaar vervlochten.

Dat is de uitdaging waar partners in het NPRZ al veertien jaar aan werken. Het NPRZ is een voorbeeld geworden voor andere gebieden in het land. Om dat te blijven is het commitment van het nieuwe stadbestuur onmisbaar.

Er zijn een paar punten waarvoor ik graag uw aandacht vraag:

1. **Financiering NPRZ-interventies**
   De financiering van de NPRZ-interventies geschiedt via co-financiering, waarbij Rijk en gemeente 50% van de benodigde financiën bijdragen. Bij de gemeente is een deel hiervan al in de begroting opgenomen, en een deel nog niet. Met de gemeente hebben we op ambtelijk niveau uitgerekend wat er nodig is de komende jaren en ook wat er in de begroting zou moeten kunnen passen. Het is een integraal pakket waar geen losse onderdelen uit kunnen worden weggehaald. Minder middelen dan in het Uitvoeringsplan 2023-2027 is afgesproken, betekent minder rijksfinanciering, mindere schoolprestaties, minder uitstroom naar werk, en minder woningen. Dat is een uitdaging voor het

Dit document is geclassificeerd als vertrouwelijk.

nieuwe stadsbestuur. Het goede nieuws is dat het nieuwe kabinet haar helft van de middelen al heeft opgenomen in de begroting.
Een onderdeel van deze financiën is het recente advies van de commissie Van Rijn, waarin het Rijk, gemeente, corporaties en het NPRZ-programmabureau hebben afgesproken €685 miljoen te investeren in nieuwbouw en herstructureringen op Zuid. Deze overeenkomst is een grote doorbraak. En ook hard nodig. Want we helpen inwoners van Zuid aan betere schoolcarrières en vaster en beter betaald werk. Maar zonder betere woningen verhuizen inwoners die maatschappelijk stijgen uit de wijk, of zelfs uit Zuid. Het dekken van het gemeentelijk deel van deze opgave is een forse investering maar essentieel voor de integrale aanpak van de NPRZ-partners.
Het Rijk heeft haar deel van deze investering in nieuwbouw en herstructurering op Zuid al opgenomen in de begroting. Corporaties, in dit geval Woonstad Rotterdam, dragen ook bij. Bij de gemeente is een deel al beschikbaar en een ander deel moet bij deze onderhandelingen worden afgesproken. Het is een investering met een positieve maatschappelijke businesscase en een enorme hefboomwerking, vanwege rijksfinanciering maar ook voor de toekomst van Rotterdam-Zuid als volwaardig deel van de Randstad.
Een financiële bijlage hierover is, indien gewenst, beschikbaar.

2. **Aandacht voor de jongste generatie op Zuid**
   Uit onze Midterm-evaluatie in 2022 kwam naar voren dat onze kinderen veel achterstanden hebben als ze op de basisschool starten. In het actieprogramma 'Het Jonge Kind -9 maanden tot 4 jaar' is afgesproken dat gemeente en Rijk zich inzetten om (bijna) gratis kinderopvang aan te bieden, vooruitlopend op rijksbrede invoering. Deze is nu beoogd in 2029. Kinderopvang is bij ons niet alleen een arbeidsmarktinstrument, maar ook een voorziening die helpt om ouders en kinderen gelijke kansen te geven. We zijn inmiddels gestart op twee locaties en aan uitbreiding wordt gewerkt. Met het nieuwe stadsbestuur willen we graag stappen zetten om voorzieningen en middelen verder te bundelen en samen met het Rijk tot een constructie te komen om Zuid-brede invoering mogelijk te maken, en daarmee landelijk koploper te worden. Verreweg het grootste deel wordt gefinancierd door het Rijk, maar voor de uitvoering zijn slimme constructies nodig en moeten risico's voor terugvordering worden afgedekt. Wij hopen dat het nieuwe stadbestuur daar een bijdrage aan wil leveren.

3. **Cultuur&Campus is een kans voor Zuid**
   Vanuit het NPRZ pleiten we al langer voor het Charloisse Hoofd, bij de ingang van de Maastunnel, als locatie voor een serieuze vestiging van de Rotterdamse

Dit document is geclassificeerd als vertrouwelijk.

campus van de TU Delft. Vestiging op Zuid maakt de verschillen in de stad kleiner. Andere pluspunten van een vestiging op Zuid zijn de nabijheid van veel potentiële studenten in de aangrenzende wijken, evenals veel relatief goedkope huisvesting. en de nabijheid van bedrijven in de haven. Nergens anders zal deze vestiging zo'n grote sociale, maatschappelijke en economische impact hebben zoals op Zuid. De NPRZ-partners, en ook de Manifestgroep Rotterdam Zuid, pleiten om een serieuze vestiging op Zuid dichtbij de haven bovenaan de lijst te zetten.

Tot slot nog een mooi bericht. Op 19 mei overhandigen de 130 deelnemers van het NPRZ Burgerberaad op Zuid aan het NPRZ-bestuur het antwoord op de vraag: hoe zorgen we samen voor meer kansen op werk waarvan je kan rondkomen als inwoner van Zuid. Uitvoering van deze adviezen vraagt commitment van het stadsbestuur en de gemeenteraad. Daarbij gaat het niet zozeer om extra middelen, maar om herprioritering, sturing, samenwerking met hulpverlening en een andere inzet van instrumentarium. De 130 deelnemers aan het Burgerberaad op Zuid hebben door hun deelname meer vertrouwen in de overheid gekregen en voelen zich meer onderdeel van de democratie. Het is daarom belangrijk dat de adviezen worden voorzien van een vervolg.

Uiteraard lichten wij deze punten graag toe in een gesprek.

Ik wens u en de formerende partijen veel succes.

Met vriendelijke groet,

Marco Pastors

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Dit document is geclassificeerd als vertrouwelijk.

Beste Freek,

Zoals telefonisch besproken spijt het me dat we niet in de gelegenheid zijn vanmiddag aan te sluiten. Veel dank nogmaals voor de uitnodiging; zeer gewaardeerd! En belangrijk ook, omdat we denken dat de economische ontwikkeling van Rotterdam de komende tijd veel aandacht behoeft. De nood is hoog in diverse sectoren en de spanningen in de wereld versterken die noodzaak om aandacht te hebben voor het ondernemersklimaat.

'Staccato' hierbij de hoofdlijnen uit ons rapport, in de context van de huidige tijd. Met plezier vanzelfsprekend tot nadere toelichting bereid:

- De noodzaak om aandacht te besteden aan 'de lokale economie' is sinds het indienen van de motie door de diverse partijen in de Rotterdamse gemeenteraad, het instellen van de Denktank én het aanbieden van ons advies, alleen maar groter geworden.
- Het ondernemersklimaat staat onder enorme druk: bedrijven vertrekken, stoppen of vestigen zich niet hier maar elders (vaak buiten Europa en iig buiten Nederland).
- Ondernemingen en ondernemers zijn nodig voor werkgelegenheid, om voorzieningen op peil te houden en te ondersteunen; andersom geldt zeker hetzelfde vanuit de brede welvaarsgedachte, om de stad leefbaar te houden en te versterken.

- Ons advies gaat in op:
    - Focus op de sectoren: haven, maakindustrie, medtech (ook in de samenwerking tussen TU Delft en Erasmus MC en versnelling van de valorisatie van kennis)
    - Stimulans van de technologieën cleantech en AI/robotisering
    - Condities voor innovatie en ondernemerschap. Behandel ondernemers en ondernemingen als een cruciaal onderdeel van een levendige stad, geef ondernemers ruimte letterlijk en figuurlijk. Handel niet altijd 'naar de letter' maar 'in de geest van'.
        - Zaken die aandacht behoeven: het verminderen van regeldruk, versnelling van vergunningen, het start-up en scale up ecosysteem blijven ondersteunen en bereikbaarheid over de weg, het water, spoor en door de lucht. Aandacht voor bedrijventerreinen en fysieke ruimte.
        - Speciale aandacht verdient net-congestie en betaalbaarheid van energie: in een 24/7 economie, zijn betrouwbare, stabiele en goedkope energiebronnen cruciaal; 'parttime' energiebronnen zijn niet voldoende en de juiste mix is belangrijk. Netcongestie kan versneld opgelost worden

door veel meer lokale energie-hubs te stimuleren; vaak is congestie 'theoretisch' obv aansluit-capaciteit ipv werkelijke capaciteit en kan er veel meer gedeeld en samengewerkt worden met de gemeente in een coördinerende/stimulerende rol.

  - De juiste condities voor het behoud en aantrekken van talent: een leefbare stad, met een sterk cultureel leven, aandacht voor winkelgebieden ook buiten het centrum en woningbouw ook voor midden-inkomens en starters, blijvend investeren in Zuid en een veel betere aansluiting van het onderwijs op de woningmarkt.

- In het algemeen geldt: geef 'Economie' (als afdeling binnen de gemeente) meer ruimte en slagkracht om de lokale economie te ondersteunen én de lobby in Den Haag en Brussel te kunnen intensiveren.
- Tot slot hebben wij in ons rapport aangeboden van 'Denktank naar Doe-tank' te gaan: gebruik ondernemers als toets, reflectie als klankbord én als aanjager. We zijn blij te horen dat er voorbereidingen worden getroffen om voor bovengenoemde sectoren specifieke 'doe-tanks' in te richten

Nogmaals, graag tot nadere toelichting bereid. Veel wijsheid gewenst in de komende periode.

Met vriendelijke groet,

JOLANDA
JANSEN

CEO

M +31 (0)6 22232002

T +31 (0)10 2933300

W www.ahoy.nl

ROTTERDAM AHOY BUILT FOR EXPERIENCES

MBO – HBO – WO: gezamenlijk perspectief voor de coalitie Rotterdam 2026–2030

Een perspectief voor jongeren, kennis en impact

Aan de onderhandelende partijen van PRO, VVD, D66 en DENK
Rotterdam, april 2026

Geachte Jeroen, Tim, Chantal en Faouzi

U staat voor een belangrijke en eervolle opgave: Rotterdam de komende vier jaar een grote, zichtbare stap verder brengen. De mbo-, hbo- en wo-instellingen in onze stad vertegenwoordigen samen ruim 130.000 studenten. Zij zijn de toekomst van Rotterdam én leveren vandaag al een enorme bijdrage aan werk, innovatie, onderwijs, onderzoek en maatschappelijke betrokkenheid. Deze jongeren zijn *hét* (toekomstige) human capital van de stad.

Wij willen daarom een perspectief bieden om een gezamenlijke investeringsagenda voor onderwijs en onderzoek samen met de gemeente Rotterdam vorm te geven.

Niet door opnieuw uit te vinden wat al loopt, maar door bestaande initiatieven te bundelen, te verduurzamen en waar gewenst ook te versnellen en strategisch te versterken. Zodat we onze bestaande initiatieven en samenwerking verder kunnen uitbouwen en zo gezamenlijk kunnen verder bouwen aan de toekomst van de stad.

Mbo, hbo en wo werken in Rotterdam intensief samen binnen de **onderwijs- en onderzoekswaaier**. Juist deze samenwerking maakt impact mogelijk, maar we zijn ervan overtuigd dat er meer mogelijk is. Wij stellen voor om in de komende collegeperiode gericht focus aan te brengen via één gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksagenda.

Die gezamenlijke focus ligt nadrukkelijk op: **ontwikkeling, perspectief en emancipatie van en voor jongeren en studenten.**

Rotterdam als katalysator voor talentontwikkeling in onderwijs en onderzoek

Wij hebben 130.000 studenten in Rotterdam Rijnmond. We moeten ons meer profileren, zowel als een kennisstad & als een doe-stad. Onze studenten vormen de toekomst en moeten meer gekoesterd worden. Ook liggen er volop kansen om Rotterdammers (en daarbuiten) te enthousiasmeren, te emanciperen en hun productiviteit en verdienvermogen te vergoten door te richten op een Leven Lang Ontwikkelen.

Een aantal concrete ontwikkelingen en initiatieven waarin door mbo-, hbo- en wo-instellingen wordt samengewerkt en geïnvesteerd, zijn onder meer:

- Het Manifest voor Rotterdam-Zuid 2026. Dit schetst een integrale aanpak, aanvullend op het NPRZ, waarin onderwijs en onderzoek een vanzelfsprekende rol spelen in de bredere agenda voor dit gebied en de opgaven die er spelen.
- De opening eind 2026 van een nieuw onderwijsgebouw van Hogeschool Rotterdam aan de Laan op Zuid, samen met BOOR en de gemeente.
- Het Ambitiedocument **Stadiondriehoek** waar ook de Erasmus Universiteit Rotterdam is aangesloten, met onder meer de **AI Datacampus**.
- De verkenning naar van de **IT Campus 2.0** en de opening van het **Sociaal AI Lab**, waarin mbo, hbo en wo al samenwerken.
- De transformatie van Albeda Rosestraat naar een Stads- en Cultuurcampus met podiumkunsten is het living lab rondom Albeda@Night, avondprogrammaring voor studenten, jongeren en buurtbewoners van Rotterdam-Zuid.
- De **Cultuur & Campus** op de Putselaan, een plek in Rotterdam-Zuid waar cultuur, onderwijs (o.a. Erasmus Universiteit, Codarts, Willem de Kooning Academie, Hogeschool Rotterdam) en de buurt samenkomen. Duurzaamheid, inclusiviteit en maatschappelijke impact staan centraal.
- Onderzoek naar **mentale gezondheid, gelijke kansen, sociale veiligheid en prestatiedruk** onder leiding van prof. dr. Eveline Crone (EUR) en practor dr. Kayla Green (Albeda-EUR). Hierbij vindt nu al een oriëntatie plaats op de samenwerking met Erasmus MC.
- De groeiende onderwijs- en onderzoeks-gemeenschap op de Hillevliet.
- De mooie tech-ontwikkelingen op de **RDM-campus**.
- Samenwerking met de **directie Veilig** van gemeente Rotterdam rond jongeren en preventie, o.a. het project Unlocked.

En last but not least de stappen die we gezamenlijk met de TU Delft zetten in **Campus Rotterdam** thema's Health & Tech, Grootstedelijk, Haven & Energie, waarbij we o.a. inzetten op nieuwe onderwijsprogramma's die inspelen op vraagstukken in onze stedelijke context.

Voorstel: gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksagenda

Wij stellen voor om samen met de gemeente Rotterdam te investeren in een samenhangende onderwijs en onderzoeksagenda gericht op het investeren en/of verduurzamen van thema's en activiteiten als:

- Onderzoek met en voor de stad, samen met jongeren en studenten.
- De ontwikkeling van doorlopende leerlijnen zodat we de verbindingen in de onderwijswaaier versterken, op voor de stad relevante kennisgebieden.
- Living Labs waarin onderwijs, onderzoek en participatie samenkomen en studenten daadwerkelijke maatschappelijke impact voor de buurt of wijk ontstaat.
- Veerkracht (resilience), weerbaarheid en vitaliteit van jongeren en burgers versterken.
- Alle studenten digitaal competent maken via IT Campus 2.0 en de AI Datacampus, waar het nieuwe gebouw van Hogeschool Rotterdam op Zuid en het Sociaal AI Lab ook een rol spelen. Zo verhogen wij ook de inclusie en de arbeidsproductiviteit van burgers en beroepsbevolking.
- Gelijke kansen in het onderwijs, onder meer via extra inzet op basisvaardigheden en een gezamenlijke laptopregeling voor alle studenten, te beginnen bij het mbo.

Randvoorwaardelijk voor het welzijn van jongeren en studenten is goede huisvesting; hiervoor vragen wij nadrukkelijk aandacht.

Gevraagde investering

Op basis van eerdere ervaringen, waaronder in andere grote steden en de huidige bijdragen van mbo-, hbo- en wo-instellingen, vragen wij de coalitiepartners om flink te investeren en in overleg met ons voldoende middelen te reserveren voor de collegeperiode 2026-2030. Dit maakt het mogelijk om een gezamenlijke agenda te realiseren, voortbouwend op wat er reeds is en in aansluiting met uw agenda als coalitie voor de komende vier jaar, die daadwerkelijk verschil maakt voor jongeren, studenten en de toekomst van Rotterdam.

Tot slot

De mbo-, hbo- en wo-instellingen hebben Rotterdam veel te bieden. Wij investeren volop, maar willen dit samen met de gemeente naar een hoger niveau tillen. Met een gezamenlijke agenda kunnen we Rotterdam duurzaam versterken en jongeren het perspectief geven dat zij verdienen.

Met vriendelijke groet,

Namens vier instellingen uit de onderwijswaaier in Rotterdam,

Albeda, Zadkine, Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam

Senioren Wonen Werken Samen <sww.rotterdam@gmail.com> 17 mrt 2025,

Geachte heer Samson,

Geachte onderhandelaars van PRO, D66, VVD en DENK,

Graag vragen we aandacht voor de woon- en leefwensen van Rotterdamse senioren in de komende vier jaar.

In het coalitieakkoord ware daar een richtinggevende en afrekenbare passage over op te nemen.

Bijvoorbeeld:

Stimuleer collectief wonen, met name voor senioren

De gemeente Rotterdam bevordert collectieve woonvormen voor senioren om doorstroming te versnellen, eenzaamheid te verminderen en zorgkosten te beperken.

De gemeente reserveert grond en versoepelt regelgeving om deze initiatieven te ondersteunen.

Collectieve woonvormen voor senioren nemen we structureel op in de Woonvisie en andere beleidsdocumenten.

De onderbouwing hiervoor is kwalitatief en kwantitatief dringend.

Ondergetekende, vereniging Senioren Wonen Werken Samen, heeft een en ander al geschetst bij onze input voor de verkiezingsprogramma's die we voorjaar 2025 aan alle gemeenteraadspartijen hebben gemaild (zie de bijlage).

Herhalend: nu al is bijna een kwart van de Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Met de demografische ontwikkelingen ('dubbele vergrijzing') gaat het zeer binnenkort over ruim 150.000 burgers.

Velen van hen wensen in hun huidige woning te blijven. Het is de vraag of dat op termijn voor iedereen realiseerbaar is. Veel woningen zijn niet levensloopbestendig / gelijkvloers / toegankelijk; vele zijn ook te groot voor de één of twee bewoners. Daarnaast is de realiteit dat met het klimmen der jaren de kans op zorgbehoefte toeneemt, en iedereen kent de voorspellingen over thuiszorg en mantelzorg. Het mantra 'zelfredzaamheid' heeft niet altijd het beoogde doel bereikt omdat veel - met name echt oude - senioren gewoon niet meer in staat zijn om hun eigen huishouden draaiend te houden, hun eigen gezondheid op peil te houden.

Daarnaast zijn een groeiend aantal senioren ook niet meer bereid om op hun eentje te blijven wonen.

Landelijk onderzoek wijst uit dat het idee 'delen, samendoen' steeds aantrekkelijker wordt.

Bij het faciliteren van collectief wonen wordt terecht ook altijd gewezen op andere voordelen die sociaal èn financieel relevant zijn. Vermindering eenzaamheid, benutting

zilveren talent, minder zorgbehoefte, betere gezondheid, hechtere sociale cohesie en dergelijke. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat veel senioren zelf serieus nadenken over een vorm van gemeenschappelijk wonen. Afhankelijk van de vraagstelling gaat het over enkele tot meerdere tientallen procenten, dus in Rotterdam tenminste vele duizenden geïnteresseerden.

De huidige vormen van collectief wonen zijn bij lange niet genoeg.

Daarom wordt vanuit meerdere organisaties gepleit voor uitbreiding van soort en aantal seniorencomplexen.

Over senioren gaat het vooroordeel rond dat wij 'noooit' ons huis willen verlaten.

De realiteit is dat verhuizen een serieuze optie wordt als het een kwalitatieve stap omhoog is: 'van groot naar beter'.

Voor Rotterdam komt daar het argument 'doorstroming' bij.

Gezien de stagnerende ontwikkeling in de volkshuisvesting is elke - te - grote woning die vrijkomt welkom omdat daar een gezin .... etcetera.

De gemeente Rotterdam heeft in de afgelopen periode stappen gezet in het faciliteren van collectief-woon-initiatieven, onder meer via het programma Goud voor Oud meer ThuisPlusflats.

Dat is een noodzakelijke beweging, want veel senioren met een wens tot gemeenschappelijk wonen zijn aangewezen op - sociale - huur.

Een serieus beleid om, net als in andere steden, de woonwensen van senioren te honoreren verdient echter bredere inbedding.

.Ten eerste dient de beeldvorming te verschuiven van 'oud = zorgbehoevend, zielig en lastig' naar 'senioren hebben kwaliteiten, talenten en ja ook wensen'.

.Ten tweede zou alleen al het percentage/aantal jongere en ouderwordende senioren rechtvaardigen dat de effecten op die groep bij èlk voorgenomen beleid meegewogen wordt.

.Ten derde - en hier gaat deze mail in het bijzonder over - moet de gemeente haast maken met het stimuleren van collectieve woonvormen: ook door senioren zelf, in eigen regie.

Dus naast de noodzakelijke sociale-huurcomplexen dienen de andere segmenten uitgebreid worden: middenhuur, vrije sector, koopvarianten zoals CPO's.

We benadrukken daarbij dat veel senioren heel goed bereid en in staat zijn om een actieve rol te spelen in de ontwikkeling van hun volgende, gemeenschappelijke, woonvorm.

'Zilveren talent', 'recycling van levenservaring' en 'behoud van maatschappelijk kapitaal' zijn trefwoorden die het belang voor de gemeente Rotterdam benadrukken.

Om deze reden pleiten we voor passages in het te vormen Coalitieakkoord die senioren houvast geven bij het realiseren van hun eigen volgende collectieve leefsituatie.

<u>Achtergrondinformatie</u>

Landelijk maar ook in Rotterdam is veel steun voor een proaktief seniorenbeleid, dat onder meer recht doet aan de wens om collectief te gaan bouwen en wonen.

. Actieagenda Goud voor Oud 2023 - 2026 https://www.rotterdam.nl/actieagenda-goud-voor-oud

en over de resultaten "Resultaten Goud voor Oud - actieagenda 2023-2026 ; M23IO-62 - 26bb000503 Datum: B&W 27 januari 2026 "

. https://rococo.coop/ 'Betaalbaar wonen met meer zeggenschap' pleitend voor meer coöperatieve verenigingen van burgers die zelf samen woningen willen ontwikkelen en beheren; met onder meer het recente 'Coöperatief stembusakkoord' dat door meerdere nu onderhandelende partijen is ondertekend.

. OSO Stichting Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties, https://www.osorotterdam.nl/ososite/wp-content/uploads/2025/05/ManifestOSO20262030.pdf Manifest over de kracht - en de behoeftes - van senioren.

. Advies BurgerPanel Rotterdam https://www.burgerpanelrotterdam.nl/oud-onder-1-dak/ over meer gemeentelijke dienstverlening betreffend cohousing.

. De Intentieovereenkomst 'Coöperatief Wonen in Rotterdam', (bijlage) dd 9 maart 2026, mede ondertekend door wethouder mw Chantal Zeegers - blijkens de tekst handelend over al het collectief wonen, ook CPO's.

Conclusie:

Na andere steden (en landen) is het aan Rotterdam om de komende vier jaar serieus werk te maken van de noodzaak en de wens van senioren om collectief te gaan wonen.

Met name het vinden van een geschikte lokatie (gebouw, kavel) en het (ver-)bouwen moet en kan de gemeentelijke organisatie versnellen en vergemakkelijken.

Namens 100 à 200.000 Rotterdamse burgers roepen we u op om snel (en structureel) de mogelijkheden te vergroten voor senioren die gemeenschappelijk willen gaan leven en gezond en maatschappelijk aktief blijven.

Desgewenst zijn we graag bereid om met u in overleg te gaan over bijvoorbeeld nadere onderbouwing.

Vriendelijke groet,

Elske Schreuder

Senioren Wonen Werken Samen

Geachte mensen van .....,

De Rotterdamse vereniging Senioren Wonen Werken Samen SWWS geeft u bij deze input voor uw (concept-)verkiezingsprogramma Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Stimuleer collectief wonen, met name voor senioren

De gemeente Rotterdam bevordert collectieve woonvormen voor senioren om doorstroming te versnellen, eenzaamheid te verminderen en zorgkosten te beperken.

De gemeente reserveert grond en versoepelt regelgeving om deze initiatieven te ondersteunen.

Collectieve woonvormen voor senioren nemen we structureel op in de Woonvisie en andere beleidsdocumenten.

SWWS wijst er op dat méér passende (gemeenschappelijke) huisvesting voor senioren dringend geboden is, zowel wat betreft aantallen als om kwalitatieve redenen.

Zoals de gemeente zelf al aangeeft

*'Rotterdam is een stad voor jong én oud. Het aantal ouderen zal de komende jaren fors toenemen, in 2035 is **1 op de 5** Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Om daar goed op voorbereid te zijn en ouderen een goede oude dag te bieden, met goede zorg, een geschikte woning en een veilige leefomgeving met sociale contacten, ontwikkelen we in 2019 samen met onze partners, specialisten en ouderen zelf een Masterplan 'Ouder en Wijzer'. Afgelopen vier jaar heeft Rotterdam het voortouw genomen in de strijd tegen eenzaamheid en in het bijzonder in de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen. We zetten die strijd deze collegeperiode met dezelfde inzet voort en willen een daling van 3%punt in het aantal ouderen (65+) in eenzaamheid realiseren.'*

https://archieven.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/apps/eersteherziening2022/hoofdlijnen/06-collegebeleid/

Een groot deel van de huidige senioren woont, alleen of met een partner, in een woning die te groot is (geworden).

Bovendien zijn veel huizen door bijvoorbeeld trappen niet levensloopbestendig.

Met de dubbele vergrijzing zijn veel woningen steeds minder passend en veilig voor senioren.

Terwijl ze wel geschikt zijn voor de vele anderen (jongeren, gezinnen) die een woning in Rotterdam zoeken.

Het tekort aan woningen is op te lossen met meer doorstroming.

Veel senioren zijn bereid om te verhuizen 'van groot naar beter' wanneer hun woonsituatie er op vooruit gaat.

Dat betreft betaalbaarheid, vertrouwde buurt, goede nabije voorzieningen, en – in toenemende mate – meer gezamenlijkheid.

Nu al heeft een kwart van de ouderen serieuze belangstelling voor vormen van collectief wonen/leven.

Het aanbod van collectieve woonvormen blijft echter ver achter bij deze vraag.

Er bestaat behoefte aan huurwoningen, maar ook aan koop, en mengvormen.

Landelijk worden initiatieven van oudere burgers ondersteund door bijvoorbeeld https://www.lvgo.nl/ .

En Den Haag presenteerde onlangs een stimuleringsplan:

'De gemeente Den Haag gaat de komende jaren nieuwe innovatieve woonconcepten in Den Haag stimuleren. De gemeente gaat zich richten op het vinden van locaties en vastgoedobjecten voor met name wooncoöperaties, CPO's en andere collaboratieve groepswoonvormen binnen het betaalbare segment. Waar mogelijk binnen een 'urban mix' concept bedoeld voor- of in combinaties met senioren, zorgbehoevenden, cultuursensitieve groepen, meer generaties, jongeren, statushouders of asielzoekers.'

https://www.zorgsaamwonen.nl/artikel/woonvormen/gemeente-den-haag-biedt-ruimte-aan-innovatieve-woonvormen

Maar in Rotterdam blijken de ervaren noodzaak en de mogelijkheden om collectief bouwen & wonen te faciliteren, nog onvoldoende.

Dit terwijl de voordelen legio zijn van woongebouwen waar senioren (en eventueel anderen) die dat willen in gezamenlijkheid kunnen leven.

Niet alleen komt er een hele verhuisketen op gang, maar collectiviteit is benutting van talent, nabuurschap, samenredzaamheid.

Efficiënte indelingen met privacy èn gedeelde ruimtes en faciliteiten besparen ruimte: minder bezit maar meer tot je beschikking.

Gezondheid, zelfredzaamheid en de mogelijkheid tot participatie nemen toe; eenzaamheid neemt af.

Waar buren naar elkaar omkijken kunnen mantelzorgende familieleden ontlast worden, en zorgkosten verminderen.

De Rotterdamse koepelorganisatie OSO https://www.osorotterdam.nl/ onderbouwt de noodzakelijke aandacht voor senioren en wonen ook met feiten en ervaringen, zie onder meer https://www.osorotterdam.nl/ososite/wp-content/uploads/2024/07/OSORotterdammanifest20222026versieaug2021.pdf .

SWWS als 'broedplaats' voor initiatieven tot wooncollectiviteit in eigen regie streeft bovendien naar recycling van levens- en werkervaring: senioren die passend en veilig wonen, zijn in de gelegenheid om hun talenten in te (blijven) zetten voor de Rotterdamse samenleving.

Daarom bevelen we u aan om bovengenoemde passage op te nemen in uw Verkiezingsprogramma voor de Rotterdamse Gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026.

We zijn graag bereid een en ander mondeling toe te lichten; ook kunnen we u ons Jaaroverzicht 2024 toemailen.

Met vriendelijke groet,

Namens Senioren Wonen Werken Samen SWWS,

Elske Schreuder,

voorzitter

COÖPERATIEF WONEN IN ROTTERDAM

RoCoCo INTENTIEOVEREENKOMST Gemeente Rotterdam

Doel

Rococo en gemeente hebben de gezamenlijke intentie om coöperatief en collectief wonen in Rotterdam te realiseren en bereikbaar te maken voor iedere Rotterdammer. Wij willen deze vorm van wonen ontwikkelen als een blijvend betaalbare en maatschappelijk waardevolle bijdrage aan de woonopgave in Rotterdam.

Context

De Gemeente Rotterdam heeft collectief wonen opgenomen in de Woonvisie 2024 als onderdeel van de pijler 'Meer en betaalbare woningen' en om woonvormen te realiseren die bijdragen aan samenredzaamheid en sociale cohesie. RoCoCo is een netwerk dat kennisdeling, agendering en verbinding tussen bewoners, professionals en gemeente stimuleert om coöperatief wonen aan te jagen.

Gedeelde waarden

- Betaalbare stad – vergroten van een blijvend betaalbare woningvoorraad.
- Gemeenschapszin – bevorderen van eigenaarschap, sociale samenhang en welzijn.
- Leefbare wijken – versterken van vitale, gemengde buurten met sociale functies.
- Duurzaamheid – stimuleren van energiezuinige, circulaire en toekomstbestendige woonvormen.

Rollen en bijdragen

Gemeente Rotterdam:

- Neemt collectief (onder meer ook CPO) en coöperatief wonen mee in planvorming en locatieontwikkeling.
- Richt een transparant selectieproces voor de toekenning van locaties aan bewonersgroepen.
- Faciliteert groepen via een duidelijk proces en aanspreekpunt.
- Borgt kennis en deskundigheid binnen de organisatie en scherpt waar mogelijk beleid aan met geleerde lessen.
- Verbindt met landelijke initiatieven (wetgeving, leenfonds, beoordelingskaders).
- Co-financiert RoCoCo voor stedelijke mobilisatie en kennisactiviteiten.

RoCoCo:

- Agendeert coöperatief wonen en vergroot de betrokkenheid van Rotterdammers.
- Professionaliseert bewonersgroepen via kennisdeling en training (naar 'kaartenbak-klaar' en slagvaardig).
- Adviseert de gemeente over toegankelijke procedures.
- Verbindt bewoners, bestaande wooncoöperaties, gemeente en professionals.
- Biedt kennis, een toegankelijk netwerk en tools voor coöperatief wonen in Rotterdam.

Werkafspraken (2026–2027)

- Gemeente Rotterdam: Realisatie van drie ontwikkellocaties met collectieve waarde.
- RoCoCo: Publiekscampagne om Rotterdammers over coöperatief wonen en ontwikkelen te informeren.
- Beiden en waar zinvol gezamenlijk: Kennisontwikkeling en professionalisering bij gemeente, ontwikkelaars, corporaties en bewonersgroepen.
- RoCoCo: Jaarlijks 3–4 kennis- en netwerkbijeenkomsten.
- Gezamenlijk: Halfjaarlijkse evaluatie en nieuwe mijlpalen.

Duur en karakter

Deze overeenkomst geldt voor een periode van twee jaar (2026-2027). In het eerste kwartaal van 2027 evalueren partijen de samenwerking en bepalen of een formele samenwerkingsovereenkomst gewenst is. Deze intentieovereenkomst is niet juridisch bindend, maar richtinggevend en gebaseerd op wederzijds vertrouwen. We bepalen in deze periode hoe we onze samenwerking voortzetten.

Ondertekend te Rotterdam, op 9 maart 2026

Chantal Zeegers, wethouder Klimaat, Bouwen en Wonen

Anne Ketelaar, Egbert Franse, Hilde Vervloet, Sannetje van Haarst, Robbert de Vrieze.

Gemeente Rotterdam

RoCoCo

Manifest – Rotterdam Groeit:
Van Kans naar Kracht met één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

In het kort
In Rotterdam wordt vandaag een kind geboren dat rond 2044 volwassen zal zijn. De vraag is in wat voor stad dit kind opgroeit: een stad van systemen en loketten, of een stad die zijn ontwikkeling centraal stelt.

Kinderen groeien niet op in beleidsterreinen, maar in gezinnen, op school en in hun wijk. Toch organiseren we hun ondersteuning nog steeds versnipperd. Onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en welzijn werken naast elkaar, met eigen regels en verantwoordelijkheden. Dat maakt het voor professionals ingewikkeld en voor ouders onnodig complex.

We weten al wat werkt: vroeg beginnen, taalontwikkeling stimuleren, kansenongelijkheid aanpakken en volwassenen rondom kinderen laten samenwerken. De vraag is daarom niet óf het anders moet, maar of we het durven.

In dit manifest doen onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners een voorstel voor een andere aanpak: organiseer de ontwikkeling van kinderen integraal, van vóór de geboorte tot het begin van volwassenheid. Met één duidelijke regie, rondom gezinnen en in de wijk.

Daarvoor is een fundamentele keuze nodig: één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

Met vijf gerichte keuzes kan Rotterdam bouwen aan een stad waarin ieder kind kan groeien van kans naar kracht.

Pleidooi:
Als we eerlijk zijn, weten we het al langer:

Kinderen groeien niet op in systemen, maar in hun dagelijks leven — thuis, op school, op straat en in hun wijk. Toch organiseren we ondersteuning nog steeds versnipperd. Onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en welzijn werken naast elkaar, met eigen regels, financiering en verantwoordelijkheden. Voor professionals is dat ingewikkeld. Voor ouders onnodig complex. Waar zij één kind zien, ervaren gezinnen een wirwar aan loketten en instanties.

Vroeg beginnen en samenwerken rondom het kind is essentieel. De eerste 1000 dagen zijn bepalend voor de ontwikkeling van een kind, taalachterstanden ontstaan al vóór groep 3, kansenongelijkheid groeit vaak buiten schooltijd en we weten dat kinderen zich het beste ontwikkelen wanneer volwassenen rondom hen integraal samenwerken.

De vraag is niet óf het anders moet, maar of we het echt durven: systemen ondergeschikt maken aan wat kinderen nodig hebben en verantwoordelijkheid nemen over grenzen van onze organisaties heen. Dat vraagt dat we onze stad en onze ondersteuning opnieuw durven

inrichten vanuit één uitgangspunt: niet het systeem staat centraal, maar de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Eén doorlopende ontwikkelroute van -9 maanden tot het begin van volwassenheid, georganiseerd rondom gezinnen en wijken. Met één duidelijke regie en continuïteit in ondersteuning, zodat kinderen en gezinnen niet steeds opnieuw hun verhaal hoeven te doen.

Dat vraagt om één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

Scholen en kindcentra zijn de plekken waar vrijwel alle kinderen dagelijks komen. Juist daarom vormen zij de natuurlijke plek om ontwikkeling, preventie en ondersteuning rondom kinderen en gezinnen te organiseren. Wij moeten de leefwereld van het kind en de systeemwereld met elkaar verbinden. Wij moeten de verschillende perspectieven op tafel brengen en samenwerken.

Het onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners zijn bereid zijn hun samenwerking anders te organiseren en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor deze doorlopende ontwikkelroute. Wij vragen nu de nieuwe gemeenteraad om richting te geven aan een toekomstbestendig jeugdbeleid waarin ontwikkeling centraal staat.

Kies voor vijf heldere besluiten:

1. **Kies voor één integrale Rotterdamse jeugdvisie - kies voor één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.**
2. **Investeer in de eerste 1000 dagen**
3. **Positioneer kinderopvang als publieke basisvoorziening**
4. **Maak het kindcentrum het hart van de wijk**
5. **Geef extra aandacht aan de overgang van PO naar VO**

Toelichting:

1. **Kies voor één integrale Rotterdamse jeugdvisie. Kies voor één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.**

   De ontwikkeling van kinderen vraagt om samenwerking over domeinen heen. Wij vragen de gemeenteraad te werken vanuit één stadsbreed kader waarin:
   - De ontwikkelroute van -9 maanden tot het begin van volwassenheid centraal staat;
   - Armoede structureel wordt aangepakt;
   - Mentale gezondheid prioriteit krijgt;
   - De online leefwereld onderdeel is van beleid;
   - Ouders en jongeren echte partners zijn;
   - Bestuurlijke verantwoordelijkheid helder is belegd.

   Dit vraagt niet alleen om investeringen, maar ook om ruimte voor gezamenlijke budgetten, gedeelde teams en minder verkokerde regelgeving tussen domeinen. Dit vraag om één wethouder jeugd met de aandacht op onderwijs en zorg.

2. Investeer structureel in de eerste 1000 dagen

De eerste levensjaren zijn cruciaal voor taalontwikkeling, gezondheid, hechting en kansengelijkheid. Investeren in de eerste jaren is geen zachte maatregel. Het is harde preventie.

Wij vragen de gemeenteraad om:

- Structurele samenwerking tussen verloskundigen, kraamzorg, JGZ, kinderopvang, voorschool en wijkteam;
- Per wijk een duidelijke gezinsroute te organiseren, inclusief wie deze route begeleidt of regisseert;
- Preventie van stress en armoede, bevordering van taal en aandacht voor mentale gezondheid al vanaf de zwangerschap onderdeel te maken van beleid;
- Voorschoolmaatschappelijk werk uit te breiden naar 0–2 jaar;
- Experimenteerruimte te creëren om onderwijs, opvang en zorg beter samen te organiseren.
-

3. Positioneer kinderopvang als publieke basisvoorziening

Kinderopvang is geen arbeidsmarktinstrument, maar een fundament voor de ontwikkeling van kinderen. Het is de plek waar jonge kinderen samen spelen, taal ontwikkelen, ontdekken en leren omgaan met anderen. Als we kansengelijkheid serieus nemen, hoort goede kinderopvang bij de basisvoorzieningen van iedere wijk. Toegankelijkheid alleen is daarbij niet genoeg. Zolang deelname vrijblijvend blijft, blijven juist de kinderen die er het meest bij gebaat zijn buiten beeld. Willen we echt gelijke kansen creëren, dan moeten we het normaal maken dat ieder kind vanaf jonge leeftijd deelneemt aan een rijke voorschoolse omgeving.

Daarom vragen wij de gemeenteraad om:

- Kinderopvang toegankelijk (en minder vrijblijvend) te maken voor alle kinderen, ongeacht de arbeidssituatie van ouders;
- Inclusieve opvang te versterken met extra expertise op de groep;
- Opvang, voorschool en onderwijs per wijk te verbinden tot één doorlopende ontwikkelstructuur – van spelen via spelend leren naar leren;
- Schoolmaatschappelijk werk ook op opvanglocaties te borgen.

4. Maak het kindcentrum het hart van de wijk

Ontwikkeling stopt niet om drie uur. Kinderen die na school kunnen sporten, muziek maken, techniek ontdekken of theater spelen bouwen zelfvertrouwen en motivatie op. Kinderen die dat niet kunnen, lopen vaak ongemerkt achterstand op. Wij vragen de gemeenteraad te kiezen voor een Rotterdams Integraal Dagarrangement waarin:

- Sport, cultuur, techniek, natuur en jongerenwerk onderdeel zijn van de dagstructuur;
- Programma's zoals BSO en School & Omgeving beter worden verbonden;
- Op elke locatie een laagdrempelig schoolzorgteam beschikbaar is;
- Wordt geïnvesteerd in toekomstbestendige huisvesting voor kindcentra.

5. **Maak de overgang van PO naar VO een Rotterdams speerpunt**
   De overgang van primair naar voortgezet onderwijs is voor veel kinderen een kwetsbaar moment. Wij vragen de gemeenteraad te investeren in:
   - Wijkgerichte voorzieningen waarin onderwijs, opvang, zorg en jongerenwerk samenwerken om kinderen te helpen bij deze overgang;
   - Extra ondersteuning voor kinderen die opgroeien in armoede;
   - Intensief oudercontact rondom deze overgang.

Slot
Stel u zich een stad voor waar ieder kind, ongeacht postcode, toegang heeft tot een rijke ontwikkelomgeving. Waar ouders niet verdwalen in loketten. Waar professionals samenwerken in plaats van langs elkaar heen werken. Waar talentontwikkeling niet afhankelijk is van inkomen. Dat is geen idealisme. Dat is een bestuurlijke keuze.

Rotterdam kan kiezen voor: Ontwikkeling boven systeem. Samenwerking boven schotten. Perspectief boven problemen. Rotterdam kan kiezen voor één wethouder Jeugd. Zo bouwen we aan een stad waar ieder kind kan groeien van kans naar kracht een stad en behouden we talent en kennis voor diezelfde stad.

De richting is helder en breed gedragen. Nu is het moment om samen door te pakken.
Ga met ons in gesprek vóór het nieuwe gemeentebestuur aantreedt.

De gemeenteraad kan hierin een doorslaggevende rol spelen.

Dit manifest wordt aangeboden door:

Claudia Doesburg – Bestuurder Groot Rotterdam
Jasmijn Kester – Vicevoorzitter SARO – Samen Ambitieus Rotterdams Onderwijs

Mede ondertekend en gedragen namens bestuurders en directeuren (o.a.):
Cihan Gerdan SIPOR Stichting Islamitisch Primair Onderwijs Rijnmond | Luuk van Troost RDO, Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs | Janey van Kaam Stichting Opwijs | Ingrid van Doesburg PCBO | Ton Groot Zwaaftink RVKO Rotterdamse Vereniging Katholiek Onderwijs | Renata Voss Stichting BOOR | Niels Kooijman Kinder Service Hotels | Jennyfer van Leeuwen De Rotterdamse Montessorischool kindcentrum | Ginny van Büüren van Heijst Rotterdamse Schoolvereniging | Reinout Wissenburg Samenwerkende Vrijescholen Zuid- Holland | Samira Bouharrou Kinderopvang Het Paleisje | Katrien van de Gevel Thomas More Hogeschool | Jakolien Kraiema Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam | Ellen Kennis Van Oldenbarneveltschool | Femke Zweekhorst Hogeschool Rotterdam | Jurgen Gijzen Albeda | Ingrid van Steenhoven | Hanna Klop Montessorischool Kralingen | Elsbeth Veldhuuijzen Hogeschool Inholland | Duco Ferwerda JINC | Mirjam van Rijn Teamtoekomst | Martine van der Pluijm Hogeschool Rotterdam

Aanvullende oproep
De recent vastgestelde Regiovisie Jeugdhulp Rotterdam Rijnmond (2026–2030) bevestigt wat nodig is: kinderen en gezinnen zijn alleen echt geholpen met samenhangende ondersteuning, waarin onderwijs, zorg en maatschappelijke partners gezamenlijk optrekken. Tegelijkertijd zijn onderwijs en kinderopvang niet betrokken geweest bij de totstandkoming van deze visie. Juist deze partners zijn dagelijks bepalend voor de ontwikkeling van kinderen.

Daarom roepen wij de gemeente op om, vanuit zowel de regiovisie als dit manifest, alle relevante partijen samen te brengen en te werken aan integrale besluitvorming. Aan een samenhangend systeem van onderwijs, kinderopvang, zorg en ondersteuning — georganiseerd rondom het kind. Met één gezamenlijk doel: de ontwikkeling van kinderen en jongeren en een sterke pedagogische basis in hun leefomgeving.

Op weg naar een klimaatbestendige en duurzame stad

De gemeente Rotterdam bouwt aan een aantrekkelijke, gezonde, sociale en toekomstbestendige stad. Die ambitie zal ook het nieuwe college in het vizier houden. Natuurstad is hierin van oudsher een belangrijke partner. Niet alleen door jonge en volwassen Rotterdammers natuur- en duurzaamheidseducatie en groene recreatie te bieden, maar ook door dit te integreren met aanknopingspunten voor gezonde leefstijl, sociaal en duurzaam gedrag.

Vanuit de meerjarenstrategie van Natuurstad, opgesteld met inbreng van de gemeente Rotterdam, wil Natuurstad de nieuwe coalitie graag vijf uitgangspunten meegeven:

1

Creëer een natuurinclusief Rotterdam

Een natuurinclusieve stad is een stedelijke omgeving waarin natuur, eco- en leefsystremen en verantwoorde bedrijvigheid integraal en toekomstbestendig samenkomen. Kwaliteit van leven staat centraal in een sociaal-economisch duurzame, bloeiende en aantrekkelijke stad. Dit gaat verder dan alleen vergroenen: natuurinclusiviteit en biodiversiteit worden vanaf het begin af aan meegenomen in het ontwerp van de. buitenruimten, van woonwijken, kantoorgebeden en infrastructuur om zo ecosystemen te herstellen, hittestress te verminderen en leefruimte voor dieren te bieden. Voor Natuurstad levert dit uiteindelijk een duurzame, gezonde en sociale stad op.

Doe dat samen met de inwoners van Rotterdam

Mobiliseer inwoners en betrek ze via community gardens, het samen vergroenen, samen met wijken en straten, buurtorganisaties, overheden en het bedrijfsleven werken aan biodiversiteit, watermanagement , luwteplekken en klimaatadaptatie. Faciliteer en ondersteun bewoners en licht ze voor; Natuurstad noemt dat DuurzaamDoen.

2

3

Maak de groene waterstad het leidende principe

Groene waterstad: kwaliteit van leven in een duurzame, gezonde en sociale stad, maken Rotterdam economisch aantrekkelijk en toekomstbestendig.

Maak de vuistregels uit de Groene Waterstad de norm voor de verdere ontwikkeling van de stad.

Installeer een wethouder Klimaat en Duurzame Stad

Veranker de ambitie van een natuurinclusief Rotterdam, en interdisciplinaire en clusteroverstijgende thema's - als klimaat, verduurzaming, circulariteit, watermanagement, afvalverwerking, vergroening en biodiversiteit - in de nieuwe coalitie met een wethouder Klimaat en duurzame Stad

4

5

Investeer in de nieuwe generatie

Laat de Rotterdamse kinderen, tieners en studenten opgroeien in een groene omgeving, met groene ruimte voor natuurspelen in de buurt, groene schoolpleinen en door natuur- en duurzaamheidsonderwijs en -activiteiten te faciliteren. Geef hen van jongs van aan vanuit alle groene partners in de regio mee hoe belangrijk ons ecosysteem in de stad is, en welke rol zij daarin hebben - nu en straks.

wijkraad
Cool, Scheepvaartkwartier, Stadsdriehoek

css@wijkraadrotterdam.nl

t.a.v. de informateur en de onderhandelende partijen gemeente Rotterdam
Betreft: aandachtspunten Wijkraden Centrum ten behoeve van de formatie

Geachte informateur en onderhandelaars,

Allereerst feliciteren wij u met uw verkiezingsresultaat en de door uw partijen gestarte onderhandelingen. U staat voor belangrijke keuzes voor de komende vier jaar en mogelijk ook voor de langere termijn. Veel van deze keuzes zullen direct doorwerken in onze wijken, met name waar het gaat om verdichting, mobiliteit en de aanpak van overlast.

Wij wijzen wij u graag op de keuzes die volgens ons nodig zijn in het centrum van de stad en roepen u op om in de uitwerking daarvan ruimte te laten voor samenwerking met partners, bewoners en ondernemers. Juist voor het centrum achten wij het van groot belang dat keuzes transparant tot stand komen en in samenspraak met de stad worden uitgewerkt.

Wij vragen in het bijzonder aandacht voor de volgende thema's:

1. Kies voor veiligheid
Zoals u bekend publiceert het gemeentebestuur een tweejaarlijks wijkprofiel. Opvallend daarin is dat het centrum, en dan vooral de wijken Cool en CS-Kwartier een dalende trend vertonen. Toegegeven, de cijfers in het centrum zijn door het hoge aantal objectieve incidenten vaak lager, maar de trend baart ons zorgen. Met name Cool scoort structureel het laagst. Dit komt niet alleen door bekende overlastgevers, maar ook door ervaren overlast en onveiligheidsgevoelens als gevolg van asociaal verkeersgedrag.

2. Kies voor leefbaarheid en balans in de binnenstad
De druk op de openbare ruimte neemt toe door toerisme, evenementen, horeca en verkeer. Opvallend is dat bij grote evenementen het aantal klachten stijgt. Daarnaast zien wij, ondanks inzet van medewerkers, een toename van vervuiling. De verdichting versterkt deze druk: het centrum groeide de afgelopen tien jaar met circa 10.000 inwoners en zal verder groeien door nieuwe bouwplannen. Dit legt extra druk op voorzieningen, bereikbaarheid en de behoefte aan groen en rust. Juist in het centrum, waar de binding met de leefomgeving relatief laag is, is investeren in balans en verbinding essentieel. Ook vragen wij aandacht voor toegankelijkheid rond werkzaamheden en bouwplaatsen voor mensen die afhankelijk zijn van hulpmiddelen.

3. Verkeer, bereikbaarheid en lokale ondernemers
De wijkraad maakt zich zorgen over de toekomstige bereikbaarheid van de binnenstad. Het verkeerscirculatieplan, de aanpak van verkeersoverlast, de plannen voor autovrije horecastraten en de vele geplande werkzaamheden leiden tot een stapeling van maatregelen. Tegelijkertijd is er grote overlast van zogenoemd showverkeer, wat om gerichte ingrepen vraagt. Daarbij is het van belang ook oog te houden voor de positie van lokale ondernemers. Het vinden van balans is hier cruciaal en wij denken daar graag in mee.

Tot slot
Wij zijn van mening dat het centrum integraal moet worden benaderd. Ondanks alle inzet missen wij nog steeds een samenhangende aanpak en een helder plan dat recht doet aan de complexiteit van

de binnenstad. Het overwegen van een bestuurlijk aanspreekpunt voor het centrum, bijvoorbeeld in de vorm van een coördinerend wethouder, achten wij waardevol.

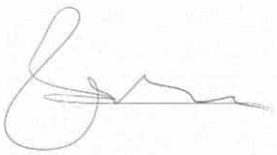
Bovenal willen wij benadrukken dat het centrum óók een woonwijk is. Een plek waar mensen leven, wonen en werken — en waar zij trots op zijn. Namens die bewoners roepen wij u op om te kiezen voor een open en gezamenlijke aanpak, en niet om in de beslotenheid van de formatie definitieve keuzes te maken over de toekomst van onze wijken.

Wij hopen op richting van uw kant en op de mogelijkheid om gezamenlijk, via onze wijkopgaves, te komen tot concrete opgaven en afspraken.

Wij zien uit naar een constructieve samenwerking en lichten onze bijdrage desgewenst graag toe in een gesprek. Hierbij lijkt het ons wenselijk om ook onze buren, de wijkraad Dijkzigt-Oude Westen, te betrekken.

Met vriendelijke groet,

namens de wijkraad Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek

Joke Mulder

buma stemra
where the music is

Geef makers de ruimte:
muziek in het collegeakkoord 2026-2030

Muziek levert een zichtbare en blijvende bijdrage aan de leefbaarheid, identiteit en aantrekkingskracht van gemeenten. Inwoners komen muziek tegen in theaters en poppodia, bij festivals en evenementen, op scholen en in buurthuizen en in de openbare ruimte. Muziek vervult daarmee een maatschappelijke functie die verder reikt dan cultuur alleen. Zij draagt bij aan ontmoeting, welzijn, talentontwikkeling en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Achter dit culturele aanbod staan componisten en tekstschrijvers die de muziek creëren. Hun positie is van direct belang voor de vitaliteit en continuïteit van het lokale culturele ecosysteem.

Muziekmakers werken echter onder financieel kwetsbare omstandigheden. Inkomsten zijn vaak onregelmatig en afhankelijk van opdrachten, terwijl professionele ontwikkeling mede afhankelijk is van lokale voorzieningen en ondersteuningsstructuren.

Gemeenten zijn geen wetgever op het gebied van auteursrecht, maar hebben wel invloed op de omstandigheden waaronder muziekmakers werken, zich ontwikkelen en inkomsten kunnen genereren. Beleidskeuzes op onder andere de terreinen van cultuur, educatie, economie en evenementen bepalen in hoge mate of makers lokaal de ruimte ervaren om hun vak duurzaam uit te oefenen.

Dit document laat zien welke beleidskeuzes relevant zijn voor muziek, auteursrecht en de culturele infrastructuur. Het is bedoeld als ondersteuning bij het opstellen van het collegeakkoord 2026-2030.

Onze kernpunten voor gemeentelijk beleid

1. Ondersteuning van makers

Makers vormen de basis van het culturele aanbod, maar beschikken vaak over beperkte middelen om hun beroepspraktijk duurzaam te organiseren. Gemeentelijk beleid kan hierop inspelen door voorwaarden te creëren die professionele ontwikkeling mogelijk maken. Dit vraagt om aandacht voor de toegankelijkheid en uitvoerbaarheid van cultuursubsidies en andere regelingen, zodat deze aansluiten bij de praktijk van individuele makers en kleinere culturele organisaties.

Burnhamstraat 279–295
2132 GZ Hoofddorp
Postbus 3080
2130 KB Hoofddorp
t +31 (0) 23 799 79 99
f +31 (0) 23 799 77 77
Info@bumastemra.nl
www.bumastemra.nl

Ook kan binnen het culturele beleid van de gemeente ruimte worden geboden aan initiatieven die gericht zijn op zakelijke en professionele ontwikkeling van cultuurmakers. Beleidsmatig is het van belang te erkennen dat een eerlijke vergoeding voor makers bijdraagt aan een kwalitatief cultureel aanbod in de gemeente.

2. Talentontwikkeling en muziekeducatie

Muzikaal talent ontstaat en ontwikkelt zich in een lokale context. Gemeenten spelen een sleutelrol in het toegankelijk houden van muziekonderwijs voor kinderen en jongeren, ongeacht hun achtergrond of thuissituatie. Structurele ondersteuning van muziekscholen en cultuureducatieprogramma's draagt bij aan gelijke kansen en duurzame talentontwikkeling.

Daarbij is samenwerking tussen onderwijsinstellingen, culturele organisaties en professionele makers van belang. Continuïteit in beleid en financiering zorgt ervoor dat talentontwikkeling niet afhankelijk wordt van incidentele middelen of tijdelijke projecten.

3. Lokale culturele infrastructuur

Poppodia, concertzalen, festivals en repetitieruimtes vormen de ruggengraat van het lokale culturele leven. Zij bieden makers een ruimte om zich te ontwikkelen en zichtbaar te zijn en zorgen tegelijkertijd voor een rijk cultureel aanbod voor inwoners. Gemeenten kunnen deze voorzieningen beschouwen als essentiële infrastructuur en hier hun subsidiebeleid op inrichten.

Subsidieafspraken die instellingen in staat stellen financiële buffers op te bouwen, dragen bij aan stabiliteit en continuïteit. Structurele indexering van cultuursubsidies voorkomt bovendien dat instellingen jaarlijks worden geconfronteerd met reële bezuinigingen als gevolg van prijsstijgingen.

BumaStemra is de Nederlandse collectieve beheersorganisatie (CBO) voor muziekmakers. Wij beschermen het auteursrecht, vertegenwoordigen ongeveer 33.000 componisten, tekstschrijvers en muziekuitgevers en regelen licenties en vergoedingen voor muziekgebruik. Zo krijgen makers een eerlijke betaling wanneer hun muziek wordt gebruikt.

Burnhamstraat 279–295
2132 GZ Hoofddorp
Postbus 3080
2130 KB Hoofddorp

t +31 (0) 23 799 79 99
f +31 (0) 23 799 77 77

Info@bumastemra.nl
www.bumastemra.nl

Visiedocument Commissies BRS

Een overzicht van de visies en ambities van de BRS

2025-2026

Voorwoord

Dit document laat zien waar de commissies van de Brede Rotterdamse Studentenraad (BRS) voor staan.

De BRS geeft een stem aan Rotterdamse jongeren. Wij geloven dat studenten niet alleen moeten meepraten over hun eigen onderwijs en stad, maar dat hun ideeën ook écht het verschil kunnen maken. Of het nu gaat om betere ondersteuning op school, een fijnere stad om in te wonen, of een eerlijkere en groenere toekomst. De BRS zet zich hier dagelijks voor in.

Om dat goed te kunnen doen, werken we met vijf commissies, elk met een eigen onderwerp:

- **Studentenwelzijn en -ondersteuning** — want elke student verdient de juiste hulp op het juiste moment
- **Diversiteit en inclusie** — want Rotterdam is een diverse stad, en dat moet je ook terugzien in het onderwijs
- **Studentenleven in Rotterdam** — want studeren is meer dan alleen naar school gaan
- **Innovatief en duurzaam onderwijs** — want het onderwijs van morgen begint vandaag
- **Interne en externe communicatie** — want goede samenwerking en duidelijke communicatie zijn de basis van alles

In dit document lees je per commissie wat onze visie is en wat we willen bereiken. Of je nu beleidsmaker bent of student: we hopen dat dit document laat zien hoe wij naar de toekomst van Rotterdam kijken en waarom jouw stem daarin telt!

Inhoud

Voorwoord 2
Inleiding 4
Het Presidium 5
Commissie Studentenwelzijn en Ondersteuning 6
Wie zijn wij? 6
Waar staan wij voor? 6
Wat willen wij bereiken? 6
Commissie Innovatief en Duurzaam Onderwijs 7
Wie zijn wij? 7
Waar staan wij voor? 7
Onze rol binnen de BRS 7
Artificiële intelligentie in het onderwijs 8
Commissie Diversiteit en Inclusie 9
Wie zijn wij? 9
Waar staan wij voor? 9
Wat willen wij bereiken? 9
Commissie Studentenleven 10
Wie zijn wij? 10
Waar staan wij voor? 10
Wat willen wij bereiken? 10
Hoe werken wij? 10
Commissie Interne en Externe Communicatie 11
Slotwoord 12

Inleiding

De leden van de raad bestaan uit studenten die actief zijn binnen de studentenraden van de verschillende instellingen in Rotterdam. Door de stemmen van deze studenten te bundelen in de raad, zorgen wij ervoor dat wij samen sterker staan. Of dit nu gaat om studentenwelzijn, ondersteuning of het uitgaansleven in de stad.

De raad bestaat uit vijf commissies. Het aantal leden dat wordt afgevaardigd per instelling is gelinkt aan het aantal studenten van de instelling van de lid. Dit zorgt ervoor dat iedere instelling eerlijk vertegenwoordigd is in de raad. De leden hebben een vrije keuze om uit te kiezen bij welke commissie zij zich willen aansluiten. De raad komt maandelijks samen om te vergaderen over de stand van zaken die de raad aangaan. Er is dan ook een moment voor de commissies om onderling kennis en informatie uit te wisselen.

Rotterdam is een bijzondere stad om in te studeren. Nergens in Nederland kom je zoveel verschillende culturen, achtergronden en perspectieven samen als hier. Die rijkdom zie je terug in het studentenleven: van de bruisende wijken en culturele hotspots tot de sterke verbinding tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.

De Rotterdamse student is de toekomst van onze stad. Het is dan ook van groot belang dat zij een duidelijke stem hebben in hoe die toekomst eruitziet. Daarom is er bewust voor gekozen de raad op te splitsen in vijf commissies, elk met een eigen focus, zodat er op meerdere thema's tegelijk gerichter en beter gewerkt kan worden.

Dit document heeft als doel om per commissie inzichtelijk te maken waar zij voor staat, wat zij doet en wat zij wil bereiken en dit altijd in het belang van de Rotterdamse student.

Aan jou als lezer, of je nu beleidsmaker bent, docent, of student, is onze oproep simpel: neem de ideeën en ambities in dit document serieus. Want een sterkere student betekent een sterkere stad. Samen bouwen we aan het Rotterdam van morgen.

Het Presidium

De BRS wordt geleid door een presidium dat bestaat uit drie leden, elk afkomstig uit een ander onderwijsniveau: het middelbaar beroepsonderwijs (MBO), het hoger beroepsonderwijs (HBO) en het wetenschappelijk onderwijs (WO). Hier is bewust voor gekozen.

Door studenten uit drie verschillende onderwijsniveaus samen aan het roer te zetten, zorgt de BRS ervoor dat de raad de volledige breedte van het Rotterdamse studentenleven vertegenwoordigt. Elk onderwijsniveau heeft zijn eigen uitdagingen, cultuur en behoeften. Het presidium brengt al die perspectieven samen en zorgt voor een koers die voor iedere Rotterdamse student relevant is.

Het presidium is verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de raad, de coördinatie tussen de commissies en de vertegenwoordiging van de BRS naar buiten toe. Zij zijn het gezicht van de raad, maar bovenal de verbinding tussen alle stemmen die de BRS vertegenwoordigt.

Commissie Studentenwelzijn en Ondersteuning

Wie zijn wij?

De Commissie Studentenwelzijn en Ondersteuning zet zich in voor een studentenomgeving waarin elke student zich mentaal, sociaal en fysiek veilig voelt. Voor ons is welzijn geen bijzaak, dhet is de basis voor alles. Alleen als een student zich goed voelt, kan hij of zij zich echt ontwikkelen en meedoen aan het studentenleven.

Waar staan wij voor?

Wij zien welzijn als een geheel. Mentale gezondheid, fysieke gezondheid, sociale verbondenheid en veiligheid hangen nauw met elkaar samen. En die samenhang is belangrijk, want het mentale welzijn van studenten staat steeds vaker onder druk. Prestatiedruk, financiële zorgen, digitalisering en onveilige situaties in de studie- of leefomgeving — zeker in een stad als Rotterdam — kunnen een grote impact hebben op hoe een student zich voelt.

Wat willen wij bereiken?

Wij willen begrijpen waar het misgaat, én zorgen dat het beter wordt. Dat doen we op een aantal manieren:

- **Inzicht krijgen** in de oorzaken van toenemende mentale gezondheidsproblemen onder studenten, en mogelijke verbanden daarin onderzoeken.
- **Aandacht voor fysieke gezondheid**, want bewegen en goed voor jezelf zorgen heeft direct invloed op hoe je je mentaal voelt.
- **De drempel verlagen** om hulp te zoeken en te krijgen. Studenten moeten zich gezien en gesteund voelen, zonder lange zoektochten of wachttijden.
- **Duidelijke communicatie** over waar studenten terechtkunnen voor ondersteuning, zodat de weg naar hulp kort, laagdrempeliger en helder is.

Door in te zetten op preventie, bewustwording, veiligheid en toegankelijke ondersteuning, werkt de commissie aan een omgeving waarin studenten niet alleen studeren — maar ook gezond en optimaal kunnen functioneren.

Commissie Innovatief en Duurzaam Onderwijs

Wie zijn wij?

De Commissie Innovatief en Duurzaam Onderwijs houdt zich bezig met de toekomst van het Rotterdamse onderwijs. Wij geloven dat goed onderwijs niet alleen slim en vernieuwend moet zijn, maar ook houdbaar. Voor de lange termijn én voor de planeet. Binnen de BRS nemen wij een adviserende en kritische rol aan om ervoor te zorgen dat beslissingen duurzaam zijn, in de breedste zin van het woord.

Waar staan wij voor?

Voor ons heeft duurzaamheid twee betekenissen, en beide zijn even belangrijk.

De eerste is klimaatbewustheid. Wij willen dat Rotterdamse scholen bewuster omgaan met hun CO_2-uitstoot en actief stappen zetten om die te verminderen. Zo dragen we samen bij aan een beter studeer- én leefklimaat.

De tweede is duurzaamheid op de lange termijn. Adviezen en beleid moeten niet alleen nu werken, maar ook over vijf of tien jaar nog relevant en haalbaar zijn. Dat geldt ook voor de opleidingen zelf: zijn opleidingscommissies actief en gemotiveerd? Wat gebeurt er als iemand stopt en een rol overgenomen moet worden? Dit soort vragen stellen wij, zodat het onderwijs niet afhankelijk is van één persoon of één moment.

Onze rol binnen de BRS

Omdat duurzaamheid in alles wat de BRS doet een rol speelt, ziet onze commissie het als haar taak om voorstellen en acties te toetsen. Dat doen we op drie manieren:

- **Duurzaamheidstoets** — elk voorstel binnen de BRS wordt getoetst aan duurzaamheidscriteria, aan de hand van een richtlijn die wij zelf ontwikkelen.
- **Alternatieven verkennen** — wij denken kritisch mee en zoeken naar oplossingen die klein kunnen starten en langzaam kunnen groeien, met de middelen die er al zijn.
- **Overdracht borgen** — om te voorkomen dat het werk van de huidige raad verloren gaat, leggen wij een gedegen dossier aan. Zo kunnen toekomstige raadsleden altijd verder bouwen op wat er al gedaan is.

Artificiële intelligentie in het onderwijs

AI is een van de meest relevante ontwikkelingen van dit moment, ook binnen het onderwijs. Wij zien er kansen in. AI kan innovatie stimuleren en de kwaliteit van onderwijs verbeteren.

Maar wij zien ook de risico's. Overmatig gebruik van AI kan leiden tot afhankelijkheid, minder kritisch denkvermogen en ongelijkheid tussen studenten. Daar komt bij dat AI een aanzienlijke ecologische impact heeft door het hoge energieverbruik.

Daarom streven wij naar een goede balans. AI moet een ondersteunend hulpmiddel zijn dat het onderwijs versterkt, zonder dat de pedagogische kernwaarden en leerdoelen in het gedrang komen. Wij willen kritisch onderzoeken waar de grenzen liggen, zowel ethisch als ecologisch, en zo de optimale plek voor AI binnen het Rotterdamse onderwijs bepalen.

Commissie Diversiteit en Inclusie

Wie zijn wij?

De Commissie Diversiteit en Inclusie zet zich in voor een Rotterdam waar iedere student zich gezien, gehoord en vertegenwoordigd voelt, ongeacht achtergrond, cultuur of identiteit. Wij geloven dat diversiteit geen obstakel is, maar juist een verrijking. Voor het studentenleven, voor de stad en voor de toekomst.

Waar staan wij voor?

Rotterdam is een van de meest diverse steden van Nederland. Die diversiteit zie je op straat, in de wijken en op de scholen. Maar diversiteit alleen is niet genoeg, het gaat erom dat iedereen ook echt mee kan doen en zich thuis voelt. Wij geloven dat een inclusieve omgeving studenten niet alleen gelukkiger maakt, maar hen ook beter voorbereidt op een wereld die steeds diverser wordt.

Daarom richten wij ons op drie niveaus: de school, de stad en de arbeidsmarkt.

Wat willen wij bereiken?

- **Op school** werken wij aan meer culturele bewustwording binnen onderwijsinstellingen. Studenten krijgen actief een stem over wat zij ervaren als het gaat om diversiteit en inclusie.
- **In de stad** organiseren wij activiteiten in Rotterdam en de wijken eromheen. Wij geloven in de kracht van ontmoeting: als jongeren uit verschillende achtergronden elkaar leren kennen, ontstaat er begrip, verbinding en saamhorigheid. Dit zal zich uiteindelijk ook vertalen naar de school. Waardoor het dus op meerdere gebieden van toegevoegde waarde zal zijn.
- **Op de arbeidsmarkt** brengen wij studenten in aanraking met diverse werkomgevingen. Zo bereiden wij hen voor op een inclusieve arbeidsmarkt en laten wij zien dat er ruimte is voor iedereen, ook voor hen. Dit willen wij doen door instellingen te bemoedigen om met hun studenten bij diverse bedrijven langs te gaan, bijvoorbeeld.

Commissie Studentenleven

Wie zijn wij?

De Commissie Studentenleven zet zich in voor een Rotterdam waar iedere student zich veilig, welkom en thuis voelt, zowel binnen als buiten de school. Wij geloven dat een goede studententijd veel meer is dan alleen naar school gaan en tentamens maken. Het gaat ook om de stad waarin je woont, de mensen om je heen en de omgeving waarin je je dagelijks beweegt.

Waar staan wij voor?

Een goede studententijd vraagt om de juiste voorwaarden. Betaalbare voorzieningen, een veilige leefomgeving, goed openbaar vervoer en een levendig sociaal klimaat. Dit zijn geen luxe, maar basisbehoeften. Wij zijn ervan overtuigd dat studenten beter presteren en zich beter voelen als die basis op orde is.

Wat willen wij bereiken?

Wij signaleren de knelpunten die studenten dagelijks ervaren en vertalen die naar concrete aanbevelingen. Denk aan:

- **Betaalbaarheid** — zijn kantinevoorzieningen en andere dagelijkse kosten wel haalbaar voor de gemiddelde student?
- **Veiligheid** — voelen studenten zich veilig in en rondom hun onderwijslocaties?
- **Bereikbaarheid** — is het openbaar vervoer toegankelijk genoeg voor studenten in de hele stad?
- **Organisatorische veranderingen** — wat is de impact van verschuivingen binnen instellingen op het dagelijks leven van studenten?

Deze signalen laten wij niet los. Wij blijven in gesprek met onderwijsinstellingen, gemeentelijke instanties en andere betrokken partijen, totdat er een resultaat is bereikt waarmee iedereen tevreden is.

Hoe werken wij?

Wij geloven in actieve participatie. Studenten zijn geen passieve ontvangers van beleid, maar actieve deelnemers aan de stad. Daarom stimuleren wij sociale samenwerking tussen studenten onderling en zorgen wij ervoor dat het welzijn van studenten hoog op de agenda staat. Bij scholen, bij de gemeente en bij iedereen die ertoe doet.

Commissie Interne en Externe Communicatie

De Commissie Interne en Externe Communicatie is verantwoordelijk voor de manier waarop de BRS communiceert — zowel binnen de raad als naar de buitenwereld. Denk aan de samenwerking tussen commissies, de uitstraling van de BRS en het onderhouden van contacten met externe partijen.

De verdere visie en strategie van deze commissie zijn intern van aard en worden daarom niet in dit document uitgewerkt.

Slotwoord

Dit document is meer dan een overzicht van visies. Het is een uitnodiging.

Een uitnodiging aan beleidsmakers, onderwijsinstellingen en de gemeente Rotterdam om samen te werken aan een stad waar studenten zich gezien, gehoord en ondersteund voelen. Een uitnodiging aan studenten om zich te laten horen en actief deel te nemen aan de wereld om hen heen. En een uitnodiging aan iedereen die gelooft dat jongeren de toekomst van Rotterdam zijn en dat die toekomst nú begint.

De BRS staat voor een Rotterdam waar onderwijs en studentenleven hand in hand gaan. Waar diversiteit wordt gevierd, welzijn serieus wordt genomen en duurzaamheid geen bijzaak is maar de norm. Dat is waar wij elke dag aan werken, samen met de studenten die wij vertegenwoordigen.

Wij hopen dat dit document inspireert, aanzet tot actie en de basis legt voor constructieve samenwerking. Want een sterkere student betekent een sterkere stad.

De Brede Rotterdamse Studentenraad

Rotterdamm, 28-4-2026

GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT ROTTERDAM

Geachte heer Samsom,

Grootouders voor het Klimaat is een landelijke beweging van senioren, die een leefbare wereld aan de volgende generaties willen overdragen. Als wij nu niet handelen wordt de wereld van onze kleinkinderen onleefbaar.

Nu de eerste raadsvergadering (16-4-26) van de gemeenteraad in de nieuwe samenstelling is geweest en een nieuwe bestuursperiode is begonnen zien we ook uit naar een nieuw college in Rotterdam.

Zoals wij eerder (26 maart jl) schreven, pleiten wij er daarom sterk voor om de volgende punten op te nemen in het coalitieakkoord.

1. Toets plannen en besluiten niet alleen op financiële consequenties en juridisch, maar ook **altijd op duurzaamheid** en op effect van uitstoot van broeikasgasssen. (naast effect op kwaliteit van water, lucht en grond). De DCMR berekent dit snel en efficiënt voor u.
   Als daar consequent op wordt getoetst wordt daar al bij het maken van plannen rekening mee gehouden.
2. Schuif **de kosten niet door naar volgende generaties**, maar reken er nu al mee. Ook de Raad van State signaleert een tekort aan wetgeving tav toekomstige generaties in het jaarverslag 2025, met advies dit op te nemen in de grondwet. Het zou volgens de Raad van State goed zijn als daarnaar in **beleid** en bij wetgeving vaker naar wordt verwezen.
3. Gebruik een realistische CO_2 prijs bij alle Kosten-Baten-Analyses en bij aanbestedingen. Weeg de toekomst van de kinderen en kleinkinderen mee in **alle** beslissingen.
4. Faciliteer **versnelling** van Energietransitie in onze Haven en stad zoveel mogelijk, met een concreet stappenplan voor afbouw van fossiele brandstoffen.

Afsluitend willen we u bij deze de kleine versie van de toekomsstoel aanbieden. Zet u deze alstublieft zelf in elkaar? Daarna zal de stoel een zichtbare uiting zijn voor een leefbare aarde voor alle kleinkinderen.

Hartelijk dank, vriendelijke groet en graag bereid tot nadere toelichting,

Eveline van Straten, tel 0620502886
Inekee van der Vaart, tel 0619212025
Madeleine Tilanus-Linthorst, tel 0641389580
Grootouders voor het Klimaat Rotterdam

GROOTOUDERS VOOR HET KLIMAAT

Wind en Zon zijn van ons

Doe Mee!
Scan de QR-code

Doorgroeien van een Exclusieve Financiële naar een Inclusieve Ecologische Economie

Nationaal Coördinator
Antisemitismebestrijding
Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Gemeente Rotterdam
t.a.v. informateur Diederik Samson

Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.ncab.nl

Contactgegevens
E info@ncab.nl
T 070 370 17 14

Datum 29 april 2026
Betreft Antisemitismebestrijding en Joods Leven in Rotterdam

Geachte heer Samson,

Sinds 7 oktober 2023 is het aantal meldingen van antisemitisme in ons land verdubbeld. Het aantal incidenten dat de politie registreerde in 2025 is opnieuw zorgwekkend hoog. Dat vraagt om een krachtig en duurzaam antwoord van de overheid. Het nieuwe college van B&W van Rotterdam kan hier een belangrijke verantwoordelijkheid nemen.

De **Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030** beschrijft hoe we de komende jaren het hoofd bieden aan de opkomende Jodenhaat. De acties uit deze aanpak liggen verspreid over de verschillende ministeries, lokale overheden en partijen in de samenleving. Uitvoering van deze maatregelen is van essentieel belang. Joden zijn immers een integraal onderdeel van de Nederlandse samenleving en hebben, net als alle minderheden, recht op een veilige toekomst. Dat geldt uiteraard ook voor de Joden van Rotterdam.

Antisemitismebestrijding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We dienen onze samenleving en onze rechtstaat te beschermen. Gemeenten spelen hierin een essentiële rol. Rotterdam heeft, voor zover mij bekend, nog geen eigen aanpak die zich expliciet richt op bestrijding van antisemitisme en het ondersteunen van Joods leven. Als Nationaal Coördinator moedig ik u van harte aan ruimte te bieden in uw nieuwe coalitieakkoord voor bescherming en ondersteuning van de Joodse gemeenschap in Rotterdam.

De NCAB denkt en helpt desgewenst graag mee bij de totstandkoming van een Rotterdamse aanpak. Belangrijke onderdelen zouden, in het verlengde van en aansluitend op de nationale Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024-2030, kunnen zijn:

- Het bekendmaken en bevorderen van kennis van Joods leven, als tegengif tegen Jodenhaat. Vanuit de gedachte “onbekend maakt onbemind” werkt de NCAB, samen met de Joodse gemeenschappen in Nederland, aan zichtbaarheid en versterking van Joods leven. Gegeven de historische verantwoordelijkheid van de overheid en de omvang van de Joodse gemeenschap is ondersteuning van belang. Rotterdam kan aan deze ambitie, vanuit de eigen gemeenschappen, een belangrijke lokale invulling geven.
- Veilig Joods kunnen zijn is een grondrecht. Antisemitisme ondermijnt de fundamentele principes van de rechtstaat en beperkt Joden in het beleven

Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Datum
29 april 2026

van hun identiteit. Het Veiligheidsfonds Joodse instellingen ondersteunt organisaties financieel voor het treffen van veiligheidsmaatregelen. Samenwerking met de grote steden is op het gebied van veiligheid essentieel. De Rotterdamse aanpak kan ook op het gebied van veiligheid een belangrijke bijdrage leveren.

- Kennis over de Holocaust is cruciaal om antisemitisme te herkennen en weerbaar te zijn tegen discriminatie en haat. Een permanente inspanning is nodig om Holocausteducatie toegankelijker te maken en houden. De Rotterdamse aanpak kan hieraan op stedelijk niveau een impuls geven, bijvoorbeeld door de inrichting van steunpunten voor docenten zoals deze in andere steden inmiddels zijn gerealiseerd of het ondersteunen van een bezoek aan een herinneringscentrum of museum.

Wij zijn vanzelfsprekend graag bereid hier met u over te spreken en nader toelichting te geven. U kunt hiervoor contact opnemen via 070-3701714 of info@ncab.nl.

Met vriendelijke groet,

Eddo Verdoner
Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding

Mauritskade 64
1092 AD AMSTERDAM
info@advocatesforthefuture.org

Gemeente Rotterdam
Informateur en formerende partijen
t.a.v. dhr. D. Samsom
info@griffie.rotterdam.nl

Mr Maikel van Wissen
Directeur
E: maikel.vanwissen@advocatesforthefuture.org
T: +31 6 5186 7379

Datum: 30 april 2026
Our ref.: 260430_AftF_Brief aan informateur Rotterdam

Re: **Oproep aan de formerende partijen: kies voor de haven van de toekomst**

Geachte heer Samsom,
Geachte formerende partijen,

De komende raadsperiode staat Rotterdam voor een fundamentele keuze. Blijft de stad vasthouden aan een fossiel havenmodel dat steeds kwetsbaarder wordt? Of kiest Rotterdam voor de haven van de toekomst: schoon, sterk en in lijn met de klimaatdoelen van Parijs?

De haven van Rotterdam is al decennialang de economische ruggengraat van de stad. Dat kan zo blijven. Maar niet vanzelf. De haven staat voor een van de grootste transities in zijn geschiedenis: van een industrie die draait op fossiele grondstoffen naar een haven voor duurzame energie, circulaire grondstoffen en toekomstbestendige werkgelegenheid.

Die transitie vraagt om regie. Niet om afbraak van de haven, maar om afbouw van fossiele afhankelijkheid, ombouw van bestaande infrastructuur en opbouw van nieuwe economische kracht. Juist met het oog op een sterke, toekomstbestendige haven.

Advocates for the Future heeft het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (het "**Havenbedrijf**") eerder schriftelijk aangesproken op zijn verantwoordelijkheid voor de klimaatimpact van de haven. In die brieven hebben wij uiteengezet waarom een concreet plan voor de afbouw

Stichting Advocates for the Future is gevestigd in Amsterdam en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 94969124.

Advocates for the Future is een organisatie met een ideële doelstelling, welke is vastgelegd in de statuten die zijn raad te plegen in het handelsregister. De stichting beoogt haar maatschappelijke doelen te verwezenlijken door publiekscampagnes te organiseren en met juridische interventies. Bij de stichting zijn advocaten in dienst die zijn ingeschreven bij de Nederlandse Orde van Advocaten. Meer informatie is beschikbaar via www.advocatesforthefuture.org.

van fossiele activiteiten noodzakelijk is.[1] De reactie van het Havenbedrijf is dat zo'n afbouwplan "*niet aan de orde*" is.[2]

Dat standpunt is onhoudbaar. Het is juridisch kwetsbaar, economisch kortzichtig en bestuurlijk onverstandig. Blijvende fossiele afhankelijkheid maakt Rotterdam kwetsbaar voor prijsschokken, geopolitieke instabiliteit, dalende vraag, strengere klimaatregels en *stranded assets*. Wie te lang wacht, laat de toekomst van de haven over aan marktontwikkelingen, geopolitieke schokken en verouderde industrie.

Deze verantwoordelijkheid rust niet alleen op het Havenbedrijf. Ook de gemeente Rotterdam staat aan de lat. Als overheid, als beleidsmaker en als meerderheids-aandeelhouder van het Havenbedrijf moet de gemeente haar invloed gebruiken om de haven in lijn te brengen met Parijs, mensenrechten en de belangen van huidige en toekomstige generaties.

Jongeren en toekomstige generaties hebben geen stem aan de formatietafel. Maar zij dragen wel de gevolgen van de keuzes die vandaag worden gemaakt. Daarom roepen wij de formerende partijen op om in het coalitieakkoord te kiezen voor actief aandeelhouderschap en een concreet plan voor de afbouw van fossiele activiteiten in de Rotterdamse haven.

De haven draagt substantieel bij aan gevaarlijke klimaatverandering

Onderzoek van CE Delft laat zien dat de door de Rotterdamse haven gefaciliteerde uitstoot circa 604 megaton CO_2-equivalent per jaar bedraagt.[3] Dat is ongeveer 1,6% van de wereldwijde broeikasgasuitstoot.

Die uitstoot is direct verbonden met de fossiele basis van de haven: twee kolencentrales, de grootste kolenoverslag van Europa, vier draaiende olieraffinaderijen, een grote LNG-terminal met uitbreiding in het vooruitzicht, en de grootste fossiele bunkerhaven van Europa voor zeescheepvaart.

Fossiele brandstoffen zijn de belangrijkste oorzaak van gevaarlijke klimaatverandering. Die klimaatverandering bedreigt mensenrechten, gezondheid, bestaanszekerheid en ecosystemen. Wereldwijd ondervinden gemeenschappen nu al de gevolgen. Ook voor Rotterdam nemen de risico's toe: hitte, waterveiligheid, gezondheidsschade, economische kwetsbaarheid en een groeiende rekening voor toekomstige generaties.

De haven kan daarom niet alleen worden beoordeeld op de uitstoot binnen het havengebied. Ook de bredere klimaatimpact van de fossiele activiteiten die via de haven worden gefaciliteerd, moet onderdeel zijn van het gemeentelijk beleid en aandeelhouderschap.

---

[1] Brieven van Advocates for the Future aan Havenbedrijf Rotterdam d.d. 31 oktober 2024 (link) en 18 juni 2025 (link).
[2] Brieven van het Havenbedrijf Rotterdam aan Advocates for the Future d.d. 10 februari 2025 (link) en 5 september 2025 (link).
[3] CE Delft, *Analyse klimaatplannen haven van Rotterdam*, 2024 (link).

Gemeente Rotterdam heeft een eigen juridische verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor de koers van de haven ligt in de eerste plaats bij het Havenbedrijf. Het Havenbedrijf beheert, ontwikkelt en faciliteert de haven. Het moet daarom zelf verantwoordelijkheid nemen voor de klimaatimpact van de fossiele activiteiten in de haven.

Maar de gemeente Rotterdam staat niet aan de zijlijn. Als overheid heeft de gemeente een zelfstandige verantwoordelijkheid om binnen haar bevoegdheden bij te dragen aan het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering. Die verantwoordelijkheid volgt uit het Klimaatakkoord van Parijs, nationale klimaatdoelen en mensenrechtelijke normen die overheden verplichten burgers te beschermen tegen ernstige klimaatschade.

Die juridische context is de afgelopen jaren verder aangescherpt. Nationale en internationale rechters hebben bevestigd dat overheden niet kunnen volstaan met algemene klimaatambities wanneer hun beleid gevaarlijke klimaatverandering blijft faciliteren. Ook het Internationaal Gerechtshof heeft in zijn *Advisory Opinion* over klimaatverandering benadrukt dat staten gehouden zijn om hun handelen in lijn te brengen met hun verplichting om ernstige klimaatschade te voorkomen.

Voor de gemeente Rotterdam is dat geen abstracte verplichting. De gemeente is aandeelhouder (circa 70%) van het Havenbedrijf en heeft via haar aandeelhouderschap, havenbeleid, ruimtelijke keuzes, vergunningen, economische agenda en klimaatbeleid invloed op de koers van de haven.

Wanneer de gemeente die invloed niet inzet, terwijl bekend is dat de huidige koers onvoldoende is om de klimaatdoelen te halen, ontstaat ook voor de gemeente juridische kwetsbaarheid.

Naar actief publiek aandeelhouderschap

Het Havenbedrijf is geen gewone private onderneming. Het is een overheidsdeelneming die publieke belangen dient. Die publieke verantwoordelijkheid is inmiddels ook statutair verankerd. Het Havenbedrijf moet bij het nastreven van zijn doelstellingen rekening houden met de duurzame effecten van zijn handelen en de publieke belangen van de samenleving als geheel en de regio Rotterdam meewegen.[4]

Juist daarom kan de fossiele basis van de haven niet buiten beschouwing blijven. Een havenstrategie die publieke belangen serieus neemt, moet ook antwoord geven op de vraag hoe kolen, olie, gas, LNG en fossiele bunkerbrandstoffen planmatig worden afgebouwd, terwijl duurzame alternatieven worden opgebouwd.

De gemeente Rotterdam moet daarom kiezen voor actief publiek aandeelhouderschap. Dat betekent dat de gemeente haar positie als meerderheidsaandeelhouder gebruikt om het

[4] Veegbrief wethoudersbrief Zeegers m.b.t. commissie MHEK 11 februari Klimaatmaatregelen voor 2030 (link).

Havenbedrijf te bewegen tot een concreet, tijdgebonden en controleerbaar plan voor de afbouw van fossiele activiteiten en de opbouw van duurzame alternatieven.

Wanneer het Havenbedrijf stelt dat een afbouwplan "*niet aan de orde*" is,[5] moet de gemeente duidelijk maken dat dit standpunt onverenigbaar is met de publieke taak van het Havenbedrijf en met de toekomst van Rotterdam.

De huidige koers schiet te kort

De haven van Rotterdam is bij uitstek de plek waar de klimaattransitie moet plaatsvinden. Via de haven stroomt circa 13% van de Europese energievoorziening. De ligging, infrastructuur, kennis en ruimte geven Rotterdam een unieke positie om duurzame energie, circulaire industrie en schone logistiek op te bouwen.

Maar de huidige koers is onvoldoende. Rotterdam ligt niet op koers om de uitstoot van de haven in 2030 met 55% te verminderen. Uit gemeentelijke doorrekeningen blijkt echter dat Rotterdam met de huidige plannen niet op koers ligt: voor het totale grondgebied, inclusief haven en industrie, resteert slechts circa 40% reductie in 2030.[6]

Bovendien richt het bestaande beleid zich vooral op uitstoot binnen de grenzen van het havengebied. De veel grotere klimaatimpact van de fossiele activiteiten die de haven faciliteert, blijft grotendeels buiten beeld.

Dat is de kern van het probleem. Zolang kolen, olie, gas, LNG en fossiele bunkers de basis blijven vormen van het havenmodel, blijft de haven bijdragen aan gevaarlijke klimaatverandering. Dan is er geen sprake van een echte transitie, maar van verduurzaming aan de randen van een fossiel systeem.

De Havenvisie 2050 erkent dat de Rotterdamse industrie moet transformeren naar een klimaatneutraal en circulair haven- en industriecomplex en dat fossiele grondstoffen tot een minimum moeten worden beperkt. Maar zonder concreet tijdpad, tussendoelen en sturing op afbouw blijft onduidelijk wat dat in de komende raadsperiode betekent. Juist daarom is een transitiepad nodig.

Afbouw is noodzakelijk én verstandig

Deze oproep is geen pleidooi voor de afbraak van de haven. Het is een pleidooi voor regie op de toekomst van de haven.

Rotterdam kan haar positie alleen behouden als zij tijdig investeert in duurzame energie, circulaire grondstoffen, elektrificatie, schone scheepvaart, industriële innovatie en toekomstbestendige werkgelegenheid. Fossiele afbouw en economische opbouw zijn geen

[5] Brieven van het Havenbedrijf Rotterdam aan Advocates for the Future d.d. 10 februari 2025 (link) en 5 september 2025 (link).
[6] Gemeente Rotterdam, Perspectief op de klimaatambities van Rotterdam voor het jaar 2030, januari 2026 (link).

tegenpolen. Zij horen bij dezelfde opdracht: zorgen dat Rotterdam ook in 2040 en 2050 een sterke havenstad blijft.

De enige houdbare koers is een gecontroleerde, snelle afbouw van fossiele activiteiten in de haven, gecombineerd met de versnelde opbouw van duurzame alternatieven.

Dat is juridisch noodzakelijk, omdat beleid dat gevaarlijke klimaatverandering blijft faciliteren steeds moeilijker te verenigen is met de verplichting om mensenrechten, gezondheid en leefomgeving te beschermen.

Het is ook economisch verstandig. Fossiele afhankelijkheid maakt Rotterdam kwetsbaar voor prijsschokken, geopolitieke instabiliteit, dalende vraag, strengere klimaatregels en *stranded assets*. Zonder regie dreigt een haven die te lang vasthoudt aan industrie van gisteren: verlies van banen, verlies van economische positie, braakliggend terrein en blijvende vervuiling.

Dat scenario is vermijdbaar. Maar alleen als Rotterdam nu kiest voor regie.

Een tijdige afbouw van fossiele activiteiten geeft bedrijven, werknemers en inwoners duidelijkheid. Het schept ruimte voor nieuwe bedrijvigheid, duurzame energie, circulaire grondstoffen, schone scheepvaart en toekomstbestendige werkgelegenheid. Zo blijft Rotterdam niet de haven van het fossiele verleden, maar wordt het de haven van de toekomst.

Ook toekomstige ruimtelijke en infrastructurele keuzes, zoals die over een derde Maasvlakte, moeten in dat licht worden beoordeeld. Extra havenruimte, energie-infrastructuur en publieke investeringen kunnen alleen worden gerechtvaardigd als zij aantoonbaar bijdragen aan de ombouw van de haven en niet aan nieuwe fossiele *lock-in*. Schaarse ruimte, publieke middelen en strategische infrastructuur moeten worden ingezet voor de duurzame verdienmodellen van de toekomst.

Oproep aan formerende partijen

De nieuwe coalitie moet de koers doorbreken. Niet door af te wachten, maar door politieke verantwoordelijkheid te nemen. Niet met vrijblijvende ambities, maar met duidelijke doelen, een concreet tijdpad en afdwingbare voorwaarden.

Wij roepen de formerende partijen daarom op om in het coalitieakkoord vast te leggen dat de gemeente Rotterdam:

- ***actief publiek aandeelhouderschap voert richting het Havenbedrijf***, waarbij klimaat, gezondheid, toekomstbestendige werkgelegenheid en de belangen van toekomstige generaties expliciet onderdeel zijn van de aandeelhoudersstrategie;
- ***het Havenbedrijf aanspreekt op zijn verantwoordelijkheid*** om een concreet, tijdgebonden en controleerbaar afbouwplan voor fossiele activiteiten op te stellen;

- ***een aandeelhoudersagenda vaststelt*** waarin staat dat het Havenbedrijf zijn strategie in lijn moet brengen met de klimaatdoelen van Parijs en met de rechtvaardige afbouw van kolen, olie, gas, LNG en fossiele bunkerbrandstoffen;
- ***de Havenvisie 2050, het Klimaat Actieplan Rotterdam en de aandeelhoudersstrategie voor het Havenbedrijf vertaalt naar een concreet uitvoeringspad*** voor de afbouw van fossiele afhankelijkheid en de opbouw van duurzame economische kracht;
- ***niet alleen stuurt op uitstoot binnen het havengebied, maar ook op de bredere klimaatimpact van fossiele activiteiten die via de haven worden gefaciliteerd***;
- ***nieuwe investeringen, uitbreidingen en infrastructuur die fossiele lock-in veroorzaken uitsluit***, tenzij overtuigend is aangetoond dat zij verenigbaar zijn met het Klimaatakkoord van Parijs;
- ***werknemers, jongeren, omwonenden en maatschappelijke organisaties betrekt bij de transitie***, zodat de afbouw van fossiel rechtvaardig en democratisch wordt vormgegeven;
- ***jaarlijks in de gemeenteraad verantwoording aflegt*** over de wijze waarop de gemeente haar aandeelhouderschap inzet om de haven in lijn te brengen met de klimaatdoelen en de belangen van huidige en toekomstige generaties.

Rotterdam heeft alles in huis om voorop te lopen. Maar vooroplopen vraagt om keuzes. De komende coalitie kan blijven vasthouden aan een fossiel systeem dat zijn houdbaarheidsdatum nadert. Of zij kan kiezen voor een haven die mensen beschermt, werknemers perspectief biedt en toekomstige generaties niet opzadelt met de rekening.

Verandering begint in Rotterdam. De haven van de toekomst begint met politieke moed vandaag.

Hoogachtend,

Advocates for the Future
Maikel van Wissen

Aan de informateur en en de onderhandelaars van de formerende partijen in Rotterdam 2026
Van Extinction Rebellion Rotterdam

Rotterdam, 4 mei 2026

De gemeenteraad neemt straks elke maand vele besluiten. Maar verloopt het proces rechtvaardig, eerlijk, menselijk?
We mogen aanbevelen:
- het brede publiek een plek te geven in besluitvorming in de vorm van een permanent burgerberaad;
- o.a. wetgeving inclusief internationale verdragen, waaronder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Akkoord van Parijs, inclusief uitspraken van de rechters;
de gevolgen van besluitvorming op de lange termijn, ofwel de komende generaties na ons;
wetenschap en;
een economie binnen planetaire grenzen,
mee te nemen in het besluitvormingsproces middels uitbreiding van het beperkte financieel-juridische toetsingskader wat momenteel in grote lijn wordt gehanteerd;
- de afwegingen die worden gemaakt in besluitvorming helder weer te geven.

Waar bijvoorbeeld mensenrechten niet worden meegenomen in het toetsingskader, zien we ook geen afweging en dus geen besluitvorming terug, waarin mensenrechten een rol spelen.
Het lijkt overbodig, want het gemeentebestuur dient er nu ook aan te voldoen, maar we zien maar al te vaak dat overheden de wet, internationale verdragen naast zich neerleggen. Dat zien we bijvoorbeeld terug in uitspraken waar de rechter de overheid in het ongelijk stelt.

In de terugkoppeling van de informateur naar de Rotterdamse burgers lijken de inzichten die MMT (Modern Monetary Theory) ons meegeven niet te worden meegenomen. De kern is dat er altijd geld genoeg is om rekeningen te betalen in de valuta die zelf wordt aangemaakt. De TED talk (15 min) met professor Stephanie Kelton is helder.
https://www.ted.com/talks/stephanie_kelton_the_big_myth_of_government_deficits

Het verzoek is om de aanbevelingen mee te nemen in de informatie en de opstelling van het collegeakkoord. Voorts om MMT onder de aandacht te brengen, zodat anders tegen bv de noodzaak om te bezuinigen wordt aan gekeken.

In de bijlagen treft u ook de brief met het verzoek over uitbreiding van het toetsingskader voor het besluitvormingsproces. De brief is uitgegaan naar alle fracties en raadsleden van de gemeente Rotterdam.

Met vriendelijke groet,
Namens Extinction Rebellion Rotterdam
Representation
Rene Visser

Bijlagen
Jaarrapport Amnesty International 2025

https://www.amnesty.nl/actueel/jaarrapport-work-in-progress
"Wereldleiders zijn veel te onderdanig bij aanvallen op het internationaal recht en internationale samenwerking," zegt Agnès Callamard, secretaris-generaal van Amnesty Internationaal. "Hun stilzwijgen en passiviteit zijn onvergeeflijk en laten zien dat men moreel bankroet is.

De Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme komt met een discriminatietoets nadat gebleken is dat in het besluitvormingsproces nauwelijks getoetst wordt aan de grondwet, ic hier het discriminatieartikel.
https://www.staatscommissietegendiscriminatieenracisme.nl/actueel/nieuws/2025/2/13/discriminatietoets-helpt-overheid-discriminatie-in-publieke-dienstverlening-te-bestrijden en
https://www.discriminatietoets.nl/
.
Voor een van de vele rechtzaken, Zie onder meer de site van MOB https://mobilisation.nl/nl/

Onderstaand de mail die is uitgegaan naar alle fracties en raadsleden van de gemeente Rotterdam.

Dag, beste raadsleden, fracties Rotterdam,

Er zijn 24 nieuwe raadsleden geinstalleerd. Oude en nieuwe raadsleden van harte welkom.

Zoals elk jaar informeren we u met de geupdate dossiers Begrippenkader Opwarming Aarde en het Toetsingskader Besluitvorming Overheden en Bedrijven.
https://extinctionrebellion.nl/herover-de-haven/begrippenkader-klimaat/
We delen de informatie met alle raadsleden omdat u ook allemaal deelt in de besluitvorming. Tegelijkertijd raken de documenten alle commissies.

U neemt elke maand vele besluiten. Maar verloopt het proces rechtvaardig, eerlijk, menselijk?

Met het toetsingskader nodigen we u uit om mee te denken waar het besluitvormingsproces aan dient te voldoen. Hoe het beter kan? In het toetsingskader kunt u van de inhoud direct door naar de bijbehorende tekst.

Met het document Begrippenkader Opwarming Aarde geven we vooral bevindingen van wetenschappers en onderzoekers mee. Van belang, omdat u als raadslid niet de partijbelangen in besluitvorming dient maar het algemeen belang. Daar heeft u een eed of belofte voor afgelegd.

Hier nog een keer de landelijke en Rotterdamse klimaatdoelen op een rij:
https://www.rotterdam.nl/klimaat-actieplan-rotterdam In 2030 wil Rotterdam 55% minder CO2 uitstoten en in 2025 minimaal 25% minder (in vergelijking met 1990). Dat is inclusief de haven. Ca. 20% van alle CO2 in Nederland wordt uitgestoten door de industrie in de haven van Rotterdam. Echter het actieplan laat niet zien welke actie de gemeente Rotterdam voor ogen heeft om die uitstoot de verlagen. De industrie, de grootste uitstoters in de haven hebben al sinds 2016 toen het Akkoord van Parijs werd ondertekend. zelf nauwelijks plannen, geen

tussendoelen, geen afbouwscenario. Het gaat over het grootste probleem van onze tijd. Wat gaat de Rotterdamse raad bijdragen om de de uitstoot in de industrie te verlagen?

Over urgentie en relevantie. 70% van het volk maakt zich zorgen over het klimaat. Rechters wijzen overheden en bedrijven terecht. 250.000 mensen trekken een mensenrechtelijke rode lijn in Den Haag. Het is niet alleen relevant voor Europa of het Rijk, maar voor alle overheden, bedrijven en ook voor de gemeente Rotterdam. De wereld is al 1.5 graad warmer geworden. Hoeveel urgenter kan het worden?

Wetenschappers verduidelijken de problemen en rechters laten zien hoe wetgeving dient te worden geinterpreteerd. Zij geven daarmee richting mee voor bedrijfsleven en overheden. Nederland, is gebonden aan de uitspraken van de rechter. Ook het gemeentebestuur, de ambtenaren, adviseurs, uitvoeringsorganisaties, de bedrijven en de burger.
De beleidsvrijheid van overheden en bedrijven zijn daarmee in die zin beperkt dat met klimaatmaatregelen de doelen wel gehaald dienen te worden.

Mede daarom brengen we onderstaande 4 punten extra onder de aandacht.

1 De Europese Centrale Bank (ECB) podcast van 14 okt 25 met gespreksleider Paul Gordon discusses this and more with Johan Rockström (wetenschapper planetaire grenzen) and Irene Heemskerk (ECB). https://www.youtube.com/watch?v=637jWVcUEQo

2 De rechtzaak van de klimaseniorinnen tegen Zwitserland laat het verband zien tussen klimaat en mensenrechten. Het Europees Hof voor Rechten van de Mens heeft geoordeeld, dat Zwitserland enkele mensenrechten heeft geschonden door niet genoeg te doen tegen klimaatverandering. Uitspraken van het hof zijn bindend. Beroep is niet mogelijk.

3 De rechter geeft in de Bonaire rechtzaak aan dat de overheid met bindende klimaattussendoelen moet komen, om te zorgen dat het doel ook echt wordt gehaald.

4 Waar het de financiën betreft geven we u de kern van de Modern Monetary Theory mee. Het gaat over de aannames waar wij mee werken in het geldstelsel en de werkelijkeid. Zonder enige kennis van de werking van het geldstelsel is het bijna onmogelijk om goed afgewogen besluiten te nemen. De kern: alle rekeningen in de geldsoort (euro) die we zelf aanmaken, kan altijd worden voldaan. Schaarste is een menselijk construct.

We hopen u hiermee in korte tijd de benodigde dossierkennis mee te geven en zien uit naar een gesprek met u. We zijn ook benieuwd naar uw zienswijze en reiken u graag de helpende hand op zoek naar oplossingen.

We zien graag een mail met een voorstel voor een datum en een tijd voor een gesprek tegemoet.

Feyenoord Rotterdam N.V.
Van Zandvlietplein 3
Postbus 9635
3007 AP Rotterdam
www.feyenoord.nl
Feyenoord Supporterservice:
Telefoon : 0900 1908
WhatsApp : +31 (0)6 19 07 19 08
Algemeen : +31 (0)10 292 68 88
ABN AMRO IBAN : NL68ABNA0640743021
ABN AMRO BIC : ABNANL2A
BTW NR. : NL 8131.45.673.B.01
KvK NR. : 24363218

Aan de informateur
De heer Ir. D.M. Samsom
P.a. Stadhuis Rotterdam
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 5 mei 2026

Geachte heer Samsom,

Graag vragen wij in de vorming van de nieuwe coalitie in de Gemeente Rotterdam uw aandacht voor een van de grotere stadsontwikkelingen die in de komende jaren plaatsvindt.

In de stadiondriehoek, het gebied in Rotterdam-Zuid waar wij als Feyenoord huizen, zijn ambitieuze plannen gevormd die de kwaliteit van leven, wonen en werken sterk zullen verbeteren. Niet alleen in het gebied zelf, maar in heel Rotterdam en omgeving zullen de positieve effecten van deze ontwikkeling voor de lange termijn merkbaar zijn.

Feyenoord vervult hierin, met de club en het stadion, graag een belangrijke rol. Een juiste aanpak van de plannen zal immers niet alleen bijdragen aan een gezonde toekomst van de club. Het biedt ons ook de kans om de positieve impact op sociaal en economisch vlak op onze omgeving nog verder te vergroten.

Om die reden verzoeken wij de formerende partijen reeds bij het opstellen van het coalitieakkoord aandacht te besteden aan het opnemen van een positieve intentie ten aanzien van de ontwikkelingen in en rondom ons stadion. Met als doel om ook in de komende decennia een sterk baken in en van de stad te zijn.

In bijlage een toelichting op de planvorming zoals die nu plaatsvindt en waarin wij hand in hand met de nieuwe coalitie willen optrekken.

Wij wensen u veel succes bij de formatie.

Met vriendelijke groet,

Feyenoord Rotterdam N.V.

Dennis te Kloese
CEO

Pieter Smorenburg
CFO

Bijlage : Toelichting planvorming

Een cc. van deze brief is gestuurd aan: Jeroen Postma (PRO Rotterdam), Chantal Zeegers (D66), Tim Versnel (VVD) en Faouzi Achbar (DENK) en burgemeester Carola Schouten.

Media Markt · CASTORE · QTERMINALS · JOE · EuroParcs · verloning.nl · OHCO · VRIENDEN LOTERIJ · LYB · PRIJSVRIJ vakanties · DA GROUP · Heineken 00 · Van Ginkel GROEP · Dusseldorp · unive · AD

STADIONDRIEHOEK - GEBIEDSONTWIKKELING

Achtergrond

Feyenoord heeft gekozen voor De Kuip en de stadiondriehoek als thuisbasis voor de toekomst. Om die reden willen we niet afwachten, maar gericht investeren én toewerken naar een vernieuwd stadion dat past bij de stad van morgen.

Onze visie

Na het stoppen van de plannen voor een nieuw stadion in 2022 is Feyenoord niet stil blijven staan. Sinds 2024 ligt er een duidelijke koers: ***We are here to stay***.

Feyenoord blijft in De Kuip. Tegelijkertijd wordt er wel gewerkt aan groei:

- Meer kwaliteit in beleving en faciliteiten
- Meer capaciteit in de toekomst
- Grotere rol in het gebied

De Kuip wordt, samen met het Topsportcentrum en de Data & AI-campus, een dragende kracht van de stadiondriehoek.

De strategie: twee sporen

Korte termijn (nu – 2028) Gericht op direct resultaat: • Investeren in sfeer, comfort en commerciële mogelijkheden • Aanpakken van achterstallig onderhoud • Verduurzaming van het stadion Doel: het maximale uit De Kuip halen én een sterke basis leggen voor de toekomst.	Lange termijn (vanaf ± 2035) Toewerken naar een vernieuwde Kuip: • Modern stadion, met aanzienlijk meer plaatsen • Sterke inpassing in de vernieuwde stadiondriehoek • Gefaseerde realisatie mogelijk Ambitie: spelen in een vernieuwde Kuip uiterlijk 2040

Samenwerking met de gemeente

Feyenoord sluit actief aan op het gemeentelijk traject:

- Belangrijke rol bij de totstandkoming van het ambitiedocument (raadsbehandeling juni 2026)
- Actieve rol in het stedenbouwkundig plan (onlangs opgestart, doelstelling raadsbehandeling medio 2027)
- Meedenken over planologische kaders

Belangrijk: de ontwikkeling van het stadion en het gebied worden bewust gekoppeld. Dat vergroot de kans op succes voor de hele gebiedsontwikkeling van de stadiondriehoek.

De aanpak

Om dit waar te maken heeft Feyenoord al een aantal stappen gezet:

- Klein, slagvaardig team van specialisten is sinds 2024 aan de slag
- Investeringsprogramma ODE365 is opgestart voor alle korte- en middellange termijninvesteringen
- Parallel traject voor de herontwikkeling en als input voor het gemeentelijke traject van de totale stadiondriehoek

Tijdlijn

Een stadsontwikkeling zoals de Stadiondriehoek beslaat meerdere coalitieperioden. De planning zoals die nu voorligt:

2027	• Uitgangspunten vernieuwd stadion vastgesteld • Stedenbouwkundig plan vastgesteld • Start ruimtelijke ordeningsprocedure
2028	• Programma van eisen vernieuwd stadion vastgesteld
2029	• Sluitende businesscase opgesteld
2030	• Start ontwerp & engineering
2032	• Keuze aannemer
2035	• Realisatie
2037	• De Kuip bestaat 100 jaar
2040	• Feyenoord speelt in de vernieuwde Kuip

Komende coalitieperiode

Waar heeft Feyenoord behoefte aan in de komende coalitieperiode?

- Verder bouwen aan vertrouwen en structurele dialoog met bestuurlijke en ambtelijke partners in Rotterdam
- Een positieve grondhouding ten aanzien van de planvorming voor de gehele stadiondriehoek
- Op korte termijn medewerking aan en mogelijk investering in de placemaking rondom het stadion en in de stadiondriehoek
- Een constructieve dialoog bij de ontwikkeling van de businesscase

Waarom dit belangrijk is:

- Het fundament onder de stadiondriehoek bestaat uit een goede relatie
- Het houdt een icoon van de stad toekomstbestendig
- Het versterkt de economie en aantrekkingskracht van Rotterdam-Zuid
- Het verbindt topsport, innovatie en beleving
- Het draagt bij aan de sociale verbetering van Rotterdam-Zuid.

Media Markt CASTORE QTERMINALS JOE EuroParcs verloning.nl ODICO VRIENDEN LOTERIJ LYB PRIJSVRIJ vakanties DA GROUP Heineken Van Ginkel GROEP Dusseldorp univé AD

Convent der Kerken en Synagogen Rotterdam

Aan de coalitieonderhandelaars

Rotterdam, 1 mei 2026
Onderwerp: gesprek met religieuze partijen

Geachte deelnemers aan de coalitieonderhandelingen,

Allereerst wil ik u zegen en wijsheid wensen bij uw toewijding te komen tot een nieuwe coalitie die Rotterdam de komende jaren mag besturen en dienen. Hopelijk is er spoedig een akkoord en kunt u vol energie aan de slag in onze prachtige en veelkleurige stad die ook de nodige zorgen heeft en uitdagingen kent.

Op woensdag 29 april heeft u een gesprek gehad met enkele religieuze partijen uit de stad. Tot onze grote verbazing en teleurstelling hebt u er bewust voor gekozen het Convent van Kerken en Synagogen niet voor dit gesprek uit te nodigen. Het Convent is de Raad van Kerken 'plus' in Rotterdam. De overlevering wil dat op verzoek van koningin Wilhelmina de synagogen toegevoegd werden aan de Raad vanwege hun kwetsbare positie na de Tweede wereldoorlog.

In het Convent zijn alle kerkelijke stromingen en de synagogen vertegenwoordigd. Mede op grond daarvan werden wij in de zoektocht naar een nieuwe burgemeester door de vertrouwenscommissie uitgenodigd voor een gesprek over onze visie op de gevraagde capaciteiten van de kandidaat. Een vruchtbaar gesprek, samen ook met SPIOR en Platform L&R, waarin wij als Convent duidelijk de breedte van het religieuze spectrum konden weergeven.

We zijn natuurlijk blij dat u oog hebt voor de rol van religie in onze stad en dat u gebruik maakt van de kennis en ervaringen van religieuze en levensbeschouwelijke partijen. Maar voor ons voelt uw beperkte keuze voor gesprekspartners in de onderhandelingen – wellicht onterecht – enigszins als willekeur. Samen010, de protestantse diaconaal-maatschappelijke organisatie, was uitgenodigd. Wij hebben zeer goede verhoudingen met deze organisatie en werken ook samen in bijvoorbeeld de Laurentiusdag. Maar Samen010 vertegenwoordigt niet de kerken en synagogen. Ook de stem van de Liberaal Joodse Gemeente, lid van het Convent, ontbrak aan uw tafel.

Graag willen wij weten wat uw reden is ons niet uit te nodigen. Daarnaast hopen wij dat de nieuwe coalitie bereid is spoedig kennis met ons te maken omdat wij ook in de toekomst een serieuze gesprekspartner blijven.

Met vriendelijke groet,

Namens het Convent van Kerken en Synagogen,

Ds. drs. H.H. Schorren, voorzitter
contact@citypastor010.nl

Rotterdam, 7 mei 2026

Geachte informateur, vertegenwoordigers van de formerende partijen,

De BIZzen van het centrum van Rotterdam, KHN en MKB Rotterdam willen graag de onderstaande oproep aan u voorleggen. Het is een samenvatting van het centrumdebat van 12 maart jl. waar ook de formerende partijen aan hebben deelgenomen. Door die partijen is onomwonden het belang van een vitaal centrum onderstreept.

De binnenstad: motor van stad én regio

De Rotterdamse binnenstad is van onmiskenbaar belang voor het functioneren van de stad en de regio. Zij is:

- Goed voor circa 100.000 arbeidsplaatsen – een kwart van alle banen in Rotterdam en ruim het dubbele van de haven
- Het economisch zwaartepunt van de stad
- Het visitekaartje voor bewoners, bezoekers en investeerders
- Dé plek waar Rotterdammers en regiobezoekers samenkomen

De binnenstad biedt bovendien werkgelegenheid voor uiteenlopende doelgroepen, waaronder jongeren, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en parttime werkenden. Daarmee is zij ook sociaaleconomisch van grote waarde.

Het succes van de wijken in Rotterdam is direct verbonden met het functioneren van de binnenstad. Een sterke binnenstad betekent een sterke stad.

De stad heeft jarenlang goede ervaring gehad met **Bureau Binnenstad**, dit was geborgd binnen het bestuur en de ambtelijke organisatie. Hierdoor werd vroegtijdig geschakeld en werden alle belangen evenwichtig meegenomen en gemonitord.

De urgentie: de positie van de binnenstad staat onder druk

Ondanks het grote belang zien wij dat:

- Rotterdam daalt op ranglijsten van aantrekkelijke binnensteden
- Er geen actuele, integrale visie is die aansluit op veranderend bezoekgedrag
- De positionering van Rotterdam als ondernemersstad om nationaal bedrijven aan te trekken weinig urgentie heeft
- Economische belangen onvoldoende worden meegewogen in beleidskeuzes
- De binnenstad versnippert bestuurlijk en ambtelijk wordt aangestuurd

Tegelijkertijd liggen er grote kansen, onder andere op het gebied van citymarketing, gastvrijheid, vestigingsklimaat, bereikbaarheid en verblijfskwaliteit.

Onze oproep: kies voor een integrale aanpak

Wij roepen de formerende partijen op om in de collegeperiode 2026–2030 te kiezen voor een integrale benadering van de binnenstad, zowel bestuurlijk als ambtelijk.

1. Bestuurlijke regie en eigenaarschap

- Benoem een wethouder binnenstad met mandaat
- Zorg voor duidelijke regie en prioritering
- Maak de binnenstad een expliciete pijler in het coalitieakkoord

2. Eén aanspreekpunt en betere samenwerking

- Richt één duidelijk ambtelijk loket in voor de binnenstad
- Verminder versnippering tussen afdelingen
- Werk structureel samen met ondernemers en vastgoedeigenaren

3. Economie volwaardig meewegen

- Weeg economische impact structureel mee in mobiliteits- en veiligheidsbeleid
- Erken de waarde van bezoekers van buiten de stad (die substantieel bijdragen aan bestedingen)
- Investeer in een aantrekkelijk vestigings- en verblijfsklimaat

4. Bereikbaarheid in balans

- Houd de binnenstad bereikbaar voor alle doelgroepen, inclusief automobilisten
- Zorg voor flankerend beleid bij ingrepen (P+R, logistieke hubs en fietsvoorzieningen) en stevige investeringen in OV
- Voorkom economische schade door eenzijdige maatregelen

5. Schoon, veilig en aantrekkelijk

- Verbeter regie op afval en openbare ruimte
- Investeer in handhaving en slimme oplossingen (zoals cameratoezicht waar nodig)
- Werk samen met ondernemers én bewoners aan gedeelde verantwoordelijkheid
- Versterk de structurele samenwerking met politie en handhaving en borg voldoende capaciteit in de binnenstad, zodat veiligheid op straat én in het openbaar vervoer gewaarborgd is
- Hanteer een duidelijke handhavingsnorm: criminaliteit, zoals winkeldiefstal, mag nooit onbestraft blijven door gebrek aan capaciteit bij politie of justitie.

6. Investeren in citymarketing en beleving

- Ondersteun structureel de promotie van de binnenstad, ook nationaal
- Bouw voort op de inzet van ondernemers en BIZ'en
- Versterk de positie van Rotterdam als aantrekkelijke bestemming

Samen vooruit

De binnenstad vraagt om nieuw elan, duidelijke keuzes en gezamenlijke inzet. Alleen met een integrale aanpak kan Rotterdam haar centrum weer laten uitgroeien tot een krachtige economische motor en een aantrekkelijke plek voor iedereen.

Wij staan als verenigde centrum-BIZ'en, MKB Rotterdam-Rijnmond en KHN Afdeling Rotterdam klaar om hierin samen op te trekken met het nieuwe college.

Met vriendelijke groet,

De verenigde centrum-BIZ'en van de Rotterdamse binnenstad, MKB Rotterdam-Rijnmond en KHN Afdeling Rotterdam

Op verzoek van Marianne van den Anker is het volgende onder de aandacht gebracht:

"Er zit zeer veel bruikbare kennis in van Josse de Voogd https://wnl.tv/2026/05/03/de-schaduwkant-van-rotterdam-we-zijn-een-productiemachine-van-ellende-geworden vooral ook over de wijken die (straks) om gaan vallen."

Geachte heer de Jong, beste Martin,

Geachte heer Reffeltrath, beste Freek,

Dank voor uw hartelijke ontvangst bij de formatieonderhandelingen op 21 april jl. Ik heb daar namens Eneco de gelegenheid gehad om het AI-Gigafabriek project van Eneco en VOLT toe te lichten, naast een aantal andere zaken die raken aan de energietransitie. Wij zouden hier graag nog de onderstaande inbreng aan de onderhandelende partijen bij willen toevoegen.

We zouden u willen vragen om in het collegeakkoord expliciet aandacht te besteden aan het belang van AI-rekenkracht voor onze stad. De ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie gaan razendsnel en bieden kansen voor innovatie, economische groei en maatschappelijke vooruitgang. Rotterdam kan hierin een voortrekkersrol nemen.

Er zijn drie belangrijke argumenten waarom AI-rekenkracht een plek verdient in Rotterdam en in het collegeakkoord:

1. Krachtige AI-infrastructuur vormt de basis voor innovatie en groei in uiteenlopende sectoren, van logistiek tot zorg en havenindustrie. Onder dit bericht vindt u quotes van Vopak, ErasmusMC en de TU Delft, die oproepen tot rekenkracht in de regio.
2. AI-infrastructuur bouw en onderhoud creëert hoogwaardige banen in de installatietechniek, elektrotechniek, koeltechniek, IT-systemen, technisch advies en vergroot de internationale aantrekkingskracht van Rotterdam als technologiestad. Een AI-Gigafabriek vormt de infrastructurele ruggengraad voor AI-gerelateerde economische en maatschappelijke activiteiten.
3. De aanlanding van wind op zee in de Rotterdamse haven biedt een uitgelezen kans om, zónder netcongestie en mét groene stroom, AI-rekeninfrastructuur te realiseren. Het verspreiden van (kleinere) AI-fabrieken landinwaarts zou niet die kans bieden.

AI-rekenkracht wordt een cruciale productiefactor, zoals elektriciteit dat vandaag al is. Voor de strategische autonomie van Nederland en Europa is het cruciaal dat we onze eigen AI-rekenkracht realiseren, en niet afhankelijk worden van de VS en China. Dit wordt ook bevestigd in het Rapport Wennink waar het project benoemd is als een van de 51 strategische investeringsprojecten voor de verdiencapaciteit van Nederland. Staatssecretaris Aerdts schreef in haar kamerbrief van 31 maart jl. dat het kabinet, in lijn met het rapport Wennink, voor AI-Gigafabrieken is.

De AI-Gigafbriek van Eneco en VOLT is voorzien in de Europoort. Het project zal gebruik maken van wind op zee, met een bestaande elektriciteitsaansluiting. Rotterdam zou, afhankelijk van de

gekozen route onder de Omgevingswet, een rol kunnen spelen in de vergunningsprocedure voor het project.

Ik hoop dat u deze punten zou willen meenemen in uw overwegingen. Uiteraard zijn we beschikbaar om hier verder over door te praten.

Met vriendelijke groet,

Joris den Blanken

U vindt op onze projectwebsite meer informatie.

Recente quotes over de noodzaak AI-rekenkracht in de regio:

Vopak: *"logistiek staat tegenwoordig gelijk aan data; en dat betekent AI. Om te AI modellen te huisvesten hebben we AI-infrastuctuur nodig."*

ErasmusMC, steunpartner van de AI Gigafabriek, Prof. Dr. Peter van der Spek, gaf recent aan: *"zonder substantiële rekenkracht zijn state-of-the-art diagnoses in de pathologie vandaag niet meer mogelijk."*

TU Delft Joost Poort beantwoorde recent de vraag waarom TU Delft steunpartner is van de Rotterdamse AI Gigafabriek met: *"wij denken in ecosystemen en hebben als onderwijs- en onderzoeksinstelling veel rekenkracht nodig; als die in de regio gebouwd wordt komt dat via het ecosysteem ook ons ten goede"*

Joris den Blanken

Senior adviseur public affairs | +31 (0)6 – 39105310

Regulatory & Public Affairs

Marten Meesweg 5 | 3068 AV | Rotterdam | eneco.nl

Eneco

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS
Rotterdam-Rijnmond

Rotterdam Rijnmond, 23-04-2026

Betreft: Knelpunten en oplossingsrichtingen op het gebied van Zorg en Veiligheid, om mee te nemen in de coalitiebesprekingen en besluitvormende tafels waar u als bestuurder bij betrokken bent.

Geachte fractievoorzitters, onderhandelaars en adviseurs,

Sommige problemen van mensen en gezinnen zijn zo complex dat er geen oplossing te vinden is in de reguliere zorg- of justitiële aanpak. Dan is samenwerking tussen het straf-, zorg- en bestuurlijke domein nodig. Dit gebeurt in het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (ZVHRR). Samen met uw gemeente realiseren we in dit samenwerkingsverband in vastgelopen casuïstiek doorbraken. Hiermee leveren we met elkaar een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van criminaliteit, ernstige overlast en het voorkomen van onveilige situaties voor de persoon en diens omgeving.

Voor u ligt de Signaallijst van knelpunten in vastlopende casuïstiek, waarin het ZVHRR inzicht geeft in structurele knelpunten in vastlopende casuïstiek, de acties die hierop worden ingezet[1] en de resultaten die hierin reeds zijn behaald.

We lossen met elkaar vele complexe situaties op. Lees ook meer over de resultaten in het meegestuurde jaarverslag 2025. Sinds vorig jaar is, naast het primaire werk van het samenwerkingsverband, vanuit het project Versterking Domeinoverstijgende Samenwerking met alle gemeenten in de regio gewerkt aan inzicht in knelpunten in de lokale aanpak voor **Personen met Onbegrepen Gedrag**.[2] Deze inzichten zijn toegevoegd aan de Signaallijst van het ZVHRR.

In 2025 zagen we in casuïstiek de volgende structurele knelpunten:

1. **Ernstig tekort op huisvesting.** De keten loopt vast wegens ontbreken van een huisvestingsmogelijkheid. Een stabiele basis voor hulpverlening ontbreekt hiermee.
2. **Uitdagingen in het vinden van passende plekken voor jeugdigen.** In casuïstiek bleek (her)plaatsing niet mogelijk, terwijl er grote zorgen waren over de veiligheid van de jeugdige en of het netwerk van de jeugdige.
3. **Hiaat in inzetmogelijkheden en outreach bij zorgwekkend gedrag.** Er is soms te weinig mogelijk op gedwongen zorg, maar er zijn wel ernstige zorgen over de veiligheid van de persoon en of de omgeving/omwonenden.
4. **Blijvende onzekerheid over gegevensdeling en gebrek aan afstemming.** In veel casuïstiek bij het ZVHRR, blijkt dat er in de reguliere lokale aanpak te weinig is samengewerkt, terwijl hier wel mogelijkheden toe waren.
5. **Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek.** Hierdoor wordt in de casuïstiek met name ingezet op het veiligheidsdoel, en is er minder prioriteit op het zorg en perspectief doel. Voor een duurzame verandering voor de betrokkenen is dat veelal wel nodig.

Tijdens het Algemeen Bestuur ZVHRR van 25 februari 2026 is gesproken over de meerwaarde van het inzichtelijk maken van structurele knelpunten en het benutten van deze relevante signalen uit de

[1] Voor zover inzichtelijk voor het ZVHRR en inzichtelijk gemaakt door de samenwerkingspartners van het ZVHRR.
[2] Zie ook https://projecten.zonmw.nl/nl/project/versterking-domeinoverstijgende-samenwerking-voor-personen-met-onbegrepen-gedrag-rotterdam

praktijk. Zo ondersteunen we de uitvoerend professionals door als leidinggevenden en bestuur goed te luisteren, mee te denken en oplossingsrichtingen helpen mogelijk te maken. De knelpunten die beschreven worden raken ook aan landelijke verantwoordelijkheden, onder meer op de dossiers huisvesting, wetgeving, financiering en inrichting(skaders) van de zorg. Het landelijke gesprek daarover wordt op verschillende bestuurlijke tafels gevoerd. Vanuit het ZVHRR voeden wij deze gesprekken met bijgaande Signaallijst. We horen het graag als u daarop meer van ons nodig heeft.

Namens het Dagelijks en Algemeen Bestuur van het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond,

Ada Grootenboer-Dubbelman
Burgemeester Goeree-Overflakkee, DB en AB lid, portefeuillehouder ZVHRR in het Regionaal Veiligheids Overleg

Lara van der Well
Hoofd Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond

**SAMEN DOEN
WAT NODIG IS!**

JAARVERSLAG
ZVHRR 2025

**ZORG- EN
VEILIGHEIDSHUIS**
Rotterdam-Rijnmond

MISSIE

Het ZVHRR dringt criminaliteit, ernstige overlast en risicovolle situaties terug en draagt bij aan het verbeteren van de persoonlijke situatie en het perspectief voor de betrokken persoon en omgeving.

VISIE

Het ZVHRR gelooft in de kracht van samenwerking en maatwerk in de aanpak van de casuïstiek; het geheel van de samenwerking is meer dan de som der delen. Het ZVHRR werkt vanuit de filosofie dat methodisch werken het succes van de samenwerking versterkt en daarmee de kans op een duurzaam resultaat.

DOELSTELLINGEN

Het realiseren van de missie en visie van het samenwerkingsverband ZVHRR is vertaald naar twee doelstellingen:

1. Het behalen van doelen en creëren van doorbraken in casuïstiek door PGA en advies bij aanmelding, op- en afschalen.
2. Duurzame versterking van de ketensamenwerking voor het realiseren van resultaten.

"Als burgemeester ben ik betrokken bij de veiligheid van de burgers en maak ik me zorgen over de toename aan incidenten rondom mensen met zorgwekkend gedrag. Het is belangrijk dat we alle belangen bewaken: van de omwonenden of naasten die zich zorgen maken, en die van de burger zelf met het zorgwekkende gedrag. Samenwerking op lokaal niveau begint bij de regiefunctie van de gemeente, op OOV-gebied en op welzijn en zorg. En we moeten ruimte maken voor maatwerk in budget en voorzieningen, omdat dat soms nodig is om het verschil te maken."

Ada Grootenboer-Dubbelman
Burgemeester Goeree-Overflakkee,
RVO portefeuillehouder ZVHRR

HET ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS ROTTERDAM RIJNMOND IN ÉÉN OOGOPSLAG

- **Volwassenen met een hoog veiligheidsrisico[1]**
- **Jeugd met een hoog veiligheidsrisico[1]**
- **Levensloopaanpak**
- **Huiselijk geweld, (ex-partner) stalking en kindermishandeling**
- **Plustaken: Radicalisering en Wijkrechtspraak op Zuid**

13 gemeenten

25 zorg- en veiligheids partners

PGA persoonsgerichte aanpak methodiek

LEREN van knelpunten in de ketensamenwerking

PRIMAIR PROCES

1120 Totaal casussen[2]
500-600 Continu in behandeling

556 CASUSSEN INSTROOM
(11% meer dan in 2024)

276 Veldaanmeldingen
280 ZSM aanmeldingen
35 casussen opgeschaald naar het IC overleg (**3%** jaarlijks van totaal)
220 personen opnieuw opgeschaald naar het ZVHRR **(20%)**

592 CASUSSEN AFGESCHAALD
(25% minder dan in 2024)

Extra resultaat op direct contact met **29** betrokkenen vanuit het ZVHRR

Doelen behaald op veiligheid[3] in **72%** van de casussen

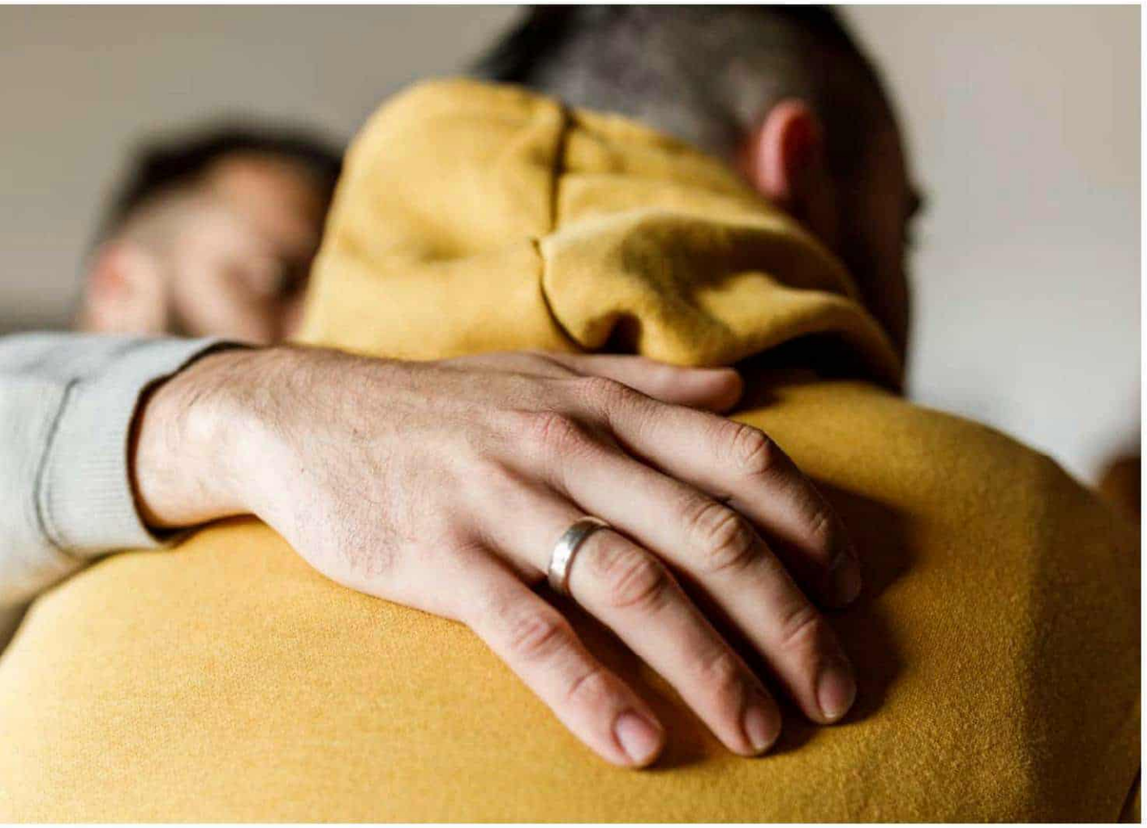
Doelen behaald op zorg[3] in **55%** van de casussen

Doelen behaald op perspectief[3] in **60%** van de casussen

FOCUS VOOR VERSTERKING OP STRUCTURELE KNELPUNTEN

1. Ernstig tekort op huisvesting
2. Uitdagingen in vinden van passende plekken voor jeugdigen
3. Hiaat in inzet en outreach bij zorgwekkend gedrag
4. Onzekerheid over gegevensdeling en afstemming
5. Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek

[1] *Inclusief Personen met Onbegrepen Gedrag (POG) en High Impact Targets (HIT)*
[2] *De cijfers voor 2024 en 2025 zijn exclusief de cijfers voor WoZ en HIT. Hierdoor wordt een meer zuiver beeld weergegeven voor de PGA aanpak.*
[3] *Steekproef 2025. Lees verder op pagina 12.*

MENS CENTRAAL

Om tot stabilisatie en herstel van de situatie van en voor de mensen met multiproblematiek en veiligheidsrisico's te komen (voor zichzelf en/of een ander), wordt extra ingezet op de betrokkenheid en het perspectief van de persoon.

1. In het Plan van Aanpak staat het **perspectief** van de **betrokkene(n) centraal**. Veel personen binnen de PGA willen/kunnen (nog) niet zelf actief meedenken over het plan om uit de problemen te komen. In 35 casussen is een adviseur aangesloten om mee te denken over het perspectief van de betrokkene. Er wordt o.a. aandacht besteed aan:
   - Wie er direct contact heeft met de persoon.
   - Wat de betrokkene zelf wil en wat de naasten/ omgeving?
   - We onderzoeken met de ketenpartners hoe we meer nabij kunnen komen als dat contact er nog niet is.

2. We werken met een **groep van ervarings-deskundigen** die ons helpen in het vormgeven van de regionale aanpak voor personen met onbegrepen gedrag.

3. Het visie en handreikingsdocument over de aanpak voor Personen met Onbegrepen Gedrag is gelanceerd. Deze speciale editie van InBeeld draagt bij aan de verdere versterking van kennis en kunde rondom wetgeving, passende inkoop, methodisch werken en het verbeteren van de inzet en het leren van ervaringsdeskundigheid[4].

[4] *Lees op de site deze publicatie van InBeeld: zvhrr.nl/publicaties*

> *"In eerste instantie kreeg ik vanuit de betrokken keten-partners veel zorgelijke signalen en gaven de zorgpartners aan dat zij de begeleiding wilden stoppen vanwege de dreiging. Toen ik de man voor het eerst zélf sprak kon Ik deze zorgen begrijpen, gezien zijn taal-gebruik en op momenten dreigende uitspraken. Echter hoorde ik ook dat hij goed zicht had op zijn eigen beperkingen en een hulpvraag had. Door met betrokkene in gesprek te gaan, ontstond er ook meer ruimte voor het gesprek met de ketenpartners en een passend zorgaanbod."*
>
> **Procesregisseur ZVHRR**
> aanpak Personen met Onbegrepen Gedrag

> *"Ik wil hier graag blijven wonen, want ik heb het naar mijn zin. Maar als ik een brief krijg dat ik besproken word en dat ik mijn woning kwijtraak, dan raak ik in de stress. Dan vind ik het wel prettig dat ik iemand kan bellen om dat te bespreken. En dan word ik wel boos, maar eigenlijk bedoel ik: help."*
>
> **Betrokkene**
> Telefonisch contact met procesregisseur 2025

UIT DE PRAKTIJK: NABIJ CONTACT ZORGDE VOOR DOORBRAAK

Een man heeft een geschiedenis van autisme, financiële problemen en dreigend gedrag naar hulpverleners. Hij heeft een woon-zorg contract en dreigt zijn huis te verliezen, wegens een verstoorde relatie met een zorg biedende partij. De man reageert gespannen op formele communicatie en verandering in de geboden zorg.

Na aanmelding in het ZVHRR was een van de doelen van de ketenpartners het continueren van een vorm van zorg en het behouden van zijn woning. Dit verloopt stroef wegens de geschiedenis van de man, de risico's en zijn reputatie bij de zorgverleners. Het behoud van zijn woning staat bij het wegvallen van de zorg ook door het huurzorgcontract onder druk. Uiteindelijk neemt de man zelf contact op met de procesregisseur. In dit contact kan hij goed aangeven wat hij nodig heeft in duidelijke communicatie en omgangsvormen. Hierdoor kon hij een regulier huurcontract krijgen[5], waarbij is afgesproken dat de zorgorganisatie voor hem in beeld blijft. Zo kan de man wel bij hen terecht als het nodig is, bijvoorbeeld als hij een moeilijke brief ontvangt of er financieel soms gedoe is met toeslagen of energie. Er is tevens afgesproken de situatie nog een tijdje met elkaar te blijven volgen. Zo ontstond er voldoende vertrouwen tot deze doorbraak. Het blijft een situatie die veel samen-werking behoeft, om zowel de man als de zorg te ondersteunen bij de kansen en risico's.

Succesfactoren in deze casus:
- Nabij contact met de betrokkene.
- Zoeken naar: hoe kan het wél?

[5] *Het scheiden van wonen en zorg zorgt voor een mindere kwetsbare positie in de toekomst. Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis*

> *Ik heb dit jaar twee keer een vervelende situatie meegemaakt aan de telefoon. Ik weet dat het niet persoonlijk naar mij toe is. Een meneer schold me uit en dreigde met geweld. De tweede keer dreigde een betrokkene naar het kantoor te komen uit boosheid over een interventie. Ik stem dan af met ons team. De beveiliging van het kantoor, de politie en de betrokken zorgprofessional zijn geïnformeerd. Zo kunnen er acties ondernomen worden voor veiligheid en zorg.*
>
> **Informatie Coördinator**
> Zorg- en Veiligheidshuis
> Rotterdam-Rijnmond

UIT DE PRAKTIJK: OUTREACHEND ONDANKS ZORGMIJDING

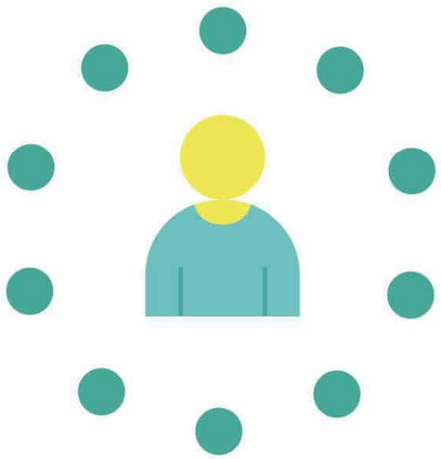
Een 23-jarige man zwerft in Rotterdam en pleegt huiselijk geweld tegen zijn moeder. Hij veroorzaakt dusdanig overlast in de woning van moeder dat er voor haar huisuitzetting dreigt. Hij gebruikt diverse verslavende middelen en veroorzaakt ook overlast op straat. De man houdt alle hulpverlening af.

Het doel van de ketenpartners was om deze man naar hulpverlening te bewegen en om de huisuitzetting voor moeder te voorkomen. In de samenwerking tussen zorg en veilig is nauw contact onderhouden, zodat direct kon worden ingegrepen wanneer hij terugkeerde naar moeder. Vanuit de zorg is op deze momenten direct intensief contact gezocht. Uiteindelijk is meneer nu in GGZ zorg. Het wijkteam heeft moeder ondersteunt in bemiddeling voor een andere woning en het doen van aangifte.

Succesfactoren in deze casus:

- Intensieve samenwerking.
- Concrete afspraken.
- Vasthoudendheid van de keten.
- Nabij contact met de betrokkene.

In **2025** is door het ZVHRR **met 14 betrokkenen actief contact** gezocht om een doorbraak te bewerkstelligen en is door **15 betrokkenen zelf** contact gezocht met het ZVHRR. Direct betrokkenen bellen vaker dan voorheen met vragen en willen meestal weten welke afspraken zijn gemaakt en hoe zij verder worden geholpen. Soms zijn deze contacten emotioneel vanwege de achtergrond en problematiek van de betrokkenen. Het ZVHRR ondersteunt haar medewerkers met coaching on the job, overname van telefoon(dienst) en training.

> *Vanuit begrip, herkenning en erkenning werpen ervaringsdeskundigen licht op, en vragen ze aandacht voor, de leefwereld van (kwetsbare) (doel)groepen en inwoners. Dit helpt gemeenten en (zorg)aanbieders om beter aan te sluiten, passender beleid te ontwikkelen en om de kwaliteit van dienstverlening duurzaam te verbeteren.*
>
> **Jochen Braams**
> Manager Basisberaad, belangenorganisatie voor mensen die te maken hebben (gehad) met psychische-, of verslavingsproblematiek en/of dak- of thuisloosheid.[7]

Versterking aanpak Personen met Onbegrepen Gedrag

Elke gemeente in onze regio heeft ervaring met zorgwekkende situaties rondom Personen met Onbegrepen Gedrag. Dagelijks komen bij de politie Rotterdam-Rijnmond gemiddeld 45 meldingen binnen over mensen met verward of onbegrepen gedrag. In 2024 registreerde de politie-eenheid daarmee 16.552 incidenten met verward gedrag. Deze problematiek en incidenten op zichzelf zijn zorgelijk voor het welzijn van de betrokken burgers, de leefbaarheid in onze wijken en de veiligheid van onze samenleving. Om personen met onbegrepen gedrag gericht te kunnen helpen, de situatie voor de omgeving te normaliseren en daarmee ook het veiligheidsrisico af te laten nemen, is een samenwerking op lokaal niveau nodig.

Een integraal projectteam onder leiding van het ZVHRR[6] werkt samen met de gemeenten aan het versterken van lokale samenwerking Zorg en Veilig. Hierbij wordt intensief samengewerkt met ervarings-deskundigen. In het eerste jaar (2025) is gestart met Voorne aan Zee, Vlaardingen en Albrandswaard. De vervolgsubsidie is toegekend, waardoor het ZVHRR vanaf 2026 alle gemeenten in Rotterdam-Rijnmond kan ondersteunen.

[6] *Vanuit het project Domein Overstijgend Samenwerken voor Personen met Onbegrepen Gedrag. Gefinancierd vanuit het programma BeGrip van ZonMW. Startsubsidie versterking domeinoverstijgende samenwerking veilig.*
[7] *Basisberaad Rotterdam*

IT TAKES A SAFE VILLAGE

Aan de criminele en gewelddadige problematiek die we binnen de doelgroepen zien, liggen veelal complexe gedrags-, persoonlijkheids- en sociaal-maatschappelijke oorzaken ten grondslag. Denk hierbij aan combinaties en correlatie van (vroege jeugd) trauma, verslaving, psychiatrie, verstandelijke beperking, dak- en thuisloosheid en armoedeproblematiek.

Gemiddeld worden er zo'n 300 casussen per maand besproken.

Om de cirkel te doorbreken van geweld en teloorgang, wordt gezamenlijk met de partners het persoonlijke plan van aanpak opgesteld. Hierin staan integrale doelen op bestaanszekerheid, veiligheid en zorgaanbod. Op maat vindt in de Persoongerichte Aanpakken (PGA) - naast de casusoverleggen - veel overleg met de partners plaats. Hoe hoger de risico's en zorgen, hoe intensiever de contacten.

Totalen

Er zijn continu zo'n 500-600 casussen in behandeling. Dit aantal is redelijk constant in vergelijking met vorig jaar.

Totalen	2024	2025
Totaal casuïstiek	1.329	1.120
Actuele casussen[8]	538	547

Instroom

In totaal was de instroom 556 (ten opzichte van 500 in 2024). Het aantal veldaanmeldingen is gestegen naar 276 (230 in 2024), het aantal ZSM-aanmeldingen is licht gestegen (280 ten opzichte van 270 in 2024). De verhouding komt daarmee op 50 (veld)/ 50 (ZSM)[9].

Instroom	2024	2025
Veldaanmeldingen	230	276
ZSM aanmeldingen	270	280

Aanmeldingen, doorloop, op- en afschalen

Om de opschaling naar een PGA in het ZVHRR te verantwoorden, is het belangrijk om af te ronden als (een deel van) de doelen zijn behaald en de risico's zijn afgenomen.

Doorloop	2024	2025
Afgerond/afgeschaald	792	592

In 2025 zien we dat de gemiddelde duur van de bespreking van een casus bijna een kwart hoger ligt dan in 2024. Uit verdiepende analyse blijkt dat bij veel thema's meer MDO-achtige besprekingen worden georganiseerd. Veel wordt besproken in bilaterale afstemming en er wordt alleen wanneer het nodig is, een bespreking georganiseerd waarvoor dan wel meer tijd wordt gepland. Specifiek bij Huiselijk Geweld zien we steeds ingewikkelder casuïstiek (met onder meer verslaving en GGZ-problematiek), waardoor er diepgaandere besprekingen nodig zijn.
Waar nodig wordt hierbij de expertise van andere procesregisseurs binnen het ZVHRR ingezet.

Intensiteit van bespreking	2024	2025
Gemiddelde duur bespreking (minuten)	17,5	22,4

Bij een groot deel van de doelgroep is lastig duurzaam perspectief te realiseren, niet alleen door verslavings-, gedragsproblematiek en criminogene factoren, maar ook door wachtlijsten, huisvestings-, wetgevings- en financieringsproblematiek. Jaarlijks wordt een deel van de personen opnieuw opgeschaald. In 2026 gaan we de oorzaken hiervan dieper onderzoeken om te komen tot verbeteringen in de persoonsgerichte aanpak (PGA ZVHRR).

Opnieuw opschalen	2024	2025
% personen dat wordt opgeschaald	23%	20%
Aantal personen dat wordt opgeschaald	307	220

In 2025 zijn 592 casussen afgeschaald.

[8] *Peildatum einde jaar.*
[9] *Veldaanmeldingen komen via de partners binnen. De ZSM-aanmeldingen gaan om personen die vanuit ZSM (Zorgvuldig, Snel en op Maat) van het Openbaar Ministerie instromen. Data exclusief WoZ en HIT.*

DE ORGANISATIE, BEDRIJFSVOERING EN FINANCIËN

In het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond werken we in onze grote regio met 13 gemeenten en vele zorg- en veiligheidspartners samen. Dit doen we met een stevige governance en groot commitment.

- Ketenpartner collega's (uitvoering, beleid, management en bestuur) +/- 400 personen
- Formatie bureau ZVHRR is binnen begroting (37,5 fte). In 2025 is verzuim en langdurig verlof geweest. Dit is deels intern opgevangen en deels met aantrekken van tijdelijke vervanging.
- Het ZVHRR zet gestructureerd in op bewustwording over gegevensdeling.

Er is een praktisch A3 kwaliteitsinstrument opgeleverd voor de professionals: 'Samenwerking en gegevensdeling'.

238 Ketencollega's zijn getraind in de persoonsgerichte aanpak en gegevensdeling.

Het ZVHRR meet de kwaliteit op het omgaan met gegevensdeling vanuit het meetinstrument van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De score in 2025 was 3.2, op een schaal van 0 tot 5 (3.2 in 2024)[10].

Begroting en resultaat

Het jaar 2025 is afgesloten met een positief resultaat van 140.371. Dat is ongeveer 3% van de totale omzet en daarmee binnen vastgesteld bedrijfsvoeringsbeleid. Dit resultaat vloeit terug in de reserves, die de komende jaren nodig zijn voor het sluitend maken van de begroting. De personeelskosten zijn hoger uitgevallen vanwege verzuim waarvoor externe capaciteit is ingehuurd. Dat de huisvestingskosten lager zijn dan begroot komt omdat er vanuit de verhuurder geen indexatie heeft plaatsgevonden. Met extra tijdsinvestering op de implementatie WGS, de privacyplaat en de grondslagdiscussie op enkele dossiers in onze regio zijn de kosten op Privacy/proces-beschrijvingen dit jaar hoger dan begroot.

Begroting versus realiteit 2025	Begroot	Realiteit
Kosten		
Algemeen Personeel	€ 2.993.623	€ 3.033.201
Huisvestingskosten	€ 862.022	€ 810.315
ICT	€ 100.000	€ 41.409
Leergang, deskundigheids-bevordering en training	€ 50.000	€ 50.110
Beleidsondersteunend onderzoek	€ 50.000	€ 56.408
Projecten	€ 55.000	€ 45.619
Privacy, procesbeschrijvingen	€ 25.000	€ 44.409
Marketing/PR/communicatie	€ 150.000	€ 121.444
Doorbraak budget	€ 20.000	€ 3.491
Totaal kosten	**€ 4.305.645**	**€ 4.206.405**
Inkomsten		
SR subsidies Rijk	€ -780.000	€ -780.000
Bijdrage ZVHZHZ	€ -45.900	€ -45.900
POK-gelden[11]	€ -1.005.000	€ -1.005.000
Externe middelen/subsidies	€ -215.000	€ -229.547
Vaste bijdrage ketenpartners	€ -1.889.058	€ -1.915.642
Vrijval reserves[12]	€ 370.687	€ 370.687
Totale inkomsten	**€ -4.305.645**	**€ -4.346.776**
Positief bedrijfsresultaat	**€ 0**	**€ 140.371**

"Bij ingewikkelde en vaak schrijnende casuïstiek met hoge veiligheidsrisico's, zoals bij jeugdcriminaliteit, ernstig huiselijk geweld, of situaties rond personen met onbegrepen gedrag bestaan geen snelle of eenvoudige oplossingen. Achter iedere casus schuilt een mens (vaak meerderen) én een veiligheidsrisico. Juist waar situaties vastlopen, brengt het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam partners structureel samen om verantwoordelijkheid te delen, expertise te bundelen en buiten de eigen kaders te denken. Die gezamenlijke inzet, vasthoudendheid én professionaliteit zijn onmisbaar om tot duurzame oplossingen te komen en de wijken veiliger te maken."

Corine Duitman-van Putten,
Directeur Veiligheid gemeente Rotterdam
en AB/DB lid ZVHRR

[10] *Onder meer: implementatie WGS op orde, trainingen, monitoring datasysteem op risico's en knelpunten.*
[11] *De POK-gelden gaat om gelabelde subsidie die ingezet wordt voor de uitvoering van de Levensloopaanpak en aanpak POG.*
[12] *De opgebouwde reserves worden de komende jaren ingezet voor het sluitend krijgen van de meerjarenbegroting.*

VERSTERKEN LOKALE TRIAGE EN ADVIES

Lokale professionals hebben dagelijks te maken met de terughoudendheid in opschaling bij stagnerende hoog risico casuïstiek.

Voor professionals is het vaak lastig om de juiste route te vinden omdat personen bijvoorbeeld al langere tijd herhaaldelijk in beeld komen en er een bepaalde moeheid ontstaat, de overlap tussen problematiek (recidive, onbegrepen gedrag, verslaving, problemen in het gezin, doorgroei in een crimineel netwerk) zo groot is dat het voor de professional niet altijd duidelijk is waar ze naartoe moeten en de opschaling te weinig oplevert. Er is blijvende onzekerheid over gegevensdeling op het gebied van Zorg- en Veiligheid. In 2025 heeft het ZVHRR onder meer 238 ketencollega's getraind en 84 maatwerk adviezen gegeven aan het lokale veld. In 2026 richt het ZVHRR zich vanuit subsidie van J&V en PmG[13] op actie-onderzoek ter versterking van de nabije triage en advies.

Versterken reflectie en leren

Er staat in dit werkveld grote druk op de professionals. Het is enorm belangrijk dat alle partners zich in elkaar inleven en blijven uitleggen waarom bepaalde oplossingen die voor de ander logisch lijken, soms niet kunnen en samen te kijken 'hoe wel'. Er vonden twee terugspoelsessies plaats. Een terugspoelsessie geeft ruimte voor collegiale steun en het helpt het bewustzijn en de scherpte op de risicocasuïstiek te verhogen. Dit jaar is gestart met methodische inzet van een uitgebreide tijdlijn tijdens een lopende casus, om patronen (van geweld) in beeld te brengen ter ondersteuning van de analyse voor het vinden van de doorbraak.

[13] *Preventie met Gezag*

UIT DE PRAKTIJK: GOEDE AFSTEMMING MET DE ZORGKETEN

Een vrouw met een verstandelijke beperking, GGZ- en verslavingsproblematiek zat al langere tijd in een instelling voor verstandelijk gehandicapten met veel vrijheden. Dit leek geen passende plek, ze liep hier voortdurend weg. Er waren vermoedens van gedwongen prostitutie en sprake van overlast, maar de instelling zag dat mevrouw ook hulpbehoevend was. Door de multiproblematiek was het lastig om een passende woonplek met hulp te vinden, en met dat doel werd de casus bij het ZVHRR aangemeld.

Ketenpartners hadden in eerste instantie moeite met samenwerken door de wirwar aan problematiek en betrokken partijen, en zij waren niet bekend met de mogelijkheid om informatie te delen in het ZVHRR. Het ZVHRR kon het Zorgkantoor aanhaken, die goed meedachten in deze casus. Samen met de ketenpartners werd gezocht naar een passende verblijfplaats. Dit werd gedaan met voortdurende inzet van de huidige betrokken zorginstelling en het zorgkantoor. Uiteindelijk is een tijdelijke plek gevonden bij Antes in een gesloten setting en wordt door Antes met de betrokken partners gezocht naar een passende vervolgplek.

Succesfactoren in deze casus:

- Voortdurende inzet
- Goede regie
- Betrokkenheid van diverse partners

> *"Als je bij een casus op zoek bent naar een oplossing voor een (plaatsings)probleem en je merkt dat er conflict ontstaat in de samenwerking, dan is de kans erg groot dat je met elkaar op zoek bent naar een plek die nog niet bestaat. Als de groep zich dat realiseert, ontstaat er weer ruimte voor ontspanning en creativiteit of is er hulp van bovenaf nodig voor de groep om iets nieuws te kunnen creëren."*
>
> **Mw. Dr. Rosalind van der Lem**
> Psychiater, directeur patiëntenzorg Fivoor Ambulant Bestuurslid afdeling Forensische Psychiatrie NVvP

GEZAMENLIJKE DOELEN, GEZAMENLIJKE RESULTATEN

Iedere partner van het ZVHRR heeft eigen (wettelijke) taken en expertise op de inzet van doelen en interventies. In de integrale Persoonsgerichte analyse en aanpak wordt een combinatie van sets aan doelen, interventies en acties complementair ingezet. Kennis en ervaring rondom de nodige gegevensdeling (zorgvuldig, proportioneel en nodig voor de doelen die gesteld zijn), is een belangrijke voorwaarde voor succes.

De partners van het ZVHRR behalen gezamenlijk resultaat als er doorbraken zijn in de vastgelopen hoog-risico casuïstiek en de ketensamenwerking (duurzaam) wordt versterkt.

Om de kwaliteit te meten en trends te ontdekken, vinden data-onderzoek, interviews, onderzoek van de IC-casuïstiek en verdiepende steekproeven plaats. Zo hebben we meerdere kwaliteitstoetsen om de kwaliteit en doorontwikkeling te borgen.

In 2025 zijn in een steekproef 84 casussen onderzocht. Gemiddeld zijn bij afsluiting (31 van de 84 casussen) 64% van de integrale doelen behaald. Van de nog lopende casuïstiek (53 van de 84 casussen) is inmiddels 32% van de doelen behaald[14]. In een casus worden vanuit de integrale PGA meerdere doelen gesteld (op veiligheid, zorg en perspectief).

Ten opzichte van 2024 zijn de percentages behaalde casuïstiek gestegen. Het percentage gemiddeld behaalde doelen is gestegen naar 64% (50% in 2024). Veiligheidsdoelen worden het meest ingezet en behaald, evenals in 2024. Deze worden net als in 2024 gevolgd door zorgdoelen. We zien dat in 2025 het percentage behaalde perspectiefdoelen is toegenomen naar 60% (46% behaald in 2024). Soms wordt er wel een doel op één domein behaald, en (nog) niet op een ander domein.

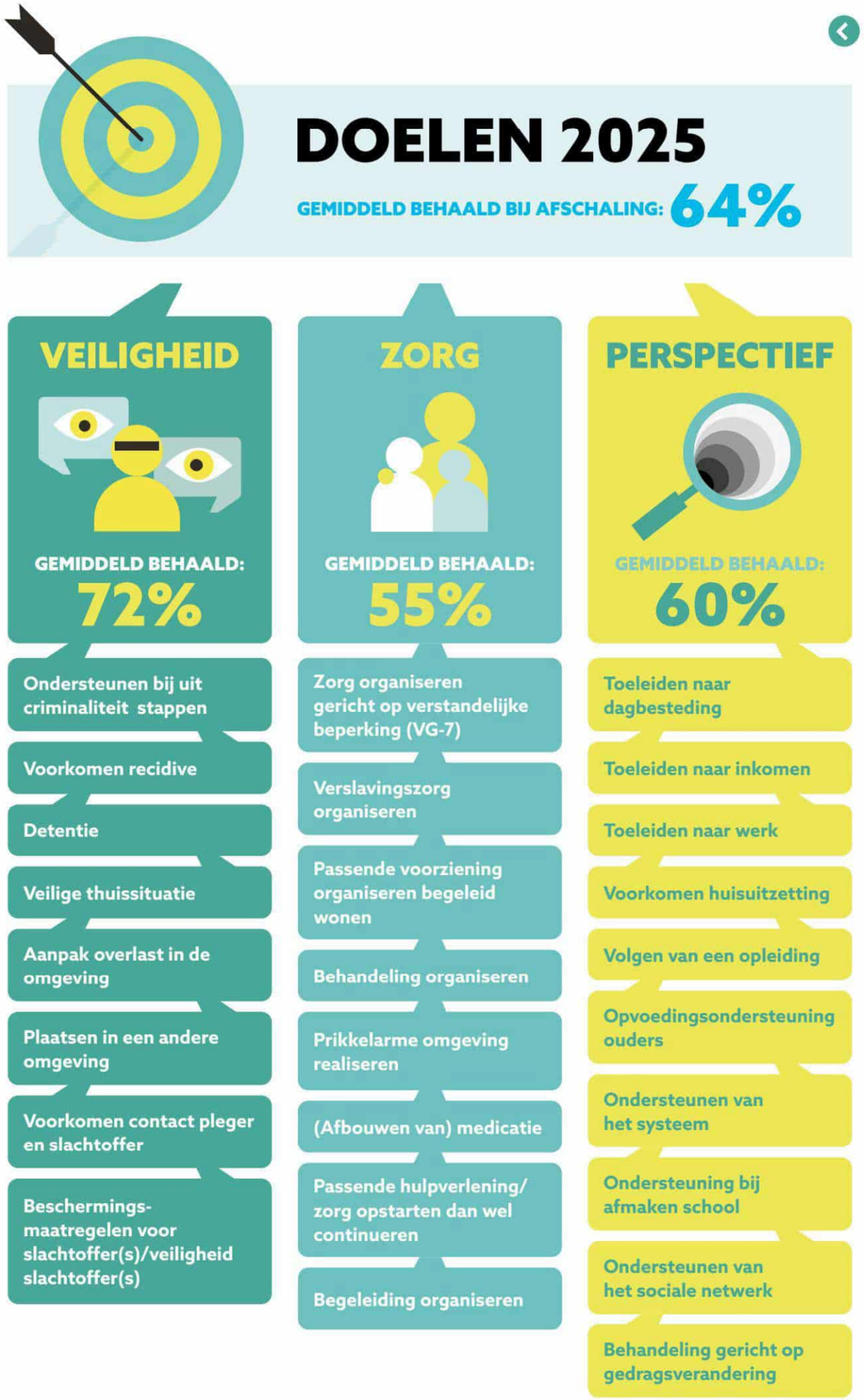
Het ZVHRR bespreekt in het IC overleg de casussen waarin het niet mogelijk is om doelen te behalen vanuit structurele knelpunten. Zie verder pagina 14. **'Structurele knelpunten in de keten'.**

Steekproef 2025

84 casussen en 144 interventies	
Toeleiding strafrecht	36x
Toeleiding zorg	25x
Toeleiding hulp en begeleiding	24x
Toeleiding huisvesting	18x
Overige ondersteuning systeem (betrokkene, netwerk, nazorg)	14x
Overige veiligheidsmaatregelen	11x
Dagbesteding	5x
Toezicht gerealiseerd	3x
Opname in kliniek	2x
Nader persoonsgericht onderzoek	1x

Vanuit de aanmeldingen van de ketenpartners zien we dat er vaak als doelstelling een verbeterde samenwerking in de keten wordt aangegeven. Dit komt niet vaak terug in de uiteindelijke PGA doelen, maar is wel zichtbaar in de ingezette interventies. In 2026 wordt nadere analyse gedaan naar inzet op het samenwerkingsdoel.

[14] *In 2024 is alleen over afgesloten casussen gerapporteerd. Dit jaar is al tijdens de looptijd van een casus een uitvraag gedaan naar het behalen van doelen, om dichter aan te sluiten op de werkpraktijk.*

STRUCTURELE KNELPUNTEN IN DE KETEN

We lossen vele complexe situaties met elkaar op. Toch loopt het vinden van de doorbraak soms vast. Bij vastlopen start een intensievere fase van samenwerking. Mocht dat ook niet de gewenste doorbraak geven, dan volgt bespreking met het Intern MT (IC-overleg) en een mogelijke aanloop naar escalatie in samenwerking met (het bestuur van) de partners. In 2025 zijn 34 casussen besproken in het IC overleg (47 in 2024).

In deze IC casuïstiek worden de rode draden onderzocht. Dat leidt tot de zogenoemde 'Signaallijst van knelpunten'. Het op deze wijze analyseren van casuïstiek, geeft voeding voor de kwaliteitsslag en het tactisch en strategisch samenwerken, escaleren en adviseren; de tweede doelstelling van het ZVHRR. Hieruit komen onderstaande zaken naar voren die in 2026 extra (bestuurlijke) aandacht krijgen.

De zaken die in 2026 extra (bestuurlijke) aandacht krijgen, n.a.v. analyse van IC casuïstiek in 2025:

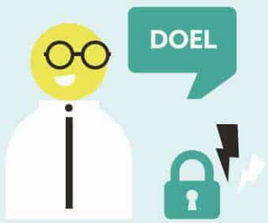
1 Ernstig tekort op huisvesting 16 IC casussen[15]

2 Uitdagingen in vinden van passende plekken voor jeugdigen 6 IC casussen[15]

3 Hiaat in inzetmogelijkheden en outreach bij zorgwekkend gedrag 10 IC casussen[15]

4 Blijvende onzekerheid over gegevensdeling en gebrek aan afstemming 7 IC casussen[15]

5 Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek 3 IC casussen[15]

[15] *En veelvoorkomend in reguliere casuïstiek.*

UIT DE PRAKTIJK: VOLHARDING OM RISICO'S TE VERMINDEREN

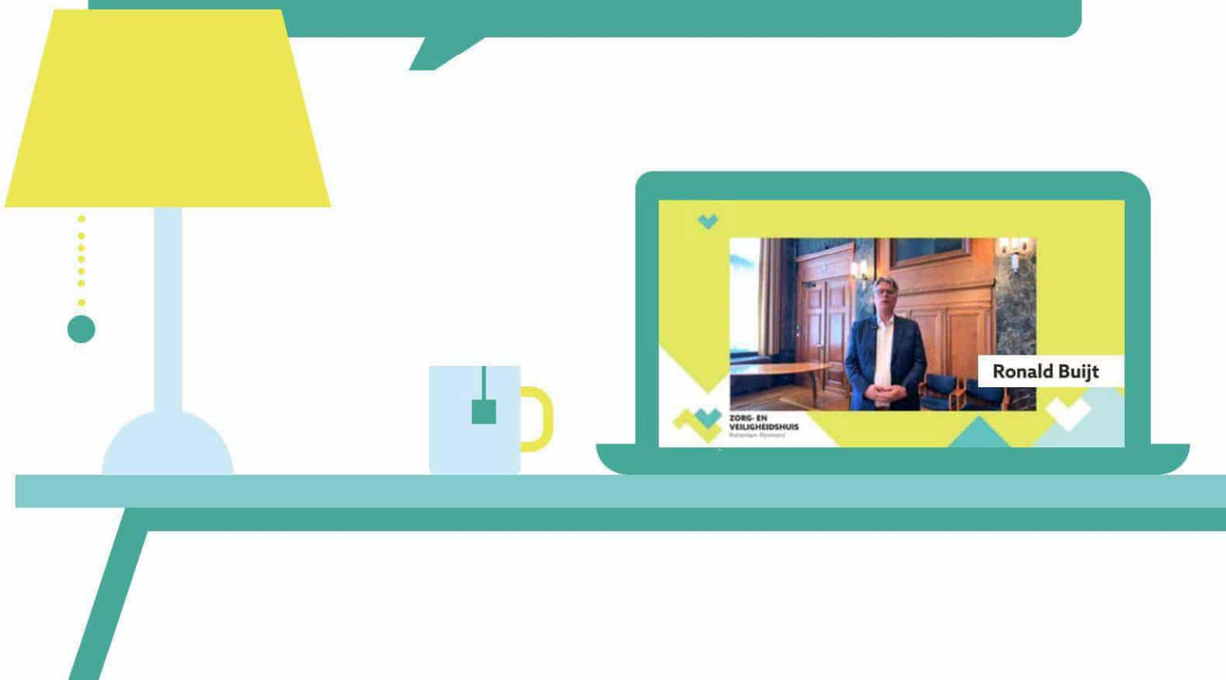
Een man pleegt intiem terreur op zijn ex-partner en zeven kinderen. Bij alle personen loopt een contactverbod en de man heeft een locatieverbod voor meerdere gemeenten in 2 regio's. De kinderen verblijven op meerdere plaatsen in het land. Sinds zijn vrijlating heeft hij zijn lopende contactverboden overtreden.

De man verzoekt om opheffing van de contactverboden. De procesregisseur organiseert overleg met de 2 betrokken regio's en het OM verzoekt vervolgens de rechtbank de elektronische monitoring van de vrouw te gebruiken voor een actueel beeld van de situatie. Op basis hiervan kan de man worden aangehouden voor het overtreden van de contactverboden. Twee kinderen zijn uit huis geplaatst en de vrouw is in een beschermde opvang geplaatst. De casus blijft nauw onder de aandacht van de ketenpartners vanuit de blijvende risico's.

Succesfactoren in deze casus:
- Scherpe risicoanalyse.
- Scenario denken.
- Intensieve samenwerking tussen alle domeinen.
- Regio-overstijgend samenwerken.

> *"Comfort op gegevensdeling is zeer belangrijk: er is meer mogelijk dan je denkt. Met elkaar in gesprek gaan kan altijd: wat denk jij dat er nodig is? En zoek contact met de betrokkene en de omgeving om het verhaal en de hulpvraag helder te krijgen. Het Zorg- en Veiligheidshuis denkt graag mee."*

Ronald Buijt
Wethouder gemeente Rotterdam en voorzitter bestuur ZVHRR. Boodschap tijdens het symposium over de versterking van de regionale aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag, juni 2025. Kijk hier de gehele boodschap terug.

In dit Resultatenoverzicht zijn de behaalde resultaten in het jaar 2025 verkort weergegeven.
Meer lezen? www.zvhrr.nl/publicaties
Meer weten? Maak een afspraak voor een werkbezoek! info@zvhrr.nl

Tekst **ZVHRR**
Ontwerp **www.0to9.nl**

www.zvhrr.nl
februari 2026

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS
Rotterdam-Rijnmond

SIGNAALLIJST VAN KNELPUNTEN IN VASTLOPENDE CASUÏSTIEK

Inzicht, acties en resultaat
op basis van casuïstiek in 2025

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS
Rotterdam-Rijnmond

VOORWOORD

Met de jaarlijkse Signaallijst als kwaliteitsmanagementinstrument brengen we focus aan op oorzaken die in de weg staan van duurzame oplossingen en samenwerking in de persoonsgerichte aanpak van het samenwerkingsverband Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond.

In 2025 zijn 34 casussen opgeschaald en geanalyseerd. Hieruit komen 5 terugkerende knelpunten naar voren. In 2024 zijn er 47 casussen geanalyseerd voor de signaallijst. Gemiddeld gaat het jaarlijks om tussen de 3 en 5% van casuïstiek die aan de casustafels vastloopt. Sinds medio 2026 worden ook knelpunten uit andere bronnen opgehaald, zoals vanuit casuïstiek besproken in projecten. Deze vindt u onder het kopje 'Knelpunten vanuit projecten en andere bronnen'.

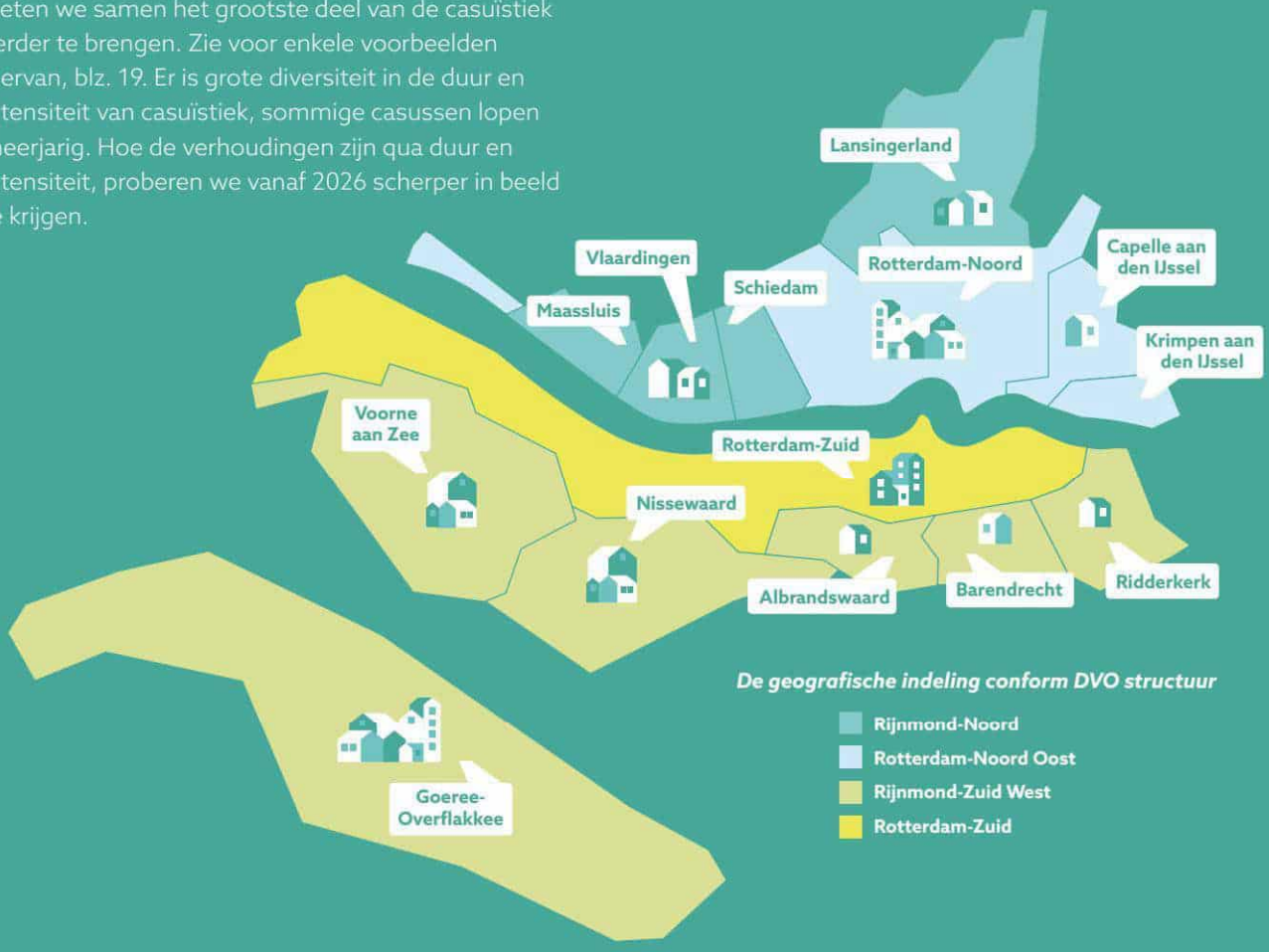
Dit betekent niet dat in de overige casuïstiek geen knelpunten spelen, ook in veel andere casuïstiek spelen de geanalyseerde knelpunten en ook andere zaken die het soms heel taai maken om doorbraken te realiseren. Toch zien we dat het jaarlijks in zo'n 50% van de casuïstiek lukt om af te schalen. Het is belangrijk om stil te staan bij de 592 casussen die in 2025 zijn afgeschaald (53% van de totale casuïstiek in dit jaar, 1120 casussen). Over twee jaar gerekend, weten we samen het grootste deel van de casuïstiek verder te brengen. Zie voor enkele voorbeelden hiervan, blz. 19. Er is grote diversiteit in de duur en intensiteit van casuïstiek, sommige casussen lopen meerjarig. Hoe de verhoudingen zijn qua duur en intensiteit, proberen we vanaf 2026 scherper in beeld te krijgen.

De succesfactoren die we zien in zowel de 'reguliere' casuïstiek als de casuïstiek die vastloopt zijn:

- *Stay with the trouble*. Elkaar kennen en constructief en integraal werken en communiceren, juist als het vastloopt. Daar maken we het verschil.
- Mandaat en ervaring met maatwerkmogelijkheden (financieel en inhoudelijk).
- Niet (te) lang wachten met (interne) opschalingsroutes en hulp vragen aan management en bestuur.

Voor u ligt de analyse van het jaar 2025. Er wordt door u als partners ieder voor zich, maar ook gezamenlijk al veel ondernomen op de knelpunten. We kijken er naar uit om met elkaar het gesprek te vervolgen en de resultaten te verhogen.

Lara van der Well
Hoofd Zorg- en Veiligheidshuis

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 4

De 5 knelpunten uit opgeschaalde casuïstiek in één oogopslag 5

Structureel knelpunt 1: Ernstig tekort op huisvesting 6
Actie en resultaat op knelpunt 1 7

Structureel knelpunt 2: Uitdagingen in het vinden van passende plekken voor jeugdigen 8
Actie en resultaat knelpunt 2 9

Structureel knelpunt 3: Hiaat in inzetmogelijkheden en outreach bij zorgwekkend gedrag 10
Actie en resultaat knelpunt 3 11

Structureel knelpunt 4: Blijvende onzekerheid over gegevensdeling en gebrek aan afstemming 12
Actie en resultaat knelpunt 4 13

Structureel knelpunt 5: Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek 14
Actie en resultaat knelpunt 5 15

Knelpunten vanuit projecten en andere bronnen 16

Overzicht van structurele knelpunten vanuit lokale casuïstiek op Personen met Onbegrepen Gedrag 17

Gevraagde aandacht en inzet 18

Voorbeelden van casuïstiek waarin het wel is gelukt.....19

INLEIDING

Het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond richt zich op twee doelstellingen :

- Doelen behalen en doorbraken creëren in casuïstiek door persoonsgerichte aanpakken en advies bij aanmelding, op- en afschalen.
- Duurzame versterking van de ketensamenwerking voor het realiseren van resultaten.

Om doelstelling 2: de duurzame versterking van de ketensamenwerking te ondersteunen, wordt elk jaar een analyse gemaakt van structurele knelpunten in de casuïstiek.

De knelpunten worden geanalyseerd op basis van casuïstiek uit het voorliggende jaar, die is ingebracht in het zogeheten IC- overleg. In het IC-overleg wordt casuïstiek door procesregisseurs ingebracht, die 'vastloopt' in de casusoverleggen. Er wordt door het MT met een onafhankelijke senior procesregisseur en de betrokken procesregisseur, het 5 stappen van het Plan van aanpak opnieuw doorlopen: wat werkte wel en wat werkte minder en waar loopt de doorbraak op vast. Vervolgens vindt bilaterale afstemming met de partners plaats vanuit de uitvoering, en zo nodig wordt in afstemming opgeschaald naar leidinggevend of bestuurlijk niveau. De oorzaken van het vastlopen worden jaarlijks geanalyseerd in de analyse van knelpunten, die voor u ligt.

Sinds medio 2026 worden ook knelpunten uit andere bronnen opgehaald, zoals vanuit casuïstiek besproken in projecten. Deze vindt u onder het kopje 'Knelpunten vanuit projecten en andere bronnen'.

De uitvoerend professionals lopen in hun dagelijks werk aan tegen situaties in de persoonsgerichte aanpak (PGA) waar zij zich zorgen over maken, maar waar geen goede oplossing voor kan worden gevonden in het reguliere (aanbod). We kunnen hen ondersteunen door als leidinggevenden en bestuur goed te luisteren, mee te denken en waar mogelijk te faciliteren in een oplossing. De analyse van knelpunten wordt gebruikt voor onder andere het bestuurlijke gesprek om de resultaten van de PGA en de samenwerking te verbeteren. De systeem problematiek waar deze structurele knelpunten uit voort komen, worden beschreven in verschillende rapporten en adviezen. Waar relevant zijn deze benoemd en gekoppeld aan de praktijkervaringen vanuit de PGA.

Deze analyse is een jaarlijks gereviewd document van het KwaliteitsManagementSysteem (KMS) en wordt landelijk gezien als 'good practice'.[2] Het is onderdeel van de managementcyclus en wordt behandeld in het Breed MT en dagelijks en algemeen bestuur van het ZVHRR. De onderzoeksmethode is onder meer gebaseerd op n=1 methodiek van het Landelijk Kenniscentrum LVB.[3]

[1] *Zie www.zvhrr.nl/publicaties.*
[2] *Onder meer vanuit onderzoekers betrokken bij het Actieprogramma Grip op Onbegrip | ZonMw en Factsheet: een jaar BE-grip en vanuit de Landelijke Vereniging voor Zorg- en Veiligheidshuizen*
[3] *N=1 onderzoek Deel 1 - Landelijk Kenniscentrum LVB*

DE 5 KNELPUNTEN UIT OPGESCHAALDE CASUÏSTIEK IN ÉÉN OOGOPSLAG

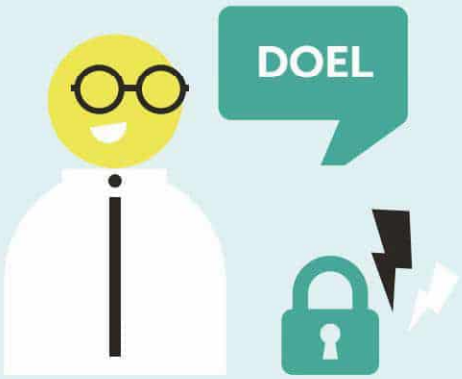
1 Ernstig tekort op huisvesting

2 Uitdagingen in vinden van passende plekken voor jeugdigen

3 Hiaat in inzetmogelijkheden en outreach bij zorgwekkend gedrag

4 Blijvende onzekerheid over gegevens-deling en gebrek aan afstemming

5 Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek

Structureel knelpunt 1: Ernstig tekort op huisvesting

Toelichting

In 2025 zijn er 16 casussen in het IC-overleg besproken waarin de keten vastloopt wegens ontbreken van een huisvestingsmogelijkheid, op thema's levensloop-aanpak en volwassenen met een hoog veiligheids-risico. Wegens gebrek aan huisvestingsmogelijkheden in zowel het reguliere aanbod (doorstroom) als in het specialistische (zorg) aanbod, ontbreekt een stabiele basis voor hulpverlening. De mensen krijgen hierdoor niet de ondersteuning die nodig is; dit leidt in een aantal gevallen ook tot een (forse) toename van veiligheidsrisico's. Hierdoor stagneert ook de persoonsgerichte aanpak.

Specifieke doelgroepen die hierdoor geraakt worden:

- Mensen met forse gedragsproblemen (angst- en agressie) en middelengebruik
- Mensen zonder verblijfsstatus waarbij terugkeer niet mogelijk is
- Jeugdigen die niet meer thuis kunnen wonen (zie daarvoor knelpunt 2), maar door geweldsrisico's ook niet veilig zijn bij een instelling/netwerk.

Oplossingsrichtingen in casuïstiek bij een tekort aan huisvesting

Mogelijkheden om in de PGA succesvol huisvesting te realiseren of te behouden zijn bijvoorbeeld (uitbreiding van) Skaeve Huse, time-out plaatsen en Housing First. Maar ook samenwerkingsvormen, waarbij maatwerk ondersteuning wordt verstevigd vanuit (forensische of outreachende) zorg bij woonvoorzieningen die daardoor een zwaardere doelgroep aankunnen.
We bereiken in casuïstiek ook doorbraken op huisvesting door outreach naar betrokkenen zodat er commitment vanuit hen kan ontstaan op het verbeteren van de situatie.

Publicaties en onderzoeken

- Kamerbrief Voortgangsrapportage Een thuis voor iedereen 2024 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
- Voortgang Werkagenda Aansluiting forensische zorg en reguliere zorg, december 2025
- 20240118-Adviesrapport-implementatie-Levensloopaanpak.pdf
- https://vng.nl/sites/default/files/2025-11/oproep-verward-en-onbegrepen-gedrag.pdf
- Notitie-woon-zorg-problematiek.pdf
- In de commissievergadering van de Gemeente Rotterdam is in oktober gesproken over de lacunes in de keten voor onbegrepen gedrag Agenda RotterdamRaad - Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (2022 - 2026) Technische sessie: onbegrepen gedrag donderdag 9 oktober 2025 18:30 - 21:00 - iBabs Publieksportaal

[4] *We zien dat deze structurele knelpunten ook veelvoorkomend zijn in reguliere casuïstiek van het ZVHRR.*

Actie en resultaat knelpunt 1

Actie lokaal en in casuïstiek	Resultaat
We doen een blijvende oproep voor initiatieven voor huisvesting zoals Skaeve Huse en zoeken naar alternatieve mogelijkheden voor woonplekken voor de betrokkenen.	Gemeenten kunnen inzake huisvestingsbeleid, alternatieve woonvormen zoals Skaeve Huse in eigen beheer houden.
De PGA wordt ingezet voor de dak- en thuislozen die aan de criteria van het ZVHRR voldoen.	De gemeente Rotterdam start in 2026 met een versterkte aanpak op overlastgevende dak- en thuisloosheid, waarbij voorzieningen zoals Skaeve Huze en bemoeizorg worden georganiseerd. Het ZVHRR verzorgt hierin de persoonsgerichte aanpak.
PGA focus voor behoud van woonplek als deze bedreigd wordt vanuit 'systeeminterventies'.	In de PGA aanpak wordt gekeken hoe een woonplek te behouden of herstellen en dakloosheid te voorkomen. In IC casuïstiek van 2025 is hierop in 3 casussen een doorbraak bereikt.
Actie regionaal	
Organiseren van overzicht op huisvesting in de regio.	Vanuit de kenniswerkplaats Grip op Onbegrip van de Erasmus Universiteit wordt gewerkt aan overzicht van de huisvestingsmogelijkheden in de regio. Het ZVHRR is aangehaakt bij deze initiatieven van de EUR.
Vergroten passend huisvestingsaanbod in de Levensloopaanpak ZVHRR	In de Levensloopaanpak casusoverleggen is uitgebreid naar het aansluiten vanuit Wonen vanuit verschillende partners, onder meer vanuit de gemeente, de VG en GGZ. Door meer woondivisies aan te laten sluiten wordt het zicht op het woonaanbod groter en daarmee kans op plaatsing. Door aansluiting op het overleg kan gesproken worden over voorwaarden voor opname.
Op regionaal en landelijk niveau de samenwerking en lobby versterken op het tekort aan huisvesting voor complexe doelgroepen. Samen (leren) escaleren.	• Gezamenlijke escalatie gemeente Rotterdam en ZVHRR richting VWS met verzoek om financiering in één van de IC casussen is opnieuw herhaald. • Ondersteuning uitbreiden mogelijkheden huisvesting VG6/VG7 die in samenwerking tussen onder meer Antes, Fivoor en Ipse de Bruggen wordt gerealiseerd.
Actie landelijk	
Met het Breed MT en AB verdiepen op de aanbevelingen in het eindrapport Parlementaire Verkenning Verwarde Personen.	Het ZVHRR heeft een schriftelijke bijdrage geleverd aan de Parlementaire Verkenning Verwarde Personen[5]. In 2026 verdere verdieping en commitment op aanbevelingen voor de regio Rijnmond.

[5] *Kamerbrief met beleidsreactie eindrapport verward onbegrepen gedrag en veiligheid | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl*

Structureel knelpunt 2: Uitdagingen in het vinden van passende plekken voor jeugdigen

Toelichting

In 2025 zijn 6 casussen behandeld in het IC-overleg[6]. In deze casussen bleek (her)plaatsing niet mogelijk, terwijl er grote zorgen waren over de veiligheid van de jeugdige en of het netwerk van de jeugdige.

In de jeugdaanpak spelen knelpunten waarop de keten al veel inzet wat betreft signaleren, stelselwijzigingen en transitie. Ook bijvoorbeeld de verbetering van de gemeentelijke groepsaanpak is een belangrijke ontwikkeling waarop intensief samengewerkt wordt in de PGA van het ZVHRR. De uitdagingen in de keten maken dat soms een doorbraak in de PGA (nog) niet mogelijk is. Samen met de ketenpartners hebben we het onder meer over:

- De hardnekkigheid en heftigheid van de problematiek bij jongeren;
- Capaciteitsproblemen in de jeugdzorg, zowel in personeel als in beschikbare plekken;
- De afbouw van de gesloten jeugdzorg en de (plaatsings)dilemma's die daarmee gepaard gaan;
- Oplopende wachttijden m.b.t. het kunnen leveren van passende hulp, plaatsing in instellingen en rechtspraak.
- Slechte aansluiting bij reguliere huisvesting, onderwijs en werk waardoor de mogelijkheden voor normaliserende omstandigheden en begeleiding beperkt zijn.

Oplossingsrichtingen in casuïstiek bij stagnatie in de aanpak voor jeugdigen

Mogelijkheden voor individuele doorbraken in casuïstiek zien we met name in het inzetten van maatwerk in zorg en concrete hulp op basis van maatwerkbudget. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van een tijdelijk onderdak, vervoerskosten of schuldaflossing. In de PGA onderzoeken we welke interventies voor herstel wel mogelijk zijn. Als er geen doorbraak te bereiken is, worden de risico's en onmogelijkheden richting bestuur opgeschaald.

Publicaties en onderzoeken

- Frank Weerman, Robby Roks, Jeroen van den Broek & Jip Willink (2022) - "Het is een probleem, maar niet voor mij": Een onderzoek naar de achtergronden van wapens en wapengeweld onder jongeren in Rotterdam
- Inspecties: risico's kwetsbare kinderen pleegzorg, jeugdbescherming en -reclassering | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
- Monitor JeugdzorgPlus, peildatum 30 september 2024 | Jeugdautoriteit
- de-stand-van-de-jeugdzorg-2025-publicatie.pdf

[6] *We zien dat deze structurele knelpunten ook veelvoorkomend zijn in reguliere casuïstiek van het ZVHRR.*

Actie en resultaat knelpunt 2

Actie lokaal en in casuïstiek	Resultaat
De PGA wordt in 2026 ingezet voor het programma Preventie met Gezag om vanuit de persoonsgerichte aanpak op jeugd mee te werken aan het versterken van de keten.	Meer kennis over oorzaken en oplossingen m.b.t. knelpunten in aanmelden en triage.
De PGA wordt ingezet voor de lokale groepsaanpak, zoals de gezamenlijke groepsaanpak in gemeente Schiedam en Rotterdam voor Drillrapgroepen.	Borgen van aansluiting groepsaanpak en op- en afschalen in de PGA ZVHRR en de focus interventie van de GVI.
Gezamenlijk middelen vinden voor doorbraakfonds om donaties/middelen te hebben voor alternatieve oplossingen waarvoor partners/betrokkenen zelf geen budget hebben.	Meer en sneller maatwerk en (financiële)doorbraak mogelijk maken.
Realiseren/inkopen van alternatieve woonvoorzieningen voor jongeren met een hoog veiligheidsrisico.	In meerdere casussen worden alternatieve woonvormen gezocht.
Actie landelijk	
Het samenwerkingsverband signaleert knelpunten uit casuïstiek ten behoeve van de ondersteuning van partners voor (lobby richting) het landelijk debat.	Analyse en advies als input voor bestuur en management met 2e kamer fracties, bovenregionale overleggen etc.

Structureel knelpunt 3: Hiaat in inzetmogelijkheden en outreach bij zorgwekkend gedrag

Toelichting

In 2025 zijn 10 casussen in het IC-overleg besproken[7] waarbij te weinig mogelijk was op gedwongen zorg, maar wel ernstige zorgen over de veiligheid van de persoon en of de omgeving/omwonenden. In deze casussen bleek vaak onvoldoende outreachende zorg (ingekocht) om tussentijdse ondersteuning te bieden. Bij casussen die bij het ZVHRR worden aangemeld, zien we de volgende problematiek in de keten:

- Tussen gedwongen zorg en het vrijwillig kader valt een gat als outreachende zorg/begeleiding ontbreekt.
- Rondom zorgmijdende betrokkenen spelen extra risico's. Het blijkt in de praktijk lastig aan te tonen dat er sprake was van het 'niet mogelijk zijn van vrijwillige zorg'.
- Mensen die tijdens een (gedwongen) opname stabiliseren, belanden doorgaans snel weer op straat, waarna de problematiek zich door hetzij zorgmijding of gebrek aan passende zorg weer snel manifesteert.
- In veel casuïstiek ligt de focus eerst alleen op veiligheid, waardoor er geen duurzame verbetering ontstaat.

Oplossingsrichtingen in casuïstiek bij zorgwekkend gedrag zonder gedwongen zorg kader

Mogelijkheden voor individuele doorbraken in casuïstiek zien we met name vanuit outreachende volhardende inzet en een methodische analyse op veiligheid, zorg én perspectief. Soms is de inzet vanuit alle domeinen niet mogelijk of wenselijk, bijvoorbeeld als de veiligheidssituatie dusdanig is dat hierop met name geïntervenieerd moet worden. Als de betrokkene zelf alle hulp weigert, staat dit vaak zijn/haar eigen perspectief en zorg route in de weg. Het kan wel zijn, dat in een latere fase deze route alsnog mogelijk wordt. Vaak als de betrokkene zélf inziet, dat er geen alternatieven meer zijn, ontstaat er ruimte voor hulp.

Publicaties en onderzoeken

- Eindrapport Parlementaire Verkenning verward gedrag/ veiligheid, mei 2025 Geestelijke gezondheidszorg | Tweede Kamer der Staten-Generaal
- Voortgang Werkagenda Aansluiting forensische zorg en reguliere zorg, december 2025
- https://vng.nl/sites/default/files/2025-11/oproep-verward-en-onbegrepen-gedrag.pdf
- Klem in het systeem. Complexiteit stelsel belemmert effectieve samenwerking in de zorg en ondersteuning aan mensen met verward of onbegrepen gedrag
- Bemoeizorg, zo organiseer je dat | Movisie
- Sociaal werk mag flink inclusiegerichter – Sociale Vraagstukken
- Strategie en Meerjarenplan 2025-2027 | College voor de Rechten van de Mens
- In de commissievergadering van de Gemeente Rotterdam is in oktober gesproken over de lokale lacunes in de keten voor onbegrepen gedrag Agenda RotterdamRaad - Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (2022 - 2026) Technische sessie: onbegrepen gedrag donderdag 9 oktober 2025 18:30 - 21:00 - iBabs Publieksportaal

[7] *We zien dat deze structurele knelpunten ook veelvoorkomend zijn in reguliere casuïstiek van het ZVHRR.*

Actie en resultaat knelpunt 3

Actie lokaal en in casuïstiek	Resultaat
Verdere borging van de PGA ZVHRR met analyse op veiligheid, zorg en perspectief.	In casuïstiek waarbij zorgmijding samengaat met een hoge risico inschatting, wordt extra ondersteuning ingezet in het casusoverleg door sparring met collega's en bespreking in het interne IC-overleg. Escalatie in goed overleg met de partners is één van de manieren waarmee toch een doorbraak wordt bereikt.
Methodisch in de PGA versterken van de dossier-opbouw gedwongen zorg.	In de PGA aanpak wordt gekeken hoe ondersteuning nodig is op dossieropbouw. In IC casuïstiek van 2025 was deze dossieropbouw in 2 casussen een succes-bepalende factor.
Doorbraken worden behaald met outreachende volhardende inzet met acties voor het verbeteren van bestaanszekerheid als een oorzakelijk beschermende factor. In de PGA wordt gezocht naar outreachende inzet om de eigen kracht van betrokkene ook te gebruiken bij het realiseren van doelen.	In de PGA aanpak wordt waar mogelijk outreachend gewerkt. In IC casuïstiek van 2025 was outreach in 3 casussen een succesbepalende factor.
Gemeenten en partners creëren voldoende ruimte voor maatwerkoplossingen	Door-ontwikkelen van het denken over creatieve maatwerkoplossingen voor betrokkenen.
Actie regionaal	
Na stabilisatie in een kliniek kan snel terugval optreden.[8] Inzet van nazorg na klinische opname is brede nazorg voor mensen die met verplichte zorg in een kliniek verblijven en meerdere levens-problemen hebben.	Vanuit het project Versterking Domein Overstijgende Samenwerking[9] is met gemeenten in de regio overleg over het versterken van nazorg na een klinische opname. Dit is vergelijkbaar met de gemeentelijke rol bij nazorg na detentie, maar dan gericht op uitstroom bij een kliniek.
Versterken kennis voorveld over mogelijkheden zorg- en rechterlijke machtiging	In Q1 2026 publicatie en borging factsheet over de zorgmachting en rechterlijke machtiging.
Actie landelijk	
Versterken van gezamenlijk signaal/lobby voor facilitering/middelen van het Rijk.	Ten behoeve van lokaal meer (ingekochte) outreachende ondersteuning en dienstverlening.

[8] *Managementrapportage 2025, ZVHRR*
[9] *Gefinancierd vanuit het programma BeGrip van ZonMW, aanvraag voor vervolgsubsidie loopt. Startsubsidie versterking domeinoverstijgende samenwerking veilig*

Structureel knelpunt 4: Blijvende onzekerheid over gegevensdeling en gebrek aan afstemming

Toelichting

In 2025 werden 7 casussen bij het IC besproken waarbij gegevens niet adequaat werden gedeeld[10]. In veel casuïstiek bij het ZVHRR, blijkt dat er in de reguliere lokale aanpak te weinig is samengewerkt, terwijl hier wel mogelijkheden toe waren. We zien verschillende verschijningsvormen. Soms worden gegevens niet gedeeld op (onterechte) grond van belemmeringen voor gegevensdeling; soms worden gegevens niet goed uitgewisseld tussen partijen, waardoor interventies niet worden afgestemd; soms is er door gebrek aan casusregie op lokaal niveau, onvoldoende integrale analyse. Er ontbreekt dan vaak een (lokaal) persoonsgerichte aanpak met samenhangende doelen.

Vaak wordt het argument aangevoerd dat er geen informatie uitgewisseld mag worden, waarbij na analyse in de casus blijkt dat er wel gedeeld had mogen worden. Hierdoor worden resultaten en samenwerking bemoeilijkt. Vaak blijkt achter deze argumenten, gebrek aan inzicht, handvaten en ondersteuning te schuilen bij uitvoering en management. Ook zien we dat gebrekkige communicatie in lopende casuïstiek leidt tot het afnemen van de integrale kwaliteit van een PGA. Interventies/acties worden dan bijvoorbeeld zonder afstemming of terugkoppeling uitgevoerd. Dat leidt soms tot een onwenselijke afname van grip en toename van risico's. Hierdoor loopt casuïstiek ook bij het ZVHRR zelf vast en wordt deze intern opgeschaald.

Oplossingsrichtingen in casuïstiek voor onzekerheid over gegevensdeling en gebrek aan afstemming

Doorbraken bij multiproblematiek met hoge veiligheidsrisico's zijn pas mogelijk bij een doelgerichte samenwerking tussen zorg en veilig, waarbij de partners in gesprek blijven en de interventies goed afstemmen. Een goede op- en afschalingsstructuur is hierbij randvoorwaardelijk. Onderdeel van deze op- en afschalingsstructuur is de rol van het meldpunt als ingang voor burgers.

Publicaties en onderzoeken

- Gegevensdeling in sociaal, zorg- en veiligheidsdomein: gids | VNG
- Samen voor Zorg en Veiligheid - Home
- https://vng.nl/sites/default/files/2025-11/oproep-verward-en-onbegrepen-gedrag.pdf
- Klem in het systeem. Complexiteit stelsel belemmert effectieve samenwerking in de zorg en ondersteuning aan mensen met verward of onbegrepen gedrag
- Rapport Rode draden: Leren van incidenten - DSP
- 18WB-Project-risicomanagement-ZVHRU_DSP-2025.pdf
- De rol van het meldpunt wordt verder toegelicht in her rapport naar Fouad L.[11], de Signaallijst 2024 en rapporten zoals Onderzoek: gewelds- of levensdelicten door personen met onbegrepen gedrag van het Platform Sociaal Domein.

[10] *We zien dat deze structurele knelpunten ook veelvoorkomend zijn in reguliere casuïstiek van het ZVHRR.*
[11] *Document RotterdamRaad - [24bb004470] Bijlage behorende bij 24bb004469 over Reflectierapport casus Fouad L - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)*

Actie en resultaat knelpunt 4

Actie lokaal en in casuïstiek	Resultaat
Er wordt gewerkt aan meer toepassingskennis voor informatiedeling om de kwaliteit en resultaten van ons samenwerkingsverband te verhogen. Daarom richten we ons op het ontsluiten van de 'hoe' wat betreft systeemgericht werken binnen de persoonsgerichte aanpak als dat nodig en legitiem is. Instrumentarium en trainingen worden met de partners geïntensiveerd en doorontwikkeld. Voorbeelden: kwaliteitsinstrumenten/ trainingen/speciale editie-handreiking InBeeld.[12]	• De procesregisseur denkt mee met de casusregisseur over wat er nodig is op lokaal niveau. • Het ZVHRR denkt mee over werkprocessen in het voorveld over goede op-en afschaling. • Het ZVHRR traint ketenprofessionals in de privacy uitgangspunten in het integrale samenwerken door middel van maatwerk advies en groepsgewijze privacy training. • Trainingen op methodisch werken met de PGA. Zie verder jaarverslag, managementrapportage.
Actie regionaal	
Vanuit het project Versterking Domeinoverstijgende Samenwerking[13] ondersteunt het ZVHRR de regio in het inrichten van een goede op- en afschalingsstructuur.	De vervolgsubsidie is gegund. Het projectteam zal de overige gemeenten in de regio verder ondersteunen met de inrichting van een lokale AVE (Aanpak Voorkomen Escalatie[14]) structuur. Hiervoor is door het ZVHRR een scan ontwikkeld.
Aansluiting bij Regionale Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Rotterdam-Rijnmond (RKOG-RR)[15]	De kenniswerkplaatsen vormen een kennis-samenwerking voor onderzoek, beleid, onderwijs, ervaringsdeskundigheid en praktijk. Het ZVHRR sluit aan en denkt mee in de ontwikkeling van deze kenniswerkplaatsen.
Outreachende triage en procesregie vanuit het ZVHRR	Door lokaal aanwezig te zijn met outreachende triage en procesregie, kunnen we de signalen uit de wijken snel en integraal opvolgen en beoordelen of de hulpvragen en vastlopende situaties op de juiste plek terecht komen. Hiervoor is een subsidie aanvraag gedaan en gegund vanuit het Ministerie van J&V. Er wordt in Q1 2026 gestart.

[12] *Zie bijvoorbeeld het Kwaliteitsinstrument Samenwerking en gegevensdeling in het ZVHRR, juli 2025.*
[13] *Gefinancierd vanuit het programma BeGrip van ZonMW, aanvraag voor vervolgsubsidie loopt. Startsubsidie versterking domeinoverstijgende samenwerking veilig*
[14] *Zorg- en veiligheid – AVE – Bureau HHM – Samen maken we de zorg beter*
[15] *Zie Home - Grip op Onbegrip, www.rkog-rijnmond.nl*

Structureel knelpunt 5: Complexiteit in aantal partners en betrokkenen + hoog risico in HG casuïstiek

Toelichting

Uit verdiepende analyse in de Huiselijk Geweld caseload, blijkt dat:

- In 82% van de casussen van de 164 lopende casussen sprake is van een hoog dreigingsrisico[16].
- In ruim 50% van de ZVHRR HG casussen sprake is van een extra hoog risico op partnergeweld, zoals: Non-fatale strangulatie en moorddreiging.
- In 72% van de HG casussen meerdere personen zijn betrokken, voor wie vaak voor elk een PGA moet worden opgesteld.

Hierdoor wordt in de casuïstiek met name ingezet op het veiligheidsdoel, en is er minder prioriteit op het zorg en perspectief doel. Voor een duurzame verandering voor de betrokkenen is dat veelal wel nodig.

Oplossingsrichtingen bij complexe HG casuïstiek

In 2025 zijn 3 casussen[17] opgeschaald naar het IC-overleg in verband met de complexiteit. De zorgen zijn in veel meer (HG) casuïstiek enorm hoog, maar in deze drie casussen speelde een extra gevaarzetting. Dan is het belangrijk dat de procesregisseur en de partners er niet alleen voor staan. En hoewel we als samenwerkingsverband niet precies kunnen duiden hoeveel incidenten we voorkomen, is de PGA HG ex-partnerstalking toonaangevend te noemen. Door de trieste situatie dat onze regio in het verleden voorop liep met het aantal moorden op vrouwen, is in de afgelopen jaren met intensieve samenwerking de PGA HG tot een specialistische PGA ontwikkeld.

Om in deze casussen de veiligheidsrisico's te verminderen, worden door volharding en goede afstemming van de betrokken professionals risicoverminderende maatregelen goed op elkaar aangesloten. Er wordt bij HG casussen daarnaast vaker gebruik gemaakt van tijdlijnen, waarmee patronen van geweld in beeld worden gebracht.

Publicaties en onderzoeken

- www.expertisecentrum-hgkm.nl
- Jane Monckton Smith (2021) In Control: Dangerous Relationships and How They End in Murder".
- Kwestie van lange adem - Verwey-Jonker Instituut
- Frustratiewijzer: tips en informatie om de samenwerking bij huiselijk geweld en kindermishandeling te verbeteren | Huiselijk Geweld
- 20191122-definitief-kwaliteitskader-werken-aan-veiligheid-voor-lokale-wijkteam.pdf
- Aanpak Veiligheid Voorop | VNG

[16] *De huiselijk geweld casussen zoals besproken in het ZVHRR voldoen aan de criteria van het samenwerkingsverband, waarbij er sprake is van multi-problematiek en een hoog veiligheidsrisico.*

[17] *We zien dat deze structurele knelpunten ook veelvoorkomend zijn in reguliere casuïstiek van het ZVHRR.*

Actie en resultaat knelpunt 5

Actie lokaal en in casuïstiek	Resultaat
HG casuïstiek wordt soms in het IC-overleg besproken omdat er binnen deze aanpak sprake is van complexiteit en acute veiligheidsrisico's.	Nabijheid van management en bestuur op hoog risico casuïstiek verhoogt de scherpte en het gevoel van samen verantwoordelijk zijn voor de aanpak.
Er worden bij HG casussen vaker tijdlijnen ingezet, waarmee patronen van geweld in beeld worden gebracht.	Beter zicht op onderliggende patronen.
In 2025 is gestart met een verdiepende analyse op deze casuïstiek om de PGA HG verder te ontwikkelen.	Eerste analyse Q2 2025 afgerond. Merendeel van de casussen is hoog tot extra hoog risico. Mede naar aanleiding van het bestuurlijk gesprek over structurele knelpunten, gaan we het komend jaar verdiepen aan de hand van een steekproef op doelen en effectieve interventies.
Actie regionaal	
De PGA ZVHRR is onderdeel van de regionale HG keten die als landelijk toonaangevend wordt beschouwd. Binnen deze keten dragen we vanuit successen en knelpunten proactief bij aan de aanpak van huiselijk geweld en ex-partner geweld.	Methodiek actueel houden vanuit doorlopende leerlijnen in de HG kenniswerkplaatsen en bestuurlijk platform.
In de HG keten houden we lokaal, regionaal en landelijk de ontwikkelingen in de gaten en organiseren we kennisbijeenkomsten, training en voorlichting in de keten.	Continue onderhoud van uitwisseling van kennis, ervaring en door-ontwikkeling.

KNELPUNTEN VANUIT PROJECTEN EN ANDERE BRONNEN

Op verschillende plaatsen in de samenwerking aan casuïstiek met multi-problematiek worden knelpunten ervaren en gewerkt aan oplossings(richtingen). Op de plekken waar het Zorg- en Veiligheidshuis betrokken is, door bijvoorbeeld projectmatige ondersteuning, ondersteunen wij ook (tijdelijk) het in beeld brengen van deze knelpunten en oplossingen.

Project Versterking Domeinoverstijgende Samenwerking[18]

De Signaallijst van knelpunten in vastlopende casuistiek 2025, is in de loop van 2026 aangevuld met knelpunten uit de lokale aanpakken in de regio Rijnmond die zijn opgehaald vanuit het project Versterking Domeinoverstijgende Samenwerking. Dit project richt zich op de versterking van de aanpak voor Personen met Onbegrepen Gedrag[19].

Voor het inventariseren van deze knelpunten is gebruik gemaakt van de praktijkervaring van de gemeenten in de regio Rijnmond, de praktijkervaring van uitvoerende partners zoals politie en zorg en de ervaringen van ervaringsdeskundigen[20].
Op lokaal niveau zijn veelal lokale integrale teams actief die dagelijks vanuit vertrouwen samenwerken, de meerwaarde van de samenwerking inzien en in casuistiek tegen bepaalde knelpunten aanlopen. Deze knelpunten worden minder vaak geagendeerd bij collega's van beleid, management en bestuur terwijl de samenwerking tussen deze functies onontbeerlijk is voor een persoonsgerichte aanpak. Het besef van deze noodzakelijke dynamiek groeit in de regio Rijnmond en willen we graag concretiseren.

Deze knelpunten resoneren met de knelpunten zoals zichtbaar zijn geworden in casuïstiek bij het ZVHRR én vormen een verdere concretisering hiervan. Samen met de Signaallijst van het ZVHRR worden deze knelpunten bestuurlijk geagendeerd en kan deze agenda worden gebruikt voor beleidsontwikkeling en prioritering. Het doel is structurele knelpunten te voorzien van oplossingrichtingen die leiden tot benodigde instrumenten voor uitvoerende professionals. De methodiek van analyse in casuistiek naar het in beeld brengen van knelpunten wordt gedurende het project uitgeleerd aan de gemeenten in de regio zodat ook na het project deze leer en verbetercyclus kan blijven plaatsvinden.

[18] *In opdracht van de portefeuillehouder ZVHRR is projectteam Domeinoverstijgende Samenwerking op onbegrepen gedrag bezig met de verkenning van wat nodig is voor een sterke aanpak in de regio. Het projectteam is daarom sinds 2025 bezig met 2 belangrijke pijlers voor het versterken van de aanpak.*
1. het versterken van de kwalitatieve en methodische samenwerking tussen zorg, veiligheid en sociale ondersteuning.
2. het versterken van de bestuurlijke kracht om doorbraken in domeinoverstijgende knelpunten mogelijk te maken.

[19] *Er is een aanzienlijke groep inwoners met een opeenstapeling van persoonlijke problemen met een zorg- en veiligheidscomponent. De oorzaken en gevolgen lopen dwars door elkaar heen en zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, verslavingen, falende maatschappelijke integratie, een hoog gevaarsrisico of een combinatie hiervan, soms gepaard met een verstandelijke beperking. Door de complexiteit van de problematiek en de daaruit volgende veelheid van betrokken partijen ontvangt deze groep onvoldoende passende zorg en/of ondersteuning. Dit leidt soms tot moeilijk of gevaarlijk gedrag voor henzelf en voor hun omgeving. Soms resulteert dit in slachtoffers of daders van zaken als misbruik en mishandeling of ander crimineel gedrag. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van huiselijk geweld, kindermishandeling, radicalisering, stalking, ex-partnergeweld of bedreiging van bestuurders/professionals.*

[20] *Basisberaad Rotterdam*

OVERZICHT VAN STRUCTURELE KNELPUNTEN VANUIT LOKALE CASUÏSTIEK OP PERSONEN MET ONBEGREPEN GEDRAG

Hieronder volgt een samenvatting van de structurele knelpunten voor Personen met Onbegrepen Gedrag in de regio Rijnmond, zoals ze door de praktijkprofessionals in de lokale aanpakken worden waargenomen[21].

Ontbrekende voorzieningen

1 Skaeve Huse

Voor personen met onbegrepen gedrag die structurele overlast veroorzaken, is begeleid wonen in een prikkelarme omgeving een oplossing, terwijl het huidige aanbod aan passende woonvoorzieningen tekortschiet.

2 Time-outvoorziening

Er ontbreekt een passende time-outvoorziening voor mensen met onbegrepen gedrag die buiten de GGZ-crisisdienst en bestaande opvang vallen.

Doelgroep tussen wal en schip

3 Zorgmijders met Verslaving en Persoonlijkheidsstoornis

Het ontbreken van effectief en motiverend zorgaanbod voor zorgmijders met een verslaving en persoonlijkheids-stoornissen leidt tot aanhoudende problematiek en veiligheidsrisico's.

4 Geen verblijfsstatus of gemeentelijke binding

Wanneer er geen beroep kan worden gedaan op ondersteuning en basisvoorwaarden voor bestaansrecht, is een plan gericht op preventie en herstel onmogelijk.

Versterking samenwerking

5 Brede nazorg bij uitstroom kliniek

Bij uitstroom uit een kliniek ontbreekt een integrale nazorgaanpak, waardoor onderliggende levensproblemen blijven bestaan en het risico op terugval groot is.

[21] *Deze knelpunten zijn na analyse teruggelegd bij de gemeenten en werden herkend.*

GEVRAAGDE AANDACHT EN INZET

Voor enkele structurele knelpunten is al de nodige aandacht en zijn ontwikkelingen te verwachten; zoals de aandacht voor extra Skaeve Huse in Rotterdam, de regionale aandacht voor brede nazorg bij uitstroom klinieken en de verkenning voor een Time-out voorziening voor de regio.

Concreet appel voor (meer intensieve) inzet op instrumenten voor zorgmijders met verslaving en persoonlijkheidsstoornis;

1. Een landelijke lobby naar Wlz-gefinancierde Skaeve Huse
2. Lokale opdrachten tot verkenning naar motiverende instrumenten voor zorgacceptatie

Verslaving en persoonlijkheidsstoornis is bij zorgmijding moeilijk te behandelen. Verplichte zorg voor deze aandoeningen is vaak niet doelmatig (soms zelfs contraproductief) omdat herstel van deze aandoeningen begint met motivatie. Er zijn weinig handelingsperspectieven op vergroten van de motivatie vanuit zorg- en sociaal domein waardoor de problematiek (incl. veiligheidsrisico's) kan blijven voortduren. Verkenning naar motiverende instrumenten, zoals bemoeizorg[22] en herstelcentra, is nodig om vooruitgang te creëren. Als motivatie uitblijft is een voorziening voor langdurige verblijf in een prikkelarme omgeving een oplossing. Hiervoor is een landelijke lobby naar Wlz-gefinancierde Skaeve Huse nodig zodat zorgmijders een plek kunnen krijgen in Skaeve Huse.

[22] *Zie ook G4-brief van de burgemeesters waarin staat: landelijke investering bemoeizorg.*

VOORBEELDEN VAN CASUÏSTIEK WAARIN HET WEL IS GELUKT

Volharding om risico's te verminderen

Een man pleegt intiem terreur op zijn ex-partner en zeven kinderen. Bij alle personen loopt een contactverbod en de man heeft een locatieverbod voor meerdere gemeenten in 2 regio's. De kinderen verblijven op meerdere plaatsen in het land. Sinds zijn vrijlating heeft hij zijn lopende contactverboden overtreden.

De man verzoekt om opheffing van de contactverboden. De procesregisseur organiseert overleg met de 2 betrokken regio's en het OM verzoekt vervolgens de rechtbank de elektronische monitoring van de vrouw te gebruiken voor een actueel beeld van de situatie. Op basis hiervan kan de man worden aangehouden voor het overtreden van de contactverboden. Twee kinderen zijn uit huis geplaatst en de vrouw is in een beschermde opvang geplaatst. De casus blijft nauw onder de aandacht van de ketenpartners vanuit de blijvende risico's.

Succesfactoren in deze casus:
- Scherpe risicoanalyse.
- Scenario denken.
- Intensieve samenwerking tussen alle domeinen.
- Regio-overstijgend samenwerken.

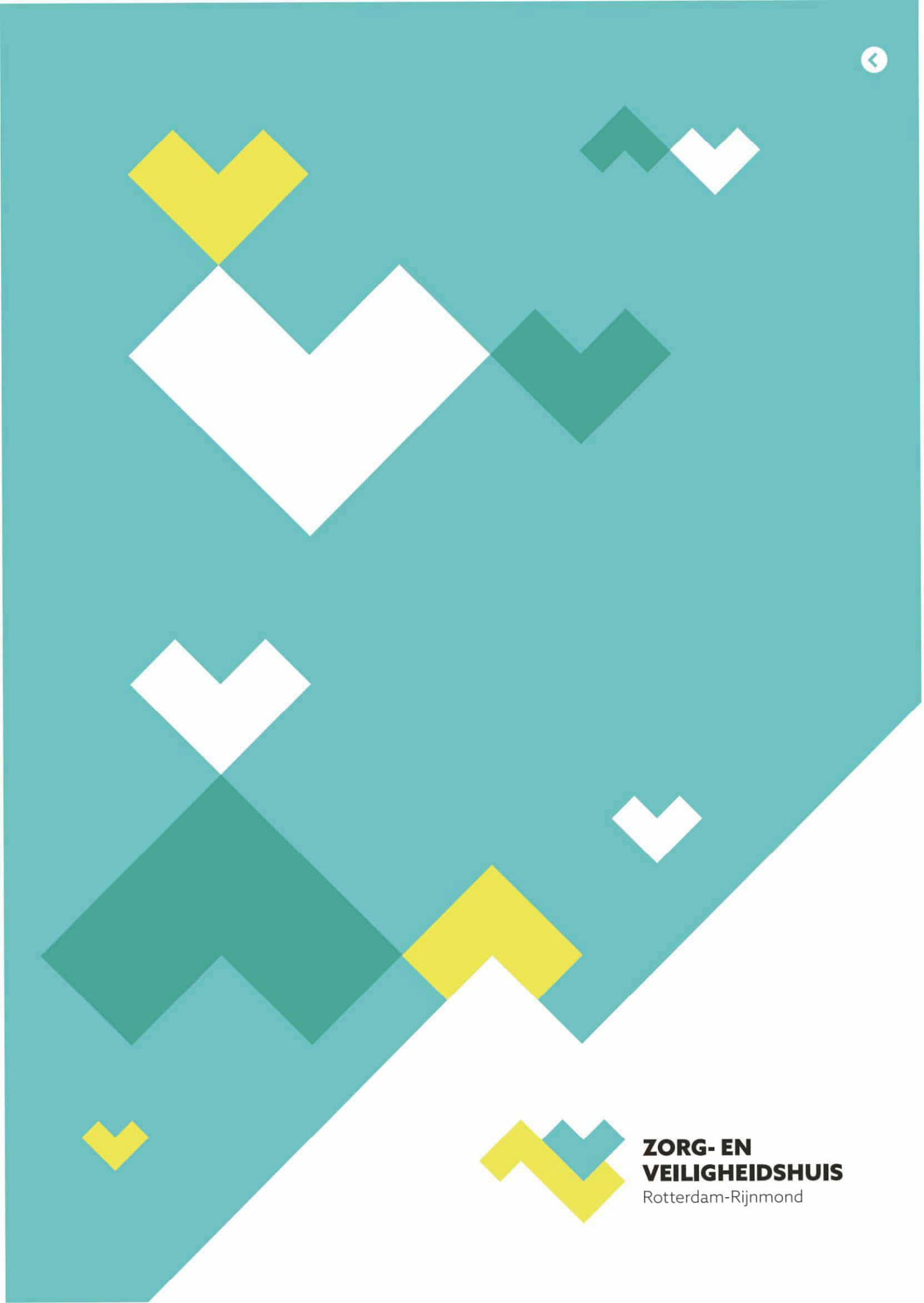

Goede afstemming met de zorgketen

Een vrouw met een verstandelijke beperking, GGZ- en verslavingsproblematiek zat al langere tijd in een instelling voor verstandelijk gehandicapten met veel vrijheden. Dit leek geen passende plek, ze liep hier voortdurend weg. Er waren vermoedens van gedwongen prostitutie en sprake van overlast, maar de instelling zag dat mevrouw ook hulpbehoevend was. Door de multiproblematiek was het lastig om een passende woonplek met hulp te vinden, en met dat doel werd de casus bij het ZVHRR aangemeld.

Ketenpartners hadden in eerste instantie moeite met samenwerken door de wirwar aan problematiek en betrokken partijen, en zij waren niet bekend met de mogelijkheid om informatie te delen in het ZVHRR. Het ZVHRR kon het Zorgkantoor aanhaken, die goed meedachten in deze casus. Samen met de ketenpartners werd gezocht naar een passende verblijfplaats. Dit werd gedaan met voortdurende inzet van de huidige betrokken zorginstelling en het zorgkantoor. Uiteindelijk is een tijdelijke plek gevonden bij Antes in een gesloten setting en wordt door Antes met de betrokken partners gezocht naar een passende vervolgplek.

Succesfactoren in deze casus:
- Voortdurende inzet
- Goede regie
- Betrokkenheid van diverse partners

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS
Rotterdam-Rijnmond

Utrecht, 21 mei, 2026

Betreft: Aandacht voor het Bouwdepot in Rotterdamse coalitieonderhandelingen

Beste mevrouw Norville, beste Abigail,

Momenteel bent u met uw partijgenoten van DENK ongetwijfeld intensief bezig met het onderhandelen over een mooi nieuw coalitieakkoord in de gemeente Rotterdam. Ik kan me voorstellen dat uw tijd daarom beperkt is.

Toch wil ik graag van de gelegenheid gebruikmaken om u te informeren over het Bouwdepot*. Deze aanpak is mogelijk interessant voor uw partij en in uw (hopelijk opnieuw toebedeelde) rol als wethouder met als portefeuille armoedebestrijding, schuldhulpverlening en toeslagen.

Het Bouwdepot*
Het Bouwdepot is een domeinoverstijgende aanpak voor jongeren in kwetsbare posities die in het huidige systeem vaak tussen wal en schip vallen. Zij ontvangen gedurende een jaar 'zorg met bestaanszekerheid': leer- en leefgeld ter hoogte van het sociaal minimum (€ 1.401,50 per januari 2026), gebaseerd op vertrouwen. Deze financiële rust stelt hen in staat om te werken aan hun toekomst, bijvoorbeeld op het gebied van mentale en fysieke gezondheid, onderwijs en werk, wonen, sociale ontwikkeling en schuldenproblematiek. Dit gebeurt aan de hand van persoonlijke doelen, opgesteld samen met een begeleider.

Inmiddels zijn dertien gemeenten met het Bouwdepot gestart. De ervaringen laten zien dat jongeren stappen zetten richting onderwijs, werk, stabiel wonen en betere mentale gezondheid wanneer er rust en vertrouwen wordt geboden[1].

Aangenomen amendement DENK in de Tweede Kamer
De filosofie achter het Bouwdepot sluit feilloos aan bij de landelijke koers van uw partij. Onlangs heeft Tweede Kamerlid Doğukan Ergin (DENK) met succes een belangrijk amendement[2] ingediend dat € 2 miljoen vrijmaakt voor dit type ontwikkelgerichte interventies voor kwetsbare jongeren.

Het amendement bewijst dat DENK gelooft in het wegnemen van financiële stress om jongeren ontwikkelingskansen te bieden. Wij nodigen Rotterdam uit om dit landelijke succes van DENK lokaal te vertalen naar concreet beleid in het nieuwe coalitieakkoord.

Urgentie Rotterdam
In Rotterdam groeit een grote groep jongeren op met structurele onzekerheid. Jongeren kampen met financiële stress, problematische schulden, mentale druk en instabiele

[1] Bouwdepot_Onderzoeksresultaten_DRIFT_Amersfoort_2025.pdf
[2] Amendement van het lid Ergin

woonomstandigheden. De gemeente Rotterdam kent daarbij een bovengemiddeld hoog percentage jongeren die moeite hebben met rondkomen: 37,3% tegenover 28,3% landelijk[3].

Veel jongeren raken in de problemen door een opeenstapeling van schulden, onzekere huisvesting, psychische druk en financiële stress. De meest kwetsbare groep heeft geen financieel en sociaal vangnet. Juist in die fase kan preventieve ondersteuning voorkomen dat de problemen van jongeren zich verder opstapelen. Wat veel maatschappelijke kosten - denk aan maatschappelijke opvang, wmo-kosten en schuldhulpverlening - kan besparen. En het allerbelangrijkste: veel persoonlijk leed kan voorkomen.

Daarnaast werken de gevolgen van het toeslagenschandaal nog altijd door op jongeren en jongvolwassenen waarvan ouder(s) zijn getroffen en de gevolgen hun (gezins)leven op jonge leeftijd heeft ontwricht. Volgens de cijfers gaat het om 11.500 gedupeerde kinderen in Rotterdam[4]. Onderzoek van de Kinderombudsmannen laat zien dat gedupeerde jongeren vaker studievertraging oplopen en meer moeten lenen om hun opleiding te kunnen volgen dan hun leeftijdsgenoten[5]. Dat beperkt hun ontwikkelkansen en vergroot hun kwetsbaarheid.

Potentieel vervolg
Bij deze bieden wij graag aan om dit verder toe te lichten in een persoonlijk gesprek. We kunnen daarbij ook een ervaringsdeskundige jongere en een hulpverlener meenemen, zodat u een concreet beeld krijgt van de impact van het Bouwdepot in de praktijk.

In de bijlagen vindt u naast de brief ook meer informatie over de aanpak en een maatschappelijke kosten-batenanalyse van het Bouwdepot.

Ik hoor graag of u openstaat voor een kennismaking of behoefte heeft aan aanvullende informatie. Voor nu wens ik u veel succes met de onderhandelingen en uw belangrijke werk voor Rotterdam.

Met vriendelijke groeten,

Hannah De Greef
Landelijke kwartiermaker het Bouwdepot
—
06 484 957 16
hannah@hetbouwdepot.nl
www.hetbouwdepot.nl

[3] Sociaaleconomische verschillen vzinfo - (2024)
[4] Jerry sliep in kapot bed en had geen geld voor schoolboeken, maar dit initiatief veranderde zijn leven | Regio | AD.nl
[5] Kinderombudsmannen: keer bewijslast om bij studieschulden van toeslaggedupeerde jongeren – Ombudsman Rotterdam-Rijnmond (2026)

HET BOUWDEPOT RENDEERT!

In circa drie jaar de investering terugverdiend plus groot maatschappelijk en persoonlijk rendement.

Uit de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) die Cebeon voor Stichting het Bouwdepot heeft gemaakt is de conclusie dat de aanpak van het Bouwdepot* een kosteneffectieve interventie is om jongeren in een kwetsbare positie te helpen. Er wordt rendement behaald op meerder vlakken; persoonlijk, maatschappelijk en financieel. In deze one-pager alvast een korte samenvatting van de resultaten uit het onderzoek.

In de MKBA zijn vier hoofdeffecten van het Bouwdepot te onderscheiden:

FINANCIËLE RUST:
jongeren ervaren direct minder stress.

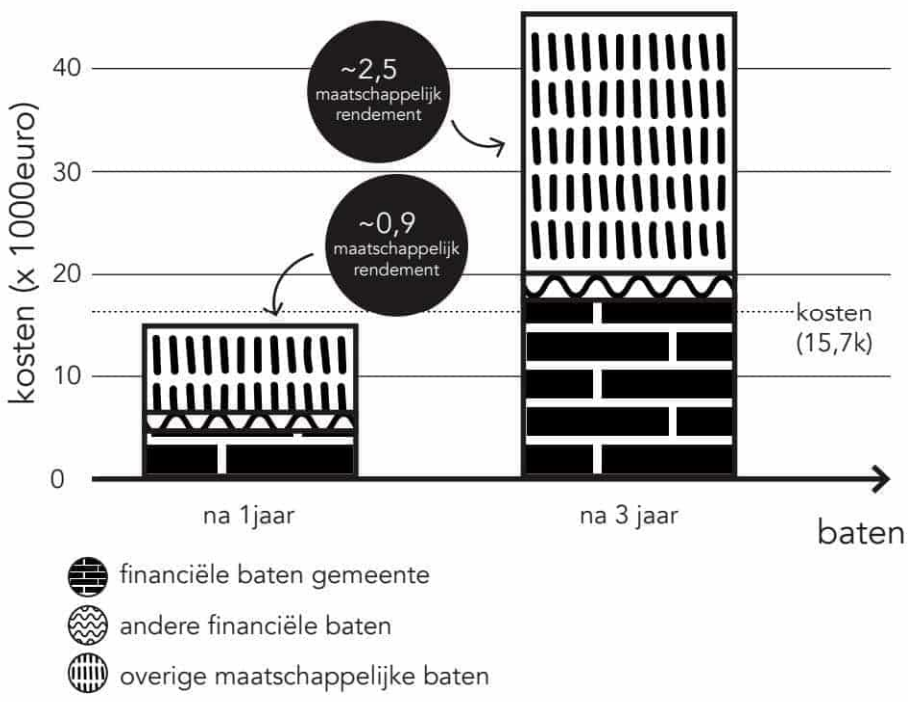
FINANCIËLE RUIMTE:
meer bestaanszekerheid en mogelijkheden om sociale contacten te onderhouden, schulden af te lossen en/of in behandeling te gaan voor mentale problemen.

MAATSCHAPPELIJK HERSTEL:
wordt bevorderd doordat eerder wordt gewerkt aan mentale problemen, jongeren vaker hun opleiding afmaken en een duurzamer inkomen verwerven.

EFFECTIEVERE BEGELEIDING:
doordat jongeren betere ontplooiingskansen hebben en meer toekomstperspectief ervaren, en begeleiders meer kunnen inzetten op persoonlijke ontwikkeling in plaats van financiële randvoorwaarden regelen/monitoren.

Hierdoor kunnen diverse maatschappelijke baten tot stand komen en (gemeentelijke) kosten worden vermeden, zowel tijdens als na afloop van het Bouwdepot-jaar. De eenmalige investering voor gemeenten in een Bouwdepot-jaar bedraagt 15.700 euro per deelnemer. Op de korte termijn, na 1 jaar, liggen de baten voor het Bouwdepot-jaar rond de 14.000 euro per deelnemer. Bijvoorbeeld door de kosten die vermeden worden in de maatschappelijke opvang, jeugdhulp en voortijdig schoolverlaten. Dit is een maatschappelijk rendement van ca. 0,9. Omdat de aanpak inzet op duurzaam herstel van de jongeren die deelnemen, werken de effecten van het Bouwdepot ook door na het Bouwdepot-jaar. De maatschappelijke baten nemen naar verwachting dusdanig toe dat de gemeente de initiële investering in circa 3 jaar kan terugverdienen. In deze financiële berekening zijn verschillende kosten meegenomen die naar waarschijnlijkheid vermeden kunnen worden op de lange termijn door de aanpak het Bouwdepot. Dit omdat er als gevolg van de hoofdeffecten van de aanpak door de voormalig Bouwdepot-deelnemers geen of minder (lang) beroep hoeft te worden gedaan op voorzieningen als: de bijstandsuitkering, begeleiding vanuit de Wmo, (psychische) zorgkosten, re-integratie en schuldhulpverlening.

BATEN IN DE TIJD

Lees het gehele MKBA rapport hier.

*Het Bouwdepot is een innovatieve interventie waarin jongeren zonder (t)huis een jaar lang een vrij te besteden schenking ontvangen van €1150 per maand om daarmee te leren bouwen aan hun toekomst.

WAT IS HET BOUWDEPOT NU EIGENLIJK?

Het Bouwdepot biedt jongeren in kwetsbare posities een jaar lang maandelijkse financiële steun om hun toekomst op te bouwen. **Veel jongeren in Nederland leven in bestaansonzekerheid, missen een sociaal vangnet en hebben geen ouders of familie waar zij financieel op kunnen terugvallen.** Hierdoor lopen ze het risico vroegtijdig in de schulden te raken, het onderwijs te moeten verlaten of zelfs dak- of thuisloos te worden.

FINANCIËLE RUST

Het huidige systeem schiet tekort in hulp voor jongeren van 17 tot 27 jaar, waardoor ze moeilijk uit hun situatie komen. **Het Bouwdepot biedt hen een jaar lang een stabiel inkomen,** waardoor ze financiële rust ervaren en kunnen werken aan hun persoonlijke doelen, op basis van vertrouwen.

WAT DOEN JONGEREN MET HET BOUWBUDGET?

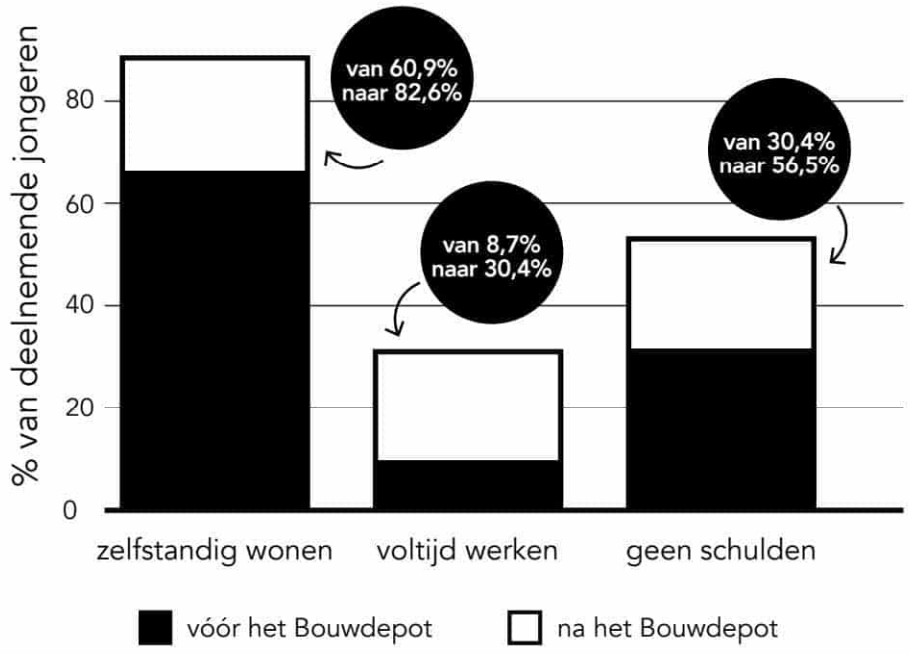
Naast het jaar lang leer- en leefgeld ontvangen deelnemers ook begeleiding/coaching vanuit de lokale zorg- en welzijnspartijen die al betrokken zijn bij de jongeren, om hen tijdens het Bouwdepot-jaar goed te begeleiden. De deelnemer en de begeleider stellen bij de start van het jaar samen een Bouwplan op, en reflecteren tijdens het jaar of deze doelen nog hetzelfde zijn en hoe hier naartoe te werken. De doelen voor het Bouwdepot-jaar zijn per deelnemer verschillend (zie ook de fotoserie). **Naast de vaste lasten te kunnen bekostigen en bijvoorbeeld een eigen woonruimte vinden, wordt het Bouwbudget ook ingezet om aan de mentale gezondheid te kunnen werken, vanuit financiële rust een opleiding te starten of een andere baan te vinden die beter past bij iemands talenten en wensen voor de toekomst, een buffer te sparen, een rijbewijs te halen of schulden af te betalen.** Daarnaast biedt het leefgeld ook ruimte voor hobby's en ontspanning. Denk bijvoorbeeld aan het nemen van een sportabonnement en een keer uiteten of naar de bios met vrienden en familie. Iets wat helaas voor een grote groep jongeren in de financiële knel niet vanzelfsprekend is.

EEN SOORT 'ZAKGELD'

Het Bouwdepot geeft jongeren een onvoorwaardelijk bedrag, vergelijkbaar met zakgeld, dat ze zelf kunnen besteden. **Dit bedrag van 1401,50 euro (sociaal minimum) per maand vervangt de bijstandsuitkering, maar jongeren mogen daarnaast werken en studiefinanciering ontvangen.** Het bedrag is bedoeld om in hun levensonderhoud te voorzien en heeft geen invloed op toeslagen zoals huur- of zorgtoeslag, aangezien het als schenking wordt gezien door de Belastingdienst.

RESULTATEN

Uit de kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksdata die tijdens eerdere Bouwdepot-trajecten is verzameld komen de volgende resultaten naar voren: **na het Bouwdepot-jaar zitten jongeren beter in hun vel en zijn meer jongeren zelfstandig gaan wonen, voltijd gaan werken en schuldenvrij.**

'JE GAAT VAN EEN LEVEN MET HEEL VEEL VRAAGTEKENS EN TWIJFELS NAAR EEN DEUR DIE OPENGAAT WAARDOOR JE JE LEVEN WEER KAN OPBOUWEN'

- Quote deelnemer

Zie voor de verdere resultaten ook de MKBA one pager en de samenvatting van het onderzoeksrapport van de Erasmus Universiteit Rotterdam/DRIFT.

ZWERFIE
ROTTERDAM

zwerfierotterdam.nl
info@zwerfierotterdam.nl
06 414 96 212

Mathenesserdijk 76b
3027AJ Rotterdam

Onderwerp: Zwerfafval in de coalitiebesprekingen
Datum: 26 mei 2026

Geachte gemeenteraadsleden,

De coalitievorming is in een nieuwe fase terechtgekomen nu de VVD zich heeft teruggetrokken uit besprekingen met PRO, D66 en DENK. In een andere samenstelling zal de komende tijd een coalitie gebouwd worden.

Uit de berichtgeving blijkt dat zwerfafval (nog) niet ter tafel is gekomen en dat vinden wij verontrustend. Het is een urgent thema met grote uitdagingen. Daarom stuur ik u namens de ruim 700 vrijwilligers van Zwerfie Rotterdam deze brief met een robuust maatregelenpakket om het zwerfafval minimaal te halveren.

Uit de Omnibus-enquête blijkt dat één op de drie inwoners (zwerf)afval als het grootste probleem ziet in Rotterdam. In 2024 haalde slechts 71,6% van de metingen op straat het b-niveau, terwijl de vastgestelde doelen duidelijk zijn: 90% reductie van het zwerfafval in het water in 2030 en 100% circulair in 2050. Dat betekent een stad zonder zwerfafval op straat, in de natuur en in het water.

De mensen bij Stadsbeheer leveren nu al enorme prestaties. Datzelfde geldt voor stadsopruimers die in hun vrije tijd zorgen voor schonere wijken, stadsnatuur en rivieroevers. Gelukkig is veel bereikt voor het verminderen van zwerfafval bij de bron. Denk aan maatregelen vanuit de EU om eenmalig plastic terug te dringen, aan uitbreiding van statiegeld naar flesjes en blikjes en het uit de winkels halen van zwerfafvalgevoelige producten zoals knetterballen en plastic snoepwikkels dankzij acties van zwerfafvalrapers. Maar er is nog véél meer nodig om de doelen te bereiken.

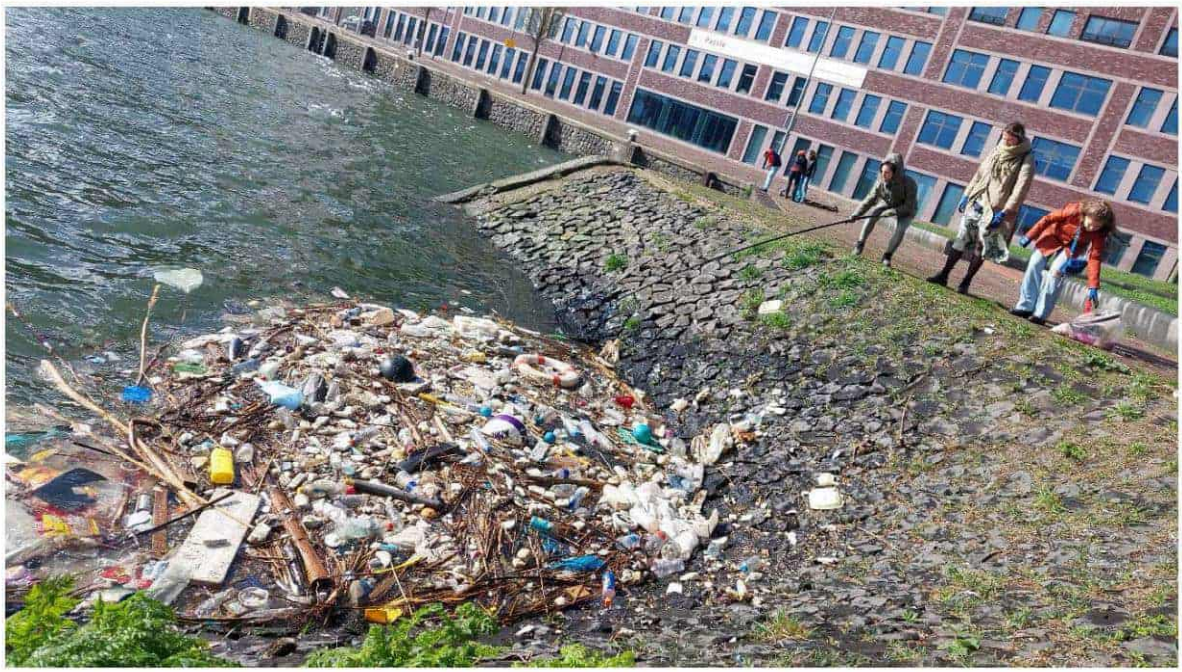
Wij bieden u vanuit Zwerfie Rotterdam maar liefst 140 pasklare maatregelen aan en we dagen potentiële coalitiegenoten uit om dit pakket als ‘zwerfafval-actieplan’ op te nemen in het coalitieakkoord. De maatregelen zijn onderverdeeld in tien thema’s. Namens alle stadsopruimers van Rotterdam wens ik u veel succes met de verdere besprekingen in een nieuwe samenstelling.

Hoogachtend,
Ivo Rodermans **Zwerfie Rotterdam**

ZWERFIE
ROTTERDAM

1. Minder afval in het water

Wereldwijd komt naar schatting zo'n half miljard kilo plastic in zee terecht. Dat is per strekkende meter kustlijn ongeveer een boodschappentas vol. Door sommige mensen wordt gekeken naar ontwikkelingslanden als bron, maar ook in de Rotterdamse regio is het volume schrikbarend groot. Dat ervaren vrijwilligers helaas maar al te vaak: niet zelden ruimen wij per strekkende meter oever een volle vuilniszak met afval op. Het afval dat niet aanspoelt en niet wordt opgeruimd, blijft in het ecosysteem. Dat schaadt en doodt het zeeleven. Ook in stedelijk water is zwerfafval alom aanwezig. Europese doelstellingen en lokale beleidsdoelen onderschrijven de noodzaak om in actie te komen.

1. Ontwikkel een afvangrand voor kades om verwaaien van afval in het water te voorkomen en start hiermee op intensief gebruikte kades. Ook beplanting langs kaderanden kan werken als vangsysteem.
   Een goed bestaand voorbeeld van een rand is te zien aan de Mercuriusweg (deze rand heeft verkeersveiligheid als doel, maar voorkomt ook dat afval in de Nieuwe Maas waait)). Robuust groen als buffer tussen het verblijfsgebied en de waterkant in, heeft als voordeel dat dit groen zwerfafval vasthoudt. Een innovatieve afvangrand doet hetzelfde en is ruimtebesparend. Het oogsten van afval uit een (natuurlijke)afvangrand is

kostenefficiënter dan vuilvissen. De visie 'Groene Waterstad 2050' sluit hierop naadloos aan.

2. Plaats langs de waterkant altijd afgesloten compressiebakken die afval samenpersen en kies op deze plekken niet voor de Puccinibak waar vogels en mensen afval uit kunnen halen.
   Nu komt vraat aan afval in afvalbakken veel voor, waardoor goed weggegooid afval alsnog in het ecosysteem terecht kan komen. Bakken die afval samenpersen hoeven minder vaak geleegd te worden, waardoor lagere beheerkosten een bijkomend voordeel is.
3. Maak gebruik van bestaande data die is verzameld door vrijwillige rivieronderzoekers van Schone Rivieren en via bijvoorbeeld litterapp.net (ook wel Citizens Science genoemd) om daarmee bronnen te elimineren.
   Nu worden met regelmaat kostbare Litter ID's georganiseerd op kosten van de gemeente Rotterdam, waarmee in de praktijk weinig tot niets gebeurt.
4. Kies voor de *trias logica* bij de aanpak van zwerfafval in het water, waardoor deze volgorde leidend is: voorkomen, aanspoellocaties opruimen (oevers), afvangen.
   Alle zwerfafval dat niet bestaat hoeft ook nooit opgeruimd te worden. Voorkomen van (zwerf)afval heeft daarom prioritair altijd de voorkeur en is het meest (kosten)effectief.
5. Plaats een Bubble Barrier in waterwegen met lichte stroming op plekken waar water de Nieuwe Maas instroomt, bijvoorbeeld in de Schie bij de Parkhavensluizen en bij de Boerengatbrug.
   Een bubbeltjesscherm houdt afval tegen in de hele waterkolom en geleidt dit naar een opvangsysteem aan de zijkant. Scheepvaart en vissen hebben hier geen hinder van. Waar water de Nieuwe Maas instroomt is het effect van de maatregel het grootst en stroomopwaarts kan geld worden bespaard op opvangsystemen.
6. Leg geen afvangsystemen neer op plekken waar afval op een luie oever kan aanspoelen, maar kies uitsluitend locaties met een steile kademuur.
   Vangsystemen kunnen afval terug de rivier op duwen onder invloed van getijden. Daarom geniet aanlanding en opruimen op oevers de voorkeur boven een systeem in het water dat aanlanding juist tegengaat.
7. Stel een keuzematrix op voor de selectie van afvangsystemen in het water, waarbij specifieke karakteristieken van een locatie de doorslag geven in de keuze voor de best beschikbare techniek.
   Op dit moment bestaat er geen beleidsinstrument om te trechteren naar het beste systeem per situatie, wat niet altijd leidt tot het beste resultaat.
8. Zet een infobord neer bij de uitstrooiplek op het Eiland van Brienenoord over offeren van enkel natuurlijke producten in het water en probeer met winkels die niet afbreekbare offerproducten verkopen tot afspraken te komen over het assortiment.

Religieuze offerproducten zijn een veelvoorkomende categorie zwerfafval op rivieroevers. Over de komst van een infobord was al overeenstemming, maar het is nooit geplaatst.

9. Plaats afvanghekjes rond afvalcontainers dichtbij de waterkant om verwaaien van naast geplaatst afval in het water te voorkomen.
   Dit idee heeft voormalig wethouder Karremans omarmd, maar het is niet uitgevoerd.

10. Maak duidelijke afspraken met de drie waterschappen over het (direct) opruimen van gedregd afval op oevers.
    Nu blijft afval veelal liggen op de kant.
11. Ontwikkel technieken om efficiënt micro-plastic en piepschuim op te ruimen op taluds en tussen rivierkeien (bijvoorbeeld met een zuiger) en zet het middel actief in.
    Veel zwerfafval op rivieroevers is minuscuul klein en daardoor met de hand of met een grijper niet op te ruimen. Mechanisch opruimen brengt schone oevers wél binnen handbereik. Het bedrijf Hebo heeft ervaring met industrieel zuigen op oevers, maar dit is niet geschikt voor toepassing door derden en het wordt zelden ingezet.
12. Breng bij gescheiden rioolstelsels altijd een zwerfafval-filter aan in het schoonwaterriool bij het spuigat of kies ervoor regenwater terug te geleiden in het stelsel zodra de capaciteit van het rioolstelsel dat toelaat.

ZWERFIE
ROTTERDAM

Nu komt via de regenriolen straatafval in het oppervlaktewater terecht. Ook microplastics komen zo in het oppervlaktewater terecht, blijkt uit onderzoek.

13. Kies bij infiltratiesystemen voor ondergrondse wateropslag en op waterpleinen altijd voor een fijnmazig zwerfafvalfilter.
Door intensief gebruik van waterpleinen voor stadsrecreatie blijft groot en klein zwerfafval achter in goten en op verhardingen. Het risico bestaat dat dit na regenval wordt afgevoerd in het ecosysteem. Door zwerfafvalfilters voorkomen we dat straatafval in ondergrondse bodemlagen of in het oppervlaktewater terechtkomt.
14. Pas alsnog de Vuilfuik 2.0 toe op riool-overstorten, te beginnen met een pilot.
Een vuilfuik voorkomt bij hevige regenbuien dat zwerfafval tezamen met ongezuiverd rioolwater in het oppervlaktewater eindigt. Rotterdam heeft in het verleden getest met een eerste versie van de vuilfuik. De gemeenteraad heeft op 1 juni 2023 besloten tot een nieuwe pilot met een verbeterde versie van de fuik, maar dit is niet uitgevoerd.
15. Ontwikkel samen met de drie waterschappen een innovatieve techniek in gemalen om ook het kleinere zwerfafval uit doorgepompt water te filteren.
Bij het Schilthuis-gemaal op het Oostplein zitten de spijlen van het rooster bijvoorbeeld tien centimeter uit elkaar, waardoor veel zwerfafval er doorheen glipt en via de persleiding richting de Nieuwe Maas wordt gepompt. Een innovatie voor het afvangen van fijn zwerfafval in gemalen kan werken als vliegwiel voor andere locaties.
16. Doe samen met waterschappen onderzoek naar (nano)plastiocs in de riolering en in het spuiwater van rioolwaterzuiveringen en stimuleer een methode om (nano)plastic uit het afvalwater te filteren (bijvoorbeeld met paddenstoelenslijm).
Het gereinigde rioolwater is nu niet vrij van plastics, waardoor niet afbreekbare kunststoffen op het oppervlaktewater worden geloosd.
17. Houd bij het verlenen van vergunningen voor nieuwe bedrijven aan waterwegen rekening met de zwerfafvalgevoeligheid van de bedrijfsactiviteiten en introduceer een zwerfafvalrisicotoets als onderdeel van vergunningverlening aan een bedrijf.
Nu zitten bedrijven die bijvoorbeeld buitensporig veel verwaaiend afval (zoals pur) veroorzaken nodeloos aan de waterkant. Voor sommige bedrijfsactiviteiten is een kavel die niet grenst aan water verstandiger.
18. Beschouw afval dat in de Erfgoedhavens is gewaaid als gemeentelijk straatafval, waardoor opruimende organisaties opgevist drijfafval kunnen afstorten op gemeentelijke containers. *Afval dat een organisatie als ASVZ met cliënten opvist tijdens dagbesteding wordt nu gezien als bedrijfsafval dat niet in gemeentelijke containers mag. Dit moet veranderen.*
19. Kies voor het hoogste schoonniveau langs alle waterwegen, zodat minder zwerfafval in het water terechtkomt.

Dit is kostenefficiënt, omdat opruimen door het vuilvisteam veel minder efficiënt is dan straatvegen.

20. Ruim in geval van piekbelasting of hoog ziekteverzuim bij Schone Stad altijd als eerste alle zwerfafval op dat in het water kan waaien. Gebruik het risico op ecologische schade dus als criterium voor de inzet van medewerkers van Schone Stad.
Nu gebeurt het regelmatig dat afval nabij oevers wekenlang geen prioriteit krijgt. Start op nieuwjaarsdag bijvoorbeeld met opruimen van straten en wijken die (voor de wind) aan het water liggen, om verwaaien in rivieren, kanalen, vaarten, meren en singels te beperken.
21. Gebruik de contractonderhandelingen met AVR om lekkages van huisvuil in het oppervlaktewater technisch onmogelijk te maken door investeringen daartoe in alle overslagstations vast te leggen.
Nu is het voorkomen van lekkages te veel afhankelijk van menselijk handelen, wat leidt tot huisvuil in havens, op oevers en in de Nieuwe Maas.
22. Neem in het nieuwe Rotterdamse afvalcontract (per 2030) op dat huisvuil niet mag worden verhandeld naar landen buiten de EU, ook niet via derden.
Door de internationale afvalhandel komt ingezameld huisvuil na dumping alsnog op land en in zee terecht. Plastic dat in de boeken is geregistreerd als 'gerecycled' eindigt na export bijvoorbeeld in Indonesië en Turkije niet zelden in het milieu. Nederland is nu de grootste exporteur van plastic van Europa. Vanaf oktober 2026 geldt een exportverbod van Europees afval naar niet-OESO-landen. Dit is een verbetering, maar voorkomt niet dat huisvuil buiten de EU terechtkomt en vervolgens via handel alsnog eindigt in het ecosysteem. Verwerking van alle afval binnen de EU voorkomt dit wel.

2. Minder afval in de stadsnatuur

Niemand kan efficiënter straten schoonmaken dan Stadsbeheer. Met bladblazers wordt afval vanaf stoepen en uit parkeervakken naar een veegwagen op de rijbaan geblazen, waardoor een straat binnen een paar minuten is opgeruimd. Waar opruimen veel minder efficiënt is, blijft zwerfafval nogal eens liggen. Denk aan onverharde oppervlakten in parken, bosjes, groenstroken, perken en bermen, onder struiken en heggen en ook op rivieroevers. Zwerfafval mengt met de humuslaag en het opruimen van piepkleine fragmentjes is monnikenwerk. Vrijwilligers van Zwerfie Rotterdam vinden in de stadsnatuur soms zwerfafval dat zelfs tientallen jaren oud is. Actie is nodig om het stedelijke ecosysteem beter te beschermen.

23. Maak vanuit Stadsbeheer een plan om de stadsnatuur op te ruimen en structureel schoon te houden.

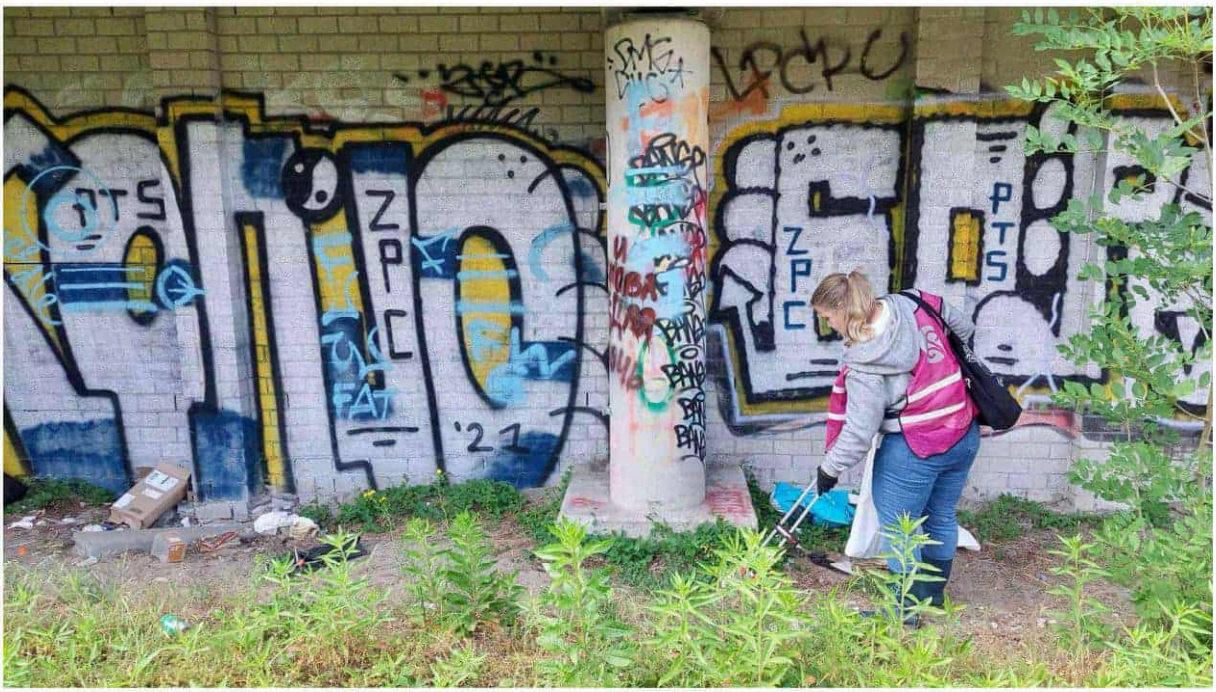
ZWERFIE
ROTTERDAM

Nu blijft zwerfafval in ecologisch waardevolle stukjes stadsnatuur soms decennialang liggen. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor afval onder robuuste heggen.

24. Neem een boeteclausule op in contracten met groenbeheerders over het opruimen van zwerfafval voorafgaande aan maaien, zodat een stok achter de deur ontstaat om het versnipperen van zwerfafval te voorkomen.
Nu is de werkwijze niet sluitend, omdat versnipperen voor hoveniers efficiënter is dan weghalen en consequenties ontbreken.
25. Gebruik beeldherkenning van straatafval door scanauto's om zakken naast containers en andere verstoringen snel op te lossen met vliegende brigades, maar waak ervoor dat reinigingsmedewerkers volledig data-gestuurd worden ingezet. Valideer het scanresultaat bovendien periodiek met een telling op itemniveau voor de diverse gebiedstypen.
Veel zwerfafval ligt verscholen in het groen en blijft onopgemerkt door de scanauto's. Als opruimploegen juist op deze plekken niet of minder vaak komen, blijft verborgen zwerfafval langer liggen en lijdt het stedelijke ecosysteem daaronder.
26. Stop met gratis uitgifte van plastic hondenpoepzakjes en promoot papieren zakjes voor het opruimen van poep.
De oplossing is erger dan de kwaal en de plastic zakjes eindigen niet zelden leeg én gevuld in de stadsnatuur.
27. Gebruik bokashi van boombladeren alleen als het volledig schoon is en er geen plastics of andere afvalstoffen in zitten. Hanteer voor aanbrengen en uitdelen van compost uit gfe+t dezelfde wettelijke norm die geldt voor de hoeveelheid plastic bij grondverzet (nihil).
Wettelijk mag in compost 0,5% plastic zitten, oftewel 5 kilo per 1000 kilo compost, microplastics niet meegerekend. Omdat plastic licht is wordt naar alle waarschijnlijkheid een flink volume afval aan de Rotterdamse bodem toegevoegd. In één kilo compost gemaakt uit gfe+t-afval zitten bijvoorbeeld maar liefst 4.000 stukjes microplastic, blijkt uit onderzoek. In aangevoerde grond van elders (grondverzet) mag daarentegen geen ander bodemvreemd materiaal voorkomen dan steen en hout, dus geen plastic en piepschuim. Voor bokashi bestaat geen norm, omdat het formeel een afvalstof is.
28. Voorzie mensen die dak- en thuisloos zijn van gratis vuilniszakken, zodat zij hun slaapplek opgeruimd kunnen houden.
In Rotterdam wordt de stadsnatuur veelvuldig gebruikt door dak- en thuislozen. Vrijwilligers van Zwerfie Rotterdam ruimen het zwerfafval dat dit veroorzaakt regelmatig op. Mensen die dakloos zijn hebben baat bij een schone slaapplek; het voorkomt bijvoorbeeld ongedierte en ziekten en is fijner voor de eigenwaarde. Door hulpverleners (die slaapplekken bezoeken) te voorzien van vuilniszakken om uit te delen en een korte boodschap in diverse talen, ontstaat handelingsperspectief bij de doelgroep.

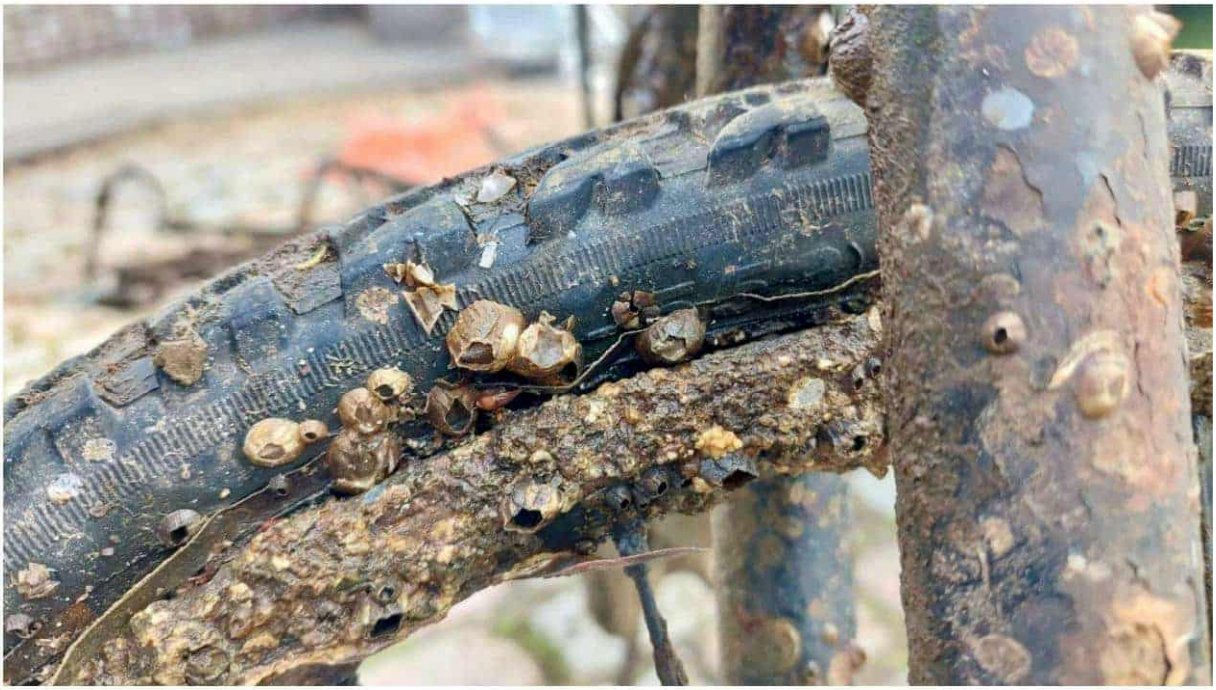
ZWERFIE
ROTTERDAM

29. Maak in contracten met hoveniers afspraken over gebruik van bosmaaiers met messen in plaats van maaidraad en kies voor de gemeentelijke veegwagens voor borstels zonder kunststof behuizing.
Maaidraad is gemaakt van kunststof en breekt makkelijk af. Het blijft dan vaak achter in het groen en wordt veelvuldig gevonden door zwerfafvalrapers. Ook de kunststof behuizing van veegwagenborstels breken makkelijk af en fragmentjes kunnen achterblijven. Voor straatvegen zijn plastic behuizingen onnodig en voor het borstelen van onkruid bestaan klemmetjes als alternatief.

30. Maak bij aanplant van jonge bomen gebruik van natuurlijke materialen (jute of kokos) ter bescherming van de stam om vraat te voorkomen. Neem dit mee bij opdrachtverstrekking aan hoveniersbedrijven.
Nu worden veelal plastic boombeschermers gebruikt die door groei van de boom kapot gaan en achterblijven rondom de stam en in de ondergrond.
31. Neem in afsteekvergunningen voor vuurwerk een opruimplicht op.
Door het verbod op consumentenvuurwerk is vanaf nu een vergunning nodig om te mogen afsteken en dat biedt kansen om op voorhand te voorkomen dat vuurwerkafval blijft liggen.

32. Handel meldingen over wrakken van deelvervoerders en zwerfhelmen af vanuit Schone Stad en factureer de onkosten aan de aanbieder, zodat dit afval niet voor altijd in de stadsnatuur en het water blijft liggen.
Nu worden meldingen doorgestuurd naar de desbetreffende aanbieder, met het gevolg dat bijvoorbeeld fietswrakken veelal niet worden opgeruimd.

33. Ga met de gemeente Barendrecht in gesprek over het uniform maken van het tariefsysteem voor grofvuil, om dumpingen in de Rotterdamse natuur te ontmoedigen.
Dichtbij de gemeentegrens zijn dumpingen helaas gangbaar, zoals in het 'verborgen bosje' tegenover Slinge 17. In Barendrecht moeten bewoners betalen voor het laten ophalen van grofvuil. Het plaatsen van paaltjes op plekken waar vaak gedumpt wordt kan verlichting brengen, zodat voertuigen de stadsnatuur niet in kunnen rijden.

3. Minder peuken in Rotterdam

Naar schatting worden in Nederland jaarlijks tot ruim 7 miljard peuken in de buitenruimte gegooid; dagelijks een volle vuilniswagen. Sigarettenfilters zijn niet afbreekbaar en bevatten een giftige cocktail en kunststof. Dit komt in de ondergrond en in het grond- en oppervlaktewater terecht. Opruimen van peuken is erg arbeidsintensief

en door de enorme aantallen niet haalbaar. Op onverharde ondergrond blijven ze veelal liggen. Hoewel de EU aan zet is om het filter te verbannen, kan lokaal wel actie worden ondernomen.

34. Rol de campagne 'Maak je sigaret uit en gooi 'm in de afvalbak' uit over de hele stad.
Nu wordt de campagne wijkgericht ingezet. De communicatieboodschap zorgt ervoor dat het aantal openbare asbakken zónder investering toeneemt met ruim 9.000, omdat bestaande afvalbakken als zodanig gebruikt kunnen worden.

35. Kies bij het plaatsen van asbakken in de buitenruimte voor peukenzuilen op hoogte en stop met het plaatsen van peukentegels. Haal de bestaande tegels weg.
Een peukentegel faciliteert en stimuleert (niet wenselijk) wegwerpgedrag richting de grond en bovendien mikken rokers nogal eens mis. Ditzelfde geldt overigens voor 'blikvangers' die door sommige gemeenten in bermen worden geplaatst.

36. Maak in navolging van de gemeente Den Haag ook het strand van Hoek van Holland officieel rookvrij en communiceer daarover op bebording.
Een rookvrij strand is in lijn met de bestaande stedelijke ambitie om zwerfafval in de wateren met 90% te reduceren in 2030. Op het strand zijn peuken met de huidige techniek niet uit het zand te filteren.

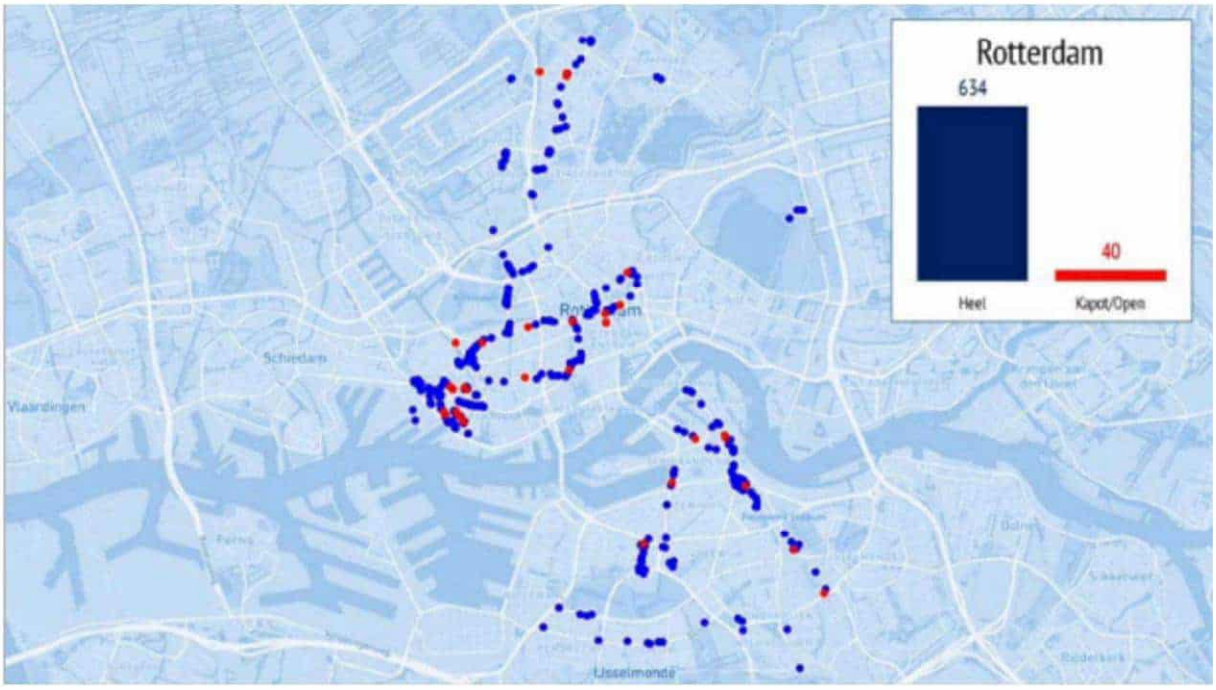
ZWERFIE
ROTTERDAM

37. Stel een rookverbod in voor onder meer het duingebied bij Hoek van Holland, het Kralingse Bos, het Lage Bergse Bos en in grotere parken zoals het Zuiderpark, Het Park en het Schiebroekse Park.
Dit voorkomt brand en scheelt ecologische schade door peuken. Door de toegenomen droogte is de kans op natuurbranden groter zolang in groengebieden gerookt mag worden. In de stadsnatuur, parken, bermen en in de duinen kunnen peuken niet of moeilijk mechanisch worden opgeruimd en blijven ze veelal liggen, waardoor de ondergrond en het (grond)water vervuild raken.
38. Breid rookvrije zones uit en zet infopanelen neer over de ecologische schade van peuken (*nu ligt de focus uitsluitend op gezondheid*). Plaats duidelijke belijning, monteer opvangroosters in putten waarin veel peuken worden weggegooid, pleeg onderhoud aan de asbakpalen, bied actief stopcursussen aan in aanpalende gebouwen, stimuleer de verkoop van mobiele afsluitbare privé-asbakjes nabij de zone en onderzoek de effectiviteit van rookvrije zones met harde data, zodat aanpassingen gedaan kunnen worden.
Uit meerjarig onderzoek van Zwerfie Rotterdam is gebleken dat de rookvrije zone nabij de Rochussenstraat niet goed functioneert. Adviezen ter verbetering zijn vooralsnog niet opgevolgd.
39. Blijf onverminderd steun geven aan filtervrije sigaretten (in de SUPD) en help om ook vapes bij het zwerfafval terug te dringen. Dit kan met voorlichting aan gebruikers over e-waste en door actieve lobby te voeren voor een Europees verbod op vapes/nicotineproducten. Een nationale retourpremie voor alle vapes (ook op de illegale met een smaakje) is een optie als overbrugging. Een tweede spoor is een claim neerleggen bij de tabaksindustrie voor maatschappelijke kosten door vapes door vuilniswagenbranden, opruimen en milieuschade.
De gemeente Rotterdam onderschrijft sinds november 2024 de noodzaak tot enkel filtervrije sigaretten binnen de EU. Ook vapes vormen een flink probleem bij het (zwerf)afval) doordat er een batterij/accu in zit; ze zorgen onder meer voor brand in vuilniswagens. Vapes met een smaakje zijn al verboden in Nederland, maar nog niet in de hele EU.
40. Onderzoek de juridische mogelijkheid om het dragen van een zakasbakje verplicht te stellen voor rokers in de buitenruimte.
Nu kunnen hondenbezitters beboet worden als zij geen hondenpoepzakje bij zich dragen. Ditzelfde principe kun je mogelijk toepassen op mensen die een sigaret opsteken, maar geen afsluitbaar zakasbakje bij zich dragen.
41. Ben consequent in het handhaven van het verbod op (kunststof) reclameborden aan palen.
Politieke partijen gunnen zichzelf een uitzonderingspositie in de buitenruimte om reclame te mogen maken. Dat schept rechtsongelijkheid ten opzichte van anderen die

dit niet mogen, maar bovenal zorgt het voor een grote hoeveelheid (zwerf)afval en ergernis bij inwoners. Zwerfafvalrapers vinden jaarrond kunststof verkiezingsborden of fragmenten terug in de stadsnatuur en op rivieroevers en ook blijven borden na verkiezingen hangen. Er bestaan voldoende alternatieven om campagne te voeren en verkiezingen aan te kondigen.

4. Minder afval rond afvalbakken

Statiegeld op blikjes en kleine flesjes werkt goed om zwerfafval te bestrijden, maar heeft in de grote steden als nadeel dat afvalbakken overhoop worden gehaald. Uit onderzoek van Zwerfie blijkt dat het in Rotterdam gaat om bijna 3 procent van de afvalbakken. Voordelen zijn er ook: door uitbreiding van statiegeld zitten in de afvalbakken zo'n 70 procent minder flesjes en 90 procent minder blikjes dan voorheen en afvalbakken zitten dus minder snel vol. Ondanks de grote voordelen van statiegeld op het gehele grondgebied, is het hard nodig om de schaduwkant aan te pakken.

42. Start een gerichte voorlichtingscampagne onder statiegeldjagers over de ecologische impact van zwerfafval naast de bak.

Statiegeldjagers intrinsiek motiveren voor schone straten en een schone stadsnatuur is het meest kansrijk om tot gedragsverandering te komen. De doelgroep is (deels) te bereiken via inloophuizen.

43. Beloon statiegelduithalers die afvalbakken weer dichtdoen en geen troep achterlaten met een hesje met daarop een tekst als: 'Ik verdien aan statiegeld en houd Rotterdam schoon en netjes'.
Door het hesje te dragen worden welwillende statiegelduithalers niet scheef aangekeken vanwege gedrag van anderen. De tekst zorgt er gelijktijdig voor dat zij gemotiveerd blijven om zich positief in te zetten voor een schone stad en voor nette afvalbakken.
44. Stop met het beboeten van uithalers die geen rotzooi maken (op basis van feitcode H016) en beboet alleen bij veroorzaken van zwerfafval naast de bak (feitcode H022).
Feitcode H016 is bedoeld om het doorzoeken van huishoudelijk afval te bestraffen en daarop wordt nu geschreven bij statiegeldjagers. Het jagen op statiegeld in openbare afvalbakken is op zichzelf niet afkeurenswaardig als mensen geen overlast veroorzaken.
45. Leeg afvalbakken met een hoge 'uithaalgevoeligheid' in de avond, zodat geen buit in de bakken achterblijft op momenten dat statiegelduithalers het meest actief zijn. Plan een tweede dagelijkse ronde om deze bakken te checken (op afval ernaast) om het risico op verwaaien te verminderen.
Door de tijdsduur dat afval naast bakken ligt zo kort mogelijk te houden, neemt de kans op verdere verspreiding over een groter gebied af (door vogels of de wind). Als in de avond geen buit in de bakken zit, verleggen statiegeldjagers hun zoekmoment en komt afval in de avond en nacht niet naast de bak terecht. Daardoor heeft ongedierte in de nachtelijke uren geen kans om afval te verknagen tot microplastics.
46. Pas het ontwerp van afvalbakken én de keuze voor het type afvalzak aan, zodat een afvalbak altijd goed hersluitbaar is.
Bij het openen van een wat vollere afvalbak zakt het afval in de vuilniszak in volledigheid naar beneden. Zo'n 'uitbuikende' zak maakt sluiten van de bak moeizaam en dit is te voorkomen door te kiezen voor een rankere zak gevormd naar de afmeting van de afvalbak. Een goed hersluitbare afvalbak voorkomt vraat en zwerfafval. Een magneetsluiting draagt óók bij.
47. Blaas de eerdere Rotterdamse lobby nieuw leven in voor verhoging van het borgbedrag op statiegeldverpakkingen én voor een innameplicht voor verkooppunten.
Door een innameplicht bij alle verkooppunten hoeven consumenten hun lekkende verpakking niet langer mee te nemen in een tas tot zij een supermarkt tegenkomen of te dumpen in een afvalbak. Ook een hoger borgbedrag (nu 15 of 25 cent) zorgt voor minder buit in afvalbakken en tot afname van opengetrokken bakken. In 1991 was het borgbedrag voor grote petflessen 1 gulden. Om het borgbedrag op het niveau te brengen van 35 jaar geleden, zou het voor kleine flesjes en blikjes moeten verzevenvoudigen en voor grote flessen verviervoudigen. Onder het vorige kabinet was aanpassing van de

statiegeldregeling niet aan de orde, maar met een Rotterdamse pleitbezorger hiervoor als minister op I&W (Vincent Karremans) met aan zijn zijde een resultaatgerichte staatssecretaris op milieu, liggen kansen in het verschiet.

48. Verhaal de kosten voor statiegeld-uithalen op Verpact, de organisatie van het verpakkende bedrijfsleven waarvan ook Statiegeld Nederland onderdeel uitmaakt.
Rotterdam heeft alleen al in 2024 2,3 miljoen euro uitgegeven aan problemen rond de opengemaakte afvalbakken. Dit is een direct gevolg van de slecht ontworpen Nederlandse statiegeldwetgeving, afgedwongen door het verpakkende bedrijfsleven. Zwerfie Rotterdam heeft ervoor gepleit om de kosten voor het uithalen daarom te verhalen op Verpact (door aanspraak te maken op geld dat overblijft door niet-retouren). Amsterdam is al van plan om de factuur voor het vervangen van afvalbakken neer te leggen bij Verpact.

5. Meer betrokkenheid van bewoners

De buitenruimte is van ons allemaal en vele bewoners voelen zich gelukkig verantwoordelijk voor het schoonhouden van wijken en het ecosysteem. Een schone buurt vergroot het woongenot, de sociale veiligheid en het zorgt ook voor natuurbehoud. Maar een zogenoemde participatiemaatschappij is niet eenzijdig en vraagt om een actieve overheid die bewoners faciliteert en met hen samenwerkt aan oplossingen en perspectief. Als stadsopruimers zich gesteund voelen in een gezamenlijke missie naar ‘zwerfafvalvrij’, blijven zij gemotiveerde partners.

49. Laat inwoners kennismaken met zwerfafval opruimen door een actie ‘Verloot je Zooitje’ te organiseren.
Zwerfafvalrapers ontvangen voor elke zak zwerfafval die zij hebben verzameld een lootje. Dit kan door een foto van het opgeruimde afval in te sturen naar een mailadres of telefoonnummer van de organisatie van de verloting. Op vaste momenten worden winnaars getrokken. De prijzen kunnen bijvoorbeeld belevenissen zijn (dagjes uit of een etentje) of duurzame cadeautjes. Gemeenten als Zoetermeer en Den Haag zijn goede voorbeelden.

50. Start of financier een project met kano’s, Sups, roeiboten en/of sloepjes die vrijwillige opruimers kosteloos kunnen gebruiken op de Rotterdamse binnenwateren.
Vuilvissen is arbeidsintensief en kostbaar voor de gemeente. Door vuilvissen en watersport te combineren voor inwoners ontstaat een winwin. In Leiden bestaan al met succes leenkano’s om de grachten schoon te maken. In Rotterdam zijn met steun van de gemeente wel kajaks aangeschaft, maar deze zijn nu niet vrij toegankelijk te gebruiken.

51. Geef meldingen van containeradoptanten prioriteit en handel het met de grootste snelheid af.

Door voorrang te geven aan meldingen van actieve bewoners ervaren zij voordeel van hun inzet en voelen zij zich gezien en gesteund in hun noeste arbeid voor een schone stad.

52. Breidt adoptie van afvalcontainers door inwoners en ondernemers uit naar adoptie van afvalbakken.
Met adoptie van afvalbakken is zwerfafval te voorkomen. Een nagenoeg lege afvalbak kan bijvoorbeeld vol lijken doordat bovenin een groter stuk afval blijft hangen, met gevolg dat bovenop de verstopping wordt gestapeld en de bak binnen korte tijd overloopt en er zwerfafval ontstaat. Een adoptant kan het afval naar beneden duwen met een stamper, een volle of kapotte bak melden of desnoods zelf een zak wisselen.

53. Breid het assortiment opruimmaterialen voor bewoners uit.
Nu voldoet het assortiment opruimmaterialen niet voor iedereen. Opruimers hebben vaak een individuele voorkeur voor een type afvalgrijper en 'knijphandvat', waardoor het goed zou zijn als keuze in modellen bestaat. Denk ook aan verschillende lengtes grijpers of aan materialen zoals afvalvisnetten en afvalkarretjes. Ook ontbreken nu opruimhandschoenen in maat 6.

54. Promoot het plaatsen van een knijperkast aan de buitengevel bij bewoners.
Knijperkasten zijn bedoeld om voor korte tijd een afvalgrijper en vuilniszakhouder te kunnen lenen. Zwerfie Rotterdam heeft het concept bedacht en daarna is door de

gemeente Rotterdam een eigen model ontwikkeld. Nu staan deze knijperkasten vooral in wijkhubs en een enkele in de buitenruimte, bijvoorbeeld in de wijktuin in Oud-Mathenesse en tegen een gevel in de Moerkerkestraat. Knijperkasten staan idealiter op een plek waar gebruikers er altijd bij kunnen en hebben licht beheer nodig. Sommige containeradoptanten willen zo'n uitbreiding van het takenpakket misschien graag op de schouders nemen. Denk ook aan actieve VvE's, Schoonmaakbendes, winkeliers of willekeurige inwoners.

55. Bedank stadsopruimers niet (enkel) met borrels, maar geef hen inspraak bij het maken van beleid om zwerfafval te verminderen.
Door actieve inwoners te zien als gelijkwaardige partners en ervaringsdeskundigen op gebied van afval, worden zij naast stadsopruimers ook informele beleidsadviseurs voor de gemeentelijke organisatie.

56. Stimuleer toeristen om zwerfafval op te ruimen door een beloningsprogramma met korting op attracties en horeca of bijvoorbeeld een gratis huurfiets.
In Kopenhagen en Berlijn loopt al een beloningsprogramma voor toeristen die duurzame keuzes maken. Toeristen die deelnemen aan activiteiten zoals het opruimen van zwerfafval of het steunen van sociale projecten, ontvangen voordelen in musea, restaurants en andere attracties. Doordat de Rotterdampas al bestaat, kan de gemeente Rotterdam dit concept makkelijk kopiëren.

57. Maak de zogenoemde ‘Wijk voor Wijk-acties’ van de gemeente Rotterdam afvalvrij en stop met giveaways (geef het goede voorbeeld).
Tijdens acties in wijken om bewoners bewust te maken van afvalproblematiek, wordt door de gemeente regelmatig eenmalig plastic uitgedeeld dat ter plekke letterlijk zwerfafval wordt. Soms gaat het om wettelijk niet toegestane producten zoals wegwerpservies, plastic bekers, losse glitter, plastic patatbakjes en ook om laagwaardige giveaways.
58. Maak het behalen van het 0-doel voor zwerfafval in 2050 (Rotterdam 100% circulair) niet afhankelijk van vrijwillige opruimers.
Voorkomen en beperken van zwerfafval is beter dan opruimen. Kies daarom bij voorkeur voor structurele oplossingen die leiden tot minder zwerfafval en autonoom duurzaam zijn in de tijd, liefst direct bij de bron. De kraan open laten staan en hopen dat vrijwilligers tot in lengte van jaren beschikbaar blijven om oevers en stadsnatuur te blijven opruimen is een risicovolle strategie.

6. Meer inzet door ondernemers

Het bedrijfsleven is veelal de afzender van zwerfafval en daardoor een belangrijke doelgroep om bij de bron het afvalprobleem terug te dringen. Dat geldt voor producenten en verpakkende bedrijven, maar ook voor retailers, bedrijven in de haven die soms afval morsen en voor allerlei ondernemers in de stad. Om een gelijk speelveld te creëren en vaart te maken is het aan de overheid om spelregels te bepalen en normen te stellen. Soms is een prikkel, het make van afspraken of voorlichting de betere route.

59. Ga met PostNL in gesprek over maatregelen om te voorkomen dat postelastieken op straat belanden.
Ooievaars en andere vogels zien elastieken aan voor wormen en eten ze op, met fatale gevolgen. De ooievaar is in Nederland een beschermde inheemse soort.
60. Zet in concessies voor deelvervoer dat aanbieders geen gebruik maken van kunststof haarnetjes en dat zij een detectiesysteem gebruiken in helmkoffers om ‘zwerfhelmen’ te voorkomen.
Deelvervoerders maken gebruik van de openbare ruimte voor hun verdienmodel, maar nemen nu geen verantwoordelijkheid voor het zwerfafval dat dit veroorzaakt. Haarnetjes zijn zwerfafvalgevoelige producten die niet bijdragen aan hygiëne en derhalve geen toegevoegde waarde hebben. Ook zwerfhelmen komen veelvuldig voor. Voor aanbieders is het financieel aantrekkelijker om zwerfhelmen te vervangen voor nieuwe exemplaren dan ze te verzamelen en opnieuw in gebruik te nemen.

ZWERFIE
ROTTERDAM

61. Kies ervoor om stoffenmarkten binnen toe te staan, bijvoorbeeld in sporthallen.
Op stoffenmarkten komen veel (kunstmatige) draden vrij die niet goed opgeruimd kunnen worden. Eenmaal in het stedelijke ecosysteem leidt dat vooral bij duiven tot 'draadvoet'. Dit veroorzaakt insnoering, pijn, misvorming, ontsteking en het afsterven van tenen. Inpandig is opruimen van de draden geen probleem.

62. Maak met de bouwsector, klusbedrijven en corporaties sluitende afspraken over het terugdringen van verwaaiend piepschuim bij renovatie-, isolatie- en bouwwerkzaamheden en overweeg om voorwaarden in bouwvergunningen op te nemen.
De bouw is een substantiële bron van zwerfafval, terwijl met eenvoudige ingrepen het volume zwerfafval flink omlaag kan. Denk aan: alleen piepschuim snijden of verzagen in afgesloten ruimten, afdekken van bouwafvalcontainers en gebruik van afsluitbare containers voor lichte materialen, steigers inpakken met steigerdoek bij isolatie-werkzaamheden met eps-parels, winddicht afdekken van openliggende spouwen, plaatsen van fijnmazige roostertjes in de spouwmuurventilatie bij na-isolatie om lekken van eps-parels te voorkomen, verbod op het aanvoeren van bouwmaterialen op piepschuimpallets, verbod op gebruik van piepschuimplaten als stootlaag tussen bouwmaterialen, het ophangen van een infografic in de bouwkeet met pictogrammen over een schone bouwplaats, het afdichten van bouwhekken tot aan de grond met name

als een bouwplaats aan het water grenst, gebruik van afvalzakken met trekband op de bouwplaats voor piepschuim en ander licht materiaal zodra het afval is geworden, enzovoort.

63. Neem in sloopvergunningen voorwaarden op over het voorkomen van zwerfafval tijdens de sloop.
Tijdens sloopwerkzaamheden komen lichte bouwmaterialen en piepschuim (gebruikt sinds medio jaren '80) vrij. Dat verwaait makkelijk en blijft daarna in het (stedelijke) ecosysteem achter. Op rivieroevers is piepschuim de absolute nummer één. Dit is te voorkomen door eerst de binnenmuur te slopen en piepschuim uit de spouwmuur te zuigen en te kiezen voor verplichte afzuiging bij het slopen van funderingen waarin piepschuim zit. Ook het afdichten van bouwhekken tot aan de grond helpt om verwaaien tegen te gaan.

64. Maak aannemers en klusbedrijven expliciet verantwoordelijk voor het dagelijks opruimen van licht bouwafval in de buitenlucht om verwaaien te voorkomen en handhaaf daarop.
Bouwterreinen worden regelmatig slordig achtergelaten, waardoor het risico op verspreiding toeneemt. Een opruimplicht op en rond het kavel voorkomt dit en de 25-meterregel biedt aanknopingspunten hiervoor.

65. Stel het afdekken van een stilstaande bouwafvalcontainer verplicht in de APV.
Bedrijven die puincontainers verhuren zijn verplicht om een afdeknet te spannen tijdens het transport. De chauffeur zorgt hiervoor en heeft een net bij zich. Maar bij huurcontainers wordt nu geen net meegeleverd aan de huurder. Afdekken van stilstaande containers voorkomt het wegwaaien van bijvoorbeeld piepschuim en ander licht materiaal. Door afdekken verplicht te stellen zullen verhuurders een net gaan meeleveren.

66. Maak alle terrassen in Rotterdam wegwerpplasticvrij door dit als voorwaarde te stellen in de terrasvergunning en geef ondernemers informatie hoe dit te bereiken.
Een plasticvrij terras is een bestaand horeca-concept, financieel gunstig voor ondernemers, haalbaar en zeer effectief tegen het verwaaien van afval vanaf het terras. Een exploitatievergunning voor horeca met terras heeft een looptijd van 5 jaar, waardoor de maatregel binnen deze termijn stadsbreed uitgerold kan zijn.

67. Stel in het lokale coffeeshopgedoogbeleid het gebruik van pergamijnen wietzakjes en kartonnen joint tubes (in plaats van plastic) als voorwaarde.
Plastic gripzakjes en tubes komen veelvuldig voor in de stadsnatuur en op rivieroevers. Deze categorie zwerfafval is makkelijk te elimineren door over te schakelen op afbreekbaar materiaal. De financiële gevolgen voor ondernemers zijn nihil.

68. Maak het eerder aangekondigde lokale verbod op plastic confetti (en andere kunststof dwarrels) tijdens evenementen concreet in de APV.
Het wereldrecord confetti schieten in het Zuiderpark in 2019 heeft gezorgd voor een debat over het gebruik van confetti tijdens evenementen. Onlangs zagen we bij het concert van K3 roze kunststof veertjes die zich nadien hebben verspreid in de buitenruimte rond Ahoy en tot in de wijde omtrek. Ze zijn bijvoorbeeld ook aangetroffen in bermen op kilometers afstand en in de Zuidelijk Randpark. Het is hoog tijd om 'dwarrelzwerfafval' definitief te voorkomen.
69. Geef alsnog uitvoering aan de unanieme wens van de gemeenteraad uit 2018 om alle evenementen in Rotterdam wegwerpplasticvrij te maken.
Wegwerpplasticvrije evenementen zijn mogelijk, maar dit gebeurt in Rotterdam nu op vrijwillige basis. Lokale overheden mogen aanvullend op landelijke wetgeving eisen stellen ten aanzien van gebruik van kunststof producten voor eenmalig gebruik.
70. Zet in de evenementenvergunning voor vuurwerkshows dat vuurwerk plasticvrij moet zijn.
Eén enkele professionele show zorgt aantoonbaar al voor vele tienduizenden plastic fragmenten. Door de locatie van vuurwerkshows op het water komt dit veelal in de plasticsoep terecht. Plasticvrij professioneel vuurwerk is verkrijgbaar en toenemende vraag zorgt ervoor dat meer fabrieken omschakelen (naar kurk), waardoor Rotterdam kan zorgen voor een vliegwieleffect.

ZWERFIE
ROTTERDAM

71. Verklaar in het Omgevingsplan voor het havengebied de 25-meterregel ook van toepassing op type C bedrijven en kies ervoor de straal te vergroten naar bijvoorbeeld 300 meter.
Door de nieuwe Omgevingswet vervalt in januari 2032 de 25-meterregel, het oude artikel 2.13 uit het Activiteitenbesluit. Deze regel bepaalt dat ondernemers rondom hun bedrijf zwerfafval moeten opruimen. De gemeente kan de maatregel in het Omgevingsplan naar eigen inzicht in stand houden en/of aanpassen. Daardoor is het mogelijk om de opruimstraal te verruimen en ook een opruimplicht in te stellen voor bedrijven met een eigen milieuvergunning (die bedrijven vielen voorheen niet onder het Activiteitenbesluit).

72. Bied supermarkten gratis retourbakken aan voor boodschappentassen (de tassenbol).
Plastic tassen zijn producten die consumenten nodeloos steeds nieuw kopen bij een impulsbezoek aan de winkel. Tassen verworden snel tot zwerfafval of ze liggen thuis in overvloed in de kast en kunnen dus prima in een retourbak voor een volgende ronde.
73. Organiseer op korte termijn dat bedrijven de oever op hun bedrijfskavel openstellen voor opruimers.
Nu zijn oevers veelal niet openbaar toegankelijk voor vrijwilligers en professionele opruimers, terwijl bedrijven het afval eveneens niet oppakken. Zolang geen sluitende oplossing is geregeld om de verantwoordelijk voor het opruimen te formaliseren (zoals een ruime opruimstraal voor type-c-bedrijven), is het openstellen van aanspoelplekken

ZWERFIE
ROTTERDAM

voor opruimers de meest minimale variant om het zwerfafval uit het ecosysteem te krijgen.

74. Herzie dat horecaondernemers afval van hun terras op straat mogen vegen (waarna de veegwagen komt).
De stilzwijgende afspraak is strijdig met het principe van de 25-meterregel en leidt onder meer tot glas op de openbare weg en tot lekke banden bij passanten.
75. Zet in samenwerking met bergingsbedrijven en politie een meldsysteem op, waardoor reinigingsdiensten standaard een seintje krijgen als ergens een zwaar auto-ongeluk is geweest.
Nu blijft zwerfafval als gevolg van ongevallen veelal liggen in bermen, struiken en sloten.
76. Maak werk van de aangenomen motie 'Coachen in de keten'.
Start alsnog een experiment met een afvalcoach die bedrijven op verzoek helpt met het vinden van mogelijkheden om hun afval te reduceren en de onbedoelde verspreiding ervan te verminderen. De motie is afgedaan met de melding dat het al gebeurt, terwijl dat niet het geval is.
77. Leg met textielsorteerders TexNL, Climpex en Erdotex contractueel vast dat (ondeugdelijk) textiel uit de inzamelbakken niet wordt verhandeld naar Afrika (waar het veelal eindigt als zwerfafval), maar wordt vernietigd in Nederland of -zo snel de industriële capaciteit dat toelaat- wordt omgezet naar vezels voor hergebruik.
Nederland is één van de tien grootste exporteurs van gebruikt textiel ter wereld met zeer negatieve gevolgen voor het ecosysteem in minder ontwikkelde landen. Textiel valt niet onder het aanstaande exportverbod van EU-afval naar niet-Oesolanden, waardoor Rotterdams beleid nodig is.
78. Faciliteer een netwerk van weggeefwinkels in de hele stad met huisvesting, budget en een 'circulaire groothandel' (een loods).
Weggeefwinkels zijn initiatieven waar Rotterdammers dichtbij huis spullen kunnen halen en brengen. Dit voorkomt een vroegtijdig einde van goede goederen in de afvaloven en het scheelt dumpingen van grofvuil op straat. De maatschappelijke initiatieven zijn vaak afhankelijk van antikraak of een andere vorm van (tijdelijke) goedkope huur of van functiemenging en kunnen daardoor hun aanwezigheid niet duurzaam bestendigen. Huisvesting kan bijvoorbeeld ook in lege schoollokalen, in huizen van de wijk en/of door afspraken te maken met corporaties en projectontwikkelaars over een aantal vierkante meters sociale huur t.b.v. weggeefinitiatieven. Een centrale opslaglocatie lost het ruimtegebrek in afzonderlijke winkels op, zodat meer spullen gered kunnen worden van vernietiging en producten beter uitgewisseld kunnen worden tussen weggeefwinkels.

79. Open op alle milieuparken een weggeefwinkel/hoek en voeg aan pop-up milieuparken standaard een ‘weggeeftafel’ toe.
Bij milieuparken worden soms nog bruikbare goederen ingeleverd, die nu veelal worden vernietigd. Door een weggeefwinkel/hoek/tafel in te richten bereikt de gemeente niet enkel levensduurverlenging van goede spullen, maar wordt het milieupark ook een aantrekkelijke bestemming voor bewoners om te bezoeken. Dat laatste heeft als neveneffect dat mensen eigen grofvuil daar inleveren in plaats van aan straat te zetten.

80. Start een samenwerking met kringloopwinkels en weggeefinitiatieven om overgebleven spullen na Koningsdag te kunnen afvoeren en opslaan voor hergebruik en plaats op grote vrijmarkten in de stad een zeecontainer waar handelaren restanten in kunnen plaatsen.
Koningsdag eindigt steevast in een zee van zwerfafval en achtergebleven onverkochte spullen. Dit wordt nu door Stadsbeheer goeddeels opgeruimd en onnodig vernietigd.

7. Minder zwerfafval door handhaving

Handhaving is onontbeerlijk om te zorgen dat bewoners en ondernemers zich houden aan regels en maatregelen om zwerfafval te voorkomen. Een stok achter de deur kan ook preventief werken. Maar de pakkans is klein en een boete of handhavingstraject is niet kansrijk als de intrinsieke motivatie tot gedragsverandering ontbreekt. Daarbij moet de

gereedschapskist van handhavers op orde zijn met handelingsmogelijkheden om effectief te kunnen optreden.

81. Train stadstoezichthouders om de pakkans voor het veroorzaken van zwerfafval in de openbare ruimte te vergroten.
Het aantal boetes voor het wegwerpen van afval is nu nihil. Dit kan omhoog door handhavers te trainen om hotspots, gedrag en potentiële overtredingen te herkennen (zoals etende mensen in stilstaande auto's, consumerende wandelaars, rokers of mensen die BBQ'en of op een bankje zitten en aanstalten maken om te vertrekken). De pakkans neemt toe als toezichthouders alert zijn op kansen én locaties waarin een heterdaadje kan worden gesignaleerd en beboet.
82. Maak meer uren vrij bij Stadstoezicht om te controleren op plaatsingen van grofvuil zonder afspraak.
Grofvuildumpingen leiden vaak tot meer bij-plaatsingen en verwaaien van afval. Als grofvuil zonder afspraak op straat is gezet is handhaving kansrijk, omdat de veroorzaker veelal in de directe omgeving woont of het afval afkomstig is van klusbedrijven die in de directe omgeving een verbouwing uitvoeren. De focus ligt nu met name op naastplaatsingen.
83. Stel het uitstrooien van confetti in de buitenruimte gelijk aan het veroorzaken van ander zwerfafval in de APV, zodat erop beboet kan worden.

Dit heft de rechtsongelijkheid op tussen iemand die een blikje op straat gooit en een boete krijg én iemand die honderden (plastic) snippers in de buitenruimte gooit en daarvoor geen boete krijgt.

84. Laat het oude Waterwet artikel 6 herleven in de Omgevingsplannen en zet de DCMR aan tot preventief handhaven op zwerfafval te water.
Artikel 6 verbood het toevoegen van willekeurige stoffen aan het oppervlaktewater zonder vergunning, dus ook plastics, pur en piepschuim bijvoorbeeld. Het artikel is vervallen door invoering van de Omgevingswet.

85. Inventariseer in samenwerking met zwerfafvalopruimers kansen om (aangespoeld) zwerfafval te herleiden naar een bron(bedrijf) en zet vervolgens concrete stappen om een dergelijke bron verantwoordelijk te stellen.
Zwerfafvalrapers zijn de ervaringsdeskundigen bij uitstek. Zij kunnen aan de samenstelling van zwerfafval maatschappelijke trends en het effect van maatregelen aflezen. Zij zien in de zwerfafvalmix ook leemtes in de regelgeving of juist kansen om wetsovertreders aan te pakken en subcategorieën en specifieke bronnen te elimineren. Een handhavende dienst functioneert beter met zwerfafvalrapers als tipgevers.

86. Zet handhaving in voor gedragsverandering. Stuur met afvalboetes altijd compacte, begrijpelijke en indringende informatie mee over de ecologische schade van zwerfafval, de impact van afval op het onveiligheidsgevoel in de wijk, kosten voor de samenleving, het voorkomen van rattenoverlast en over gevolgen van plastic in de voedselketen voor dieren en de menselijke gezondheid.
Zo ontstaat intrinsieke motivatie om gedrag te veranderen.

87. Scheld een afvalboete kwijt als de overtreder bereid is om een online leermodule te volgen ;én de module met succes wordt afgerond.
Kwijtschelding geeft een prikkel aan overtreders om zich te willen verdiepen in de gevolgen van het gedrag. De module kan bestaan uit (indringende en toegankelijke) informatie over zwerfafval, tips voor afvalreductie, circulariteit, hergebruik, het voederverbod, plasticsoep en de ecologische aspecten van afval voor het ecosysteem en dierenwelzijn, met verwerkingsvragen ter afronding.

88. Trek bij recidive de last onder dwangsom in (dit is de opmaat voor een verhoogde boete bij een derde overtreding) indien een verbalisant bereid is om vrijwillig een dagdeel mee te doen aan een opruimactie in de stadsnatuur of op een rivieroever.
Zwerfie Rotterdam heeft in 2024 met Stadsbeheer afgesproken een dergelijke leerervaring te faciliteren, maar tot op heden zijn geen overtreders doorgestuurd.

89. Handhaaf op winkelwagens buiten 100 meter rond supermarkten, zowel bij klanten als ondernemers. Faciliteer winkels met gratis posters die zij in de winkel kunnen ophangen om klanten te informeren over de boete voor het meenemen van een winkelwagen en stimuleer ondernemers om blokkeerremmen aan te brengen en een adres en

telefoonnummer op de winkelwagens te zetten, zodat inwoners gevonden wagentjes kunnen melden bij de winkel.
Zwerfkarretjes zijn in sommige gebieden een probleem, zoals op Vuurplaat. Wagentjes belanden ook in het water. Met feitcode BA136b kan worden beboet. Ook supermarkten die zwerfkarren een uur voor sluitingstijd niet binnen hebben gehaald, zijn strafbaar. Een blokkeerlijn zorgt dat remmen blokkeren als een winkelwagentje wordt meegenomen en lost veel op, maar werkt niet goed als de blokkeerlijn leidt tot blokkades op onhandige plekken in de buitenruimte of als de batterij van de rem leeg is.

90. Trek de gemeente en de DCMR terug als samenwerkingspartner uit de Taskforce Clean Sweep.
De Taskforce is een samenwerking van bedrijven die grootschalig plastic nurdles morsen in het ecosysteem. In de samenwerking zitten ook het Havenbedrijf, de gemeente Rotterdam, Rijkswaterstaat en de DCMR, waardoor zij gecommitteerd zijn aan (maatregelen van) de overtreders. Om de onafhankelijkheid van de overheid ten aanzien van plastic (nurdles) lekkende bedrijven te herstellen, is uittreden uit dit samenwerkingsverband noodzakelijk.

91. Gebruik op hotspots vaker cameratoezicht ter preventie en opsporing.
Cameratoezicht mag tijdelijk en proportioneel worden ingezet in geval van ernstige misstanden bij afvalcontainers en op afvaldumpplekken (indien lichtere ingrepen geen

effect hebben gehad). Met name waar dumpingen vanuit auto's plaatsvinden kunnen beelden leiden tot opsporing (door middel van kentekens). Ook kunnen camera's preventief werken, omdat het plaatsen gepaard moet gaan met een melding op bebording over het toezicht.

8. Meer investeren in Stadsbeheer

'De basis moet op orde zijn' is een gevleugelde uitspraak en gaat feitelijk veel verder dan afvalcontainers tijdig legen. Het betekent ook voldoende medewerkers, meebewegen met maatschappelijke ontwikkelingen en grote ambities tot een succes maken door soms radicaal het roer om te gooien. Voor flexibiliteit is het nodig dat financiën meebewegen. Veel maatregelen om zwerfafval te voorkomen zijn budgetneutraal of leiden juist tot besparingen, maar soms moet er boter bij de vis.

92. Stel een zwerfafvalmarinier aan bij de gemeente die doorzettingsmacht heeft bij de diverse diensten en afdelingen om maatregelen te forceren en stedelijke afvaldoelen dichterbij te brengen.
Omdat één op de drie Rotterdammers zwerfafval noemt als het grootste probleem in de stad, is doorzettingsmacht op dit thema cruciaal om oplossingen te forceren. Nu gebeurt het regelmatig dat goede plannen of wensen van de gemeenteraad niet tot uitvoering komen.
93. Richt een 'klankbordgroep weeffouten' op om verkokering in het gemeentelijk apparaat zichtbaar te maken.
Regelmatig worden pasklare maatregelen om zwerfafval terug te dringen niet genomen door onenigheid of tegenwerking binnen het ambtelijk apparaat. Hoe interne besluitvorming (tegen)werkt is nu niet transparant. Het doel van een klankbordgroep is om alle afdelingen te committeren aan vastgestelde doelen over zwerfafvalreductie en circulariteit en ervoor te zorgen dat tegenwerking vanuit andere beleidsvelden tot het verleden gaat behoren.
94. Geef de beleidsafdeling van Schone Stad de benodigde middelen en uren om ambitieus aan de slag te gaan met het verminderen van de afvalberg en de hoeveelheid zwerfafval.
De Rotterdamse gemeenteraad heeft vastgesteld dat in 2030 zwerfafval in het water met 90 procent moet zijn afgenomen. In 2050 moet Rotterdam een volledig circulaire stad zijn zonder zwerfafval. Om dit te bereiken moet nog veel gebeuren en daar is personele inzet voor nodig.
95. Laat het budget voor Schone Stad meegroeien met het takenpakket en de uitdagingen (los van de loonkostenstijgingen en hogere uitgaven voor inkoop).
Het budget voor Schone Stad is niet toereikend. Taken zijn toegenomen, terwijl de organisatie en het budget onvoldoende zijn meegegroeid. Denk aan nieuwe woonwijken,

meer inwoners, meer aanbod van karton, het ophalen en verwerken van lachgascilinders, het vaker nalopen van opengemaakte afvalbakken, de toename van toerisme, meer zomerse dagen, toename van to-go-formules in de stad, meer aanbod van verpakkingsmaterialen, inzet op minuscuul zwerfafval en extra ophaalrondes door het scheiden van nieuwe afvalstromen zoals gfe+t.

96. Zorg voor een speciaal team dat oproepbaar is bij vorst om zout te strooien.
In gemeenten waar arbeidsuren voor zout strooien niet ten koste gaan van uren voor afvalinzameling, zijn tijdens vorst minder problemen met het ophopen van afval.

97. Huur extra medewerkers in tijdens piekmomenten.
Om het reinigingsniveau op peil te houden is het soms nodig om extra medewerkers in te huren. Bijvoorbeeld vanwege meer aanbod van huishoudelijk afval tijdens feestdagen, extra zwerfafval na oudjaar of Koningsdag, het BBQ-seizoen, een hoger ziekteverzuim of bij bovengemiddeld verlof.

98. Verhoog het budget voor 'aanpak en preventie zwerfafval' met eenzelfde bedrag als de extra bijdrage van het verpakkende bedrijfsleven aan Rotterdam vanuit de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV's).
Rotterdam ontvangt vele miljoenen extra van het verpakkende bedrijfsleven en de tabaksfabrikanten dan voorheen (ondanks de negatieve bijstelling voor peuken). Laat deze verhoging volledig ten goede komen aan preventie en bestrijding van zwerfafval.

99. Maak financiën vrij voor professionele begeleiding van scholen om afvalvrij te worden.
Dit voorkomt zwerfafval in de buitenruimte rond scholen en maakt circulariteit en afvalreductie tot norm bij de nieuwe generatie.
100. Maak per wijk inzichtelijk wat de opruimkosten zijn per strekkende meter woonstraat.
Dit levert een 'index' op van de stad op gebied van zwerfafvalkosten en geeft bewoners de mogelijkheid om met hun straat door middel van een 'Right to Challenge' het opruimen in eigen beheer te nemen. Dat zorgt voor schone straten, meer sociale cohesie en budget om straten naar eigen inzicht te verbeteren.
101. Gebruik het aandeelhouderschap van de gemeente Rotterdam in het Havenbedrijf om ruimere middelen beschikbaar te stellen voor (ingehuurde) opruimers, zodat het schoonniveau in het havengebied omhoog kan.
Nu blijft zwerfafval in bermen en op oevers maandenlang en soms voor altijd liggen.
102. Maak samen met marktkooplui werk van een plasticvrije markt. De blauwdruk hiervoor ligt klaar en kan als pilot worden uitgetest.

In het Actieprogramma Samen SchoonR was opgenomen om 'onderzoek' te doen naar een wegwerp-plasticvrije markt. Het is tijd om nu praktisch aan de slag te gaan. Er staat een werkgroep in de startblokken, maar commitment en steun van de gemeente

Rotterdam is onontbeerlijk. In januari 2030 worden lichte plastic tasjes en zakjes overigens in de hele EU verboden vanwege de nieuwe PPWR-verordening, tenzij de verpakking als doel heeft om bederfelijke waar langer houdbaar te maken. Om deze reden is het ook voor kooplui zelf verstandig om tijdig te starten met het ontwennen aan de tasjes, zodat het verbod niet plotsklaps handel tot stilstand brengt.

103. Voer voor herinrichtingsplannen in de buitenruimte standaard een zwerfafvaltoets in, zodat risico's op zwerfafval op voorhand worden verkleind door op dit thema bewuste keuzes te maken.
Een zwerfafvaltoets zorgt ervoor dat ruimtelijke plannen altijd óók vanuit zwerfafvalpreventie worden opgesteld. Nu is dat niet zo. Een toets kan bijvoorbeeld voorkomen dat een bankje wordt neergezet binnen 'gooiafstand' van de waterkant; een minder geschikt model afvalbak wordt geplaatst, een getijdenpark wordt aangelegd op een 'aanspoellocatie' of een drijvende padelbaan in de Rijnhaven wordt gelegd.

104. Plaats een nieuw model restafvalcontainer met een grotere (en veilige) rolvulopening om klemmende zakken te voorkomen. Kies ook een nieuw model papiercontainer dat beter geschikt is voor karton en start met de vervanging van containers op plekken waar relatief vaak afval naast de container staat.
De huidige containers leiden met grote regelmaat tot klemmende afvalzakken en tot karton dat niet naar beneden valt. Het gevolg is: afval naast containers dat door vraat niet zelden verwaait tot zwerfafval.

105. Experimenteer met tuintjes op de 'plaat' van afvalcontainers om het plaatsen van afvalzakken te voorkomen. Gebruik daarvoor echte planten, dus herhaal niet het eerdere experiment met plastic planten.
Vuilniszakken naast containers zijn een oorzaak van zwerfafval door vraat en de wind. In steden als Den Haag worden de containertuintjes met succes ingezet. Het leidt tot minder zakken naast de containers. Adoptanten kunnen water geven.

106. Verander de runnerteams van Stadsbeheer in recycleteams. Laat hen goede spullen die bij afvalcontainers staan apart houden voor tweedehands gebruik in plaats van het te vernietigen.
Nu zetten bewoners regelmatig goede goederen bij het grofvuil of naast een container. Deze spullen worden in vuilniswagens gekraakt terwijl levensduurverlenging mogelijk is. Goede spullen langer gebruiken zorgt voor minder volume aan afval en dito lagere kosten, voor een lager energiegebruik dan bij recycling, afname van transport en verpakkingsmaterialen voor nieuwe goederen en voor het zuiniger omgaan met natuurlijke hulpbronnen.

107. Maak een actieplan piepschuim om het goed aanbieden van piepschuim zonder mors of verwaaien te stimuleren.

Piepschuim is gevoelig voor breuk, schadelijk voor het stedelijke ecosysteem, in de kleinste vorm niet op te ruimen van onverharde plekken en het is alom aanwezig op rivieroevers. Het stimuleren van bio-afbreekbare alternatieven kan onderdeel zijn van het actieplan. Het EU-verbod op chips als verpakkingsmateriaal vanaf 2029 is een goed begin, maar er blijft nog veel piepschuim over waar een oplossing voor moet komen.

108. Maak het gescheiden inzamelen van piepschuim makkelijker door bij elke supermarkt een inzamelbak te plaatsen.
Piepschuim is te recyclen als het wordt ingezameld. Nu kunnen inwoners hun piepschuim alleen op milieuparken apart inleveren. Dat is veelal onbekend en de locaties zijn ver reizen (waarbij verlies van piepschuim onderweg bovendien een risico is). Grote stukken piepschuim passen niet in de vulopeningen van restafvalcontainers, waardoor piepschuim rondslingert en afgebroken fragmenten in het stedelijke ecosysteem terechtkomen. Voorafgaande aan de na-scheiding van plastics is succesvol geëxperimenteerd met afvalbakken bij supermarkten (toen voor pmd).

109. Neem het opruimen van zwerfafval bij opritten en langs snelwegen op Rotterdams grondgebied mee in de werkplanning van Stadsbeheer en zorg voor extra uren hiervoor.
Nu blijft afval in bermen vaak liggen, temeer Rijkswaterstaat in 2026 is gestopt met het opruimen van zwerfafval in bermen langs rijkswegen.

110. Maak afspraken met de RET en de Vervoersregio over het overpakken van zwerfafvalverwijdering op tramhaltes door de gemeente.
Nu is het opruimen van haltes uitbesteed aan een bedrijf. Door deze taak te beleggen bij Stadsbeheer is het opruimen efficiënter en effectiever doordat zwerfafval meegenomen kan worden gelijktijdig met het opruimen van de straat. Dit voorkomt verwaaien van zwerfafval naar een andere gebiedsbeheerder.

111. Stop met onnodig onderzoek naar zwerfafval. Doe juist wél onderzoek als dat een concreet doel dient om bijvoorbeeld een specifiek item te kunnen reduceren, bijvoorbeeld onderzoek naar de herkomst van taproggeballen of naar containerzegels op rivieroevers.
Onderzoek heeft soms als nadeel dat praktische maatregelen ter vermindering van zwerfafval die al genomen kunnen worden, vooruit worden geschoven in de tijd. Ook is onderzoek soms een doel op zichzelf zonder concrete output.

112. Controleer het schoonniveau met onafhankelijke tellingen, waarbij zwerfafval letterlijk per item wordt vastgelegd en gecategoriseerd.
Door elk item te registreren kun je blinde vlekken en onderwaardering door grofmazige methoden (schouwen, schoonbeelden op foto's, interviews en geautomatiseerde beeldherkenning) ontdekken, eventuele mazen in het opruimschema van Schone Stad achterhalen en kun je soms ook bronnen elimineren.

ZWERFIE
ROTTERDAM

9. Minder zwerfafval door communicatie

Dat overal zwerfafval ligt is best verklaarbaar. Mensen eten en drinken in Nederland relatief veel in de buitenlucht en door de welvaart hebben veel inwoners budget voor snacks en drankjes onderweg. Nadat de inhoud is geconsumeerd blijft de verpakking over. Die heeft dan geen waarde meer en daar wil je zo snel mogelijk vanaf. Als je niet weet wat de gevolgen zijn van zwerfafval voor de samenleving of de natuur (of je bent daar ongevoelig voor), dan is uit je handen laten vallen een verklaarbare reflex. Communicatie, campagnes en voorlichting kunnen het ontstaan van zwerfafval aftoppen. Niet alleen bij wegwerpers, maar ook bij leveranciers van de troep.

113. Communiceer via de gemeentelijke kanalen en d.m.v. clean graffiti over het voorkomen van afval in rioolputten.
Nu worden putten door sommige bewoners letterlijk gebruikt als afvalbakken en asbakken. Afval in kolken is niet van de aardbodem verdwenen en komt via riooloverstorten en de rioolwaterzuivering gedeeltelijk in het oppervlaktewater terecht.

114. Informeer kleine ondernemers proactief over actuele wetgeving over (het verbod op) foodcontainers van schuim (XPS en EPS), plastic roerstokjes en wegwerpbestek, ballonstokjes, losse glitter, plastic kraaltjes kleiner dan 5 mm, enzovoort. Zet Stadstoezicht in om overtredingen bespreekbaar te maken met ondernemers en

waarschuw bij ongewijzigde situaties actief de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Verleen bijstand aan ILT-inspecteurs als daarom wordt gevraagd.
Nog te veel ondernemers gebruiken of verkopen niet toegestane producten en niet zelden eindigt dit vroeg of laat als (marien) zwerfafval in het ecosysteem.

115. Neem in evenementenvergunningen en in de kennisgevingsbrief voor 0-evenementen standaard informatie op over het ballon-oplaatverbod in Rotterdam.
Nu zijn organisatoren veelal niet op de hoogte van het oplaatverbod. Een standaard zinnetje toevoegen voorkomt plastic ballonresten in de natuur.

116. Geef een permanent karakter aan de eenmalige boodschap aan begrafenis-ondernemers en feestlocaties (uit 2025) over het ballon-oplaatverbod en voeg andere relevante doelgroepen toe.
De gemeenteraad heeft in 2024 besloten dat er beter gecommuniceerd moet worden over het oplaatverbod, zodat het geen dode letter blijft. Dat leidde uiteindelijk tot een eenmalige brief. De informatieverstrekking moet echter permanent en voor allerlei doelgroepen op orde zijn; of het gaat om een bruiloft, Koningsdag, een kleine braderie of groot evenement, een stille tocht of iets anders.

117. Verstrek lokaal informatie over nieuwe regels voor verpakkingen uit de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR), zodat ondernemers goed zijn voorbereid en de verordening geen dode letter blijft kleinere ondernemers.

De PPWR heeft als doel om verpakkingsmaterialen te reduceren en de recyclebaarheid te vergroten. Het verbiedt bijvoorbeeld alsnog de eenmalige verpakkingen in de horeca en in bedrijfskantines voor consumptie ter plekke en daarnaast eenmalige verpakkingen in hotels, pensions en B&B's. Ook worden SUP-maatregelen definitief verplicht in de horeca, zoals het verplicht toestaan van meegebrachte verpakkingen door klanten (in 2027) en herbruikbare verpakkingen aanbieden zonder meerprijs (vanaf 2028). Omdat niet alle lokale ondernemers de wetgeving zullen volgen of aangesloten zijn bij een brancheverenigingen die hen proactief informeert, kan de gemeente Rotterdam naleving bespoedigen met goede communicatie. Dit zorgt dan versneld voor minder (zwerf)afval.

118. Ondersteun organisatoren van kleinschalige evenementen met advies over plasticvrije alternatieven en de inzet van bijvoorbeeld retourbekers.
Denk aan wijknetwerkers, sociaal cultureel werkers of aan wijkverenigingen. Nu zijn op kleinschalige evenementen nog te veel wetsovertredingen door onwetendheid of gebrek aan kennis over alternatieven.

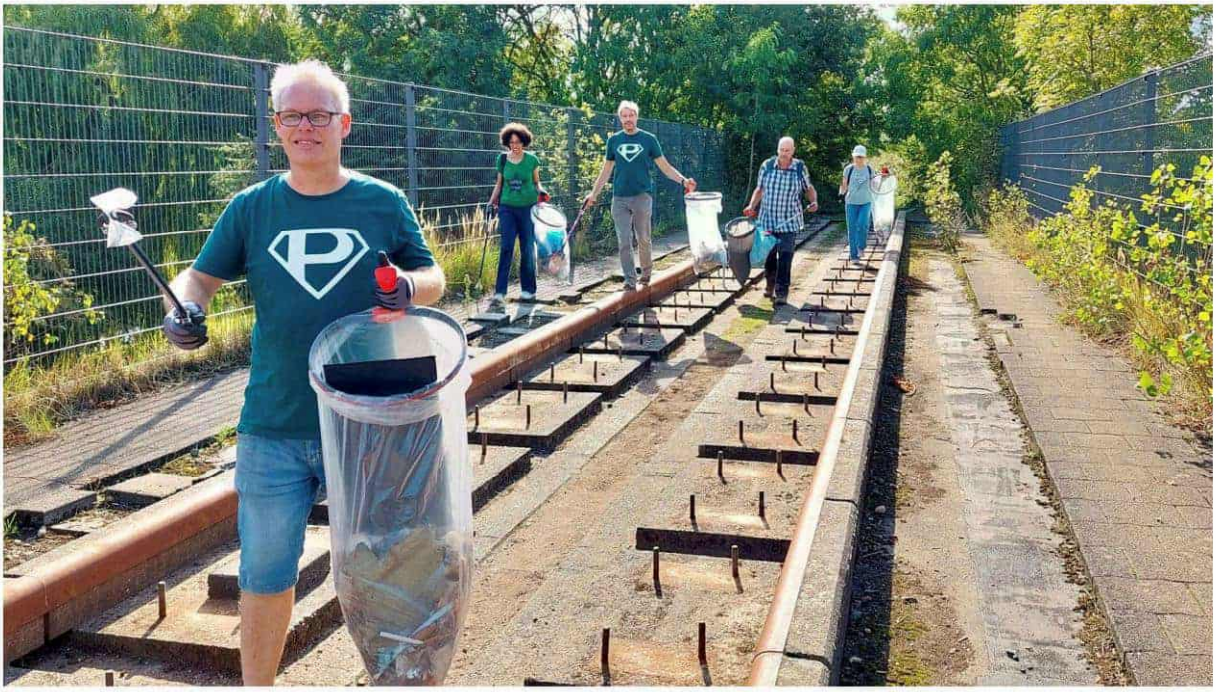
119. Promoot de app Plastic Free Future, waarmee consumenten ingrediëntenlijsten snel kunnen scannen op microplastics.
Het voorkomen van nano- en microplastics in het milieu is cruciaal, omdat opruimen ervan niet mogelijk is. De EU heeft een tijdpad tot 2035 om kunststoffen in diverse productgroepen uit te faseren, maar nu al zijn alternatieven te koop zonder plastic. De app helpt consumenten om nu al die keuze te maken.

120. Voer actief communicatiebeleid op het voorkomen van microplastics in de natuur. Denk aan voorlichting en het delen van tips om microplastics via de wasmachine, de wastafel en het toilet te voorkomen.
Microplastics komen via huishoudelijk afvalwater in de natuur terecht, maar bijvoorbeeld ook door slijtage van autobanden of kunststof schoenzolen en door het uiteenvallen van peuken en ander zwerfafval. Er zijn vele tips om schade te beperken, bijvoorbeeld kiezen voor natuurlijke kleding en schoenen (i.p.v. synthetisch), wassen op lage temperatuur, poetsen met tandpasta zonder kunststof ingrediënten, vaatwastabletten gebruiken zonder het (oplosbaar) plastic er omheen en correct weggooien van hygiënedoekjes in de afvalbak.

121. Zorg ervoor dat MeldR-meldingen worden opgepakt door de juiste gebiedsbeheerder, indien de gemeente Rotterdam niet aan zet is.
Als melders nu op of over de gemeentegrens staan zien zij een pop-up dat niet gemeld kan worden met de tekst 'Let op, de opgegeven locatie valt niet binnen Rotterdam', maar de pop-up verwijst niet door naar het juiste loket. Dat is niet praktisch, want omliggende gemeenten gebruiken diverse apps en Barendrecht heeft bijvoorbeeld een online meldformulier. Een goede doorgeleiding helpt de MeldR-gebruiker bij het kunnen indienen van de melding. Dit is tevens handig als een melder zich binnen de gemeente

Rotterdam bijvoorbeeld bevindt in een door derden beheerd gebied, zoals De Kandelaar. Nog beter is een geautomatiseerde 'doormelding' vanuit de MeldR-app naar derden zodat een melder geen extra handelingen hoeft uit te voeren.

122. Verstrek gebruikers van MeldR en containeradoptanten (als zij dat willen) een set stickers die zij zelf op gemelde lachgascilinders kunnen plakken.
Op de (bestaande) stickers staat 'Niet aankomen, een speciaal team haalt lachgascilinders op'. De stickers voorkomen dat een derde persoon alsnog een cilinder verplaatst of in een restafvalcontainer stopt. De stickers voorkomen ook dat dubbele meldingen binnenkomen over dezelfde cilinder. Nu worden de stickers geplakt door medewerkers van de gemeente.

123. Maak van de eerste Rotterdamse Plandeldag een terugkerend evenement door dit te ondersteunen vanuit de gemeente.
Plandelen is wandelen en tegelijk plastic oprapen. Tijdens de eerste Rotterdamse Plandeldag op 28 september 2025 zijn acht plandelingen georganiseerd met aansluitend een inhoudelijk avondprogramma in Museum Rotterdam. Het doel is om plandelen op de kaart te zetten en wandelaars aan te moedigen een afvaltasje mee te nemen voor onderweg.

124. Plak op afvalcontainers vlaggen uit veelvoorkomende herkomstlanden met een QR-code erbij die verwijst naar informatie in de moedertaal over het goed aanbieden van

afval. Geef nieuwe inwoners in de stad bij inschrijving dezelfde informatie. Zet daarnaast op de klep van gfe+t-bakken het woord ‘plastic’ met een rood kruis erdoor of de tekst ‘No plastic!’

In Rotterdam wonen mensen die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn om informatie over het aanbieden van huisvuil, grofvuil, matrassen en reststromen goed te kunnen begrijpen. Informatie in de moedertaal kan bijdragen aan correct afvalgedrag. Een duidelijke tekst op gfe+t-bakken is nodig, omdat daar niet-afbreekbaar plastic in komt.

125. Stop met het publiekelijk roemen van bedrijven zoals McDonald’s die de directe omgeving van een vestiging schoonhouden.

Het is in het bedrijfsbelang om te zorgen voor een schone uitstraling. Opruimen in een iets ruimere straal dan de wettelijk verplichte 25 meter dient het imago, maar blijft een druppel op de gloeiende plaat voor een bedrijf dat als business model heeft om wegwerpproducten mee te geven voor consumptie elders. Verpakkingen van McDonald’s komen ruim buiten de opruimstraal van 100 meter overal en nergens terecht en dit bedrijf speelt bovendien een hoofdrol in lobby tegen maatregelen om (zwerf)afval te voorkomen. Het past de overheid niet om actief de marketing van zo’n specifiek bedrijf te ondersteunen.

126. Promoot via communicatiekanalen van de gemeente over ‘herbruikbaar bóven wegwerp’ en de principes van ‘de trap tegen troep’, dus geef bewoners praktische tips hoe zij minder afval kunnen overhouden.

Het reduceren van afval zorgt voor minder zwerfafval, minder volle afvalcontainers, minder onkosten voor afvalverwijdering/afvalverwerking en voor een schoner ecosysteem. Bijna alle zwerfafval zat ooit in een boodschappentas.

127. Stop met promoten van afval als grondstof.

Recycling presenteren als oplossing voor het afvalprobleem is helaas geen juiste weergave van de feiten, maar geeft wel indirect een prikkel aan consumenten tot het blijven kopen van eenmalige verpakkingen en overhouden van afval. Verleg liever de focus naar afvalreductie en zero waste. Voor zwerfafval dat in de natuur achterblijft is recycling sowieso niet aan de orde.

128. Geef inwoners die een afspraak maken voor ophalen van grofvuil praktische informatie over alternatieven voor weggooien, zoals doorgeefwinkels en kringloopwinkels dichtbij huis.

Bij het grofvuil staan regelmatig goede producten die niet aan het einde van de levensduur zijn en nog prima kunnen worden gebruikt. Eenmaal bij het grofvuil worden goede spullen vernietigd in de vuilniswagen of zelfs al eerder waardeloos doordat spullen buiten in de regen staan, incompleet raken of soms verworden tot zwerfafval.

Door mensen te stimuleren om goede spullen aan te bieden voor levensduurverlenging neemt de hoeveelheid grofvuil op straat af.

10. Meer bereiken bij andere overheden

Rotterdam kan niet aan alle knoppen draaien om de hoeveelheid (zwerf)afval terug te dringen en plukt soms de zure vruchten van matig afvalbeleid van andere overheden. Omdat een grote stad als Rotterdam de gevolgen ervaart van besluitvorming op andere overheidsniveaus, heeft de gemeente wel recht van spreken. Beleidsbeïnvloeding is de weg om tot verandering te komen.

129. Pleit vóór een landelijke inzamelingsregeling voor lachgascilinders met inlever-vergoeding, samen met Zwerfie Rotterdam en de afvalverwerkende industrie.
Cilinders zijn een hardnekkige categorie zwerfafval in straten en stadsnatuur. Opruimen en verwerken is bijzonder kostbaar (per cilinder kan het oplopen tot 300 euro). Cilinders bij het restafval leiden bovendien tot schade en kosten bij de afvalverwerking. Een inleververgoeding is een breed gedragen oplossing en bespaart de samenleving veel geld. De kostenbesparing kan Rotterdam daarna weer inzetten voor het bestrijden van ander zwerfafval.

ZWERFIE
ROTTERDAM

130. Maak in VNG-verband afspraken met het ministerie van I&W over het decentraliseren van een aantal handhavende taken van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Het afvalteam van de *ILT is sterk onderbezet. Als gemeenten het bevoegd gezag worden voor handhaving bij kleine ondernemers op onder meer SUPD-producten, op het REACH-verkoopverbod op plastics kleiner dan 5 mm en op het gratis verstrekken van plastic boodschappentassen, ontstaat slagkracht om lokaal gericht zwerfafval te voorkomen. Gemeenten kunnen wellicht ook gaan handhaven op statiegeldontduiking bij de detailhandel, zodra dit wettelijk mogelijk is.*

131. Voer alsnog de aangekondigde Rotterdamse lobby uit voor een verkoopverbod op plastic confetti.
Dankzij actie door zwerfafvalrapers is plastic confetti gelukkig al flink teruggedrongen in de winkelschappen. Rotterdam heeft zich eerder uitgesproken voor een alomvattend verkoopverbod, maar de stappen hiertoe moeten nog gezet worden.

132. Start een lobby voor de verkoop van enkel natuurlijke kauwgom.
Op dit moment is vrijwel alle kauwgom synthetisch. Dit kauwplastic komt veelvuldig op straat terecht en spoelt na slijtage als nanoplastic via de riolering in onze wateren. Het verwijderen van kauwgom in de buitenruimte is bovendien arbeidsintensief en kostbaar.

133. Ondersteun het pleidooi van Zwerfie Rotterdam voor een ban op plastic sauszakjes, deksels, wietzakjes, frietbakjes, lollystokjes, broodclips, jointtubes, vuurwerk, hondenpoepzakjes, zakdoekjespakjes, drinkzakjes, snoepwikkels, sigarettenpakjeskapjes, enzovoort.
Het gaat om verpakking)producten met een hoog zwerfafvalrisico waar een beter alternatief voor bestaat. Deze producten kunnen zonder economische gevolgen van de markt worden gehaald. Met wilskracht kunnen we de helft van het zwerfafval elimineren.

134. Onderschrijf het pleidooi van diverse zwerfafvaldeskundigen (waaronder Zwerfie Rotterdam) voor het opnemen van gedifferentieerde tarieven in de regeling voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) aan de hand van het zwerfafvalrisico van verpakkingen en de (on)afbreekbaarheid.
Een verpakking die lekt (zoals een drinkpakje of drinkzakje) heeft een hogere afdankurgentie dan een hersluitbare verpakking. Ook verpakkingen waarbij een deel van de verpakking moet worden afgescheurd om het te openen (denk aan kapjes van sigarettenpakjes of plastic rond rietjes) zijn vatbaar om te verworden tot zwerfafval. Door producenten een financiële prikkel te geven tot productinnovatie en ander materiaalgebruik neemt (de schadelijkheid van) zwerfafval af. Tariefdifferentiatie voor producenten is al een gangbaar principe in de PPWR ten aanzien van de (mate van) recyclebaarheid van verpakkingen.

ZWERFIE
ROTTERDAM

135. Hervat de Rotterdamse lobby voor statiegeld op alle drankverpakkingen en voor strafbaarstelling van verkoop van drankverpakkingen zonder statiegeld (waarop het wel hoort te zitten).
Uit onderzoek van Zwerfie Rotterdam uit 2022 blijkt dat 74 procent van de flesjes bij het Rotterdamse zwerfafval zonder statiegeld is. Bij één derde is sprake van statiegeldontduiking. Hierop is nu moeilijk te handhaven doordat alleen de importeur strafbaar is (en die wisselen met grote regelmaat) en niet de verkoper. Daarnaast is statiegeld niet op alle flesjes wettelijk verplicht, maar is dit afhankelijk van de ingrediënten. Ook is sprake van een verschuiving naar andere verpakkingstypen. Het Rotterdamse standpunt om de statiegeldregeling hierop aan te passen is eerder overgebracht door voormalig wethouder Vincent Karremans, nu minister van I&W. Hernieuwde inzet op aanpassingen is nodig en nu kansrijker dan ooit.

136. Pleit voor regelgeving om lekkages van nurdles te voorkomen door de beste voorbeelden in de plasticsector tot norm te verheffen in alle milieuvergunningen van producenten, transporteurs en spuitgieterijen.
Een nurdle is een halffabricaat uit de plasticindustrie. Op alle rivieroevers en stranden liggen talloze van deze kleine plastic bolletjes, soms dikke lagen, veroorzaakt door slordig werken. Desondanks zijn er grote verschillen tussen bedrijven in nurdle-lekkages.

Maatregelen ter preventie bij koplopers in de sector kunnen bij andere bedrijven worden uitgerold.

137. Pleit bij het kabinet voor verschuiving van de plasticheffing van ruim een half miljard euro voor afvalverwerkers naar de producenten van nieuw plastic.
De plasticheffing is door het vorige kabinet bedacht en opgelegd aan afvalverwerkers aan het einde van de afvalketen, terwijl deze belastingbaten beter functioneren als financiële prikkel voor reductie aan het begin van de keten. Een plasticheffing op nieuw plastic zorgt er bovendien voor dat een klein deel van de 14 miljard euro (fossiele)subsidie van de Nederlandse overheid voor nieuwe producten uit aardolie wordt teruggehaald. Nu bevorderen we nog productie van het toekomstige zwerfafval. Het verleggen van subsidies en belastingen heeft tevens als effect dat recyclaat beter kan concurreren met nieuw plastic, met positieve gevolgen voor werkgelegenheid in de Europese recyclingindustrie.

138. Leg met het Havenbedrijf (en het Rijk) vast dat de doelstelling om een circulaire haven te zijn, betekent dat het havengebied geen plek biedt aan nieuwe producenten van virgin plastics en dat vanaf heden niet meer gelobbyd zal worden om dit soort bedrijven naar Rotterdam te halen.
Wereldwijd neemt de jaarlijkse productie van virgin plastics naar verwachting toe van 390 miljoen ton in 2021 naar 1480 miljoen ton in 2050. Fabrieken voor nieuw plastic produceren het zwerfafval van de toekomst (naar schatting belandt 32 procent van alle virgin plastics uiteindelijk in het milieu). In 2018 heeft Rotterdam zijn uiterste best gedaan om een plastic fabriek van Ineos binnen te halen.

139. Lobby voor uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid naar meer productcategorieën (piepschuim bijvoorbeeld), waardoor meer bedrijven dan nu financieel verantwoordelijk worden gemaakt voor de gehele levensloop van hun materialen.
De producentenverantwoordelijkheid geeft een prikkel aan het (verpakkend) bedrijfsleven om te reduceren en innoveren, zeker in combinatie met regelgeving over beperking van verpakkingen en wegwerpproducten.

140. Steun Zwerfie Rotterdam in haar lobby voor het wettelijk vastleggen van de verantwoordelijkheid voor zwerfafval bij gebiedsbeheerders en grondeigenaren.
Nu is zwerfafval formeel van niemand en opruimen afhankelijk van welwillendheid. Daardoor blijft afval soms decennia liggen, bijvoorbeeld op oevers in het havengebied. Zodra de verantwoordelijkheid voor zwerfafval wettelijk is belegd ontstaat permanent budget voor het opruimen. De onkosten kunnen volgens het bestaande principe van producentenverantwoordelijkheid via UPV's door gebieds- en waterbeheerders worden gelegd bij de afzenders.

ZWERFIE
ROTTERDAM

Slotwoord

Met bovenstaande maatregelen kan de hoeveelheid zwerfafval minimaal halveren. En de lijst is nog niet uitputtend. Zo kunnen effectieve ideeën uit het verleden van stal worden gehaald. Denk aan een andere kleur afvalbakken (felgroen in plaats van grijs) of ludieke acties zoals het markeren van kauwgom met kleine kunstwerkjes daarop. Ook bestaande maatregelen dragen bij, zoals de vulsensoren, het educatieprogramma voor scholen en het Europese verbod op wegwerpproducten die vaak bij het zwerfafval voorkwamen (zoals plastic rietjes). Laten we stappen die al gezet zijn koesteren.

Wij stadsopruimers willen benadrukken dat zwerfafval een mix is van verschillende items met een variëteit aan oorzaken en oplossingen. Focussen op één doelgroep of één oplossingsrichting leidt tot gemiste kansen. In ons pakket staan maatregelen die populair zijn bij linkse en bij rechtse partijen. Om tot optimale reductie te komen is het nodig om over de eigen politieke schaduw heen te stappen en ideologische verschillen te overbruggen. Zwerfafval heeft simpelweg geen politieke kleur. Plastic in de natuur is problematisch voor dieren, mensen en voor toekomstige generaties en zorgt voor een gevoel van sociale onveiligheid in wijken, voor onvrede over de woonomgeving en voor ongedierte. Van links tot rechts wordt dit ervaren en onderschreven. We kunnen daarom maar beter zo snel mogelijk vaart maken. Om het op z'n Rotterdams te zeggen: Niet lullen, maar actie om minder te hoeven poetsen!

Geachte Heer de Jong,

Namens, de leden van de Rotterdamse Persvereniging, hebben wij twee wensen die wij met de formateur willen delen:

Perskamer

De Rotterdamse Persvereniging wil een perskamer in het stadhuis vanuit waar wij onze bijdrages kunnen schrijven, ons spullen met een gerust hard kunnen achterlaten en waar wij indien nodig ook derden kunnen ontvangen. Derhalve zoeken wij een ruimte van 25 m2 met daarin een bank, een koffiezetapparaat, een printer en een tv met zicht op de verschillende zalen waar vergaderingen plaatsvinden.

Zaal 7

Verder eisen wij betere audio in zaal 7. Deze is vaak zo slecht dat wij het meeste niet verstaan en dat wij al snel oververmoeid zijn van de enorme ruis. Ik heb mij wel laten vertellen dat de commissieleden elkaar wel kunnen verstaan. Het is kwalijk zaak dat de pers niet mee kan luisteren. Ik hoop dat de formateur hier aandacht aan kan besteden.

Hoogachtend,

Erik van Loon

Voorzitter Rotterdamse Persvereniging

Geachte heren Van Meenen en Samson,

Geachte onderhandelaars van VOLT, CDA, PRO, D66,en VVD,

Graag vragen we aandacht voor de woon- en leefwensen van Rotterdamse senioren in de komende vier jaar.

In het coalitieakkoord ware daar een richtinggevende en afrekenbare passage over op te nemen.

Bijvoorbeeld:

Stimuleer collectief wonen, met name voor senioren

De gemeente Rotterdam bevordert collectieve woonvormen voor senioren om doorstroming te versnellen, eenzaamheid te verminderen en zorgkosten te beperken.

De gemeente reserveert grond en versoepelt regelgeving om deze initiatieven te ondersteunen.

Collectieve woonvormen voor senioren nemen we structureel op in de Woonvisie en andere beleidsdocumenten.

De onderbouwing hiervoor is kwalitatief en kwantitatief dringend.

Ondergetekende, vereniging Senioren Wonen Werken Samen, heeft een en ander al geschetst bij onze input voor de verkiezingsprogramma's die we voorjaar 2025 aan alle gemeenteraadspartijen hebben gemaild (zie de bijlage).

Herhalend: nu al is bijna een kwart van de Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Met de demografische ontwikkelingen ('dubbele vergrijzing') gaat het zeer binnenkort over ruim 150.000 burgers.

Velen van hen wensen in hun huidige woning te blijven. Het is de vraag of dat op termijn voor iedereen realiseerbaar is. Veel woningen zijn niet levensloopbestendig / gelijkvloers / toegankelijk; vele zijn ook te groot voor de één of twee bewoners. Daarnaast is de realiteit dat met het klimmen der jaren de kans op zorgbehoefte toeneemt, en iedereen kent de voorspellingen over thuiszorg en mantelzorg. Het mantra 'zelfredzaamheid' heeft niet altijd het beoogde doel bereikt omdat veel - met name echt oude - senioren gewoon niet meer in staat zijn om hun eigen huishouden draaiend te houden, hun eigen gezondheid op peil te houden.

Daarnaast zijn een groeiend aantal senioren ook niet meer bereid om op hun eentje te blijven wonen.

Landelijk onderzoek wijst uit dat het idee 'delen, samendoen' steeds aantrekkelijker wordt.

Bij het faciliteren van collectief wonen wordt terecht ook altijd gewezen op andere voordelen die sociaal èn financieel relevant zijn. Vermindering eenzaamheid, benutting zilveren talent, minder zorgbehoefte, betere gezondheid, hechtere sociale cohesie en dergelijke. Het is dan ook

niet verbazingwekkend dat veel senioren zelf serieus nadenken over een vorm van gemeenschappelijk wonen. Afhankelijk van de vraagstelling gaat het over enkele tot meerdere tientallen procenten, dus in Rotterdam tenminste vele duizenden geïnteresseerden.

De huidige vormen van collectief wonen zijn bij lange niet genoeg.

Daarom wordt vanuit meerdere organisaties gepleit voor uitbreiding van soort en aantal seniorencomplexen.

Over senioren gaat het vooroordeel rond dat wij 'noooit' ons huis willen verlaten.

De realiteit is dat verhuizen een serieuze optie wordt als het een kwalitatieve stap omhoog is: 'van groot naar beter'.

Voor Rotterdam komt daar het argument 'doorstroming' bij.

Gezien de stagnerende ontwikkeling in de volkshuisvesting is elke - te - grote woning die vrijkomt welkom omdat daar een gezin .... etcetera.

De gemeente Rotterdam heeft in de afgelopen periode stappen gezet in het faciliteren van collectief-woon-initiatieven, onder meer via het programma Goud voor Oud meer ThuisPlusflats.

Dat is een noodzakelijke beweging, want veel senioren met een wens tot gemeenschappelijk wonen zijn aangewezen op - sociale - huur.

Een serieus beleid om, net als in andere steden, de woonwensen van senioren te honoreren verdient echter bredere inbedding.

.Ten eerste dient de beeldvorming te verschuiven van 'oud = zorgbehoevend, zielig en lastig' naar 'senioren hebben kwaliteiten, talenten en ja ook wensen'.

.Ten tweede zou alleen al het percentage/aantal jongere en ouderwordende senioren rechtvaardigen dat de effecten op die groep bij èlk voorgenomen beleid meegewogen wordt.

.Ten derde - en hier gaat deze mail in het bijzonder over - moet de gemeente haast maken met het stimuleren van collectieve woonvormen: ook door senioren zelf, in eigen regie.

Dus naast de noodzakelijke sociale-huurcomplexen dienen de andere segmenten uitgebreid worden: middenhuur, vrije sector, koopvarianten zoals CPO's.

We benadrukken daarbij dat veel senioren heel goed bereid en in staat zijn om een actieve rol te spelen in de ontwikkeling van hun volgende, gemeenschappelijke, woonvorm.

'Zilveren talent', 'recycling van levenservaring' en 'behoud van maatschappelijk kapitaal' zijn trefwoorden die het belang voor de gemeente Rotterdam benadrukken.

Om deze reden pleiten we voor passages in het te vormen Coalitieakkoord die senioren houvast geven bij het realiseren van hun eigen volgende collectieve leefsituatie.

<u>Achtergrondinformatie</u>

Landelijk maar ook in Rotterdam is veel steun voor een proaktief seniorenbeleid, dat onder meer recht doet aan de wens om collectief te gaan bouwen en wonen.

. Actieagenda Goud voor Oud 2023 - 2026 https://www.rotterdam.nl/actieagenda-goud-voor-oud

en over de resultaten "Resultaten Goud voor Oud - actieagenda 2023-2026 ; M23IO-62 - 26bb000503 Datum: B&W 27 januari 2026 "

. https://rococo.coop/ 'Betaalbaar wonen met meer zeggenschap' pleitend voor meer coöperatieve verenigingen van burgers die zelf samen woningen willen ontwikkelen en beheren; met onder meer het recente 'Coöperatief stembusakkoord' dat door meerdere nu onderhandelende partijen is ondertekend.

. OSO Stichting Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties, https://www.osorotterdam.nl/ososite/wp-content/uploads/2025/05/ManifestOSO20262030.pdf Manifest over de kracht - en de behoeftes - van senioren.

. Advies BurgerPanel Rotterdam https://www.burgerpanelrotterdam.nl/oud-onder-1-dak/ over meer gemeentelijke dienstverlening betreffend cohousing.

. De Intentieovereenkomst 'Coöperatief Wonen in Rotterdam', (bijlage) dd 9 maart 2026, mede ondertekend door wethouder mw Chantal Zeegers - blijkens de tekst handelend over al het collectief wonen, ook CPO's.

Recentelijk heeft onder meer de minister Eleanor Boekholt-O'Sullivan (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) aandacht gevraagd voor collectieve woonvormen door en van senioren (zie oa https://www.linkedin.com/posts/knarrenhof-ouderenhuisvesting-wonen-ugcPost-7460978407162417152-USPP/).

Conclusie:

Na andere steden (en landen) is het aan Rotterdam om de komende vier jaar serieus werk te maken van de noodzaak en de wens van senioren om collectief te gaan wonen.

Met name het vinden van een geschikte lokatie (gebouw, kavel) en het (ver-)bouwen moet en kan de gemeentelijke organisatie versnellen en vergemakkelijken.

Namens 100 à 200.000 Rotterdamse burgers roepen we u op om snel (en structureel) de mogelijkheden te vergroten voor senioren die gemeenschappelijk willen gaan leven en gezond en maatschappelijk aktief blijven.

Desgewenst zijn we graag bereid om met u in overleg te gaan over bijvoorbeeld nadere onderbouwing.

Vriendelijke groet,

Elske Schreuder

Senioren Wonen Werken Samen

17 mrt

Senioren Wonen Werken Samen <swws.rotterdam@gmail.com> 2025,

Geachte mensen van .....,

De Rotterdamse vereniging Senioren Wonen Werken Samen SWWS geeft u bij deze input voor uw (concept-)verkiezingsprogramma Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Stimuleer collectief wonen, met name voor senioren

De gemeente Rotterdam bevordert collectieve woonvormen voor senioren om doorstroming te versnellen, eenzaamheid te verminderen en zorgkosten te beperken.

De gemeente reserveert grond en versoepelt regelgeving om deze initiatieven te ondersteunen.

Collectieve woonvormen voor senioren nemen we structureel op in de Woonvisie en andere beleidsdocumenten.

SWWS wijst er op dat méér passende (gemeenschappelijke) huisvesting voor senioren dringend geboden is, zowel wat betreft aantallen als om kwalitatieve redenen.

Zoals de gemeente zelf al aangeeft

*'Rotterdam is een stad voor jong én oud. Het aantal ouderen zal de komende jaren fors toenemen, in 2035 is **1 op de 5** Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Om daar goed op voorbereid te zijn en ouderen een goede oude dag te bieden, met goede zorg, een geschikte woning en een veilige leefomgeving met sociale contacten, ontwikkelen we in 2019 samen met onze partners, specialisten en ouderen zelf een Masterplan 'Ouder en Wijzer'. Afgelopen vier jaar heeft Rotterdam het voortouw genomen in de strijd tegen eenzaamheid en in het bijzonder in de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen. We zetten die strijd deze collegeperiode met dezelfde inzet voort en willen een daling van 3%punt in het aantal ouderen (65+) in eenzaamheid realiseren.'*

https://archieven.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/apps/eersteherziening2022/hoofdlijnen/06-collegebeleid/

Een groot deel van de huidige senioren woont, alleen of met een partner, in een woning die te groot is (geworden).

Bovendien zijn veel huizen door bijvoorbeeld trappen niet levensloopbestendig.

Met de dubbele vergrijzing zijn veel woningen steeds minder passend en veilig voor senioren.

Terwijl ze wel geschikt zijn voor de vele anderen (jongeren, gezinnen) die een woning in Rotterdam zoeken.

Het tekort aan woningen is op te lossen met meer doorstroming.

Veel senioren zijn bereid om te verhuizen 'van groot naar beter' wanneer hun woonsituatie er op vooruit gaat.

Dat betreft betaalbaarheid, vertrouwde buurt, goede nabije voorzieningen, en – in toenemende mate – meer gezamenlijkheid.

Nu al heeft een kwart van de ouderen serieuze belangstelling voor vormen van collectief wonen/leven.

Het aanbod van collectieve woonvormen blijft echter ver achter bij deze vraag.

Er bestaat behoefte aan huurwoningen, maar ook aan koop, en mengvormen.

Landelijk worden initiatieven van oudere burgers ondersteund door bijvoorbeeld https://www.lvgo.nl/ .

En Den Haag presenteerde onlangs een stimuleringsplan:

'De gemeente Den Haag gaat de komende jaren nieuwe innovatieve woonconcepten in Den Haag stimuleren. De gemeente gaat zich richten op het vinden van locaties en vastgoedobjecten voor met name wooncoöperaties, CPO's en andere collaboratieve groepswoonvormen binnen het betaalbare segment. Waar mogelijk binnen een 'urban mix' concept bedoeld voor- of in combinaties met senioren, zorgbehoevenden, cultuursensitieve groepen, meer generaties, jongeren, statushouders of asielzoekers.'

https://www.zorgsaamwonen.nl/artikel/woonvormen/gemeente-den-haag-biedt-ruimte-aan-innovatieve-woonvormen

Maar in Rotterdam blijken de ervaren noodzaak en de mogelijkheden om collectief bouwen & wonen te faciliteren, nog onvoldoende.

Dit terwijl de voordelen legio zijn van woongebouwen waar senioren (en eventueel anderen) die dat willen in gezamenlijkheid kunnen leven.

Niet alleen komt er een hele verhuisketen op gang, maar collectiviteit is benutting van talent, nabuurschap, samenredzaamheid.

Efficiënte indelingen met privacy èn gedeelde ruimtes en faciliteiten besparen ruimte: minder bezit maar meer tot je beschikking.

Gezondheid, zelfredzaamheid en de mogelijkheid tot participatie nemen toe; eenzaamheid neemt af.

Waar buren naar elkaar omkijken kunnen mantelzorgende familieleden ontlast worden, en zorgkosten verminderen.

De Rotterdamse koepelorganisatie OSO https://www.osorotterdam.nl/ onderbouwt de noodzakelijke aandacht voor senioren en wonen ook met feiten en ervaringen, zie onder meer https://www.osorotterdam.nl/ososite/wp-content/uploads/2024/07/OSORotterdammanifest20222026versieaug2021.pdf .

SWWS als 'broedplaats' voor initiatieven tot wooncollectiviteit in eigen regie streeft bovendien naar recycling van levens- en werkervaring: senioren die passend en veilig wonen, zijn in de gelegenheid om hun talenten in te (blijven) zetten voor de Rotterdamse samenleving.

Daarom bevelen we u aan om bovengenoemde passage op te nemen in uw Verkiezingsprogramma voor de Rotterdamse Gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026.

We zijn graag bereid een en ander mondeling toe te lichten; ook kunnen we u ons Jaaroverzicht 2024 toemailen.

Met vriendelijke groet,

Namens Senioren Wonen Werken Samen SWWS,

Elske Schreuder,

voorzitter

Geachte griffier,

Graag hoor ik van U, op welke wijze ik de toekomstige coalitiepartijen kan informeren over mijn ernstige bezorgdheid om het gratis openbaar vervoer te gaan stoppen.

Het is een van de weinige middelen om de mobiliteit van ouderen te stimuleren, gratis naar zorginstellingen, het ziekenhuis, de fysiotherapeut, de kinderen en kleinkinderen. Zelfs dat dreigt te worden af genomen. We hebben de stad opgebouwd en nu weer dit tragische nieuws.

Vriendelijke groeten,

Onderwerp: Zorg over plannen afschaffen gratis OV voor ouderen (niet-minima)

Geachte fractieleden van de Rotterdamse gemeenteraad,

Met grote bezorgdheid heb ik in het Algemeen Dagblad gelezen over de coalitieplannen om het gratis openbaar vervoer voor Rotterdamse AOW'ers die niet tot de minima behoren, af te schaffen.
Het gratis OV is voor mij, en voor vele andere senioren in Rotterdam, geen luxe maar een essentieel middel om mobiel te blijven, deel te nemen aan de samenleving en eenzaamheid te voorkomen. Juist in een tijd waarin alles al duurder wordt, stimuleert deze regeling ouderen om actief te blijven in de stad. Door een inkomensgrens te trekken, straft u de groep ouderen die net boven de minimagrens leeft, maar voor wie het dagelijks OV straks simpelweg te duur wordt. Dit tast onze zelfredzaamheid aan. Ik roep uw fractie dan ook dringend op om dit bezuinigingsplan van tafel te vegen en het gratis OV in de daluren voor álle Rotterdamse AOW-gerechtigden te behouden.

Met vriendelijke groet,

Aanvullende positionering bij het manifest "*Rotterdam Groeit: Van Kans naar Kracht*"
Kinderopvang, Onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp als één pedagogische infrastructuur rond kind en gezin

Geachte onderhandelaars,

Met het manifest Rotterdam Groeit: Van Kans naar Kracht en het bijbehorende actieplan is door Rotterdamse onderwijs-, kinderopvang- en maatschappelijke partners een duidelijke koers neergelegd: organiseer de ontwikkeling van kinderen integraal, van vóór de geboorte tot het begin van volwassenheid, met één bestuurlijke regie rondom gezinnen, scholen en wijken. Wij onderschrijven deze koers volledig.

Het coalitiegesprek met vertegenwoordigers uit onderwijs, welzijn, GGZ, specialistische jeugdhulp en onderzoek bevestigde de urgentie van deze beweging. De gedeelde analyse is dat ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen nu vaak pas goed op gang komt wanneer problemen al zijn opgelopen. We pleiten daarbij niet voor méér lichte individuele hulptrajecten, maar voor een sterkere pedagogische basis. Concreet betekent dit: gewone opvoed- en ontwikkelvragen zoveel mogelijk opvangen in gezin, school, kinderopvang en wijk; ouders en professionals versterken met laagdrempelige ondersteuning; en specialistische jeugdhulp tijdig inzetten wanneer de problematiek daarom vraagt. Het gesprek liet bovendien zien dat de gezamenlijke opdracht breder is dan onderwijs en kinderopvang alleen: ook welzijn, gemeenschapsorganisaties, jeugdgezondheidszorg, wijkteams, GGZ en specialistische jeugdhulp moeten onderdeel zijn van één gezamenlijke pedagogische infrastructuur.

Wij zien deze inbreng niet als alternatief voor het manifest of het actieplan, maar als verdieping daarop. Waar het manifest de bestuurlijke richting schetst en het actieplan de eerste maatregelen benoemt, vragen wij aandacht voor zes uitvoeringscondities die bepalen of deze beweging daadwerkelijk gaat werken.

Daarbij willen onderwijs, kinderopvang, welzijn, gemeenschapsorganisatiesen jeugdhulp niet alleen benoemen waar het systeem knelt, maar ook aangeven waar wij zelf anders willen samenwerken en wat daarvoor van de gemeente nodig is: heldere regie, regelruimte, passende randvoorwaarden en duurzame financiering.

1. Versterk de sociale basis als eerste toegangspoort

Welzijn, jongerenwerk, bewonersinitiatieven, sociaal ondernemers, sport- en cultuurverenigingen, sleutelfiguren in de wijk,gemeenschapsorganisaties, kinderopvang en scholen moeten niet pas in beeld komen nadat zorg is geïndiceerd, maar vanaf het eerste signaal onderdeel zijn van de

oplossing. Juist laagdrempelige plekken in de wijk versterken de pedagogische basis voor alle gezinnen en bouwen vertrouwen op bij gezinnen die formele instanties mijden of pas laat bereiken.

2. Organiseer ondersteuning dichter bij school, wijk en gezin

De school en het kindcentrum zijn natuurlijke vindplaatsen én werkplaatsen voor preventie, ondersteuning en ontwikkeling. Laagdrempelige schoolzorgteams moeten worden versterkt met schoolmaatschappelijk werk, wijkteams, preventieve jeugdhulp en GGZ-preventie, jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg, gedragswetenschappelijke expertise en specialistische consultatie. Zo kan eerder worden onderscheiden wat een opvoedvraag, pedagogisch vraagstuk, onderwijsbehoefte of specialistische zorgvraag is, zonder gewone ontwikkelvragen onnodig tot zorgvraag te maken.

Daarbij verdient de periode van 0 tot 6 jaar expliciete aandacht. Juist in deze fase wordt de basis gelegd voor taal, hechting, spelontwikkeling, zelfredzaamheid, gezondheid en sociaal functioneren. Kinderopvang, voorschool, jeugdgezondheidszorg, welzijn, wijkteams, zorg en onderwijs moeten daarom vanuit één doorgaande pedagogische lijn rond kind én gezin samenwerken.

Een soepele overgang tussen opvang, voorschool en onderwijs ontstaat niet vanzelf. Dit vraagt om bewust georganiseerde samenwerking, gedeeld pedagogisch handelen en - waar mogelijk - huisvesting onder één dak. Zo ervaren kinderen en gezinnen een herkenbare, veilige en doorgaande ontwikkellijn.

Onderwijs en kinderopvang willen hierin zelf verantwoordelijkheid nemen, maar hebben de gemeente nodig voor passende huisvesting, verbinding met wijkteams en jeugdgezondheidszorg en ruimte om voorzieningen gebiedsgericht te organiseren.

Als ondersteuning dichter rond school wordt georganiseerd, vraagt dit bovendien om praktische randvoorwaarden: voldoende fysieke ruimte, heldere casusregie met mandaat, werkbare afspraken over gegevensdeling, en versterking van schoolleiding en ondersteunende capaciteit.

Ook zijn heldere routes nodig wanneer vrijwillige ondersteuning stokt, zodat scholen handelingsperspectief hebben voordat situaties escaleren en de relatie met ouders onnodig onder druk komt te staan.

3. Richt toegang en triage breder en minder medicaliserend in

We willen voorkomen dat kinderen en gezinnen maanden onderweg zijn via huisarts, verwijzing, zorgtriage en matchingstafel om uiteindelijk te constateren dat sprake is van een preventie- of opvoedvraag. De eerste verkenning moet compacter en efficiënter worden georganiseerd, dichter bij het voorveld en onder heldere, gemeentelijke procesregie. Daarbij zitten onderwijs, gemeenschapsorganisaties, welzijn, wijkteams, huisartsenzorg, jeugdgezondheidszorg, GGZ en specialistische expertise waar nodig gezamenlijk aan tafel.

4. Houd specialistische jeugdhulp beschikbaar, maar verbind deze anders

Preventie mag geen afbouw zonder alternatief worden. Voor kinderen en jongeren met complexe problematiek blijft hoogwaardige specialistische hulp noodzakelijk. Die hulp moet beter verbonden zijn met school, wijk en gezin. Dat vraagt niet om één blauwdruk of om specialistische jeugdhulp standaard “de school in” te organiseren, maar om betere consultatie, afstemming, informatie-uitwisseling binnen wettelijke kaders, gezamenlijke analyse en nazorg.

Als de preventieve voorkant wordt versterkt, moet tegelijkertijd gezamenlijk worden bepaald welke specialistische jeugdhulp beschikbaar moet blijven, voor welke doelgroep en op welke schaal.

Bij de inrichting en inkoop van specialistische jeugdhulp staat niet de laagste prijs centraal, maar kwaliteit, continuïteit, samenwerking en maatschappelijke opbrengst. Rotterdam voorkomt dat korte contractcycli, prijsdruk of versnipperde onderaanneming leiden tot discontinuïteit en hogere kosten op langere termijn.

5. Start met een Rotterdams onderwijs-zorgbudget of experimenteerfonds

Om de samenwerking tussenkinderopvang, onderwijs, jeugdhulp, welzijn gemeenschapsorganisaties en gemeente daadwerkelijk mogelijk te maken, is meer nodig dan goede intenties. Rotterdam zou kunnen starten met een proef met een gezamenlijk onderwijs-zorgbudget in een aantal wijken of schoolclusters. Daarmee kunnen middelen uit onderwijs, jeugdhulp, wijkteams, welzijn en aanpalende preventieve voorzieningen doelgericht en efficiënt worden ingezet rond kinderen en gezinnen, bijvoorbeeld voor gedragswetenschappelijke expertise op school, schoolmaatschappelijk werk, vrij toegankelijke jeugdhulp in het gespecialiseerd onderwijs, thuiszittersaanpak en vroegtijdige gezinsondersteuning.

Onderwijs en partners zijn bereid daarin ook eigen inzet, expertise en waar mogelijk middelen te verbinden aan de gezamenlijke opgave.

6. Maak de beweging uitvoerbaar met programmatische sturing, regelruimte en gezamenlijk budget

De ervaring uit eerdere programma’s, zoals Kinderogen op Voorne-Putten, laat zien dat programmatisch werken beweging kan brengen, maar ook dat het bestendigen van de beweging vraagt om borging van doelen, bijdragen, aanspreekbaarheid, beleidscapaciteit, regelruimte en verduurzaming Kinderogen is geen blauwdruk voor Rotterdam, maar biedt wel relevante inzichten. Voor Rotterdam moet worden verkend hoe deze inzichten gebiedsgericht kunnen worden toegepast, aansluitend bij bestaande structuren zoals NPRZ, schoolzorgteams, wijkteams, samenwerkingsverbanden, welzijnspartners en de regionale jeugdhulpafspraken.

Het NPRZ laat binnen Rotterdam zien dat langjarige programmatische samenwerking richting, continuïteit en uitvoeringskracht kan geven aan complexe stedelijke opgaven; die les verdient toepassing op de gezamenlijke jeugd-, onderwijs- en zorgopgave.

Stedelijke sturing moet daarbij worden verbonden met gebiedsgerichte uitvoering in wijken waar de urgentie groot is en de samenwerking al aanwezig is.

Daarom adviseren wij om in het coalitieakkoord niet te volstaan met losse maatregelen, maar één samenhangende paragraaf op te nemen over jeugd, onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp. In de bijlage hebben wij daarvoor een voorbeeldtekst opgenomen.

Ten slotte vraagt het bestuurlijk lef om bestaande schotten tussen opvang, onderwijs, welzijn en ondersteuning verder te doorbreken. Juist een geïntegreerde aanpak draagt bij aan een sterkere doorgaande ontwikkeling van kinderen, het vroegtijdig signaleren van ondersteuningsbehoeften en het vergroten van ontwikkelkansen voor kinderen en gezinnen in Rotterdam. Die beweging willen wij als onderwijsveld en maatschappelijke partners graag met de gemeente en andere stedelijke partners verder brengen.

Bijlage: voorbeeldtekst voor het coalitieakkoord

Rotterdam kiest voor een sterke pedagogische basis rond ieder kind

We organiseren de ontwikkeling en ondersteuning van kinderen en jongeren niet langer vanuit afzonderlijke beleidsterreinen, maar vanuit hun leefwereld: gezin, kinderopvang, school en wijk. We bouwen aan één doorlopende ontwikkelroute van -9 maanden tot 18 jaar, met een nadrukkelijk accent op de periode van 0 tot 6 jaar: de eerste 1000 dagen, ouderondersteuning, jeugdgezondheidszorg, toegankelijke kinderopvang, voorschool en een sterke start in groep 1 en 2. Juist in deze fase kan veel winst worden behaald in het ondersteunen van gezinnen en het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. De beweging naar integrale kindvoorzieningen biedt Rotterdam kansen om opvang, onderwijs en ondersteuning sterker met elkaar te verbinden. Daarmee kunnen doorgaande ontwikkellijnen voor kinderen beter worden georganiseerd en kunnen professionals gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor ontwikkeling, ondersteuning en kansengelijkheid. Daarnaast investeren we in cruciale overgangen in de ontwikkelroute: van voorschool naar primair onderwijs, van primair naar voortgezet onderwijs en van onderwijs naar vervolgopleiding, werk of passende daginvulling.

We stellen één integrale bestuurlijke opdracht vast voor jeugd, kinderopvang, onderwijs, welzijn en jeugdhulp. Daarbij horen heldere regie, een integraal jeugdontwikkelkader, ontschotting van middelen en ruimte voor gezamenlijke budgetten, gedeelde teams en minder verkokerde regelgeving. Deze samenwerking is niet vrijblijvend: gemeente, onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp maken afspraken over inzet, mandaat, middelen, monitoring en aanspreekbaarheid. We onderzoeken en beproeven een Rotterdams onderwijs-zorgbudget, waarmee onderwijs-, jeugd- en welzijnsmiddelen in geselecteerde wijken of schoolclusters gezamenlijk kunnen worden ingezet voor kinderen en gezinnen die tijdige, passende en gecombineerde ondersteuning nodig hebben.

Scholen, kinderopvang en kindcentra vormen het hart van de pedagogische infrastructuur in de wijk. Op en rond deze plekken versterken we laagdrempelige schoolzorgteams met schoolmaatschappelijk werk, gemeenschapsorganisaties, wijkteams, jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg, preventieve jeugdhulp en GGz-preventie, gedragswetenschappelijke expertise en specialistische consultatie. Zo kunnen opvoedvragen, ontwikkelvragen, onderwijsbehoeften en zorgvragen eerder worden herkend, beter worden onderscheiden en passender worden opgepakt. Daarbij voorzien we in de noodzakelijke randvoorwaarden voor scholen: fysieke ruimte, duidelijke casusregie, werkbare afspraken over gegevensdeling, heldere routes wanneer vrijwillige ondersteuning stokt en voldoende organisatorische capaciteit voor schoolleiding en ondersteuning.

Welzijn, gemeenschapsorganisaties, jongerenwerk, bewonersinitiatieven, sociaal ondernemers, sport- en cultuurverenigingen krijgen een structurele positie in de preventieve sociaal-pedagogische basis. Zij zijn onmisbaar om vertrouwen op te bouwen, gezinnen vroegtijdig te bereiken en jongeren perspectief

te bieden. Preventie wordt daarmee een vaste publieke basisvoorziening in wijken waar kinderen en gezinnen opgroeien.

Voor kinderen en jongeren met complexe problematiek blijft specialistische jeugdhulp beschikbaar. Tegelijkertijd organiseren we de verbinding met school, gezin en wijk beter: via consultatie, afstemming, informatie-uitwisseling binnen wettelijke kaders, gezamenlijke analyse en goede nazorg. Bij de inrichting en inkoop van specialistische jeugdhulp staan kwaliteit, continuïteit, samenwerking en maatschappelijke opbrengst centraal. We willen voorkomen dat korte contractcycli, prijsdruk of versnipperde onderaanneming leiden tot discontinuïteit en hogere kosten op langere termijn.

Om deze beweging uitvoerbaar te maken, werken we langjarig en programmatisch, met duidelijke doelen, bestuurlijk eigenaarschap, vrije regelruimte, gezamenlijk budget en afspraken over monitoring en verduurzaming. We benutten de Rotterdamse ervaring met gebiedsgericht en programmatisch samenwerken. We starten niet vanuit systemen, maar vanuit wat kinderen en jongeren nodig hebben om veilig, gezond en kansrijk op te groeien.

Manifest – Rotterdam Groeit:
Van Kans naar Kracht met één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

In het kort
In Rotterdam wordt vandaag een kind geboren dat rond 2044 volwassen zal zijn. De vraag is in wat voor stad dit kind opgroeit: een stad van systemen en loketten, of een stad die zijn ontwikkeling centraal stelt.

Kinderen groeien niet op in beleidsterreinen, maar in gezinnen, op school en in hun wijk. Toch organiseren we hun ondersteuning nog steeds versnipperd. Onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en welzijn werken naast elkaar, met eigen regels en verantwoordelijkheden. Dat maakt het voor professionals ingewikkeld en voor ouders onnodig complex.

We weten al wat werkt: vroeg beginnen, taalontwikkeling stimuleren, kansenongelijkheid aanpakken en volwassenen rondom kinderen laten samenwerken. De vraag is daarom niet óf het anders moet, maar of we het durven.

In dit manifest doen onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners een voorstel voor een andere aanpak: organiseer de ontwikkeling van kinderen integraal, van vóór de geboorte tot het begin van volwassenheid. Met één duidelijke regie, rondom gezinnen en in de wijk.

Daarvoor is een fundamentele keuze nodig: één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

Met vijf gerichte keuzes kan Rotterdam bouwen aan een stad waarin ieder kind kan groeien van kans naar kracht.

Pleidooi:
Als we eerlijk zijn, weten we het al langer:

Kinderen groeien niet op in systemen, maar in hun dagelijks leven — thuis, op school, op straat en in hun wijk. Toch organiseren we ondersteuning nog steeds versnipperd. Onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en welzijn werken naast elkaar, met eigen regels, financiering en verantwoordelijkheden. Voor professionals is dat ingewikkeld. Voor ouders onnodig complex. Waar zij één kind zien, ervaren gezinnen een wirwar aan loketten en instanties.

Vroeg beginnen en samenwerken rondom het kind is essentieel. De eerste 1000 dagen zijn bepalend voor de ontwikkeling van een kind, taalachterstanden ontstaan al vóór groep 3, kansenongelijkheid groeit vaak buiten schooltijd en we weten dat kinderen zich het beste ontwikkelen wanneer volwassenen rondom hen integraal samenwerken.

De vraag is niet óf het anders moet, maar of we het echt durven: systemen ondergeschikt maken aan wat kinderen nodig hebben en verantwoordelijkheid nemen over grenzen van onze organisaties heen. Dat vraagt dat we onze stad en onze ondersteuning opnieuw durven

inrichten vanuit één uitgangspunt: niet het systeem staat centraal, maar de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Eén doorlopende ontwikkelroute van -9 maanden tot het begin van volwassenheid, georganiseerd rondom gezinnen en wijken. Met één duidelijke regie en continuïteit in ondersteuning, zodat kinderen en gezinnen niet steeds opnieuw hun verhaal hoeven te doen.

Dat vraagt om één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.

Scholen en kindcentra zijn de plekken waar vrijwel alle kinderen dagelijks komen. Juist daarom vormen zij de natuurlijke plek om ontwikkeling, preventie en ondersteuning rondom kinderen en gezinnen te organiseren. Wij moeten de leefwereld van het kind en de systeemwereld met elkaar verbinden. Wij moeten de verschillende perspectieven op tafel brengen en samenwerken.

Het onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners zijn bereid zijn hun samenwerking anders te organiseren en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor deze doorlopende ontwikkelroute. Wij vragen nu de nieuwe gemeenteraad om richting te geven aan een toekomstbestendig jeugdbeleid waarin ontwikkeling centraal staat.

Kies voor vijf heldere besluiten:

1. **Kies voor één integrale Rotterdamse jeugdvisie - kies voor één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.**
2. **Investeer in de eerste 1000 dagen**
3. **Positioneer kinderopvang als publieke basisvoorziening**
4. **Maak het kindcentrum het hart van de wijk**
5. **Geef extra aandacht aan de overgang van PO naar VO**

Toelichting:

1. **Kies voor één integrale Rotterdamse jeugdvisie. Kies voor één wethouder Jeugd met integrale verantwoordelijkheid voor onderwijs en zorg.**

   De ontwikkeling van kinderen vraagt om samenwerking over domeinen heen. Wij vragen de gemeenteraad te werken vanuit één stadsbreed kader waarin:
   - De ontwikkelroute van -9 maanden tot het begin van volwassenheid centraal staat;
   - Armoede structureel wordt aangepakt;
   - Mentale gezondheid prioriteit krijgt;
   - De online leefwereld onderdeel is van beleid;
   - Ouders en jongeren echte partners zijn;
   - Bestuurlijke verantwoordelijkheid helder is belegd.

   Dit vraagt niet alleen om investeringen, maar ook om ruimte voor gezamenlijke budgetten, gedeelde teams en minder verkokerde regelgeving tussen domeinen. Dit vraag om één wethouder jeugd met de aandacht op onderwijs en zorg.

2. Investeer structureel in de eerste 1000 dagen

De eerste levensjaren zijn cruciaal voor taalontwikkeling, gezondheid, hechting en kansengelijkheid. Investeren in de eerste jaren is geen zachte maatregel. Het is harde preventie.

Wij vragen de gemeenteraad om:

- Structurele samenwerking tussen verloskundigen, kraamzorg, JGZ, kinderopvang, voorschool en wijkteam;
- Per wijk een duidelijke gezinsroute te organiseren, inclusief wie deze route begeleidt of regisseert;
- Preventie van stress en armoede, bevordering van taal en aandacht voor mentale gezondheid al vanaf de zwangerschap onderdeel te maken van beleid;
- Voorschoolmaatschappelijk werk uit te breiden naar 0–2 jaar;
- Experimenteerruimte te creëren om onderwijs, opvang en zorg beter samen te organiseren.
-

3. Positioneer kinderopvang als publieke basisvoorziening

Kinderopvang is geen arbeidsmarktinstrument, maar een fundament voor de ontwikkeling van kinderen. Het is de plek waar jonge kinderen samen spelen, taal ontwikkelen, ontdekken en leren omgaan met anderen. Als we kansengelijkheid serieus nemen, hoort goede kinderopvang bij de basisvoorzieningen van iedere wijk. Toegankelijkheid alleen is daarbij niet genoeg. Zolang deelname vrijblijvend blijft, blijven juist de kinderen die er het meest bij gebaat zijn buiten beeld. Willen we echt gelijke kansen creëren, dan moeten we het normaal maken dat ieder kind vanaf jonge leeftijd deelneemt aan een rijke voorschoolse omgeving.

Daarom vragen wij de gemeenteraad om:

- Kinderopvang toegankelijk (en minder vrijblijvend) te maken voor alle kinderen, ongeacht de arbeidssituatie van ouders;
- Inclusieve opvang te versterken met extra expertise op de groep;
- Opvang, voorschool en onderwijs per wijk te verbinden tot één doorlopende ontwikkelstructuur – van spelen via spelend leren naar leren;
- Schoolmaatschappelijk werk ook op opvanglocaties te borgen.

4. Maak het kindcentrum het hart van de wijk

Ontwikkeling stopt niet om drie uur. Kinderen die na school kunnen sporten, muziek maken, techniek ontdekken of theater spelen bouwen zelfvertrouwen en motivatie op. Kinderen die dat niet kunnen, lopen vaak ongemerkt achterstand op. Wij vragen de gemeenteraad te kiezen voor een Rotterdams Integraal Dagarrangement waarin:

- Sport, cultuur, techniek, natuur en jongerenwerk onderdeel zijn van de dagstructuur;
- Programma's zoals BSO en School & Omgeving beter worden verbonden;
- Op elke locatie een laagdrempelig schoolzorgteam beschikbaar is;
- Wordt geïnvesteerd in toekomstbestendige huisvesting voor kindcentra.

5. Maak de overgang van PO naar VO een Rotterdams speerpunt

De overgang van primair naar voortgezet onderwijs is voor veel kinderen een kwetsbaar moment. Wij vragen de gemeenteraad te investeren in:

- Wijkgerichte voorzieningen waarin onderwijs, opvang, zorg en jongerenwerk samenwerken om kinderen te helpen bij deze overgang;
- Extra ondersteuning voor kinderen die opgroeien in armoede;
- Intensief oudercontact rondom deze overgang.

Slot

Stel u zich een stad voor waar ieder kind, ongeacht postcode, toegang heeft tot een rijke ontwikkelomgeving. Waar ouders niet verdwalen in loketten. Waar professionals samenwerken in plaats van langs elkaar heen werken. Waar talentontwikkeling niet afhankelijk is van inkomen. Dat is geen idealisme. Dat is een bestuurlijke keuze.

Rotterdam kan kiezen voor: Ontwikkeling boven systeem. Samenwerking boven schotten. Perspectief boven problemen. Rotterdam kan kiezen voor één wethouder Jeugd. Zo bouwen we aan een stad waar ieder kind kan groeien van kans naar kracht een stad en behouden we talent en kennis voor diezelfde stad. De richting is helder en breed gedragen. Nu is het moment om samen door te pakken. Ga met ons in gesprek vóór het nieuwe gemeentebestuur aantreedt.
De gemeenteraad kan hierin een doorslaggevende rol spelen.

Dit manifest wordt aangeboden door:

Claudia Doesburg – Bestuurder Groot Rotterdam
Jasmijn Kester – Vicevoorzitter SARO – Samen Ambitieus Rotterdams Onderwijs

Mede ondertekend en gedragen namens bestuurders en directeuren (o.a.):
Cihan Gerdan SIPOR Stichting Islamitisch Primair Onderwijs Rijnmond | Luuk van Troost RDO, Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs | Janey van Kaam Stichting Opwijs | Ingrid van Doesburg PCBO | Ton Groot Zwaaftink RVKO Rotterdamse Vereniging Katholiek Onderwijs | Renata Voss Stichting BOOR | Niels Kooijman Kinder Service Hotels | Jennyfer van Leeuwen De Rotterdamse Montessorischool kindcentrum | Ginny van Büüren van Heijst Rotterdamse Schoolvereniging | Reinout Wissenburg Samenwerkende Vrijescholen Zuid- Holland | Samira Bouharrou Kinderopvang Het Paleisje | Katrien van de Gevel Thomas More Hogeschool | Jakolien Kraiema Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam | Ellen Kennis Van Oldenbarneveltschool | Femke Zweekhorst Hogeschool Rotterdam | Jurgen Gijzen Albeda | Ingrid van Steenhoven | Hanna Klop Montessorischool Kralingen | Elsbeth Veldhuuijzen Hogeschool Inholland | Duco Ferwerda JINC | Mirjam van Rijn Teamtoekomst | Martine van der Pluijm Hogeschool Rotterdam | Yolande Ulenaers STC | Monique Dongelmans Mundo | Riekelt Korf De Kralingsche School | Henk Meems Het Kompas | Bas Woudstra Nieuw Vaarwater | Alice Vermeer SK Nissewaard | Leendert van Weezel Scholengroep Driestar Wartburg | Margreet de Vries EduMare | Cobi van Beek Grafisch Lyceum | Paul Berger Enver Ingrid Marie Cavelaars humankind | Christel Eijckholt Oak Tree | Nalan Polat De Groene Tuin

Aanvullende oproep

De recent vastgestelde Regiovisie Jeugdhulp Rotterdam Rijnmond (2026–2030) bevestigt wat nodig is: kinderen en gezinnen zijn alleen echt geholpen met samenhangende ondersteuning, waarin onderwijs, zorg en maatschappelijke partners gezamenlijk optrekken. Tegelijkertijd zijn onderwijs en kinderopvang niet betrokken geweest bij de totstandkoming van deze visie. Juist deze partners zijn dagelijks bepalend voor de ontwikkeling van kinderen.

Daarom roepen wij de gemeente op om, vanuit zowel de regiovisie als dit manifest, alle relevante partijen samen te brengen en te werken aan integrale besluitvorming. Aan een samenhangend systeem van onderwijs, kinderopvang, zorg en ondersteuning — georganiseerd rondom het kind. Met één gezamenlijk doel: de ontwikkeling van kinderen en jongeren en een sterke pedagogische basis in hun leefomgeving.